

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

—విజ్ఞాన—

శ్రీమత్సనుస్తకర్తానుస్తానంబులకు
కాలజ్ఞానం బత్వావశ్యకంబు గాననది దెలియుటకై
పురుషార్థ చతుష్టయసాధనవేదత్రితయాంగంజైన
జ్యోతిశ్శాస్త్రంబతివస్తరముగ
నిఖిలతంత్రస్వతంత్రులగు
ఋషీశ్వరులచే నేర్పరచబడియుండెను
అట్టిశాస్త్రంబతివస్తరంబుగనండుటచేత
సకలజనులకుదురవగాహంబునితలచిత శాస్త్రాంశముగ
నిఖిలవేదవేదాంగ పారగవిద్వజ్జనశిరోమణులగు
చింతలపాటివేంకట సోమయాజులచే
కాలామ్నతనామాంకితగ్రంథంబును
తద్వ్యాఖ్యానంబునుజేయబడియె
అట్టిజ్యోతిశ్శాస్త్రసారంబగు నీకాలామ్నతగ్రంథము-
వావిల్ల || అనంతనారాయణశాస్త్రులచేతను
వావిల్ల || రామస్వామిశాస్త్రులచేతను
సరస్వతి || తిరివేంగడాచార్యులచేతను,
నాయాశ్లోకముల యభిప్రాయము నాయామూల
వ్యాఖ్యానములక్రిందఁబెనుగుచే జేటపరచ బడిలేఖక
ప్రమాదానిజనితదోషములులే నటులబరిష్కరింపబడి
సరస్వతీనిలయాఖ్యస్వకీయము ద్రాక్షరశాల యందు
ముద్రింపబడి.

శాలీవాహనశకసంవత్సరంబులుగరి ౭౮
అగు నేటిరాక్షసనామసంవత్సరనిజామాఢశుద్ధ
శ్రవణమాసశుక్లవారంబునబ్రసిద్ధిజేయబడియె

- ప్రథమబిందువు.
- ద్వితీకసంఖ్య- విషయములు.
- ౧ ఇష్టదేవతాప్రాకాశన.
- ౨ తిథివాతాధిపతులగణనము
- ౩ నక్షత్రాధిపతినాణకయము
- ౪ నక్షత్రములకుక్షిప్రాదిసంజ్ఞలు
- ౫ గ్రహములకుక్రూరసౌఖ్యపురుషస్త్రీపుంసకసంజ్ఞాజాతినాణకయములు
- ౬ చంద్రునిపూర్ణక్షీణత్వతత్ఫలములు.
- ౭ ప్రథమరజోదర్శనవిషయము
- ౧౧ గర్భాధానవిషయము.
- ౧౩ ఋతుకాలనిణకయము.
- ౧౪ పుంసవనకాలము.
- ౧౫ సీమంతకాలము.
- ౧౬ జాతకమకాలము
- ౧౭ నామకరణకాలము.
- ౧౮ అన్నప్రాశనకాలము
- ౨౦ శేషభిండానవిషయము.
- ౨౧ కణవేధవిషయము.
- ౨౨ చౌళకాలము.
- ౨౩ అంకురార్పణకాలము.
- ౨౪ గ్రహహచ్చనీచములత్రికోణనిణకయములు
- ద్వితీయబిందువు
- ౨౫ ఉపనయనప్రకరణము

- ద్వితీకసంఖ్య- విషయములు.
- ౨౬ వేదాధిపతులనిణకయము
- ౩౫ షడ్వర్ణనిక్షుప్తస్వరూపము.
- ౩౬ జన్మనక్షత్రముచ జేయవలినకార్యములు.
- ౩౮ అక్షరాభ్యాసకాలము.
- ౩౯ విద్యారంభవిషయము
- ౪౦ అనర్హయనవిషయము
- ౪౪ వేదప్రగోదానవ్రతములకుకాలనిణకయము
- ౪౫ సమావతకనకాలము
- త్వతీయబిందువు.
- ౪౬ వినాహప్రకరణము
- ౫౭ చంద్రగురుకుక్రమకువృద్ధత్వబాలత్వనిణకయము
- ౫౮ త్రిశ్శేషస్వరూపము
- ౬౦ వివాహతొగ్యా యోగ్యసంబంధములు.
- ౬౭ షడ్వర్ణనిర్ణయమునకుసాధకులనార్యధిపతులనిర్ణయము
- ౭౭ కుశాప్తమభ్యుగ్రుష్కట్క-దోషములు.
- ౮౫ కాలసహారస్వరూపము.
- ౮౬ ఖాగ్జారచక్రలక్షణము
- ౯౦ పంచశలోకచక్రలక్షణము
- ౯౧ విషనాడిదోషము
- ౯౭ వినాహలగ్నమునకుగ్రహసంపత్తి.

౧౦౩ వివాహాలగ్నమున కుదోషా

పవానము,

౧౦౪ నాడీకూటలక్షణము

౧౦౫ రాశీకూటము,

౧౦౬ గృహమిత్రత్వములు.

౧౦౭ యోనికూటము,

౧౦౮ స్త్రీదూరకూటము.

౧౦౯ గణకూటము

౧౧౦ చూహేంద్రకూటము,

౧౧౧ వశ్యవగుణ.

౧౧౨ దినకూటము.

౧౧౩ గజుకూటము

౧౧౪ శక్తాదులకుతత్త్వస్వ

చితివర్గములు

శత్రుర్థ బిందువండు

గలవిషయములు

౧౧౫ శ్రావణహోమాను కాలము

౧౧౬ క్షౌరకాలము,

౧౧౭ గాజకుమారులకు చ్చురికా
బంధనకాలము.

౧౧౮ నూతనవధూగృహప్రవేశ
కాలము

౧౧౯ నిషేకకాలనిర్ణయము

౧౨౦ నూతనవస్త్రధారణ

రణకాలనిర్ణయము.

౧౨౧ ద్వాదశలగ్నములకుఘటి

కాప్రమాణనిర్ణయము

పంచమబిందువండుగల

విషయములు,

౧౨౨ ఈశ్వోకము మొదలు యశా

శ్రావకరణము

౧౨౩ వారశూలనక్షత్రశూలలు

౧౨౪ పరిఘాతడచక్రలక్షణము

౧౨౫ ద్వాదశలగ్నములకు గమన

విషయమైఫలములనిర్ణయము

౧౨౬ ప్రతిశుక్రభౌమబుధదోష
ములు,

౧౨౭ యాత్రాఫణిచక్రలక్షణము

౧౨౮ చంద్రగర్భసమ్మతి.

౧౨౯ అడలస్వరూపలక్షణము.

౧౩౦ త్యంకస్వరూపలక్షణము,

౧౩౧ యాత్రాచంద్రకంటకనిర్ణ
యము.

౧౩౨ యాత్రాలలాటము

౧౩౩ గమనవజాకాలము

౧౩౪ అభిజిత్తనిష్ఠాపరచక్రమందు

గమననిషేధనిర్ణయము

౧౩౫ నానాయాత్రలకులగ్ననిర్ణ
యము.

౧౩౬ స్థిరచరయోగినులకుఫలము

౧౩౭ గమననిషిద్ధనక్షత్రములు.

౧౩౮ దినభుక్తివారభుక్తిస్వరూప
ములు.

౧౩౯ చంద్రద్వాదశావస్థాప్రకా
రద్వయము.

౧౪౦ బుచరయోగము.

౧౪౧ బాల్యాదిస్వరవివేచనము

౧౯౩ పంథారాహు చక్రనిరూప
ణము.

౧౯౪ సూర్య చంద్ర నాడీ నిర్ణా
యము.

౧౯౯ సర్వదిగ్గమననిరయము.

౨౦౦ ప్రయాణమునకుముఖ్యనక్ష
త్రములు.

౨౦౧ యాత్రాయోగములు.

౨౦౨ తారాబలనిర్ణయము.

౨౦౪ చంద్ర బలనిర్ణయము.

౨౦౫ నిగమనలక్షణము.

౨౦౬ యాత్రాశుభ శకునములు.

౨౦౯ తాత్రోష్ఠురుతములకుఫ
లములు.

౨౧౦ గౌళీవాక్ప తనఫలములు

౨౧౧ కాక రుతఫలము.

౨౧౩ ప్రతిప్రయాణలక్షణము.

౨౧౯ ప్రయాణవిషయమై వి ప్రా
దులకునియతఫలములు.

షష్ఠబిందువగుదు.

గలవిషయములు.

౨౨౧ ఈశ్లోకముమొదలు.

వాస్తు ప్రకరణము.

౨౩౩ రాజభృత్యార్వణము

౨౩౪ గ్రామార్వణలక్షణము.

౨౩౫ యేత్రార్వణము.

౨౩౬ నామనక్షత్రాదులయందు

జేయదగిన కార్యములు

౨౪౦ జలగతి కూషఖననములకుది

శ్చేర్ణయము.

౨౪౧ గృహకర్ణికాచక్రలక్షణము.

౨౪౨ యేత్రమునకునవవర్దగణిత
క్రమము.

౨౪౩ నక్షత్రములకుతిర్వగభోర్ద్వ
ముఖత్వములు.

౨౪౪ వాస్తుపురుషస్థితిక్రమము

౨౪౫ శంకులక్షణము.

౨౪౬ గృహదిశ్చేర్ణయము.

౨౬౧ భృజాద్యాయములు.

౨౬౬ గృహముగట్టుటకుముఖ్యకా
లము

౨౬౮ స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు
రాజయోగములు.

౨౭౧ గృహప్రవేశవిషయము.

౨౭౬ గృహములకుద్వారగర్ణయ
ములు.

౨౮౧ గృహనృష్టినిర్ణయము.

౨౮౪ వృషభచక్రలక్షణము.

౨౮౬ కలశచక్రలక్షణము.

సప్తబిందువందు

గలవిషయములు

౨౮౮ సకల దేవతాప్రతిష్ఠాకా
ము

౨౮౯ పశుబంధన కాలము.

౨౯౦ ఈశ్లోకముమొదలు

పై తృకవిషయము.

౨౯౧ మాసి కాదులకు విశేష కా
లము.

౨౯౨ హాహలయః శ్లోయము.

౨౯౩ నన్దచక్ర శాస్త్రస్థగూపము

౩౦౦ గంగాశాస్త్రఫలము.

౩౦౨ నిశ్చిత్రాద్ధసాంవత్సరికము
లకు కాలశ్లోకము

౩౦౪ నవశ్రాద్ధసంఖ్య - అస్థినంచ
చయన కాలము

౩౦౫ నవనవిధి

౩౦౬ టిలోడిక వాసోదక కాలనిర్ణయము.

౩౦౯ సాహించు శ్రేణీకములకు
కాలనిర్ణయము.

౩౧౦ టోర్రెయనిర్ణయము.

౩౧౨ సంక్రాంతిపుణ్య కాలనిర్ణయము

౩౧౬ అభ్యంగనవిధి.

౩౧౮ యమకంటకగుళికార్థప్రహారస్వరూపము.

౩౧౯ అవచూచైశ్వస్పృగాదిస్వరూపనిర్ణయము.

౩౨౦ పాదచ్ఛాయాగత ఘటికానిర్ణయము

౩౨౨ విష్టేదినములు.

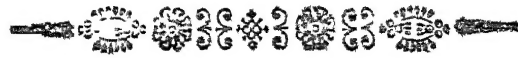
౩౨౩ హుచక్రము

౩౨౪ బీజఫలచక్రము,

౩౨౬ బీజావాపనము శ్రవిణి.

౩౨౮ బీజావాప మునికుంభివారనక్షత్రములు.

౩౨౯ బీజావాపమునకు అగ్నాభలనిర్ణయము

స్వాధానశబ్దేనతద్యోగ్యనక్షత్రాదిప్రతిపాదకగ్రంథోపక్యతే - తదే
 వముఖంతదిర్యస్యతత్యోక్తం - కించ - పిపాసుసులభం - పాతుమిచ్చంపి
 పానుః (*) పిపతేస్సన్నంతాదుప్రత్యయః - తస్యసులభం - కాలామృతమి
 తివి శేష్యానురూపేణపిపాసుసులభమిక్యత్యుక్తం - అన్యథాశ్రవణాహాస్య
 గ్రంథస్యపానాయోగ్యత్వాత్ - కాలామృతంకాలామృతాఖ్యంగ్రంథం
 సంక్షేపతఃఅల్పార్థతఃఅనఃపిపిస్తరాదిత్యర్థః - సంస్ఫుటంభగరగ్రంథాః
 పేక్షంయథాతథా - అహంవచ్చికథయామి (*) వచపరిభాషణభిధాతో
 ర్వతమానసామీప్యేవతమానవద్వేతిభవిష్యదర్థేలట్ - నతువతమానా
 నే - మంగళానుభవప్రతిజ్ఞాబంధస్యాద్యోకస్యకాలామృతపదవాచ్యశ
 బ్దానువ్యాఖ్యానేనాంతర్భావత్ - ప్రతిజ్ఞాతస్యచాద్యాప్య నారభిధిత
 త్వాదిహిదిక్ - సర్వత్రాప్రగ్రంథేశామూలవిశ్రీడితప్పక్షం || శ్లో || సూ
 త్యాత్వైష్వానరాస్త్రాస్త్రాస్త్రగురవస్యామూలవిశ్రీడితమితిలక్షణాత్.***

అవతరణిక || గ్రంథకర్తతానుజేప్పెడుగ్రంథమునిర్విఘ్నముగాసమాప్తి
 నొందుటకొఱుగిట్టజేవతాప్రార్థనాపూర్వకముగాగ్రంథవివరమునుదె
 లియుజేయుచున్నాడు || తా || ఇప్తదైవంబును - ఇప్తములగిచ్చువాడును - సం
 పదధిస్తానదేవతయగు నలమేలుముంగాసమేతుండును పాపనాశకరుండు
 నునగువేంకటేశ్వరస్వామికి నెల్లప్పుడునువందనంబుజేసిజ్యోతిశ్శాస్త్ర
 మనేపాలనముద్రముంబరిశోధించుటవలన బుట్టినసారాంశమునుసంగ్ర
 హించి - విద్వత్సమగూఢారమ్యంబగునట్లు - మృదుపదములుగలదియును - గ
 ర్భాధానాదిబోధకకర్తయోగ్యంబులగుతిధివారనక్షత్రాదులదెలియుజే
 యునదియునుశ్రోత్రముచేపానముజేయదలచిన వారలకతిసులభముగా
 దెలియునదియునునగు కాలామృతమను గ్రంథమును సూక్ష్మముగానితర
 గ్రంథాపేక్షలేనట్లు నేదెలియుజేప్పెదననితాత్పర్యము.***

అ || అథగర్భాధానాద్యుపయోగిత్యేనతిధివాగాధిపతీనాహ || మూ ||
 వహ్నిప్రప్తప్రహిమాప్రిజాగణవతిస్సర్వఃకుమారోరవికౌతీశోవసునాగ
 భర్తసూరయఃకామఃకలీందూపితా | పతేసర్వదినాధిపాస్సగ్రంథతేవారే
 శ్వరాభాస్కరశ్చంద్రోభూమిజఇందుజోగురుభృగువాందోభవేయుః
 క్రమాత్.***

వ్యాఖ్యానము || నహ్నితి || ఏతేవహస్త్విదయఃపోడశసర్వనినాధిపాః
 ప్రతిపత్ప్రభృఃపోడశదినాధిపాఃక్రమాత్సన్యాః - తథాహి - వహ్నిరగ్నిః
 ప్రతిపత్తిః - ప్రప్తాబ్రహ్మర్షితీయా యాః || ౧ || ప్రప్తాప్రజాపతి క్షేధాత్మ
 మరః - హిమాద్రిజాపార్వతీత్యతీయా యాః - గణపతిర్విఘ్నేశ్వరశ్చ
 తుఃస్యాః - సర్వః శేషఃపంచమ్యాః - కుమారఃసుమారస్వామీ సప్త్యాః - రవి
 సునిర్వస్తప్తన్యాః - కౌరేశశ్శివోష్టమ్యాః - విభవఃఅష్టమి వై నానవమ్యాః -
 నాగాదిగజాఃదశమ్యాః - ధర్మోయిమ ఏకాదశ్యాః - హరిర్విష్ణుఃద్వాదశ్యాః
 కామోమన్తథఃక్రయోదశ్యాః || ౧ || కామఃపంచశకఃస్తరభ్యశ్చమర - కిలిః
 కిలిపురుషఃచతుర్దశ్యాః - ఇమశ్చంద్రఃపౌగ్గనూన్యాః - పితౄఃప్రహ్లా
 త్తాపితిరఃఅనూవాస్యాః - క్రమాదధిపాః - అథ ధృనిపనిరూపణానంత
 రం - తేప్రసిద్ధాఃభాస్కరాదయః వారేశ్వరాఃక్రమాద్భవేయః - అత్రతచ్ఛ
 బ్దస్యప్రసిద్ధార్థకత్వాన్నయచ్ఛబ్దాపేక్షా - భాస్కరఃసూర్యఃభానువానఃస్వ
 చంద్రసోమవారస్య - గురుమిజఃచంద్రగంధర్వవారస్య - ఇంద్రఃకౌమధసో
 మ్నారస్య - గురుబృహస్పతిస్సరువారస్య - భృగుశ్శుక్రఃశుక్రవారస్య -
 మింద్రశ్శనిశ్శనివారస్య || ౧ || శనిమందాపగుకాలౌచిత్వమర.....

అ|| దినిచంద్రానిపయిలజేష్వచున్నాడు || తా|| పాడ్యమికిఁగియు - ఁదియ
 కుబ్రహ్మయును - తనియకుపార్వతియును - చవితికివిఘ్నేశ్వగుండును - పంచ
 మికిఁగిది శేషుండును - షష్ఠీకికుమారస్వామియు - సప్తమికిసూర్యుండును - అష్ట
 మికిఁగిపుడు - నవమికిఅష్టమిసువులు - దశమికిదిగ్గజములును - ఏకాదశికి యిము
 డును - ద్వాదశికివిష్ణువును - త్రయోదశికిమన్తదుడును - చతుర్దశికికిలిపురు
 షుడును - పౌణః - వమికిచంద్రుడును - అమావాస్యకుపితృదేవతలును - వీరలీ.
 క్రమంబునది నాధిపతులవలంబడుదురు *క్రమతీయునాదివారమునకుసూర్యు
 డును - సోమవారమునకుచంద్రుడును - కుజవారమునకంద్రకుడును - బు
 ధవారమునకుబుధుడును - గురువారమునకుబృహస్పతియును - శుక్రవా
 రమునకుశుక్రుడును - శుద్ధవారమునకుశనైశ్చరుండును - వీరలీక్రమమున
 వారాధిపతులనంబడుదురు.....

౩ || అథనక్షత్రానిపతీనాహ || చూ || ఋతేశాలభద్రకాలహుశభు
 క్రోష్టాండుయన్త్రానివీజ్యానాగాపితరోభగార్థమరవిత్వప్తాశుగా

ఖ్యాతః ప్రమాత్ । ఇంద్రాగ్ని అపి మిత్రశ క్రదనుజాస్తోయాఖ్యవిశ్వాత్తభూ
 శ్రీ శాఖ్యావసుతోయపాజవరణాహిబుధ్విపూషాహ్వానాః॥*****
 వ్యా॥ యుతే శాఖ్యా అథాధి వారాధిసలినిరూః శాంతరం-వ తేక్రమాత్-
 యుతే శాఖ్యానినాక్ష త్రాధిసతయః సుకః-స ధాహి-దస్త్ర కాలహు
 తభుగ్న ప్లేచమరు ద్రాదితీజ్యావాగాః అశ్విన్యాః పస్త్రా అశ్వినీ దేవ తే-
 భరణ్యాః కాలాయనః - కృత్తికాయాః హుతభుక్ అగ్ని-రహేణ్యాః బ్ర
 హ్మ-మృగశీర్షస్య ఇంద్రశ్చంద్రః-ఆ ద్రావ్యాయాః ద్రశ్శివ-పురర్షస్వరిని
 తిః దేవ సూతా - పుష్కస్య ఇన్ద్రః గురుః-ఆ శ్రేణాయాః వాగాః సర్పాః - మ
 ఘాయాః పితరః - పూర్వఫల్గున్యాః భగస్సూర్యవి శేషః-ఉత్తరఫల్గున్యాః అ
 ర్యమాఅయవపి ద్వాదశాదిత్యా న్యతపః హస్తస్వరిః-చిత్రాయాః త్వ
 ష్టా ఇంద్రః॥ చిత్రానక్షత్రమింద్రదేవతీత్రతే-స్వాత్మాః ఆశుగః వాయుః
 విశాఖాయా ఇంద్రశ్చ అగ్నిశ్చ-ఇంద్రాగ్ని (*) దేవతాద్వంద్వే చేత్యానజే-
 ఇంద్రాగ్ని అపి త్యత్ర (*) ఈనూదే చ్చవచనం ప్రగృహ్య మితి ప్రగృహ్య త్వా
 త్ప్రకృతబావః - అనూరాధాయాః మిత్రస్సూర్యవి శేషః - జ్యేష్ఠాయాః శ
 క్రితం ద్రః-మూలస్య దనుజః రాక్షసః-పూర్వాషాఢాయాః తోయాఖ్యా అ
 ప్సంజ్ఞాః ఉత్తరాషాఢాయాః విశ్వే విశ్వే జేనాః-అభిజితః ఆస్తభూః బ్రహ్మ
 శ్రవణః శ్రీశాఖ్యా విష్ణుః-ధనిష్ఠాయాః వసవః శతతారాణాంతోయపోవ
 రుణః - పూర్వాభాద్రాయాః అజవరణః అజైకపాత్-ఉత్తరాభాద్రా
 యాః అహిబు-ధ్విఖ్యాః రుద్రమూర్తే భేదః - రేవత్యాః పూషాహ్వా
 నాః పూషాహ్వాస్సూర్యభేదః*****
 అ॥ నక్షత్రాధిపతుల జేష్ఠులున్నాడు॥ తా॥ అశ్వినీకి నశ్వినీ దేవతలును-భరణికి
 యముడును కృత్తిక కగ్నియు-రహేణికి బ్రహ్మయు-మృగశిరకుచంద్రుండు
 ను-ఆగ్రహకుశివుండును-పురర్షసువుకదితి దేవియును-పుష్కమికిగురుండు
 ను-ఆశ్రేషకు సర్పములును-వాఖికు పితృదేవతలును-పుబ్బకు భగుడ నేసూర్య
 విశేషుండును-ఉత్తరకు అర్యముడ నేసూర్య విశేషుండును - హస్తకు సూ
 ర్యుండును - చిత్రకింద్రుండును - స్వాతికి వాయుపును-విశాఖకింద్రాగ్ని
 లును-అనూరాధకు మిత్రుడ నేసూర్యవిశేషుండును-జ్యేష్ఠకు జేవేంద్రుండు
 ను-మూలకు రాక్షసుడును-పూర్వాషాఢకు నుదకంబులును- ఉత్తరాషాఢ

కువిశ్వేజేవులును-అభిజిత్తుకుబ్రహ్మయు-శ్రవణమునకువిష్ణువును-ధనిష్ఠకు
అష్టవసువులును-శతతారికువయిదును-ఘగా గావ్యాభాద్రకజచరణుండును-
ఉత్తరాభాద్రకుహిర్వుద్భుగడును- రేవతికిపూమాఖ్య సూర్యవిశేషుం
డును - వీరలీక్రమముననెత్తు శ్రాధిపతులనంబడు పరు)*(ఇందు జేప్ప బడిన
సూర్యవిశేషులు ద్వాదశాదిత్యులలోకొందరిని తెలుసుకోవలయు,*****

౪ || ౨ || అథనక్షత్రాణామక్షిప్రదారుణశ్చుద్భస్మిరోగ్రసాధారణచ
రసంజ్ఞామాహ || మూ || క్షిప్రందస్తరపీజ్యమాసురశివజ్యేష్ఠోరగందారుణం
చిక్రాంత్యేందుభమైత్రభంశ్చదుభవేద్బ్రాహ్మ్యక్షరాభంస్థిరమ్
ఉగ్రంకాలమఖాత్రిపూర్వమనలేంద్రాగ్నితూసాధారణంస్వాత్యదిత్య
హుత్రయంచరమిందద్వాత్స్వసంజ్ఞాఫలమ్ | *****

వ్యా || క్షిప్రమితి || దస్త్రంచ - రవిశ్చ-ఇన్ద్ర-శ్చ - తేమాంసమాహరః-ద
స్త్రవీజ్యం-అక్షిప్రం కేసర్యశ్రవణా-రగ్రం-వ్యోమోద్భవః అశ్వినీచాస్త్రపుష్య
త్రయం-క్షిప్రాక్షిప్రసంజ్ఞకం-అనువచితజ్యేష్ఠోరగం-ముల-అక్షిప్రాక్షిప్రాక్షి
మాచతుష్టయం-దారుణం-దారుణసంజ్ఞకం-చిక్రాంత్యేందుభమైత్రభంచ
క్రారేవతీన్యగశీషానూగాధాచతుష్టయం-మృకుశ్చదుసంజ్ఞకం-బ్రా
హ్మ్యక్షరాభం-హిం-క్షిప్రోత్తరామాఢోత్తరాభాద్రాచతుష్ట
యం-స్థిరం-సంజ్ఞకం-మత్రయత్రసామాన్యేనోత్తరాగ్రహణం-మితే-
తత్రశత్రోత్తరోత్తరామాఢోత్తరాభాద్రాణాం-గ్రహణమిత్యేతచ్ఛాస్త్రసమ
యః-కాలమఖాత్రిపూర్వం - భరణీమఖాపూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూ
ర్వాభాద్రాణాం-పంచకం-ఉగ్రంఉగ్రసంజ్ఞకం - అనలేంద్రాగ్నితూకృత్తికావి
శాఖాద్వయం-తూసాధారణం-సాధారణసంజ్ఞకం-తనూజ్యోపాదపూరణార్థకః
|| ౩ || తుహిచస్తహవైపాదసూరణ ఇత్యుచరః - స్వాత్యదిత్య హరిత్రయం
స్వాక్షునర్వ సూత్రవణధవిష్ణుశతబిషజాం-పంచకంచరంచరసంజ్ఞకం-
తానినక్షత్రాణిస్త్ర్యేకం-స్వసంజ్ఞాఫలంద్యుః-యస్యయాదృశీసంజ్ఞాత
త్వాద్భువనదాతీ-వ్యధి - క్షిప్రనక్షత్రంశీమృఫలమిత్యాది*****

౫ || నక్షత్రములనుక్షిప్రదారుణశ్చుద్భస్మిరోగ్రసాధారణచరసంజ్ఞల
జేష్ఠమన్నాడు || తా || అశ్వినీ-చాస్త్ర-పుష్యమియాతిన్నక్షిప్రనక్షత్రము
లు - మూల-అక్షిప్ర-జ్యేష్ఠ-అశ్రేష-యూర-స్న-దారుణనక్షత్రములు - చిత్త
రేవతి - మృగశిర్షము-అనూరాధ-ఈశ-మృదునక్షత్రములు - గోహిణి-ఉత్త

ర-ఉత్తరాషాఢ-ఉత్తరాభాద్ర - ఈ రెన్ను - ఉగ్రనక్షత్రములు - కృ
త్తిక - విశాఖ - ఈ రెన్ను - సాధారణనక్షత్రములు - స్వాతి -
పునర్వసు-శ్రవణము-ధనిష్ఠ-శతభిషక్తు- ఈ రెన్ను చరనక్షత్రములు-యీచె
ప్పబడిననక్షత్రములుతమతమసంజ్ఞలయొక్క ఫలములనిచ్చును- అనగా-క్షీ
ప్రనక్షత్రములుశీఘ్ర ఫలమును - దారుణనక్షత్రములుభయఫలమును -
మృదునక్షత్రములుమృదుఫలమును - స్థిరనక్షత్రములుస్థిరఫలమును- ఉగ్ర
నక్షత్రములుఉగ్రఫలమును-సాధారణనక్షత్రములుసామాన్యఫలమును-చ
రనక్షత్రములుచంచలఫలమును - యీచెప్పబడినప్రకారము వాటివాటి
ఫలములనిచ్చుననితాత్పర్యము.*****

౫॥ అ॥ గ్రహణాం కూరసౌమ్యపురుషస్త్రీనపు సకసంజ్ఞాంశాతి
నిర్ణయంచదశకాయతి॥మూ॥కూరాభానుతమశ్శనిధ్వజమజాశ్శుకాగ్ర్య
సౌమ్యేందవసౌమ్యాస్తేపుగుహఃకుజార్చగురవోగాహిన్వందుశుక్రాస్త్రీ
యః । తచ్ఛేషాస్తునపుంసకాగురుభగూవిసౌగుజాకాన్యసౌమ్యే
చంద్రబుధౌతదన్యకులజోమందస్తువణేశ్వరః॥*****

వ్యా॥ కూరాశ్శతి॥ భానుతమశ్శనిధ్వజమజాస్సూర్యరాహుశనికే
త్వంగారకాఃపంచైతేహారాః పాపగ్రహాత్త్యర్థః-శుక్రాగ్ర్యసౌమ్యేం
దవశ్శుక్రగురుబుధచంద్రాశ్చత్వారసౌమ్యాసౌమ్యగ్రహశ్శుభగ్ర
హాత్త్యర్థః-అశ్రాయంవిశేషః-బుధఃపాపగ్రహాయుక్తశ్చేత్సోభవతి-
చంద్రఃక్షీణదశాయాంపాపః-పూర్ణదశాయాంశుభఇతి-ఉక్తవ-బాలబో
ధివ్యాం॥ శ్లో॥ బుధఃపాపఃయుతఃపాపఃక్షీణచంద్రస్తథైవచేతి-కుజాకాగు
రవఃపుగుహఃపురుషగ్రహః-రాహిన్వందుశుక్రాస్త్రీయఃస్త్రీగ్రహః-
తచ్ఛేషాస్తుఉక్తగ్రహవిశిష్టః-బుధశనైశ్చరకేతవఃనపుంసకాఃపంచగ్ర
హః-గురుభృగువిసౌబ్రాహ్మణ్యహృ-కుజాకాన్యసౌమ్యత్రియగ్ర
హృ-చంద్రబుధౌశ్శ్యవైశ్యగ్రహృ-మందస్తునైశ్చరస్తు-తదన్యకు
లజ-తేభ్యఃబ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యకులేభ్యఃఅన్యస్త్రిశూద్రకులేజాత్యితి
తథోక్తః(*)నప్తమ్యాంజనేర్దత్తఃఉప్రత్యయః - వణేశ్వరః-శూద్రవణేశ
శ్వరత్త్యర్థః-ననువణేశ్వరత్త్యర్థేనబ్రాహ్మణానివణేశ్వరత్త్యే
వలభ్యతేపతఃశూద్రకులాధిప ఇతిచేన్న-నీచవంశజాతస్యఅధిపంశాధి

అ॥ నవగ్రహములకు శుభాశుభసంజ్ఞలనున్న పురుషస్త్రీ నపుం
సకసంజ్ఞలనున్న - బ్రాహ్మణాదిజాతినిర్ణయమునందెలియజేయుచున్నా
డు॥ తా॥ సూర్యుడు - కుజుడు-శని-రాహువు-కేళివు-యూరన్నపాపగ్ర
హములు - చంద్రుడు - బుధుడు-బృహస్పతి-శుక్రుడుయారన్న శుభగ్ర
హములు - వీరిలోబుధుడుపాపగ్రహముతో కూడిరట్టై లేపాపియన్ని -
చంద్రుడుక్షీణగతమంచుపాపియన్ని - పూర్ణగతమంచుశుభకరుడనిన్ని
జాశ్చర్యము - సూర్యుడు- అంగారకుడు - బృహస్పతియూరిమ్మపునుషగ్ర
హములు - చంద్రుడు- శుక్రుడు - రాహువుయూరిమ్మస్త్రీ గ్రహములు -
బుధుడు-శని-కేళివుయూరిమ్మనపుంసకగ్రహములు - బృహస్పతి - శుక్రు
డుయూరిమ్మ బ్రాహ్మణగ్రహములు - సూర్యుడు- అంగారకుడు-యూరి
మ్మక్షత్రియగ్రహములు - చంద్రుడు-బుధుడు-యూరిమ్మశూద్రగ్రహములు-
శనైశ్చరుడు - శూద్రవ్యవహారికానిపంచదశవర్ణములకధిపతియైనశూ
ద్రుడుయూగ్రహమునగ్రహములవర్ణనిణయమును దెలియదగినది.***

వ్యా || అష్టమ్యోగితి || ఉభయోః శుక్తికృష్ణయోరష్టమ్యోః శుభ్యగః
 శశధరః చంద్రః పూర్ణః - శుక్లాన్యమోః శుక్లాచలన్యాచ శుక్లాన్యయోర్వ్య
 త్యయేవిపర్యా సేనతిఉభయోర్వ్యధ్యగతః చంద్రః క్షీణోభవతి - క్ర మాత్పు
 ర్ణః శుంగళైశుభకర్తణి - శుభః శుభకరఇత్యర్థః - క్షీణస్తవ్ శుభకరఇత్యర్థా
 ల్లభ్యతే - అనేనైతదుక్తంభవతి - శుక్లాప్రమ్యుత్తరార్థమారభ్యకృష్టాప్రమ
 పూర్వాద్ధవర్యంతంహద్యమః - తత్రస్థిః శశీపూర్ణః - కృష్ణాప్రమ్యుత్తరా
 ర్థమారభ్యశుక్లాప్రమీపూర్వాద్ధవర్యంతంయోయంశుభ్య కాలః - తత్రగ
 తః క్షీణోభవతి - అక్రాయంవిశేషః - కృష్ణాదౌకృష్ణపక్షప్రళయభాగేయ
 ద్దినపంచకం తచ్చుభకరం - పూర్ణచంద్రత్వాదితిభావః - తన్మర్యంత

స్వకృష్ణపక్షస్వకృష్ణాం - పప్త్యాదినశమిపర్యంతం ద్వితీయం పంచకం -
మధ్యమం - అల్పఫలదమిశ్యార్థః - అనతిపూర్ణ చంద్రత్వాదిభావః - తస్య
కృష్ణపక్షస్వాంత్యంపకాదశీమారభ్యదర్శ పర్యంతంచరమపంచకం - అథ
మాభిధం అథమసంజ్ఞకం అశుభకరమిత్యర్థః - తత్ర అలిక్షీణచంద్రత్వాదితి
భావః - శశిసంపశాత్త్రిణత్వమధ్యత్వపూర్ణత్వవశాత్ శుక్లశుక్లపక్షేతు - త
ద్వ్యశ్యయంత ఉ కనై సరీశ్యం - తదాశుక్లప్రసిషదారభ్య తస్యంచమీప
ర్యంతం అథమాభిధం - త్రిణచంద్రత్వాత్ శుక్లపక్షీమారభ్యతస్యమీపర్యం
తం మధ్యమం - అనలిక్షీణచంద్రత్వాత్ శుక్లే కాదశీమారభ్యపూణిమాప
ర్యంతం శుభకరం పూర్ణ - చంద్రత్వాదితి. *****

అ॥ చంద్రునిపూర్ణత్వక్షీణత్వములనవీటిఫలములను వివరింపుచున్నాడు॥
తా॥ చంద్రుడు శుక్లశుక్లప్రమిమొదలుకృష్ణాప్రమిపర్యంతముపూర్ణుండును ;
కృష్ణశుక్లాప్రములకు శుద్ధాదినములయందు తీక్షణమందు - పూర్ణచంద్రుడు శు
భకరం మనుష్యక్షీణచంద్రుడు శుభకరుడని తాత్పర్యము) * (నాటియు - శుక్లపక్షే
కాదశీమొదలుకృష్ణపక్షపంచమివరకు పూర్ణ - చంద్రుడౌటవలన శుభకర
మనియును - శుక్లపక్షపక్షిమొదలు ఆదశమిపర్యంతము - కృష్ణపక్షపక్షి మొ
దలుకృష్ణాదశమిపర్యంతము - మధ్యమచంద్రుడౌటవలన అల్ప ఫలప్రదమని
యును - కృష్ణకాదశీమొదలు శుద్ధపంచమివరకు మిక్కిలిక్షీణచంద్రుడౌట
వలన అశుభకరమనియును తాత్పర్యము *****

౭॥ అ॥ అథగర్వాధానహేతుభూతస్య ప్రథమాతవస్య శుభాశుభ
నక్షత్రవారాల్పస్య గ్రహసంపత్తించద్భయతి ॥ మూ॥ కన్యాయాః
ప్రథమార్తవే శుభకరాణ్యాయంతములోత్తరా బ్రాహ్మిజ్యేంద్రునసేత
పంచకహరిశ్రీశ్వేవనాన్యనితు॥ వారాశ్చేంద్రుజడీవశుక్రశశినాంతేషాం
చవర్గా శుభాకేంద్రోపాంత్యధనస్త్రికోణసహితాశ్చ స్యేరిలాభత్రి
గాః॥ వ్యా॥ కన్యాయాభి॥ ఆద్యంతములోత్తరాః ఆదింబశ్చిగ్నీః ఆంత్యో
రేషతీ - మూలాః ప్రసిద్ధా - ఉత్తరాః శత్రురాత్రయం బ్రాహ్మిజ్యేంద్రుడిసేత
పంచకహరిశ్రీనిబ్రాహ్మిగోహణి - ఇశ్కంకుమ్యః - ఇందుఃస్మగశీషకం - డి
సేతపంచకం చాస్తని శ్రాస్వాతీవిశాఖానూరాధాః - హరిత్రీశ్రవణగ
నిష్ఠాశతభిషజ్జిసానిస్తప్తనశశ్చత్రాశ్వేవ - కన్యాయాః ప్రథమార్తవే

ప్రథమరజసిశుభకరాశిచన్యానితుసఖాన్రాఘనర్వసూజ్యేషాకృత్తికా
 పూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రాపదశ్యాశ్రేషాద్దశైతాని
 సక్షాన్త్రాణినశుభకరాశి - భిషజజీవశుక్రశశినాంసంబంధినోవానరా
 శ్చశుభకరాశి - తేహంభుజజీవశుక్రశశినాంవగాశ్చశుభా
 శుభకరాశి - అశ్రవ్యశజ్జీవలగ్నహూరాద్రేక్షాణనవాంశద్వాదశం
 శక్రించాంశాశ్చిచ్ఛ్యుతే - కేంద్రోపాంత్యధకస్త్రికోణసహితాః - శేం
 గ్రాణిలగ్నచతుర్థసప్తమదశమావి - ఉపాంత్యమేకాశస్థానంధనంద్వితీ
 యం - త్రికోణాపంచమనవమా - అర్తవలగ్నస్య ఉక్తిస్థానేషుస్థితాశ్శుభాః
 శుభగమాశ్శుభకరాశి - అన్యేపాపగ్రహఃఅరిలాభశ్శ్రిగాః - షష్టేకాదశ
 త్రితీయస్థానగతాస్తంశఃశుభకగాభవంతి*****.....

అ || తొలుసగుర్తవిషయమైశుభాశుభనక్షత్రముల జెప్పచున్నాడు ||
 రా || అర్చిని - ౮ హి - శి - శ్చుగశీర్షము - పుష్యమి ఉత్తరహస్త - చిత్త - స్వాతి - వి
 శాఖ - అనూరాధ - మూల - ఉత్తరాషాఢ - శ్రవణం - ధనిష్ఠ - శతభి - కృ - ఉ
 త్తరాబాద్ర - రేవతి - యా - రి - నక్షత్రములయందుననుగ్గాడినట్లులై లేశు
 భకరహనియును - భరణి - కృత్తిక - ఆద్రా - పునర్వసు - ఆశ్రేష - షాఖ పుబ్బ -
 జ్యేష్ఠ - పూర్వాషాఢ పూర్వాభాద్ర - యాం - నక్షత్రములయంక సగు
 ర్గాడినట్లులై లే అశుభకరమనియును - సోమ - బుధ - గురు - శుక్ర - వా
 రములయందుననుగ్గాడినట్లులైనచు శకరమనియును - వీ - లగ్నములన
 గా - వృషభము - మిథురము - కర్కాటకము - కన్య - తుల - ధనుస్సు - మీనము -
 ఈలగ్నములును - చంద్ర హూరమును - యాలగ్నముల ద్రేక్షాణములును
 నవాంశ - ద్వాదశాంశ - త్రింశాంశములును - శుభకరములయినవి అనితా
 శ్చోష్ఠము) (ఒకలగ్నమునకు హూరలు రెండు - అందు ప్రథమాది బే'ల
 గ్నములయందు మొదటి భాగము సూర్య హూరయను - రెండవ భాగము
 చంద్ర హూరయను - ద్వితీయాదినకులగ్నములయందులగ్న ప్రథమభా
 గము చంద్ర హూరయనియును - రెండవ భాగము సూర్య హూరయని
 యును - ద్రేక్షాణమున గాలగ్న తృతీయ భాగమనియును తాత్పర్యము) (మ
 లీయు శుభగ్రహములురజస్వలయైనలగ్నమందును లగ్నమునకు రెండ
 వయింటను - నాలవయింటను - అయిదవయింటను - ఏడవయింటను - తొమ్మి
 దవయింటను - పదియింటను - పదనకొండవయింటనున్నట్లులైనశుభకరముల

నియమ - పాపగ్రహములు - ౩-౬ - ౧౧-యినాస్తానములయందునున్నట్లులే
సమీప కరములని తాత్పర్యము.*****

౮ || అ || పూర్వోక్తనుఖాద్యుగ్రసక్షాత్తాం కురవాసరాణాం
చఫలమాహ || మూ || దుఃఖీస్యాత్పూర్వయోరదితిభేనాబంధకీకృతే
ప్యగ్నేనిష్పతగార్కభౌమదినకృద్వా రేషురోగాతికృత్ | వైధవ్యా
సుతనిధనాశుభఫలంయాచ్యత్రిపూర్వోరగేష్వేకద్విత్రిచతుష్పదాని
యువతేర్దమ్యక్రమాదార్తవే || వ్యా || దుఃఖీతి || పిశ్చ రౌద్రయోఃసుఖా
గ్రయోః - యిస్యాఃకవ్యాఃప్రథమరజోదృశ్యతే - సాదుఃఖీస్యాత్
అదితీభేనునర్వసూనక్షత్రేచేత్ - సాబంధకీవ్యభిచారిణీస్యాత్ - శక్రభే
జ్యేష్ఠాయాం అగ్నేకృత్తికాయామపిచేత్ - నిష్పతరాదనిగ్రతమా - అ
ర్కిభౌమదినకృద్వా రేషుశన్యంగారకరివివాసరేషుచేత్ - రోగార్తికృత్
రోగప్రముక్తపేదాకృత్ - యాచ్యత్రిపూర్వోరగేషుభరణీపూర్వపల్లవీ
పూర్వపాథాపూర్వాభాద్రాశ్రేణానుపకద్విత్రిచతుష్పదానిప్రథమా
ద్వితీయశ్చ త్రియచతుర్థపాదాయువతేఃకవ్యా యాఃమాత్వైధవ్యా
సుతనిధనశన్యంఅశుభఫలంచదమ్య - భరణ్యాదిమాక్తనక్షత్రేషుప్రథ
మపాదాఃవైశన్యం - ద్వితీయపాదాఃఅపుత్రశన్యం - తృతీయపాదాఃదా
రిద్రవ్యం - చతుర్థపాదాఃఅశుభఫలంచక్రమాద్దమ్యరిశ్యన్యాయః*****

అ || ఈరజోవిషయమైముందుజెప్పబడినదుష్టనక్షత్రవారఫలంబులజె
ప్పచున్నాడు || తా || మఖ - ఆద్రా - యినానక్షత్రములయందుప్రథమర
జస్వలయైనవనితదుఃఖియగును - పునర్వ సూయందువ్యభిచారిణీయగును -
జ్యేష్ఠ - కృత్తిక - యినానక్షత్రములమిక్కిలిదరిద్రురాలగును - భరణీ - పుబ్బ -
పూషా - పూర్వా - ఆశ్లేష - యినానక్షత్రములమొదటిపాదమునందువిధవ
యగును - రేండ్లపాదమునందుగొడ్డురాలగును - మూడవపాదమునందు
దరిద్రురాలగును - చాలవపాదమునందుసశుభఫలములనుబొందును)*(నూ
టియును-అదిత్య-నంగళ-శనివారములయందురజస్వలయైనతోగములచేపీ
డింపబడునని తాత్పర్యము.*****

౯ || అ || రజో దుష్టకాలమాహ || మూ || సంధ్యోచస్లగపర్వపాతపతి
ఘృత్కాప్తమీదాదశీషష్ఠీషష్ఠివిషావమాదిదివసాదుష్టగు-సంస్థారవిః | రం
ద్రేందుర్నిభనోడుభర్తురశుభాయోగానిశావైగృతిపాపాక్రాంతభ

మస్తపాపవనతిఃకన్యార్తజేదోషకృత్ || వ్యా|| సంధ్యేతి || సంధ్యాసూరీ న
 యాస్తమయకాలః ఉపప్లవఃఉపగ్రవకాలః - గ్రహణకాలోవా-పర్వాణి
 అనూవాస్యాపూర్ణిమాకృష్ణాష్టమీకృష్ణచతుర్దశీసంక్రాంతయః - పాతః
 వ్యతీపాతోమహాపాతశ్చపరిభూయోవిశేషః - రిక్తాశ్చత్యర్థినవమీచతు.
 ర్దశ్యః - అష్టమీద్వాదశీషష్ఠ్యః - తుద్వయగతాఃవిష్టిశ్చద్రకరణం - పిషాఃపి
 నాడ్యః - అవమఃదినశ్రయః - ఆదిశబ్దేనత్రిమ్యస్పృగాదయః || శ్లో || దిన
 శ్రయంస్పృశత్యేకోవారస్సృదవమఃహితత్ | త్రివారస్పృక్తిధిర్యత్ర
 త్రిమ్యస్పృగితినిదితత్తత్త్వక్తం - దుష్టక్షాసంస్థోదుష్టనక్షత్రాణిఘోరో
 క్తకృత్తికాదీనితేమస్థితోరవిఃభద్రుఃపశ్యుః - రంధ్రేవఃస్త్వమచంగ్రః - ని
 ధనూడునైధనతారావ - అశుభాయోగావగ్రసిష్కంభగండవ్యామా
 తశూలాతగండాదయః - నిశారాస్త్రివైధ్యతఃప్రసిద్ధాపాపాక్రాంత
 తభంపాపగ్రహాక్రాంతనక్షత్రం - రాశిర్వాఅసపాపవనతిఃజోలగ్నా
 త్నప్తమేపాపగ్రహస్థితీశ్చ-కన్యాయాఃఆర్తజేప్రథమార్తజే - దోషకృత్.

అ|| సమగ్రకుడుష్టకాలములనుచెప్పుచున్నాడు || తా || సూర్యోగయకా
 లంబునుసూర్యాస్తమయకాలంబునుగ్రహణకాలంబును-అనూవాన్యయు
 ను - పుర్ణమయును - కృష్ణాష్టమియును - కృష్ణచతుర్దశీయును - మేషాచిసం
 క్రమణములును - వ్యతీపాతనామయోగమును - మహాపాతలనగావ్యప్ర
 వైప్రలును - పరిభూనామయోగమును - చవితియును-షష్ఠీయును - అష్టమి
 యును - నవమియును - ద్వాదశీయును - చతుర్దశీయును-భద్రకరణము
 ను - త్యాజ్యఘడియలును-అవమయనగామూడుతిధులుగలసినవారమును-
 త్రిమ్యస్పృక్ - అనగామూడువారములతోగూడినతిథియును-త్రిందజేష్ఠ
 బడినకృత్తికాదిదుష్టనక్షత్రములయందుసూర్యుడుండగాను - సమగ్రాడి
 నవనితపెనిమిటిరాశికి-ఎనిమిదవయింటచంద్రుడుండగానునైధనతార
 యనగాజన్మనక్షత్రమునకుఽవ-నక్షత్రమును - వజ్రము-విష్కంభము-గం
 ఢము - వ్యాఘాతము - శూల - అతిగండము - క్లివిమొదలయినఅశుభయో
 గములును - రాత్రి - వైధ్యతినామయోగమును-పాపగ్రహంబులగుసూ
 ర్యాంగారకశనిరాహుకేతువులచేనాక్రమింపబడిననక్షత్రములును - ర
 జస్వలయైనలగ్నమునకుయేడవలగ్నమునందుసూర్యాదిపాపగ్రహంబు
 లుండగానీచెప్పబడినకాలములుప్రథమాతకావమునకుదోషకరంబులనుట,

౧౦ || ఆ || పృచ్ఛకదిగ్వశాత్పుత్రబిందువస్త్రనిర్ణయమాహ || మూ ||
 సప్తైకాష్టచతుష్షడక్షిణవదిష్పత్రానిసంఖ్యాఃక్రిమాగ్రామాద్యభిక్
 రాభిరామశశభృచ్ఛంద్రారజోబిందువః | జీర్ణంశ్యామలరక్తసుగ్రుహలి
 సంకాషాయదిత్రంచతద్వస్త్రంధాతుమయంచపృచ్ఛకవిశాత్పాచ్య
 దికాష్టాఫలమ్ || వ్యా || సప్తేతి || పృచ్ఛకఃదైవజ్ఞస్యప్రాగాదిదిక్షుస్థిత్వా
 యదిపృచ్ఛతి - తదాదైవజ్ఞఃపుత్రసంఖ్యాంబిందుసంఖ్యాంవస్త్రలక్షణం
 చక్రమాద్వదేత్ - యథాప్రాగాభిగేష్ఠిత్వా యదిపృచ్ఛతి - తదాదైవ
 జ్ఞఃసప్తసప్తపుత్రాఃఆగ్నేయభాగేష్ఠిత్వా యదిపృచ్ఛతి - తదావిఃపుత్రః
 దక్షిణదిగ్భాగే - ఆప్తపుత్రాః - నైఋత్యదిగ్భాగేచత్వారిఃపుత్రాః - ప
 శ్చిమేషట్ - వాయువ్యభాగేచక్షణద్వా - ఉదగ్భాగేనవపుత్రాః - ఈశా
 న్యేదిక్ దశపుత్రాభి - ఆధవిందునిర్ణయః - పృచ్ఛకఃప్రాచ్యాంస్థిత్వా
 యదిపృచ్ఛతి - తదారామాఃత్రయోరజోబిందువః - ఆగ్నేయేలద్రయస్సప్తర
 జోబిందువః - దక్షిణేఽబ్ధయశ్చత్వారిః - నైఋత్యాయాంరక్తగర్భవర్ణం - నైఋత్య
 ప్రతీచ్యాంఅబ్ధయశ్చత్వారిః - వాయువ్యేరామాస్త్రయోరజోబిందువః - ఉ
 దీచ్యాంశశభృదేకః - ఈశాన్యేచంద్రఃఏకఃరజోబిందురితి - ఆధవస్త్రని
 ర్ణయః - ప్రాచ్యాంస్థిత్వా యదిపృచ్ఛతి - తదాతద్వస్త్రంరజోదూషితజీర్ణం
 ఆగ్నేయ్యాంశ్యామలంశ్యామలవర్ణం - దక్షిణాయాంరక్తగర్భవర్ణం - నైఋత్య
 త్యాంశుభ్రంశ్వేతం - పశ్చిమేషఃలింగమాలిన్యయుక్తం - వాయువ్యేకాషా
 యం - ఉదీచ్యాంబిత్త్రం - ఈశాన్యేధాతుమయం - వస్త్రమితిప్రాచ్యది
 కాష్టాఫలంప్రాగాదిదిక్ఫలంవక్తవ్యం || ౧ || దిశస్తుకకుభఃకాష్టాభ్యవ్యవగః.

ఆ || ప్రశ్నజేసినదిక్కునుపట్టిపుత్రబిందువస్త్రములనిర్ణయించెడిక్రమమునుజె
 వ్వచున్నాడు || తా || అడుగవచ్చినవాడుజ్యోస్యుడైనతనకురూర్పుదిననుం
 డియడిగిన నేడుగురుకొమారులనియు ౩ రజోబిందువులనియు జీర్ణవస్త్ర
 మనియుంజెప్పవలయు - ఆగ్నేయదిక్కుననుండియడిగిన నెకకొమారుండ
 నియు - ౨ - బిందువులనియు - కప్పవలువయనియు - దక్షిణదిననుండియడిగి
 ననెకనుండు కొమారులనియు - ౩ - బిందువులనియు - ఎట్టనివలువయని
 యు - నిఋత్యదిక్కుననుండియడిగిన - నలుగురుకొమారులనియు ౪ నిం

దువులనియు - వెల్లవలుచయనియు - పశ్చిమ దిశనుండి యడిగిన సార్థును
కొనాగులనియు - ౪ - బిందువులనియు - మలినవస్త్రమునియు - వాయువ్య
దిశనుండియడిగిన దిశవులనికొమారులనియు - ౩ - బిందువులనియు - టెంగావి
చీరయనియు - కుప్పెడిక్కున నుండి యడిగిన - లొట్టొడ్డుకొమా
రులనియు - ౧ - బిందువనియు - పెక్కుపన్నెలుగలవస్త్రమునియు - ఈశా
న్యదిశనుండి యడిగిన - పదుగురుకొమారులనియు - ౧ - బిందువనియు - గైరిక
భాటునుయమైనవస్త్రమునియు - వీక్రముంబునజ్యోతిష్కామస్త్రమునియు
వస్త్రనిర్ణయములంజెప్పవలయుననితాత్పర్యము.

౧౧ || అ || పూర్వోక్తవస్త్రనిర్ణయస్మబిందాశుభాఖ్యానాశ్చ ఫలమా
హ || మూ || శ్యానంశుశుక్లకరంశుభశుభకరందిత్రంశుదారిద్ర్యకృ
త్రక్తంశ్యాధికరంసితంసుతకరంవస్త్రంశుహిమిమిస్త్రీణాంబిందు
సమత్వమామయకరంశ్యాప్రదంశుదారిద్ర్యమానారవిషమత్వమేవసమత్
కృద్భాగ్యప్రదంసర్వదా || వ్యా || శ్యానమితి || రజోదూషణంవస్త్రంశ్యా
మంచేత్ - మృశ్యకరం - మృశంబద్ధిప్రంచేచ్ఛ భకరం - చిత్రంబిప్ర
ణంశేద్ధారిద్ర్యకృత్ - రక్తం చేద్భాగ్యధికరం రోగప్రదం -
భితంశ్వేతంచేత్సుతకరంపుత్రప్రసమితిపక్షవ్యం - ఆర్తవేదప్రథమరజసి
చిందుసమత్వంబిందూనారజోబిందూనాం సమత్వంయుక్త్యంస్త్రీణా
మామయకరంరోగప్రదం - కించకన్యాప్రదంస్త్రీశంతానకరంచ - విష
మత్వమేవ - ఆయుక్త్యంశుసమత్కృత్ - పురుషసంతానకరంశివసర్వదా
భాగ్యప్రదమైశ్వర్యప్రదం.

అ || ఈచెప్పబడినవస్త్రములకునుబిందూశుభఖ్యకును ఫలములనుజే
ప్సనున్నాడు || తా || కష్టచీరగట్టుకొనిరజస్వలయైనసాశకరమునియు -
గట్టిచీరయును రమంగళకరమునియు - పెక్కుపన్నెలుగలచీరయును - దారి
ద్ర్యమునుజేసెదనియు - ఎట్టిచీరయును - రోగప్రదమనియు - తెల్లచీర
యనిన - కొమారులు గలుగుదురనియును - మఱియు స్త్రీలకుమొగుటి
సమర్థయిదు - ౨ - ర - ఇట్టిసమబిందువులుగల్గిన - రోగికరమునియు స్త్రీ
సంతానకరమునియు - ౧ - ౩ - ఇట్టిపేసెబిందువులుగల్గిన - పురుషసంతానక

రమణియు - ఎల్లప్పుడు సౌభాగ్య ప్రదానియును తాన్వర్యము.

౧౨ || అ || అథ కాగణభూత స్యాత్తవస్యోద్దేశానంతరం కార్యభూతస్య గర్భాధానస్యవర్జ్యకాలమాహ || మూ || గర్భాధానమరిప్తమస్తాం ధౌపాపగ్రహాంతభేదప్రాహిద్వయికాలమూలనిధనజ్యేష్ఠాంశ్యోగస్తోమము | షష్ఠీవిష్టివిషావమానుపరిఘావ్యర్థేదివావైశృతాసంధ్యాపర్వచతుర్దశీవ్రతపితృప్రాధ్దేమపాతేభవేత్. || గర్భాధానమితి || అష్టకవిరౌదంపశ్లోకాష్టకచంద్రే - పాపగ్రహాంతభేదపాపగ్రహస్థితనక్షత్రేన ప్రాహిద్వయికాలమూలనిధనజ్యేష్ఠాంత్యంశ్యోగస్తోమము - సప్రతి - అశ్వినీ - అహిద్వయం - ఆశ్రేషా - హే - కాలః - శరణీ - మూలాప్రసిద్ధా - నిధనంద - పత్యోనైకధనతాగా - జ్యేష్ఠాప్రసిద్ధా - అంత్యా రేవతీజన్మేషుదం పత్యోజన్మనక్షత్రంతేషువనక్షత్రేషుదషష్ఠీనక్షత్వమగతావిష్టిభక్తకరణం - విషావిషవాడికా - అవమాదిసప్రయం ఏతాసువపరిఘావ్యర్థేపరిఘాయాఃపూర్వాద్ధేదివాహ్నవైశృతావైశృతినామాయోగే - సంవ్యయోజితభయసంధ్యయోః - పర్వసుపంచ - ర్వసు - చ - శర్వాంశుక్లచతుర్దశ్యాం - కృష్ణచతుర్దశ్యాం పర్వాంశుపాతత్యే - గతార్థత్వాత్ - ప్రతేతచరిత్రతది నేపిత్యప్రాధ్దేమప్రాధ్దవసేషపాతేచవ్యతీపాతేన హాపా లేపఉక్తేష్యే లేషుగర్భాధానస్యాద్యది - అగ్నిప్రంశుభంభవేత్ - విధ్యర్థేలిజ్ఞే.

అ || గర్భాధానమునకుకొంత గాని కాలములజెప్పుచున్నాడు || తా || భార్యాభతకాలరాశికెనిమిదవయింబవం ప్రదుండగాను - ముందుజెప్పుబడినసూర్యాదిపాపగ్రహములుండిననక్షత్రములయందును - అశ్వినీ - భరణి - ఆశ్రేష - హా - జ్యేష్ఠ - మూల - లేవతి - ఈనక్షత్రములయందును - భార్యాభగ్తలజన్మనక్షత్రములకేడవనక్షత్రమునందును - పక్షద్వయగతషష్ఠీలయందును పరిఘావమానయోగపూర్వం భాగమునందును - పవతియందును - వైశృతినామాయోగమునందును - సూర్యోదగమాస్తమయకాలంబులయందును - పంచపర్వములను గాకృష్ణాష్టమి - కృష్ణచతుర్దశి - పూర్ణిమా - అమావాస్య - సంక్రాంతిలు - ఈదినములయందును - శుక్లచతుర్దశియందును - ఏకాదశిమొగలుగాగలప్రతిదింబులయందును - శ్రాద్ధదినంబులయందును - పృ

తీపాతనామయోగమునందునీజెప్పబడిన కాలముల యందుగర్భా ధానము చేయగూడదనితాత్పర్యము.***

౧౩||౨||అథ ఋతుకాలనిర్ణయమాహ||మూ|| స్త్రీణామారవదర్శనాదిది
నతస్సన్యత్నోడశర్తుతుపాఃపుత్రాధీవరయేత్సమాసుసుముఖీతాస్వేవ
శుభాంశ్చశామ్ | పుంలగ్నే పురుషైరవేక్షితయుతేపుంవర్గసంస్కృతాహై
జీవేలగ్నసుతాంకగేయనిసుతస్తద్యత్యయేపుత్రికా|| వ్యా|| స్త్రీణామితి||
అగ్రవరగ్ననాదిదినతః||యౌతాభవంతర్తవం (+) తత్రభవభ్యర్థిక్ గుణః - త
స్యరగసఃపర్యంతస్యచిదిశాప్రథమదివసఃతస్మాత్ పోడశఋతుతుపాః
ఋతుకాలాత్రయఃస్యః - రజోవరగ్ననాదిదివసారభ్యపోడశదినమభివ్యాప్య
ఋతుకుషాపావ్యాధ్యః - పుత్రాధీపుత్రసంతానాభిలాషీ - సమాస్వేవతా
మఋతుకుషపానుమముఖీనుకులవతీం - సుధాంస్నానాది నాశుధాం
క్ష్మశాంరజస్వలానియమేనక్షీణాంగీర - భార్యా మితశేషః - వరయోగచ్ఛే
త్ - అత్రాయంవిశేషః - పోడశసుతద్యాశ్చప్రోనింగాః - శస్త్రాః
పరిత్యజ్య - శేషానువగయేదితి-తదుక్తం|| స్తో ఋతుస్వాభావికాః స్త్రీణాం
రాత్రయపోడశస్త్వతాః | చతుర్భ్యస్తీవితదైస్సార్థసుపాహాభిస్సవ్య
సప్తతైః || తాసామాగ్యాశ్చప్రస్తునింగావికాదశీచ చాన్రయోదశీ
చ శేషాస్తుప్రశస్తాదశ గాత్రయితి-సకేవలమేతావత్ పుంవర్గసంస్కృత
శబ్దే చడ్వర్గఉచ్యతే- పురుషసంజ్ఞిక రాశివర్గః పుంవర్గః-యత్వాపురుషగ్ర
హః-పతి గాశివర్గః-పుంవర్గః-తత్రస్థితైఃపురుషైఃపుంగ్వైఃఅవేక్షితేదృష్టే
యుతేవా - విశేషణసమాసః - పుంలగ్నే పురుషసంజ్ఞికలగ్నే పుంలగ్నానిను
మేషవిరునసింహ తులాధనుఃపంథాః - తేషామస్య తక్షీలగ్నే - జీవేగు
రౌలగ్నసుతాంకగేగర్భాధానలగ్నే తస్య పంచమేనవమేవాస్థితేయని -
సుతఃపుత్రఃశాయతఇతి శేషః - తద్వ్యయేఉక్తలక్షణవ్యత్యయే - స్త్రీ
వగసంస్థేః స్త్రీగ్రహైఃచంద్రశుక్ర రాహుభిః-అవేక్షితేయతేనా-స్త్రీ
లగ్నేవృషభకర్కటకవ్యాపృశ్చికమాకరమీనానామన్య తక్షేవా - గురౌ
అగ్నీశుభశుభవమాదిక్తస్థానేఽస్థితేవాయనిపుత్రిశేత్యర్థః

అ|| ఋతునివసముల నిణః-య మునుగర్భా ధానకాలనిణాయము
నుజెప్పుచున్నాడు || తా|| స్త్రీపురుషోదశానదివసముమొనరుపడు

నారురాత్రులు ఋతురాత్రులనంబడుపుత్రసంతానమునుగోరినమా
నవుండీపదునాఱురాత్రులలో సమదీపసంబులఋతుసానాదలచేబరి
శుద్ధురాలునుఋతునియమాదులచేతకృశించినదేహములదియునుతనక
త్యంతప్రియురాలునగునిగ్గాలునుబొందవలయునుఁజేయునుపురుషరా
సులగుమేషమిథునసింహతులాధనుఃకుంభవడ్వర్గులయందైననుపురుష
గ్రహరాసులైనమేషసింహవృశ్చికధనుమీనములవడ్వర్గులయందైన
నుఈరాసులుపురుషగ్రహములగుడియుండినప్పటికినిచూడబడియుండిన
ప్పటికినిబృహస్పతిలగ్నపంచమనవమస్థానములయందునుండగానుగర్భా
ధానముజేసినట్టులైనబుత్రుండుగలుగుననియుఁ - స్త్రీరాసులైనవృష
భకర్కాటకకన్యావృశ్చికమకరమీనరాసులయందైనను స్త్రీగ్ర
హరాసులైనవృషభకర్కాటకతులారాసులవడ్వర్గులయందైనను -
లగ్నముస్త్రీగ్రహములచేచూడబడియైనను స్త్రీగ్రహములతోగూడియై
ననుండగానులగ్నపంచమనవమస్థానములయందుబృహస్పతిలేకయుండ
గానుగర్భాధానముజేసినట్టులైనకొనూరైగలుగుననితాత్పర్యము (*)
యనియునుం గాకఈ పదునాఱుదివసములలో నాదిన నాలుగురాత్రు
లునుపదనకొండవరాత్రియునుపదమూడవరాత్రియు నీయాఱురాత్రు
లునింద్యములనియునునితరములగు పదిరాత్రులుత్తమంబులనియు గొం
దరియభిప్రాయముఅయినవశ్లోకంబున స్త్రీపురుషగ్రహముల నిణా
యంబును అటువదియాటవశ్లోకముమొనలైమశ్లోకములయందువడ్వర్గుల

అ || అధపుంసవనకాలమాహ || [క్షణమునుచెప్పబడియున్నది]

గత || మూ || కుగ్యాత్పంసవనంకరత్రయవిధిశ్రోణత్రయాశ్శోక
రామిత్రాంత్యాదితిమూలదస్త్రశశభృద్భేష్యాద్యగర్భేస్థుటేలగ్నే
పుంగ్రహవాసరేరవిగృహంత్యక్తావళిసక్తావ్యమూరిక్తాభిద్రవివరితే
హ్నియవతామాసేతృతీయేపతిః ||

వ్యాకుర్యాదితి || ఆద్యగర్భప్రథమగర్భేవ్యక్తేసతి-కరత్రయంహ
స్తవిశ్రాస్వాతయః - విధిరోహిణీ- శ్రోణత్రయంశ్రవణధనిష్ఠాశతభి
షజః-ఆర్యఃపుష్యః-ఉత్తరాఉత్తరాశ్రయం-మిత్రంఅనూరాధాంత్యో
రేవతీ-అదితిఃపునర్వసూమూలాప్రసిద్ధాదస్త్రః-ఆశ్విని-శశభృత్షుగ
శీర్షం-ఏతేషుభేషునక్షత్రేషు||ని||నక్షత్రమ్ముతుంభంతారేత్యమరః-లగ్నే
పుంలగ్నేపుంగ్రహవాసరేరవిగృహంకూకామన్యతమేవాసరేరవిగృహంసి

[౧౮] (కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే.)

హ్మం-అలినక్తాపివృత్తికనుపి-త్యక్తా-యద్యపిసింహః పుంలగ్న స్తథాపి
 కఠోక్త్యాః మిథ్యాత్వాజ్యోఅమారిత్రాభినవవర్జితేఅనూదర్శకః క్తాఃచ
 హ్మంసమీచ-గర్భ్యః-భిద్రాః-వత్సమాణ పక్షుచ్చిద్రాణిపతై ర్వివర్జితేచ
 సే-త్యుః-యేమాసే(*)ఇద్దనోమాసుహృదినిపైకిల్పికత్వాన్నమాసాదేశః
 పక్ష్యుక్తాయువ తౌభావ్యాయాం - పుంసవసం పుంశవ నాఖ్యంకర్తృకుర్యా
 త్తత్పత్యేమా స ఇతిగర్భవ్యక్తోపలక్షణాం - సత్సనియమాద్ధం - పుంసవ

నంవ్యక్తగర్భ ఇతిమాసనియమాస్యా ప స్తం జేనానుక్తత్వాత్.....*

అ || పుంసవనకాలనిర్ణయమునుచెప్పించువాడు || తా || తొల్లగర్భము
 కలిగినవనిశకుమూడవమాసమునందును - అశ్వినీ - రోహిణి - మృగశిరశా
 ము - పురర్షసు - పుష్యమి - ఉత్తర - మాస్త - చిత్త - స్వాతి - అనూరాధ -
 మూల-ఉత్తరాషాఢశ్రవణం-ధనిష్ఠ-శతభిషక్తు-ఉత్తరాభాద్ర-రేవతి-ఈశ
 శ్రములయందును - వృశ్చికసింహరాసులకితరరాసులయందును - చవి
 తి - నవమి - చతుర్దశి - అమావాస్యయైనములబ్రతిత్వజంచయితరము
 లైనశుభదినములయందునుగర్భమునకుశుభముగలుగుటకయి - పెనిమి
 టియైనపురుషుండుపుంసవనము నెడికర్తనుజేయవలయునని తాత్పర్య
 ము(*)నుఱియు నాపస్తంబసూత్రమునందుస్త్రీలకుగర్భముస్పష్టముగా
 నగుపడినవిన్నుటపుంసవనముజేయవలసినదనిచెప్పియున్నదిగానిమాసని
 యనుముచెప్పియుండలేదు గావుననిచ్చటనుమూడవమాసనిచెప్పుటగ
 ర్భవ్యక్తోపలక్షణాద్ధమేయనితెలియవలయు.....*****

౧౯ || అ || అగ్రసీనుంతకాలమాహ || మూ || పూర్వంపుంసవనేయ
 త్తైవకథిణం మాసవ్యవస్థాం వినాసీనుంతేపితథైవమాసవిషయేషష్ఠేచ
 తుర్థేష్టమేలగ్నదంత్యసుతాప్తమేషురహితేష్వగ్రాదిపాపగ్రహైశ్చం
 ద్రేలగ్నవివజితేచనవమేశుద్దేసమంపుంసవే || వ్యా || పూర్వమితీ||పూ
 ర్వస్త్రీశ్లోకేచైవకథితంయన్నక్షత్రనాసరాదికముక్తం - మాసవ్య
 వస్థాం మాసనియనాంవివా-సీనుంతేపితథైవ-నక్షత్రాదికం - మాసవిష
 యేషు - షష్ఠేచతుర్థేష్టమేపితేషామన్యతమేమాసీసీమంతం సీమంతో
 న్నయనాఖ్యంకర్తృకుర్యాత్ - లగ్నాత్సీనుంతలగ్నదంత్యసుతాప్తమేషు
 ద్వాదశపంచమాప్తమేష్వగ్రాదిపాపగ్రహైఃసూర్యాం గారికశనైశ్చ
 రక్షిణచంద్రాదిభిః - రహితేషువివజితేషుసత్సు చంద్రేలగ్నవివజిత
 తేచంద్రానాకాంతలగ్న ఇత్యధాః-నవమేశుద్దేసీనుంతలగ్నన్నవ

మలగ్నే గ్రహవర్జితే సతి - సీమంతంకార్యం - సమంపుంసవే ఉత్తరాధ్యో
త్తం - సర్వంపుంసవ నేచ సమంబోధ్యమ్.....

అ || స్నీమంతకాలమును చెప్పవచ్చునాడు || తా || పూర్వశ్లోకంబున పుం
సవనవిషయమై చెప్పిన మాసక్రమముదప్పితక్కిన దినవారనక్షత్రము
లు సీమంతమునకును గ్రాహ్యంబులు మాసవిషయమై నాలవ మాసమునం
దు నాతివమాసమునందు నెనిమిదవమాసమునందును - పంచమాష్టమదాప్త
దశముల యందు సూర్యగంగారక శని రాహు కేతు క్షీణచంద్రాదిపాపగ్ర
హములు లేక యుండగా నచం ద్రుడు లగ్నమునందు లేక యుండగాను సవ
నాశుద్ధిగల లగ్నమునందు సీమంతము జేయవలయునని తాత్పర్యము ఉత్తరా
ధ్యోత్తమున జేప్పినదిన్నియు పుంసవనమునందును సమానమేయిని తెలియదగినది

౧౬ || అ || అథ జాతకర్తృకాలమాహ || మూ || జాతకకర్తా తది నాదిగా
దశ దినాత్తజ్ఞాత కర్తాత్తజ్ఞేషు ర్వా ద్రుప్రది నే ఫవాన్తర చరక్షి ప్రా
ఖ్యమై త్రోడుము | రిక్తామారహితేష్వఖండదివ సెలగ్నే శుభేవా సై పూ
ర్వా స్థే సురపూజితే సురగురౌవ్యక్తే వ సామ్యాయ నై || వ్యా || జాతకర్తా ||
అత్తజ్ఞేషు మా రే - జాతే సన్ధి జాత దినాదిః జన్మ దివ సమారంభ్య ఆరశది వాద్య
శ దినపర్యంతం దశదినమ ధ్యేయస్తి క కస్తి క దివ సేతజ్ఞాత కర్తృ అత్తజ్ఞేషు
గ్రహయేషు ర్వాత్ - అథ వారు ద్రుప్రది నే పకాద శేహ్ని వాకుర్వాత్ - ఏ
కాదశది నే అతీతే సత్థిరచరక్షి ప్రాఖ్యమై త్రోడుము స్థిరాణి రోహిణ్యు
త్తరాత్ర యం - చ రాణి స్వాతీ పురర్వసూత్ర వణధనిష్ఠా శతభిషజః - క్షీ
ప్రాఖ్యాః అశ్వినీ హస్తపుష్యః మైత్రోడు అనూ రాధా గతుప్రింత
తేషు నక్షత్రేషు - రిక్తామారహితే రిక్తాః పూర్వోక్తాః - అమాదర్శనతైః ర
హితే పతద్భిన్నత్యర్థః - అఖండదివ సే అఖండమగ్రే వత్సృతిశు భే శుభగ్ర
హాధిపే లగ్నే తద్విధేవా సరేచ పూర్వా స్థే అహ్ని పూర్వభాగే - అసు
రపూజితే శుక్రే - సురగురౌ బృహస్పతౌ చ వ్యక్తే అన స్తంగ తే సతీత్యర్థః -
సామ్యాయ నే ఉత్తరాయణే జాతకర్తృకు ర్వాత్ *****

అ || జాతకర్తృకాలమును చెప్పవచ్చునాడు || తా || పుత్రోత్పత్తికాలు
మందైనను - పుత్రోత్పత్తిని మొదలుగం - నివసములవరకు నేనినమం
దైనను జాతకర్తృము చేయవలసినది మణిము - ౧౧ - వ - దివసమందైన జే
యవలయు - నీ చెప్పబడినదివసములలో జేయనట్లే తే - అశ్వినీ - రోహిణీ -
పునర్వసు - పుష్యమి ఉత్తర - మాస్త - స్వాతి - అనూరాధ - ఉత్తరాషాఢ

శ్రవణము - ధనిష్ఠ - శత భిషక్కు-ఉత్తరాభాద్ర - ఈనక్షత్రములయం
దును - చవితీ - నవమి - పున్నమ - అమావాస్య-ఇవిదప్పణక్తి నతిథులయం
దును - ఉత్తరాయణనుంచు - గుగుశుక్రమూఢములు లేనికాలములయం
దును - పూర్ణతిథియందును - సోమ - బుధ-బృహస్పతి - శుక్ర - వారముల
యందును - శుభగ్రహాధిపలగ్నములయందునీలక్షణయుక్తమయిచశుభది
నపూర్వాష్టమందుజాతకర్తముజేయవలెననితాత్పర్యము*****

౧౭ || ౨ || అథనామకరణ కాలమాహా || మూ || జాతానంతరమేవనా
మకరణంత్వే కాదశాహేస్ఫుటంపుత్రస్యైవసమాతురంతుయువతేకా
ర్యంతతోవ్యత్యయమ్ | శుద్ధిర్జాతకవచ్చనామ్నిసకలైస్తద్వాదశేషోడశే
ద్వావింశేవ్యధవింశకేహ్నిహితంజాతివ్యవస్థాంవినా || వ్యా || జాతానం
తరమితి || జాతానంతరమేవనామకరణం - రోహిణిమూర్ధశ్చిత్తః ఇత్యాదిన
క్షుక్రవామకరణంరహస్యంకర్తవ్యం - నక్షత్రనామచనిర్దిశతి - తద్రహ
స్యంభవతీత్యావస్తంజేనోక్తత్వాత్ - ఏకాదశాహేఏకాదశదినేస్ఫుటం -
వ్యవహారనామవ్యక్తంకర్తవ్యమిత్యర్థఃపుత్రస్యైవసమాతురం నామకర్త
వ్యంయథా - శివః - మహేశ్వరఇత్యాది - యువతేకన్యాయాస్తుతతఃపు
రుషాద్యవ్యత్యయంవిషమాతురంనామయథాపార్వతీభవానీత్యాదికార్యం
నామ్నినామకరణేశుద్ధిః - లగ్నాదిశుద్ధిః - జాతకర్తవత్ - సకలైఃచాతుర్వ
జ్యైఃజాతివ్యవస్థాంవినాజాతిభేదంవినా - ద్వాదశేజన్మతఃద్వాదశే -
షోడశే - ద్వావింశే - అథవావింశకేహ్నిదినసేవాతన్నామకరణంవిహి
తమావశ్యకమిత్యర్థః - నను || శ్లో || దశాహంద్వాదశాహంచపక్షంమాసమ
మక్రమాదిత్యాదినాబ్రహ్మణాదీనాంవగ్గానామాశౌచభేదస్యదృష్ట
త్వాత్కథం - జాతివ్యవస్థాంవినెతిసంగచ్ఛతఇతిచేత్మైవం || శ్లో || సర్వే
షాందశరాత్రేణసూతకేశుద్ధిరిష్టతఇతిజాతాశౌచవిషయేవిశేషవచనే
నసామాన్యవచనస్యభాధితత్వాదితిదిక్*****

౨ || నామకరణ కాల నిర్ణయమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || కొమారు
డుకలిగినక్షణంబుననక్షత్ర నామమన గారోహిణినక్షత్ర మందుబుట్టిన
వానికిరోహిణుడు ఈ మొదలగునక్షత్ర నామకరణమునురహస్యముగాజే
సి- ౧౧ - వదిననుంచు కుమారవిషయమైసమానవర్ణములుగలపేరనగా
కృష్ణః - శివః - మహేశ్వరః - ఇట్టివ్యవహారనామములును-కూతురివిషయ
మైజేనియత్తురములుగలనామమునగా - జానకీ - పార్వతీ - భవానీ-ఇట్టినా

హములు నిశ్చయించ వలెను - ఈ నామకరణ విషయమై లగ్నాది శుద్ధి పూర్వశ్లోకమునందు జాతకర్త మునకు నిర్ణయించిన ప్రకారమున తెలియవలయు
౧౧ - వదివన నుండు చేయనిపక్ష మునకు బ్రాహ్మణులు మొదలు గాగల
౪ - వర్ణములకు - ౧౨ - దివసముల పర్యంతము జాతాశౌచ ముని విశేషవచనములుండుట వలన జాతి భేదము లేక నాలుగువర్ణములవారు నుపుట్టిన
దినము మొదలు-౧౨వదివన నుండును-౧౬వదివన నుండును - ౨౨ వదివన
ముందును- ౨౦వదివన నుండును నామకరణముజేయవచ్చుననిగా నిర్ణయము

౧౩ || అథాన్న ప్రాశనకాలమాహ || మూ || అన్న ప్రాశనమునకు
స్వశుభదంమాస్యే వయ్యుక్తే శుభే | షష్ఠాదావధపంచమాదిః షషమేనూసే
వధూనాం శుభే | వా సౌమ్యగృహే విశుద్ధదశ మేనం గాష్టమీద్వాదశీర్తిక్తా
మారహితేది నేచరన్మచక్షిప్రధ్రువాభ్యోడుషు || వ్యా || అన్న ప్రాశన
మితి || షష్ఠాదౌ ఆశిశబ్దేరత్వమననశశుద్ధాదవాడచ్యంతే - తస్మిన్ యుక్తే
మాస్యే వ అన్న ప్రాశనం అస్య కస్య శిశో శుభదం శుభప్రసం - అథ వధూ
వాంస్త్రీణాం పంచమాదివిషమేనూ సేపంచన సప్తనవమై కాన శే
షువిషమేషు శుభదం - శుభేషు శుక్రహాధిపే వారే విశుద్ధనవమేః శుద్ధోగ్ర
హారహిణః దశమోయస్య సశభోక్తః - తస్మిన్ సౌమ్యగృహే వృషభకర్త
టకాదిననుగాశీనానన్యత మే సౌమ్యగృహాధిపతిలగ్నేవా - సనురాశీనాం
సౌమ్యరాశిస్త్వక్రూరస్సౌమ్యః - పురుషా వనితే త్యేది నావరాహమిహి
రేణోక్తత్వాత్ - నందాష్టమీద్వాదశీర్తిక్తా మారహితే నందా ప్రతిపక్ష
స్మై కాదశ్యః - అష్టమీపక్షస్య యగతాద్వాదశీపక్షస్వయగతారిక్తారిక్త
తిథయః - అనూనశకః - ఏతైరహితే - ఏష ద్వ్యం రిక్తని - చరన్మచక్షి
ప్రధ్రువాభ్యోడుషు - చరాః స్వాతీపునర్వసూత్రవణధనిష్ఠాశతభివజః -
మృగానిదిశా కేవతీమృగశీర్షానూరాధాః - క్షిప్రాణిశివనీహస్తపు
ష్యాః - భువాణిరోహిణ్యుత్తరాశ్రయం - ఉషమపతత్సంజ్ఞికనక్షత్రేషు
చ అన్న ప్రాశనం శుభదమిత్యోజ్యమ్.

అ || అన్న ప్రాశనకాలనిర్ణయమును చెప్పుచున్నాడు || తా || పురుషశి
శివువిషయమై షష్ఠాదిననుమానములనగా - ౬ - ౮ - ౧౦ - ఈ నెలలయం
దును - స్త్రీ శిశువువిషయమై పంచమాదివిషమనుమానములనగా - ౫ - ౭ -
౯ - ఈ నెలలయందును - సోమ - బుధ - గురు - శుక్ర వాసరములయందు
ను - అన్న ప్రాశనలగ్నమునకు - ౧౦ - బ్రహ్మములు లేకయుండ గాను -

వృషభకర్ణాటకమిధునకన్యాదనర్శినములనెడిశుభలగ్నములయందును
 పాద్యమి - చపితి - పష్టి - అష్టమి - నవమి - ఏకాదశి - ద్వాదశి - అమా
 వాశ్య - పున్నమ - ఈవిములనిషేధించియితరదివములయందును - అశ్వి
 ని - రోహిణి - కృత్తిక - పునర్వసు - పుష్యమి - ఉత్తర - మాస్త - చిత్త -
 స్వాతి - అనూరాధ - కృత్తికామాధ - శ్రవణంధనిష్ఠ - శతభిషక్ - ఉత్తరాభా
 ద్ర - రేవతీ - కు - శ్రమలంపనులన్న ప్రాశనముజేయవలెనని శాస్త్రార్థము

౧౯ || అ || అన్న ప్రాశనలగ్నగ్రహఫలమాహ || మూ || కష్టీలగ్నగ
 తేరనాశనుకలేచ, శ్రేణవాః తుకంకా ర్థేంద్రబహునశ్రద్ధోపనిసుతేపి
 శ్వాతితోభానవాః | శ్లేజీకేబహుభోగవాభృగుసుతేదీప్తాయురగ్నాత్మ
 జేవాశాంగీశనుసిన్ధుజేన్యనశీబాంగన్నభోక్తాభజేత్ || వ్యా || కష్టీ ||
 రనాసూర్యేలగ్నగ్రహతేనవిబాలః అన్నభోక్తాయనికష్టీకష్టరోగవాన్యకేత్
 లగ్నగ్రహతేనశ్యేవీరిపదద్వయ సర్వశ్రబోధ్యంతనుకలేక్షీణచంద్రేనదా
 భియుకః - పూర్ణేంద్రాపూర్ణచంద్రేబహునశ్రద్ధోపనిసుతేదీప్తాయురగ్నాత్మ
 సుతేకుజేపితార్థితమైశ్యరోగపీడితః శ్లేబుశ్లేజీనవాః - జీకేకరోహు
 భోగవాభృగుసుతేకుక్రేదీప్తాయు - అగ్నాత్మజేనైశ్యకేవాశాంగీ
 వాశరోగయుక్తశరీరః - తనుసిగాదాన్యజేకేతాచ - శశీకాగ్రోభకేత్

అ || అన్న ప్రాశనలగ్నగ్రహదున్న - ఫలములజేప్సచన్మాడు || శా ||
 అన్న ప్రాశనలగ్నగ్రహందుసూర్యుడుండిను - చిన్నవాడుకష్టరోగముగల
 వాడునుక్షీణచంద్రుడుండినను - దరిక్రంకును - పగ్గచంద్రుడుండినను -
 అన్నదాతయును - అంగారగుండుండినను పైశ్యరోగముజేపిడింపబడువా
 డును - బురుగుంకినను - విశేషజ్ఞానవంతుండును - గురువుండిననుమిక్కిలి
 భోగవంతుండును - శుశుడుండిననుదీర్ఘాయువుగలవాడును - శవైశ్యగుడుం
 డినను వాశరోగముతోహరితశరీరముగలవాడును - రాహుకేతువులుండి
 ననుమిక్కిలిదరిక్రండంబునని శాస్త్రార్థము

౨౦ || అ || శిరోఃకేశఖండనమాసాదీవాహ || మూ || జన్మాదౌసనమాసి
 పుత్రపిషయేస్త్రీణాంతుతద్వ్యత్యయేకార్యంకాదిమకేశఖండనమిదం
 పూర్వేష్టాసామ్యాయనే | ఆరిశ్యద్వయదస్త్రాష్టశశభృద్విష్ణుప్రయా
 ర్కప్రయేపూర్ణాహిశుభవాసకేజయదినేచాష్టకగమావజితే || వ్యా ||
 జన్మాదౌవితి || పుత్రపిషయేజన్మాదౌజరప్రభృతినమానసేన్దితీయచ
 తుర్థాదిమాసేషుస్త్రీణాంతుతద్వ్యత్యయేఉక్తకైశరీత్యేన్దితీయపంచ

మాదివిషయమున సేషిష్టశిష్యః - పూర్వేహి పూర్వా ధే సామ్యాః సేషిత
 గాయత్రీ - ఆరిత్యద్వయం ప్రపాశ్యతశశ్చర్చిషు ప్రయార్థ సయేలని తే
 ర్వేవ తాకమాదిత్యం (దిత్యాదిత్యవచ్యుర్విప వ్యాఖ్యితకేణ ప్రశ్నయః -
 పునర్వసూత దాదివ్యయంపునర్వ సూపుష్యవ్యయం - ప్రశ్నశ్చిన్దీపాభ్యో
 రేవతీశశశ్చత్వాగశీర్షంవిష్ణుత్రయంఅర్కప్రాయంపాపాక్తనేతేషు
 నక్షత్రేషుపూర్ణాహేపూర్ణాఽతిభౌశుభవాసరేశుభనినేజ-విశా-అప్త
 వ్యమావర్జితేఅప్తమీవర్జితేనయనినే అమావర్జితేసూర్యభావేతేషునాన
 నక్షత్రాదిషు - ఇనమాదిషు కేశఖండనంకార్యంకర్తవ్యమిన్ద్యః.....

అ || బాల్యం కేశఖండనంవిషయ మైహ సముమేవలయం కాలములనా
 జేష్ఠుచున్నాడు || తా || పుత్రపిషయమైపుట్టినది మొదలునర నెలలయిన - అ
 ర - ౬ - యీ నెలలయ - మన - స్త్రీ పిషయమై బేసి నెలలయిన - ౩ - ౫ - ౭ -
 యీ నెలలయందును - ఉభయలకు సుత రాయణనంబును - పూర్వయాను
 వందు - అశ్విని - వృశ్చిక - పునర్వసు - పుష్యమి - హస్త - చిత్త - స్వాతి -
 ప్రవణం - దశమ - శతధిపక్ - రేవతీనక్షత్రములయందును - సోమ - బుధ - గు
 రు - శుక్ర వారములయందును - తదియ - మి - శ్రయోదశి - అమావాస్య
 యాదినములనువినా - క్రింద జెప్ప బడిన మాసనక్షత్రములతోగూడి - పూ
 ర్ణతిథియందు బాల్యం కేశఖండనము జేయవలయునని తాత్పర్యము.....

అ || అ || కణ వేధయోగ్యకాలమాహ || మూ|| జాతాద్వాదశ పోడ శే
 హ్నిద నేసుజ్జేష్ఠనేస్తవేషష్టమాసిశుభేవ వారభవ నేకృణు కేధౌ
 శిశోః | రిక్తావర్షనిశాదినాదిరహితేన పూర్ణతిథ్యర్థయోః సాష్టాదిత్యకర
 ద్వయోత్తరహర శ్రోణస్వయాద్యేందుషు.....

వ్యా || జాతాదితి || జాతాద్వాదశ పోడ శేద్వాదశేషేషే
 వాలహ్నిదన సేనిక నేఅప్తమేలగ్నేశుజ్జేగ్రహవర్జితేనతి - అథ వాలప్తమే
 సప్తమేషష్టే వామాసిశుభే వారభవ నేసుభ వాసరేశుభ గ్రహధిపతిలగ్నే
 చ - రిక్తావర్షనిశాదినాదిరహితేక్తాఃపూర్వాక్తాఃపర్వాణి పంచపర్వాణి
 నిశారాత్రిః - దినాదిః ప్రతిపత్ - ఏతైః రహితే సంపూర్ణాఽతిభౌసంపూర్ణ
 నక్షత్రేపితయోః సాష్టాదిత్యకరద్వయోత్తరహర శ్రోణస్వయాద్యేందు
 షు - రేవతీపునర్వసూహస్తది త్రోక్షరాశ్రయాశ్రాశ్రవణదనిష్ఠాపు
 ష్యశ్చృశీషేషుద్వాదశనక్షత్రేషుశిశోద్వాలస్యకౌశువేధౌ - క
 ణ వేధ్యాంకర్తకర్తవ్యమిత్యథాః ||

అ || బాలురకుచెవులుకుట్టడమునకుయోగ్యకాలములనుచెప్పచున్నాడు || తా || శిశువుపట్టిందిమొదలుపండ్రెండవదివసనకుందైనను - పదునాటవదివసనందైనను - పనిటియించునుకర్ణి వేసలగ్నమున - కనిమిదవయింటను యేగ్రహములులెకయుండగాను - చెవులుకుట్టవలసింది యీచెప్పబడిన కాలముల నతిక్రమించినను - ౬ - ౭ - ౮ - యీ నెలలయందును - సోమ - బుధ - గురు - శుక్ర వారములయందును - వృషభ - మిథున - కర్కాటక - కన్యా - దనుమీ - నలగ్నములయందును - చవీతి - నవమి - చతుర్దశి - పూర్ణిమ - అనువస - కృష్ణాష్టమి - కృష్ణచతుర్దశి - సంక్రమణములు - రావి శుక్లపాడ్యమి - వీల్లనువినా - పూర్ణతిథిలయందును - సంపూర్ణానక్షత్రములయందును - విగ్రహకార్య - పునర్వసు - లున్యమి - హస్త చిత్త - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ - శ్రవణ - ధనిష్ఠ - ఉత్తరాభాద్ర - రేవతీనక్షత్రములయందు బాలురకుచెవులుకుట్టవలయునని తాత్పర్యము...*****

౨౫ || ౨ || అథచౌలకాలమాహ || మూ || మధ్యేమాత్తిరివాయుమిత్రవరుణబ్రహ్మభిదేమాత్తమేచిత్రాంత్యేందుపునర్వసూద్వయకరశ్రోణద్వయాద్యేదివా | చౌలస్యత్రితయేథవంచమసమేమాసాదిరిక్తాప్తమూపర్వాన్యాసుశుభాంశవారభవసచౌలంవిశుద్ధేష్టమే || వ్యా || మధ్యేష్టిః || ఉత్తరవాయుమిత్రవరుణబ్రహ్మభిదేమాత్తరాత్రయస్వాత్యనూరాధాశతతారారోహిణ్యాఖ్యేషునుధ్యేషునుధ్యమనతుత్రేషుదితాంత్యేందుపునర్వసూద్వయకరశ్రోణద్వయాద్యేచిత్రారేవతీన్యగశీర్షపునర్వసూపున్యహస్తశ్రవణధనిష్ఠాశ్విన్ప్రభృత్యుత్తమేశ్రేష్ఠనక్షత్రేదివాదివాభాగేచౌలస్యత్రితయేపమేసంవత్సరే || ౩ || హేయనోస్త్రీశరత్సమాఖ్యేషుః || అథనాపంచమసమేపంచమసమేవామాసాదిరిక్తాప్తమూపర్వాన్యాసుమాసాదిఃశుక్లప్రతిపత్రిక్తాఃప్రాశుక్తాఃఅష్టమీపక్షద్వయగతాపర్వాణిపంచపర్వాణిన్యాసుపభ్యోన్యాసుతిథిష్టితిశేషః || ౪ || భాంశవారేభవనశుభగ్రహనవాంశేశుభలగ్నేచవిశుద్ధేష్టమేలగ్నాదప్తమస్థానేగ్రహరహితేసతచౌలంమాడాకర్తకర్తవ్యమితిశేషః*****

అ || చౌలకాలనిణాయమునుచెప్పచున్నాడు || తా || కొమారుడుపుట్టినదిమొదలుమూడవసంవత్సరమందును - ఐదవసంవత్సరమందును - శుక్లపాడ్యమి - శవీతి - నవమి - చతుర్దశి - శుక్లకృష్ణాష్టమి - పౌర్ణమి - అమా

వాన్య - చతుర్దశీసంక్రమాణము - శీతలనునిషేధించి - యితరములై నపిఠుల
యందును - సోమ - బుధ - గురు - శుక్ర - యాశుభ వారములయందును - వృష
భ - మిథున - కర్కటక - కన్య - ధనుస్సు - నము - యాశుభ గ్రహములలగ్నముల
దును - శుభ గ్రహములయొక్క నవాంశలయందును - రోహిణి - ఉత్తర -
స్వాతి - ఆనూరాధ - ఉత్తరాషాఢ - శతభిషక్ - ఉత్తరాభాద్ర - యానక్ష
త్రములునుద్యములగుటవలన - చౌలకర్త కుశ్రేష్ఠములు కావుగనుక - అశ్వ
ని - శృంగశీష - పునర్వసు - పుష్యమి - హస్త - చిత్త - శ్రవణం - ధనిష్ఠ - యా
యుత్తమునక్షత్రములయందు జేయననుకూలించనిపక్షమున - యాక్రంద
నుదహించబడిననుద్యమునక్షత్రములయందైనను - అష్టమశుద్ధిగలలగ్న
మందువిన్నవానికి - చౌలకర్త జేయడముయొక్కంబని తాత్పర్యము.....

౨౩ || అ || అథా. కురార్పణకాలమాహా|| మూ|| కర్తవ్యోవిధితోంకురా
ర్పణవిధిశ్చైలానికర్తాదితోరాప్రేష్టవశరాగ్నిశైలగణనాస్వేతాసున
ద్యోధవా | రిక్తాపర్వవిషప్రదోషరహితేవారేశుభానాంగ్య హాక్షిప్ర
స్వాతిహృదు వాసురశుభావిష్ణుత్రయాభ్యోడుషు || వ్యా | కర్తవ్యత్తి ||
అంకురార్పణమంకురోత్పత్త్యర్థంబీజావాః - తస్యోధిః - విధితః స్వగృ
హ్యాక్తుధానేన (*) సార్వభక్తికస్తసిః - చౌలానికర్తాదితః అదిశజ్ఞే
నాన్నప్రాశసోపనయనవివాహసేవంతపునవ నాదయోగ్య హ్యంతే -
తేషాంకర్తాదితఃకర్తణ్యూర్వమేవశరాగ్నిశైలగణనాసుచంచమత్పతి
యసప్తమాస్వేతాసురాత్రిప్రేష్టవ - నక్షదివేత్యేవకారార్థః - అథసద్య
శ్శోభనదినాత్పూర్వరాత్రౌ వారిక్తాపర్వవిషప్రదోషరహితేరిక్తాఃప్రసి
ద్ధాఃపర్వాణిపంచపర్వాణి - షాషిషఘటికాః - ప్రదోషఃవతుర్ధ్వప్రమీత్ర
యోగశీనాంప్రదోషః - సర్వతిథీనాంప్రదోషకాలోవా - ఎతైరహితేది
నక్తతి శేషః - శుభానాంశుభగ్రహాణాంసంబంధివారేశుభగ్రహసంబంధి
లగ్నేక్షిప్రాణిశ్చివీహస్తలహ్యః - స్వాతిప్రసిద్ధామృగూనిచిత్రారెవతి
మృగశిర్వానూరాధాః - ధ్రువాణిరోహిణ్యుత్తరాత్రయం - అసురఃమూ
లా - మఖాప్రసిద్ధా - విష్ణుత్రయంశ్రవణధనిష్ఠాశతభిషజః - ఎతేషుసప్తద
శనక్షత్రేషుకర్తవ్యః.....

అ || అంకురారోపణ మునకు కాల నిర్ణయముజెప్పచున్నాడు || తా ||
అంకురారోపణ మును - గృహ్యసూత్రములలోజెప్పినప్రకారము - అన్న
ప్రాశన చౌల ఉపనయన - వివాహ - సీమంత - పుంసవన కర్తములకు

పరమనీచః - కుజస్య కర్మ-టకోశీచ - తస్యాస్తావింశో భాగః పరమనీచః - బు
 డస్య మీకోనీచః - సస్య పంచదశో భాగః పరమనీచః - గురోర్మకకోశీచః - గ
 స్య పంచమో భాగః పరమనీచః - శుక్రస్య కన్యాశీచా - తస్యాస్తావింశో
 భాగః పరమనీచః - శ నే త్తైషానీచః - లస్య వింశో భాగః పరమనీచః - సూ
 ర్యాదిశస్మాద్యస్త్రభృతిపస్త్రగ్రహణామిత్యర్థః)*(సాగ్వవిభక్తికస్తసిః -
 సింహగోమేషాష్టచ్చననుస్థూలాశ్చ కలశః - సూర్యస్య సింహః - చంద్రస్య
 వృషభః - కుజస్య వేపః - బుధస్య కన్యా - గురోః ధనుః - శుక్రస్య తులా - శ
 నేః కుంభః - మూలస్త్రికాశాభిధాః - ఏతే సప్తరాశయః - మూలస్త్రికోణ
 సంజ్ఞికాః - నను సూర్యస్య సింహస్యైత్యే శ్రంమూలత్రికోణంచ - చంద్ర
 స్య వృషభాదౌ మూలత్రికోణంచ - కుజస్య వేపః స్వయే శ్రంమూలత్రి
 కోణంచ - బుధస్య కన్యాస్వయే శ్రంమూలత్రికోణమిచ్ఛంచ - గురోర్ధను
 స్వయే శ్రంమూలత్రికోణంచ - శుక్రస్య తులాస్వయే శ్రంమూలత్రికో
 ణంచ శ నేః కుంభస్వయే శ్రంమూలత్రికోణంచ భవః - ఏవంచ సతిస్వయే
 శ్రంమూలస్య చూర్యస్య సింహా మూలత్రికోణమిచ్ఛధం వక్తుం శక్యత
 ఇతి జేహవ్యతే - సింహే ఆద్యాః వింశతి భాగాః సూర్యస్య మూలత్రికోణం -
 అపరైః శ భాగాః స్వయే శ్రం - వృషభే ఆద్య భాగ శ్రయంచంద్రస్యోచ్చ -
 అపరైః పంచవింశతి భాగాః మూలత్రికోణం - మేషే ద్వాదశ భాగా కుజస్య
 మూలత్రికోణం - అపరైః దశ భాగాః స్వయే శ్రం - కన్యాయాం పంచదశ
 భాగాః బుధస్యోచ్చ - అపరైః పంచభాగాః మూలత్రికోణంతో దశ భా
 గాః - స్వయే శ్రం ధనుషి దశ భాగాః గురోర్ములత్రికోణం - అన్యే వింశతి భా
 గాః స్వయే శ్రం - తులాయాం పంచదశ భాగాః శుక్రస్య మూలత్రికోణం - అ
 న్యే పంచదశ భాగాః స్వయే శ్రం - కుంభే వింశతి భాగాః శ నేర్ములత్రికోణం
 అన్యే దశ భాగాః స్వయే శ్రం - తథాచ సారావశ్యం || శ్లో || వింశతిరంశాస్సిం
 హేత్రికోణమపరైః పంచవింశతిభాగైః - ఉచ్చం భాగప్రతయం వృషభాదౌ
 స్యాత్త్రికోణమపరైః పంచ - ద్వాదశ భాగా మేషేత్రికోణమపరైః పంచ
 వనంచ కుజస్య - ఉచ్చం బుధకన్యాయాం బుధస్య తిథ్యం శ కైస్సదాచింత్యం -
 పరతస్త్రికోణజాతం పంచభిరంజైః స్వరాశీజం పరతః - దశభిర్భాగైః జేహ
 వస్యత్రికోణమపరైః పంచ - శుక్రస్యైవంత్రికోణంతిథయో
 జాకేపరైః స్వరాశీశ్చ - కుంభేత్రికోణనిజభేరిజస్య రవేర్భాసింహ ఇతి ||
 అ || సూర్యాదిసప్తగ్రహముల ఉచ్చపరమోచ్చనీచపర్థమనీచస్వయే

త్రములత్రి కోణములజెప్పుచున్నాడు || తా || సూక్ష్మనిః కేష గాశీ ఉ
 చ్చగాశీఅందుగిందో భాగముపరమోచ్చము ఉడచ్చ - శి కేడవదకుతులా
 రాశినీచగాశీ - అందుగిందో భాగముపరమనీచము - ఈ గ్రహమునకుసం
 హగాశీలో మొదట ౨౦ భాగములుమూలత్రి కోణమున్ను మిగతగం భాగ
 ములుస్వత్రేత్రమున్ను - చక్రగ్రహము నకువృషభరాశియుచ రాశి -
 అందుకవ భాగముపరమోచ్చము-ఈయుచ్చరాశి కేడవదగు వృశ్చికరాశినీ
 చగాశీ - అందుకవ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు వృషభరాశి
 లోమొదట - ౩ - భాగములు ఉచ్చమున్ను మిగత ౨౭ భాగములు మూలత్రి
 కోణమున్ను - అంగారకగ్రహమునకునూరరాశియుచ్చరాశి - అందుగ
 వభాగముపరమోచ్చము - ఈనూర రాశికేడవదైనకర్కటకరాశినీచరా
 శి - అందుగవ భాగముపరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు కేష గాశీలో ౧౨
 భాగములు మూలత్రి కోణమున్ను - మిగతగం భాగములుస్వత్రేత్రము
 న్ను - బుధగ్రహమునకు కన్యాగాశియుచ్చరాశి - అందుగవ భాగముప
 రమోచ్చము - ఈగాశికేడవదైనమీనరాశినీచరాశి - అందుగ భాగము
 పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకీచెప్పబడిన కన్యారాశిలో ౧౪ భాగములుఉ
 చ్చమున్ను మిగతగం భాగములుమూలత్రి కోణమున్ను - బృహస్పతి కర్కట
 కరాశియుచ్చరాశి - అందుగవ భాగముపరమోచ్చము - ఈరాశికేడవ
 దైననమకరరాశినీచరాశి - అందుగవ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహము
 నకుధనూ రాశిలోమొదట ౧౦ భాగములుమూలత్రి కోణమున్ను - మిగత
 ౨౦ భాగములుస్వత్రేత్రమున్ను - శుక్రగ్రహము కుమీన గాశియుచ్చ
 రాశి - అందుకవ భాగము పరమోచ్చము - ఈ గాశికేడవదైనకన్యాగా
 శినీచరాశి - అందు ౨౭ వ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకుతులా
 రాశిలో మొదట ౨౭ భాగములు మూలత్రి కోణమున్ను - మిగత ౩ భాగ
 ములుస్వత్రేత్రమున్ను - శనైశ్చర గ్రహమునకు మలా రాశియుచ్చరాశి
 అందుకవ భాగముపరమోచ్చము - ఈయుచ్చరాశి కేడవదైనమేషరా
 శినీచరాశి - అందుకవ భాగముపరమనీచము - ఈ గ్రహమునకుకుంభరాశి
 లోమొదట ౨౦ భాగములుమూలత్రి కోణమున్ను ౧౦ భాగములుస్వత్రేత్ర
 మునీచరుసనసప్తగ్రహములఉచ్చాత్యుచ్చనీచాదిర్లయములదెలియవల
 యు || శ్లో || యజ్ఞనా వేంకటా భ్యేనరదితాయాంసతాంముదే

కాలామృతస్య టీకాయామాద్యోబిందుతభూచ్చభః
 ప్రథమబిందుస్సమాప్తః.

శ్రీహయగ్రీవానమః.

శ్రీహయగ్రీవానమః.

ద్వితీయ వింశ ప్రా రంభః.

౨౫ || అ|| అథ బ్రహ్మక్షత్ర విశాముపనయనయోగ్య కాలమాహ || మూ ||
 బ్రహ్మక్షత్ర విశానుభోపనయనం వత్సేవనం తే క్రమా ద్దీప్త ర్తా శః దీహవ
 ణనియ తేత త్రాపి సాధారణాః | మాసామాఘముఖాస్తపంచ జననా ద్వా
 గభతో బ్రేష్ట మేనిత్యే విప్ర శిశోః క్రమాన్మృ పవిశో రేకాద శేద్వాద శే ||
 వ్యా || బ్ర హ్మేతి || అథ శబ్దోంకు రాంపిణానంతరమి త్యానంత ర్వార్ధకోమ
 గభోధకోవా - బ్రహ్మక్షత్ర విశాముపనయనముపన యనాఖ్యంకర్మక్ర
 మాత్ వత్సేకథయామి - ఎసం తే బ్రాహ్మణానాం - గ్రీష్మర్తాక్షత్రియా
 ణాం - శతదివై శ్యనామితినియవాః-భిహన్తీ వణనియ తే బ్రాహ్మణాది
 వర్ణానామ్మతునియ మేపి - త త్రాప్య పనయనే - మాఘముఖాః మాఘ
 ద్యాః పంచమాసాః సాధారణాః - బ్రహ్మక్షత్ర విశాంతుల్యాః జననాజ్జననా
 దాంభ్య వాఅథ వాగభతః గర్భాదారభ్య వాని త్యే - గర్భాష్టమేమబ్రా
 హ్మణముపనీ త త్యాదివిధి ప్రాప్తే అష్టమేబ్రేవిప్ర శిశోః బ్రాహ్మణకుమార
 స్య - నృపవిశోఃక్షత్రియవై శ్యకుమారయో రేకాద శేవ షేద్వాద శేవర్షే
 త - క్రమాత్ - ఉపనయనం కార్యమిత్యధ్యాహరః. *****

అ || బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్యులకుపనయన కాలమును క్రమము గాజెప్పు
 మన్నాడు || తా || బ్రాహ్మణులకు గర్భ సంవత్సరము మొదలైనను - జననసం
 వత్సరము మొదలు గానైన నెనిమిదవ సంవత్సరమునందును - వనంతయుతు
 వుయందును - క్షత్రియులకు గిరివ సంవత్సరమునందును గ్రీష్మర్తువుయందు
 ను - వైశ్యులకు ౧౨వ సంవత్సరమునందును శరదృతువుయందును - వాణీ
 యునీవి మునర్జ్గ యింపబడినయుతువులయందును - మాఘమాసముమొ
 దలు జ్యేష్ఠమాసమువరకు శ్రేష్ఠమాసములొలవలన జాతిభేదనిమిత్తము లేక
 నీజమాసములయందును - బ్రహ్మక్షత్రియ వై శ్యులకుపనయనకర్త జేయడ
 ముముఖ్యమని తాత్పర్యము. *****

౨౬ || అ|| ఉపనయనాబ్ధివిషయేపత్రాంతరమాహ || మూ || కామ్యాబ్రేత్వ
 ధపంచమాదివిషయేష ష్ఠేచతు ర్థపరేవాంధం త్యేవహిమధ్య మేతుదశ మే
 దై వాచ్యకాలాత్యయే | కృష్ణావౌదిపంచ కేశుభది నేప త్యేవళ త్యేవినాది

తానధ్యయనానిమధ్యమతీతినందేఅపిద్వాదశీ || వ్యా || కామ్యాబ్జితీ || కా
మ్యాబ్జేతు - సప్తమేబ్రహ్మవర్చ సకామమప్తమతి యుష్మామం నవమే లేజ
స్థామం - దశమేన్నాద్య కామం - ఏకాదశఇంద్రియకామం - ద్వాదశేపశు
కామం - ఇత్యాపస్తంబోక్తకామ్యవషేఁ అథవాపంచమాదివిషమేఆదిశ
జ్ఞేనసప్తమానవమైకాదశానాంగ్రహణం - ఏషామన్యతమేవిషమేజ్ఞే - సమే
షుషష్ఠేఆపస్తంబేరగ్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీతేత్యశ్రబహు
వచనస్యగర్భపప్తగర్భసప్తమగ్భాష్టమానాంస్వీకృతత్వాత్తన్యనసినిధా
య - షష్టిత్యుక్తవాఁ - తస్యగర్భఁషష్ఠస్వీకారపత్యౌవలంజేనై వపంచ
మాబ్జగ్రహణసిద్ధిః - గర్భఁషష్ఠఃజన్మతఃపంచమోభవతి-అన్యథాపంచమా
బ్జగ్రహణేమానాభావాత్ - చతుర్థేచతుర్థవర్షే - పరేకేచనవాంఛంతుప
నయనమితిశేషః - పరేత్యనేననాయమస్తత్పక్షః - మానాభావాదిత్యస్వ
రసస్సూచ్యతే - హీతిప్రసిద్ధౌజైవాత్ విధివశాత్ కాలాత్యయేడక్తసంవ
త్సరాతిక్రమణేసతి - మధ్యమేజఘన్యేదశమేజ్ఞేవా - కృష్ణాదౌకృష్ణపత్యౌ
దౌదినపంచకేపూర్ణచంద్రత్వాత్ - శుభదినేపంచాంగశుద్ధిదినేవశత్యే
పత్యే శుక్లపత్యే || ని || వశత్యోధవలోజానత్యయమరః - ఆద్యపంచకంవినా
విహాయోర్ధ్వక్షీణచంద్రత్వాత్ - శుక్లపత్యే ఆదిపంచకమాత్రనిషేధేన
ద్వితీయతృతీయపంచకయోఃస్వీకారః - ఫగర్ణచంద్రత్వాత్ - రిక్తాఃపూ
ర్వోక్తాఃఅనధ్యయనానివత్సయమాణానిమధ్యమతీతినందేషష్టేకాదశ్యౌ
ద్వాదశీప్రసిద్ధావతానివినావిహాయుడేపనయనంకర్తవ్యమిత్యర్థః ||***

అ || ఉపనయనమునకుపత్యౌతరముజేసంవత్సరములగర్ణయంపుచు
వ్నాడు || తా || బ్రాహ్మణాదిజాతిత్రయమునకుజననముమొదలు-౫-౬-౭-౮-౯-
౧౦-౧౧-ఈసంవత్సరములయందును-ఈచేప్పబడినకాలములయందుజేయ
డమునకుజై వవశమువల్లఅనుకూలించనిపక్షమునకు-౧౦-౧౧-ఈసంవత్స
రములయందును-కృష్ణపాడ్యమి మొదలైదుదినములయందును-శుక్లపాడ్య
మి మొదలు-౫-దినములవర్జించిమిగతదినములయందును-శుభకరములైన
తిథివారనిక్షత్రయోగకరణములతోగూడినదినములయందును-చవితి-న
వమి-మధ్యమములగుషష్టేకాదశులుద్వాదశి-వీట్లనువిడిచి-౩౯-౪౦-
శ్లోకములయందుజేప్పబడినప్రకారముఅనధ్యయనదివసములనువజ్ఞించి
క్రిందజేప్పబడినగర్ణయకాలములందుఉపనయనముజేయవలెననితాత్పర్య
ము (*) ముఱియునాలవసంవత్సరమందునుఉపనయనకర్తజేయడముకొం

దరికిష్టమైనప్పటికి గ్రంథకర్తక సమ్మతమాటవలన విధింపబడలేదు.*****

౨౭ || అ || ఉపనయనస్య వారనక్షత్రలగ్ననిర్ణయమాహ||మూ|| శుక్రా
ర్యేందుజవాసరేకశశినోర్వా రౌచమధ్యో తయోర్నిత్రాంత్యాదిమృగ
స్థిరాదితిగురుశ్రోణత్రయాకత్రయే|స్వాంశాదన్యశుభాంశగేహిమక
శశ్రోణాదితిస్వాంశగేలగ్నేచ|ద్రవివజితేశుభది నేపూర్వేహిశుభేషు
మే || వ్యా || శుక్రేతి||శుక్రా ర్యేందుజవాసరేశుక్రగురుబుధవాసరే -
తయోఃప్రసిద్ధయోః|కశశినోస్సూర్యచంద్రయోఃసంబంధినౌభానుసో
మనాసరౌషధ్యోశుక్రబుధావివఉపనయనేనమఖ్యా నాపికుజశనివాస
రవజ్జఘన్యో - కింతునుధ్యమఫలదౌ - మిత్రాంత్యాదిమృగస్థిరాదితిగురుశ్రో
ణత్రయాకత్రయే - అనూరాధారేవశ్యశ్వినిమ్మగశీషరోహిణీఉత్త
రాత్రయపునర్వసూపుష్యశ్రవణధనిష్ఠాశతభిషక్-హస్తచిత్రస్వాతియః
ఏతేషుపోడశనక్షత్రేషు - కించ - హిమకరేచంద్రేస్వాంశాత్ - కకట
కాంశాత్ - అన్యశుభాంశగేబుధగురుశుక్రాణాంఅంశగేసతి - శ్రోణాది
తిస్వాంశగేశ్రవణపునర్వసోస్వాంశగేశ్రవణచతుర్థపాదేపునర్వసూ
చతుర్థపాదేవాస్థితేసతికించచంద్రవివర్జితేలగ్నే శుభదినేచం చాదిగశుద్ధి
ది నేపూర్వేహిపూర్వాహ్లాలప్తమేఉపనయనలగ్నాదప్తమేశుభేగ్రహవ
జితేసతిఉపనయనముఖ్యమితి శేషః.*****

అ || ఉపనయనమునకు వారనక్షత్రలగ్ననిర్ణయములజెప్పుచున్నాడు ||
తా || ఉపనయనవిషయమైబుధ-బృహస్పతి- శుక్రవారములుశ్రేష్ఠముల
నియును - ఆదిత్యసోమవారములుమధ్యములునియును - అనూరాధ - రే
వతి-అశ్విని-మృగశిర - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ- ఉత్తరాభాద్ర- పునర్వసు -
పుష్యమి - శ్రవణ-ధనిష్ఠ-శతభిషక్-హస్త-చిత్ర - స్వాతి - రోహిణీఈ
నక్షత్రములు శ్రేష్ఠములనియును - చంద్రుడుస్వకీయాంశమందుండగాను
న్న - స్వాంశమయినకర్కాటకమునుంచి-బుధ-గురు-శుక్రలయొక్క-అం
శమునుపొందియుండగానున్న - శ్రవణ - పునర్వసుపుల నాలవ పాదము
దుండగానున్న - చంద్రుడులేనిలగ్నమందును-శుభదినపూర్వాహ్లామందు
ను - ఉపనయనలగ్నమునకెనిమిదవయింటయేగ్రహములులేకయుండగా
నున్న - ఉపనయనమునకుయోగ్యకాలమనితాత్పర్యము.*****

౨౮ || అ || వటోర్వశ్శాదిబలమాహ||మూ|| వశోశాకకవీజ్యవేదవ
బలంచాబ్దేందుతారాబలంతత్రాచార్యకుమారయోగురుబలంలేభ్యో

హిముఖ్యం ప్రతే । తేషాం వాధాక బాల్యమాధ్యరహితే మూల త్రికోణాల
యే సోఽచ్చ స్వాసలయమిత్ర రాశిసహితే ష్వి తేషు కార్యం వ్ర తమ్ ॥ వ్యా ॥
వశే శాశే ॥ వశే శాక కవీజ్య వేదపబలం వశే శాశి పాణాంగురుఃకు
త్రికోణాం రవిః వై శ్యానాంచంద్రః తేషాంచ చర్మసూర్యః కవిశ్శుక్రః ఇ
జ్యోగురుః - వేదపఃస్వ శాఖాధిపతిః పతేషాంచ బలం - అబ్జేందుతారాబలం
అబ్జశేఽలబ్ధాధిపతిర్లక్ష్మ తే - తస్య చ బలం ఇందోశ్చంద్రస్య తారాయా
శ్చ బలంచ త త్రాసనయ నేపటోశ్చింతనియ్యమితి శేషః - తేభ్యః వశే శా
దిభ్యః గురుబలం వ్ర తేషవనయనే అచార్యకుమారయోర్ముఖ్యమావశ్యకం -
హీతి ప్రసద్ధౌ తేషాంచ వశే శాదీనాం వార్ధక బాల్యమాధ్యరహితే వృద్ధస్య
భావో వార్ధకం మూఢస్య భావో మాధ్యం బాలస్య భావో బాల్యం (*) గుణప
చ నేత్యాది నావ్యభో - ఎతైః రహితే సతీ పతేషు వర్ణేశాదిగ్ర హేషు మూల
త్రికోణాని పూర్వోక్తాః సోఽచ్చస్య పి ప్రా గుక్తాని మేషోగౌరీ త్యాదీని స్వా
లయాః స్వత్రే త్రాణి - మిత్రరాశయః - మిత్రత్రేత్రాణి పతేషు హితేషు
సత్సు ప్రతంఉపనయనం కార్యం. *****

అ ॥ ఉపనయనవ టుభుకువ ర్ణేశుడు మొదలై నవారిబలముల జేప్పుచు
న్నాడు ॥ తా ॥ వర్ణేశబలమన గాత్రావృత్తాణులకుబృహస్పతిబలమున్ను క్షుత్రి
యులకు సూర్యబలమున్ను - వైశ్యులకు చంద్రబలమున్ను - అందరికిని సూ
ర్యశుక్రగురుబలములున్ను - తమతమ వేదాధిపతులబలమున్ను - ఉపనయ
నముచే సేసంవత్సరాధిపతిగ్రహబలమున్ను - చంద్ర తారాబలమున్ను - ఈ
వర్ణేశాదిబలములకిం తెలిచార్యవటుపులకుబృహస్పతిబలమున్ను - అవశ్య
ముచూడతగినది - ఈవర్ణేశాదులకు మూఢబాలవృద్ధత్వము లేకయుండగా
నున్ను - ఈగ్రహము లేతమతేమమూల త్రికోణములయందున్ను ఉచ్చస్థా
నములయందున్ను - స్వత్రేత్రమిత్రత్రేత్రములయందున్ను వుండగానుచు
నయనము జేయడమునకుముఖ్యమని తాత్పర్యము, *****

౨౯ ॥ అ ॥ అథ వేదాధిపతీనాహ ॥ మూ ॥ ఋగ్వేద ప్రభృతీశ్వరా
గురుభృగుత్వాపుత్ర సౌమ్యావ్రతేస్వీయం వేదపలగ్న వాసరబలం క్షీత
త్రయందులభాన్ ॥ లగ్వేందుఃకుయరోగిణంచకురుతేసోఽచ్చస్థితోవ్య
భాకంలగ్నద్వాదశగంఠవింశతికుజఃపశ్యన్తు రోనేత్రహృత్ ॥ వ్యా ॥
ఋగ్వేదేతి ॥ గురుభృగుత్వాపుత్ర సౌమ్యాః గురుశుక్రాంగారకబుధా
శ్చత్వారః - ఋగ్వేదప్రభృతీశ్వరాః ఋగ్యజుస్సామాధర్వణానామధి

పాఃక్రమాత్స్యఃప్రతేదపనయనేస్వీయగస్వకీయంస్వశబ్దాత్ సంబంధాః యే ప్రత్యయః - వేదపలగ్నవాసరబలంస్వకీయోయోవేదః తస్మాద్ధిపతేస్సప్తకీయంయజ్జ్వలగ్నంతదధిపతేశ్చ స్వకీయోయోజన్తవాసరఃతదధిపతేశ్చబలంవటోశ్చింతనియ్యం - ఎతత్త్రయంవేదపలగ్నవాసరబలత్రితయం - దుర్లభం ప్రాయశోనలభ్యత ఇత్యర్థః - లగ్నేందుః ఉపనయనలగ్నచంద్రః సోష్ఠ చుష్టిలోపి నృషభస్థితోపి - అర్భుకంవటుంక్షయరోగిణంక్షయరోగవంతంయగుతే - నసులగ్నేచంద్రవివర్జితఇతిపూర్వమేవోక్తత్వాత్పునఃకానీలగ్నేందుఃక్షయరోగిణంచకురుత ఇతిలగ్నచంద్రసంపేదః - కిషార్థంకర్తవ్యఇతిచేదుచ్యతే॥ శ్లో॥ చాలేప్రతేప్రయాణేవప్రవేశేరాజదర్శనేలగ్నచంద్రశ్శుభప్రోక్షఃపివాహేపరివర్తయేత్ - ఇన్యస్త్రిన్లోకేపిద్యమానవ్రతశబ్దంఉపనయనపరంకృత్వా ఉపనయనేలగ్నచంద్రఃశుభకరఇతిభ్రాంతిర్వాభూదితిపునరుక్తం - వ్రతశబ్దస్యవేదవ్రతిచతుష్టయపరత్వాత్ - తథాచకాశ్యపవసిష్టా॥ శ్లో॥ సోష్ఠసంస్థాపిశితాంశువ్రతినతియదిలగ్నః॥ తంకరోశశుంనిస్వంసతతంక్షయరోగిణమితీకాశ్యపః॥ ప్రాతేయరశ్చైయదిలగ్నసంస్థేశశ్శుపక్షేపిభవేత్సరోగి॥ వ్రతీచసౌమ్యగ్రహవగ్గేపిఖలాపినిస్సశ్శుతికర్మహీనఇతివసిష్ఠః॥ కుజఃఅంగారకఃలగ్నాద్వాదశగఉపనయనలగ్నాద్వాదశలగ్నస్థంరవింశత్యన్ధితోయదిగురోఃఉపనయనకర్తుఃనేత్రహృత్నేత్రహారాభవతి *

అ॥ వేదాధిపతులజేష్ఠుచున్నాడు॥ తా॥ ఋగ్వేదమునకుగురువును - యజుర్వేదమునకుకుక్రుడును - సామవేదమునకుఅంగారుకుడును - అధర్వణవేదమునకుబుధాడును - వీరలీక్రమమునవేదాధిపతులనంబడుదురు - ఉపనయనవిషయమైస్వకీయవేదాధిపతిబలమును - వటువుయొక్కజన్మలగ్నాధిపతిబలమును - జన్మవాసరాధిపతిబలమును - యివిముఖ్యంగానుండవలెను - ఈచెప్పబడిన ౩ బలములునుయేకకాలముందుదొరకడముఘ్నస్తరము - ఖటియుచంద్రుడుఉపనయనలగ్నమందున్నస్వకీయమైనఉచ్చరాశియందున్ననువటువుకుక్షయరోగవంతునిగాజేసును - ఉపనయనలగ్నమునకుగతునుండెడిసూర్యునికిఅంగారకవీక్షణముకలిగినట్లైననువటువుతండ్రిఅంధుండొననితాత్పర్యము. *****

౩౦॥ అ॥ వణె - శాదీనాంఫలవిచారంకుర్వణఉపనయనలగ్ననిర్ణయసూహా॥ మూ॥ సోష్ఠసంస్థాపిశితాంశువ్రతినతియదిలగ్నః॥ తంకరోశశుంనిస్వంసతతంక్షయరోగిణమితీకాశ్యపః॥ ప్రాతేయరశ్చైయదిలగ్నసంస్థేశశ్శుపక్షేపిభవేత్సరోగి॥ వ్రతీచసౌమ్యగ్రహవగ్గేపిఖలాపినిస్సశ్శుతికర్మహీనఇతివసిష్ఠః॥ కుజఃఅంగారకఃలగ్నాద్వాదశగఉపనయనలగ్నాద్వాదశలగ్నస్థంరవింశత్యన్ధితోయదిగురోఃఉపనయనకర్తుఃనేత్రహృత్నేత్రహారాభవతి *

విజ్య వేదపతిషుస్యాదంశ్యతుల్యోవటుః | అన్యైరిష్కఃఖిలైకవింశతిమహాదో
 షైర్వియు క్షేణిలేకేంద్రే పాపవివర్జితేయదిశుభేలగ్నేచకార్యంవ్రతమ్ ||
 వ్యా || నీచ స్థేష్ఠితి || వ్రతేఉపనయనేవర్ణాధీకవీజ్య వేదపతిషువర్ణాధీ
 శాఃపూర్వోక్తాః - కవిశ్శుక్రః ఇద్యోగురుః - వేదపతయశ్చపూర్వోక్తః - ఏ
 తేషునీచ స్థేషునీచరాశిగతేషు పరాజితేషు గ్రహయుద్ధేశత్రు పరాజితే
 షుఅరిగృహస్థేషుశత్రుత్రైత్రగతేషుఅస్తగేషుఅస్తమితేషుచసత్సువటుః
 ఉపసీతకుమారః - అంత్యతుల్యః నికృష్టజాతినమానస్సైత్ - అన్యైః ఉక్తా
 తి క్షేణిలేకవింశతిమహాదోషైశ్చ వియుక్తేరహితేలగ్నే - కించఅఖిలే
 కేంద్రేలగ్నచతుర్థసప్తమదశమకేంద్రేపాపవివర్జితేపాపగ్రహగహితేస
 తియది - ఉపనయనలగ్నాత్కేంద్రే శుభగ్రహాక్రాలితేయది వ్రతముపన
 యనంకార్యం - అనేనకేంద్రేషుసంవగ్రహాక్రాంతేష్వపితేషుశుభగ్ర
 హాయుతేషుసత్సునదోషభిత్తాత్పర్యాధిః - తదుక్తందైవజ్ఞవిలాసే || శ్లో ||
 లగ్నాదికేంద్రేప్యథవాత్రికోణేదేవేజ్యదైత్యార్చితసోమసామ్యాః | ఏకో
 నిహంతిస్సుజితాదిదోషాభానుశ్యథాగాఢమివాంధకారమితి. *****

అ || వర్ణాధిపతులభలమునువివరింపుచున్నవాడై ఉపనయనమునకుల
 గ్ననిర్ణయమునుచెప్పచున్నాడు || తా || వర్ణాధిపతులును - గురు - శుక్రలును -
 వేదాధిపతులును - వీరలు - నీచ గాసులయందుండ గానుశత్రుగ్రహములతో
 గూడియుండ గాను - శత్రుత్రైత్రములయందుండ గాను ఈగ్రహములెల్ల
 మయమయివుండగాను ఉపనయనముజేసినట్లైనవటువుచండాలునితోస
 మానుడనిచెప్పవలెను - హతియుఁడ (వశ్లోకము మొగలుచెప్పబొయ్యెడిది)
 కమహాదోషములవర్జించికేంద్రములనగాలగ్న - చతుర్థ - సప్తమ - దశమ
 స్థానములయందుపాపగ్రహములు లేకయుండ గాను - శుభగ్రహములు
 కేంద్రస్థానములయందుండ గాను శుభలగ్నమునందుపనయనకర్త చేయదగ్గ
 దనిభావము,

౩౫ || అ || ఉపనయనలగ్నాత్కేంద్రేషుపాపగ్రహాక్రాంతేషు
 సత్సుయేదోషాః తేషాంసంక్షాంనిదిశశతత్తద్దోషఫలమాహ || మూ || ల
 గ్నాత్కేంద్రగతేరవాస్సుజితశత్యాచార్యశిష్యావ్రతాభామేకూజితనా
 మకస్తుజనసంహంత్యేవమందేకులమ్ | దోషోయంరుధిగాభిధస్తమసిచెదు
 గ్రాభిధోబాలకంరథ్రాఖ్యపితరంధ్వజేనగదశక్రిత్యభిశేంద్రాభిధమ్ ||
 వ్యా || లగ్నాదితి || వ్రతేలగ్నదుపనయనలగ్నాన్రచాసూర్యేకేంద్రగతే
 తేత్స్సుజితః! స్సుజితాభ్యోదోషః - సత్వాచార్యశిష్యాపితృపుత్రాహంబి -

భామేలంగారకేంద్రగతేచేత్ కూజితనామకౌదోషః సతుజసన్గీంవటో
త్తాతరంహంతిశ్చైశ్చ రేకేంద్రగతేచేత్ అయం దోషోరుధిరాభిధః - కులం
కులార్ద్రవజనేషూపపద్యతే-తమసిరాహౌకేంద్రగతేచేత్ - ఉగ్రాభిధో
దోషః - బాలకంవటుంహంతి - ధ్వజేకేతౌకేంద్రగతేచేత్ - రంధ్రాఖ్యః స
దోషః పితరంవటుజనకం - హంతీతనర్వత్రయోజ్యం - నగదశక్షిశ్యబ్ధితిల
గ్నాత్ సప్తమదశమలగ్న చతుర్థస్థానానికేంద్రాభిధంకేంద్ర సంజ్ఞికాని

అ || ఉపనయనలగ్నమునకు కేంద్రస్థానములయందు పాపగ్రహము
లుండగాగలిగెడిదోషనామములను ఆదోషఫలములను చెప్పి చున్నాడు ||

తా || కేంద్రస్థానములనగాలగ్నము - లగ్నమునకురవస్థానము ౨వస్థానము
౩వస్థానము - ఈ కేంద్రస్థానములయందు సూర్యుడుండినస్ఫుజితమనుదో
షము - ఆదోషము ఉపనీతునికని నతనితండ్రికిని మారకంబనియును - అం
గారకుడుండకూజితమనుదోషము - ఆదోషమతనితల్లికి మారకంబనియు
ను - శనియుండినరుధిరమనుదోషము - ఆదోషమతనిగోత్రజులకు మార
కంబనియును - రాహువుండినఉగ్రమనుదోషము - ఆదోషముపనీతునకిమా
రకంబనియును - కేతువుండినరంధ్రమనుదోషము - ఆదోషమునతనితండ్రి
కిమారకంబనియు తాత్పర్యము.*****

౩౨ || అ || వటోర్ధురుబలమాహ||మూ|| జీవకర్కటచాపమీనగృహగ
స్తద్భాగసంస్థాపివాజస్తద్భాదశరంధ్రగోయదివటోర్విద్యాధాదసస్య
ద్రవ్యతే | స్త్రీగోయగ్నతులామృగాఖ్యగృహగస్తద్భాగసంస్థాపివావి
ద్యాచారసుఖాయురధ్ధరహితంకుర్యాద్గురుస్తంశిశుమ్ || వ్యా || జీవిత్యతి||జీ
వోబృహస్పతిఃకర్కటచాపమీనగృహగఃకర్కటధనుర్త్వినరాశిషుస్థితస్స
ధనుమీ - నయోస్సప్తత్రత్వాత్కర్కటస్యోచ్చత్వాచ్చేతిభావః - య
ద్వాతద్భాగసంస్థాపివాతేషాంకర్కటమీనధనుషాంయేభాగాః అంశాః
తేషుస్థితోపివా - జస్తద్భాదశరంధ్రగోపివటోర్విద్యార్థదః సంవత్సారస్వ
తప్రదస్సోత్తత్రతేఉపనసమయే స్త్రీగోయగ్నతులామృగాఖ్యగృహ
గఃకన్యావృషభమిథునతులామకరసంజ్ఞకరాశిషుస్థితోవాతద్భాగసంస్థా
పివాతేషాంకన్యావృషభమిథునతులామకరాణాంభాగాః అంశాః ఏతేషు
స్థితోపివాఅపిశబ్దాధ్యాయత్రకుత్రస్థితాఽపి ఏతేఅంశాః - అయోగ్యాత్తి
త్యర్థః - కన్యావృషభమిథునతులానాంశత్రుత్వేత్వాత్ మకరస్యనీచ
త్వాదితిత్తిభావః - గురుస్తంశిశుండసనీతకుమారం - విద్యాచారసుఖాయ

రథఃరహితంకుర్యాత్. *****

అ || ఉపనయనవిషయమైగురుబలమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || కర్కాటక
కథనుర్చినరాసులయందై ననీరాసులఅంశములయందై ననుఉపనీతునిజన్మ
రాశియందై ననుకాటనైననుగొటనైననుబృహస్పతియండగాఉపనయన
వటువుపండ్లార్ణవిద్యావంతుండునుభ్యావంతుడుగుననియును - వృష
భమిధునకన్యాతులామకరరాసులయందైనను - వీటలంశములయందెచ్చ
టనైననుగురువుండగానుపనయనమైనవాడువిద్యాచారసుఖాయుర్దనము
లహనోకటియైననులే : నిర్భాగ్యుడననితాత్పర్యము,.....

33 || అ || అథసర్వగ్రహాంశగతచంద్రఫలమాహ || మూ || కుర్యాత్పా
తకినంపటుంశశధరస్సా ర్యాంశగస్సాంశగోనిస్సంభూమిసుతాంశమా
యుధభృతంజ్ఞాంశంతువిద్యాయుతమ్ | జీవాంశంక్రతుకారిణభృగుసు
తస్యాంశంవివాహాన్వి తంమందాంశంగతఆశుచోపనయనేచండాలసే
వాకరమ్ || వ్యా || కుర్యాదితి || శశదరఃచంద్రః - సూర్యాంశగస్సింహాంశ
గతశ్చేద్వటుంపాతకినంపాపరతంకుర్యాత్ - స్వాంశగశ్చేత్కర్కటాం
శగతశ్చేత్నిస్సందరిద్రంకుర్యాదితివటుమితిసర్వయోజ్యం - భూమి
సుతాంశగఃభూమిసుతోంగారకఃతస్యాంశౌమేషవృశ్చికాతత్రగతశ్చేదా
యుధభృతంశస్త్రజీవినం - జ్ఞాంశంబుధస్యాంశంకన్యామిధునయోరన్య
శరాంశగతశ్చేద్విద్యాయుతంవిద్యావంతం - జీవాంశంబృహస్పతేరంశం
దనుర్చినయోరన్యతరాంశంగతశ్చేత్క్రతుకారిణమాహితాగ్నిం - భృగు
సుతస్యాంశంభృగుసుతస్యశుక్రస్య అంశంతులావృషభయోరన్యతరాం
శంగతశ్చేదాశుశీమ్రుంవివాహాన్వి తంవక్షివంతముపనయనే ఉపనయన
కాలేమందాంశంశంకస్య శనైశ్చరస్య అంశంమకరకుంభయోరన్యత
రాంశంగతశ్చేద్వటుంచండాలసేవాకరంకుర్యాత్ *****

అ || చంద్రుడున్నరాశిఫలమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || చంద్రుడుసింహ
రాశియందుండగాఉపనయనమైనవాడుపాపవంతుండును - కర్కాటక
రాశియందున్నదరిద్రుండును - మేషవృశ్చికరాసులయందున్న ఆయుధధ
రుండును - కన్యామిధునరాసులయందున్న పండితుండును - ధనుర్చినరాసు
లయందున్న సోమయాజియును-తులావృషభరాసులయందున్న శ్రీఘ్రమున
తార్యావంతుండును - మకరకుంభరాసులయందున్న చండాలసేవకుండు
ను - యారీతినచంద్రుడీరాసులయందుండగానుపనయనమైనవాడీభా

ములగలవాడగుననితాత్పర్యము.*****

38 || అ || అక్షరపనయనని పేద కాలమాహా||మూ||పూర్వేద్యుశ్చపరే
హనిప్రతదినాత్తస్మాచ్ఛతుర్థేది నేనధ్యా యశ్చ రజస్వలాస్వ జననీగ
న్వితావాశిశోః | పి త్రోశ్చక్షయవశ్యరోయదిగురోస్సంధ్యాః జితృన్దవా
బాలోవాయదికర్ణవేధరహితోనై తేషు కార్యంప్రతమ్ || వ్యా||పూర్వేద్యు
రితి || ప్రతదినాత్తడపనయనది నాత్పూర్వేద్యుఃపూర్వ ని నేపరేహనిపరది
నేచతస్మాత్ ప్రతదినాచ్ఛతుర్థేది నేనధ్యా యోయది చశిశోర్వటోస్స
జననీమా తారజస్వలా వాయదిప్రతముపనయనంన కార్యం - నాందీముఖా
త్పూర్వంచేన్నిపేధః - తదనంతరంచేన్నోషః-తథాచోక్తం||శ్లో || నాందీ
ముఖేకృతేపశ్చాత్తాయదిరజస్వలా | మాంజీబంధంప్రకుర్వీతత త్వా
త్పేనై వ కారయేదితి - గర్భాన్నితావాశిశోర్దననీ అంశర్పణ్ణీయదిపంచ
మమాసామాధ్వంనిపేధఃప్రాత్పేన్నదోషః - తథాచోక్తం||శ్లో || గర్భిణీ
యదిపత్నీచేన్నకుర్యాదుపనాయనం | పంచమాసాదధఃకుర్యాదతడిర్ధ్వం
నకారయేదితి - కించ శిశోఃపి త్రోఃమాతాచపితాచపితరౌ-పితామాత్రే
త్యేకశేషః - తయోఃక్షయవత్సరఃస్మృతాబ్దశ్చగురోశ్చ || ని || గురుస్తుగీష్ప
తాత్రేష్టేగురౌపితరిదుర్భరకఠిణాన్దర్శవఃపితుఃపిత్రోఃక్షయవత్సరోయది
చ - సంధ్యాభిజిత్సంధ్యాసన్దఅః జితృజ్యేతిద్వంద్వంతే శ్రూయమా
ణఃసన్దశబ్దః-ప్రత్యేకమభిసంబంధ్యతే - సంధ్యాసన్ద సూర్యస్థితరాశిః- అ
భిజిత్సంధ్యాగృస్థితరా శేశ్చతుర్థరాశిః - ఏతయోశ్చబాలఃవటుః - కరవే
ధరహితోయదిచ ప్రతంన కార్యం-అత్ర కృష్ణాబ్దాదినపంచకమితివాక్యేనకృ
ష్ణపక్షేఆదిపంచకస్యప్రశయోగ్యత్వం - స్వీకృతంభవతి - శుక్లపక్షేస్వీతి
యత్యతీయపంచకేపిస్వీకృతే-అత్ర శుక్లప్రతదినాత్పూర్వేద్యుఃపరేహనిచ
తుర్థేహనిచ - అనధ్యా యోయదిడపనయననిపేధః కృతః-తథాచసతికృ
ష్ణాబ్దాదినపంచకఇతివాక్యంవైఫల్యంస్యాత్ - కృష్ణపక్షేఆద్యపంచకాంతః
పాశిద్వితీయపంచమ్యోర్నిపేధప్రతీతేఃద్వితీయాయాఃపూర్వేద్యుఃప్ర
తిపదఃపంచమ్యాశ్చతుర్థేది నేనధ్యా యశ్చ సత్వాత్తత్పక్షేశ్చతీయామా
త్రావశిష్టత్వేనపంచకస్వీకారోవ్యర్థః - ద్వితీయాపంచమ్యోఃగ్రంథాంత
రేప్రతయోగ్యత్వేనస్వీకృతత్వాచ్చ - తథాహి||శ్లో||ద్వితీయాచశ్చతీయా
చపంచమీసప్తమీతథా | త్రయోదశీచదశమీప్రశస్తాస్తిథయోప్రతఇతి
తస్మాద్ప్రతదినాత్పూర్వేద్యుఃపరేహనిచతుర్థది నేనాధ్యా యనిపేధః

చింతనీయః తథాచదర్పణే || శ్లో || ప్రతబంధనపూర్వే ద్యుఃస రేద్యురితియః
ద్వచః - తదసన్తునిభిః ప్రోక్తం వచనానాం విరోధతత్త్వతి*****

అ || ఉపనయనమునకుకొఱగానీ కాలముల జేప్పుచున్నాడు || తా || ఉపన
యనమునకొఱగ్గదినిమునకుపూర్వదివసముపరిదివసమురవదివసమువీట్లొక
నొకదివసముఅనధ్యాయదివస మైయుండగానున్న ఆబాలునితల్లిగాండీ
కన్యముజేయకముందురజస్వలమైనను - ౬ మాసములగభిణ్యమైనను - కు
మారునినిల్లగండ్రులున్న పితామహీపితామహులున్న చనిపోయినసంవ
త్సరమును - సూర్యుడున్న గాశీయందును - యారాశికి రవరాశియం
దును బాలునికి జేవులుకుట్టకయుండగానున్న ఉపనయనము జేయకూడద
నితాత్పర్యము అవశ్యకమందుకృష్ణపక్షములో మొదటి ౧౦ చక్రము శ్రేష్ఠ
మని చెప్పియ్యాశ్లోకమందు అనధ్యయములు లేకయుండగా చేయవలయు-
నని చెప్పటవలన వ్యాఖ్యానార్థము నేగ్రహించవలెను*****

31 || అ || పక్ష్యనక్షత్రస్వరూపందర్శయక తేషు సర్వకర్తృషేధమా
హ || మూ || జన్మర్త్యంజనోడుకర్తృదశః సాంఘాతికం పోడశం వై నాశాఖ్య
హధత్రివింశమపభంతత్పంచవింశంయది | ఋతుంమానససంజ్ఞికం ద్విసవ
మతత్సముదాయాభిధంత్యా జ్యంసప్తమభంతునై ధనమిదంస ర్వేషుక
ర్తస్వపి || వ్యా || జన్మర్త్యమితి || యస్మిన్నక్షత్రే జననంభవతి తన్నక్షత్రంజన
మోడుసంజ్ఞికందశమంజన్మనక్షత్రాత్ దశమర్త్యంకర్తృకర్తృసంజ్ఞికం - పో
డశంజన్మనక్షత్రాత్ పోడశంభం సాంఘాతికం సాంఘాతికసంజ్ఞికం శ్రీ
వింశంజన్మనక్షత్రాత్ త్రయోవింశంభంనక్షత్రంవై నాశాఖ్యం - తత్పంచ
చవింశంతస్సాజన్మతోత్పంచవింశం ఋతుంయదిమానససంజ్ఞిక
కం - తస్మిన్సవమంజన్మతోదిష్టదశభంసాముదాయాభిధంసాముదాయ
కసంజ్ఞికం - సప్తమభంతుజన్మతోత్పప్తమనక్షత్రంతునై ధనంనై ధనసం
జ్ఞికంభవముక్తనక్షత్రంసప్తకంసర్వేషుభుభకర్తృస్వపిఉపనయనాదిసకలశు
భకమనుత్యాజ్యమే,*****

అ || పక్ష్యనక్షత్రస్వరూపముదెలియజేయుచున్న వాడై వాట్ల
యందుననుస్తకార్యములకునిషేధమును చేప్పుచున్నాడు || తా || ఏనక్షత్ర
మందుజన్మించినవానికిఆనక్షత్రముజన్మనక్షత్రమునియు - జన్మనక్షత్రము
నకుగంవనక్షత్రముకిర్తనక్షత్రమునియు - గంవనక్షత్రముసాంఘాతికమ
నియు - ౨౩వీనక్షత్రమునై గాశీమయి - గంవనక్షత్రముసాముదాయక

జనియు - 2వనక్షత్రమునైదనమునియు - 2వనక్షత్రముమాననననియు
ఈప్రకారముగానీసంజ్ఞలుగలనక్షత్రములయందుఉపనయనముమొదలయి
నకార్యములేవిన్నిచేయకూడదనితాత్పర్యము. *****

31 || అ || జన్మరేకార్యాకార్యాణ్యాహ||మూ|| జన్మర్తంశుభదంశుమే
కమఖియోశ్చోలాన్నభుక్త్యోక్తమహాంజేబంధనపట్టబంధనమహీప్రా
స్త్యక్షరావాప్తిషు | పభ్యోన్యేష్వశుభప్రదంచనువనేసీమంతసంక్రా
మయోర్ధ్వాధానపితృక్రియాత్మరభిషగ్యాశ్రావివాహేష్వపి || వ్యా||
జన్మర్తమితి || జన్మర్తంజన్మనక్షత్రం-నిషేకమఖియోనిషేకయాగయోః
చోలాన్నభుక్త్యోమాడాకర్తాన్నప్రాశనయోః - కృమహాలకర్తణి -
మాంజీబంధనముపనయనం - పట్టబంధనంపట్టాభిషేకఃమహీప్రాప్తిః
శ్రుహంఅక్షరావాప్తిఃఅక్షరస్వీకారః - ఎతేషుశుభదంశుభప్రదం -
ఎభ్యోనిషేకానిభ్యోఅన్యేషువ్యతిరక్తేషునువనేపుంసవనేసంక్రామసీమం
తయోఃయుద్ధసీమంతకర్తాగర్భాధానపితృక్రియాత్మరభిషగ్యాశ్రా
వివాహానిషుగర్భాధానం - పితృక్రియాశ్రాద్ధకర్త - త్మరకర్త - భి
షక్ - బోషధసేవా - యాశ్రాప్రయాణం - వివాహఃప్రసాదః - ఎతేషుజ
న్మర్తంఅశుభదంభవతి - అయంనిషేధంపురుషవరఃస్త్రీణాంశువివాహే
శుభదమేవ - తథాచర్యవనః||శ్లో|| జన్మర్తంజన్మనూనశ్చతథాజన్మదినంశు
భం | స్త్రీణాంజన్మత్రయంశ్రేష్ఠంవివాహేసర్వసన్తుతమితి. *****

అ || జన్మనక్షత్రముందుచేయవలసినకార్యములను - చేయకూడనికార్య
ములనుచెప్పుచున్నాడు || తా || జన్మనక్షత్రము - నిషేకమందును - యాగ
మందును - చాళకర్తయందును - అన్నప్రాశనమందును - వ్యవసాయమం
దును - ఉపనయనమందును - పట్టాభిషేకమందును - భూసంపాదనయందు
ను - అక్షరాబ్యాసకాలమందును - వీటియందుశుభకరమనియు - ఈచెప్ప
బడిననిషేకములకంటెభిత్తరకర్తలయందనగా - పుంసవనకర్తయందు
ను - యుద్ధములయందును - సీమంతకర్తయందును - గర్భాధానమందును -
శ్రాద్ధకర్తయందును - త్మరకర్తయందును - బోషధసేవయందును - ప్రయా
ణమందును - వివాహమందును - వీటియందుఅశుభప్రదమనితాత్పర్యము -
స్త్రీలకువివాహనిషయమైజన్మనక్షత్రముశ్రేష్ఠమనిగ్రంథాంతరమందు
చెప్పియుండుటవలనఈవివాహనిషేధముపురుషవిషయమనితెలియదగు

32 || అ || ఉపనయనలగ్నస్యదోషాపపాదనూహ||మూ|| దోషాణాం

యుతం నిహంతి బలవాణా లగ్న స్థిత శ్చేందుజః శుక్ర స్తద్ద్విగుణం గురుదశ
గుణం లగ్నంచ పంచేష్టికమ్ | లగ్నస్థోపపయేత్థి తోగృహః తిః క్రూరో బలీ
శ్చేన్ద్వ తేలగై శ్చ కాదశ గోరవిశ్చ సకలాణా తో మాన్విహంత్యేవ తాన్ వాన్ |
దోషాణామితి || ఇందుజోబుధః బలవాన్ స్థానాదిషడ్బలయుక్తస్సర్వ - లగ్న
స్థిత శ్చేదుపనయనలగ్న స్థితో యది దోషాణాం గుతుతం శతసహస్రం నిహం
తినాశయతి శుక్రః లగ్నగతో యది తద్ద్విగుణం లక్షద్వయం నిహంతి బలవాన్
గురుః లగ్నగత శ్చేత్ దశగుణం దశలక్ష దోషాణానిహంతి - పంచేష్టికం లగ్నం
దశగుణం పంచేష్టిక బలయుక్తలగ్నః పిదశలక్ష దోషాణానిహంతి పంచేష్టికం
చ || శ్లో || కాలాధిసో లగ్నపతగుణుశ్చ త్ర యేష్టికంచంద్ర బలంచ తుర్ధం |
సంచేష్టికంచేత సహస్ర రశ్మి ర్విరీక్షితం పంచబలేన శస్త్రం - కాలాధిపలగ్నా
ధిపగురుసూర్యచంద్రమౌభిదృష్టం లగ్నం పంచేష్టిక మిత్యభినీయతే - కా
లాధిపతయః || శ్లో || ప్రాకూర్వరా త్రా బలవాన్ శశాంకః శుక్రధరా
త్రాచకుజోనిశాంతే - ప్రాతర్బుధోమధ్యదినేచ సూర్యశ్శనిదిశాంతే స
తతం బలీభ్యః | గృహపతిః ఉపనయనలగ్నాధిపతిః - లగ్నస్థ ఉపచయస్థితో
యది తృతీయషష్ఠై కాదశ దశమాని ఉపచయస్థానాని తేషు స్థితో యది ష్టిల
క్షదోషానిహంతి - క్రూరస్సూర్యాంగారకశనీనామన్యతమః బలవాన్
సర్వ ఉపచయస్థిత శ్చేత్ లక్షద్వయదోషానిహంతి ప్రతే ఉపనయనేరవిః
బలయుక్తస్సర్వ-లగ్నై శ్చ కాదశ గోరవిపనయనలగ్నై శ్చ కాద శేస్థిత శ్చేత్ తాన్
సకలాణా దోషానిహంత్యేవ న సంసయత్య త్యేవ కారాధాన్ *****

అ || ఉపనయనలగ్నమునకు దోషపవాదములను జెప్ప మున్నాడు || తా ||
బుధుడు స్థానాదిషడ్బలములతో గూడి ఉపనయనలగ్నముందుండినట్లైన లక్ష
దోషములను పోగొట్టు వాడును - శుక్రుడు లగ్నముందుండినట్లైనను - రేండు
లక్షలదోషములను హరింపజేయుచున్నాడనియును - బృహస్పతి లగ్నముందుం
డినను లగ్నము పంచేష్టిక బలముగల నైనను గలక్షలదోషములను పోగొట్టున
నియు సంచేష్టిక మనగా కాలాధిప- లగ్నాధిప-గురు-సూర్యచంద్రుల బలము
లగ్నాధిపతి - ఉపనయనలగ్నముయొక్క ఉపచయమందనగా - ౩వ
యింటను - ౬యింటను - ౧౧వయింటను - ఈ స్థానములయందుండిన - అలక్ష
దోషములను హరించుననియును - సూర్యాంగారకశనైశ్చరులలో బలయు
క్తమై యేగ్రహమైన - లగ్నతృతీయ-షష్ఠై కాదశ స్థానములయందుండినను -

అలక్షలదోషములనుహరించుననియును - ఉపనయనవిషయమైనూర్వ్యుడు
ఉపనయనలగ్నమునకుపదనకొండవస్తాననుమంజినతైన - సర్వదోషము
లనుహరించుననితాత్పర్యము.*****

౩౨ || అ || అథాక్షరస్వీకారయోగ్య కాలమాహ|| మూ|| బాలానాంశు
భవాసరహ్నినిధనేశుద్ధేక్షరస్వీకృతిఃకార్యాపంచనవత్సరేప్రతిపదంరి
క్తాప్తమీషవ్యమాః| హిత్యాపూర్ణచరేన్ధిరచంగృహేవ్యక్తేగురౌభార్గ
వేమిత్రాంత్యాన్యరవిశ్రయాదిగురుశ్రోణాసుసామ్యాయనే|| వ్యా||
బాలానామితి|| శుభవాసరశుభదినేఆహ్వాదివాభాగే- నిధనేఅక్షరస్వీ
కారలగ్నదప్తమస్థానే- శుద్ధేగ్రహరహితేసతి- పంచనవత్సరేజన్మతః
పంచనవషేప్రతిపదంపక్షన్వయగతప్రతివత్సరి- రిక్తాప్తమీషవ్యమాః
రిక్తాఃపూర్వోక్తాఃఅప్తమీషవ్యోపక్షన్వయగతేఅనూఅమావాస్యా- ఎ
తాఃపంచతిథిఃహిత్యావిహాయ- పూర్ణసూర్య- చరేచరరాశౌస్థరేస్థిర
రాశౌవాస్థితేసతీతేషః- చరగృహేచరలగ్నగురౌభార్గవేశుక్రేచవ్యక్తే
సతి- అనస్తమితేసతీత్యర్థః- మిత్రాంత్యాన్యరవిశ్రయాదిగురుశ్రోణా
సు- అనూరాధారేవత్యశ్చిదీహస్తవిశ్రాన్వాతీపురస్సూపుష్కరవణేషు
నవనక్షత్రేషుసామ్యాయనేఉత్తరాయణేబాలానానుక్షరగ్రహణధార
ణపటూనామిత్యర్థః- ననుస్తనంధయానానుక్షరస్వీకృతిఃకార్యా*****

అ || అక్షరాభ్యాసమునకుయోగ్య కాలమునుచెప్పుచున్నాడు|| తా|| శు
భవాసరములయందును - పరతియతిమను.అక్షరస్వీకా లగ్నమునకు- యే
నిమిదవయింటయేగ్రహములేకయుండగానున్ను - జననాంభ్యము - ౫వ
సంవత్సరమందును - శుక్ల- కృష్ణ-పాడ్యములను-రిక్తేధులను శుక్లకృష్ణాప్త
ములను- అమావాస్యను-యాతిధులనువిడిచి - సూర్యుడు-చరరాసులయం
దనగ- మేష-కర్క-టక- శులా-మకరరాసులయందుండగానున్ను - స్థిర
రాసులనగావృషభసింహవృశ్చికకుంభరాసులయందుండగానున్ను చరల
గ్నములయందున - గురు-శుక్రులు - అస్తమయమునుపొందకయుండగాను
న్ను - అనూరాధ-రేవతి-అశ్విని-హస్త చిత్త-స్వాతి-పునర్వసు - పుష్యమి -
శ్రవణము - ఈతొమ్మిదినక్షత్రములయందును-ఉత్తరాయణమందును- బా
లురకుఆక్షరాభ్యాసముచేయడముముఖ్యమనితాత్పర్యము.*****

౩౩ || అ || అథవిద్యారంభయోగ్యయోగ్య కాలమాహ|| మూ|| విద్యా
రంభవిధిర్నివైవశుభదోషభ్యామరిక్తావినాదప్రార్కృతయసోమపంచక

హరిక్ర వ్యాదపూర్వశ్రమే | శాఖేశార్యకవిజ్ఞసోమదిసకృద్వా రెనులగ్నై
చరెనోవిద్యాబుధసోమయోఃపరమతంశ స్త్రంతుజేర్కెభ్య సేత్ || వ్యా ||
విద్యారంభేతి || విద్యారంభవిధిఃవిద్యోపక్రమణవిధానందివై వదివాభాగప
వశుభదః - ఎవకారణనరాశ్రాపతి - అనధ్యాయరిక్తాః అనధ్యయనానివ
త్సూనాణానిరిక్తాఃసూర్యోక్తాః - ఎతాఃవిసావిహాయ(*)వృథగ్నానానాభి
స్త్రుతీయాన్యతరన్యమితిద్వితీయా - దస్త్రార్కత్రయసోమఃపంచకహ
రిక్ర వ్యాదపూర్వశ్రమే - దస్త్రఃఅశ్వినీచక్రత్రయం-హస్తవిశ్రాస్తాస్త్ర
యః- సోమపంచకంమృగశీర్షాద్రాఃపునర్వసూపున్యశ్రేణాఃహరిఃశ్రవ
ణంక్ర వ్యాదోమూలా(*) అదభక్షణత్వనిధాతో.వక్త్రమునశబ్దేషపపదే
వోస్త్రుత్యయః పృషోదరాదిత్వామపపదస్యక్ర వ్యాదేశః - క్రవ్యాదఃరా
క్షుః || ని || క్రవ్యాదోస్త్రపతశర ఇత్యమరఃరాతుసాధితైవకత్వాత్మమూ
లేబోపచారికఃపూర్వశ్రయంపూర్వఫల్గునీపూర్వాసాధాపూర్వాభా
ద్రాణాంత్రయంఎలేషుచతుర్దశనక్షత్రేషుశాఖేశార్యకవిజ్ఞసోమదిసకృ
ద్వా రెనుశాఖేశఃసూర్యోక్తఃతస్యవారేగురుశుక్రబుధసోమరవివాసరే
షుచవరేచరాణిమేషకంకటశులామకరాణితేషామన్యతమేలగ్నశుభః
నోవిద్యాబుధసోమయోఃవారయోఃవిద్యారంభఃనశుభద ఇతిపరమతంశే
మాందిత్వేతుః - శస్త్రంధనుర్విద్యాకుజేభౌమవాసరేఅర్కే.రవివాసరేచ
అభ్య సే ర్షేషక్రమేత్

అ || విద్యారంభమునకుయోగ్యయోగ్యకాలముల జెప్పచున్నాడు ||
తా || రం-౪౦-౪౨వశ్లోకములయందుజెప్పబొయ్యెడిఅనాధ్యాయములును-
రిక్తలిఖులును వీట్లనుడిచి-పవతియందును-అశ్వినీ హస్తవిత్త-స్వాతి-మృ
గశీర్ష-అశుక్ర-పునర్వసు-పుష్యమి-శ్రేష-శ్రవణం-మూల-పూర్వఫల్గుని-
పూర్వాసాధ-పూర్వాభాద్ర - ఈ౦౪నక్షత్రములయందును - గురు-శు
క్ర- బుధ-సోమ- భానువారములయందును - చరలగ్నములయందును - వి
ద్యాభ్యాసముచేయడముముఖ్యమనియును - అంగారక - బానువారముల
యందు- శస్త్ర విద్యాభ్యాసముచేయవలయుననియుభిప్రాయము- సోమ-
బుధవారములయందు - విద్యాభ్యాసముచేయడముకొందరికి అనన్యుతమై
నప్పేకికని- గ్రంథకర్తయిష్టానుసారముగా ఈరెండువారములుశ్రేష్ఠములే
౪౦ || అదానధ్యాయనిర్ణయమాహ||మూ|| అప్యరైచరరాశిగేశదయ
నేస్యోత్పక్షిణీసాతిధిశ్చౌత్వోపాంత్యసుమధ్యమాదితిథయఃపక్షేషుచా

నధ్యయాః | ప్రాతఃపంచతు నాడి కాఃక్షయతిశౌవృద్ధౌ శ్రయోశ్రయష్ట
 త్సాయంక్రమః స్వసుత్వముభయోర్నాడిచతుష్కంసదా || వ్యా || అపీతి ||
 అగ్నేరనాచరరాశిగేమేచకర్కటకులామకరరాశిగతేసతి-తదయనేచ
 రరాశ్యయనగతేసతి-యాతిథిఃసాతిథిఃపక్షిణీ-అనధ్యాయస్సాక్షి-పక్షిణీ
 సాద్ధిదివసః || ౧ || ఆ-గమివర్తిమానాహర్యక్తాయాంశిపక్షిణీశ్యమరిః-అం
 త్యోంపాత్యసుమధ్యమాదితిధయః అంత్యేనర్మపాన్యమాస్యోదపాంతేడ
 భయచతుదశశ్చైసుమధ్యమేఅప్తచ్యూఆదీప్రతిపదౌపతాన్తిధయఃపయే
 ముశ్లకకృష్ణయోతిత్యథః-అనధ్యయాఅధ్యయనాయోగ్యాః-క్షయతి
 శౌపంచనఘఃకాఃవృద్ధౌతిథివృద్ధౌశ్రయఃతిప్రోఘటికాః-ప్రతిపదప్తయోః
 ఘటికాః-ప్రాతస్తుప్రాతఃకాలేతువ్యాపువంతిచేత్-తదాఅనధ్యాయః-
 అథఅనంతతంక్షయతిశౌశ్రయఃవృద్ధౌషడ్ఘటికాః-సాయంసాయం
 కాలేక్రమశఃక్రమాశ్చఫలీశ్రయోదశ్యోఃవ్యాపువంతిచేత్తగాఅన
 ధ్యాయః-సనుత్వేవృద్ధిక్షయరహితేననేడభయోఃసాయంప్రాతఃకాల
 యోర్నాడిచతుష్కంఅనధ్యాయతిథిఘటికాచతుష్కయంవ్యాప్నోతిచేత్
 తదాఅనధ్యాయఃసజేత్యనేనత్యానధ్యాయ-పషవిధిఃనతునైమిత్తిక
 తిగమ్యతే*****

అ || నిత్యముగావచ్చేడిఅనధ్యయనములజేప్పుచున్నాడు || తా || మేష
 కర్కటకకులామకరసంక్రాంతకులయంచనుఈగాసులఅయనమలయం
 దును ఒకటిన్నరదివసగనియు - పాడ్యమి - అప్తమి - చతుదశి-పూణి-
 షా - అమావాస్య - ఈఃధులును - క్షయకాలనంచుగయాన - పాడ్యమి -
 అప్తమీలు ౨ఃఘడియలువుండిననువృద్ధియందు ౩ ఘడియలును - వృద్ధిక్షయ
 ములు లేకయుండగా ౪ఘడియలును సాయంకాలమందుస్తప్రమాత్రయో
 దసులలోక్షయవృద్ధిసావ్యములయందుక్రమముగా - ౬-౩-౪ - ఘడియ
 లు౭పక్షిచతుదశులుకిలిశియున్నతిథులును - ఈచెప్పబడినవన్నినిత్యా
 నధ్యయనములనితాత్పర్యము *****

రగ || అ || శుక్లపత్రేనైమిత్తికానధ్యాయానాహ || మూ || వైత్రేమా
 ధవషష్ఠయోరపిసదాశుక్లతృతీయాశుచౌషష్ఠీసాదశమీత్వేర్జ్యోత్తనవమీ
 మాసేద్వితీయాత్వేషే | ఊజేమాస్యథవంచమితపసిచేత్సానప్రమీత్వా
 దశీమాఘేభాన్రపదానిమిత్రిమశుచౌపాషేసితైకాదశీ || వ్యా || వైత్రి
 త్రి || వైత్రేప్రసిద్ధేమాధవషష్ఠయోఃమాధవఃవైశాఖిషష్ఠాభాన్రపదః || ౧ ||
 వైశాఖేమాధవోరాధర్మ్యమరః-తయోశ్చశుక్లపక్షతృతీయా-శుచౌ

అపాఢేశుక్లపక్షి - సాదశమీ - అపాఢశుక్లదశమీ - ఇహోజనవమీ ఆశ్వయు
జకాతికయోశుక్లనవమీ || ౧ || స్యాదాశ్వినదశమీ ప్యాశ్వయుజోపిస్యాత్తు
కార్తికే - బాహుళ్యోజాకాతికకృత్తుభయశ్రావ్యమరః - మాసేద్వి
తీయాద్విషేషమాసే ఆశ్వయుజమాసే శుక్లద్వితీయా - ఊజేమాసి
కాతికమాసశుక్లపంచమీ - తపసిచేత్ మాసుమాసేనప్తమీపునశ్చాఘే
ద్వాదశిభాద్రపదాదిషుభాద్రపదాశ్వయుజకాతికేషుత్రిషుమాసే
షుశుచాఅపాఢే || ౧ || శుచిశ్శ్వయంతపాఢిత్యమరః - పాపేమాసిశుక్లే
కాదశీచైత్రవైశాఖేశుక్లతీయాఅపాఢేశుక్లపక్షిదశమ్యేకాదశ్యః -
భాద్రపదేత్మతీనైకాదశ్యో ఆశ్వయుజేశుక్లేకాదశీకాతికేశుక్లపంచ
మీనవమ్యేకాదశ్యఃపాపేశుక్లద్వితీయాదశమ్యేకాదశ్యఃనూభేశుక్లనప్త
మీద్వాదశ్యోసర్వమృతీత్వాశుక్లపక్షేషు యోదశనైమిత్తికానధ్యాయాఇ
తిఫలితం ||

అ || శుక్లపక్షమునగుచుండు నైమిత్తికానధ్యయనములను చెప్పచున్నా
ము || తా || చైత్రశుద్ధద్వితీయవైశాఖశుద్ధద్వితీయా - అపాఢశుద్ధపక్షి - దశ
మీ - ఏకాదశి - భాద్రపదశుద్ధ - తృతీయా - ఏకాదశి - ఆశ్వయుజశుద్ధ - ఏకాదశి
కాతికశుద్ధ - పంచమీ - నవమీ - ఏకాదశి - పుష్యశుచ - ౩ దియ - దశమీ -
ఏకాదశి - మాఘశుద్ధ - నప్తమీ - ద్వాదశి - ఈ - ౧౬ - న్నుశుక్లపక్షమునందు
నైమిత్తికానధ్యయనములనితాత్పర్యము

౪౨ || ౨ || అఖకృష్ణపక్షేషునైమిత్తికానధ్యాయానాహ || మూ || త
చ్చేషాస్తుసితేతశాశ్చతిథయఃపక్షేత్రయోదశ్యభోయామృతః చతప
స్యకాతికశుచిపేద్వవద్వితీయాఇమాః | సంధ్యాగజితమన్యకాలపతతా
వృష్టిశ్చతిప్రాప్తకాఃకృత్తానధ్యయనేకృతోపనయనంస్యాత్కర్తహీనార్తి
కృత్ || వ్యా || తచ్చేషాఇతి || తచ్చేషాఃఉక్తావశిష్టాస్సితేతరాఃకృష్ణపక్షగ
తాఃతిథయఃపక్షిభాద్రపదేమాసిత్రయోదశీఅభోయామృతః చ భా
ద్రపదకృష్ణపక్షపత్రయోదశ్యఃపూర్వస్యాంయస్యాంతిశ్చభరణీనక్ష
త్రమాయాతి-నాతితిశ్చతపస్యకాతికశుచిషతపస్యఃఫాల్గునః || ౧ || స్యా
త్తవస్యఃఫాల్గునికృత్యమరః - కాతికః ప్రసిద్ధశుచిఃఅపాఢఃపక్షేషుద్వితీ
యాఇమాఃపంచకృష్ణపక్షేషునైమిత్తికానధ్యాయాఃసంధ్యాప్రాతస్సం
ధ్యాకాలఃగజితంమేఘధ్వనిఃఉదయాత్పూర్వంయామండదయానంత
రంఘటికాద్వయంపతస్తా లగజితం - ఉక్తం || శ్లో || ఉదత్పూర్వయా

మేతుశరేతుఘటికాద్వయమ్ । తస్మిన్ గజాత్మ సభ్యా యః పున స్సం
స్కారమహాతీతి-అన్యకాల పతితా వృష్టిః అకాలవృష్టిః అకాలశ్చ ॥ శ్లో ॥
అనూ రాధక్షామారభ్యహోడశక్షేదివాకరః । యావచ్చరతితత్తాలమ
కాలంనునురబ్రవీత్-తి స్తోష్ట కాః ॥ శ్లో ॥ మాగశీషేచపాషేచ మాభే
ఫాల్గునపవచ । కృష్ణాష్టమ్యశ్చతి స్తోష్టాః పూర్వయాపరయాస హేతిరిక్తాః
పూర్వోక్తాః అనభ్యాయాః పూర్వోక్తాః నైమిత్తికాశ్చపి తేమకృతోపనయ
నిపటోః కర్తృహీనాతి-కృత్ స్యాత్ .*****

అ ॥ కృష్ణపక్షనైమిత్తికానధ్యయనముల జెప్పుచున్నాడు ॥ తా ॥ ఆషా
ఢబహుళద్వితీయ - భాద్రపదబహుళత్రయోదశి - ఈబహుళత్రయోద
శికి - పూర్వముయేతిథియందు - భరణీనక్షత్రమువచ్చుచున్నదో-ఆతిథిన్ని
కాశీ-కబహుళద్వితీయ - ఫాల్గున బహుళద్వితీయ - ఈన్ను - కృష్ణప
క్షనైమిత్తికానధ్యయనములు గానవీటియందును-ఉదయసాయం కాలముల
యందును-ఉరిమేకాలమందును - సూర్యుడుఅనూ రాధ మొదలు-హస్తశీర్ష
మువరకు- ఈగడనక్షత్రములయందునుండ గావర్జింపుచుండే నేనిట్టి కాల
మందునుతి స్తోష్టకలనగా-మాగశీషేబహుళ-సప్తమిఅష్టమి-నవమి-పు
ష్యబహుళ - సప్తమి - అష్టమి - నవమి - మాఖబహుళ - సప్తమి - అష్టమి -
నవమి - ఫాల్గునబహుళ - సప్తమి - అష్టమి - నవమి - వీల్లయందును-రిక్తతి
థాలయందును - కిందటిశ్లోకమందుచెప్పబడిన శుక్లపక్షనైమిత్తికానధ్యయ
నములయందును-వీల్లయందుపువనయనముచేసినట్లై న-చిన్నవాడుకర్తహీ
నుడగునని తాత్పర్యము.*****

౪౩ ॥ అ ॥ ప్రసంగసంగత్వా ఉపనయనకత్వానాహ ॥ మూ ॥ పుత్రాం
శ్చోపనయేత్పితౄవహివటోస్తాతేరిదూరంగతేచేద్బాలస్యపితామహస్య
చనచేద్బ్రాతృపితౄసోపినోకర్తాసోదరపవసోపియదినోజ్ఞాతిశ్చకర్తా
తదానోజ్ఞేత్సోపినశ్శాత్రజస్యకులజఃకర్తాప్రతేయంక్రమః ॥ వ్యా ॥ పు
త్రానితి ॥ పితాజనకపవపుత్రాకమూరానుపనయేత్ ఉపనయ
నసంస్కారవతఃకుర్యాత్ - ఏవకారేణతస్మిన్స్థితేసతినాన్యఃకతాభ
వతీతిగమ్యతే - వటోస్తాతేపితరి ॥ ని ॥ తాతస్తుజనకపితేత్యనురః - విదూ
రందూరదేశంగతేచేత్ - బాలస్యపితామహఃపితృపితాకతా - సచపి
తామహూపినోచేద్యదిపితౄవటోజనకస్యభ్రాతృజ్యేష్ఠఃకన్యోవా
పితృవృత్త్యర్థః - సోపిపితౄవ్యాపినోచేత్తదాసోదరపవజ్యేష్ఠభ్రాతా

సోపిసోదరోపినోఽపేద్యదితదాజ్ఞాతస్సపిండోవాకతాసోపి సపిండోపినో
 షేద్యదిసగోత్రజఃసమానగోత్రజాతఃకుశ్చిత్కతాసోపినోఽపేత్స
 కులజఃసమానకులజాతఃకర్తా-అయము క్తప్రకారిఃప్రతేడిపనయనేక్రమః
 మర్యాదా

అ || ఉపనీతుని తండ్రి మొదలు సగోత్ర పర్యంతము కర్తలను క్రమ
 ముగా జెప్పచున్నాడు || తా || తండ్రి కు మారుని ఉపనయనము చేయడము
 ముఖ్యము - తండ్రి దేశాంతరమునందున్న పక్షమునకు తాతయనగా - తం
 డ్రి తండ్రి యును - అతడు లేని పక్షమునకు - పితృ సహాయాదరులయిన - పె
 త్తండ్రి పినతండ్రు లును - వారు లేని పక్షమునకు - జ్యేష్ఠుడైన సహాయాదరుడు
 ను - అతడు లేని పక్షమునకు - జ్ఞాతి యును - వారు లేని పక్షమునకు - సగో
 త్రులును వారు లేని పక్షమునకు - స్వకులజులును - పీఠలీక్రమమున - ఉపన
 యనము చేయవచ్చునని తాత్పర్యము.

౪౭ || అ || అథ వేదప్రత్యగోదానయోః కాలనిర్ణయమాహ || మూ || వశాం
 జీబంధనకర్తృణాం ధపిహితం పూర్వంచ గోదానతః కతకవ్యంక్రమశశ్చతు
 స్త్వయమిదం వేదప్రతానామపి చౌలేయత్తధితంతదప్రకథితం వషకవ్యవ
 స్థాంవి నా ప్రాప్తేషోడశవత్సరేతుః హితం గోదానకర్తృవతత్ || వ్యా || మాం
 జీతి || మాంజీబంధనకర్తృతః ఉపనయనకర్తృణః || (పూర్వవిభక్తికస్తః - అథా
 నంతరం గోదానతః గోదానకర్తృణః పూర్వం వేదప్రతానాం ఆగ్నేయ
 ప్రాజాపత్య సౌమ్య వైశ్వదేవాఖ్యప్రతానాం విహితం స్వగృహ్యాక్తం
 ఇదంచతుష్టయంక్రమశః - ఉక్తక్రమాత్ కతకవ్యం - వషకవ్యవస్థాంవి నా
 సంవత్సరనియమంవి నాదౌలెచూడాకర్తృణియత్కథితం - యాదృశ్చక్షుశ్ర
 లగ్నవాగానికముక్తం అత్రాపీవ్రతచతుష్టయేపితజేవతాదృశ్చక్షుశ్రా
 దికమేవకథితం ఉక్తం - షోడశవత్సరే ప్రాప్తే సతియత్కర్మవిహితం - త
 దేవకర్తృగోదానమిత్యచ్యతే - అనేన షోడశవత్సరే గోదానాఖ్యంకర్తృకతక
 వ్యమిత్యభిప్రాయః.

అ || వేదవ్రతములకును గోదానకర్తృమునకు కాలనిర్ణయములను జెప్ప
 చున్నాడు || తా || వేదవ్రతములనగా - ఆగ్నేయ - ప్రాజాపత్య - సౌమ్య - వై
 శ్వదేవ - వ్రతములను - ఉపనయనానంతరమందును - గోదానవ్రతమునకు
 ముందుగాను సంవత్సరనియమాములేక నెయ్యే సంవత్సరమందైనను - చౌళ
 కర్తృకు జెప్పబడిననక్షత్రలగ్నాదులయందు - వేదవ్రతములు చేయవలయు

ననియు-పదియాటవసంవత్సరముందుగోదానమనెడికర్తముజేయవలయు
ననియుతాత్పర్యము*****

౪౫ || ఆ || అథసమావర్తనకాలమాహా||మూ|| వానావేదసమూహామం
గసహితంచాధీశ్వలభ్యాగురోరాజ్ఞాంయజ్ఞసుత్థానస్సృరభతైకాగ్యం
సమావర్తనమ్ | పూర్వాష్టేశుభవాసరేచరగృహంత్యక్తావచసంహృష్ట
మీర్త్యాపర్వదినత్రయాణిచమృదుక్షీప్రస్థిరత్యేషష్టపి || వ్యా || నానేతి ||
అంతైఃథ దుఃకల్పవ్యాకరణజ్యోతిషనిరుక్తశితౌభిస్సహితంయుక్తంనానా
వేదసమూహంచాశుర్వేదసముచ్చయంతధీశ్వలభ్యస్యగురోరాచార్యస్య
అజ్ఞాంలభ్యాసంప్రాప్యగురుణాఅనుజ్ఞాతభిత్వర్థః - యేయజ్ఞకర్తృతా
ర్థినఃయాగపుత్రాభిరాపిణఃత్రైస్సమావర్తనంసమావతనాఖ్యంకర్తృపూ
ర్వాష్టేఅహ్నిఃపూర్వభాగేశుభవాసరేచరగృహంపూర్వోక్తచరరా
శీకసంహాపూర్వోక్తాఃఅష్టమీపక్షద్వయగతారిక్తాశ్చపూర్వోక్తాఃపర్వా
ణిపంచపర్వాణినిత్రయంతవమః ఏతానిచత్యక్తావిహాయ - మృదుక్షీ
ప్రస్థిరత్యేషుమృదుగాచిత్రానూరాధారేవతీమృగశీషాణిక్షీప్రాణిఅ
శ్వినీహస్తపుష్యః - స్థిరాణిరోహిణ్యుత్తరాత్రయం ఏతేష్వేకాదశనక్ష
త్రేషుకార్యమ్.*****

అ || సమావర్తనమునకు కాలనిర్ణయమునుచెప్పచున్నాడు||తా|| యాగ
కర్మనుంగుమారులనుంగోరెడివారునాలుగువేదములను-వేదాంగములన
గా - శితౌవ్యాకరణముమొదలగుషడంగములను జదివిగురువుననుజ్ఞవడ
నిసమావర్తనంబనునామంబుగలకర్తృను - చరరాసులనగా - మేష-కర్క
ట-తులామకతరాసులను - పాడ్యమి - షష్ఠిశుక్లకృష్ణాష్టములనుపంచపర్వ
ములనుదినత్రయకునగామూడుదినములతో గూడినవారములను - అమా
వాస్యనువీటినివిడిచి - పగటిపూర్వయామమందును - శుభవారములందు
ను - చిత్త-అనూరాధ-రేవతి-మృగశీర్షము-అశ్విని-పుష్యమి - హస్త - రోహి
ణి - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ-ఉత్తరాభాద్ర - ఈగిగక్షత్రములయందుసమా
వతనకర్తృజేయవలెననితాత్పర్యము.*****

శ్లో || యజ్వనావేంకటాఖ్యేనరచిఞాయాం సతాంముడే

కాలామృతస్యటీకాయాంద్వితీయోబిందురప్యభూత్

ద్వితీయబిందుస్సమాప్తః.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

తృతీయవిందుప్రారంభః.

౪౬ || అ || అథవివాహప్రకరణమాహ || మూ || ఆదౌ స్వేప్సితదేవతాం
గ్రహగణంసంపూజ్యకర్తుస్తదా తారాచంద్రబలాన్వితేశుభది నేలగ్నేశు
భేవాసరేజ్యోతిశ్చాస్త్రవిదంప్రశాంతమనసన్నత్వా యథాస్వంగురుం
తాంబూలాదిసమర్పితస్యతువదేద్వధ్వావరస్యాపిభమ్ || వ్యా || ఆదావి
తి || ఆదౌప్రకమతః స్వేప్సితదేవతాం స్వేష్టదేవతాంగ్రహగణంసూర్యా
దిగ్రహబృందంచసంపూజ్యసమ్యగభ్యర్చ్యతదాతస్మిన్త్రా లేకర్తుః వివాహ
కర్తుఃవరస్యపితుః కన్యాదాతుర్వేత్సర్థః - తారాచంద్రబలాన్వితేశుభది నే
పంచాంగశుద్ధిదివసేశుభవాసరేప్రశాంతమనసన్నిష్కాపాంతః కరణం
జ్యోతిశ్చాస్త్రవిదంజ్యోతిషతత్వజ్ఞంగురుంయథాస్వంగురుమివనత్వానమ
స్కృత్యతాంబూలాది ఆదిశబ్దేనగంధమాల్యవస్త్రాభరణానిసమర్పణద
త్వావధ్వాః కన్యాయాఃవరస్యచభంజన్తనక్షత్రంవదేత్ విజ్ఞాపయేత్ -
జ్యోతిశ్చాస్త్రజ్ఞాయేతిశేషః - కన్యాదాతాస్వదుహితృనక్షత్రంవరజన
కఃస్వపుత్రనక్షత్రంజ్యోతిశ్చాస్త్రవిదుషేవిజ్ఞాప్య - మదాగమనలగ్నవ
శాచ్ఛుభాశుభఫలంవక్తవ్యమితి ప్రార్థయేదిత్యర్థః.*****

అ || వివాహప్రశంసనుచెప్పచున్నాడు || తా || వివాహకర్తయగువరునితం
ద్రీవివాహప్రయత్నారంభమునంచుత్పదైవమునున్నసూర్యాదినవగ్ర
హములనున్నభక్తియుక్తుడై పూజచేసితనకు తారాచంద్రబలములుచక్ర
గావున్నదివసమందును - శుభదినశుభలగ్న శుభవారములయందుశాంత
చిత్తుడగుజ్యోతిశ్చాస్త్రవేత్తనుగురుభావముతో నమస్కరించి తాంబూల
దక్షిణాదులచేసంతుష్టుండేసియాజ్యోతిష్టునికికన్యా పరులనక్షత్రములదె
లిపిమేమువచ్చినలగ్నమునుబట్టిశుభాశుభఫలములనుచెప్పవలయుననివివా
హకర్తప్రార్థించవలెననితాత్పర్యము.*****

౪౭ || అ || అథద్వాభ్యాంగ్లోకాభ్యాంపృచ్ఛకలగ్నవశాత్ఫలాఫతేదర్శ
యతి || మూ || పాపఃఫలంచ మగోవినష్టతనయాం కుర్యాత్సజామిత్రగఃక

న్యాయంలగ్నగతోవరంనిధనగోహన్యాచ్చ కన్యావరౌ । చంద్రోష్ణప్రసూ
 గోధవారిపుగతఃప్రప్టుర్విలగ్నాచ్చలీపశ్చిదప్తమవర్షతశ్చపుతసోస్యమై
 ర్నయ్యుక్తేషీతః ॥ వ్యా ॥ పాపభిః ॥ పాపఃపాపగ్రహఃప్రప్టుఃపుచ్చకన్యల
 గ్నా త్వంచమగోయదికన్యాంవిదప్తశనయాం విదప్తాః తనయాః యస్యా
 స్తాతథోక్తాంశ్చుప్రజామిత్యథః కుర్యాత్ - సపాపగ్రహఃజామిత్ర
 గఃపుచ్చకలగ్నాత్సప్తమలగ్నగతోయదికన్యాంహన్యాత్ నాశయేత్ - స
 పవలగ్నగతఃపుచ్చకలగ్నస్థోయదివరంహన్యాత్ - సఏవనిధనగఃప్రప్తమ
 స్థానగతోయదికన్యావరౌహన్యాత్ చంద్రోపిబలీసా అప్తమగతప్రే
 దధవారిపుగతోవాషష్ఠస్థానగతోవాయది సౌమ్యైశుభగ్రహైః - య
 క్తోవాత్మక్షితోవానచేద్యదివివాహానంతరం అప్తమవర్షఃప్రప్తమవహా
 త్పురతఃపూర్వమేవకన్యావరౌహన్యాత్ పవంసర్వత్రప్రశ్నేషుద్రప్తవ్యం

అ॥ రెండుశ్లోకములచేత-అడిగినలగ్నమునుబట్టిఫలాఫలములజెప్పచు
 న్నాడు॥ తా ॥ అడిగినలగ్నమునకు-గవయింటపాపగ్రహముండినట్లైనవివా
 హకన్యనుమృతపుత్రులనుగలదాన్నిగాజేసును - ౭టనున్న పక్షమునందు
 కన్యకనునశింపజేసును - పుచ్చకలగ్నముందున్నట్లైనవరుగ్నినశింపజేసు
 ను - ౮టనున్నట్లైనకన్యావరులనునశింపజేసును - మతీయ-చంద్రుడుపు
 చ్చకలగ్నమునకు౮టనున్నటనువుండిశుభగ్రహములతో గూడినను చూడబ
 డిననుకన్యావరులనువివాహానంతరము ౮ సంవత్సరములకుముందుగానేన
 శింపజేసుననితాత్పర్యము.*****

౪౦ ॥ మూ॥లగ్నాత్వంచమసంస్థితౌగురుబుధౌవభ్యాసుపుత్రప్రదౌ
 శుక్రఃపూర్ణనిశాకరశ్చబలినాతస్యాశ్చ కన్యాప్రదౌ । ఏతేలగ్నగతావర
 స్యసుఖదాస్త్రీరత్నలాభప్రదాజామిత్రేయదిసంస్థితాస్తుయువతేఃపుంర
 త్నలాభప్రదాః ॥ వ్యా ॥ లగ్నాదితి ॥ గురుబుధౌలగ్నాత్పుచ్చకలగ్నా
 త్వంచమసంస్థితౌపంచమస్థానగణాయదివభ్యాఃకన్యా యాఃసుపుత్రప్ర
 దౌభవత్యితిశేషః శుక్రఃపూర్ణనిశాకరశ్చ శుక్రపూర్ణచంద్రౌబలినౌ
 సంతౌపంచమస్థానగణాయదితస్యాఃకన్యా యాఃకన్యాప్రదౌస్త్రీసంతా
 నప్రదౌఏతేగురుబుధశుక్రపూర్ణచంద్రాః ఏతేషాంమగ్యే కోవాలగ్నగత
 శ్చేత్వరస్యసుఖప్రదాఃకంచస్త్రీరత్నలాభప్రదాశ్చభవంతి-సకలలక్షణ
 లక్షితకన్యాప్రదాశ్చభవంతి జామిత్రేపుచ్చకలగ్నాత్సప్తమలగ్నాత్సప్త

కాలావృతే - సవ్యాఖ్యానే.

శ్రేష్ఠ్యవతేఃవధ్వాఃపుంరత్నలాభప్రదాఃపయావనవిద్యావినయసంపన్నవరప్రదాభవంతి.*****

అ || శుభఫలములను చెప్పుచున్నాడు || తా || అడిగినలగ్నమునకు గటగురుబుధులుండినట్లైనకన్యకనునుపుత్రవంతురాలునిజేతురనియును - శుక్రపూర్ణచంద్రులుబలవంతులై గటపున్నపక్షమందుకన్యకను స్త్రీసంతానముగలకాన్నిగాజేతురనియును - మతియునీచెప్పబడినబుధ-గురు - శుక్రచంద్రులలోనొకరైననులగ్నమందున్నపక్షమునకువరునికిమిక్కిలీనుభిమునున్న సకలలక్షణసంపన్నురాలగు స్త్రీనిన్ని యిత్తురనియును - పృచ్ఛకలగ్నమునకు గటసున్నను ఈకన్యకకురూపయావనవిద్యావినయసంపన్నుడయినగునిత్తు నియగ్ధము..... *****

౪౯ || అ || కన్యావరణప్రకారమాహ||మూ|| ఏవసత్సమయంవిచార్య మనసాశ్రీవేంకటేశంస్తరణకన్యాదాతృగృహంప్రశస్యసహతైస్సంభాష్యకతైఃవతామ్ | కన్యాంశీలగుణాన్వితాంస్వకులజాంసత్తత్రరాశ్యాదిభిస్సరైర్వస్తైరనుకూలినీంచవరయేత్స్వగ్గాదినాలంకృతామ్ || వ్యా || ఏవమితి || ఏవముక్తరీత్యాసత్సమయంశుభలగ్నంవిచార్య మనసాశ్రీవేంకటేశంవేంకటేశమిత్యుపలక్షణంభిష్టదైవమిత్యర్ధః - స్తరణకన్యాదాతృగృహంప్రశస్యతైఃకన్యాదాతృజనైస్సహసంభాష్య శీలగుణాన్వితాంశీలంసదాచారగుణాస్సముద్రికలక్షణోక్తాఃతైరన్వితాంయుక్తాంస్వకులజాంస్వకీయకులోద్భవాంతైఃపూర్వోక్తైఃసరైర్వీనత్తత్రరాశ్యాదిభిఃఆదిశబ్దేన గృహమైత్రీగణకూటాదయఃతైరనుకూలినీం అనుకూలవతీం స్వగ్గాదినానువర్ణముక్తావిద్రుమవిత్రవస్తానినాలంకృతారీభూషితాంతాంకన్యాంకతైఃవవరయేత్ - వివాహకతైఃవనిశ్చయేత్.*****

అ || కన్యకనువివాహమునకునిశ్చయించెడిక్రమమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || ఈక్రిందచెప్పబడినప్రకారముశుభలగ్నమునవిచారించిమనముననిష్ఠడైవంబునున్నరింపుచుకన్యకనిచ్చువాగృహమునుబ్రవేశించివార్లతోసంభాషించినదాచారపతియై - సాముద్రికశాస్త్రమందుచెప్పబడినలక్షణములతోగూడినదైతమకులమందుబుట్టినదై - నత్తత్రరాశిగృహమైత్ర్యాచలచేననుకూలవతియై - బంగారు - ముత్యములు - పొగడములు - యివిమొనలయినవాట్లచేనలంకరింపబడినదైయున్నకన్యకనువరునికితండ్రిని

శ్చయింపవలెననితాత్పర్యము. *****

౫౦ || అ || వివాహసంవత్సరనియమమాహ||మూ||జాతాత్సప్తదశాబ్ద
తోథవిషమేష్వ జ్యేష్ఠపుంసాంశుభోగోదానాహ్వా యకర్తలోపకరణేజే
త్పంచమాబ్దాదిషు| కన్యానాంసహవత్సరేషువిహితఃపాణిగ్రహాపుత్రకృ
జ్జాతాద్వాదశవత్సరాంతనియమోనేయంవ్యవస్థాపరే||వ్యా||జాతాదితి||
జాతాత్ జన్మతఃసప్తదశాబ్దతఃసప్తదశవర్షాత్-అథఅనంతరంవిషమేష్వజ్యే
ష్ఠులయగ్నసంవత్సరేషువీశోనవింశత్యేకవింశత్యాదిషుపుంసాంపాణిగ్ర
హేనావివాహాశుభదఃగోదానాహ్వా యకర్తలోపకరణేజేతగోదానా
ఖ్యకర్తలోపోయదిషంచమాబ్దాదిషుపంచమాదివిషమేషుశుభదఃపతద్విం
త్యంమానాభావాత్ కన్యానాం స్త్రీణాంతుసమవత్సరేషువిహితః - పా
ణిగ్రహావివాహాపుత్రకృత్పురుషసంతానప్రతఃజాతాత్ జన్మతఃదశ
వర్షాద్వాదశప్రభృతదశమవషణ్ముఖివ్యాప్య అయంనియమఃపరేదశవ
ర్షాదూర్ధ్వకంభయంవ్యవస్థామగ్నాదానాస్తిదశవర్షాదూర్ధ్వకంరజోద
ర్శనసమయత్వాదితిభావః.*****

అ || వివాహముజేయదగినసంవత్సరములజెప్పుచున్నాడు||తా||పుట్టి
నంబు వసంవత్సరము మొదలుకొనిబేసినసంవత్సరములయందును - గోదాన
వ్రతముచేయనిపక్షమందు ౫ వసంవత్సరము మొదలు బేసినసంవత్సరము
లయందుపురుషులకువివాహయోగ్యంబనియును స్త్రీలకు సరిసంవత్సరము
లయందువివాహముపుత్రప్రదమనియును ౧౦సంవత్సరములకుపైనరజో
దర్శనసమయకూటవలన బేసినసంవత్సరములయందును జేయవచ్చుననుట *

౫౧ || అ || ద్వితీయవివాహయోగ్యయోగ్యకాలమాహ||మూ||ఉద్వా
హోత్సమనంతరంయదిపునఃపాణిగ్రహేచ్ఛుర్భవేత్తద్వర్షాద్యసమాబ్ద పవ
శుభదస్తస్యాన్యపాణిగ్రహః| స్యాత్పత్నీ మృతవత్సరాదివిషమేషషేక
వివాహశుభోయుగ్తా బ్రేత్వశుభప్రదోపివిషమేమాసేతికేషాంమతమ్ ||
వ్యా||ఉద్వాహోదితి||ఉద్వాహోద్వివాహాత్సమనంతరమేవయఃపుమాన్
పునఃపాణిగ్రహేచ్ఛుఃవివాహకాంతౌవాణభవేద్య దితద్వర్షాద్యసమా
బ్దపవపూర్వవివాహవత్సరాదివిషమాబ్దపవతస్యపుంసః అన్యపాణిగ్రహః
అన్యస్త్రీవివాహాశుభదస్సాన్యతోపవంబహువివాహేష్వఃబోధ్యం - ప
త్నీమృతవత్సరాదివిషమేషత్వీయస్త్రీకవత్సరేషుతాతద్వత్సరప్రభృతవి
షమేషషేకవివాహశుభోయుగ్తా బేశుసమసంవత్సరేతుఅశుభప్రదోపి

విషమేమానిశుభప్రదభిరేషాంచిత్తతంత్రాయంవిశేషః॥ శ్లో॥ అపు
త్రిణీగృహభార్యాతస్యాభతుఃవివాహకమ్ | యుగ్మాజ్యేముగ్మామా
సేవాకుర్యాచ్చేచ్ఛుభనోమతః | ప్రజావశ్యాం చభార్యాయాంమృతా
యాం బ్రాహ్మణస్యతు | విషమాజ్నేతుకతవోవివాహశుభకృన్భవేత్

అ || ద్వితీయవివాహమునకుయోగ్యకాలముల జేప్పుచున్నాడు॥ తా || వి
వాహమైనతర్వాత భార్యజీవవత్తెను యుండగా మరలవివాహమునుగో
రినవాడైనప్రభునివాహనంవత్సరము మొదలు జేసిసంవత్సరములయందు
ను- భార్యచృన్మ నుండినవెనుకచనిపోయినదిమొదలుకొనిజేసిసంవత్సరము
లయందును కొంతరిచుతానుసారముగా సరిసంవత్సరములలోజేసినెలల
యందును - ద్వితీయాదివివాహముజేయదగినదనితాత్పర్యము(*) ఇచ్చట
భార్యపుత్రహీనురాలైమ్మ తి నుండినసమవషణములందు సమమాసముల
యందె నజేయదగుననియును - పుత్రవక్షయైమ్మతినొందినజేసి వషణముల
యందు జేయవలయుననికొందరియభిప్రాయము*****

౨౬౧ || అ || అథవివాహయోగ్యమాసనిర్ణయమాహ॥ మూ॥ కుంభాజోక్ష
నృయుగ్మాతాళిసదనేష్వ క్కేస్థిశేఫాల్లునేమాఖేమాధవశుక్రయోశ్చశు
భదస్తూర్జగ్వయేషద్యమః | చైత్రేమీనగతేదనుష్కాగగతేపాషేచయు
గ్మాన్వితేచ్యాషాఢేశశుభోధనన్యషయుతేప్యగ్రేవివాహశుభః || వ్యా ||
కుంభేతి॥ అర్కేసూర్యేకుంభాజోక్షనృయుగ్మాతాళినదనేషకుంభమేషవృ
షభమిథునశులాశాశిమస్థితేసతిఫాల్లునేమాఖేచమాధవశుక్రయోఃవై
శాఖజ్యేష్ఠమాసయోః || ని || నైశాఖేమాధవోరాధోజ్యేష్ఠశుక్రభ్రమ్యభ
యత్రాన్యమరః - వివాహశుభదః॥ ఉద్భవ్యేకార్తికమర్గశీషమాస
ద్వయే॥ ని || బాహులోర్ద్వైకార్తికేభ్రమ్యమరః - మధ్యమః॥ అనుత్తమః॥ అర్జే
మీనగతేసః॥ చైత్రమాసిధనుర్పుగగతేదనుగతేమకరగతేనాయదిపాషే
మాసియుగ్మాన్వితేమిథునగతేసతిచఆషాఢేమాసి - అపిశబ్దాత్కర్కటగ
తేఆషాఢేపిశుభః॥ ఆశుభప్రదః॥ తథాచావస్తంబేన-ఉత్తమః॥ చనైదాధు
మిత్యాసాధత్రయస్యాపినిషిగ్ధత్వాత్ - ధనుర్గవయుతేపాషాః॥ రిక్షేమా
సిఅర్కధనుర్గతేమకరగతేసతివివాహశుభః॥ చైత్రేమీనగతేభ్రమ్యనేమీన
చైత్రనిషేధః॥ వింధ్యస్యోత్తరదేశానామేవ-నతుతద్దక్షిణదేశానాంపింధ్య
స్యోత్తరదేశానాంనుధ్యేపి - కళింగవంగసింధూనామేవకృత్సమీనచై
త్రనిషేధః॥ శేషేతుమేషాయనప్రవేశాదారభ్యననిషేధః॥ తదాహదత్తి॥
శ్లో॥ మేషాయనప్రవేశేతుతదారభ్యప్రయత్నతః | వివాహంశుభమిచ్ఛం

తిగగకశ్యపదేవతాః | మీనచైత్ర హహదోషః కలింగవంగసింధుషు | వివా
హంవర్జయేత్తత్రచాన్యేషుశుభప్రదః || పరాశరసంహితాయాంచ || శ్లో ||
వింధ్యస్యదక్షిణేదేశేమీనచైత్రశుభావహః | తస్యస్యాత్సమ్యక్భాగేతు
మేషచైత్రశుభావహః | వివాహేమీనచైత్రేభుయావన్తేషంవిశేషః ||
తావద్వైవాహికంకర్తృకుర్యాద్వింధ్యస్యదక్షిణఋతృత్వాత్.

అ || వివాహవిషయమైశుభాశుభమాసములజెస్సనున్నాదు || తా || మే
షవృషభమిధునతులాకుంభరాసులయందుసూర్యుడుండగానున్న - సూ
ర్యుడుపుష్యమాసమునకంటె ఇతరమాసములయందుధనుర్నకరములపొంది
యుండగానున్న - బైశాఖజ్యేష్ఠమాఘపూర్ణమాసములయందున్న - వి
వాహము చేయుటమంగళకరమనియు - కార్తీకమార్గశీర్షమాసములయందు
జేయుటఅల్పఫలదంబనియు - సూర్యుడుపుష్యమాసమందుధనుర్నకరరాసు
లయందుండగానున్న - ఆషాఢమాసమందుమిధునకర్కాటకరాసులయం
దుండగానున్న - వివాహము చేయుటఅమంగళకరమనియును - సూర్యుడు
చైత్రమాసమనందు మీనరాశియందుండగా కలిగెడిదోషము వింధ్యసర్వ
తోత్తరదేశమునకేగానిదక్షిణదేశమునకులేదుగానదక్షిణదేశస్థులమీన
చైత్రమందుమేషాయనప్రవేశమైననువివాహముచేయదగుననిభావము ||

౫౩ || అ || వివాహేనిషిర్ధనిధివాహ || నూ || మాసాంతేదినపంచకేపిత్య
తిథౌరిక్తాప్తమీద్వాదశీషష్ఠీష్టిషువాదినోత్తరదలేసాయంతనేహర్షభే
మాసాదావవమాధకరాత్రిదినకృత్తామప్రదోషేషువామన్వాదౌచయు
గాదివర్జదివసేపాణిగ్రహునిదితః || వ్యా || మాసాంతేతి || మాసాంతేదిన
పంచకేకృష్ణైకాదశీప్రభృతిదినపంచకేపిత్యతిథౌసాంవత్సరికానిపితృదినే

రిక్తాప్తగూర్వాదశీషష్ఠీష్టిషురిక్తాః పూర్వోక్తాః - అప్తమీషక్షుద్వయగతా
ద్వాదశీశుక్లపక్షగతా - మాసాంతేదినపంచకేతిత్యనేనైవకృష్ణద్వాద
శ్యాఃకదంతఃపాతిత్వేనగతాన్ధర్వాత్ - షష్ఠీచపక్షుద్వయగతావిష్టిర్భు
ద్రకరణం ఏతేషువాశభిషముద్వయసూర్యకః || ని || వాస్వాద్వికల్పౌష
వయోరేవాక్లేచనమచ్చయ ఇత్యసారః - నిసూత్తరదలేనసోత్తరాధౌ
సాయంతనేదినస్యపంచమాషా ఏవ ఆశ్రాదితఃదివససోత్తరాధమా
స్రస్యనిషేధః - వస్తునస్తుసాయంతనమాస్రస్యాయనిషేధఃనతూత్రరా
ధమాస్రస్యేతివ్యాఖ్యేయంతిన్యథా ఉత్తరదలేనిషేధేనైవకదంతఃపాతి
నఃసాయంతనస్యగతార్థత్వాత్పృథక్సాయంతనగ్రహణస్యవైఫల్యప్ర

సంగ్రహతైః - అహంకృత్యేషాః కాలే || ౧ || ప్రత్యుషోహంకృత్యంకల్యమిత్యమ
రః - మాసాదౌశుక్లప్రతిపదిఅవమఃదినత్రయమర్థరాత్రంమహాశీధంద్వితీ
యయామచరమఘటికాతృతీయయానప్రథమాఘటికాచనీశీధ
సంజ్ఞా-దినకృత్సప్తమికావఃత్రయోదశీతయోప్రవోషః-ఏతేషుమన్వా
దౌచచతుర్దశమన్వాదిష్టిత్యథాః - జాతావేకవచసం - యుగాదివిజ్ఞాది
వసేయుగాదయశ్చత్వారః ప్రసిద్ధాః - ఏతేషువర్ణదివసేషుపూర్వోక్తేషు
సర్వేషువర్ణదివసేషుపాణిగ్రహణానిందితః కర్మణిక్తః-ఋషిభిరితిశేషః
అ || ఏవాహనిష్ఠకాలములజెప్పుచున్నాడు || తా || కృష్ణికాదశిమొద

లులకూవాస్యవరకును - పితృతిథులయందునురిక్తతిథులయందును - అష్ట
మి - ద్వాదశి-ఏష్ఠీలయందును - భద్రకరణముందును-దినోత్తరభాగమున
గాదివర్జముయందును-సాయంకాలమునగా-అవఘడియమొదలు(ఘడి
యము - స్రభాతసమయముందును - శుద్ధపాడ్యమియందును - ముగడుతిథు
లుకూడినదివసమందును - సగమురాత్రివేళయందును - సప్తమీత్రయోద
శీప్రవోషములయందును - రథమన్వాదులయందును - రయుగాదులయం
దును-ముందుజెప్పబడినవర్ణదివసములయందునివాహమః-జేయకూడననట

౫౪ || ౫ || వివాహవారనక్షత్రనియమానాహ || మూ || శుక్రాశ్చేంద్రజ
వాసరేషుశుభదోమందార్కయోర్నన్యమశ్చోద్వాహఃకుజవాసరేషు
దసోమేషపత్నీప్రదః || రేవశ్యుత్తరరోహిణీకరపితృస్వాతీంకమిత్రాసు
రేపాపానన్వితీపాపవేధరహితేపాణిగ్రహశ్శోభనః || వ్యా || శుక్రేతి ||
ఉద్వాహఃవివాహఃశుక్రాశ్చేంద్రజవాసరేషుశుక్రగురుబుధవాసరేషు
శుభనఃకుండాంకయోశ్చపితృవాసరయోజుధ్యహః - కుజవాసరేషు
భనఃశుక్లప్రదఃసోమేషవాసరే - సప్తమీప్రదన్వితీయవివాహప్ర
దత్తత్యర్థః - రేవశ్యుత్తరరోహిణీకరపితృస్వాతీంకమిత్రాసురేరేవశ్యుత్త
రత్రయరోహిణీహస్తమూర్వాస్వాతీశ్చగిషానూథామూలాని ఏతేషా
మచ్యతమేపాపానన్వితీపాపవేధరహితేపాపగ్రహవేధరహితేచనక్ష
త్రేపాణిగ్రహశ్శోభనః, *****

అ || వివాహమునకుయోగ్యయోగ్యవారనక్షత్రములజెప్పుచున్నా
డు || తా || బుధగురుశుక్రవారములుశ్చమంబులును - ఆదిశ్యశనివారములు
మధ్యమంబులును - భౌమవారముమరణప్రదంబును-సోమవారముపునర్వి
వాహప్రదమును - ముత్యు-రోహిణి-మృగశీషక-మఘఉత్తర - హస్త -

స్వాతి - అనూ రాధ - మూల-ఉత్తరామాశ - ఉత్తరాభాద్ర - రేవతి-వీటిలో
పాపగ్రహము లేనినటు త్రునుందునువివాహచేయడముయొక్కనునిభావము

౫౫ || అ || అథఅన్యనపినిషేధానాహ|| మూ|| అద్రాదాం నిలాంత
ఋతుదశ కేనూ ర్యేస్థితేవాగురొసింహస్థేష్వధవతదంశకగతేపూర్వే
వళిపారిఘ్నేఉద్వాహనశుభఃస్వజన్మనిధనేమాసేచరాశౌగృహేదం
జ్యోతిరపిజన్మకర్తనిధనాన్యప్రేక్షునప్తస్వపి || వ్యా|| అద్రాదాంతి|| నూ
ర్యేఅద్రాదావనిలాంతఋతుదశ కేఅద్రాప్రభృతిస్వాత్యంతనక్షత్ర
దశ కేథతేసతి|| శ్లో|| జ్యేష్ఠమాసేయదానూర్యేరుద్రయేచాథభోగభా
క్ | వివాహాదిశుభం కార్యం కేచిదాహుస్త్రయోంశ కాశ్చతివిస్యమానత్వా
త్ అద్రాదావిత్పస్యఅద్రాయాశ్చతుర్థపాదమారభ్యస్వాత్యంతమిత్య
ర్థఃగురొసింహస్థేసింహరాశౌస్థితేసతి అథవతదంశకగతేంహంశగతే
చాపరిఘాయాక్రదఃపాఠిఘం)*(తస్యేదమిత్యబ్ధియఃతస్మిన్ సూర్యద
లేపూర్వాద్ధేఉద్వాహనశుభః స్వజన్మనిధనే స్వజన్మమాపాదప్రమే
మాసి - జన్మమానస్తు || శ్లో || జన్మనోదినమారభ్యత్రింశద్దినమతఃపరమ్ | జ
న్మమాసమితప్రాహుస్త్వనయస్తత్వవాదింశ్చతుక్తత్వాత్ - స్వజన్మమా
సస్తస్యవేదితవ్యః - రాశౌజన్మకారణమరాశౌగృహేస్వజన్మలగ్నాశ్చ
మేలగ్నేనంపత్యోర్జన్మకర్తనిధనాన్యప్రేక్షుజన్మకర్తసాం మాశికవైనా
శికమాసశికసాముదాయకనైదనేమసప్తనక్షత్రేషుచనశుభః అత్రసిం
హగురునిక్షేపఃవింధ్యస్థోత్తరదేశానామేవనతుతద్దక్షిణదేశానాం - త
థావగోవిలః|| శ్లో || వింధ్యస్థోత్తరదిగ్స్సగేసింహయొక్తేబృహస్పతావిహా
హంనైవకుర్వీత నాయంవోహోస్తిదక్షిణే*****

అ || మఱికొన్నివివాహనిషేధకాలముల జెప్పుచున్నాడు || తా|| నూ
ర్యుదాద్రాదానాలవపాదము మొదలుస్వాతినాలవపాదమువరకుఉండిన
మబృహస్పతిసింహరాశియందైనను- యీరాశ్యంశయందైననుండగాను
నుపరిఘనామయోగగూర్వార్ధమందును-జన్మమాసమనగాజన్మించినది
మొదలు ౩౦ దినములందును-జన్మమాసమునకురావమాసమందును-జన్మరా
శికిరావరాశియందును-జన్మలగ్నమునకురావలగ్నమందును ౩౧వశ్లోకిమందు
జెప్పుటడినజన్మకర్తాదినక్షత్రములయందుమవివాహముజేయదగదనితా
త్పర్యం-బృహస్పతిసింహరాశియందుండగావింధ్యోత్తదేశస్థులకేవివా
హానిషేధముతక్కినదేశస్థులకానిషేధములేదు*****

౫౬ || అ || గురుశుక్ర శశినాం ఫలం వక్తుమిచ్ఛన్ శ్రయాణాం వృద్ధ
 బాలత్వే దర్శయతి || మూ || శుక్రశ్శుక్ర దిగుద్ధత స్త్రివివ సే బాలాదశా హేవ
 రేప యే వృద్ధ ఇశ్ర మాద్దశది సేపంచాహ మే వాథవా | పయే చోభయతో
 గురుః పరమతం శుక్రే జ్యయో స్తద్వయేపంచాహంతు దినత్రయేర్ధదివ సేవృ
 ద్ధశ్శిశుస్సాన్యచ్ఛశీ | వ్యా || శుక్ర ఇతి || శుక్రశ్శుక్ర దిగుద్ధతః శక్ర ఇంద్రః
 తస్యదిక్ ప్రాచీతస్యాముదితస్సకాగ్రి దివ సే శ్రయాణాం దివసానాం స
 మాహారః త్రిదివసంతస్త్రిదాలోభవత - పరేపశ్చిను దిశ్యుదిత స్సకాదశా
 హేవదశదివ సే ఘబాల ఇతి శ్ర మాదు క్త ప్రాకృశ్చిను క్రమాత్పయేపంచ
 దశదివ సే ఘవృద్ధః ప్రాచ్యాం దశదివ సే ఘవృద్ధః ప్రత్యాచ్యాం అథవాపంచా
 హంపంచదివ సే ఘవాప్రతీశ్యాం వృద్ధోభవతి గురుః ఉభయతః ఉదయే అస్త
 మయే చ పయేపంచదశదివ సే ఘబాలా వృద్ధశ్శశుక్రే జ్యయోః గురుశుక్ర
 యోః తద్వయే ఉదయాస్తమయద్వయేపంచాహంపంచదినా నీతివరమతం కే
 హంచిత్యక్షః శశీచంద్రః దినత్రయే వృద్ధః తద్ధదివ సే ఉదయానంతరం త్రింశ
 ద్భుతి కాశిశుర్భవతి || శ్లో || చతుర్దశ్యంత గచ్ఛంద్రస్సకృదస్తమయం ప్రజేత్
 అమావాస్యాంతశ్చ సూర్యచంద్రాశ్చాదిభిస్సమా అంతే ప్రతిపదస్స
 క్యాన్నిగతశ్చోదయంగత ఇత్యుక్తత్వాత్ | చతుర్దశ్యంత ఘటికా ప్ర
 భృ ప్రతిపదః ౬౦ త్యఘటికా పర్యంతం దినద్వయమాస్తగతః ప్రతిపదశ్చర
 మాఘటికా మారభ్యద్వితీయాయాస్త్రీంశద్ధటికా పర్యంతం బాలః - ద్వాద
 శ్యాః ప్రథమఘటికాం మారభ్య చతుర్దశ్యాః చరమాఘటికా పర్యంతం దిన
 త్రయిం వృద్ధోభవతీత్యర్థః || *****

అ || గురుశుక్ర చంద్రుల వృద్ధ బాల్యముల జెప్పమన్నాడు || తా || శు
 క్రుడు తూర్పు దిశను దయించిన ఉదయానంతరం ౩ దివసములు బాలుడును
 పశ్చిమంబున నుదయించిన గదివసములు బాలుడును - తూర్పున నస్తమించి
 న అస్తమయమునకు ముందు ౫ దివసములు వృద్ధుడును పశ్చిమంబున నస్తమిం
 చిన గదివసములు వృద్ధుడును - నొకపక్షమున పశ్చిమంబున ౫ దివసములు వృ
 ద్ధుడును - బృహస్పతియు వయించిన గదివసములు బాలుడును - అస్తమించి
 న గదివసములు వృద్ధుడును - కొందరియభిప్రాయము గురుశుక్రలకు భయ
 లకును దయించిన నస్తమించిన ౫ దివసములు బాలవృద్ధత్వములనియును -
 చంద్రుడు కృష్ణాద్వాదశి మొదటి ఘడియ మొదలు చతుర్దశ్యంత్య గడియవర
 కు వృద్ధుడును ; శుద్ధపాడ్యమిశుదగడియ మొదలు ౩౦ గడియవరకు

బాలుడనితాత్పర్యము.*****

౫౭ || మూ || శుక్రా ర్శ్యేందుషుచాస్తగేషునిధనంప్రాప్నోతిశీఘ్రం
వరోబాలేషువ్యభిచారిణీచయవతివృక్షాద్ధేషుసత్సుత్రిషు | కన్యామృత్యు
గతాపివాహసమయేవ్రాత్యోప్రతేవాభవేత్సీ మంతంసువనంవిసైవన
శుభంసర్వేషుకర్తస్వపి || వ్యా || శుక్రేతి||వివాహసమయేశుక్రా ర్శ్యేందుషు
శుక్రగురుచంద్రేషుత్రిషుస్తగేషుసత్సువరఃశీఘ్రంమృత్యుంప్రాప్నోతి - ఏ
తేష్యేవబాలేషుసత్సుయువతిః స్త్రీవ్యభిచారిణీన్యాత్ - వృద్ధేషుసత్సుక
న్యామృత్యుగతాభవేత్ - ప్రతేడపనయనసమయే ఏతేష్యేవంవిధేషుస
త్సువ్రాత్యఃకర్తహీనోభవేత్ - వటురితిశేషః || ౧ || వ్రాత్యస్సంస్తారహీ
నస్సోదివ్యమరః - సీమంతంప్రసిద్ధంసువనంపుంసవనంపవాతభ్యాంవినా
తయోర్తాసరియమతాస్స మూఢాదిదోషభిత్కర్థః - అన్నప్రాశసప్త్యా
ప్యేవంబోధ్యంసర్వేషుకర్తసుశుభకర్తసునశుభం - అత్రగురుశుక్రయో
వృక్షాద్ధబాలయోదేశభేదేనవ్యవస్థాకర్తవ్యాతభాహి||శ్లో|| వింధ్యస్యద
క్షిణదేశేవృద్ధబాల్యేసితేజ్యయోః | త్రిదిసంవజాయితావతుతతఃకుర్యాత్తు
శోభనమితి.....*****

అ || వీర్లఫలములజేష్వచున్నాడు||తా||చంద్రగురుశుక్రమూఢముల
యందువివాహమైనవరుడుశీఘ్రమునమృతిసెందుననియు - వీర్లుబాలురై
యున్నవివాహమైనకన్యకరంకులాడియగుననియు - వృద్ధులైనమున్నకన్య
కమృతిబొందుననియు - యీముగ్ధురయీ ప్రకారముండుగా ఉపనయన
మైనవాడువ్రాత్యుడౌననియు - మాసనియమముగలసీమంతుడులవిడిచి
స్యములైనసర్వకర్మలకునిషేధమనితాత్పర్యము - వింధ్యపర్వతదక్షిణదేశ
స్థులకుగురుశుక్రవృద్ధబాలత్వములలో నున్న ౩ దివసములపరిత్యజించిమి
గినినదివసములలోజేయవచ్చుచనికొందరియభిప్రాయము. *****

౨౮||అ||అథప్రిజ్యేష్ఠస్వరూపంజ్ఞాపయత్తస్రవివాహనిషేధమాహ||
మూ|| జ్యేష్ఠేమాసికరగ్రహలూనశుభకృజ్యేష్ఠాంగనాపుత్రయోఃజ్యేష్ఠే
మాస్యపిజాతయోశ్చయదివాజ్యేష్ఠోడుసంభూతయోః | దంపత్యోర్యదియే
నకేనివిధినాజ్యేష్ఠాత్రయంచాస్తిచేత్త్రిజ్యేష్ఠాహ్వయదోషదోహిసత
తంసాప్యోద్యగర్భద్వయే || వ్యా || జ్యేష్ఠాతి|| జ్యేష్ఠేమాసిజ్యేష్ఠాంగనాపు
త్రయోఃజ్యేష్ఠపుత్రీజ్యేష్ఠపుత్రయోఃకిరగ్రహలూవివాహలూనశుభ
కృత్ - కిరచజ్యేష్ఠమాసజాతయోఃపిజ్యేష్ఠోడుసంభూతయోఃజ్యేష్ఠానకు

త్ర జాతయోశ్చ జ్యేష్ఠమాసిసశుభకృత్ - యేన కేవలవిధినాదంపత్యో జ్యేష్ఠా
 శ్చాత్రయము నిజేష్ఠాతదాత్రి జ్యేష్ఠాహ్వా యదో మోభవ తీహీతిప్రసిద్ధా -
 త్రి జ్యేష్ఠోనశుభకరణకర్తృః నా ప్యాద్యగర్భద్వయేత్రి జ్యేష్ఠ త్వాభావేపిత
 ద్యగర్భద్వయేపితశుభకృత్కర్తృః తద్వగర్భద్వయేవిశేషః ॥ శ్లో ॥ ఆద్యగర్భ
 ద్వయోగ్యత్ర వివాహంకారయేద్యది । మాసాధిపతీమిత్రత్వ వశాదత్ర
 శుభావహః ॥ మనుశ్చ ॥ శ్లో ॥ వివాహాయదికర్తవ్యస్తాద్యగర్భద్వయో
 రపి । అన్యోన్య రాశిమిత్రత్వేషుభంప్రాశామునిర్వ నురితి.....

తా ॥ ఏకధమున నైనాక న్యావరులకు మూడు జ్యేష్ఠశబ్దములు గూడ నేర్పి
 జ్యేష్ఠమును మోషము గుచున్నదిగానన హేమాదరులలో జ్యేష్ఠ స్త్రీపురుషు
 లకు జ్యేష్ఠమాననందు వివాహము చేయగూడదనియు - జ్యేష్ఠమాననమందైన
 నను - జ్యేష్ఠానత్ర త్రయందైనను పుట్టినక న్యావరులకును జ్యేష్ఠమాననమందు
 చేయగూడదనియు - త్రి జ్యేష్ఠలుగూడకపోయినప్పటికినిక న్యావరులికపురు
 సీనంతపుత్రులైనా వివాహమునకునిషేధ మనితాత్పర్యము)*(జ్యేష్ఠక
 న్యావరులైనదంపతులకు రాశిమిత్రత్వముగానిమాసాధిపులమిత్రత్వ
 ముగానికలిగియుండేనేనిశుభకరణనిమన్వాదులయభిప్రాయము.....

౨౫ ॥ ఆ ॥ ఆధవివాహేగురుభలనూహ ॥ మూ ॥ వధ్వాద్వాదశరంధ్ర
 జన్మసుగురువైధవ్యదస్సోత్త్ర పట్నంధ్రస్త్రీక్షయకృచ్ఛతుర్ధదశమస్తా
 న్ధ్యతోచుభకృత్ । ఆవశ్యంబలసూర్యసూర్యశశినాం భానాంవివాహేద్వ
 యోమౌప్యస్థానగతా అమితవిహితాస్తేషాంవపూజాదినా ॥ వ్యా ॥ వ
 థ్వాత్ ॥ వధ్వాక న్యాయాః గురుఃద్వాదశరంధ్ర జన్మసువధూజన్మలగ్నా
 జన్మకాలచంద్రలగ్నాద్వాదశాష్టమజన్మలగ్నేషు - స్థితస్సూర్యవైధవ్యద
 స్సోత్త్ర - త్రిపట్నంధ్రవరస్యతృతీయషష్ఠస్థానగతోగురుః స్త్రీక్షయకృత్
 పక్షినాశకృచ్ఛవతి - చతుర్థస్థానదశమస్తానయోనిత శ్చేత్ఉభయోర్దుః
 భకృత్ఉక్తవ్యతిరిక్తస్థానేషుస్థిత శ్చేత్ శుభకరోభవతీశ్యధాన్ల భ్యతే -
 వివాహేద్వయోదాంపత్యోఆర్యసూర్యశశినాంగురుసూర్యచంద్రాణాం
 భానాంతారాణాంచబలంతవశ్యకం ॥ ఉక్తంచ ॥ శ్లో ॥ చంద్ర తా గాబలంవీ
 త్యగంపత్యోర్గురు సూర్యయోః । మాసేషుభేషుభదినేకాయేన్ద్రంగళంము
 డే - అనిగురుసూర్యచంద్రామస్తానగతా అపిపూజానాజప హేమా
 మహానాదినావిహితాః పక్షికృతాస్సంతః - తేషాంపంపత్యోరిత్యర్థః పూజా
 ర్హిణాంబహుస్సచనం - శుభనాభవంతీత్యర్థః -

అ || వివాహమునకుబృహస్పతిఫలములజేస్వచున్నాడు || తా || బృహస్పతికన్యకజన్మలగ్నమునకై నను - జన్మచంద్రులగ్నమునకై నను - ౮ - ౧౨ - లగ్నము - ఈస్థానములందున్నకన్యకాధవయగుననియును - వరునిజన్మలగ్నమునకు - ౩ - ౬ - ఈస్థానములయందున్నమృతభార్యవంతుడగుననియును - ౮ - ౧౦ - ఈస్థానములయందున్నదంపతులుదుఃఖవంతులగుదురనియును - ౨ - ౫ - ౭ - ౧౧ - ఈస్థానములనున్నశుభకరుడనితాత్పర్యము - యిదియునుంగాకదంపతులకురవిచరిత్రబృహస్పతితాదాబతిముబుటవశ్యముగాచూడతగినది - ఈసూర్యచంద్రబృహస్పతులుఅనిష్టస్థానమందుండిరేణిజపశాసామదానాదులజేసంకుష్టులనుగావించినశుభప్రదులగుదురనితాత్పర్యము

౬౦ || అ || అథద్వాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంఎకోదరాణాంవివాహానిషేధమాహ || మూ || ఏకస్యాపిసుతాద్వయంనఽపిహితయాప్యేకజన్యద్వయోరేకస్త్విన్నదయేద్వయోశ్చవరయోదాద్వాన్నపుత్రీద్వయం | పుత్రీపుత్రశుభద్వయంనయుగపజ్జాత్యంనపుత్రద్వయోరుద్వాహవ్రతయుగ్మేకభవనేనాప్యన్యయోస్తద్ద్వయమ్ || వ్యా || ఏకస్యేతి || ఏకస్యపుంసుతాద్వయం ఏకోదరకన్యద్వయంనఽపిహితంనయోగ్యంనజేయః | యావత్ - ఏకజన్యద్వయోః ఏకోదరయోః - ద్వయోఃవరయోరపిసుతాద్వయంపుత్రీకాద్వయః | పినపిహితంఏకస్త్విన్నదయేఏకలగ్నేద్వయోః | భిన్నోదరయోఃవరయోః | పుత్రీద్వయంనదద్యాత్ - పుత్రీపుత్రశుభద్వయం ఏకోదరయోః | పుత్రీపుత్రయోః | వివాహద్వయంయుగపత్ ఏకలగ్నేనకార్యం - పుత్రయోః ఉద్వాహవ్రతయుగ్మంవివాహయుగ్మండపనయనయుగ్మంశాయుగపన్నకార్యం - కించ ఉద్వాహశ్చవ్రతంచఉద్వాహవ్రతేతయోఃయుగ్మంఏకలగ్నేఏకగృహేచఅన్యయోభిన్నోదరయోరపితద్వయంవివాహద్వయం ఉపనయనద్వయంవా ఏకలగ్నేనకార్యంఆవప్సిషయేవిశేషః || శ్లో || ఏకోదరోద్భవసుతాసుతయోర్వివాహంమాసాంతరేమనువసిష్ఠపరాశరాద్యైః | ఇచ్చంతిమంగళవాధాశుపసంతిగర్భాః కేచిత్తదైవదివసేల్యదయాప్రభేదే - ఆపయోవిశేషః || శ్లో || ఏకలగ్నేపిభిన్నాంశేవసిష్ఠాత్రిపరాశరాః | తసూర్వివాహమిచ్చంతిపుత్రగ్రామేధమంటపే | శుభకృత్పుత్రీకోద్వాహశ్చశ్చిత్పుత్రకరగ్రహాః | ఏకతిథ్యామపిప్రాహుభాగ్దవోభిన్నవేశయా || బాహుస్పత్యే || శ్లో || ఏకస్త్వికాదివసేప్యేకలగ్నేభిన్నాంశేతయోః ఏకగర్భోదయోస్తత్రవివాహస్యశుభకృత్వేత్ - యషశవిషయేతు - ఏక

స్థితావస్థానైకకవాసరేమంటపేపిత - కర్తవ్యంకుంగళంస్వ ప్రోక్తా
త్రోర్యమశజాతయోః- గణశక్తియమాణానాంయుగవన్తాత్మపూజనః
వాందీముఖంభవేదేకంహిమామమంత్రాఃపుథక్పృథక్*****

౬॥ రేండు శ్లోకములచేస హిందరులకేక కాలవివాహమునునిషేధిం
చుచున్నాడు ॥ ౬॥ ఒకవరునికియిరువురుసహిందరకన్యలనివ్వకూడ
దనియు - అన్నదమ్ములకుఅక్కజెల్లెల్లనివ్వకూడదనియు - ఒకలగ్నమందు
భిన్నోదరవరులకైననుకన్యకాద్వయమునివ్వకూడదనియు - ఒకలగ్నమం
దుపుత్రీపుత్రులకువివాహముచేయకూడదనియు - సోదరులకురేండువివా
హములుగానిఉపనయనములుగాని చేయకూడదనియు - ఒకనికిఉపనయ
నముఒకనికివివాహముఒకగృహవాండుఒకలగ్నమందుచేయకూడదనియు
భిన్నోదరులకైనా ఒకలగ్నమందొకవేదికయందుచేయకూడదనితాత్ప
ర్యము(*)అపణ్ణాలవిషయమైననాన్వాదులకొందరుమాసాంతరమందుచేయ
వచ్చుననియు - కొందరులగ్నంతరమందుచేయవచ్చుననియు - కొందరు
ఒకలగ్నమందెంతకొంతరమందుఅన్యగ్రామమందుచేయవచ్చుననియును-
కొందరుపుత్రీకావివాహానంతరమందుపుత్రవివాహముచేయవచ్చునని
యునుఅనుడలపిషయమైపకకాలములచేచేయవలయుననిజెప్పియున్నాడు॥

౬౧॥ మూ॥ పుత్రీపాణిపీడనాచ్చపరతస్సానోర్వివాహశ్శుభాశా
న్యత్పుత్రకరగ్రహాత్తునకిమపుష్పద్వాహపవప్రతాత్ । నాన్యత్పూర్వశ్శు
తుత్రయాశ్చ శరదిహ్యే కొదరాణామయంప్రత్యుద్వాహఃకీధిస్తయో
ర్నశుభకృష్ణోకేత్రపూర్వత్రచ ॥ వ్యా॥ పుత్రీతి॥ పుత్రీపాణిపీడనాత్
చుహిత్యవివాహాత్పరతః అనంతరంసూనోఃపుత్రస్య వివాహశ్శుభఃపు
త్రకరగ్రహాత్పుత్రవివాహానంతరం అన్యత్పుత్రీకావివాహపుత్రోపన
యనాదికంసశుభకృత్ప్రతాత్పుత్రోపనయనానంతరంఉద్వాహపవశు
భఃనకిమపిపునగుపనయనాదికంసశుభమిత్యర్థః స్వ శరదివివాహసంవత్స
రే ॥ ౬॥ సంవత్సరోవత్సరోబ్దోహాయసోస్త్రీ శరస్సమాధిగ్యురః- యు
తుత్రయాత్పణ్ణాసాత్పూర్వమేకొదరాణామన్యత్ఉపనయనంసశుభం
అయంప్రత్యుద్వాహవిధిఃపవాహవిధిఃతయోనశుభకృదితిప్రశ్లోకేపూ
ర్వత్రచపూర్వశ్లోకేచోక్తః - అత్రస్వశరదిత్యనేనఅబ్దభేదేతుశుభకృదితి
గమ్యతే-ఉక్తంచ ॥ శ్లో॥ షాబ్దనేతైత్రమాసేతుపుత్రోద్వాహాపవా
యనేఅబ్దభేదాత్పుత్రకర్తృగతాప్రగూఃఉంబనమితి*****

తా॥ ఏక కాలమందుపుత్రపుత్రి కావివాహములలోపుత్రి కావివాహానంతరముపుత్రవివాహముముఖ్యమనియ్య - పుత్రవివాహానంతరమందుపుత్రి కావివాహమైనాపుత్రోపనయనమైనాచేయకూడదనియును - పుత్రోపనయనానంతరమందుపుత్రి కావివాహముశుభకరమనియుపుత్రవివాహముఘోషనసంవత్సరమందుఆరు నెలలపర్యంతమేకోదరులకు ఉపనయనాదులశుభకరములనియు(*) మఱియునీవివాహవిధియీక్రమమునఅసంవత్సరమందునెలలుచేయకూడదనిచెప్ప బడినప్పటికినిసంవత్సరభేదమైనచక్షుగుందుఈచెప్పబడినపరిమితిలేక నెవివాహాదులుచేయడముయొక్కముగానఫొల్లునమానమందువివాహమునుచేసెడైత్రమానమందుమరలయేప్రయోజనమైనాచేయవచ్చుననితాత్పర్యము.*****

౬౨ || అ || అథవివాహయోగ్యాయోగ్యసంబంధమాహ॥మూ॥చాతుర్థీంచవధూంచతుర్థపురుషస్తాంపరిచమీంచోద్వహేన్నోషష్ఠీంతుసముద్వహేత్తుయువతీంసంపంచమీంపంచమః | తార్తీయూంతువధూంతృతీయపురుషస్తాముద్వహేన్నోద్వహేదిత్యేప్రవదంతిసప్తనామనాదూర్ధ్వంపరేషామిషః॥ వ్యా॥చాతుర్థీమితి || చతుర్థపురుషఃకూటస్థాత్చతుర్థపురుషఃచాతుర్థీవధూంస్త్రియఃఉద్వహేత్కించచతుర్థ ఏవపంచమీంకూటస్థాత్పంచమీంతాంవధూంచ - ఉద్వహేత్ - కింతుచక్షుర్భఃషష్ఠీంయువతింతునోసముద్వహేత్పంచమీంపంచమపురుషః - పంచమీంయువతీంనోసముద్వహేత్తృతీయపురుషఃతాతికల్యాణంతృతీయవధూంచఉద్వహేత్ - నోద్వహేదిత్యేతృతీయంతాతికల్యాణంనోద్వహేదితికేదిత్ప్రవదంతీత్యర్థః ఇయంవ్యవస్థాసప్తనామనాత్సప్తపురుషపర్యంతంసప్తనామనాదూర్ధ్వంతుపరేషామిషసఫిండానామిషసంబంధః నోపంచమీంపంచమిత్త్యత్రవిశేషోన్వృత్త్యః || శ్లో॥ పంచమఃపంచమీంకన్యాంనోద్వహేదితియద్వచః | విశ్వపక్షేనిషేధోయంమాతృపక్షేనతద్వజేనితి.*****

అ || వివాహమునకుయోగ్యాయోగ్యసంబంధములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥కూటస్థపురుషుడుమొదలు రవపురుషుడనాలవ స్త్రీనిన్నియవస్త్రీనిన్నివివాహముచేయవచ్చుననియు - చతుర్థపురుషుడుషష్ఠ స్త్రీనివివాహముచేసుకోకూడదనియు - పంచపురుషునికిపంచమ స్త్రీనిపివాహముచేయకూడదనియు - తృతీయపురుషునికితృతీయ స్త్రీనివివాహముచేయ

వచ్చుచు కూడదనికొందరిమతము ఈజెప్ప బడిననియమమున పురుషవ
ర్యంతమెగాన - అనంతరము సామాన్యబంధుసంబంధమువలెనెవివాహము
జేయవచ్చుననితాత్పర్యము (*) ఈపంచమస్త్రీ పంచమపురుషవివాహ
ముతంత్రీవరుసనకూడవనియు - తల్లివరుసననుత్తమంబనికొందరిమతము.*

౬౩ || అ|| అథగండర్వజాతకన్యాఫలమాహ|| మూ|| మూలాహిప్రభవా
వధూశ్చ శ్వశురతత్పత్నీనిహంతిక్రమాదంశ్యాద్యంస్త్రీసముద్భవాన్వ
భభవేజ్యేష్ఠర్వాజాశ్రేష్ఠజమ్ | ఇంద్రాగ్నిప్రభవావివాహసమయేహం
త్యేవసాదేవరంప్రేష్వలేష్వపిభేషుజాతపురుషహంతితేచిజ్జగః|| వ్యా||
మూలేతి || మూలాహిప్రభవామూలాశ్రేషానక్షత్రజాతావధూఃక్ర
మాత్ శ్వశురతత్పత్నీమూలజాశ్వశురంభర్తృజనకంప్రేష్వజాతశ్చ
త్వీంశ్వశ్రూం - మూలాహిప్రభవేతికృత్స మూలాశ్రేషయోనిషేధే
ప్రాప్తే - పాదభేదేనవ్యవస్థాపయతి - అంత్యాద్యంస్త్రీసముద్భవామూ
లాంత్యపాదేప్రేషాద్యపాదే - సముద్భవా - వధూఃశ్వశురతత్పత్నీన్
నిహంతి - అథజ్యేష్ఠర్వాజాశ్రేష్ఠజంభర్తృజ్యేష్ఠనిహంతి - ఇంద్రాగ్నిప్ర
భవావిశాఖానక్షత్రజాతావధూఃవివాహసమయేపదేవరంశ్వభర్తృక
న్యంతహంతివతేషుత్రిషుభేషుమూలాశ్రేషాద్యేష్టానక్షత్రేషుజాతపురు
షాపిభూర్వోక్తాన్హంతితేచిత్జగఃఉచః(*) గైశబ్దః ధాతోర్భూతేలింక -
క్రేష్విత్సవలక్షణంశిశోజోపి నోషకృత్అయంనసమీచీనఃపక్ష్యాశ్వస్వర
ససూచనాయకేచిదిత్యుక్తం|| స్తో || మూలాసార్పవిశాఖానుజ్యేష్ఠభేచోద్భ
వఃపుమా - నదోషకృద్వివాహేషుస్త్రీయస్సర్వత్రవర్జయేత్ - ఇతివిద్య

మానత్వాత్.***

అ|| గండరక్షత్రమందుబుట్టినవారలకుఫలములజేప్పుచున్నాడు|| తా||
మూలానక్షత్రమందుబుట్టినస్త్రీమామకుకూడవనియు - ఆశ్రేషయం
దుబుట్టినస్త్రీఅక్షకుకూడవనియు - ఈమూలాశ్రేషములయందుకూడద
నిసామాన్యముగాజెప్పినప్పటికినిమూలానక్షత్రనాలుగవపాదమందుబు
ట్టినమామకుచూరకురాలనియు - ఆశ్రేషమొదటిపాదమందుబుట్టిననుఅ
క్షకుచూరకురాలగునదివిశేషంబనియు - జ్యేష్ఠానక్షత్రమందుబుట్టినస్త్రీ
పతిజ్యేష్ఠభ్రాతృనాశకారినియగుననియు-విశాఖానక్షత్రమందుబుట్టిన
స్త్రీవివాహకాలమందెనుజిదికిమారకురాలగుననియు ఈమూలాశ్రే

షా శ్లో షావిశాఖానక్షత్రములయందుబుట్టినపురుషుడుక్రిందజెప్పినవారికి
మారకుడనికొందగుచెప్పినప్పటికిని స్త్రీలకేగానిపురుషులకుదోషములేద
నితాత్పర్యము,*****

౬౪ || అ || అక్షిణ్యోకద్వయేనైకవింశతిమహాదోషనామాన్యాహ || మూ || యః
పంచాంగవిశుద్ధిహీనదినకృత్సంక్రాంత్యహఃపాపినాంషడ్వర్తకఃసవాం
శకోష్ఠమకుజష్ట్రంభృగోకర్తరీలగ్నాదప్తమహష్టషేందురుభయోశ్చం
ద్రోష్టరిప్పారిశ్చంద్రస్సగ్రహవవారజనితస్సృజుర్మహారాభిక్షః
౬౫ || మూ || ఖాడ్జూరిస్తసమాంఘ్రేభంగ్రహణభంచోత్పతభంక్రూరియుగ్ధి
ష్ట్రంచాశుభవిద్ధభంవిషయుఃలగ్నాస్తదోషస్తథాగండాంతోవృతిపా
తవైధృతిమహాయోగాగ్రహస్వాధిధాలగ్నన్యావృఖలైకవింశతిమహాదోషా
స్త్రవత్కైథతా || వ్యా || యథతి || ఖాడ్జూరిస్తసేతిచ || యఃపంచాంగవిశుద్ధిహీనశ్చ
త్యేకఃదినకృత్సంక్రాంత్యహఃత్యేకఃపాపినాంషడ్వర్తత్యేకఃకునవాంశభి
త్యేకఃఅప్తమకుజభిత్యేకఃభృగోష్ట్రమిత్యేకఃకర్తరీత్యేకః-లగ్నాదప్త
మమిత్యేకఃఉభయోర్ధంపత్యోరప్తషేందురిత్యేకఃచంద్రోష్టరిప్పారిగఃష
డ్వరిప్పచంద్రోషభి త్యేకః-చంద్రస్సగ్రహభి త్యేకః-వారజనితదుముహ
హారాభిక్షభి త్యేకః-ఖాడ్జూరిస్తసమాంఘ్రేభమిత్యేకఃగ్రహణభమిత్యే
కః-ఉత్పాతభమిత్యేకఃక్రూరయుగ్ధిష్ట్రమిత్యేకః-అశుభవిద్ధభమిత్యేకః-
విషయుతంవిషయుతలగ్నమిత్యేకః-లగ్నాస్తదోషభి త్యేకఃగండాంత
భి త్యేకలివృతిపాతవైధృతిమహాయోగభి త్యేకవిషదోషభి త్యేకవశ్యమంగీకా
ర్యఃసతుభిర్మకాలికయోస్తయోరేకదినేయోగసంభవాదితశంకనీయమి
తీసర్వమవధేయం-ఏతేసర్వేమిలిత్వాపకవింశతిదోషాభవంతి-తాక్షో
కద్వయేనోక్తానఖలైకవింశతిమహాదోషాలగ్నస్యవత్కైథకథయామి**

అ || రెండుశ్లోకములచేసేరువదియొకమహాదోషనామములజెప్పుచున్నా
డు || తా || పంచాంగవిశుద్ధిహీనమనియు - సంక్రాంత్యహస్సనియు - పాపషడ్వ
ర్తకమనియు - కునవాంశమనియు - అప్తమకుజుడనియు-భృగుష్ట్రమనియు
కర్తరియనియు - లగ్నాప్తమదోషమనియు- అప్తమచంద్రుడనియు - ష
డ్వరిప్పచంద్రోషమనియు - చంద్రస్సగ్రహదోషమనియు-వారజనితదు
ర్మహారాభిక్షమనియు(+)-ఖాడ్జూరిస్తసమాంఘ్రేభమనియు - గ్రహణభమ
నియు - ఉత్పాతభమనియు - క్రూరయుగ్ధిష్ట్రమనియు-అశుభవిద్ధభమనియు

విషయతలగ్నమనియు - లగ్న స్తదోషమనియు-గంధాతమనియు - వ్యతీ
 పాతనై గృతిమహాయోగమనియు-ఈయగువదియొకమహాదోషములవివ
 రమునుపైఁబెలియజేయుచున్నాడు,*****

౬౬ || ౨ || శ్లోకద్వయనిర్దిష్టానామేకవింశతిమహాదోషాణాంస్వరూపం
 నిర్వక్తుంప్రథమోపదిష్టయోఃపంచాంగశుద్ధిహీనదినకృత్సంక్రాంతిదోష
 యోగక్షణందర్శయతి || మూ || దుష్టశ్చైత్రరణ్వారః కథయోయోగశ్చ నై
 శ్వనంనాడ్యక్షోడశషోడశేత్యుభయతోవర్జ్యారవేన్సంక్రమాత్ | రాశిష్టే
 వచరేషుచైకదినస్త్యాజ్యోయనేరాశివత్తద్రాశింతపతత్తదయనం
 ప్రాప్తోయదాభాస్కరః || వ్యా || దుష్టాభి || యేదుష్టాః కరణ్వారతిథయః
 యోగశ్చ యః తన్నైశ్వనం తేహంతిథివారనక్షత్రయోగకరణాంపంచా
 నాంమేళనంచేత్ కరణేషుభద్రః యైష్వనుక్తానిపుష్పాదీని - వారేషు
 కుజాయోగేషుపరిఘావ్యాఘాతాదయోవక్ష్యమాణాః తిథిమమాసాంతే
 దినపంచకభిత్తిశ్లోకైః - ఏతేదుష్టాపతైర్యధాసంభవంయుక్తమేవపంచాం
 గస్యదుష్టత్వం-ఏవంపంచాంగశుద్ధిహీనోదోషభిఖ్యచ్యతే - రవేన్సూర్యస్య
 సంక్రమాదుభయతఃపూర్వంషోడశనాడ్యః పశ్యాచ్చషోడశనాడ్యశ్చవ
 జ్యాఃశుభకర్తృసుత్యాజ్యాఃచరేషుచరరాశిష్టేవమేషకకటశులామ
 కరేషు - రవిసంక్రమణేషుఏకదినసంపూర్వం - త్రింశద్భుతికాపరేచత్రింశ
 ద్భుతికాః త్యాజ్యాభిత్త్యర్థఃశుభకర్తృస్త్వితిశేషః | యనేరాశివత్తయత్సంక్ర
 మణేయావద్భుతికాఃతదయనేపితావద్భుతికాః త్యాజ్యాభిత్త్యర్థః - భాస్కర
 సూర్యయదాయస్తిస్కాలేయదయనంప్రాసోద్ధితితదైవతద్రాశింతప
 వనసంజేహాభిత్త్యేవకారాథః-ఏషఃదినకృత్సంక్రాంతిదోషః*****

౩ || క్రింశరెండుశ్లోకములయందుచెప్పబడినఏకవింశతిమహాదోషస్వ
 రూపములనుపెలియజేయుచున్నవాడై ముందుపంచాంగశుద్ధిహీనదోషల
 క్షణమునున్నసంక్రాంతిదోషలక్షణమునున్నదెలియజేయుచున్నాడే ||
 తా || అశుభకరములైః తిథివారనక్షత్రయోగకరణములుగూడిననదిపంచాం
 గశుద్ధిహీనదోషమనియు - శుభకర్తృలవిషయమైనసూర్యసంక్రమాభివేళ
 మునకుముందువేసుక - ౧౬ - ఘటియలువజ్జించనలముననియు - సూర్యు
 డు-మేష-కకట - తులా-మకరరాసులయందుప్రవేశించుచుండగాప్రవే
 శమునకుముందు-౩౦-ఘడియలనున్నఅనంతరమందు౩౦ఘడియలనున్న
 ౧౦క్షేపించవలయుననియును- అయినములకున్ననిషేధవిధియూత్రకారమే

యనీయను-ఇదేదీనకృత్యం క్రాంతిదోషమనితాత్పర్యము.*****

౬౨ || అ అథపంచభిక్షోకైఃపడ్యర్థస్వరూపప్రపంచయతుం ఆదౌ
తావత్తదుపయోగిరాశ్యధిపతినాహ||మూ|| మేషోగౌర్మిరుసంకుళీరమృగ
రాట్కన్యాతులవృశ్చికాశ్చపాఖ్యోమకరోఘటోర్ఘుష ఇతీహ్యేతే
గృహభ్యాఃక్రమాత్ | భౌమశ్శుక్రబుధేందుసూర్యశశిజాభృద్వారజీవా
సితానుంకోజీవఇక్రచేణగృహపాపతేహిపడ్యర్థపాః|| వ్యా || మేషఇతి||
మేషఃప్రసిద్ధఃగౌవృషభః మిథునంప్రసిద్ధం కుళీరకటకఃమృగగాటసిం
హః - కన్యాతులవృశ్చికాఃప్రసిద్ధాఃచాపాఖ్యోధనుః - మకరఃప్రసిద్ధః -
ఘటఃకుంభః - యోమీనఃఇత్యేతేద్వాదశరాశయఃక్రమాత్ గృహభ్యాః
రాశిసంజ్ఞాః || ని || ఆఖ్యాహ్వేఅభిధానంచనామధేయంచనామచేత్యమ
రః - భౌమశ్శుక్రబుధేందుసూర్యాఃప్రసిద్ధాఃశశిజోబుధః (*) పంచమృ
పాజీతిజనేడప్రశ్యయః - భృగుశ్శుక్రః - ఆరోంగారకః - జీవోగురుః - అ
సితశ్మనిః - మందశ్మనిః - పురజీవోగురుః - పతేద్వాదశ - క్రమేణభౌమాది
క్రమేణగృహపాఃరాశ్యధిపాఃపతేరాశ్యధిపతయ పవపడ్యర్థపాఃపడ్య
ర్థానిపతయశ్చభవంతి - హింప్రసిద్ధో అయమర్థఃమేషవృశ్చికయోదౌ
మః - వృషభతులయోశ్శుక్రః - మిథునకన్యయోర్బుధః - కకటస్యచం
ద్రః - సింహస్యసూర్యః - ధనుమీనయోగురోరుః - మకరకుంభయోశ్మనిరితి

అ || అయదుశ్లోకములచేపడ్యగణస్వరూపములదెలియజేయుటకైప
డ్యగౌపయోగులగురాశ్యధిపతులదెప్పుచున్నాడు || తా || మేషము
వృషభము-మిథునము-కకటకము-సింహము-కన్య - తుల-వృశ్చికము-భ
గురు - మకరము - కుంభము-మీనముఈగొన్నిరాసులనియును - మేషవృ
శ్చికములకుఅంగారకుడును - వృషభతులకుశుక్రకుడును - మిథునకన్యకు
బుధుడును - కకటకమునకుచంద్రుడును - సింహమునకుసూర్యుడును -
ధనుర్మీనములకుగురువును - మకరకుంభములకుశనైశ్చరుడును-వీరలీక్రమ
మున గాశ్యధిపతులనియు వీరలేపడ్యగణాదిపతులనితాత్పర్యము.....

౬౩ || మూ || సౌమ్యానామపి గాశయశ్శుభగృహభ్యాఃక్రూరగృహభ్యాఃపా
పినాఃసర్వేషాంక్రమశ్శ్చస్థిరఇతిస్యాద్విస్వభావోభిధాః | త్రింశద్వాద
శముంచలగ్నశుభశల్లగ్నేద్వయోర్హ్యోగయోర్హ్యైరంగావిషమేషమేశశిర
పీహ్యారేశ్వరౌతాక్రమాత్ || ప్యా || సౌమ్యానామి|| సౌమ్యానాశుభ
గ్రహణౌసంబంధినోరాశయఃశుభగృహభ్యాశుభరాశయఇత్యచ్యంలేపాపి

నాంక్రూగ్రహానానంబంధినోరాశయః సూరగృహః సూరరాశయః సర్వే
 మాంద్యాదశరాశీనాంక్రమతః క్రమాత్ చరస్థిరద్విస్వభావా ఇత్యభిధాః
 చరస్థిరద్విస్వభావసంజ్ఞాః స్యుః తద్వధా - మేషశ్చరః - వృషభశ్చరః - మిథు
 నంబిస్వభావః - కృత్తిచరస్థిరస్వభావోయస్య సజ్జోక్తః పూర్వాధస్థస్థిర
 శాశీనసంజ్ఞాత్ స్థిరత్వం ఉత్తరాధః స్వ చర రాశీనమూపశ్వాచ్ఛరత్వం
 పునఃకక్షాత్పరః - ఏవం మాంద్యాదశరాశీనాంక్రమాత్ చరస్థిరద్విస్వభావ
 యోజనీయం - శ్రౌతద్భాగమయం త్రిశద్భాగాత్త్యకం లగ్నమిత్యవ్య
 తే - అథ తల్లగ్నే శ్రౌతద్భాగాత్త్య కేలగ్నేద్వయోభాగయోః పూర్వా
 భో - ఉత్తరాధయోః మే మేషమిథునసంహాధనః కుంభానాం పూర్వా
 ర్థస్థిరస్థిరస్థిరస్థిరః - ఉత్తరాధస్థిరస్థిరస్థిరః - స
 మే - వృషభకక్షాత్ న్యావృత్తి కమకరమీనానాం పూర్వార్థస్థిరస్థిరః
 - మే - రాధిపః ఉత్తరాధః స్థిరః క్రమాత్ మే - రశ్వ రోధవతిత్య
 వంతవ్యమ్

తా || సౌమ్యగ్రహసంబంధిరాసులు సభరాసులనియు - పాపగ్రహ
 సంబంధిరాసులు - సూరరాసులనియు - ఈగి డురాసులలో మేషమువ
 రహనియు - వృషభముస్థిరమనియు - మిథునముద్విస్వభావమనియు - ఈప్ర
 శాసముగా ౧౨ రాసులకుమాడవలెను - లగ్నము ౩౦ భాగములు కలదని
 యును - లగ్నము రెండుభాగములు చేసినట్లే తే - మేషారలవు ౧ - అందులో
 మేషాదిషమరాసులయందు ప్రథమ భాగము సూర్య - మేషార - ద్వితీయ
 భాగము చంద్ర - మేషార - వృషభాదిసమరాసులయందు ప్రథమ భాగము
 శుక్ర - మేషార - ద్వి తీయము సూర్య - మేషార - ఈ రెండుగ్రహములు
 మేషారాధిపతులనిగాత్వగ్యము

౬౭ || అథ క్రమే క్షాణాధిపతీనాహా|| మూ|| తల్లగ్నేశసు లేక ధర్మపతయో
 ద్రక్ష్యాణపాస్సుయస్తయస్సంబోధ్యపాంశ్యగృహేశ్వర ఇతిజ || ద్రే
 క్షాణపాశ్చపరే | కేచిత్సత్వజధర్మపాశ్చితిజను ద్రేక్ష్యాణపాస్సుయ
 శ్చలేధర్మపాశ్చితిజపాశ్చిరేసుతనవస్వేశాద్వికూపేగృహే || వ్యా|| తల్లగ్నే
 శ్చ|| తల్లగ్నేశసు లేక ధర్మపతయోక్రమాత్ ద్రేక్ష్యాణపాస్సుయశ్రౌతద్భా
 గాత్త్యకస్థిరస్థిరస్థిరయోభాగః ద్రేక్ష్యాణశ్చంద్రః అయమాశయః - యస్య
 లగ్నస్థయోధిపః సేవప్రథమద్రేక్ష్యాణాధిపః సుతేకలగ్నాత్పంచమల

గ్నాధిపాయఃనవవిద్వలీయద్రేక్కాణాధిపః - ధమపతిఃలగ్నాన్నవవల
గ్నాధిపతియఃసప్తపవత్తతీయద్రేక్కాణాధిపతిఃస్వాంత్యోపాంత్యగృహే
శ్వరాఃస్వంత్యంత్యోద్వాదశఃపాంత్యఃపకాదశః - పతేషాపాధిపాః
పతేత్రయఃద్రేక్కాణాధిపాత్యపరేజగుఃడఃచుః(+).గైశబ్ధిభాహోయా
తార్థేలిట్ - కేచిన్తుచరేచరలగ్నేష్విత్యర్థః - స్వాత్మజనగ్నాలగ్నవంచ
మనవమాపాంతిరక్షంతితితథోక్తార్థరేస్థిరలగ్నేముధర్తస్వాత్మజపాః
నవమప్రథమపంచమాధిపాఃద్రేక్కాణాధిపతయః - ద్విగూపేగృహేద్విష్వ
భావలగ్నేస్తునతనవస్వేశాపంచమనవమప్రథమలగ్నాధిపతయఃద్రే
క్కాణాధిపతయస్సృగ్రితిజగుః*****

అ || ద్రేక్కాణాధిపతులజేష్వచున్నాడు || తా || లగ్నముమూడుభాగ
ములుచేస్తే ద్రేక్కాణములగును - అందులగ్నాధిపతిప్రథమద్రేక్కాణా
ధిపతియు - పంచమాధిపతిద్వితీయద్రేక్కాణాధిపతియు - నవమాధిపతితృ
తీయద్రేక్కాణాధిపతియు యిట్లుకొందరియభిప్రాయములగ్నాధిపతి - ద్వా
దశాధిపతి - పకాదశాధిపతులుక్రమంబుగద్రేక్కాణాధిపతులనికొం
దరియభిప్రాయములగ్నాధిపపంచమాధిపనవమాధిపతులుచరలగ్నద్రే
క్కాణాధిపతులనియు - నవమాధిపలగ్నాధిపపంచమాధిపతులుస్థిరలగ్న
ద్రేక్కాణాధిపతులనియు - పంచమాధిపనవమాధిపలగ్నాధిపతులుద్విష్వ
భావలగ్నద్రేక్కాణాధిపతులనియుతాత్పర్యము.*****

౭౦ || అ || ననాంశద్వాదశాంశస్వరూపందశకాయతి || మూ || మేషకర్త
టకస్తులూచమకరఃస్వస్వాదయోరాశయస్సప్తస్వాత్మజనర్తయోశ్చ
నవతద్భాగంనవాంశాఃక్రమాత్ | యల్లగ్నంచతదాదిసర్వనిలయాస్స
ద్వాదశాంశాఃక్రమాత్తతద్రాశ్యధిపాస్తదంశపతయస్సృగ్నాదశాం
శాభిధాః || వ్యా || మేషభి || మేషకకటకస్తులూచమకరఃపతేచత్వారో
రాశయస్సప్తస్వాదయస్సప్తస్వాత్మజనర్తయోశ్చ అంశాపవతదయోయేషాం
తేతథోక్తాః - నకేవలమేతావత్ - స్వాత్మజనర్తయోశ్చలగ్నాత్పంచమ
నవమయోశ్చస్వస్వబంధినో అంశాపవతదయోనవనసంఖ్యాకాస్త
ద్భాగఃక్రమాత్ ననాంశాభవంతిపితమక్తభవతి - మేషసింహాధనుషాం
మేషాంశాదికకటకవృశ్చికమీనానాంకర్తటకాంశాదికకులాకుంభమిథు
జానాంతులూకాదికమకరవృశభకన్యానాంతుకరాంశాదికలగ్నంయస్వ

తేతగాదిసర్వనిలయాః తదాదిద్వాదశరాశయః ప్రసిద్ధాః ద్వాదశాం
 షాః తస్త్రాశ్యాధిపాస్తవంశపతయః తేషాం రాశీనాం యేలధిపాః తేషాం
 లాశానాం పితపవాధిపాః ద్వాదశాంశాభిధాన్యుః *****

అ॥ నవాంశద్వాదశాంశస్వగూపములను జేప్పచున్నాడు॥ తా॥ లగ్న
 ఘడియలను - ౯ - భాగములు చేస్తే నవాంశలనియు - మేషసింహధనూరా
 నులకు మేషము మొదలుకొనిన వాంశగుణింపవలయుననియు - కకటవృశ్చి
 కమీనములకు - కర్కటకాంశ మొదలనియు - శుకరవృషభకన్యలకు మకరాంశ
 ము మొదలనియు తులాకుంభమిథునములకు తులాంశము మొదలనియు లగ్నా
 ధిపతేన వాంశాధిపతియనియు - ఇది నవాంశక్రమంబుని బెలియవలెను - మఱి
 యుద్వాదశాంశలన గాలగ్న ఘడియలను - ౧౨ - భాగములు చేయడమే ద్వా
 దశాంశలనియు - ఆయా రాశ్యాధిపతులెద్వాదశాంశాధిపతులనుట. *****

౭౧॥ అ॥ త్రింశాంశాధిపతీనాహ॥ మూ॥ త్రింశాంశేష్వధిపాః కుజ్జారి
 గురువిట్టు క్రాంత్యయుక్తైక్రమాత్పా నేష్వప్తమునీపవస్సహగృహే
 త్రింశాంశపావ్యత్యయాత్ । షడ్వగస్తవ్యయమెవసోపిశుభకృశ్నాన్య
 గ్రహాణాంభవేష్ట్యగోయదిపాఖిలాంధిధనకృత్సర్వేషుకవశాన్పి ॥
 వ్యా ॥ త్రింశాంశేష్వతి ॥ అయుక్తైవిషమతాశౌవిషయే - కుజాకిగురుధి
 ట్టుక్రాంకుజశనిగురుబుధశుక్రాః - క్రమాత్త్రింశాంశేషువాణేష్వప్తము
 నీపవఃవాణేష్వప్తమునీమూలాంత్యగ్ధే పితవంశానామధిపతయః కుజః పం
 చాంశానాం - శనైశ్చరశ్చపంచాంశానాం - గురురష్టాంశానాం - బుధస్స
 ప్తాంశానాం - శుక్రః పంచాంశానామధిపాశ్చశ్యాశయః - ఫమగృహేసమ
 రాశిషుతత్త్రింశాంశపాః - వ్యత్యయాత్ విలోమేన - జ్ఞేయాత్తిశేషః - త
 థాహి - శుక్రః పంచాంశానాంబుధస్సప్తాంశానాం - గురురష్టాంశానాం - శ
 నిఃపంచాంశానాం - కుజశ్చపంచాంశానాం - త్రింశాంశానామధిపాశ్చశ్యా
 ధిపాతియమేవశ్లోకచతుష్టయప్రతిపాదితలగ్నజ్ఞానారద్రేక్రాంతనవాం
 శద్వాదశాంశానాం షడ్వాంశమాహర ఫవషడ్వగృత్సర్వతే - సోపిష
 డ్వగోపిసామ్యగ్రహాణాం సంబంధీచేచ్ఛుభకృత్సర్వే - పాపినాం క్రా
 రగ్రహాణాం షడ్వగోయనిసర్వేషుకర్తసుకుభకర్తసునిధనకృత్ *****

అ॥ త్రింశాంశాధిపతుల జేప్పచున్నాడు॥ తా॥ లగ్నము - ౩౦ - భాగము
 లు చేస్తే త్రింశాంశలనియు - అంశులంశారకుడు - అంశలకున్ను శనైశ్చగు
 డు - ౫ అంశలకున్ను గురువు - ౮ అంశలకున్ను బుధుడు - ౭ అంశలకున్ను శుక్రు

జా - ౫ అంశలకున్నవీరలీ క్రమముగ మేషాని బేసి రాసులకధిపతులనియును
[*]వృషభాదిసమరాసులకులగ్నము ౩౦ అంశములలోను క్రుడు - ౫ అంశము
లకున్నబుధుడు - ౭ అంశములకున్నగురువు - ౮ అంశములకున్నశనైశ్చరు
డు - ౫ అంశములకున్న అంగారకుడు - ౫ అంశములకున్నవీరలుత్రింశాం
శాధిపతులనియును (*) మఱియునీ పైన జెప్పినలగ్నావార - (ద్రేక్కాణ-
నవాంశ - ద్వాదశాంశ - త్రింశాంశల నెడిపడవగ్నము సకలకార్యములకు
శుభగ్రహపడవగ్నము శుభప్రదమనియు - పాపగ్రహపడవగ్నము మృ
త్యుప్రదమనియు తాత్పర్యము.*****

౭౨ || అ || షడ్వగ్నవిభాగక్రమముహా||మూ||త్రింశద్భాగమయంచ
లగ్నమితిసాహచారాతదధికంచత ద్రేక్కాణస్తుతృతీయపవనమోబా
గోనవాంశః క్రమాత్ ! తస్యద్వాదశభాగపవతుతతస్తద్ద్వాదశాంశస్త
తస్త్రింశాంశస్త్రిదశాంశపవతుభవేష్టద్వగ్నపవంక్రమః || వ్యా || త్రింశ
ద్భాగమయమితి || త్రింశద్భాగమయంత్రింశద్భాగాత్తకంలగ్నమిత్యుచ్య
తే - తదధికంలగ్నస్యాధికంపంచదశభాగాత్తకంసాహచారాపూర్వో
క్తహారేత్యుచ్యతే - త ద్రేక్కాణస్తుతృతీయపవ దశభా గాత్తకఃన
వమోభాగఃత్రింశతిలిప్తాధికత్రిభాగాత్తకఃనవాంశః - క్రమాద్భవతి-తస్య
లగ్నస్యద్వాదశభాగ పవసఃద్వాదశాంశఃత్రింశతిలిప్తాధికద్విభాగాత్తకః
తతస్త్రిదశాంశపవత్రిరావృత్తాఃదశత్రిదశ - త్రిదశాంతియావత్ - తా
వంతోఅంశా పవత్రింశాంశశ్చభవేత్ - షడ్వగ్నేపవండు క్తరీత్యాక్రమః
మర్యాదాబోధ్యంతిశేషః, *****

అ || షడ్వగ్నవిభాగక్రమమునుజెప్పుచున్నాడు||తా||లగ్నము-౩౦భా
గములుగలదనియు-లగ్నాధముహారయనియు-లగ్న త్రి భాగముద్రే
క్కాణమనియు - లగ్ననవాంశమునవాంశమనియు - లగ్నద్వాదశాంశము
ద్వాదశాంశమనియును - లగ్నత్రింశాంశముత్రింశాంశమనియును-ఇదెష
డ్వర్గవిభాగక్రమంబనితాత్పర్యము.*****

౭౩ || అ || పుష్కరాంశవర్గోత్తమాంశానాహ||మూ||భూనేత్రేభివిధూ
జలాత్యగమితోమేషాదితఃపుష్కరస్సింహదేధాసురాదికస్యచతథామీ
వాంతతస్సౌత్తమాత్|షడ్వగ్నేయదిశుంచవగ్నాంతివావర్గోత్తమాం
శస్త్వయంప్రాజ్ఞధ్యశ్చరమశ్చరాదిషునవాంశేషూత్తమాభ్యాశుభా ||

భూనే త్రేతి || భూరేకా-నేత్రేద్వే - వామాంక ప్రక్షేపేణ పకవింశతిర్భవ
తి - సర్వత్ర సంగఖ్యా ప్రసంగే వామాంక ప్రక్షేపోబోధ్యః - అభివిధూ అభయ
శ్చక్వారః - విధురేకః చతుర్థో భాగ ఇతియావత్ - జలాక్షిజలంచ త్వారః
అక్షిణీద్వే చతుర్వింశో భాగః అగ మిణః సప్తపరిమితః - సప్తమో భాగ ఇతి
యావత్ - మేషాదితః మేషవృషభమిదునక కాటకానాంక్ర మేణుష్క
రః - మేషస్వైకవింశో భాగః - వృషభస్య చతుర్థో భాగః - మిదుచస్య చతు
ర్వింశో భాగః - కకటస్య సప్తమో భాగ ఇతి వివేకః - సింహాదేః - సింహక
న్యాతులావృష్టి కానాంచ తుణాంక్ర మాత్పూర్వవద్బోధ్యం - మీనాంత
తః మీనావధిక స్త్యేత్యర్థః (*) సార్వవిభక్తీక స్తనః - ధనురాదిక స్య ధనుర్నకర
కుంభమీనా నావపితథా పూర్వోక్త భాగ ఎవక్ర మాత్పూర్వరస్సైత్యో
షడ్వగోఽయది - పుష్కరకాలేశుభ గ్రహసంబంధిషడ్వగోఽభవతి - కదా
చిచ్ఛుభ గ్రహసంబంధిపంచవగోఽభవతి - చరాదిషు చరస్థిరద్విస్వభా
వేషురాశిషు - ప్రాజ్ఞధ్యశ్చరమశ్చ - వర్గోత్తమాంశాః - చరేషు ప్రథమాం
శః - స్థిరేషు పంచమాంశః - ద్విస్వభావేషు నవమాంశః - వగోఽత్తమాంశ
ఇత్యర్థః సవాంశే షడ్వ వృషభకకటకాంశౌకునవాంశ త్వేన నిషిద్ధావ
పిడత్రమావగోఽత్తమాంశౌచేచ్ఛుభాశుభప్రదౌ - వృషభకటకయోశ్శు
భగ్రహాధిపతిత్వాదితిభావః - మీనాంశస్య శుభగ్రహాధిపతిత్వేపి వర్గోత్త
మాంశోపినశుభదః ధుష మేషయోరతిగండాంత త్వేన వత్సమాణత్వాత్

అ || పుష్కరాంశవగోఽత్తమాంశలను జెప్పచున్నాడు || తా || మేషరా
శిలో - ౨౧వ-అంశమున్న వృషభములో - ౧౪వ - అంశమున్న మిథునములో
౨౪వ - అంశమున్న కటకములో - ౧౪వ - అంశమున్న సింహములో - ౨౧వ -
అంశమున్న కన్యలో - ౧౪వ - అంశమున్న తులలో - ౨౪వ - అంశమున్న వృ
శ్చికములో - ౧౪వ - అంశమున్న ధనూ రాశికి - ౨౧వ - అంశమున్న మకరరా
శికి - ౧౪వ - అంశమున్న కుంభరాశికి - ౨౪వ - అంశమున్న మీనమునకు - ౧౪వ -
అంశమున్న - పుష్కరాంశములనబడును - మఱియు పుష్కరకాలమందు
యూచెప్పబడిన షడ్వగోఽముశుభ గ్రహసంబంధియైన శుభప్రకమనియును
శుభగ్రహసంబంధియైన పంచవర్గమైన శుభప్రదమనియు వగోఽత్తమాం
శలన గాచరలగ్నములయందు ప్రథమాంశలున్న - స్థిరలగ్నములందు - పతి
చమాంశములున్న - ద్విస్వభావలగ్నములయందు - నవమాంశములున్న -
ముదిలో గోఽత్తమాంశలని తాత్పర్యము - సవాంశములందు - వృషభ - కకట

కాంశములుకున వాంశములొటవలననిషిద్ధములైనప్పటికిన్ని - రాసులకు శుభగ్రహాధిపతిత్వముండుటవలన శుభప్రదమనియు - మీనాంశమునకు శుభగ్రహాధిపతిత్వముండివగోత్రమాంశమయినప్పటికిని అతగండాంతమకాట చేతనిషిద్ధింపబడియుండుటవలన అశుభప్రదమనియు తాత్పర్యము.

౭౪ || అ || వృషభకకటకాంశయోర్వత్లో త్తమాంశ త్వేన శుభ ప్రదత్వంగిరూప్య ఇదానీమవశిష్టా రాంచతుశ్శాంపుష్కరాంశ త్వేన శుభ ప్రదత్వంగిరూపమున్న న్యేమాంకున వాంశత్వందర్శయతి || మూ || కన్యా యుగ్మతు లాంశకాటపిథనుః ప్రాగర్ధభాగశ్శుభాపతేభాగ్య సుతాథాగానచరమావగోత్రమాంశంపినా | నై వాహ్యుష్టమరాశిభాగఉభయోర్నద్వాదశాంశస్తథా తేభ్యో న్యేకున వాంశ కాటపి శుభం ప్రా హువ్య-మాంశంపరేవ్యా || కన్యేతి || కన్యా యుగ్మతు లాంశ కాఃననుః ప్రాగర్ధభాగోపి పూర్వా ధాభాగశ్శుభతేశుభాః చ చరంశాః భాగ్య సుతాథాగానాభాగ్యపుత్రసంపత్కరాః చరమాః పతేపవతంశాః రాశ్యంతగ తా శ్చేన్నయోగ్యావగోత్రమాంశంవివాహగోత్రమాంశస్తు రాశ్యంతగ తోపి శుభవన ఉభయోదంపుత్యోఃప్రప్తమ రాశిభాగోపి న శుభదః - తథాత మోద్వాదశాంశోపినయోగ్యః - తేభ్యో న్యేకన్యా యుగ్మతు లాధనుః పూర్వా ధాభాగ్యః అన్యేన వాంశాః కున వాంశాః అశుభన వాంశా ఇతియావత్ వృషాంశంవృషభాంశమపి శుభమితిపరే ప్రా హుః.

అ || వగోత్రమాంశమొటవలనవృషభకకటకాంశలకు శుభప్రదత్వమును నిరూపణచేసెమిగిలినకన్యా - మిథున - తులా-ధనుస్సులుపుష్కరాంశలొట చేతవీటికిన్ని శుభప్రదత్వమును నిరూపణ చేస్తూ ఇతరాంశలకుకున వాంశత్వమును తెలియజేయుచున్నాడు || కన్యా-మిథునతులాంశలును ధనుఃపూర్వభాగమును సౌభాగ్యపుత్రసంపత్కరములనియును ఈ రాసులచరమాంశలు శుభప్రదములు కావనియును వర్గోత్తమాంశము రాశ్యంతగతమయినను శుభప్రదమనియు - దంపతులకు అష్టమరాశిభాగమున్న - ద్వాదశాంశమున్న శుభప్రదములు కావనియును కన్యామిథునతులాధనుః పూర్వభాగములకంటెనితరములయిన అంశలుకున వాంశలనియు - కొందరియభిప్రాయమునవృషభాంశము శుభమనియును తాత్పర్యము.

౭౫ || అ || శ్లోకన్వయేనన వాంశప్రత్యేకఫలమాహ || మూ || మేమాంశే చవిభక్త్యా కాపశుగణాకన్యావృషాంశేభవేద్యుగ్మాంశేధనపుత్రణీకశుభ

టాస్యాత్క-కటాం శేఖలా । సింహం శేపిత్సనన్ద గానసుగుణావిత్తాజి-
తాచ స్త్రియాస్సత్పుత్రాచతులాంశ కేచసుగుణానిస్వాంశ కేచాళినః॥
వ్యా ॥ మేషాంశ ఇతి ॥ మేషాం శేకృత పరిణయాకన్యా-విభక్తౌ కావిధ వా
భవేత్ - వృషాం శేవృష భాం శేపరిణతా చేత్స శుగణావశు సంపన్నాస్యా
త్ యుక్తాం శేధనపుత్రిణీధనవతీపుత్రవతీచకకటాం శేకులటావ్యభిచా
రిణీ ॥ ౧ ॥ కులటాపాంసులాచస్యాదిత్యమరః-ఖిలాదుష్టాచస్యాత్ - సిం
హం శేపిత్సనన్ద గావిధ వాభవేత్-అథ స్త్రియాఃకన్యాయాః- అం శేసు
గుణాసౌశీల్యాదిగుణవతీవిత్తాజి-తాచ - తులాం శేసత్పుత్రాసుగుణాచ
భవతి-అళినఃఅం శేవృశ్చికాం శేనిస్సద్విదరిద్రాస్యాత్.

అ॥ రెండుశ్లోకములచేతనవాంశలకుప్రత్యేకఫలములజేప్పుచున్నాడు॥
తా ॥ మేషాంశమందువివాహమైనకన్యకవిధవయగుననియు - వృషభాం
శమందైనకన్యకపశుసమృద్ధిగలదగుననియు - మిధునాంశమందైన స్త్రీధ
నవతిన్నిపుత్రవతిన్నిఅగుననియు - కర్కటాంశమందైన స్త్రీవ్యభిచారిణి
యగుననియు - సింహంశమందువిధవయుకన్యాంశమందైన స్త్రీసుగుణవ
తిన్నిధనవతిన్ని అగుననియు - తులాంశమందుసుపుత్రులుగలదగుననియు-
వృశ్చికాంశమందుదరిద్రురాలగుననియును శాత్పర్యము,

౨౬ ॥ మూ ॥ చాపాంశాదిమభాగపవధనీభాగేన్యసక్తాపరేదుశ్శీలా
చమృగాంశ కేగతధవాకుంభాంశ కేరుగ్నిణీ । మిషాం శేపతిపుత్ర భాగ్యవి
యుతాలగ్నాన్నవాంశోబలీషడ్వర్గస్థనవాంశ కేచగదితంయద్వత్తా
పిచ ॥ వ్యా ॥ చాపాం శేతి ॥ చాపాంశాదిమభాగేధనురంశాద్యభాగపవధ
నీధనవతీఅపరేభాగేఉత్తరాధేఅన్యసక్తాపరాధీచావ్యభిచారిణీనియా
వత్ - కించచుశ్శీలాచురాచారవతీస్యాత్ - మృగాం శేమకరాం శేగతధ
వావిధవా - కుంభాం శేరుగ్నిణీరోగవతీ - మిషాం శేపతిపుత్ర భాగ్యవియు
తావిధవాసంతానహీనాదరిద్రాచస్యాత్ లగ్నాన్నవాంశాలగ్నాపేక్ష
యానవాంశపవబలీశ్రేష్ఠఃషడ్వర్గస్థనవాంశ కేయత్పులంగదితంఉక్తం
తాపిశుభషడ్వర్గస్థనవాంశ కేపితద్వత్తాదృక్పులమేవ అనేనశుభన
వాంశమాత్రస్యయోగ్యత్వంగమ్యతేలగ్నాన్నవాంశోబలీత్యుక్తత్వాత్ ॥

తా ॥ ధనురంశపూర్వభాగమందైన స్త్రీధనవంతురాలగు
నియునుఅపరాంశమందైన స్త్రీవ్యభిచారిన్నిదురాచారవతిన్నియగునని

య - మకరాంశమందైన స్త్రీ విధవయగుననియు - కుంభాంశమందురోగ
వతియగుననియుమీనాంశమందైన స్త్రీ విధవయున్న - అపుత్రవతిన్ని -
దరిద్రుగాలున్నగుననియులగ్నమునకంటెన వాంశముబలవత్తరమని జెప్పట
వలననశుభన వాంశముయోగ్యమని తాత్పర్యము.

22 || అ || కుజాష్టమభృగుషట్కదోషమాహ||మూ||లగ్నాదష్టమగః
కుజోనిధనకృత్సామాప్తమాఖ్యోపయంయద్యేవంభృగుషట్కదోషితతల్ల
గ్నాద్భృగుషష్టగః | యుద్ధేశ త్రుజితారిపోగ్మహగతానీచస్థితాచాస్తగౌ
తాద్వాదుబలి నౌవదంతిచ ప రేదోషస్తుశాస్త్రీహిహ || వ్యా || అగ్నా
దితి || కుజోం గారకః అగ్నా దష్టమగతః అష్టమస్థానగతోయదినిధనకృత్
మృత్యుప్రదః అయమేవభౌమాష్టమాఖ్యః కుజాష్టమదోషిత్యుచ్యతే ఏవ
మేవతల్లగ్నాత్ ప్రకృతశుభలగ్నాత్ భృగుశ్శుక్రః శస్త్రగోయదిభృగుష
ట్కదోషిత్యుచ్యతే ఫలంతుపూర్వోక్తమేవ - తాద్వాకుజశుక్రాయుద్ధే
గ్రహాయుద్ధేశ త్రుజితాశత్రుతిరస్కృతానా-రిపోగ్మహగతాశత్రుతే
త్రగతావానీచస్థితానీచతే త్రగతావా అస్తగౌసూర్య సహితకిరణౌవా
యదిదుబలిచాలహీనాభవతః దోషస్తుభృగుషట్కాదిదోషస్తునాస్తీతిపరే
వదంతి అహిహిత్యాశ్చర్యే.

అ || కుజాష్టమభృగుషట్కదోషముల జెప్పుచున్నాడు || తా || అంగార
కుడువివాహాలగ్నమునకు - రాటనుండినమృత్యుప్రదడనియు - యిదేకుజాష్ట
మదోషంబనియు - లగ్నమునకు - ఓట-శుక్రడుండినభృగుషట్కదోషమ
నియు - దీనికిన్ని పైన జెప్పినఫలమనియు - కుజశుక్రలుగ్రహాయుద్ధమందు
శత్రువుచేతజయింపబడితిరస్కరింపబడినను - శత్రుతే త్రములనుపొందిన
నునీచతే త్రములనుపొందినను అస్తమానమునుపొందియుండిననుబలరహి
తులపుటవలనదోషములేదనికొందరియభిప్రాయమువున్నప్పటికిన్ని ఆయ
భిప్రాయముగ్రంథకర్తకునత్యాశ్చర్యమని తాత్పర్యము.

23 || అ || కర్తరిదోషమాహ||మూ|| అగ్నాద్వాదశగోభవేద్యజుగతి
ర్వక్రీడ్వితీయస్థితః పాపాద్వాదయదిమధ్యలగ్నముభయోమృత్యుప్రదాక
ర్తరి | చంద్రో వాయుజుధ్యగస్తదుభయోగ న్యేజగుః కర్తరితాద్వాహన
చకర్తరీహ్యజుగతీ తద్వ్యత్యయావక్రిణౌ || వ్యా || అగ్నాదితి || ద్వాద్విత్వ
సంఖ్యావద్భిన్నౌపాపాపాపగ్రహాభివృద్ధితదుభయోః పాపగ్రహయోః

ఏకః లగ్నాత్ ద్వాదశగన్ధము జగతిః అన్యో వక్రేన ధ్వితీయస్థితః లగ్నా
ద్వితీయస్థానగతోభవేన్యది యోగోద్వాదశద్వి తీయ యోగో మధ్యల
గ్నం యతో తస్య తదాలగ్నస్య క తకరీక తకరీ నామ దోషః సాక తకరీ మృత్యు
ప్రదా - చంద్రః తమభయోః సావగ్రహయోః మధ్య గో వాయుదిక తక
రీత్య న్యే జగు డోమః తచ్చింత్యం - చింత బీజం చంద్రః సపాదది నద్వయ
మేకస్త్వే రాశౌ నిష్ఠతి తావచ్చభకగ్రప్రసంగే నిషేధస్యాదితి - తాద్వాపా
పగ్రహౌ ఋజుగతి వాద్వాపపవక్రే శౌ వా - వ్యత్యయాద్వాదశగోవక్రే
ద్వితీయగో ఋజుగతి ర్వాయదిత దాక తకరీ దోషో నాస్తి,

అ॥ కతఁగిల నేదోషమునుచెప్పచున్నాడు॥ తా॥ రెండుపాపగ్రహములలోనొకపాపగ్రహములగ్నమునకు - ౧౨౮ వ క్రించకయిండినురియొకపాపగ్రహములగ్నమునకు - ౨౮వ క్రించియున్నట్టాయెనా యీరెంటిమధ్యమునవున్నలగ్నమునకుకతఁగియనేదోషమువచ్చును ఈదోషమునాశ్చర్యప్రపంచనియును - యీదోషమురెండుపాపగ్రహములనడుమచంద్రుడున్నట్టులైతేఅదికతఁగిదోషమునికొందరుచెప్పచున్నాదు యీచెప్పబడినపాపగ్రహములురెండున్నవక్రించియున్ననువక్రవజిశాలైయున్ననులగ్నద్వారదశమందువక్రించియుండిలగ్నద్వితీయమందువక్రరహితైయున్నను యీచెప్పబడినకతఁగినుదోషములేదనితాత్పర్యము

౭౯ || అ || అష్టమలగ్నదోషమాహ || మూ || త్యాజ్యం చాష్టమలగ్నమేవ
జననాల్లగ్నాచ్చరాశేస్తయోదాంపత్యో రపిశ్చ త్యుక్తదధిసోలగ్న స్థి
తోవాతయోః | చంద్రోప్యష్టమరాశిగస్తమభయోనిత్యందరి ద్రుప్రద
స్త్యాజ్యం ద్వాదశలగ్నమప్యశుభక్తజ్వల్లగ్నంగృహమ్ || వ్యా || త్యాజ్య
మితి || జననాల్లగ్నతోజ్వల్లగ్నతోరాశేజన్తకాలచంద్రరాశేశ్చ అష్ట
మలగ్నయత్తోతయోదాంపత్యోన్మృత్యుక్త్యతోఅతోష్టమలగ్నం- త్యా
జ్యమేవదంపత్యోరితిప్రకరణబలాదుపన్యస్తంశశ్వేషామప్యష్టమలగ్నం
త్యాజ్యమిత్యవధేయంత్యాజ్యమిత్యేవకారేణగుణయుక్తమపిత్యాజ్యమి
తిగమ్యతే || శ్లో || అష్టమంతునకర్తవ్యంయదిసర్వగుణాన్వితమితీదైవజ్ఞవిలా
సాదిగ్రంథేషుజాగరూకత్వాత్ - తదధిపఃఅష్టమలగ్నాధిపః-లగ్నగతోవా
యః - తయోదాంపత్యోన్మృత్యుక్త్యవతి-కించచంద్రోష్టమరాశిగఃజ
న్తరాశేరష్టమరాశిగతోయదితమభయోనిత్యందరి ద్రుప్రదఃద్వాదశల
గ్నమపి - జన్తలగ్నజన్తరాశ్యోఃద్వాదశలగ్నమపిత్యాజ్యంతజన్తలగ్నంత

యోదాంపత్యోజన్తకాలలగ్నము పృథుభక్త - కించగృహంపయోజన్త
 రాశిరపృథుభక్త - అత్రాయంవిశేషఃయస్మిన్ గృహేయస్యజన్తత
 తస్యజన్తగృహంతద్వివాహాదివేదికానాంనయోగ్యమితి.

అ॥ అష్టములగ్నదోషమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ జన్తలగ్నమునకును
 జననకాలచంద్రరాశికిని రావలగ్నము మృత్యుప్రదమాటవలన ఆలగ్నమును
 నియుక్తమైనదై నానిషేధించవలయుననియును అష్టములగ్నాధిపతివివా
 హాదిలగ్నములను పొందినట్టాయెనాదంపతులకు మృత్యుప్రదమనియును చం
 ద్రుడుజన్తరాశికి రావ రాశినిబొందియున్నదంపతులకునిత్యదారిద్ర్యప్ర
 దమనియును జన్తద్వాదశలగ్నమున్నస్వజన్తలగ్నమున్న అశుభకరమని
 యునుమరియుజన్తగృహమునగాయేముంట్లొప్పునవానికాయెల్లుజన్తగృ
 హమనియును ఆజన్తగృహమువివాహోదులకుయోగ్యముగాదనుట,

రాం॥ అ॥ షష్ఠాష్టరిప్పచంద్రసగ్రహదోషావాహ॥ మూ॥ లగ్నద్వా
 దశగేధవారి పుగతేచం ద్రేష్టమథేతదారిష్ఠా ప్తారిగచంద్రనామకమ
 హదోషస్తయోగ్యమృత్యుకృత్ - దోషస్సగ్రహనామకోనిధనకృచ్ఛం దే,
 గ్రహేణాన్వితేదోషోనేతిపరేజగుశ్శతధరేసాన్యగ్రహేణాన్వితే॥ వ్యా॥
 లగ్నాదితి॥ చ॥ శ్రేలగ్నాత్ద్వాదశగేద్వాదశరాశౌస్థితేసతి - అశవారి
 పుగతేలగ్నాత్షష్ఠస్థానగతేవా - అష్టమథేవాయదితదా - రిష్ఠాష్టరిగ
 చంద్రనామకమహదోషభవతి - సదోషస్తయోదాంపత్యోగ్యమృత్యుకృ
 త్ - చంద్రేగ్రహేణాన్వితేశుభగ్రహేణపాపగ్రహేణ వాయుక్లేశాంత
 దానగ్రహనామకదోషః - దంపత్యోనిధనకృత్ - శతధరేచంద్రసా
 న్యగ్రహేణాన్వితేసతిదోషోనాస్తీతిపరేజగుః.

అ॥ షష్ఠాష్టరిప్పచంద్రసగ్రహదోషములను జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ చం
 ద్రుడువివాహాదిలగ్నమునకు - ట౦ - ట౧౨ - టనుండిననపుడు రిష్ఠాష్టరిగ
 చంద్రనామకదోషమనియును ఆదోషముదంపతులకు మృత్యుప్రదమనియు
 చంద్రుడుశుభగ్రహములతోగానిపాపగ్రహములతోగాని కూడియుండ
 డమేసగ్రహనామకదోషమనియును - ఆదోషముదంపతులకునిధనప్రదమ
 నియును - మరియు - చంద్రుడుశుభగ్రహముతోకూడియున్నప్పుడు యీ
 దోషములేదనికొందరియభిప్రాయమనియును తాత్పర్యము,

రాం॥ అ॥ సూర్యాదియుక్తచంద్రసగ్రహస్యప్రశ్నేకఫలాన్యాహ॥
 మూ॥ దారిద్ర్యంమరణంశ్వపత్యరహితందౌర్భాగ్యమేవంస్త్రీయాసాన్

పశ్యంత్యంతిభావమేవకలహందుఃఖంచకుర్యాత్తమాత్|ఉద్వాహాది
మచంద్రపకభవనేనూర్యాదిభేదైర్మతానక్షత్రాంతరగశ్శుభోయదిశశీ
త్యన్యేజునోతరే || వ్యా||దారిద్ర్యమితి || చంద్రఃఉద్వాహాదిమవివా
హాదిమసూర్యాదిభేదైఃసూర్యాదిగ్రహైఃయుతఃసహితస్స - పకభవ
నేపకరాశౌస్థితశ్చేత్ - క్రమాదిదంఘలంసూర్యాత్ - యథా - చంద్రస్స
ర్యయుక్తశ్చేత్ - స్త్రియాఃకన్యాయాః-దారిద్ర్యంకుర్యాత్ - అంగార
కయుక్తశ్చేన్నరణం - బుధయుక్తశ్చేదపత్యరహితంసంతానాభావం - గు
రుయుక్తశ్చేద్దౌర్భాగ్యం - భృగుయుక్తశ్చేత్సపత్యంసపత్నీశ్చ - శని
యుక్తశ్చేద్యతిభావంరాహుయుక్తశ్చేత్కలహంకేతుయుక్తశ్చేదుఃఖం
కుర్యాత్ - శశీచంద్రఃపకరాశిగతోపి - నక్షత్రాంతరగోభిన్ననక్షత్రగో
యది - శుభశుభప్రదశ్శత్యే - జగుః - అపరే-నేతీభిన్ననక్షత్రగతోపిన
శుభప్రదశ్శత్యుః,

అ || సూర్యాదియుక్తచంద్రసగ్రహమునకుప్రత్యేకఫలములజెప్పుచు
న్నాడు || తా || చంద్రుడువివాహాదివిషయమైయేకరాశియందుసూర్యుని
తోగూడియుండినవివాహమైనస్త్రీకిదారిద్ర్యప్రదుడనియును-అంగార
కునితోగూడియున్నట్లాయెనామరణమునుపొందించుననియు - బుధునితో
గూడిననుస్త్రీనిపుత్రహీనురాలుగాజేయుననియు - బృహస్పతితోగూడి
ననుదౌర్భాగ్యప్రదుడనియు - శుక్రునితోగూడిననుస్త్రీకిసపత్నీప్రదుడ
నియు - శనైశ్చరునితోగూడినవిశ్వరూపభావప్రదుడనియు - రాహువుతో
గూడినకలహప్రదుడనియు - కేతువుతోగూడినదుఃఖప్రదుడనియును - మరి
యువివాహాదివిషయమైచంద్రుడుఒకరాశియందు - సూర్యాదిగ్రహము
లతోగూడినప్పటికినినక్షత్రభేదమునుపొందియున్నట్లాయెనాశుభకరుడని
కొందరియభిప్రాయమనియు - నక్షత్రాంతరగతుడైనప్పటికిన్ని అశుభక
రుడనిమరికొందరియిష్టమనియుతాత్పర్యము.

౮౨ || అ || అథశ్లోకద్వయేనవారజనితదుర్మహూతాదోషమాహ ||
మూ || రుద్రాఖ్యోరగమిత్రపిత్ర్యవసమౌవారాఖ్యవిశ్వేవిధిబ్రహ్మే
చంద్రహుతాశదైత్యవరుణాప్యర్యమాఖ్యోభగః | ఏతేషం చ దశక
మామృదివసేజ్ఞేగూముసూర్యాభగశ్చేంద్రాస్మి అహిదైత్యకౌరవిత

రస్యాజ్ఞాన్తుశేషశుభాః॥ వ్యా॥ రుద్రేతి॥ రుద్రా ఖ్య పకః - ఉరగా
ఖ్యో ద్వితీయః - మి త్రా ఖ్య స్తృతీయః - పిత్ర్య ఇతి చ తుభః - వ
స్యా ఖ్యః పంచమః - వారాఖ్య స్తృత్యః విశ్వేదే వాఖ్యస్సప్తమః విధ్యాఖ్యో
ష్టమః బ్రహ్మఖ్యో నవమః - ఇంద్రాఖ్యో దశమః - ఇంద్రహుతాశనాఖ్యో
ద్విదై నత్యపకాదశః - దై త్యాఖ్యో ద్వాదశః - వరుణాఖ్య స్త్రయోదశః
అర్యమాఖ్యశ్చతుర్దశః - భగభిపంచదశః - పతేపంచదశము హూర్తాః - క్ర
మాద్వివసే ప్రతిదివసే - జ్ఞేయాః ఋతవ్యాః - తేషాం ప్రయోజనమాహ - భ
గః పంచదశః ఇంద్రాగ్ని పకాదశః - అహిః ఉరగాఖ్యో ద్వితీయః - దై త్యో
ద్వాదశః - రౌద్రః ప్రథమః - పిత్రాఖ్యశ్చతుర్దశ - ఎతేషంబు హూర్తాః - తే
గ్రదైవత్యాః - శ్యాజ్ఞాః - శుభకర్తృస్వతి శేషః - శేషాః వసుహూర్తాః శుభాః

అ॥ రెండవశ్లోకములచేత వాని జనితదుష్టహూర్తాదోషమును చెప్పుచు
న్నాడు॥ తా॥ మొదటిదిగుర్రముహూర్తమున రెండవది ఉరగముహూర్తము
తమునియు - మూడవది మిత్రమునియు - నాలవది పిత్ర్యమునియు - విశవది

వసువనియు - ఆరవది వారమునియు - ఏడవది విశ్వేదేవమునియు - యెనిమిదవ
ది పిత్రీయము - తొమ్మిదవది బ్రహ్మయనియు - పదవది ఇంద్రముహూర్తము
నియు - పదనొకొండవది ఇంద్రహుతాశనమునియు - పనెండవది దైత్యముని
యు - పదమూడవది వరుణమునియు - పనునాలవది అర్యమునియు - పదునై
దవది భగముహూర్తమునియు - ఈచెప్పిన పంచదశ ముహూర్తములు
ప్రతిదివససండు ఈ క్రమమున దెలియవలయుననియు - అందు - భగ-ఇం
ద్రహుతాశన - ఉరగ - దైత్య - రౌద్ర - పిత్ర్యముహూర్తములు ఉన్న - ఉ
గ్రదైవత్యములవలన శుభకర్తృములవిషయమై నిషిద్ధములనియు మిగిలిన
తొమ్మిది ముహూర్తములున్న శుభ ప్రదములని తాత్పర్యము,*****

౮౩॥ గాత్రపంచదశే శ్వరాజచరణాహిర్బుధ్నృభూషాభిధానా
సశ్యాంశకవహ్నిధాత్పశశినశ్చిదిత్యజీవాచ్యతాః॥ అకతస్వప్తసమీ
రణాస్యుభవిధౌచత్వారవవాశుభారౌద్రాజాంస్త్రియమాగ్నయోయదు
దుపోయస్త్రిక్షణేయత్ఫలమ్॥ వ్యా॥ రాత్రా వితి॥ ఈశ్వరః - అజచరణః అ
హిర్బుగ్నృభూషానాసశ్యః - అంతకః - వహ్నిః - ధానా - శశి - ఆదిత్యః - జీవాః
అచ్యుతః - అగ్నిః - తస్వప్త - సమీరణః - ఇత్యేతత్సంజ్ఞాః పంచదశముహూ
ర్తాః - రాత్రా జ్ఞేయాః - పంచదశముహూర్తానాం మధ్యే రౌద్రాజాం

స్మియమాగ్నయిత్యేతేవత్వార పవముహూర్తాః - శుభః శుభకర్త
 ణి - అశుభాః - శేషస్తశుభా ఎవ - యదుడుసోయస్తికతుణేయత్ఫలం
 యావ్య శఫలందదాతి - తద్వత్తమ్మ హూర్తాధిపాః స్వా నురూ పంఫ
 లందదతి - యథారుక్రాఖ్యస్య రుద్రోధి పఃరౌద్రఫలంద దాతి - ఎవమన్య
 త్రాప్రూహ్యం - యద్వాయస్తికనతు త్రేయతక్రొక్తంతద్వైవత్యము
 హూర్తేపితశ్చార్యమిత్యర్థః - యథా-అనూ రాధాయాంవివాహాడుక్తః - త
 స్యాఃమిత్ర దేవతాక త్వాత్ మిత్రముహూర్తేవివాహాః కార్యగతి - ఎవమన్య
 స్య త్రాప్రూహ్యం - తథాచరేత్నమాలాయాం॥ శ్లో॥ యస్తికాధిష్ఠ్యయ
 చ్చక్రొక్తేపదిప్తంతద్వైవత్యేతన్ముహూతేపికార్యమితి - తస్మాదుగ్రదైవ
 త్యాస్త్యాజ్యాగిత్యర్థః.*****

తా॥ ప్రతిరాత్రియందున్న పంచదశముహూతా ములలోమొదట
 ఈశ్వరముహూతా మనియు - రెండవదిఅజచరణమునియు - మూడవదిఅ
 హిబుధ్న్యమనియు - నాలవదిపూషానియు - ఐదవదిసత్య మనియు -
 ఆరవదిఆంతక మనియు - ఏడవదివహ్ని యనియు - యెని మిదవ దిధాత
 అనియు - తొమ్మిదవదిశశియనియు - పదవదిఆదిత్యమనియు - పదనకొండవ
 దిజీవ మనియు - పనైండవదిఅచ్యు తమనియు - పదమూడవదిఅకామని
 యు - పదునాలవదిత్వష్టయని యు - పదునైదవదిసమీరణముహూతా మని
 యు - యీపంచదశముహూతాములలోరుద్ర- అజాంఘ్ర- యమ- అగ్ని -
 యీరముహూతాములున్న శుభకర్తలవిషయమైఉగ్రములౌటవలననిషే
 ధించవలయుననియు - యేనక్షత్రాధిపతియేయేక్షణమందుయెంతమాత్ర
 ముఫలమునుయిచ్చుచున్నాడోఆప్రకారము ఈముహూతాధిపతులున్న
 తమతమస్వరూపమునకుతగినఫలమునుయిచ్చుచున్నారనియు - యేనక్ష
 త్రముందుయేకర్తచేయడము శ్రేష్ఠమనిచెప్పియున్నదో ఆనక్షత్రాధిదేవ
 తముహూతామందున్న శుభకర్తచేయడముముఖ్యమనితాత్పర్యము.***

౮౮॥ మూ॥ ఆదిత్యేర్యమనామకశ్యశిది నేబ్రహ్మసురాభ్యాకుజేపి
 త్రాఖ్యానలసంజ్ఞితౌబుధది నేస్యాచ్చేన్తు హూర్తోభిజిత్ । దైత్యాహాగు
 రుపాసరేభృగుది నే బ్రాహ్మ్యఖ్యపేత్ర్యశనారౌద్రా హీత్వఖిలేశుభే
 నిధనదాస్తేమన్తుహూర్తాః క్రమాత్ ॥ వ్యా॥ ఆదిత్యగతి॥ ఆదిత్యేఆదిత్య
 వాసరే - అర్యమనామకశ్చశుర్దశోముహూతాః - శశిది నేసోమవాసరేబ్ర

హస్తీనవముః - ఆసునోద్వానశోముహూతఃకుజవానరేపి త్రాఖ్యశ్చతు
 థఃఅనలసంజికఃరాత్రౌసప్తమశ్వస్వా - బుదదినేఅభిజిత్ అప్తమోము
 హూతః - గురువానరేదైత్యహౌదైత్యోద్వాదశఃఅహఃవారాఖ్యష్ట
 ష్టశ్చభృగుదినేబ్రాహ్మ్యశ్చిపిత్రానవమచతుర్థా - శనాశనివానరేరౌ
 ద్రాహీప్రథమద్వితీయాముహూర్తౌ - ఏతేద్వాదశముహూర్తాః క్రమా
 న్నిధనదాఃఅతఃఅఖిలేశుభేఅఖిలశుభకర్తృసుత్యాజ్యాభ్యర్థ్యః.....

తా || ఆని వారముందుఅగ్య మనునెడి నానుముగలపదునాలవముహూ
 తమునున్నుసోమ వారముందుబ్రహ్మ మనునొమ్మిదవ ముహూతమును
 న్ను ఆసురము నెడిప నైండ వము హూర్తమునున్నుకుజ వారమునందుపగ
 లుపిత్రము నేనాలవముహూర్తమునున్ను గాత్రిపడవదగు అనలముహూ
 ర్తమునున్నుబుధ వారముందుఅభిజిత్తుల నెయెనిమిదవముహూర్తమునున్ను
 గురు వార ముందుప నైండవదగుదైత్యమునున్నువారము నే పేరుగల ఆర
 వముహూర్తమునున్నుశుక్ర వారముందు బ్రహ్మ మనెతోమ్మిదవముహూర్త
 మును పిత్రము నేనాలవముహూర్తమునున్ను శని వారముందురుద్ర - ఆహి
 అనైప్రథమద్వితీయముహూర్తములున్ను ఈ యెప్పిన - ౧౨ము హూర్తము
 లున్ను ఉగ్రమునొటవలనశుభకర్తృలయందునిషేధించవలయుననుట.....

౨౫ || ఆ || కాలహూరామాహా||మూ||యద్వారేచయదిష్టకాలఘటి
 కాద్విఘ్నశ్శరాస్తాగతాఃపూర్వాంశాలభవతఃమానసమాయస్సాన్యత్రా
 లహూరాక్రమాత్ | వారేశాదిరవిర్భృగుర్బుధవిధూమండోగురుర్కం
 గశశ్చేర్వాపగ్రహకాలపానిధనదాస్త్యాజ్యావ్నిహోదిషు || వ్యా || యథితి ||
 యద్వారేచయస్త్రిన్వానరేయదిష్టకాలఘటికాఃతాఃద్విఘ్నఃద్వాభ్యాం
 గుణితాః - శాపవశరాస్తాఃపంచభిర్విభక్తాస్సూయః ఆగతాఃలభాఃశరాస్తే
 భ్యఆగతాభ్యర్థ్యః - పూర్వాంశాగతహూరాః - అభవతఃమానసమ
 యఃయచ్ఛిష్టంతద్వతఃమానహూరాక్రమాత్ కాలహూరాస్యాత్
 వారేశాదియస్యవారస్యయోనిఃశదాదిరవిర్భృగుర్బుధోవిధుర్కండో
 గురుః మంగళోంగారకశ్చ ఏతే ఉదయాదారభ్యక్రమేణ పునః పునః
 హూరాధిపాభవంతి - కేచిత్తులగత్రమారభ్య హూరాగణనాక
 ర్తవ్యేత్యాహుః - అశ్రాయంవిశేషఃసాదా ముటికాద్వయాత్తికాయాః
 హూరాయాఃపంచాధానాడికాభవంతి - తాసామర్థనాడికానాంక్రమే
 ణిరివిశశిమజబుధగురవోధిపాఃతతఃశుక్రహూరా తస్యాఃపంచారణా

డికానాంక్రమేణబుధగురుశుక్రశనిసూర్యులధిపాభవంతి - ఏవం సర్వా
 సాంయోజనియ్యాః అతః ఘోరా రాధిపతేష్వప్యగ్రహః తదనంతరఘోరా
 రాధిపాభవతి ఏతాః ఘోరా రాః పాపగ్రహ కాలజాతాశ్చైన్ని ధనదాః అ
 తోవి నాహోదిషు శ్యాజ్యాః ధూరేఖాధ్వయోజనేషు తచ్చతుభాభాగంత్య
 క్త్వా భూరేఖాయాః గ్రాహే శ్చైస్థేష్టేషు పునః పంచదశఘటికాశ్శోభాః ధ్యాః రే
 ఖాయాః ప్రత్యశ్శేషస్తు కేషు పునః పంచదశఘటికాయోజ్యాయది తేషు పం
 చదశఘటికాశ్శోభాః ధ్యాః పంచదశఘటికాస్వే వతాశ్శోభాః తాసుది
 న్ధారేశోధిశానుసతీషుయావానవశిష్టోభవతి సూర్యోగయోవతి తావదతి
 కామారభ్య వారప్రవృత్తిర్యదిది నాథేన శోభాః - తదాని
 నాథాద్యావదతిరిచ్చతేత హారభ్య సూర్యో దయాత్పుర్వం వా
 రప్రవృత్తిః ఉక్తంచరత్సమాలాయాం ॥ శ్లో ॥ వారప్రవృత్తిం ముసయోవ
 దంతి సూర్యోదయాద్రావణరాజధాన్యామ్ । ఉభ్యంతథాధోప్య పర
 త్రతస్మాచ్ఛరాధాదేశాంతరవాడికాభిః, *****

అ॥ కాలఘోరార్కమును చేప్పచున్నాడు॥ తా॥ ఏవారముదైన
 నుఘోరనిణయించేవరకు ఉదయముమొదలు అయిన ఘటియలను రే
 ట్టింపుడేసి - ఖటభాగించ గామిగిలినదితక్కాలఘోరనియు - యేవారముం
 దుఘోరచూస్తే ఆవారాధిపతి మొదటి ఘోరా రాధిపతియనియు - మొద
 టి ఘోరా రాధిపతికి వగ్రహము వెంబడి ఘోరా రాధిపతినియు - దినంగకి
 ఘోరాలకు అధిపతులనియు - యందుకు ఉదాహరణము - ఆది వారముం
 దుఘోరచూచినపక్షముందు సూర్యుడు మొదటి ఘోరనియు - భృగు-బు
 థ - చంద్ర-శని-గురు - అంగారకులీక్రమున నుదయం మొదలుపలుమూరు
 ఘోరా గాధిపతులని దెలియవలెను - కొందరు గ్రంథకర్తలు అర్ధరాత్రి మొద
 లు ఘోరచూడవలెనని చెప్పరనియు - ఈ చెప్పిన ఘోరార్క - ఘడియల
 నియు - ౨౪ కి - ౫ - అర్ధఘడియలు ను యీ అర్ధఘడియలకు సూర్య ఘోరలోర
 పి - శని - ఖజ - బుధ - గురువు - లధిపతులనియు - శుక్ర ఘోరలోశుక్ర - శ
 ని - గవి - చంద్ర - అంగారకులధిపతులనియు ఈ క్రమున అన్ని ఘోరాలను
 చూడవలెననియు - ఈ ఘోరాలు పాపగ్రహ కాలజనితములాయ నావివా
 హాశుభకర్మలయందునిష్ఠేధించవలయుననియు - వారములకు అనేకవిధ
 ములైన నిణయములు జెప్పినప్పటికిని యీ గ్రంథకర్త మతముకొందరి

గ్రంథకథలగున్నునుప్రముఖవయం మొదలుపుడయవర్యంశం వారమని

తాత్పర్యము,*****

౮౨ || అ || శ్లోకద్వయేనభాజ్ఞారచక్రలక్షణంనిరూపయతద్దోషమా
హ || మూ || భాజ్ఞారాకృతిమూర్ధ్వంగమృజులిఖేదేకాంచరేఖాంతతస్మి
ర్యక్చగళకాస్త్రయోదశతభాభాజ్ఞారచక్రంస్వీదమ్ | విష్కంభా
దిషునసభాదిశిరసస్థాప్యైకరేఖాంగతాస్యాతాంశీతగుభాస్కరాయది
తయోన్యోష్టిస్థిభోమృత్యుకృత్ || వ్యా || భాజ్ఞారేతిప్రకాంరేఖామూర్ధ్వ
గాం - భాజ్ఞారాకృతింభాజ్ఞారపత్రసన్మౌళ్యాంబుజావక్రంయథాతథా
లిఖేత్ - తతఃతదంతంసంస్యాంతిర్యక్చగళకాస్త్రయోదశరేఖాంత
థాలిఖితాశ్చైత్ - ఇదంసప్తవింశతిరేఖాశ్చక్రంభాజ్ఞారచక్రంభవతిశిరసీచ
క్రమూర్ధ్వివిష్కంభాదిషుయోగేషుదస్త్రబాదిఅశ్వినాదినక్షత్రంబభి
జిద్వజ్జంధాప్యవిలిఖ్యగణనాయాంక్రీయనూనాయాంసత్యాంశీతగుభా
స్కరౌశీతాఃగావఃకిరణాఃయస్యసఃచంద్రః - భాస్కరస్సూర్యశ్చ -
తావేకరేఖాంగతౌతస్యాంబుజా - తదాతయోశ్చంద్రసూర్యయోర్నిధఃఅ
న్యోన్యందృష్టిర్భవతిసామృత్యుకృత్ - అతశ్శుభకర్తృసుత్యాజ్యేత్యర్థః - అ
స్మాద్యంపిశేషఃసకేవలమేకరేఖాంతయోరవదృష్టపాతఃకీంతుదతుర్ధ
పాదాద్యపాదగతయోద్విత్తీయతృతీయపాదగతయోశ్చఅన్యోన్యదృష్టి
పాతఃసచతుర్దద్వితీయపాదగతయోర్వాచతుర్ధతృతీయపాదగతయోర్వా
ప్రథమద్వితీయపాదగతయోర్వాప్రథమతృతీయపాదగతయోర్వా - త
ద్వక్తుదైవజ్ఞవిలాసే || శ్లో || చతుర్థగస్తాప్యస్యపాదమాద్యగస్తుచతుర్థగమ్ |
ద్వితీయగస్తృతీయసంత్యయస్థోద్వితీయగమ్ | సమాంఘ్రివేధంసర్వత్రఃక్షే
యింధిస్త్వయమండలమితి,*****

అ || రేంశుశ్లోకములచేభాజ్ఞారచక్రలక్షణమునుదెలియుజేయుచున్న
వాడైఆవోషమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || భాజ్ఞారపత్రమువలెఉద్భవ
రేఖవకటివ్రాశిఆరేఖమీదగతి - అడ్డగీతలుగీదినత్వైతేసప్తవింశతిరేఖాత్మ
కమగుననిభాజ్ఞారచక్రమనియు - ఈచక్రశిరస్సుయందులశ్వినీనక్షత్ర
మునున్నవిష్కంభనామయోగమునున్నలిఖించిఅక్కడినుంచినవ్యముగాలి
ఖింపుచూరాగాసూర్యచంద్రులువకరేఖయందున్ననక్షత్రములయందుం
జీవకరినివకరుచూచినత్వైతే అదిమృత్యుప్రగముగనుక వివాహాదిశుభక

త్వలయందునిషేధించవలయుననితాత్పర్యము - ఇచ్చటసూక్ష్మచంద్రులకు
ఏకరేఖాగతనక్షత్రములయందున్న మాత్రముచేతనేపరస్పరపీక్షణముగ
లుగను - మరియేమన్ననువీరిలోనాలవపాదమున నెకగ్రహమునుమొదటి
పాదముననొకగ్రహమునుండ గానున్న - రెండవపాదమున నెకగ్రహ
మును - మూడవ పాదమున నెకగ్రహమునుండ గానున్న పరస్పరపీక్షణ
ముగలుగుననితేనియవలయు*****

౮౨॥ మూ॥ విష్కంభవ్యతీపాతశూలపరిఘగండానిగండాశనివ్యా
ఘాతాపివైధృతినికథనదాయోగావివాహానిషు । ద స్రాహీంచునుఖా
స్తధానిను తానూరాధపుష్యాదితిత్వప్రాఖ్యాః క్రమశఃప్రదక్షిణసిద్ధాజ్ఞే
యాశ్శిరస్థోడుతః ॥ వ్యా ॥ విష్కంభేతి॥విష్కంభః-వ్యతీపాతః-శూలః- ప
రిఘగండఃఅతిగండః అశనిఃవక్రః- వ్యాపూతః-వైధృతిఃఏతేననయోగాః
వివాహాదిపుశుభకర్తృసునిననదాఃద స్రాహీంచునుఖాః అశ్విన్యాశ్రేషా
మృగశిషకమఖాఃతథాదినితానూరాధపుష్యాదితిత్వప్రాఖ్యాఃమూ
లానూరాధాపుష్యపునర్వసూచిత్రాశ్చైతినవనక్షత్రాణిశిరస్థోడుతశ్శిరో
నక్షత్రాత్క్రమశఃప్రదక్షిణవిధౌప్రదక్షిణక్రమేణజ్ఞేయాఃయస్యయో
గస్యయస్సక్షత్రముక్తంతద్ధిరసిపిలిఖ్యతదాదిగణయేదిత్యర్థః - తద్యధావి
ష్కంభపాత్యశ్వినీవ్యతీపాతన్యాశ్రేషాశూలస్యమృగశిషకంపరిఘయాః
మఖాగండస్యమూలా-అతిగండస్యానూరాధావక్రస్యపుష్యఃవ్యాపూతస్య
పునర్వసూచైధృతేచ్ఛిత్రా*****

తా॥ విష్కంభము-వ్యతీపాతము-శూల-పరిఘ-గండము-అతిగండము
వక్రము - వ్యాపూతము-వైధృతి ఈయోగములు - వివాహానిషుభకమా
లకయోగ్యములనియు - అశ్వినీ-ఆశ్రేష-మృగశి-మఖ-మూల-అనూరాధ
పుష్య-పునర్వసు - చిత్త-ఈనక్షత్రములలో నేయోగమునకుయేనక్షత్ర
మును చెప్పియొక్కదోఅవి మొదలు చేశిప్రదక్షిణక్రమము గాలిఖింపవలయు
నన గావిష్కంభమునకు అశ్వినీ - వ్యతీపాతకుఃప్రేష ఈ క్రమము నలిఖి
పవలయుననితాత్పర్యము*****

౮౩॥ అ॥ గ్రహాణోత్పాతదోషమాహ॥మూ॥ఉత్పాతగ్రహణేభ్య
ఏవశువరంసప్తాహమేవంశ్యజేద్ధిష్ఠ్యంతత్యత్యత్యయేఖింశుభేనేష్టంచ
హృత్కుప్రసమ్॥గ్రస్తేస్తేపురతార్థమేవపరతోగస్తోదహేహ్మింత్రయంసం

ధ్యానానుపిసప్తసప్తనిసానిశ్చేషపవంశ్యజేత్ ॥ వ్యా ॥ ఉత్పాతేతి॥ ఉత్పాతానుకంపధూనుకేత్వానయఃగ్రహణానిసూర్యాచంద్రమసోనర్వగ్రాసగ్రహణాతేభ్యః పరంపరతఃసప్తాహసేవంశ్యజేత్ - శుభకర్మణీతశేషః - యన్నక్షత్రేఉత్పాతగ్రహణాదయః సముష్పద్యంతేతత్తద్ధిష్ఠ్యంతన్నక్షత్రంబుక్షత్రయంపక్షా సేషాః ఆఖిలేశుభేశుత్వప్రదంతితోనేప్తం - గ్రస్తాస్తమయాదేర్విశేషమాహ - గ్రస్తేస్తమయా, గ్రస్తేస్తమయాగ్రస్తాస్తమయఃఖండగ్రహణవిషయేపురఃపూర్వంఅర్థమేవసప్తాహాః. సాధాదినత్రయమేవత్యాజ్యం - గ్రస్తోదయేగ్రస్తోదయఖండగ్రహణేకుపరతఃగ్రహణానూర్ధ్వంఅహ్నిత్రయందినత్రయంత్యాజ్యంసంధ్యానూపరిశ్చేషేనర్వగ్రాసగ్రస్తాస్తమయగ్రస్తోదయగ్రహణేపిసప్తసప్తనిసానీత్యజేత్సర్వగ్రాసగ్రస్తాస్తమయేపూర్వంసప్తాహంసర్వగ్రాసగ్రస్తోదయేఉర్ధ్వంసప్తాహం అన్యత్రఖండగ్రహణేష్యనుపాతేయోజనీయంపవంశాసవిషయేపి - తదుక్తం॥ శ్లో ॥ సర్వగ్రాస్తేషుపక్షాసంఅధాగ్రాస్తేతదధాకం - తదంశరేనుపాతేనత్యజేన్యంగ్రహణాహతమితి ॥

అ॥ గ్రహణోత్పాతదోషమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ ఉత్పాతములనగాభూకంపనము - ధూనుకేతువుమొదలగుఉత్పాతములున్న - సూర్యచంద్రగ్రహణములున్నకలిగినట్లాయెనా - అనంతరమందు - ౭ వాసరములపర్యంతము - శుభకర్మలుచేయకూడదనియు - యేనక్షత్రముందున్నాచెప్పినభూకంపనాద్యుత్పాతములుగలుగుచున్నవో అనక్షత్రమునొత్పాతప్రదమాటవలనఆరు నెలలపర్యంతమువివాహదిశుభకర్మలవిషయమైఅయోగ్యమనియు - అర్థగ్రహణమైగ్రస్తాస్తమయమయినపక్షమునకుముందు౩౪ దినముకూడదనియు - అర్థగ్రహణగ్రస్తోదయవిషయమైఅనంతరముమాడుదినములుకూడదనియు - సాయంకాలమునగ్రస్తాస్తమయమయినసర్వగ్రస్తగ్రహణమందుముందు - ౭ దినములున్నగ్రస్తోదయసర్వగ్రస్తగ్రహణమందుఅనంతరమందు - ౭ దినములునుకూడదనియు - వాటియుగ్రహణవిధనక్షత్రముపూర్ణగ్రహణమునందు - ౬ మాసములవరకునుఅర్థగ్రహణమునందు౩ మాసములవరకునుయీచీతిగాశుభకర్మలవిషయమైయోగ్యముగాదనియును తాత్పర్యము,*****

౮౯ ॥ అ॥ క్రూరయ్యుక్తిధిష్ఠ్యదోషమాహ॥ మూ॥ తద్ధిష్ఠ్యంజ్వలితంతు

పాపసహితం మృత్యుప్రదం పృథ్వభంభస్తాభ్యంతవ భద్రామితంచ పురతో
 ధిష్ణ్యం వివాహాదిషు | రాశిః క్రూరయుతస్తదాభ్యఫలదశ్చాన్యోచకౌతా
 దృశౌష్టాగ్రాశుభసంయుతౌయదిశుభౌస్యాతాంతురాశీతుకౌ || వ్యా |
 తద్ధిష్ణ్యమితి || పాపసహితం పాపగ్రహాయుక్తంతద్ధిష్ణ్యంతన్నత్రత్రంజ్వ
 లిశంజ్వలితసంజ్వంపృథ్వభంపాపగ్రహముక్తనక్షత్రంశుభస్తాభ్యంభస్తసం
 జ్ఞికం అతః పురతో ధిష్ణ్యం పాపగ్రహస్యలగ్రగతం నక్షత్రంశుభామితం
 భూమితసంజ్ఞికం - ఏతన్నత్రత్రయం మృత్యుప్రదం అతోవివాహాదిషు
 త్యాజ్యం క్రూరయుతః పాపగ్రహాక్రంతరాశిశ్చ నాభ్యఫలదః తదాభ్యః
 జ్వలితసంజ్ఞః శతృలదః - సూర్యవన్తృత్యుప్రసాన్యౌతౌ పాపగ్రహపృష్ఠా
 గ్రగతౌ రాశీభస్తితదూమిత్యాభ్యా - అగ్రవిశేషమాహ - పృష్ఠా గ్రాశీ
 శుభసంయుతౌయదితదాశుభౌస్యాతాంశుభప్రకాభవేతాం.*****

అ || క్రూరయుక్తధిష్ణ్యమచదోషమును జెప్పచున్నాడు || తా || పాపగ్ర
 హముతోగూడిన నక్షత్రముజ్వలితసంజ్ఞికమనియు - పాపగ్రహమునకు వెం
 బడియున్న నక్షత్రముభస్తసంజ్ఞికమనియు - పాపగ్రహమునకు ముందున్న న
 త్తక్షత్రముభూమితసంజ్ఞికమనియు - ఈమూడునక్షత్రములు మృత్యుప్రదము
 లౌటవలన వివాహాదివిషయమైనవిషేషించవలయుననియు - పాపగ్రహాయు
 క్తమును సరాశిన్నిజ్వలితసంజ్ఞికమేగనుక ముందు చెప్పిన ఫలప్రదమానియు -
 మిగిలిన పృష్ఠాగ్రగతరాసులు భస్తితభూమితసంజ్ఞికములైనప్పటికిని శుభ
 గ్రహాయుక్తములైనట్టా యెనాశుభప్రదములని తాత్పర్యము*****

౯౦ || అ || అధవంచ శలాకచక్రముద్ధృక్ పాపగ్రహాన్తదోషమాహ ||
 మూ || తిర్యక్పంచతథోధ్వః గాశ్శరమితాద్వేద్యే చకోణద్వయే చక్రే
 త్రైవలిఖ్యశంభువిదిశేద్వేతీయరేఖాదితః | అష్టావింశతిభానిచజ్వలన
 భాదీన్యేనరేఖాగ్రతస్థాన్ పౌర్ణిగ్రహవేధవజితముడు గ్రాహ్యం వివా
 హేబుధైః || వ్యా || తిర్యగితి || పంచరేఖాస్తిర్యగ్గితి త్వాతథాశరమితాః పం
 చరేఖాడుర్వః గావిలిఖేత్ పునఃకోణద్వయే ఈశాన్యనైఋతికోణద్వ
 యే అగ్నేయనాయవ్యకోణద్వయే చద్వేద్యే రేఖేవిలిఖేత్ అత్రైవచక్రే
 పంచశలాకచక్రపంచశంభువిదిశే ఈశాన్యవిదిశద్వయోనాయాద్విలిఖే
 ద్వేతీయానారేఖాశాదితః ఈశాన్యకోణద్వయే తీయరేఖామారభ్యేత్య
 ర్థః రేఖాగ్రేషుజ్వలనభాదీనికృత్తికాదీని అష్టావింశతిభానినక్షత్రాణిసా

ప్యానిలేఖనీయానిగ్ర హవేధవజితంగ్రహవేధశ్చ యద్రేఖాగతనక్షత్ర
స్యయద్రేఖాగతనక్షత్రస్థితగ్రహేణవేధః - తద్వజితం-యథాకృత్తికా
యాంస్థితపాపగ్రహేణవిశాఖాయాఃవేధః - ఏవమన్య త్రాప్యూహ్యంప
తాదృశవేధహీనంశుభనక్షత్రం || ని || నక్షత్రమృత్యుంబంతారాతారకా
పుష్పవాస్త్రీయామిత్యనురః - వివాహేబుధైర్విద్యజ్జనై గ్రాహ్యంవి
వాహమిశ్యుపలక్షణంసకలశుభకర్తృస్థితిభావః.*****

అ || పంచశలాకచక్రమునుజెలియజేయువాడై పాపగ్రహకాంతదో
షమునుచెప్పుచున్నాడు|| తా || ౫అడ్డగీతలు వ్రాసిదానిమీద - ౫నిడుపుగీత
లు వ్రాసియీచక్రకోణములయందురెండేసిగీతలువ్రాసియీచక్రమం
దుయీశాన్యకోణమందు వ్రాయబడినరెండవరేఖమొకలుకొని అన్నిరే
ఖాగ్రములయందున్న క్రమముగాకృత్తికాది - ౨౮నక్షత్రములను వ్రా
సిపరిశోధించిపాపగ్రహవేధలేనినక్షత్రమందువివాహాని శుభకర్తృలజ్జే
యడముపండితసమ్మతమనితాత్పర్యము.*****

౯౧ || అ || విషనాడిదోషమాహ|| మూ|| నైశచీరనలంసభోభయకరం
నీలంనరంఫాలనాగోనీరంహయకారనీరభయభూపోనేకభేకంశమః | వా
రంనీరనకలనయంహయతపోవారంనగందస్తతస్సభ్యోధ్వంవిషనాడి
కాహ్యుదధయోలగ్నస్పృశోమృత్యుదాః || వ్యా || నైశమితి || దస్తశఃఅ
శ్వీన్యాదేః - నైశాదిసంభ్యోధ్వంవిషనాడికాశ్చతస్త్రియథా - నైశంతి
శ్వీన్యాఃపంచాశత్ - భరణ్యాఃనీరంచతుర్వింశతిః - కృత్తికాయాఃనలంత్రిం
శత్ - రోహిణ్యాఃనభశ్చత్వారింశత్ - మృగశీర్షస్యభయంచతుర్దశ - ఆ
ద్రాకాయాఃకరంపకవింశతిః - పునర్వస్వోనీలంత్రింశత్ - పుష్యస్యనరం
వింశతిః - ఆశ్రేషాయాఃఫాలంద్వాత్రింశత్ - మఘాయాఃనాగఃత్రింశత్ |
పూర్వఫల్గున్యాఃనీరంవింశతిఃఉత్తరఫల్గున్యాఃహయఃఅష్టాదశ - హస్తస్య
కారఃపకవింశతిః - చిత్తాయాఃనగంవింశతిః - స్వాత్యాఃభయంచతుర్దశ -
విశాఖాయాఃభూపశ్చతుర్దశ - అనూరాధాయాఃనేకందశ - జ్యేష్ఠాయాః
భేకంచతుర్దశ - మూలస్యశమఃపట్వంచాశత్ - పూర్వాషాఢాయాఃవా
రంచతుర్వింశతిః - ఉత్తరాషాఢాయాఃనీరంవింశతిః - శ్రవణస్యచకందశ -
ధనిష్ఠాయాఃనయందశ - శతభిషజఃహయః అష్టాదశ - పూర్వాభాద్రా
యాఃతపఃషోడశ - ఉత్తరాభాద్రాయాఃవారంచతుర్వింశతిః - రేవత్యాః
నగంత్రింశత్ - ఏవమక్షరసంఖ్యయాఅశ్వినీమారభ్యరేవత్యంతానాంము

తా॥ తాం - ఉక్తముటి కానంశరంః పనాడికాః - వర్జ్యముటి కాః ఉదదయశ్చ
తస్యః జ్ఞేయాః - తాపతాశ్చ తస్యోః ఘటికా లగ్నశ్చ శ్చేన్నప్యత్యుదాః॥

అ॥ వీషఘటికానిర్ణయమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ౧౦ - ౨౪ - ౩౦ - ౪౦ -
౧౪ - ౨౧ - ౩౦ - ౨౦ - ౩౨ - ౩౦ - ౨౦ - ౧౮ - ౨౧ - ౨౦ - ౧౪ - ౧౪ - ౧౦ - ౧౪ -
౨౬ - ౨౪ - ౨౦ - ౧౦ - ౧౦ - ౧౮ - ౧౬ - ౨౪ - ౩౦ - అశ్విన్యాదులగు - ౨౭ నక్ష
త్రములకు క్రమంబునపై వ్రాయబడినయిరువదియేడు విధముల సంఖ్యగల
గడియలకు పైచ నాలుగేసిగడియలు వీషఘటికలు గావున నివి వివాహవిలగ్న
మునుస్మృతించినవృత్తప్రకంబులగును. *****

౯౨॥ అ॥ లగ్న స్తనోషమాహా॥ మూ॥ లగ్నం శేభ్యుదితేతదంశపతి
నాదృష్టేయ తేవాశుభైర్నితేనాపికర గ్రహస్థుశుభదోషోచేర్వరస్యాం
తకృత్ ॥ అస్తాం శేపితధైవతత్వ త్వియతేదృష్టేశుభైర్వాగ్రహైః కన్యా
యాశుభదోషోచేన్నిధనదః పాణిగ్రహాలగ్నతః ॥ వ్యా॥ లగ్నంశత్యి॥
లగ్నం శేలగ్నస్యనవాం శేభ్యుదితేసతి - తదంశపతివాతన్నవాంశాధిప
తినా - తల్లగ్నేదృష్టేయ తేవాశుభగ్రహైః దృష్టేయ తేవా - మిత్రేణన
వాంశాధిప తేర్యోమిత్రగ్రహస్థుశుభోవాతేనదృష్టేయ తేవాయా
ది-కరగ్రహాః వివాహాః శుభదః - సచేల్లగ్నేశుభగ్రహైః తదంశపతి నావా
తన్మిత్రేణవాతయ తే అదృష్టేవాయది - తదావరస్యాంతకృత్ స్పృత్య
ప్రదః - లగ్నతః అస్తాం శేపితధైవ - తల్లగ్నేయత్సంఖ్యాకోనవాంశోభ్యుది
తః తస్యప్రకలగ్నేతత్సంఖ్యాకోనవాంశోస్తాంశః - తస్మిన్తత్వ త్వియతేత
దంశపతినాయ క్తేదృష్టేవాసతి - అథవాశుభగ్రహైర్వ్యతేదృష్టేవాసతి
పాణిగ్రహాః కన్యాయాః శుభదః - సచేత్ ఉక్తార్థాభావేనిధనదోభవేత్ ॥

అ॥ లగ్న స్తనోషమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ వివాహాలగ్నమునకు
నవాంశమును నిర్ణయించినపిమ్మట లగ్నము ఆనవాంశాధిపతిచేతనైనను - శు
భగ్రహములచేతనైనను - నవాంశాధిపమిత్రగ్రహముచేతనైనను - చూ
డబడుచున్నను - లేకవీట్లతోగూడియున్నను అట్టిలగ్నమున జేయబడినవివా
హమువరునికి శుభకరంబగును - అట్లుగాకున్నహానికరంబగును - ఏలగ్నము
నందెన్నవనంశమునవాంశమగునో - ఆలగ్నమున కేడవలగ్నమునందన్న
వయంశమస్తాంశమగును - అట్టియస్తాంశమానవాంశాధిపతిచేతనైనను -
శుభగ్రహములచేతనైనను జూడబడుచు నైనను - లేకవీటితోగూడియైననుం
డెనేనియట్టిసమయమున నొనర్చినవివాహము కన్మియకు శుభప్రదంబగును

అట్లు గానున్న గృహ్య ప్రశంబ శాస్త్రాత్పర్యము*****

౯౩ || అ || గండాంత దోష గూహ || మూ || గండాంత స్తుయదంత గాళము
భయోక్తు లేంద్ర మోరశ్శినీ రేవతోశ్చ పితృసార్పయో స్తుఘటి కాలప్రౌఢ
మృత్యుప్ర శాః | చాపాల్మోర్ధ్వ మేషయోశ్చ మృగరాశ్టో లీరయోర్ధ్వ
మే | సాద్యే కైవమృతిప్రదై నయదిసావర్తో త్తమాంశాన్నితా || వ్యా || గం
డాంత ఇతి || ఉభయోనాక్ష ప్రయోః గాశ్చోశ్చయదంత రాశంత గండాం
త ఇత్యుచ్యతే - త జేవశదయతి - ఉభ యోక్తు లేంద్రయోః మూల జ్యేష్ఠ
యోః - ఆశ్విని రేవతోశ్చ - పితృసార్పయో గా శేషాశు మోశ్చ - మ
ధ్యమే - అష్టాఘటి కాః మృత్యుప్ర దాః జ్యేష్ఠాయా అంశ్యఘటి కాశ్చత్రప్ర
మూలస్య ఆద్యఘటి కాశ్చత్రప్రమిలి త్వా అన్యఘటి కాభవంః లీవివేకః - ఏ
వముత్తర త్రాస్యనుసంధేయం - చాపాల్మోర్ధ్వం నుర్వృశ్చ కయోర్ముష
మేషయోః మీన మేషయోః మృగరాశ్టో లీరయోః సింహకర్కటయోశ్చ - ప
తయోర్ధ్వ ద్యే - నాద్యే కాపక ఘటికైవమృతిప్ర శా - సా గాశ్చోగంత రాశ
ఘటి కావర్తో త్తమాంశాన్నితాపి గృహ్యప్రదై న*****

అ || గండాంత దోషమును జెప్పుచున్నాడు || తా || జ్యేష్ఠామూలలు - ఆశ్వి
నీరేవశులు - మమూ శ్రేషులు - ఈనక్షత్రములను ధ్యకాలమున - రాదేసిగడి
యలుగండాంత మగుననగా - జ్యేష్ఠ - రేవతి - ఆశ్రేష - ఈనక్షత్రములను ద
యంకు - రఘుడియలును మూల - ఆశ్విని - మఘ - ఈనక్షత్రములయాదియం
కు - రఘుడియలును - నక్షత్రగండాంతములు గాననిదియును - వృశ్చిక - మీ
న - కర్కటరాసులకునయందరగడియయు - ధనుర్జ్యేషసింహ - రాసులయా
దియందరగడియయు - రాశిగండాంత మగుటవలన నిదివర్తో త్తమాంశయు
క్తమైయున్నదియును - వినా హానిశుభకర్తృలవిషయమై గృత్యుప్రశంబ
నితాత్పర్యము*****

౯౪ || అ || తీథిగండాంతమాహ || మూ || మాసాదేధపంచపంచ తీథయో
నం దాచభద్రా జయూర్తాస్తాచ్చ పునఃపునస్తదభిధాః పూర్ణాక్రమా
త్పంచమీ | నందాదౌఘటి కాద్వయం నిధాకృష్ణాంత్య నాడీద్వయంగం
డాంతా స్త్రివిధాస్సదానిధనదాస్త్యాజ్యాపివాహానిషు || వ్యా || మాసాదే
రితి || మాసా జేః శుక్లప్రతిపదారభ్య అథ అనంతరం పంచపంచ తీథయః - క్రమా
త్ - నందాభద్రా జయూర్తాపంచమీ పూర్ణా ఇతి - పునఃపునస్తదభిధాః త
స్సంజ్ఞ కాభవంతి - త త్ప్రయోజనమాహ - నందాదౌ ప్రతిష్ఠా స్థేకాదశీ

నాంబహుతి కాద్వయం నిధనకృత్ - పూర్ణాంత నాదీన్వయః పూర్ణతిభ్యం
 తేఘటి కాద్వయం చ నిధనకృత్ - క్రివిధాఃనక్షత్ర గాశిఃసంజ్ఞయా
 త్రివిధాః - గండాంతాఃః వాహాదిషున దానిధనదాఃఆత స్యాజ్యాః,*****

అ || నిందభక్తా దితిధినిర్ణయపూర్వకంబుగణిధిగండాంతమును జెప్ప
 మున్నాడు|| తా|| సుస్థివాద్యమిమొగలై దేసితిధులుక్రమంబుగ - నంద-భక్త
 జయ - రిక్త-పూర్ణ-యనుసంజ్ఞలగల వై యుండును- అందునందతిధులయాని
 యందు - అగడియలును - పూర్ణతిధులయంత్యమందు - అగడియలును - తిధి
 గండాంతములనంబడును గానఃవివి వాహాదివిషయ మైన్మృశ్యప్రదములగు

౯౫ || అ|| వ్యతీపాతవై ధృతిహోషావాహ|| మూ|| శ్యాజ్యౌశౌవ్యతిపా
 తవై ధృతిమహోదోషావివాహాదికేప్యా నీతౌగణితానుసారత ఇమా యో
 గౌచమృశ్యప్రదౌ | దోషాణామపిసర్వతశ్చసతతంస ర్వేషుకర్తస్వపి సో
 క్తాస్తేవృఖలై కవింశతిమహోదోషాస్త్రుశ్చుశ్యప్రదాః|| వ్యా|| శ్యాజ్యావితి||
 గణితానుసారతఃగణితశాస్త్రానుసారేణ(*)సార్వభక్తికిస్తసిః - అనీతౌ
 ఇమాప్రసిద్ధౌయోగౌవ్య తీపాతవై ధృతిమహోదోషా - వివాహాదికే వివా
 హప్రభృతిశుభకర్తృణి - దోషాణామపి కవింశతిమహోదోషాణాంశుభ్యే-
 సర్వతఃసర్వప్రయత్నేన - సతతనిత్యంయథాతథా - మృశ్యప్రదౌఆత
 స్త్యాజ్యౌ - సోక్తాఃఉక్తరీత్యాప్రతిపాదితాః- తేఅఖలై కవింశతిమహోదో
 షాస్త్రుసర్వేషుకర్తసుశ్చుశ్యప్రదాః*****

అ || వ్యతీపాతవై ధృతిమహోదోషముల జెప్పుచున్నాడు|| తా|| గణితశా
 స్త్రానుసారముచేతదోషతరములు, గానేర్ప రచబడినవ్యతీపాతవై ధృతి
 యోగంబులనెడిదోషంబులును - ముందుజెప్పబడియున్నయేకవింశతిమహో
 దోషములును-వివాహాదివిషయమైన్మృశ్యప్రదంబులనియెరుంగవలయు**

౯౬ || అ|| దోషప్రశిపాదనంనిగమయః|| మూ|| తల్లిగ్నంచశుభై స్త్రీ
 భిర్యుతమపిసోఽచ్చస్థితైస్సాన్వలయస్వంశస్థైర్యదిమిత్రైర్గుణతైల
 గ్నంచపంచేష్టికమ్ | క్రూరేషుత్రిభవారిశేషుయదివావగ్తోన్మహంశా
 న్వితంలగ్నందోషవిహాషితంయదితదామృశ్యప్రదంస్యాన్తియోః|| వ్యా ||
 తల్లిగ్నమితి || సోఽచ్చస్థితైఃస్వకీయోచ్చస్థానగతైఃస్వాన్వలయస్వంశస్థైః
 స్వత్యేత్రగతైర్వాన్వత్రకుత్రరాశౌస్వాన్వగతైర్వా- విత్రైర్నిత్ర
 త్యేత్రగతైర్నిత్రసవాన్వగతైర్వా- త్రిభిశ్శుభగ్రహైర్యుతమపితల్లిగ్నం

వివాహాదిలగ్నం - గుణశతైర్యుక్తమపి - పంచేష్టికంపంచేష్టికబలయుక్తమ
పి - కూరేషుపాపగ్రహేషు-త్రిభవారిగేషుతృతీయైకాదశషష్ట్యుస్థితే
ముసత్సువాయది - లగ్నంవర్గోత్తమాంశాన్వితమపి - దోషవిదూషితండాకై
కవింశతిమహాదోషాణామన్యతమేనదూషితంచేత్తదాలగ్నంతయోర్దంప
త్యోఃసృశ్యప్రదంస్యాత్ *****

అ || ఏకవింశతిమహాదోషములెన్నినుగుణములతోగూడియున్నప్పటికి
నిమిగులనింద్యంబులనివచింపుచున్నాడు || తా||వివాహాదిలగ్నము-స్వకీయో
చ్ఛస్థాన - స్వక్షేత్ర-స్వాంశ-మిత్రక్షేత్రమిత్రనవాంశములయందున్న
మూడుశుభగ్రహములతోగూడి - పంచేష్టికబలయుక్తమై-3-౬-౧౧-ఈ
స్థానములయందుపాపగ్రహములుగలదై - వర్గోత్తమాంశ సహితమై - అ
త్యంతాధికబలముగలదైయున్నను - ఘోరముచెప్పబడియున్నయేకవింశ
తిమహాదోషములలోనుకదోషముచేతదూషితంబాయెనేని - శుభకర్మల
విషయమైసృశ్యప్రదంబగుననితాత్పర్యము.

౯౭ || అ || ఇత్థ మేకవింశతిమహాదోషానుక్వాదిదానీంవివాహాదిలగ్న
స్యగ్రహసంపత్తిరూహా||మూ || కేంద్రం పాంశ్యధనక్రికొణసహిజాస్స
మ్యాస్తుభేటాస్తథాపాపాస్తుత్రిభవారిగాశ్శుభఫలాస్సర్వేవివాహాదిషు
శుక్రష్టమగతోనిచేదవనిజోమృత్యుస్థితోవానచేజ్జామిత్రేగ్రహవర్జితేహి
మకిరోలగ్నాప్తరిప్పారిగః|| వ్యా || కేంద్రేతి||నర్వేసామ్నాశ్శుభగ్రహాః
కేంద్రంపాంశ్యధనక్రికొణసహితాఃకేంద్రాణిసప్తమాతరిక్తలగ్నచతు
ర్థదశమాని - సప్తహస్యణ-అనుపదమేవజామిత్రశ్వేనగూఢవిషయత్వా
త్-ఉపాత్యంపశాదశం - ధనఽద్వితీయం - క్రికొణేనవిషపంచమేవతైస్స
హితాఃయుక్తాస్సంతఃవివాహాదిషు - శుభఫలాఃశోభనప్రజాఃక్రియాంస్తు
విశేషః - భేటకాశేఅటంతిగచ్ఛంతీభేటాఃగ్రహాః (*) తత్పురుషైకృతిబ
హుశమితినప్తమ్యాఅలుక్ - పాపగ్రహాస్తు - త్రిభవారిగాలగ్నాత్తృ
తీయైకాదశషష్టస్థానగతాస్సంశఃశుభఫలదాభవంతి - నకేవలమేతావత్ -
శుక్రష్టమగతః - అవనిజోంగారకః - మృత్యుస్థితఃలగ్నాదప్తమస్థానగతో
వానచేద్యది - కించజామిత్రేలగ్నాత్సప్తమేగ్రహవర్జితే కూరసామ్యగ్ర
హరహితేనతిచ-హిమకరశ్చంద్రఃలగ్నాప్తరిప్పారిగఃలగ్నాదప్తమేద్వా
దశేషష్టేవాస్థితోనిచేద్యది- పూర్వోక్తకేంద్రలభధనసపంచమస్థా

వ. తా: శుభ గ్రహకింత్రే యై కాదశః పృష్ఠాన గాః పాశ గ్రహాః పలః దాభవంతి

అ || వి నా హోదిలగ్నమునకు గ్రహ సంపత్తిని జేపభుచున్నాడు || తా || లగ్నమునకు - శుక్ర, డారింటను-కుజుడు - రాటను- సకలగ్రహంబులు - ౭టను - చంద్రుడు - ౬టను - రాటను-౧౨టను-లేకయుండిన - ౧ - ౨-౪-౫-౯-౧౦-౧౧ - ఈస్థానములయందున్న శుభగ్రహంబులును - ౩-౯-౧౧-ఈస్థానములయందున్న పాపగ్రహములును శుభప్రదంబులగును.

౯౮. అ || అధైకవిశేషతీదోషాతిర్క్తజామిత్రదోషమాహ || మూ || జా
మిత్రే చకరగ్రహేష్ఠశతనోవైధవ్యమిందుః స్తి యాస్సాపత్న్యంమరణం
కుజస్సృతహృతింసౌమ్యోవినాంశంగురుః | శుక్రోవ్యాధిగుధార్కజస్త్రుకు
రుతేన్మృత్పుంతమోబంధనంశుక్లేందుశ్చశుభగ్రహాశ్చ భఫలాశ్చే జ్య
హుగన్యేబుధాః || వ్యా || జామిత్రఇతి || కరగ్రహేవివాహసహయే-జామి
త్రేసప్తనాస్థానే-స్థితఃశనస్సూర్యః స్తి యాః-వైధవ్యంకురుతేత్తందుశ్చం
ద్రఃసావత్స్యంసంపత్నీసంపాదనం-కుజోమరణం-సౌమ్యోబుధస్సృత
హృతేంపుత్రనాశనం-గురుర్వివాశం-శుక్రోవ్యాధిచ-స్తి యాఃకురుత
ఇతిసర్వప్రయోజ్యం-అథార్కజస్త్రుశనైశ్చరస్తు-శబ్దః || సర్వస్వజ్యై
షహ్యంద్యోశయశి-తయోద్దంపత్యోఃస్మృతిం-శమోగాహుఃబంధనంచకు
రుతే-అస్యేబుధాఃకేచిదాంశస్త్రుశుక్లేందుశ్చపక్షవంద్రః-శుభగ్రహాః
బుధగురుశుక్రాశ్చ-జామిత్రగాఽపిశుభఫలాభవంతీత్యాహుః.

అ || జామిశ్రదోషమును జెప్పదున్నాడు || తా || వివాహవలన మనకు
 ఒక - సూర్యుడున్న వైధవ్యమును - చంద్రుడున్న - సపత్నియు - కజుండి
 న - మృతి - బుడుడుడినపుడ్ర హాని - గురుడుండిన - నాశము - శుక్రుడుండిన -
 రోగంబును - క్షి కేగలుగును - శనియుండిన మరణమును - రాహువుండిన బల
 ధనమును వంపతులకు గలుగును - శుక్లపక్ష చంద్రుండును - శుభ ప్రహంబు
 లును - ఒకరుండినప్పటికిని శుభకరంబులగుకొందరియిచ్చి పాయము

౯౯ || అ || అష్టాదిసంధిషుత్యాజ్య కాలవరిమాణమావా || మూ || అష్టేషు
త్యయవశ్యరోసశుభృత్పత్నీర్బ్రహ్మసంధౌతథాప చాహానిశుమాసయోగ్నివస
యోర్నక్షత్రయోర్యోగయోః | యామాద్ధం ఘటికాన్వయంకరణయో
గ్యేగ్నిగ్నయోగ్నాడికాసంధ్యాయాః ఘటికాశ్రయంద్విఘటికేత్యాజ్యా
జ్యసంధౌనిశి || వ్యా || అష్టేష్వీతి || అష్టేషు ప్రభవాదిసంపత్సరేషుత్యయసం

వశ్యుఃశుభకృత్ - శుభకర్మస్వినిశేషః - అభ్యసంధౌ సంవత్సరయోస్యం
 ధౌ - పక్షఃప-చగళది నాని-మాసయోస్య కౌపంచాహని-కృష్ణపక్షగ్రయో
 శీమా భ్యశుక్లఃపక్షగ్నిశీయాపర్యంతందినపంచకం - దివసయోనఃక్షప్ర
 యోయోగయోశ్చసంధౌ - యామాధ్యంఘటికాచక్షుష్కం-కరణయోస్యం
 ధౌఘటికాద్వయం - లగ్నయోస్యంధౌచేత్ - నాడికాపకఘటికా-సంధ్యా
 యాంసూర్యోదయసూర్యాస్తమయకాలేషు - ఘటికాత్రయం - నిశితా
 త్రోద్విశీయయామాంతిషఘటికాతృతీయయామాదిషఘటికాచేది - ద్వే
 ఘటికేనిశీథన జ్ఞకేభవతఃత త్రఘటికాద్వయంచ - త్యాజ్యాభ్యసంధౌత్రా
 నుసంధేయం - నశుభకృదితిసర్వత్రహేతుత్వే నావగంశవ్యం - ౯ జేషుక్ష
 యవత్సరత్యత్రదేశభేదనవ్యవస్థాద్రప్తవ్యా - తథాచభాగురిఃశ్లో॥ వి
 ధ్యస్త్యోత్తరదిగ్భాగేషష్ట్యంతవత్సరంత్యజేత్ । తస్యగణీణజేతేషుత్రి
 మాసంవర్ణయేత్సదా । అంగవంగకలింగేషుమాసషట్కంఽవర్ణయేత్ । ప్రభ
 వాదౌతుమాసస్సౌత్యసర్వకర్తనుహితఇతి । పక్షోబ్యసంధావిశ్యక్ర
 పివ్యవస్థా - యదాఫాల్గునమీనాయుగపశ్యమాప్యేతేతదాపక్షస్థాజ్యః -
 తదుక్తం॥ శ్లో॥ యదాఫాల్గునమీనాద్వాయుగపద్విరితింగతాః॥ దైవపక్షో
 వర్షాం తేహేయోనాన్యత్రకుత్రచిదితీ - కించ - దశచాండ్రేషువర్షాం తే
 సౌరాష్ట్రేతుహివాసరంతథాద్విరాత్రంజైవాంతేవర్ణయేచ్ఛభకర్తస్వతి॥

అ॥ అబ్దాదిసంధి కాలములయందుశుభకర్మలవిషయమైనర్జింపదగిన కాల
 లపరిమాణమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ సంవత్సరములలోనక్షయసంవత్సరం
 బును - ప్రతిసంవత్సరసంధి కాలములయందు - ౧౫దిసంములు-మాసములసం
 ధియందు - ౫దిసంబులు-దినసంధియందును - నక్షత్రసంధియందును- యో
 గసంధియందును - అర్ధయామ కాలంబు-కరణసంధియందు - ౨ఘడియలూ
 లగ్నసంధియందొకగడియయు - ప్రాతఃసాయంకాలములయందుమూడే
 సిగడియలు - రాత్రియందునిశీథ కాలము - ఇవిశుభకార్యంబులకయోగ్యం
 బులు - మరియునీవిషయమైవ్యాఖ్య యందుదేశభేదమువలనదెలియజేస
 యున్న గ్రంథాంతర్గోకములయ? ప్రాయముగ్రాహ్యంబు,.....

౧౦౦॥ అ॥ స్వల్పనోషానాహ॥మూ॥వృష్టిభ్రభ్ర వాణాభ్ర ఘోష
 పరిధిబ్రక్షేందువణ్ణన్వితావిద్యుచ్ఛాపహిమప్రతీందురవిదిగ్ధమాదయః
 కాలజాః । దుర్యోగాబహవశ్చచుప్తశకునంచుస్వస్వచుష్విక్షణేదుర్వా
 క్య శ్రవణం చదుష్టమరుతోదుఃఖప్రదామంగళే ॥ వ్యా॥ వృష్టిభ్రేతి॥

వృష్ట్యభ్రభ్రమణాభ్రఘోషపరిధిబ్రహ్మేందువర్ణాన్వితాః - వృష్టిర్వ
 ద్దం - అభ్రభ్రమణం మేఘాడూబరః - అభ్రఘోషః మేఘగర్జితం - పరిధిస్సూ
 ర్యాచంద్రమసోః పరివేషః॥ వి॥ పరివేషస్తుపరిధిత్వమరః - బ్రహ్మసూర్యః
 ఇందువర్ణాన్వితః చంద్రవచ్ఛుక్లవర్ణసహితఇత్యర్థః॥ ని॥ భాస్కరాహస్క
 రబ్రహ్మప్రభాకరవిభాకరాఇత్యనురః - కాలజాః - విద్యుత్తటిత్ - చాపః కం
 ద్రధనుః - హినుస్తుషారః - ప్రతీంచుః ప్రతిచంద్రః ప్రతిరపిః ప్రతిసూర్యశ్చ - ది
 ఘామాదయశ్చ బహుమౌదుర్యో గాః అన్యే ధూమకేతవాదయోదుష్టయో
 గాః - దుష్టశకునం సర్పశశకాదిదర్శనం - దుస్స్వప్నంచ - దుర్వీక్షణం దుష్టవస్తు
 దర్శనం - మర్వాకృశ్రవణమమంగళవాక్యశ్రవణం - దుష్టమరుతః సహా

వాయవశ్చ సంగలేశుభకర్తృణి - దుఃఖప్రదాభవంతి.*****

అ॥ స్వల్పదోషముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ వర్షము - వేఘాడూబరము -
 మేఘగర్జితము - సూర్యచంద్రుల పరివేషము - సూర్యుడు చంద్రునివలె కెల్ల
 వన్నెగలిగియుండుట - మెరుపులు - ఇంద్రధనుస్సు - హంచు - ప్రతిచంద్రుడు
 ప్రతిసూర్యుడు - దిఘామము - ధూమకేతువు - పెనుగాలి - ఇవి మొదలగుదు
 ట్టయోగంబులును - దుశ్శకున - దుస్స్వప్న - దుష్టవస్తుదశనదుర్వాక్య
 శ్రవణంబులును - శుభకర్తృలవిషయమైదుఃఖప్రదంబులు.*****

౧౦౦॥ అ॥ అన్యాసపిష్టల్పదోషానాహ॥ మూ॥ ఋత్యుల్లాశనిపాత
 నానిగురుభృగ్వనోన్యసప్తస్థితిర్దిన్తాపెచాయమకంటకశ్చగుళికావృద్ధ
 ప్రహారస్తతః॥ లక్ష్మోపగ్రహసౌమ్యవిధ్విచరాశ్మూన్యాఖ్యతీథ్యాదయో
 దగ్ధాఖ్యాఅపిపంగుకాణబధిరాఖ్యాంధాఖ్యలగ్నాదయః॥ వ్యా॥ ఋత్యేతి॥
 ఋత్యుల్లాశనిపాతనాని - ద్వంద్వంతే శ్రూయమాణః పాతనశబ్దః ప్ర
 త్యేకమఖిసంబధ్యతేనక్షత్రసాతనోల్లాపాతనాశనిపాతనాని - గురు
 భృగ్వనౌన్యాన్యసప్తస్థితిః గురుశుక్రయోః పరస్పరం సప్తమస్థానస్థితిః - దిగ్ద
 హః - యమకంటకగుళికాధాప్రహారాః వారజనితాః ప్రసిద్ధాః లతాః ప్రసి
 ద్ధాః - ఉపగ్రహోన్యస్వతోభద్రచక్రకౌటాష్టావృషగ్రహః - తేచవిస్తరభ
 యోన్నేహలిఖ్యంతే - సౌమ్యవిధ్విపంచశలాకోక్తసౌమ్యగ్రహవేధః - ఖ
 చరః ఖచరయోగః - శూన్యాఖ్యతీథ్యాదయః శూన్యసంజ్ఞితీథివారనక్ష
 త్రాణి - కించ - దగ్ధాఖ్యా అపిపంగుసంజ్ఞితీథివారనక్షత్రాణి - పంగుకాణబ
 ధిరాంధసంజ్ఞికాఖ్యా లగ్నాదయశ్చ - ఆదిశబ్దేనతిథివారనక్షత్రాణి - ఏతేనివా

హాదిషునయో గ్యాభ్యత్యధ్యాహారః,*****

అ || మఱికోన్నిస్వల్పదోషములజేష్టుచున్నాడు||తా|| సత్తాములు -
కొరువులు-పిడుగు-ఇత్యాదులొకసమునుండిక్రిందబడుట - గురుశుక్రలూ
కరికొకరు - ౭ట-నుండుట-దిగ్దాహము- యుగకంటకము-గుళిక-అర్ధప్రహ
రము - లతలు-ఉప గ్రహములు - శుభ గ్రహవేధ-ఖచరయోగము-శూన్య
తిథివారనక్షత్రములు - దగ్ధతిథివారనక్షత్రములు- పంగు-కాణ-బధిరాం
ధముల నేడిలగుతిథివారనక్షత్రంబులు - ఇవివివాహోదులకయోగ్యంబుల
నితాత్పర్యము.*****

౧౦౨ || అ || అథస్వల్పదోషాణాం దేశవ్యవస్థామాహ||మూ|| ప్రోక్తావి
స్తరభీతితశ్చకతిచిత్స్వల్పశ్చదోషమయాసౌరాస్త్రాంగకళింగవంగము
గధావంతిషుకాశ్చీరకే | గౌడ ద్రావిడసాల్వమధ్యమకురుక్షేచ్ఛేషుదేశే
షుతేబాహ్లికాదిషుమంగ లేనిధనదాశ్చేషేతుదేశేశుభాః||వ్యా|| ప్రోక్తా
ఇతి || యద్యపి ఉక్తాతిరిక్తాఃదోషాబహవస్సంతితథాపివిస్తరభీతితఃవిస్తరభ
యాత్కతిచిదేవస్వల్పదోషాఃమయాప్రోక్తాఃకథితాఃతేపిస్వల్ప దోషా
అపిసౌరాస్త్రాంగకళింగవంగముగధావంతికాశ్చీరగౌడ ద్రావిడసాల్వ మ
ధ్యమకురుక్షేచ్ఛేషుబాహ్లికాదిషుచదేశేషుపతేషుదేశేషేష్యవనిధనదాః
శేషేదేశేషు మంగ లేశుభకర్తృశుభాః*****

అ || స్వల్పదోషములకు దేశవ్యవస్థనుజేష్టుచున్నాడు||తా|| ఈచెప్పబ
డినదోషములు గాకయనేకస్వల్పదోషములుగలవు - అయినను - గ్రంథవిస్త
రభయముచేతసంగ్రహముగజేప్పబడినవి - ఈస్వల్పదోషములును - సౌ
రాస్త్రాంగకళింగవంగముగధావంతికాశ్చీరగౌడ ద్రావిడసాల్వమధ్యమకు
రుక్షేచ్ఛేషుబాహ్లికాదిదేశములకుదక్కదక్కినదేశములయందుబనిలేదు***

౧౦౩ || అ || శ్లోకద్వయేనస్వల్పదోషపవాదమాహ||మూ||స్వోచ్ఛస్థా
నగతోవివాహసమయేమూలత్రికోణస్థితఃస్వత్మే త్రేయదిసంస్థితశ్చబల
వామిత్రాలయస్థోపివా| న్యూవాఖ్యంచవిసృజ్యకేంద్రమితరతేంద్ర
త్రికోణస్థితస్సమ్యోవాగురురేవవాసురగురుహాంత్యేవదోషార్హుః||
వ్యా|| స్వోచ్ఛేతి || సామ్యఃబుధోగురుర్వా-అసురగురుశ్శుక్రోవా - వివా
హసమయేవివాహలగ్నకాలేస్వోచ్ఛస్థానగతోవా - పూర్వోక్తమూలత్రి
కోణస్థితోవా * మి త్రాలయస్థోపిమిత్రత్వేత్రగుతోవా-బలవాబలయః

క్తస్సకస్వత్తే త్రేస్థితో వాయది - కించమ్యానాఖ్యంసప్తమంకేంద్రం - వి
 స్మజ్యవిహాయ - పూర్వోక్తజామిత్ర దోషాక్రాంతత్వాదితిభావః - ఇతర
 త్రేంద్రత్రికోణస్థితోయది - దోషార్పునంబర్పుదసంఖ్యాకదోషాన్ - హం
 త్యేవపవకారేణనసంశయఇత్యర్థోలభ్యతే*****

అ || రెండుశ్లోకములచేస్వల్పదోషభంగమునుజెప్పుచున్నాడు || తా ||
 బుధగురుశుక్రలలోనొకరువివాహసమయంబునసోప్వచ్చ - మూలత్రికో
 ణ - మిత్రత్వేత్ర - స్వత్వేత్ర ములయందైనను - లగ్నముందైనను - ౪-౫-౯-
 ౧౦ - ఈస్థానములయందైననుండేనేనిలర్పుదసంఖ్యాకంబులగుదోషము
 లబోగొట్టుననుటకుసందియంబులేదనితాత్పర్యము*****

౧౦౪ || క్రూరష్టత్వభవత్రిగోయదిబలీహంత్యాశుదోషాయుతంబగ్నే
 శశ్చబలీయథోక్తగృహగోలగ్నంచపంచేష్టికమ్ | రాత్రావేవనిశాకరో
 యదిబలీచై కాదశస్థోపి వాలగ్నే కాదశగోరవిస్తుసకలాన్ దోషాన్ నిహం
 తిస్ఫుటమ్ || వ్యా || క్రూరఇతి || బలీఉచ్చాదిత్యేత్రగతః క్రూరస్సూర్యాం
 గారకశశీనామన్యతనుః - షష్టభవత్రిగోలగ్నాత్ షష్ఠేపకాదశేతృతీయే
 వాస్థితోయది - ఆశుశీఘ్రమేవదోషాయుతందోషాణామయుతందశసహ
 స్రదోషానిత్యర్థః - హంతివివాశయతి - లగ్నేశశ్చవివాహలగ్నాధిపః - బలీ
 సన్దాయథోక్తగృహగః కేంద్రేత్రికోణేపకాదశేవాస్థితోయది - సోపిదోషా
 యుతంనిహంతి - పంచేష్టికంపూర్వోక్తపంచేష్టికగుణయుక్తం లగ్నంచ
 పూర్వవత్ - బలీనిశాకరశ్చంద్రశ్చపకాదశస్థోయది - రాత్రావేవరాత్రిం
 గతలగ్నాయుతదోషాన్నిహంతి - ఏవకారేణననివాభాగలగ్నగతదోషాని
 త్యర్థస్త్వికార్యః-రవిస్తులగ్నే కాదశగోయది - సకలాన్ దోషాన్ - స్ఫుటం
 యథాతథానిహంతి - తుశబ్ధః - దివాభాగగతదోషానిపుర్వస్తాద్యే దా
 ర్థంద్యోతయతి || ౧ || తుల్యాద్యేదేవధారణఇత్యమరః-సూర్యస్యదివాభాగ
 ఏవబలవత్త్వానితితత్త్వం || శ్లో || నక్తంబలాభౌమశశాంకమందాగుర్వర్క-
 శుక్రాదిపితృక్షయశ్చేతిశ్రీపతికారవచనప్రామాణ్యాత్*****

తా || బలయుక్తమగుపాపగ్రహము - ౩-౬ - ౧౧ - ఈస్థానములయం
 దున్నను - బలవంతుండైనలగ్నాధిపతిలగ్నముననున్నను - ౪-౫-౯-౧౦-౧౧
 ఈస్థానములందున్ననులగ్నముపంచేష్టికబలయుక్తమైయున్నను - పదివే
 లదోషములునాశమునొందును - ౧౧౪ - నున్నబలయుక్తడగుచంద్రుడురా

త్రిలగ్నము నొందియున్న పది వేల దోషములను లక్షకాదశగతుండగు సూర్యుడు పవటిలగ్నమునొందియున్న సకల దోషములను హతం బులుగావించు ననితాత్పర్యము*****

౧౦౫ || అ || దోష ప్రస్తాపము పసంహరతి || మూ || ఉద్వాహాదిషు చైకవింశతి మహాదోషా విస్మయజ్యే త రాస్వల్పా దోషగణా గుణాశ్చ గణితాన్నిశ్చిత్త్యాస్తాత్సు ఫటమ్ | లగ్నం యత్ర గుణాధికం చ సకలై గ్రాహ్యం సదోషాధికం బ్రహ్మ వాపరిహర్తుమత్ర సకలా దోషా సమర్థో న హి || వ్యా || ఉద్వాహాదిష్వతి || ఏకవింశతి మహాదోషా విస్మయజ్య-ఇత రా మహాదోషా తిరిక్తా - స్వల్పా దోషగణా దోషసంఘా - గుణాశ్చ గణితాచ్ఛాస్తాత్ - జ్యోతిశ్శాస్త్రాత్ - స్ఫటం నిశ్చిత్త్య - యత్ర యస్మిన్ లగ్నే - గుణాధికం దృశ్యతే తల్లగ్నం - ఉద్వాహాదిషు - సకలై ర్విద్యద్భిః - గ్రాహ్యం - దోషాధికం లగ్నం తు - న గ్రాహ్యం - అనేన స్వల్పదోషయ క్తం లగ్నం గ్రాహ్యమిశ్యర్థో లభ్యతే - స్వల్పదోషై రవ్యయ క్తం లగ్నం మృగ్యమి త్యాహ - అత్ర వివాహాదిలగ్నే - సకలా దోషా అధికా నల్పా నపి దోషా పరిహర్తుం - బ్రహ్మ వా సమర్థో న హి - కిముత మనుష్యా ఇతి భావః *****

అ || దోష ప్రసంగమును పసంహరము జేయుచున్నాడు || తా || ఏకవింశతి మహాదోషములు గాక తక్కిన స్వల్పదోషములను సుగుణములను జ్యోతిశ్శాస్త్రమువలన నిర్ణయించి - యేలగ్నంబున దోషములకంటె గుణములధికముగ నుండునో - ఆలగ్నమును వివాహాది శుభ కార్యముల విషయమై గ్రహింపవలయుగాక - యధిక దోషములుగల లగ్నమున గ్రహింపవలదు - స్వల్పదోషములైన గలియకయుండెడి లగ్నమును నిర్ణయించుట బ్రహ్మకై నశ్యంబుగాదుగావున స్వల్పదోషయ క్తం లగ్నము గ్రాహ్యమని తాత్పర్యము*****

౧౦౬ || అ || అథవింశతివర్గవిచారమాహ || మూ || నాడీ రాశితదీశయోని వనితాదీర్ణా గణశ్చ త్రషడ్వర్గా ముఖ్య తరా వివాహ సహయే శేషాస్తు మధ్యాస్తతః || మా హేంద్రో గణితాయ వశ్యదివ సావర్ణ్యో దువిధాండజారజ్జగోన్య గ్నిలింగభూతశశియుగ్తోత్రా హ్వయా వింశతిః || వ్యా || నాడీతి || నాడీరాశితదీశయోని వనితాదీర్ణాః నాడీకుటుః రాశివర్గః తదీశః గ్రహమైత్రవర్గః - యోనిః యోనివర్గః - వనితాదీర్ణస్త్రి దీర్ణవర్గః - గణశ్చ గణవర్గశ్చే త్యేతే షడ్వర్గాః - వివాహ సహయే - ముఖ్యతరాః అత్యంతముఖ్యాః - తతశ్చేషాశ్చ

త్కుశవగ్ధాః - మథ్యాఅనుత్తమాభ్యర్థః - మాహేంగ్రఃమాహేంగ్రవర్ధః
గణితః - ఆయః-వశ్యః-దినసఃదినకూటశ్చలేతథోక్తాః - వర్ణోజాతకూటః-ఉ
డువిద్ధః వేధాకూటః - అండజఃపక్షికూటః-రజ్జుఃరజ్జుకూటః- యోగినిలింగభూ
తశశీయుగ్ధో త్రాహ్వాయాః - యోగినీవర్ధః-లింగవర్ధః- భూతవర్ధః-చంద్ర
యోగవర్ధః - గోశ్రవర్ధః- ఇతి-ఆహ్వాయామేషాంతేతథోక్తాః - సర్వేమిలి
త్వావింశతిర్వర్ధాఃకూటాభవంతి.*****

అ || వింశతివర్ధనామములదెలుపుచున్నాడు || తా || నాడీకూటమురాశి
ర్ధు-గ్రహమైత్రవర్ధు-యోనివర్ధు-స్త్రీదీర్ఘవర్ధు-గణకూటముఈనుమిగు
లముఖ్యములు - మాహేంద్రవర్ధు-గణితవర్ధు-ఆయవర్ధు - వశ్యవర్ధు-దినకూ
టము - జాతికూటము - వేధాకూటము పక్షికూటము-రజ్జుకూటము-యోగి
నీవర్ధు - లింగవర్ధు-భూతవర్ధు-చంద్రయోగకూటము - గోశ్రవర్ధు- ఈగర
ణ-మధ్యమంబులు-అన్నియుంజేరి - ౨౦వర్ధులు.

౧౦౭ || అ || అధచతుర్భిఃశ్లోకైఃప్ర ధమోద్దిష్టం నాడీకూటమాహ ||
మూ || యాతస్యాస్తుకరగ్రహేయదిచతుస్త్రీద్వ్యంఘ్రిధిష్ట్యోత్థితాదన్త్ర
త్తాత్రిమవహ్నిభాద్యదిచతుర్దేవేందుభాత్పంచసు | నాడీపర్వసుత
శ్రమాచ్చ గణనాభిన్నాంగుళిస్థాశుభానాడీశుద్ధిరిహేవభాగ్యజననీ
మాంగల్యసూత్రంతుసా || వ్యా||యేతి||యానారీచతుస్త్రీద్వ్యంఘ్రిధిష్ట్యో
త్థితా - చతుష్పత్రిపాద్ద్విపాన్నక్షత్రేమజనితేత్యంఘ్రిశబ్దస్యప్రత్యే
కమన్వయః - త్రిపాన్నక్షత్రాణి కృత్తికాపునర్వసూత్రంఘ్రినీవిశాఖోత్త
రాషాథాపూర్వాభాద్రాఖ్యానిషత్ - ద్విపాన్నక్షత్రాణిచమృగశిష
చిత్రాధనిష్ఠాఖ్యానిత్రీణి - శేషాణ్యష్టాదశచతుష్పాన్నక్షత్రాణి - చతు
ష్పాన్నక్షత్రాణాందస్త్రాత్అశ్వినీప్రభృతి-త్రిష్వంగుళీపర్వసు-త్రిపా
న్నక్షత్రాణాంవహ్నిభాత్కృత్తికానక్షత్రమారభ్యచతుర్ద్వంగుళీపర్వసు
ద్విపాన్నక్షత్రాణాంఇందుభాత్మృగశీర్షనక్షత్రాత్ప్రభృతిపంచసుతంగు
ప్తప్రభృతి-నాడీపర్వసుతంగుళీపర్వసు-ఏవంక్రమాత్ ఉక్తక్రమాత్-యా
గణనాక్రియతే - నాగణనా-వరనక్షత్రస్థానీయాంగుళిభిన్నాంగుళిస్థాయ
ది - శుభాశుభదా - ఇయంనాడీశుద్ధిఃఇహోవాస్తిజన్మని - భాగ్యజననీసా
భాగ్యవర్ధినీ - కించ - తస్యాస్తుస్త్రీయఃకరగ్రహేవివాహే-మాంగల్యసూ

శ్రోమంగళసూత్రవచ్చుభద్రాభవతి*****

అ || నాలుగుగ్లోకములచేత నాడీకూటమును జేప్పుచున్నాడు || తా || చతుష్పాదనక్షత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీకి-అశ్వినీమొదలుకొని మూడువ్రేళ్లయందును - కృ - పున-ఉత్తర-వి-ఉషా-పూర్వా - ఈప్రపాన్నత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీకి - కృత్తిక మొదలునాలుగు వ్రేళ్లయందును-మృ-చి-ధ-ఈద్విపాన్నత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీకి - మృగశిర మొదలైదువ్రేళ్లయందును - లెకింప గాకన్నియజన్మనక్షత్రము-వరునిజన్మనక్షత్రమున్నవ్రేలియందు లేక - మఱియొక వ్రేలియందున్న - శుభకరంబగుటయ-గాక స్త్రీకిమంగళసూత్రముంబో లేమిక్కిలి సౌభాగ్యప్రదంబగుననుట....

౧౦౮ || అ || పతంతరేనాడేకూటమాహ||మూ|| త్రీణీత్రీణ్యభద్రప్రభాదిగణయేద్భానిక్రమామవ్యక్తమాద్దంపత్యోరపిజన్మభేశుభఫలేభిన్నాంగుళిస్థేయది । పాశ్చైవ్యకాంగుళిసంస్థితంయనివధూంహంత్యేవధిష్ణ్యద్వయంతన్మధ్యాంగుళిసంస్థితంయనిపతంహంత్యేవపాణిగ్రహే || వ్యా || త్రీణీతి || త్రీణీత్రీణీభానినక్షత్రాణి-దప్రభాత్ అశ్వినీప్రభృతిక్రమాత్ పువ్యక్రమాద్భగణయేత్ - సంపత్యోజన్మభేజన్మనక్షత్రేభిన్నాంగుళిస్థేయదితదాశుభఫలేశుభఫలప్రదేఇత్యర్థః - ధిష్ణ్యద్వయందంపత్యోర్జన్మనక్షత్రద్వయంపాశ్చైవ్యకాంగుళిసంస్థితంపాశ్చయోరేకాంగుళ్యాంసంస్థితంయని - తదాపాణిగ్రహపవపధూంహంతి - తత్ ధిష్ణ్యద్వయంమధ్యాంగుళిసంస్థితంయదితదాపతింవరంహంతి.

అ || నాడీకూటముమఱియొకవిధంబున జేప్పుచున్నాడు || తా || అశ్వినీమొదలుమూడేసినక్షత్రములమూడువ్రేళ్లయందుక్రమపువ్యక్రమములచేగణనజేయగా - వధూవరులనక్షత్రములొక వ్రేలియందుండకనేరువడియున్న శుభకరంబగుననియు- ఇరువురినక్షత్రములొక వ్రేలియందున్న మిక్కిలియాపత్కరంబగుననియుముఖ్యభిప్రాయము.

౧౦౯ || అ || పాశ్చైవ్యకాంగుళిదోషాపవాదమాహ||మూ|| పర్యాయస్త్రీతయైర్యదివ్యవహితంస్త్రీభవచపుంభంద్వయంపాశ్చైవ్యకాంగుళిసంస్థితంయదితదాతద్రాశికూటేశుభే । సద్రజ్జౌవరయోనియోగసమయోప్యేకాధి పత్యేద్వయోర్మైత్రేకేచితధైక నాడిజనితోదోషస్తుసత్యూచి

అ త్రేదంప్ర తిభాతి - ధనిష్ఠానూ గా ధేచ ధ్యాంగుళిస్థితే అపిశుభే - అన్యాని
పాశ్వేశ్వకాంగుళిసంస్థితానిశుభానీని - కించ-అంత్యో పాంత్యవిధిన్విదైవ
గిరిశత్రోశార్యపి త్రే షు రేవత్యుత్తరాభా ద్రాగోహణీవిశాఖా ద్రా
శ్రవణపుష్యమఘాను - యమేందువరుణబ్ర ధ్నాప్యసార్పేషు - భరణీమృ
గశీషశతభిషణుస్తపూర్వా షాధాశ్రేషాస్తుషట్సుచ - నానాపాదజ
యోఃభిన్నపాదసంభూతయోర్వా - ఏకనాడీదోషోనాస్తి-ఉత్తరాభాద్రా
పుష్యభరణీమృగశీషపూర్వా షాధాపంచకంమధ్య నాడీస్థిశమపిభిన్న
పాదగతంచేచ్ఛభావహం - అన్యాని - నవ - పాశ్వేశ్వస్థితానిభిన్న పాదగ
తానిశుభాని-ఉక్తాతిరిక్తాశ్వీనీపునర్వసూపూర్వఫల్గుమ్యత్తరఫల్గునీచ్ఛిత్రా
జ్యేష్ఠామూలౌత్తరాషాధానాంమ క్షే-చంద్రై కనాడీస్థితే-చిత్రాఫల్గునౌత్త
అన్యానిపాశ్వేశ్వస్థితానిచ - సర్వదానిం న్యాని - అత్ర రేవతీవిశాఖాద్రా
హస్తానాంపునగ్రహణంభిన్నపాదవివత్సార్ధం*****

అ || ఏకాంగుళిస్థితనక్షత్రజన్యదోషమునకువిధ్యంతరములచేతపరి
హారమునుచెప్పుచున్నాడు|| తా || దంపతులు - ధ-అనూ-స్వా-పూభా-యూ
నక్షత్రములయందైనను - ఈనక్షత్రములలోనొకనక్షత్రంబుననొకపా
దమునందైనను - ఉభా-రో - శ్ర - పుష్య-మ-భ-మృ-శ-పూషా-ఆశ్రే యీ
నక్షత్రములభిన్నపాదములయందైనను - రే - వి - ఆర్ద్ర - హ-యూనక్ష
త్రములయందైనను - యూనక్షత్రములభిన్న సమానపాదములయందైన
ను - జన్మించియుండి రేని-యేకాంగుళిస్థితనక్షత్రదోషములేను***

౧౧౧ || అ || అధత్రి భిఃశ్లోకైః రాశికుటూమాహ|| మూ|| జ్ఞేయాన్యం మ్రి
చతుష్టయానిసకలాన్యృతౌణిద స్రాదితో ప్యేకైకస్యనవాంఘ్రికంప్ర
తిగృహంజ్ఞేయంచ మేషాదితః| రాశ్యంతంగణయేర్వరస్యతుసదాస్త్రీ జన్మ
రాశ్యాదితః ప్రోక్తాదోషనిరూపణేప్రథమతోమేషాదిరాశీశ్వరాః|| వ్యా
జ్ఞేయానీతి || ద స్రాదితఃఅశ్విన్యాదీని- సకలానియుతౌణి - అంఘ్రి చతు
ష్టయానిపాదచతుష్టయయుక్తానీతిజ్ఞేయాని|| ని || పాదఃపదంఘ్రిశ్చగణో
స్త్రియూమిత్యమరః - మేషాదితఃమేషాదిద్వాదశరాశీనామేకైకస్యరా
శైః-ప్రతిగృహంనవాంఘ్రికంనవపాదాత్తకం - జ్ఞేయంజ్ఞాతవ్యం - తత్ర
సదాసర్వదాస్త్రీజన్మ రాశ్యాదితఃపథూరాశిమారభ్యవరస్యరాశ్యంతం
గణయేత్ - దోషనిరూపణేఏకవింశతిమహాదోషనిరూపణసమయే - ప్రథమ

తపవ - మేషాదిరాశీశ్వరాః ప్రోక్తాః భౌమశ్శుక్రత్రయా దినాఉక్తాః - కేమ
ర్థమేతన్నిరూప్యత ఇతిచేత్ - వత్సమాణశ్లోకేమిత్రత్వేగ్రహయోరిమా
వితిరాశ్యధిపతిత్వస్యా కాంక్షితత్వాత్ *****

అ || మూడుశ్లోకములచేత రాశికూటమును చెప్పచున్నాడు || తా || ఒక్కొక్క
కనకుత్రమునకు - నాలుగు పాదములు - అట్టిపాదములుతోమిది జేరిననొక
రాశియగును - రాశికూటాదివిచారముజేయునపుడు కన్నియజన్మరాశి
మొదలువరునిజన్మరాశివరకులెక్కింపవలయుననితాత్పర్యము*****

౧౧౨ || అ || గణనాయాః ఫలమాహ || మూ || దంపత్యోస్సమనప్తమాచ
సుతదౌతావేకరాశిస్తయోర్గుభ్యాతాన్రిభవౌచతుర్థదశమాతద్వ్యత్య
యావాశుభా | ఉద్వాహేనవపంచమాత్వశుభదౌతద్వ్యత్యయావాశు
భౌమిత్రత్వేగ్రహయోరిమావపిశుభావేకాధిపత్యేపివా || వ్యా || దంపత్యో
రితి || దంపత్యోః జాయాచపతిశ్చదంపతీతయోర్వగూవరయోః - రాశీ-స
మనప్తమాచేత సుతదౌపుత్రప్రదౌ-స్త్రీ-రాశిమారభ్యపురుషరాశిప
ర్యంతంగణనాయాంక్రియమాణాయాం - రాశీనాంసప్తసంఖ్యాచేత్సమస్త
ప్తకంభవతి - తయోద్దంపత్యోః రాశీపకరాశిశ్చేత్రావపిముఖ్యాఉత్తమా-
కించత్రిభవౌస్త్రీ-రాశిమారభ్యపురుషరాశివర్యంతం - పునఃపురుషరాశి
మారభ్యస్త్రీ-రాశివర్యంతంగణనాయాంసత్యాం - తృతీయైకాదశౌ - త
ద్వితీ - చతుర్థదశమాచ - తద్వ్యయాతావేకాదశశ్చతీయాదశమచతు
ర్థాచేత్ - శుభాలన్యథాలశుభా - ఉద్వాహాసమయేనవపంచమాతులశు
భౌ - తద్వ్యయాపంచమనవమాచేత్ - శుభాగ్రహయోర్వధూవరరా
శ్యధిపత్యోఃమిత్రత్వేసతివా - ఏకాధిపత్యేసతివా - ఉభయోఃజన్మరాశ్యోః
ఏకపవాధిపతిశ్చేత్ - ద్వావిమావపినవపంచమావపిశుభా*****

అ || కన్యకజన్మరాశి మొదలుగణనజేసినందునగలిగెడిఫలమును జెప్పు
చున్నాడు || తా || కన్యజన్మరాశి మొదలువరజన్మరాశి వరకు గణనజేయ
గా - వరునిజన్మరాశి - ౭వదియొయున్నపుత్రప్రదంబగును - దంపతులజన్మ
రాసులొకటియొయున్ననుత్తమంబగును - స్త్రీజన్మరాశికి-పురుషజన్మరా
శి - ౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౧-ఈసంఖ్యగలదైయున్నను - పురుషరాశికి స్త్రీ-రాశి-
౩ - ౪-౫-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౧ - ఈసంఖ్యగలదైయున్నను - శుభకరంబగును - దంపతుల
జన్మరాశ్యధిపులుపరస్పరమిత్రత్వముగలవారైయున్నను - దంపతీజన్మరా

సులకోకగ్రహమధిపతియైయున్నపుడు - స్త్రీ జన్మ రాశికి - ౯వదియైయున్నపుడు రాశియు - పురుష రాశికి - ౫వదియైయున్న స్త్రీ రాశియు - శుభ కరంబగును - ఉత్తవ్యతిరిక్తంబుగనున్న పక్షమున శుభ కరంబగు ననుట***

౧౧౩ || స్వాద్విర్వాదశ ఆతి దఃకలహదఃషష్ఠోష్టమస్తుక్రమాత్సర్వ త్రాపిసమాలయాదిరథ వాద్విర్వాదశోఽప్యుత్తమః | దంపత్యోర్విషమాలయాదిరథ వాషష్ఠోష్టమశ్శోభనో వర్గాయద్యపరేశుభా అథశుభాస్తద్వ్యత్యయామద్యమా || వ్యా || స్వాదితి || ద్విర్వాదశః ఆర్తిదఃవ్యధాకరః ద్వాదశద్వికంతుశుభమిత్యర్థాల్లభతే - షష్ఠోష్టమస్తుకలహదఃదంపత్యోకలహప్రసః - అష్టమషష్ఠాశుశుభా - సర్వత్రపక్షే - సమాలయాదిస్సమరాశిరాదిర్యస్యసఉత్తమః - అథ వాద్విర్వాదశోపిసమాలయాదిర్యదిశుబః - అనేన స్త్రీ రాశిస్సమరాశిశ్చేచ్ఛభః షష్ఠోష్టమస్తువిషమాలయాదిశ్చేద్దంపత్యోశోభనః - వర్గాశుభపక్ష్యర్గాయదిశుభాః - అశుభాశ్చేదశుభాః - తద్వ్యత్యయాతయోఃద్విర్వాదశషష్ఠాష్టమయోఃవ్యత్యయామధ్యమా - మధ్యమఫలదావనుత్తమావితీయావత్ *****

తా || స్త్రీ జన్మ రాశి మొదలు పురుష జన్మ రాశి వరకు గణన జేయగా స్త్రీ రాశికి పురుష రాశి - ౨వది గానుండి - పురుష రాశికి స్త్రీ రాశి - ౧౨వది గానున్న దుఃఖకరంబగును - పురుష రాశి - ౬వది గానుండి స్త్రీ రాశి - ౧౨వది గానున్న కలహకరంబగును - పురుష రాశి - ౧౨వది గానైన - ౬వది గానైననుండి స్త్రీ రాశి - ౨వది గానైన - ౧౨వది గానైననున్న మధ్యమంబైయుండును - ఇదియునుంగాక స్త్రీ రాశివృషభాదిసమరాసులలోనొకటిగనుండేనేనియపుడు - ౨వది గానున్న పురుష రాశియు - ౧౨వది గానున్న స్త్రీ రాశియు శుభకరంబగును - స్త్రీ రాశి మేషాదివిషమరాసులలోనొకటిగనున్న నపుడు - ౬వది గానున్న పురుష రాశియు - ౧౨వది గానున్న స్త్రీ రాశియు శుభకరంబగును - పక్ష్యర్గులు శుభసంబంధులై యున్న శుభకరంబులగును - అశుభసంబంధులై యున్న శుభకరంబులగును, *****

౧౧౪ || అ | అథ ద్వాభ్యాం గ్రహమిత్ర త్వమాహ || మూ || సూర్యస్వార్యకుజేందవశ్చ సహృదశ్చ త్రాసి తార్కి విధోః సూర్యజ్ఞానుహృదౌ నశత్రు రవనీపుత్ర స్యమిత్రాణి తే | అర్థా ర్యేందవ ఇందుజోప్య హితకృద్భిస్సా

ర్తశక్త్రాహితాచంద్రోరిఃసుహృదోగురోఃకుజశశిబ్రహ్మస్సితజ్ఞోరిపూ॥
వ్యా॥ సూర్యస్యేతి॥ సూర్యస్యఆర్యకుజేందవఃగుర్వంగారకచంద్రాః -
సుహృదఃమిత్రాణి - సితార్క సితశుక్రఃఅర్కఃశనైశ్చరఃపతాశత్రూఅ
వశిష్టోబుధఃసహాధిపారిశేషాదవగంతవ్యం - విధోశ్చంద్రస్య సూర్యజ్ఞో
సూర్యబుధౌసుహృౌ - నశత్రుఃఅస్యశత్రుఃకోపినాస్తి - కుజగురుశుక్ర
శనైశ్చరాస్సమాభివృద్ధిః - అవసీపుత్రస్యాంగారకస్యతే ప్రసిద్ధాఃఅర్కా
ర్థేందవః - సూర్యగురుచంద్రాః - మిత్రాణి - ఇంద్రజిత్బుధఃఅహితకృత్శ
త్రురిత్యర్థః - శశిశుక్రాసమా - జ్ఞస్యబుధస్యఅర్కశుక్రాహితాసుహృదౌ
చంద్రస్తుఅరిఃశత్రుః - కుజశనిగురువస్సమాఃగురోఃకుజశశిబ్రహ్మఃఅంగా
రకశశిసూర్యాఃసుహృదః - సితజ్ఞోశుక్రబుధౌరిపూశత్రూ - శనిస్సహః॥

౧౦౩॥ మూ॥ సౌమ్యార్కీసుహృౌభృగోశ్శశిరవీశత్రూభృగుజ్ఞో
హితౌ॥ మందస్యారరవీందవశ్చరిపవోనుక్తాఃక్రమాన్తధ్యమాః॥దంపత్యో
ర్యదిజన్త రాశ్యధిపయోరేకాధిపత్యేశుభోమైత్రేవాసమయోస్సమస్తృ
హితయోర్వర్గస్తయోమృత్యుకృత్॥ వ్యా॥ సౌమ్యేతి॥ భృగోశుక్ర
స్యసౌమ్యార్కీబుధశనీ - సుహృౌశశిరవీచంద్రసూర్యాశత్రూ - ఇతరౌ
కుజగురుసహావిత్యర్థాల్లభ్యతే - ఎవంసర్వత్రబోధ్యం - మందస్యశనైశ్చ
రస్యభృగుజ్ఞోశుక్రబుధౌహితౌసుహృౌ - ఆరరవీందవఃఆరోంగారకః - ర
వీంకూసూర్యాచంద్రమసౌపతేత్రయఃరిపవశ్శత్రవః - అనుక్తాఃఉక్తాతిరి
క్తాఃక్రమాత్మధ్యమాస్సమాభివృద్ధిః - యథా - సూర్యస్యఆర్యకుజేందవ
సుహృదః - శుక్రశనిశత్రూభివృద్ధేఉక్తాఃఅన్యోబుధఃఅనుక్తఃసఃసమః
ఏవమన్యేషామపిక్రమాత్సమత్వమవగంతవ్యమిత్యాశయః - గ్రహమిత్ర
తాయాఃప్రయోజనమాహ॥దంపత్యోరితి॥దంపత్యోఃజన్తరాశ్యధిపయోః
మైత్రేమిత్రత్వేనతి - ఏకాధిపత్యేవాయదిశుభః - సహయోఃదంపతీరాశ్య
ధిపత్యోః - సహయోస్సతోః - సమస్సమఫలప్రదభివృద్ధిః - అహితయోస్త
యోరేవశత్రోస్సతోః - తయోర్దంపత్యోర్వర్గఃరాశివర్గఃమృత్యుకృత్ -
అగ్రకేంద్రలిఖ్యతేఇమేవశత్రుమిత్రత్వేనైసగి - కే - తాత్పర్యఃశత్రుమిత్ర
త్వేతు - గ్రహస్యశత్రౌలేద్వితీయశృణీయచతుర్థదశమైకాదశద్వాదశేషు
స్థితోమిత్రః - ప్రథమపంచమషష్ఠసప్తమాష్టమనవమేషుస్థితశ్శత్రుర్భవ
తి - ఇమేతాత్పర్యలికశత్రుమిత్రత్వే - తథాచ - నైసగికమిత్రంతాత్పర్య

కమిత్రంయశిఅధిమిత్రంభవతి - నై సగకశత్రుస్తాత్థాలికశత్రుశ్చేదని
 శత్రుర్భవతి - నై సగకమిత్రంతాత్థాలికశత్రుశ్చేత్సమోభవతి-నై సర్ది
 కశత్రుస్తాత్థాలికమిత్రంచేత్సోపిసమోభవతి-నై సగకసమస్తాత్థాలిక
 శత్రుశ్చేత్సోపిశత్రురేవ - తాత్థాలికసమాత్వాభావాత్ - తథాచోక్తం
 బృహజ్ఞాతకే || శ్లో || అన్యోన్యస్యధనవ్యయాయసహజవ్యాపారబంధుస్థి
 తాస్తత్కాలేనుహృదస్స్వతుంగభవనోప్యేతేరయస్తస్వనృథా । ద్వేష్టి
 కానుక్తభవాంశుహృత్సమరిపూం తస్మిన్చింత్యనై సగికాంస్తత్కాలేచపు
 నస్తుతానధినుహృన్న్తి తాచిక్కికల్పయేదితి*****

అ || రెండుశ్లోకములచేత గ్రహమైశ్రవస్తునువక్కాణింపుచున్నాడు||
 తా || సూర్యునికి - కుజగురుచంద్రులుమిత్రులు-శనిశుక్రులుశత్రువులు -
 బుధుడుసముడు - శత్రుశూన్యమై నచంద్రునికి - రవిబుధులుమిత్రులు-కు
 జగురుశుక్రశనిలుసములు - కుజునికి - రవిగురుచంద్రులుమిత్రులు-బుధు
 డుశత్రువు - శనిశుక్రులుసములు-బుధునికి-రవిశుక్రులుమిత్రులుచంద్రు
 డుశత్రువు-కుజశనిగురువులుసములు-గురువునకు-కుజచంద్రసూర్యులుమి
 త్రులు - బుధశుక్రులుశత్రువులు - శనిసముడు - శుక్రునకుశని బుధులుమి
 త్రులు - సూర్యచంద్రులుశత్రువులు-గుర్వం గారకులుసములు - శనైశ్చ
 రునకు - బుధశుక్రులుమిత్రులు-కుజరవిసోములుశత్రువులు - గురుడుస
 ముడు-ఈ ఐదవబడినశత్రుమిత్రత్వములుస్వభావసిద్ధంబులు-ఇదియునుంగా
 క- ఆయా కాలములయందునంభవించుశత్రు మిత్రత్వములెవ్వియనిన-గ్ర
 హమునకు-౧-౩-౪-౧౦-౧౧-౧౨-ఈస్థానములయందున్న గ్రహములుతా
 త్థాలికమిత్రములు-౧-౨-౬-౭-౮-౯ - ఈస్థానములయందున్న గ్రహములు
 తాత్థాలికశత్రువులు - నై సర్దికమిత్రగ్రహము తాత్థాలికమిత్రమైయున్న
 సధిమిత్ర మగును - నై సర్దికశత్రువుతాత్థాలికశత్రువైనసధిశత్రువగు
 ను - నై సర్దికశత్రువుతాత్థాలికమిత్రుండైనసముండగును - నై సర్దికమి
 త్రుడుతాత్థాలికశత్రువైనసముండగు - నై సగికసముడు తాత్థా
 లిక శత్రువైననతండునుశత్రుండగుననినిణకముంపవలయు-
 ఈశత్రు మిత్రనిణకయమునకుప్రయోజనంజేమియనినవధూవరులజ
 న్నరాశ్యధిపతులకుమిత్రత్వముగలిగియున్నను - ఏకాధిపత్యముగలిగియు
 న్నను - శుభకరంబగును-సమత్వముగలిగియున్నసామాన్యఫలంబులుగలు
 గును - శత్రుత్వముగలిగియున్నదశతులకుమృత్యుకరంబులగుననుట.***

౧౧౬ || ౧౧౭ || ౧ || అథద్వాభ్యాంయోః కూటమాహ || మూ || భానాని
యోనిరియం తుద స్రవరుణావశ్చోయమాంత్యో గజౌపుష్యగ్ని సదజావ
హీవిధివిధూశ్వానాతుమూలేశ్వరౌ | మాగ్జాలాపురగాదితీపితృభగావా
ఖూపశూచార్యమాహిర్బుధ్నోమరుదర్కభేతుమహిషావిం ద్రాగ్నిచి
త్రాఖ్యభే || వ్యాఘ్రాశక్తిభమైత్రభేతుహరిణోతోయాచ్యుతౌమర్తతౌ
సింహాఖ్యావజపాద్వసూఫణిరిపూవిశ్వాభిజిజ్ఞేక్రమాత్ | శ్రైవణంబర
సరీసృపంహరిగజంశాఖామృగాజంభవేద్దంపత్యోరపివైరమశ్వమహిషం
గోవ్యాఘ్రమోత్వాఖుచ || వ్యా || భానామితి || వ్యాఘ్రావిఃచ || దస్రవ
రుణావశ్చినీశతభిషజౌ - అశ్వేత్తరశౌ - యమాంత్యోభరణీరేవత్యోగజౌ -
పుష్యగ్నిపుష్యకృత్తికే - సదజౌచ్ఛాగౌ - ౨ ధిధూరోహిణీమృగశిష్టే - ఆహీ
సర్పౌ - మూలేశ్వరౌ - మూలాశ్రేణి - శ్వానౌశునకౌ - ఉరగాదితీ - ఆశ్రే
షాపునర్వసూ - మాగ్జాలౌ - పితృభగౌమమసూర్వఫల్గునౌ - ఆఖూమూ
షకౌ - అర్యమాహిర్బుధ్నో - ఉత్తరఫల్గునృత్తరాభాద్రేపశూగానౌ
మరుదర్కభేత్వాతీహస్తౌ - మహిషౌ - ఇంద్రాగ్నిచిత్రాఖ్యభే - విశాఖా
చిత్రానక్షత్రే - వ్యాఘ్రాశ్చాన్దూలౌ - శక్తిభమైత్రభేతుశ్చేష్టానూరౌధే
తు - హరిణౌమృగౌ - తోయాచ్యుతౌశూర్వాషాధాశ్రవణే - మర్కటౌక
పీ - అజపాద్వసూపూర్వాభాద్రాధనిష్ఠే - సింహాఖ్యా - విశ్వాభిజిజ్ఞేఉత్త
రాషాధాభిజిన్నక్షత్రే - ఫణిరిపూఫణినాంసర్పాణాంపూశః ప్రాబ్రహ్మ
క్రమాదుక్తక్రమాత్ - బోధ్యః || తేషాంవైరయోనిమాహ || శ్రైవణమితి ||
శ్రైవణం - శ్వాశునకఃపిణః కృష్ణమృగః - తయోస్సమాహరః - శ్రైవణం - యే
షాచవిరోధశ్వాశ్వతికృత్తేకవద్భావస్సర్వత్రనపునకమితి నపునక
త్వం - భభ్రుసరీసృపం - బభ్రుర్నకులః - సరీసృపస్సర్పశ్చ తయోస్సమాహ
రః - బభ్రుసరీసృపం - సూరిగజంసింహగజం - శాఖామృగాజంమర్కటచ్ఛాగం
అశ్వమహిషం - గోవ్యాఘ్రం - ఉత్వాఖుమాగ్జాలమూషకం || ౧ || టీకార్చి
డాలోమాగ్జాలఇత్యమరః - పతేషాంయథావైరం - తథాతత్సంజ్ఞకనక్షత్రజా
తయోగ్య పత్యోరపివైరంభవేత్ - మూలానక్షత్రేయోజాతస్సశ్వా - అ
నూరాధాయాంయూజాతాసాపణీభవతి - ఉభయోర్వైరంవిరోధః - ఏ
వమన్యేషామపిద్రష్టవ్యం - ఇయమేవ - భానాంయోనిః - యోనికూటఇత్యు
చ్యతే - ఉక్తరీత్యామయోర్నక్షత్రయోనః - విరోధః - తన్నక్షత్రజాతయో

రేవదాంపత్యం ముక్తమిశ్యశ్చ సాయః.*****

అ || రేవదాంపత్యం ములచేతయోనికూటమును జేప్పుచున్నాడు || తా || అశ్వినీశతభిషజ్జక్షుక్రములు - గుణములను సంజ్ఞగలవి - భరణీరేవతులే నుండులు - పుష్యకృత్తికలజములు - రోహిణి-మృగశీర్షములు - సర్పములు - మూల-ఆద్రా-కుక్కలు - ఆశ్రే-పున-పిల్లలు - మఖ-పుబ్బ-కొక్కులు - ఉత్తర - ఉభా-గోవు - స్వాతి-హస్త-ఎనుబోతులు-విశాఖ - చిత్త - పులులు - జ్యేష్ఠ-అనూరాధ-మృగములు-పూషా - శ్రవ-కోతులు-పూర్వా-ధని-సింహములు - ఉషా-అభిజి-ముంగిసలు-ఈరితిననక్షత్రములకు సంజ్ఞలనెరుంగవలయు - ఇందువరస్పరవైరముగలజంతువులెవ్వయిన - శునకహరిణంబులు - పాముముంగిసలు - సింహగజములు-కపిచ్ఛాగంబులు- అశ్వమహిషములు - గోవ్యాఘ్రములు-ఇవిచిరకాలవైరముగలవైయుండుగావుననీ పరస్పరవిరోధిజంతుసంజ్ఞగలనక్షత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీపురుషులకు దాంపత్యముఘటించినమిక్కిలికలహకరంబగును - నీచెప్పబడినక్రమంబునవరస్పరవిరోధములు లేకయుండెడినక్షత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీపురుషులకు దాంపత్యముయోగ్యంబగునితాత్పర్యము.*****

౧౦౬ || అ || అథయోనికూటస్య ఫలమూహ || మూ || యుగ్మాద్యంపురుషస్య భంచయవ తేర్ధిష్ఠ్యంతుయుగ్మాత్సభమ్ | పుంధిష్ఠ్యేప్రభవశ్శుభశ్చ పురుషః స్త్రీధిష్ఠ్యజాస్త్రీశుభా | స్త్రీధిష్ఠ్యేప్రభవపుభావపిశుభౌ పాణిగ్రహేద్వేషశాతౌద్వావాపురుషక్షౌజౌతుయదివాస్వవ్యత్యయగ్నోద్భవా || వ్యా || యుగ్మాద్యమి || యుగ్మాద్యంయగ్నే-పూర్వోక్తదస్త్రవరుణావిత్యాదినక్షత్రస్వయే - ఆద్యంప్రథమం - భంసక్షత్రపురుషస్య పురుషసంబంధినక్షత్రం - యవతేర్ధిష్ఠ్యం స్త్రీనక్షత్రంతు - యుగ్మాత్సభంతుగ్నే అంత్యనక్షత్రమితి వేదితవ్యం - యథా అశ్వినీశతభిషజ్జక్షే ఆద్యమశ్వినీనక్షత్రంపురుషసంబంధి - యుగ్మాత్సభంశతభిషక్ - స్త్రీనక్షత్రం-పవంసర్పత్రయోజ్యం-పతస్యఫలందగ్నయతి-పుంధిష్ఠ్యప్రభవః పురుషనక్షత్రజాతః పురుషశుభః స్త్రీధిష్ఠ్యజాస్త్రీనక్షత్రజాతా-స్త్రీశుభా అథవా - ఉభావపిస్త్రీపురుషావపి - స్త్రీధిష్ఠ్యప్రభవాస్త్రీధిష్ఠ్యజాతాయది - పాణిగ్రహేవివాహవిషయే-శుభాశుభస్త్రా - తౌద్వాస్త్రీపురుషా - పురుషక్షౌజాయది-అథవా-స్వవ్యత్యయగ్నోద్భవా - పురుషనక్ష

త్రజాస్త్రీ - స్త్రీ నక్షత్రజఃపుమాంశ్చే ద్వా యది - శ్వేషకాలహప్రబౌ॥

తా॥ భానాంయోసిరియంతు - అనుక్లోకమున జెప్పబడియున్న అశ్వినీ శత తారలు మొదలగునక్షత్ర ములజంటలలో నెందఱినక్షత్రముపుగుషనక్షత్రమునియు - రెండవనక్షత్రము స్త్రీ నక్షత్రమునియుసంజ్ఞలు - అందుపుగుషనక్షత్రమునబుట్టినవరుండును - స్త్రీ నక్షత్రమునబుట్టినకన్యెయువిహాహవిషయమైశుభకగులగుదురు - స్త్రీ నక్షత్రమునబుట్టినదంపతులును శుభకరులగుదురు - ఉభయులుపుగుషనక్షత్రమునబుట్టినవారైయున్నను కన్యాయువుగుషనక్షత్రమునబుట్టినదై యుండిపురుషుడు స్త్రీ నక్షత్రమునబుట్టినవాడైయున్నను-నిత్యకలహములుగలుగుచుండును*****

౧౦౮॥ అ॥ క్రమ ప్రాప్తం స్త్రీ దూరకూటమాహ॥ మూ॥ స్త్రీ భాద్యంవరభాంతమేవగణయేత్ స్త్రీ దూరమాజ్యేయది శ్వేషంశుభ్యఫలం ద్వితీయనవకేదద్యా తృతీయేనుఖమ్ । స్త్రీ ధిష్ణ్యస్యయదాశ్రయోదశ పరంపుంజన్త ధిష్ణ్యంభవేజేవంవాబహుపుత్రకృత్పరిణయేనోచేత్రయోర్వైరకృత్ ॥ వ్యా॥ స్త్రీ భాద్యమితి॥ స్త్రీ భాన్యం స్త్రీ నక్షత్రమారభ్య - వరభాంతంపురుషనక్షత్ర పర్యంతమేవగణయేత్ - ఏవకారేణనతూక్తవై పరీత్యేనేత్యర్థః - ఏవంగణనాయాంక్రియమాణాణాంఽద్యే ప్రథమనవకేచంనక్షత్రవిద్యతేయది - తదా స్త్రీ దూరం స్త్రీ దూరకూటం - శ్వేషందంపత్యోఃకలహందద్యాత్ - ద్వితీయనవకేయదినుభ్య శుభలందద్యాత్ - తృతీయేతృతీయనవకేయది - నుబందద్యాదిత్యేకఃపక్షః పత్రాంతరమప్యహ॥ స్త్రీ ధిష్ణ్యస్యస్త్రీ జన్తనక్షత్రస్యపుంజన్తధిష్ణ్యంపురుషజన్తనక్షత్రం - త్రయోదశపరం - త్రయోదశనక్షత్రాస్పరం - యదాభవతి - తదా స్త్రీ దూరకూటంబహుపుత్రకృద్భవేత్ - నోచేత్ - త్రయోదశనక్షత్రాత్పూర్వంపుంభంయది - తదాత్రయోదశంపత్యోఃవైరకృద్భవేత్ - ఉత్తరోత్తరదూరస్యశుభకరత్వాదిత్యభావః*****

అ॥ స్త్రీ దీఘఃపర్లునుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ కన్యకనక్షత్రముమొదలుకొమ్మిడిసినక్షత్రములవరుసన - ౨౭నక్షత్రములనుమూడినవకములుగావింపగ - వరనక్షత్రముమొదటినవకముననున్నకలహకరింబును - ౨వనవకముననున్నమధ్యశుభలంబును - ౩వ - నవకముననున్న శుభకరింబును

గును - వారియొక పక్షంబున - కన్నియనక్షత్ర మునకు ౧౩ నక్షత్రముల
పైనవగనకు త్రమున్నశుభకరంబును- అంతకులోపలనున్న నశుభకరంబు
నగునని శాశ్వర్యము *****

౧౦౮ || అ || అథ గణకూట మాహా|| మూ|| మి త్రా ర్యాద్యదితీంకు పౌష్ణ
పవన శ్రోణార్క తారాస్సు గామ ర్త్యాఖ్యా నవచోత్తరాత్ర యహర బ్ర
హ్మత్రిపూర్వాంతకాః | ఇంద్రాగ్నీవసుమూలపి త్య వరుణజ్యేష్ఠాగ్నౌ
హిత్యప్తభా న్యేతాన్యాసురసంజ్ఞికానినవతర్క త్యేగణానాం ఫలం || వ్యా||
మిత్రేతి || మి త్రా ర్యాద్యదితీంకు పౌష్ణపవన శ్రోణార్క తారాః అనూరా
ధాపు ష్యాశ్వినిపునర్వసూన్యాశ్విష రేవతీస్సాతీశ్రవణమాస్తాః - ఏతానవ
తారాః - సురాః దేవ గణాః - ఉత్తరాత్రయహర బ్రహ్మత్రిపూర్వాంత
కాః - ఉత్తరోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రాద్రాగోహిణీపూర్వఫల్గునీసూ
ర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రాభరణిః - ఏతాః నవతారాః - మర్త్యాః మను
ష్యగణాః - ఇంద్రాగ్నీవసుమూలపిత్యవరుణజ్యేష్ఠాగ్నౌహిత్యప్త
భాని - విశాఖాధనిష్ఠామూలమమాశతభిషగ్జ్యేష్ఠాకృత్తికాశ్రేషాచిత్ర
ఇతినవనక్షత్రాణి - ఆసురసంజ్ఞికానిరాక్షసగణాద్యత్యర్థః - గణానాం దేవ
రాక్షసమనుష్యగణాశాం ఫలం వత్సే అగ్ని మశ్లోక ఇతి శేషః :*****

అ || గణకూటము మనచింపుచున్నాడు || శా|| అశ్విన-పున-పుష్య-హ-స్వా-
హ-అనూ-శ్ర-రే-ఈనక్షత్రములు దేవగణములు- ఉత్తర-ఉషా-ఉభా-
ఆద్రా- రో-పూష-పూషా-పూభా - భ - ఈనక్షత్రములు మనుష్యగణ
ములు - విశా-ధని-మూ-మ-శత-జ్యే-కృ-ఆశ్రే- చి - ఈనక్షత్రములు రా
క్షసగణములు - ఇతైతం గుననీనక్షత్రములకు గణసంజ్ఞ జేయుటకు ఫల మువ
త్సమాణశ్లోక మందు బైప్పబడునని తాత్పర్యము.*****

౧౦౯ || అ|| పూర్వోక్త గణానాం ఫలమాహ|| మూ|| దంపత్యోః స్వగణస్మ
భిః పరిణయే మర్యామ రాణాంగణో మధ్యశ్చ మరరక్షసా మశుభకృత్
ర్త్యాసురాణాం కృత్తిః | హిత్యాదై త్యగణేన మానుషగణం హిత్యా మరా
ణాంగణం మన్యం శోభనమా మనంతి మునయః కేచిత్త పాణిగ్రహే || వ్యా||
దంపత్యోరితి || పరిణయే వివాహవిషయే- దంపత్యోః స్వగణస్వకీయగణాః
ఉభయోరేకగణాద్యత్యర్థః - శుభః - మర్త్యామరాణామనుష్య దేవానాం
గణః - ఏకస్య మనుష్యగణః అన్యస్య దేవగణ శ్చేత్ - మధ్యమః - అనరరక్ష
సాంగణః - ఏకస్య దేవగణః - అన్యస్య రాక్షసగణ శ్చేత్ - అశుభకృత్ - మ

రూపసు గాణాంగణః - ఏకస్య మనుష్యగణః - అన్యస్య రాక్షసగణశ్చేత్ -
 మృతిర్నగణంభ వేత్ - దైత్యగణేనసహమనుష్యగణంహిత్యా విహాయరా
 త్సుసగణేనామరగణంచ - హిత్యా-అన్యంమనుష్యదేవగణంపాణి గ్రహేవి
 వాహవిషయే శుభకరమితి కేచిన్మునయః ఆనునంతివదంతి - హిత్వాదైత్య
 గణేనమానుషగణంహిత్యానురాణాంగణమిత్యగ్రవిశేషః కేవలదేవానుర
 గణస్యమనుష్యగణస్య వాననిషేధః - కింతు - స్త్రియా రాక్షసగణః - పురు
 షస్యదేవగణో వామానుషగణో వాయదిదోషప్రదః - అన్యథాపురుషస్య
 రాక్షసగణః స్త్రియాః దేవగణోమనుష్యగణో వాయదిశుభప్రదః ॥ శ్లో ॥
 స్త్రీ రాక్షసంసక ర్తవ్యంక ర్తవ్యంసర రాక్షసమ్ । స్త్రీ రాక్షసంభవేన్మృ
 త్యుస్సన్య ఏవనసంశయిత్తు క్తత్వాత్ .*****

అ ॥ పూర్వశ్లోకమున జెప్పబడినగణములకుఫలమును జెప్పుచున్నాడు
 తా ॥ దంపతులగణముకటియైయున్న శుభకరంబగును - మనుష్యదేవగణ
 ములునుధ్యమంబులగును - కొందరిపక్షంబుననివియు శుభకరంబులగును -
 దేవరాక్షస గణములు - అశుభకరంబులగును - మనుష్య రాక్షసగణము
 లుమృత్యుప్రదంబులగును - వ్యాఖ్యానమున వ్రాయబడియున్న గ్రంథాం
 తరవచనమువలన-పురుషునిది రాక్షసగణమైయున్ననుయోగ్యంబగుననుట

౧౨౨ ॥ అ ॥ అథమా హేంద్ర వర్గమాహ ॥ మూ ॥ స్త్రీ భావ్యంవర భాం
 తమేవగణయేన్మా హేంద్రవర్గాస్త వ్యమీ వేనస్సజ్జనుదిక్త్రయోదశరస
 త్కోణీనిధితోణయః । దృష్ణే త్రే శరలోచనేపరిణయేహ్యష్టానుపుత్రప్ర
 దావంపత్యో రితరేన దాకలహదావర్గేముముఖ్యస్తవ్యమ్ ॥ వ్యా ॥ స్త్రీ
 భావ్యమితి ॥ స్త్రీ భావ్యంవధూనక్షత్రమారభ్య - వరభాంతంవరనక్షత్ర
 పగ్యంతమేవగణయేత్ ఏవ కారఃవరనక్షత్రమారభ్యవధూనక్షత్రాంతగ
 ణనాయోగ్యవ్యవచ్ఛేదార్థః - ఏవంగణనాయాం క్రియమాణాయాంస
 త్యాం - వేదఃవతుర్ధనక్షత్రం - సప్తమదిక్త్రయోదశరసత్కోణీనిధితోణ
 యః - సప్తమనక్షత్రం-దిగ్దశమనక్షత్రం - త్రయోదశనక్షత్రం-రసాష్టక
 త్కోణీరేకఃవామాంకప్రయేపేణమిలిత్వాపోదశ - వామాంకప్రయే పేణ
 మోత్తరత్రసంఖ్యాగ్రహణంకార్యం - నిధనయోనవత్కోణీరేకఃమిలిత్వా
 ఏకోనవింశతిః - దృష్ణే త్రే ద్వావింశతిః శరలోచనేపంచవింశతిః - అమీ
 ష్టావగ్రామా హేంద్రవర్గాః - దంపత్యోస్సుపుత్ర పదాః - ఇతరేణక్తతిరి

కౌవగాఃకలహశ్ర దాః - అయంవర్గః- పరిణయేవివాహవిషయేవర్గేషు
ముఖ్యః శ్రేష్ఠః.*****

అ || మా హేంద్రవర్గును జెప్పచున్నాడు || తా|| వశూనక్షత్రము మొద
లు - ౪ ౭-౧౦-౧౩-౧౬ - ౧౯ - ౨౨- ౨౫-యీనక్షత్రములు మా హేంద్ర
వర్గములనంబడుం గాననీనక్షత్రములలోనొకటివరనక్షత్ర మైయున్నవివా
హవిషయమైయుత్తమంబగునీమాం హేం ద్రవర్గుశుభకరంబగును-అట్లు గా
కున్నకలహకరంబగుననితాత్పర్యము

౧౨౩ || అ|| గణితాగతాయుష్యవర్గమాహ|| మూ|| స్త్రీభాదేర్వరధిష్ఠ్య
య్యక్తగణనాసంగుణ్యతాంసప్తభిహ్వప్రావింశతిసంఖ్య యాపరిణయేభ
జ్జై వ్యవపుంభాద్యది | తద్వత్తాంగణనాంచ భాగకరణంచాయుష్యవర్గస్త
యంయచ్చేషేనధికేపురైవమరణంతస్యైవమధ్యేతయోః|| వ్యా || స్త్రీభా
దేరితి || పరిణయేవివాహవిషయే - స్త్రీభాదేః స్త్రీనక్షత్రప్రభృతి-వరధిష్ఠ్య
య్యక్తగణనావరనక్షత్రాంతేనాభిజిత్సహితేనయ్యక్తగణనాయా - తాం
గణనాం - సప్తభిన్నప్తసంఖ్యయా-సంగుణ్యప్రావింశతిసంఖ్యయా-భజ్జా
విభజ్య - శేషమేవనిక్షిపేత్ - లభ్యేనప్రయోజనాభాత్-పుంభాద్యపి - పు
నఃపుంనక్షత్రమారభ్య స్త్రీనక్షత్రాంతంయ్యక్తగణనాయా - తాంచగణ
నాం - భాగకరణంవిభాగక్రియాయ- తద్వత్ - పూర్వవత్సప్తభిన్నగుణ్య
అప్రావింశతసంఖ్యయావిభజ్యశేషంనిక్షిపేత్-ఏవంశతి - యచ్చేషే - య
స్యపురుషస్యసంబంధిని శేషే - అనధికేస్త్రీశేషాన్నయ్యనేసతి - తయోర్వం
పత్యోర్వధ్యేతస్యైవపురాప్రథమతఃమరణం - స్త్రీశేషేఅనధికేసతి - స్త్రీ
యాఃప్రథమతోమరణమితివేదితవ్యం-అయమేవాయుష్యవర్గధిక్యవ్యతే-
ఉభయోశ్చేషేసమామదిగంపత్యోర్వరణం-యగపదిత్యర్థాల్లభ్యతే.***

అ || గణితాగతాయుష్యవర్గును జెప్పచున్నాడు|| తా|| కన్యజన్మనక్షత్ర
ముమొదలువరజన్మనక్షత్రమువరకుగణన జేసి - యాసంఖ్యను - ౭టిచేగు
ణించి - ౨౨ చేతభాగింపగా శేషించినసంఖ్యనట్లుంచి - మరలవరనక్షత్ర
ముమొదలుకన్యానక్షత్రమువరకుగణన జేసియాసంఖ్య నుంబూర్వమువలె
గుణించిభాగింపగా శేషించినసంఖ్య - ముందు శేషించియున్నసంఖ్యకంటె
నధికముగనుండెనేనిపురుషునికంటెముందువనితకాలము సేయును-కొదవ
యైయుండెనేనిపురుషుడుముందు కాలము సేయును-సంఖ్యాద్వయముసహం
బుగ శేషించియుండెనేని - ఉభయులకుసమ కాలమునమరణముసిద్ధించు

ననితాత్పర్యము, *****

౧౨౪ || అ || ఆయవర్తనాహ || మూ || ఆయాస్స స్వర్థస్వజనూనుసంహశు
 నకాడతైః ఖరాఖ్యో గజః కాకోష్ఠావినిచై కమేకముడుతత్ప్రాగాదిద ప్రా
 ద్యపి | శిష్టంభత్రితయంభవేత్పరిణయేస్వస్యా యధిష్ఠ్యాదితస్తత్త్వంచ
 ముభంతయోః కలహకృత్సావ్యసాయవగ్గస్తస్త్వయమ్ || వ్యా || ఆయాభితి ||
 ధ్వజనూనుసంహశునకాః-ఉతౌ - ఖరాఖ్యః - గజః - కాకః - ఇత్యష్టే ప్రా
 గాద్యాయాస్సయః - దప్రాదిఅశ్విన్యాది - ఏకైకముడునక్షత్రం-తత్ప్రా
 గాదితేషాంధ్వజాద్యానాంప్రాగాది - పునఃపునస్త్రివారంగణయేత్
 తథాచత్రిరావృత్త్యా - చతుర్వింశతినక్షత్రాణిభవంతిశిష్టంత్రిరావృ
 త్త్యాశిష్టం - భత్రితయంనక్షత్రత్రితయంస్వస్యా యధిష్ఠ్యాదితః ధ్వజనూ
 నుసంహాయస్థితినక్షత్రాదితఃపునభవేత్ - ఆయమధః - ప్రాచ్యాః ధ్వ
 జాయేఅశ్విన్యా శ్రేషానూరాధాశ్రూర్వాభాద్రాః - ఆగ్నేయ్యాంధూమా
 రేభరణీషుఘాజ్యేష్ఠోత్తరాభాద్రాః - దక్షిణస్యాంసింహాయేక్ష్మత్రికాపూ
 ర్నఫల్గునీమూలారేవత్యః - నైర్ఋత్యాంశునకాయేరోహిణ్యుత్తరఫల్గు
 నీష్రూర్వాషాఢాః - ప్రతీచ్యాంవృషభామృగశీషహస్తోత్తరాషాఢాః -
 వాయువ్యాంఖరాయేఆద్రావిశ్రాశ్రవణాని - ఉదీప్యాంగజాయేపునర్వ
 నూస్వాతీధనిష్ఠాః - ఈశాన్యాంకాకాయేపుష్యవిశాఖాశతభిషజః - భవం
 తః - పరిణయేపివాహే-తత్త్వంచముభంయస్త్విన్నాయేపున్నక్షత్రంతత్త్వం
 చమాయేస్త్రినక్షత్రంవిద్యతేచేత్ - తయోర్నంపత్యోః కలహకృత్సావ్యవేత్ -
 ధ్వజాయేఅశ్వినీపురుషభం - తత్త్వంచమేవృషభామేతత్త్వంచమంస్త్రినక్ష
 త్రంమృగశీషాయదితయోః పరస్పరంపంచమవర్గోభవతితయోః పరస్ప
 రవిరుద్ధత్వాద్దంపత్యోః కలహకృదితిభావః - విరోధవిచారస్తువాస్తుప్రకర
 ణేవత్క్యమాణత్వాత్ - ఇహవిస్తరభయాన్నలిఖ్యతే - ఆయమేవాయా
 వగః ఇత్యుచ్యతే *****

అ || ఆయవర్తనుజేష్ఠుచున్నాడు || తా || తూర్పుమొదలు - ౧-దిశ్చలయం
 మనుక్రమంబున - ధ్వజ - ధూమ-సింహ-శునక-వృషభ-ఖర- గజ - కాకా
 యములగుచున్నవి - అట్టిఆయములలోధ్వజాయముమొదలు - ౨-ఆయము
 లయః మను - అశ్విన్యాదికముగ - ౨౭-నక్షత్రములముమ్మారుగణనజేయ
 గాశిష్టించినము - మనత్రములధ్వజాద్యాయత్రయమునగణనజేయవ
 లయు - ధ్వజాణనజేయగా-వరునిత్రమన్న ఆయమునకు - ౫-ఆయ

మున-వరగతు త్ర మునకు - ౫వ - దగుకన్నియనతు త్ర ముండె నేనికలహక
రంబగునని తాత్పర్యము*****

౧౨౫॥ అ॥ అథవశ్యవగమామా॥ మూ॥ కన్యాసుంభతులాధనుర్నరయం
జాంత్యక్త్వాన్మృగంకకటంసింహంచైవయోషంవివాహసమయేవశ్యాశ్చ
శేషాగృహః । త్యక్త్వాన్మృశ్చికమేవసర్వనిలయాస్సింహస్యవశ్యాన్స్తభాజ్ఞా
తవ్యాఅపితౌళికాశ్శుభకరావశ్యాఖ్యయోగాస్తస్వమీ॥ వ్యా॥ కన్యేతి॥
కన్యాసుంభతులాధనురకరయూజాంత్యద్యాస్త్రయఃప్రసిద్ధాః - ధనునకర
యూధనుచ్ఛపరాధకృత్యధః - ధనుషఃపూర్వాధఃఅశ్వాకారఃఉష్ణ
రాధోనరాకారఇతిప్రసిద్ధేః-తేషాంచతుణాంక్రమేణమ్మృగంకకటం
సింహంఋషంబవివాహసమయే - త్యక్త్వా-శేషాగృహః గాశయఃసర్వే
షాంచశ్యాఃపవంసర్వత్రాప్యూహ్యాంసింహస్యవశ్చికమేవవృశ్చికమాశ్రం
త్యక్త్వాన్మృనిలయాఃసర్వగాశయఃవశ్యా ఇతిజ్ఞాతవ్యాః - అమీవశ్యాఖ్య
యోగాః-శుభకరాః-తౌళికాయోగాఅపిశుభకరాః-తౌళికాయోగపిచా
రస్తుడై వజ్జనిలాసేస్పష్టః విస్తృతభయాన్నహరిఖ్యతే.

అ॥ వశ్యవశ్యనుజేష్టచున్నాడు॥ తా॥ వివాహకాలమునందు-కన్యా
ధాకికిమకరరాశిని-కుంభరాశికకర్కటరాశిని-తులారాశికిసింహరాశిని
ధనురుక్షరాధమునకుమీనరాశిని-సింహమునకువృశ్చికరాశినింబరిత్య
జించితక్కినసకలరాసులు - సకలరాసులకును వశ్యంబులనంబడుంగాన
నీవశ్యయోగంబులును-జైవజ్జనిలాసమునుగ్రంథమున-విశదంబుగ జెప్పబడి
యున్నతౌళికాయోగంబులునువివాహవిషయమైశుభకరంబులగుననుట॥

౧౨౬॥ అ॥ అథదినకూటమామా॥ మూ॥ పర్యాయత్రితయేన ప్రాశుషు
వధూనిస్థ్యాదితస్తత్ఫలంమృత్యుప్రీతివిపత్సుఖార్తిపశుకృద్గప్రజామి
శ్రకృత్ । పుంభాంతంగణయేత్తయోఃపరిణయేవర్గోదినాఖ్యస్తస్వయంపుం
భాదీతిజగుఃపరేత్వధఫలంపూర్వోక్తమత్రాపిచ॥ వ్యా॥ పర్యాయేతి॥ వ
ధూనిస్థ్యాదితవధూనక్షత్రమారభ్య పుంభాంతంపురుషనక్షత్రాంతంగణ
యేత్ - పవంగణనాయాంసత్యాంపర్యాయత్రితయే - త్రిమపర్యాయేషు
సహోషుషు - నవనక్షత్రేషు నవనక్షత్రాణామిశ్యధః - క్రమాత్మృత్యుః
ప్రీతిః - విపత్సుఖం-ఆతిఃపశుకృత్రోగకృత్ - ప్రజాకృత్ - అమిత్రకృ
త్శత్రుకృత్ ఇత్యేతన్నలంతయోదంపత్యోభవతి - పరిణయేవివాహ
సమయే-అయమేవదినాఖ్యవగమాదినకూటః - పరేతుపుంభానిపురుషనక్ష

శ్రమారభ్యవధూనక్షత్రాంతంగణయేత్ - ఫలంతు - అత్రాపిఅస్మిన్న ట్టేపి
పూర్వోక్త మేవేతిజగుః.

అ || దినకూటమును జేప్పుచున్నాడు || తా || వధూనక్షత్రముమొదలువర
నక్షత్రమువరకు నెన్న గావరనక్షత్రముమొదటిదైయున్నవృత్తువు - ౨
వదై న-మువము - ౩వదై న-బెడద-రవ-దై న-సుఖము - ౪వ-దై నమనఃపీడ
౬వ - దై నపశులాభము - ౭వ-దై నరోగము-౮వ-దై నసంతానము-౯వ-దై
నశాత్రవ ప్రాప్తియుంగలుగును - మరల-౧౦వ దై నవృత్తువు - ౧౧వ-
దై నముదము - ఈరీతిని తొమ్మిదేసినక్షత్రములకుముహూర్తసీతొమ్మిదిఫలం
బులనిః శాఖ్యంపవలయు-కొందరు-వరనక్షత్రాదిగ నెన్నవలయుననియు -
ఫలనిః శాఖ్యముమున్ను జెప్పియున్న శ్రేరంగుననియు నెడివిరి,*****

౧౨౭ || అ || అథద్వాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంజాతివర్గమాహ || మూ || వి ప్రా
మీనకులీరవృశ్చికగృహఃస్సంహజచాపాన్మపావై శ్యాగోమృగకన్యకాఘట
తులాయుగ్ధాలయాశ్శూద్రజాః | దంపత్యో శుభదై కజాతిరశుభా శ్రే
ష్ఠాశ్చజాతిస్త్రియాహీనాచేదథమధ్యమాపరిణయేభింజాతి రాశేస్తయోః ||
వ్యా || వి ప్రాశ్చితి || మీనకులీరవృశ్చికగృహఃస్త్రియోగాశయోవిప్రావిప్ర
జాతయః - సంహజచాపాస్సంహ మేషధనుఃస్త్రియోన్యపాఃక్షత్రియ
జాతయః - గోమృగకన్యకాఃవృషభమకిరకన్యాఃవై శ్యాఃవై శ్యజాతయః
తేహంఫలమాహ-దంపత్యోపకజాతి శ్చేచ్ఛు భదాపుంజాతిరాశేఃపురుష
రాశ్యపేక్షయా-స్త్రియాజాతిః శ్రేష్ఠాచేదశుభాహీనాచేత్ స్త్రీజాతిఃపుం
జాతేన్యూనాచేత్తద్యమాతయోదంపత్యోఃమధ్యమఫలదాస్త్రీరాశిః
ప్రాప్త్యాణజాతిఃపుంరాశిఃక్షత్రియాదిజాతిశ్చేదశుభా-పుంరాశిప్రా
ప్త్యాణజాతిఃస్త్రీరాశిఃక్షత్రియాది జాతిశ్చేత్తద్య మేతిఫలితోగః,*****

అ || రెండుశ్లోకములచేతజాతివర్గముజేప్పుచున్నాడు || తా || నూనకర్క
టవృశ్చికరాసులు ప్రాప్త్యాణవర్గములు- సింహమేషధనువులుక్షత్రియవ
ణాములు-వృషభమకిరకన్యలువై శ్యవణములు-కుంభతులామిధునము
లుశూద్రవణములు-ఇందుకుఫలంబేమియనిన-దంపతులరాసులొకవణా
ముగలవైయున్న శుభకరంబులగును-వదూరాశి-వదరాశికంటెనుత్తమవ
ణాముగలదైయున్ననశుభకరంబగును-హీనవణాముగలదైయున్నమధ్య
మఫలగంబగునని తాత్పర్యము

౧౨౮ || విప్రక్షత్రవిశశ్చతుర్థకులజాయేషంచమాస్సంకరాష్టషాష్ట

ద్విధవర్ణజాభువిజనావి ప్రాదితః శిష్టభక్తిశయంత్వజాంఘ్రిభ
ముఖం శ్రోవర్ణికానాంభ కేగృతాణాహపిరాశిజాతిఫలవద్వద్భాఖ్యవర్ణస్త
యమ్॥ వ్యా॥ వి ప్రేతి॥ వి ప్రతు శ్రవిశః బ్రాహ్మణత్వ నైశ్యాః - చతుర్థ
కులజాత్మాద్రాశ్చ-పంచమాశ్చ - సంక రాష్ట్రవృత్తయేజనాః-తేషద్విధవ
ణాఃభువిభూ లోకే-ప్రసిద్ధాఃద ప్రాదితః అశ్విన్యాద్యా ద్రాంతా
నాంపణ్ణాం క్రమేణ - బ్రాహ్మద్రాహ్మణాదివణాభవంతి-పవంపునఃపునర్న
ణయేత్ - పవంచతు రావృత్త్యాచతుర్వింశతినక్షత్రాణిభవంతి - అజాంఘ్రి
భముఖం-పూర్వా భాద్రాదికం-శిష్టభక్తితయంనక్షత్రత్రయం-త్రైవ
ణి-కానాంబ్రహ్మక్షత్రవిశాంక్రమేణభవేత్ - పతదుక్తంభవతి-అశ్వినీపు
నవసూహస్తమూలాపూర్వాభాద్రాణాంబ్రాహ్మణవణాః-భరణీపుస్య
చిత్రాపూర్వాషాఢోత్తరాభాద్రాణాంతుత్రియవణాః - కృత్తికాశ్రేషా
స్వాశ్వుత్తరాషాఢారేవతీనాంవై శ్య వణాఃరోహిణీ మఘావిశాఖాశ్రవ
ణానాంశూద్రజాతిః-మృగశీషపూర్వఫల్గున్య నూరాధాధనిష్ఠానాంపం
చమజాః-ఆద్రో-త్తరాజ్యేష్ఠాశతభిషజాంసంకరజాతిరి-ఋతృణాం
జాతేఫలం-రాశిజాతిఫలవత్ గ్రహవ్యం - దంపత్యోర్నక్షత్రజాతిరేకాచే
చ్ఛుభకరా - శ్రేష్ఠాస్త్రీచేదశుభా-న్యూనాచేన్యధ్య మాఅయమేవవణా
ఖ్యవగృత్తుచ్యతే*****

అ॥నక్షత్రజాతివగునుజెప్పచున్నాడు॥తా॥పుడమియందుబ్రాహ్మణ
తుత్రియనైశ్యశూద్రపంచమసంకరంబులను నారువర్ణములుగలవు- ఆయా
రువణములలోబ్రాహ్మణాదివణములమీదక్రమంబు ననశ్వి న్యాదినక్ష
త్రములబలుమారు నెన్న గాశేషించినమూడు నక్షత్రములబ్రాహ్మణాదివ
ణా త్రయములయందు నెన్న వలయు-నిట్లుగణింప గాదంపతులనక్షత్రము
లొకవర్ణముగలవైయున్న శుభకరంబులగును - వధూనక్షత్రమువరనక్షత్ర
మునకంఠెను తమవర్ణముగలవైయున్ననశుభకరంబగును-హీనవర్ణముగల
వైయున్నమధ్యమంబగునని తాత్పర్యము,

౧౨౯॥ అ॥ అథ వేధావగృహమాహ॥మూ॥ద ప్రాదీనిశివాదిభానిపితృ
భాదీనిక్రమాద్వ్యక్తమాజ్ఞేయస్థానిశ్రవణాదిరేవతిముఖంచత్పరిచ
త్పరిచ । దంపత్యోశ్చగణద్వయేజననభే త్వేకైకభంవైరకృచ్చిత్రాచం
క్రవసూడునాంపరిణయేవేధాఖ్యవర్ణస్తయమ్॥ వ్యా॥ద ప్రాదీని॥
ద ప్రాదీని అశ్విన్యాదీనిచత్పరి-శివాదిభానిఆద్రాదిభానిచత్పరి-పిశ్య

భావీనినమావీనిచ త్వరితక్షత్రాణి - క్రమా క్షణమర్థే స్థానిపుష్కరా-
మాత్ - అశ్విన్యాదిచతుర్ణాం జ్యేష్ఠానూరాధావిశాఖాస్వాత్యంతైకృతా
భవంతి-శ్రవణాదిపుష్కరామాత్-ఆర్ద్రాదీనాంచతుర్ణాం శ్రవణోత్తరాషా
ధాపూర్వాషాధామూలావైరకృతః-రేవతిముఖం గుహాదీనాంచతుర్ణాం రే
వత్యుదిపుష్కరామాత్-రేవత్యుత్తరాభాద్రాపూర్వాభాద్రాశతభిషజః
వైరకృతాభవంతి-దంషతోఽఽజనినభేజర్చనక్షత్రే గణద్వయేషకైః భంవై
రకృత్ - అశ్వినీజ్యేష్ఠయోః-భరణ్యనూతాధయోః-కృత్తికావిశాఖయోః
రోహిణీస్వాత్యంతైకృతా-శ్రవణయోః-పునర్వసూఉత్తరాషాఢయోః-
పుష్యపూర్వాషాఢయోః-ఆశ్రేషామూలయోః-మఘారేవత్యోః-పూర్వ
ఫల్గున్యూతగాభాద్రయోః-ఉత్తరఫల్గునీపూర్వాభాద్రయోః-హస్తశత
భిషజోః-అనోన్యంవైరమిత్యధః-చిత్త్రాచంద్రవసూడునాంచి త్రా
మ్బుగశిష-ధనిష్ఠానాంపరస్పరంవైరకృత్-త్రయాణాంద్విపాన్నక్షత్ర
త్వాదితిభావః-కించచతుష్పన్నక్షత్రాణామేనానోన్యంవై గంతతైవ
త్రిపాన్నక్షత్రాణామనోన్యంవైరమిత్యభావః-అయమేవవేధాభ్యోవర్గః॥

అ॥ వేథావర్గమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అశ్వినీ జ్యేష్ఠలకు-భరణ్యనూ
రాధలకు-కృత్తికావిశాఖలకు - రోహిణీస్వాతులకు-ఆద్రా-శ్రవణముల
కు-పునర్వసూఉత్తరాషాఢలకు - పుష్యపూర్వాషాఢలకు-ఆశ్రేషామూ
లలకు - మఘారేవతులకు - పూర్వఫల్గున్యూతగాభాద్రలకు-ఉత్తరఫల్గునీ
పూర్వాభాద్రలకు-హస్తశత తారలకునుపరస్పరవేధగలిగియుండునుగా
ననీనక్షత్రములజంటలలో నొకజంట దంచతులజన్తనక్షత్రద్వయమై యుం
డెనేనదంచతులకుకలహకరంబగును-ద్విపాన్నక్షత్రములగుచిత్రామ్బుగ
శీష-ధనిష్ఠలునుపరస్పరవైరముగలవైయుండునని తాత్పర్యము*****

అ॥ పక్షివర్గమునాహ॥ మూ॥ తాత్పర్యంపింగళకాకకుక్కుటఖగాబహి
చపంచక్రమాత్తేషాంబాణరసతుమాగణశరాదస్తాదితాత్పర్యోద్య
మిరతివత్సరపిజన్తభేవరిణయో యద్యేకపక్షిస్థితేప్రీతిస్సన్యకలహఃఖగ
ద్వయంతేచేత్పక్షివర్గస్త్వయం॥ వ్యా॥ తాత్పర్యంబి॥ తాత్పర్యోగరుడః॥
ని॥ గుత్తాన్తరుడస్తాత్పర్యంబిత్త్యురః-పింగళఃపక్షివిశేషః-కాకోనాయస
కుక్కుటఃప్రసిద్ధబహిమామయగారః॥ ని॥ హయూరోబహిమానోబహిమాత్య
మరః-ఇత్యేతేపంచఖగాఃపక్షివోజ్యేయాః తేషాంపంచఖగానాంనంబంధి
దస్తాదీనాంపంచఖగాఅధిపతయిత్యర్థః॥ బాణఃఅశ్విన్యాదిపంచకన్య

తాత్పర్యః-రసఃఅన్తాదిషట్కస్యపింగళః-ఋతఃఉత్తరాదిషట్కస్యకా
కః - మాగణః-జ్యేష్ఠాదిపంచకస్యకుక్కుటః శరఃధనిష్ఠాదిపంచకస్యబ
హి-అధిపతిః-ఏవంచసతిదంపత్యోః-జననభేజన్తనక్షత్రే - ఏకపక్షిస్థితేయ
దిప్రీతిఃసంపత్యోరస్యూన్యప్రీతిస్సన్యత్-ఖగద్వయగతేపక్షిద్వయగతే
యదికలహస్సన్యత్అయమేవపక్షివగణిత్యుచ్యతే. *****

అ || పక్షివగణమును జెప్పచున్నాడు || తా || అశ్వినీ మొదలు - ౫ నక్షత్ర
ములకుగరుడపక్షియు - ఆద్రామొదలు - ౬ నక్షత్రములకు-పింగళచానుచ
క్షియు-ఉత్తరమొదలు - ౬ నక్షత్రములకు కాకము - జ్యేష్ఠాదిపంచకమున
కుకోడియు-ధనిష్ఠ మొదలు - ౫ నక్షత్రములకు నెనులియునధిపతులగుటవల
న-నీయాధిపత్యములోవివాహవిషయమైనధూవరులజన్మనక్షత్రములకొక
పక్షియనిపతియైనయన్న-దంపతులకొకరియందొకరికిప్రీతిగలిగియుండును*

౧౩౧ || అ || అధగజ్జవగణమాహ || మూ || లింగానిశ్రితయానితానివిలి
ఖేత్రే ఖాశ్చతస్రోగతాస్త్రిగ్యక్తశ్రహిలింగరజ్జరితతద్వాయవ్యకోణాని
తః | దస్త్రాదిక్రమశఃప్రగక్షిణవిధౌతిర్వగ్విరేఖాంగతేదంపత్యోర్యదిజన్మ
భేదరిణయోస్యాతాంసువైరప్రజే || వ్యా || లింగానీతి || శ్రితయానిలింగాని
శ్రీణిలింగాకారాని - తానిప్రసిద్ధాని విలిఖేత్ తత్రలింగాకారరేఖాత్రిత
యో-తిర్వగ్గతాశ్చతస్రోరేఖావినిఖేత్ తతస్తద్వాయవ్యకోణాదితః-వాయ
వ్యకోణమారభ్యేతియావత్-ప్రగక్షిణవిధౌప్రగక్షిణక్రమేణైత్యథః | న
స్త్రాదిక్రమశఃఅశ్విన్యాదిక్రమాత్-సప్త వింశతినక్షత్రాణిచపలిఖేత్-
ఎవంవిలిఖితేసతిదంపత్యోజన్మభేజన్తనక్షత్రేకతృణీ-తిర్వగ్విరేఖాంగ
తేపకాంతిర్వగ్రేఖాంస్తామేయదిసువైరప్రజేదంపత్యోః పరస్పరంఅ
త్యంతకలహప్రజేస్యాతాం-పరిణయోఽయమేవలింగరజ్జరిత్యుచ్యతే***

అ || రజ్జవగణమును జెప్పచున్నాడు || తా || నిడుపుగమూడులింగాకార
రేఖలు వ్రాసియా రేఖలమీదనాలుగడ్డగీల్లుగీచియందు వాయవ్యకోణము
మొదలు ప్రగక్షిణక్రమముగ నశ్వినీ మొదలు - ౨౭ - నక్షత్రములనుంచ
గానపుడువధూవరులజన్మనక్షత్రములందుగడ్డగీట్లులోనొక రేఖయందున్న
నపుడుదంపతులకుకలహప్రదములగుననితాత్పర్యము*****

౧౩౨ || అ || అశశ్లోకద్వయేనయోగినివగణమాహ || మూ || బ్రహ్మశివ
కుమాశక్తిరథసావారాహశక్తిః క్రమాన్విధాసావృథవైష్ణవీతదనుసా
మాహేం ద్రశక్తిస్తతః | చాముండీదహహేశ్వరీతదనుసాప్రశాన్తిప్రసక్త

క్షయోహ్యుష్పత్తిస్థితినాశ నేచగది తాః స్య హేతుభూతాశ్చితి ||
 వ్యా || బ్రహ్మణీతి || క్రమాత్ బ్రహ్మణీ ప్రాచ్యం ఆథ ఆక్షేయ్యాంకుమారశ
 క్తిః దక్షిణస్యాంసా వారాహశక్తిః - ఆధనై ఋత్యాంసిద్ధాశక్తిః - ఆథ
 ప్రతీచ్యాంసా వైష్ణవీశక్తిః - తదనుతదనంతరం వాయువ్యాంమాహేంద్రశ
 క్తిః - తతః అనంతరం - ఉదీచ్యాందిశి - చాముండి - చాముండిశక్తిః - తదను ఈశా
 న్యాంసా ప్రసిద్ధా - శ్రీః అనాద్యా చింత్యమాయా రూపా మాహేశ్వరీశక్తి
 శ్చేత్యప్తదిక్చక్తయః - దిక్కుశక్తయః - ఉత్పత్తిస్థితినాశ నేచ సమాహారద్విత
 ద్వమేతత్ - ఉత్పత్తౌరక్షణేనాశ నేచ హేతుభూతాః - కారణభూతాః స్యు
 రితి గదితా ఉక్తాః శాస్త్రజైరితి శేషః *****

అ || యోగినీవగుణుజేష్ఠుచున్నాడు || తా || బ్రహ్మణీ - కౌమారి - వా
 రాహి - సిద్ధ - వైష్ణవి - మాహేంద్ర - చాముండి - శ్రీమాహేశ్వరి - అనునివిక్ర
 మంబున ప్రాగాద్యప్తదిక్చక్తులనంబడుటయ గాక యుత్పత్తిస్థితినాశముల
 కు కారణభూతంబులునగునని తాత్పర్యము. *****

౧౩౩ || అ || అథ శక్తీనాం ప్రయోజనమాహ || మూ || బ్రాహ్మ్యద్యప్త
 సు యోగినీష్వపిభవేదేకైకభంద స్రుతశ్చిష్టభక్తితయం సజాతిరివత త్వా
 గాదిసంస్థాస్వపి | సంపత్యోగపిజన్మభేషరిణయే యద్యేకవగంకతేప్రీతిః
 స్యాత్కలశాలాన్యధాతదుభయోస్సాన్యచ్ఛక్తివగంకస్త్వయమ్ || వ్యా ||
 బ్రాహ్మ్యదీతి || బ్రాహ్మ్యద్యప్తసు యోగినీషు పూర్వోక్తాసు - ప్రాగా
 ద్యప్తశక్తిషు - దస్రుతః అశ్విన్యాదితః - ఏకైకభం ఏకైకస్యాందిశి ఏకైకనక్ష
 త్రంక్రమేణ నిక్షిపేదితి శేషః - పర్యాయత్రయేణ నిక్షిప్తే సతి చతుర్వింశతి
 నక్షత్రాణిభవంతి - ఏవంచ శిష్టంభక్తితయం పూర్వాభాద్రాదినక్షత్రత్రి
 తయం ప్రాగాదిసంస్థాసు బ్రహ్మణీకుమారి వారాహీషు తిస్మసు సజాతిరివని
 క్షిపేత్ - ఏవం నిక్షిప్తే పరిణయే సంపత్యోగజన్మనక్షత్రేకళ్యాణీ - ఏకవర్గం
 ఏకశక్తినక్షత్రవగంకతేస్యాతాం యదిదంపత్యోగీప్రీతిస్సాన్యత్ - అన్య
 థా ఉక్తవై పరీత్యేభిష్ఠవగంకతేచేత్ - తన్నక్షత్రద్వయం ఉభయోగం
 పశ్యోః - కలహాః కలహప్రదస్సాన్యత్ - అయమేవ శక్తివగంకాభివ్యవస్థితే
 యమాశయః ప్రాచ్యానుశ్విన్యాశ్రేషానూరాధాపూర్వాభాద్రాశ్చత
 స్రః ఆక్షేయ్యాంభరణీకభూజ్యేష్ఠాశ్రరాభాద్రాశ్చతస్రః - దక్షిణస్యాం
 కృత్తికాపూర్వా ఫల్గునీమూలారేవత్యశ్చతస్రః - వైష్ణవ్యాం దోహిణ్యు

తృతీయ విందు :- ప్రతీచ్యంశ్య గణీషాహస్తోస్తరామా
ధాః-వాయవ్యాంఽద్రా-చిత్రాశ్రవణాని-ఉదీచ్యాంపునవసూస్వా
తీధనిష్ఠాః-ఈశాన్యాంపుష్యవిశాఖాశతభిషజోబోధ్యాః,*****

అ || పూర్వశ్లోక మందు జెప్పబడినయిష్టశక్తులకు ప్రయోజనమును జె
ప్పచున్నాడు || తా || తూర్పుదిక్కు మొదలష్టదిక్కులకును అశ్వినీమొదలా
కొక్కదిక్కునకొక్కదిక్కునకును వరుసనక్రమముగ ౨౭ నక్షత్రములు
సంపూర్ణముగ వరకును విభజించగా వధూవరుల జన్మనక్షత్రములూకశక్తి
సంబంధులై యున్నవరస్పరమై త్రికరంబగును అట్లుగా కున్న కలహకరమగు
నని తాత్పర్యము*****

౧౩౪ || అ || ఆఖలింగవగమాహ || యూ || విశ్వాశ్రేషఠతుష్టయోద
కవసుస్థాన్వంశ్యశక్రాంతకత్వస్త్రాదిత్రితయాభిధాః పరిణయేస్త్రీలిం
గతారాస్త్విమాః | తారాస్యశ్చనపుంసకాశ్శశభిషజ్జులేందవశ్చాపరాః
పుంతారాస్త్విశుభాన్వలింగజనితాప్రీతిఃస్వలింగక్షజా || వ్యా || విశ్వేతి ||
విశ్వేఉత్తరామాధా ఆశ్రేషఠతుష్టయంఽశ్రేషఠామఘా పూర్వఫల్గున్య
శ్శరఫల్గున్యః-ఉదకంపూర్వామాధావసుఃశనిష్ఠాస్థాణుఃఽగ్రా-ఆత్మ్య
రేవతీ-శక్రః జ్యేష్ఠా-అంతకోభరణీత్వస్త్రాదిత్రితయంచిత్రాస్వాతీవిశా
ఖాః - ఇమాశ్చతుదశస్త్రీలింగతారాఃశతభిషజ్జులేందవశతభిషజ్జుల
మ్మగణీషాణీసపుంసకతారాఃస్యఃఅపరాఉక్తావశస్త్రాఃఅశ్వినీకృత్తికారో
హిణీపునర్వసూపుష్యహస్తానూరాభాశ్రవణపూర్వాభాద్రోతరాభా
ద్రాఃఽశపులింగతారాఃస్యః-అన్యలింగజనితాతారాతీశుభా-స్వలింగ
క్షజాప్రీతిశుభకరేత్యథాః-దంపత్యోర్నక్షత్రద్వయం ఏకలింగంచే
చ్ఛుభంభిన్నలింగంచేరశుభమితివేద్యం.*****

అ || లింగవగ్గును జెప్పచున్నాడు || తా || ఉనా-ఆశ్రే-మ-పుబ్బ-ఉత్తర-
పూషా-భ-ఆగ్ర-రే-జ్యే-భ-చి-స్వా-వి-ఈ-౧౨-నక్షత్రములుస్త్రీలింగ
ములు-శ-మూ-పు-ఈ-౩-నక్షత్రములునపుంసకలింగములు-తక్కిననక్ష
త్రములుపులింగములు-యీలింగస్థయమునకు ఫలమేమనినదంపతులజన్మ
నక్షత్రములూకలింగముగలవై యున్నవరస్పరప్రీతికరంబగును-అట్లుగా
కున్న కలహకరంబులగునని తాత్పర్యము*****

౧౩౫ || అ || అథభూతవర్గమాహ || మా || భూవార్యగ్నుమగున్నభాంసీచ
మహాభూతానిపంచక్రమాత్తేషాంపాణరసర్దుమార్దణశరాదస్త్రాదిభూ

మ్యావ్యపి । పకస్యోమజలేభవేదపరభంపహ్నోభవేచ్ఛేత్తయోమృతృ
స్సోమపలేశుభాఃపరియోభూతాఖ్యవర్తస్తవ్యయమ్ ॥ వ్యా ॥ భూవారీలి ॥
భూఃపుధివీ - వారిజలం-అగ్నిః తేజః-హరుత్ వాయుః - సభఃఆకాశఃపతాని
పంచహహానూతానిభవంతి - భూమ్యానిష్పథి వ్యాది-పుథివ్యాదీనాందస్రా
దిఅస్వినీప్రభృతిక్రమాత్ - బాణరస్త్రుమార్గణశరాః - అయమధఃపుథి
వ్యాఃబాణఃశ్విన్యానిపంచకం - జలస్యరసాఆద్రాణిషట్కం - అగ్నేః
ఋతవఃఉత్తరఘ్నన్యానిషట్కం - మరుతః-మార్గాణఃజ్యేష్ఠాదిపంచకం
ఆకాశస్యశరాఃఫణిష్ఠానిపంచకం-ఏవంచసతిఏకస్యనంపత్యోరన్యతరస్య -
ఉడునక్షత్రంజలేఆద్రాణిషట్కేభవేత్ అపరభంఅపరస్య ఉభయోరన్
న్యతరస్యనక్షత్రంవహ్నోఉత్తరఘ్నన్యానిషట్కేభవేచ్ఛేత్తయోర్నం
పత్యోమృతృస్సోమత్ - పరిణయేపిచాహవిషయే - అపరేఉక్తానిరిక్తాశ్చ
భాః-అయంభూతాభ్యోవగ్గః

అ॥భూతవస్తుమజేష్ఠమన్నాదుః॥ తా॥ప్రసిద్ధంబులగుపృథివ్యస్త్రీజోవాయా
కాశముల నెడిపంచభూతములకునశ్వించు మొదలు-౨౭ - నక్షత్రములలోక్ర
మః-బున - పృథివీకి - ౧(నక్షత్రములు-జలమునకు - ౭,నక్షత్రములు- తేజ
స్సుకు - ౬,నక్షత్రములు-వాయువునకు - ౫,నక్షత్రములు - ఆకాశమునకు-
౫,నక్షత్రములు - ఈరీతిరవిభజింప గాగంపకులజన్మనక్షత్రములలో నొక
నక్షత్రము తేజోనక్షత్రముగనుండిమరియొకనక్షత్రముజలభూతనక్షత్ర
ముగనుండెనేనిహృత్కుప్రదేబగును-అట్లు గాకున్నశుభకరంబగుననుట***

౧౩౩- ॥ అ॥ అథద్వాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంచంద్రయోగవర్తమాహ॥మూ॥
ఇంద్రాగ్నియమ అనురత్నవరుణో వాయుఃకుబేర్భివః ప్రాగాదిప్రభ
వోదివాదితిథయోష్యేకైకశష్టోడశ । నాసత్యాదికమేకమేకముదుతచ్చి
ప్రత్రయంఘ్రార్పవస్సూర్యావృష్టభిగాశ్చకేతుగహితాః ప్రాగాదిమస్తా
పితాః ॥ వ్యా ॥ ఇంద్రాగ్ని ఇతి॥ఇంద్రశ్చఆగ్నిశ్చఇంద్రాగ్ని - యవఃప్ర
సిద్ధఃఅనురోనియుః- నగుణః-వాయుః-కుబేరః-శివః-ఇశ్యస్తావేతే ప్రా
గాదిప్రభవఃప్రాగాద్యష్టదిశామధిపతయఃపనందినానితిథయః దినాదిఃప్ర
తిపత్ - సైవాదిగ్యే సాగితేతథోక్తాఃతదాయష్టోడశతేధయః తేష్యేకైక
శష్టైకాదినం ఏకైకస్యాం ప్రాచ్యాదిదిశిక్రనేబద్ధిరావృత్త్యాస్తావృష్టం
ఏవంనాసత్యాదికంనాసత్యావశ్వినీ - సైవఆదిస్యత్రైధోక్తం ॥ ని ॥ నాస
త్యావశ్వినాదస్రావాశ్వినేయాచతావుభాపిత్యమరః - ఏకైకముడునక్ష

త్రంచప్రాగాద్యష్టదిక్షుక్రమేణన్రిగావృత్త్యాస్థాప్యంశదాచతుర్విశతి
ర్భవతితద్విష్టత్రయంతేహంచక్షత్రాణాన్రిప్రశ్రయంపూర్వవత్సూన్రివా
దియథాతథాస్థాప్యంశేశురహితాఃశేతుభిన్నా అష్టభుగంఅష్టగ్రహఃప్రా
గాదిదిక్షుస్థాపితాఃస్థాపనీయాశ్చత్యర్థః*****

౧౩౭ || మూ || దంపత్యోరపిజన్మధిష్ణ్యనశతోజ్ఞాత్వాచతాంతాంది
శంతత్రస్థోడుపతిగ్రహేంద్రతిథిదిక్షాధారిసామ్యేష్టశామ్ | తేహఃమై
త్రవశాచ్చమైత్రముభయోసామ్యేసమత్వంతథాశశ్రుత్వేయదిశశ్రు
తైవశశభృద్యోగాఖ్యవర్గస్తస్త్వయమ్ || వ్యా || దంపత్యోరితి || దంపత్యోఃజ
న్మధిష్ణ్యవశతఃజన్మనక్షత్రవశాత్తాంతాంపురుషనక్షత్రాధిష్ఠితాంది
శంస్త్రీనక్షత్రాధిష్ఠితాందిశంచజ్ఞాత్వాతత్రస్థోడుపతిగ్రహేంద్రతిథిది
క్షాధారిసామ్యేష్టతాంతత్రస్థోడుపతేతద్విస్థనక్షత్రాధిపతేగ్రహేం
గ్రస్యచతిథిదిక్షాధయోఃతిథినాథోదిక్షాధశ్చతయోశ్చతేహంచతుష్టాం
అరిసామ్యేష్టతాంతశశ్రుత్వంసమత్వంమిత్రత్వంచజ్ఞాత్వాతేహంచతు
ష్టాంమైత్రవశాత్మిత్రత్వేనతీత్యర్థఃఉభయోద్గంపత్యోరపిమైత్రంమిత్ర
తా - తేహంసామ్యేదంపత్యోరపిసమత్వంతథాతేహంశశ్రుత్వేయదిశం
పత్యోరపిశశ్రుతైవ - అయగుర్థస్సంపన్నః - పున్నతుశ్రాధిష్ఠితదిశిపిద్య
మానానాంనక్షత్రగ్రహతిథిదిక్షాధీనాంచస్త్రీనక్షత్రాధిష్ఠితదిశిపిద్యనూ
నానాంచక్షత్రగ్రహతిథిదిక్షాధీనాంచపరస్పరంమిత్రత్వేదంపత్యోగపిమి
త్రశ్వంశశ్రుత్వేశశ్రుత్వంసమత్వేసమత్వమితిఅయమేవశశభృద్యోగా
ఖ్యోచంద్రయోగవర్గిత్యుచ్యతే*****

అ || రేంఘశ్లోకములచేతచన్రియోగవర్గునుజెప్పుచున్నాడు || శా || ఇం
న్రిగ్యధిపకులుగలప్రాగాద్యష్టదిక్కులయందును - ప్రతిపక్షమొనలు
గః - తిథులనొక్కొక్కటిగరే. డుమాల్లుచు-అస్విన్యాదినక్షత్రములనొక్కొ
క్కటిగ - ౨౭ - చక్షత్రముపూర్ణివరకును - సూర్యాద్యష్టగ్రహంబులనొక్కొ
క్కటిగనుక్రమంబుచస్థాపింపగా - వరనక్షత్రమున్నదిక్కుయందేర్పడినన
క్షత్రాధిపనినాధిపగ్రహాధిపనిశాధిపతులను - వధానక్షత్రమున్నదిక్కు
యందేర్పడిననక్షత్రాధ్యధిపతులను - మిత్రశ్వముగలిగియున్నదంప
తులకుమిత్రత్వముగలుగును - సహత్వముగలిగియున్నవీరలకునుసహత్వము
గలుగును - శశ్రుత్వముగలిగియున్నవీరికినిశశ్రుత్వముగలుగును*****

౧౩౮ || అ || అథగోత్రవర్ణమాహ॥ మూ॥ గోత్రే శాః క్రతుశో న రీచిభృ
గవానత్రిర్వ సిష్ఠోంగి రాః పౌలస్త్యః పులహః క్రతుః పరిణయేచ త్వా రిచ
త్వారిచ । దప్రాదీచ్యపిసాభిజింతికలహస్సాన్యదేకగోత్రంగతేదంపత్యో
ర్యదిజన్తభేచసతతంగో త్రాఖ్యవగస్తస్త్వయమ్॥ వ్యా॥ గోత్రే నాత్మి॥ మ
రీచిర్భృగవానత్రిర్వసిష్ఠోంగి రాః పౌలస్త్యః పులహః క్రతుః ఇత్యేనేసప్తము
షయః - అశ్విన్యాదీనాం క్రమేణగోత్రే శాభవంతి - సాగ్నిజిః అభిజిత్సహి
తానిదప్రాదీనిచ త్వారిచ త్వారి నక్షత్రాణి - ఏకగోత్రాణిభవంతీతి శేషః -
అశ్వినీభరణీకృత్తికారోహిణ్యః గరీచిగోత్రాభవంతి ఏవంమృగశీషాః దీ
నాంచశుక్లాంక్రమేణబోధ్యం॥ తస్మిజనిమాహ॥ దంత్యోః జన్తభేజన్త
నక్షత్రే ఏకగోత్రంగతేయదివంపత్యోస్సతతంకలహస్సాన్యత్ - భిష్మగో
త్రంగతేయదిశుభమిత్యథాల్లభ్యతే - పరిణయేవివాహవిషయే - అయం
గోత్రాఖ్యవగః

అ॥ గోత్రవర్ణనుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ గోత్రాధిపులగు మరీచ్యత్రిచ
సిష్ఠోంగిరాః పౌలస్త్యః పులహః క్రతుః పుల నడిసప్తముషులయందును క్రతుంబు
నసభిజిత్సహితాశ్విన్యాదినక్షత్రములనాలుగేసినక్షత్రములవరుసననె
న్న గావధూవరులజన్తనక్షత్రములూకగోత్రమునొందియున్నకలహకరం
బగునని తాత్పర్యము.

౧౩౯ || అ || ఇశ్శంవింశతివర్గాప్రపంచయి శ్వేతానీతేమవి ప్రాదీ
నాంనియతేవగ్రానాహ॥ మూ॥ వ గాణామపివింశతిః పరిణయేజ్ఞేయాః స్ఫు
టంభూసురైర్వి ప్రాణాంగ్రహమిత్రత్రైయనియతా రాజ్ఞాంస్రధానంగణః
స్త్రీగూరంతువిశాం ప్రధానమపరోయోన్యాయార్థోమహానన్యేషాంశుభ
దోభవేత్ స్ఫుటమిదంశాస్త్రం విచింత్యంబుధైః॥ వ్యా॥ వగ్రాణామితి॥ భూసు
రైర్జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞేష్విజ్ఞేః పరిణయేవివాహవిషయేవగ్రాణాముక్తవగ్రా
ణాంవింశతిః స్ఫుటంభూతథాజ్ఞేయాః విచారణీయాః - ఇయాంస్తువిశేషః
విప్రాణాంగ్రహమిత్రత్రైవనియతావశ్యకా - రాజ్ఞాంక్షుప్రియాణాం
గణః గణవర్గః ప్రధానం ముఖ్యం - విశాంవైశ్వనాస్త్రీగూరమేవప్రధానం
అన్యేషాంశూద్రాదీనాం అపరోమహానధికః - యోన్యాయార్థశుభదోభ
వేత్ - ఇదంశాస్త్రంబుధైః పండితైః స్ఫుటంసమ్యక్ విచింత్యం విచారణీయం
వశ్వేవంచతుర్వర్ణానాంచతుర్వర్ణాశుభదాత్మత్యక్తేతరేవగ్రోపన్యాస

స్వవైఫల్యంస్యాత్ - తేహంకుశ్రాపుకయోగాభా వాదితిచేన్నైవం -
 దేశభేదేనతేహానుస్మితంథాత రేణపయోగసద్భావదర్శనాత్ - తథాహి
 శ్లో || మాహేంద్రంమూగధేగౌడేపాంచాలేపంచనాడికా | యామ్యేనాడీ
 రాశిమాకుగ్రహమైత్రంతదైవచ || చోలేవిదేహేలింగంస్యాద్వశ్యకా
 స్తీరమండలే | వేధాసారాష్ట్రవిషయేమాళవేర్జునంజ్ఞంసర్వేరాశిగణౌ
 యోనిగ్రహమైత్రగచనోభనమితి ||

తా || జ్యోతిశ్శస్త్రజ్ఞులగువిపులకావశ్యకముగజూడదగినయీ ౨౦ -
 వర్ణులలో బ్రాహ్మణులకుగ్రహమైత్రవర్ణును - రాజులకుగణవగును - వై
 శ్యులకుస్త్రిదీను - వర్ణును - తక్కినశూద్రులకుయోనివర్ణును - ముఖ్యంబు
 లు - శేషించిన ౧౬ - వర్ణులును దేశభేదముచేవ్యాఖ్యయందుచెప్పియున్న
 తెరంగున నాయాదేశములయందుపయోగింపబడుననితాత్పర్యము.

౧౪౦ || అ|| అథోక్తవర్గవిచారణాహజన్తనామనక్షత్రవివేకమాహ ||
 మూ || జన్మక్షేణవరస్యయోజ్యమనిశంస్త్రీజన్మధిష్ఠ్యంబుధైర్యజన్మక్షేణం
 పురుషస్యయోజ్యమనిశంస్త్రీనామభేదాథవా | పున్నామ్నానకదాచనా
 పియువతేజన్మక్షేణయోగఃపునదంపత్యోర్యదినామధిష్ఠ్యయుగళంయ
 ద్వాశుభంస్యాత్తయోః || వ్యా || జన్మక్షేణేతి || బుధేజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞైః
 ద్విజైర్వరస్యజన్మక్షేణస్త్రీజన్మధిష్ఠ్యంస్త్రీజన్మనక్షత్రం - అనిశంసర్వ
 దాయోజ్యం - అథవాస్త్రీనామభేదస్త్రీనామనక్షత్రేణసహపురుషస్యజన్మ
 నక్షత్రంవాయోజ్యం - పున్నామ్నాపురుషనామనక్షత్రేణయువతేః స్త్రీ
 యాః - జన్మధిష్ఠ్యయోగఃనకదాచన - నయోగ్యభిత్యథాఃయద్వాదంప
 త్యోర్నామధిష్ఠ్యయుగళంపునఃనామనక్షత్రద్వయంతుతయోర్దంపత్యో
 శుభంస్యాత్.

అ|| ఈచెప్పబడినవింశతివర్ణులనువిచారించుటకుజన్మనామనక్షత్రముల
 యోగ్యాయోగ్యత్వములచుజెప్పుచున్నాడు || తా|| వరునిజన్మనక్షత్రముతో
 స్త్రీజన్మనక్షత్రమునుజేర్చుటముఖ్యము - అట్లుకాకున్నస్త్రీనామనక్షత్ర
 ముతోవరునిజన్మనక్షత్రమునుజేర్చవలయు - నదియునుం గానిపక్షంబున
 నుభయులనామనక్షత్రములజేర్చిచూడవలయు గాకవరనామనక్షత్రము
 తోవధూజన్మనక్షత్రమునొకస్వడుగజేర్చవలదనితాత్పర్యము*****

౧౪౧ || అ || సరిగ్ధరాశిగ్రహస్వరూపందర్శయత్తత్తత్ఫలమహ ||

మూ॥ జాతాయాః పదమేక మేవ యువ తేజాః తస్య పాద త్రయంపుంస శ్చే
ద్విష ముంక్తౌ భేవరిణయేనందిగ్ధ రాశిర్భవేత్ । పూర్వార్థంపురుషస్య భేన
మపదేజాతస్య వధ్వాః పునజాతాయా ఆప గార్ధమాభ్యముభయోస్సంది
గ్ధమృతమిందమే॥ వ్యా॥ జాతాయాత్రితి ॥ ఏషమాంఘ్రి భేత్రిపాన్నతత్రే
జాతాయాః - యువ తేః స్త్రియాః - ఏకపదమేవ - విషమాంఘ్రి భేజాత
స్యపుంసఃపాద త్రయంచేత్పరిణయేశుభంభవేత్ - అయమేవసందిగ్ధ రాశి
రిత్యుచ్యతే - ఏవంసమపదేభేద్విపాన్నతత్రే - పునశ్శబ్దస్తవర్ధకః - జాత
స్యపురుషస్యపూర్వార్థం - సమపదేభేజాతాయాః-వధ్వాః-ఆపగార్ధము
త్తిగార్ధంచేదుభయోదంపత్యోః - ఆధ్యంశుభకరమిశ్యధాః - ఇదమేవ
సందిగ్ధమృతమితిచ్యుచ్యతే - పదమేక మేవేత్యేవకారేణవ్యత్యయే అశుభ
కరమితిగమ్యతే.

అ ॥ సందిగ్ధ రాశినక్షత్రములన్న గూఢమును దెలుపుచున్నాడు॥ తా॥ త్రి
పాన్నతత్రములయందుబుట్టినవనిత రాశి- ఆనక్షత్రమందొక పాదముతో
జేరియుండినను - త్రిపాన్నతత్రజుడగువరునిరాశి- ఆనక్షత్రమందు మూ
డుపాదములతో జేరియున్ననుశుభకరంబగుననునదిసందిగ్ధ రాశియనెబడు
ను - ద్విపాన్నతత్రపూర్వార్థమునబుట్టినవరుండును - ద్విపాన్నతత్రో
త్తరార్థమందుబుట్టినకన్యయు - శుభకరులగుదురనునదిసందిగ్ధనక్షత్రము
నెంబడును- ఉక్తవృత్తిరిక్తముగనున్ననశుభకరంబగునని తాత్పర్యము.....
౧౪౨॥ అ ॥ అభిజిద్గోధూళిః పశుకాలగర్భయమాహ॥ మూ॥ సూర్యస్థాలయత
శ్చేతుః కమభిజిన్య గ్వాముహూర్లోప్తమస్సాన్యశ్చేష్టపిమం గ్రేషుశు
భకృద్గోధూళికంసప్తమమ్ । ప్రాక్సూర్యోదయతోముహూర్తఉషభిశ్చ
తద్వయంతూత్తమంవేశ్యాదేః కరీషీదనేనగువరస్యాన్యత్ర తత్పూర్వవత్ ॥
వ్యా॥ సూర్యేతి ॥ సూర్యస్థాలయతః సూర్యస్థితరాశేశ్చగర్భం-లగ్నమితిశే
షః అభిజిదభిజిత్సంజ్ఞికంస్యాత్ ॥ పతంతరిమాహ॥ యదేష్వే॥ అథవాఆప్త
మసూర్యోదయాదప్తమోముహూతోవాభిజితస్యాత్ తస్సేష్టపి
మంగ్రేషుశుభకర్తృనుశుభకృత్ - సప్తమంసూర్యస్థితరాశేస్సప్తమల
గ్నంగోధూళికంగోధూళిసంజ్ఞికంస్యాత్ సూర్యోదయతస్సూర్యోదయా
త్ - ప్రాక్సూర్యం - ముహూర్తః-ఉషః-ఉషః కాలభిక్ష్యచ్యతే-అగమోఃస
లంతుపూర్వవద్బోధ్యత - అంతస్వయంగోసూర్యుషసోద్యాయం - వేశ్యా
దేస్సంకరాణామిశ్యగః - కరీషీదనేనవాహే-ఉత్తమంముఖ్యం - పరిస్వబ్రా

హ్మణాదివణాన్యః - గోధూన్యః పసోర్ద్వయంశశుభకృత్ - తహి తే
షాంకీదృశగల్గయోగ్యమిన్యతాహ- వేశ్యాజేరన్యశ్రత్రైసణికవిష
యెతత్ అభిజి స్తుహూర్తఃపూర్వవత్ పూర్వోక్తగుణయుక్తపవేశ్యగ్గః

అ || అభిజిద్గోధూన్యఃకాలనిణయమునుజెప్పుచున్నాడు || తా||సూ
ర్యోగయలగ్నమునక ర - వ-లగ్నముగాని లేక -౮- వముహూర్తముగాని
యభిజిస్తుహూర్తమునియు - ౭- వలగ్నముగోధూళికమునియు-ఉదయము
నకుపూర్వముసూర్యముఉషఃకాలమునియువీటిలో బ్రాహ్మణాదివణా
త్రయమునకభిజిస్తుహూర్తముముఖ్యమనియు- తక్కినవియశుభకరంబు
లనియువేశ్యానిసంకరులకు ౩-కాలములుముఖ్యములగుననియుననుట,.....

౧౨౩ || అ || అథలగ్న ప్రశంసాం నిగమయతి || మూ|| యావత్సప్తంసతి
లోచనం సుఖకరం తత్తోటిభాగోభవేత్తల్లగ్నే శుభకాల పవసతతిం బ్ర
హ్మీ నజానాతితతాన్యైకింపున రేవకతురథితత్కాలశుభో వాశుభఃపూ
ర్వాదృప్తవశాద్భవేత్సమయవిత్రత్సాక్షిమాత్రంసదా || వ్యా|| యావనితి ||
లోచనంసేత్రం-సుఖకరంయథాతథా- యావద్యానత్కాలంస్పందనచల
తి-తత్తోటిభాగ స్తస్యనిమిష కాలస్యకొటిభాగోయస్సపవలగ్నే శుభకాల
స్సగణంభవేత్-తంతాదృక్సూక్ష్మకాలంబ్రహ్మీ వానజానాతి-అతిసూక్ష్మ
త్వాదితిభావః- అన్యేమనుష్యాః-కింపునఃలగ్నే శుభకాలంజానంతీతికిమువ
క్తవ్యం-నజానం లేవ వేత్యధః-కింశుకతుఃశుభాశుభకతుఃపూర్వాదృ
ప్తవశాజ్జన్మాంతరీయపుణ్యపాపకర్మవశాత్తత్కాలో లగ్నకాలఃశుభఃఅ
శుభో వాభవేత్-పూర్వాదృప్తంశుభంచేచ్ఛుభం- అశుభంచేదశుభంభవ
తినకలకార్యస్యాదృప్తజన్యత్వాదితి భావః- తత్రజ్యోతిశ్శాస్త్రవిదంప్రశం
తమనసమిత్యాది నాదై వజ్ఞఃకిమథం ప్రాధానీయత్యాశంక్యహ- స
మయవిత్రజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞతతాసాక్షిమాత్రంతస్యలగ్నస్యసాక్షిమాత్రం
సాక్ష్యేవ-సతుశుభలగ్నః పదాతా,

అ || లగ్న ప్రశంసనుజెప్పుచున్నాడు || తా|| సుఖకరమగునట్లు చరించ
బడినకనురేప్పపాటిలోకోటియంశపరిమాణకాలములగ్నమున శుభకాల
మగును-చిత్రదిత్రనిర్మాణవశురుండగు పి ధా తకుంశూడదెలిసికొనుటకు
సాధ్యంబుగాని యట్టి కాలమునుమనుష్యులెరుంగజాలరుగానెల్లగులకుజ
న్మాంతరకృతపుణ్యపాపకర్మానుసరణముగలగ్నముసంప్రాప్తమగును స
కలమైనవారికిజ్యోతిశ్శాస్త్రభిజ్ఞుడుసాక్షిమాత్రుడెగాకలగ్న ప్రదాతగా

ఉనితాత్పర్యము.*****

౧౨౪ || అథముద్రికారంభకాలమాహ || మూ || ముద్రారంభవిశౌత్ర
యోవశవసుశ్రోణాత్రిపూర్వోత్తరాబ్రహ్మదిత్యకృశానుశక్రపవనాఃపు
త్రాక్షణదాస్తారకాః | వారాజీవకవిజ్ఞమందశశినాంశ్రేష్ఠాఅథాశోభనారి
క్తామాదివసాదివిష్టితిథయఃపాతోవమావైధృతిః || వ్యా || ముద్రెతి || ముద్రా
రంభవిశౌత్రముద్రాప్రదానకరణై-వసుశ్రోణాత్రిపూర్వోత్తరాబ్రహ్మది
త్యకృశానుశక్రపవనాః-ధనిస్థాశ్రవణపూర్వస్థునీగూర్వాషాఢాపూ
ర్వాభాద్రాద్రతరఫల్గుష్యత్తరామాఘాత్తరాభాద్రారోహిణీపునవ-
సూక్యత్తికాజ్యేష్ఠాస్వాత్యతిశ్రయో-శ-తారకాఃసక్షత్రాణి || ని || నక్ష
త్రమృతుంభంతారాతారకాప్యదువాస్త్రియామిత్యనుగఃపుత్రార్ధకాః
పుత్రసంప్లూతాఃజీవకవిజ్ఞమందశశినాంగురుశుక్రబుధశనిసోమసంబంధినో
వారాఃపవశ్రేష్ఠాముఖ్యాః-అశోభనాస్తురిక్తామాదివసాదివిష్టితిథయః | రి
క్తాఃపూర్వోక్తాఃఅమాఅమావాస్యా-దివసాదిఃప్రతిపత్ఃష్టితిథిఃభద్రక
రణతిథిఃతద్దివసోయస్సోపి-పాతోవహాపాతః-అవమాదినత్రయంవైధృ
తిఃనైదృతియోగవిలేఅశోభనాభవంతీతిసర్వమవదాతవ్యం.*****
అ || ముద్రికారంభమునకు కాలనిర్ణయమును జెప్పచున్నాడు || తా || ముద్రి
కారంభపిషయమై-ధ-శ్ర-పూ-పూ-పూ-పూ-భా-ఉ-ప-ఉ-ప-ఉ-భా-రో-పున
కృ-జ్యే-స్నా-ఈ-౩-స-క్ష-త్ర-ములును-గురు-శుక్ర-బుధ-శని-సోమ-వార
ములునుశుభకరంబులగును రి క్తతిథులునుఅమవస-ప్రతిపక్ష-భద్రకరణతి
థి-వ్యతీపాతమహాపాతలు-అవమఁగి-వైధృతినామయోగము నివియశుభ
కరంబులగుననియెరుంగవలయు.*****

యజ్ఞనావేంకటాఖ్యేనరచితాయాంసతాంముదే |

కాలామృతస్యటీకాయాంతృతీయోబిందురవ్యభూత్ ||

వినాహప్రకరణంసమాప్తం

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

కాలామృతే-సవ్యాఖ్యానే-చతుర్థ-వింశ-ప్రారంభః.

౧౨౫ || అ || అథద్వాభ్యాంగ్లోకాభ్యాంప్రావణమేవామకాలమాహ | మూ ||
ప్రావణ్యాంగురుశుక్రయోర్విములయోఃకుర్యాదుసాకర్తత్వమ్యర్వా

ఖిలబహ్వృచః శ్రవణభేసింహంగతేభాస్తరేమాసేకర్కటకేపిమాధ్యరహితే
 శాఖేశ్వరాణాంరవేస్సంక్రాంతౌగ్రహణేనకార్యమథవాతత్ప్రోష్ఠప
 ద్యాంచరేత్ || వ్యా || శ్రావణ్యామితి || గురుశుక్రయోఃవిమలయోఃఅనస్తం
 గతయోస్సతోః శ్రావణ్యాంశ్రవణనక్షత్రయుక్తాపాణమాసేప్రోష్ఠ
 జీతస్యాంశ్రావణశుక్లపార్ణమాస్యాంతత్ప్రసిద్ధంఠాపాకర్కకుర్యాత్ - వి
 ధ్యరేలిజ్ - యాజుషఇతి శేషః ఖిలబహ్వృచః సకలఋత్యాఖాప్రవర్త
 కాః శ్రవణభే - శ్రావణేమాసేయస్తికకస్తింబితశ్రవణనక్షత్రయుక్తది
 వసేఠాపాకర్కకుర్యుః సర్వేషాంభాస్కరేసింహంగతేసణిమాసే శ్రావణ
 మాసేకర్కటకేరవౌకర్కటకేనతివాకార్యంసింహంగతేభాస్కరఇతివచ
 నంనమోదోస్తరదేశవిషయంతదుక్తంనిజాయసింధౌ || స్తో || కులీరేరవిసం
 యుక్తేఠాపాకుర్యాతుదక్షిణే | సర్వదోస్తరదేశేతుకర్తవ్యంసింహంగేరవా
 వితి || కించశాఖేశ్వరాణాంసామవేదాధిసోభామః అధర్వణవేదాధిపాబు
 ధః తయోఃనకాధ్యరహితేసతికార్యం - గుణవచనబ్రాహ్మణాదిభ్యినిష్ప్ర
 జ్ - సామాధర్వణవేదినాంవిషయమిదం - ఋగ్యజుర్వేదినాంతు - గురుశుక్ర
 యోర్విమలయోరిత్యనేనైవగతాథత్వాత్ గురుశుక్రయోరేవఋగ్యజు
 ర్వేదాధిపతిత్వాదితిభావః అతఏవశాఖేశ్వరాణామితి బహువచనస్యద్వి
 వచనపరత్వేనవ్యాఖ్యానంసంగచ్ఛతే - రవేస్సంక్రాంతౌఠాపాకర్కదివసే
 సూర్యసంక్రాంతిర్యది - గ్రహణేచంద్రగ్రహణేవాయదిచ - సకార్యం - స్థా
 కదాకార్యమిత్యాశంక్యాహ || అథవేత్ || తదుపాకర్కప్రోష్ఠపద్యాంప్రోష్ఠప
 దానక్షత్రయుక్తాపాణమాసేప్రోష్ఠపది - తస్యాంభాద్రుపదపాణమా
 స్యాం - చరేత్ కుర్యాత్.

అ || రేండుశ్లోకములచేత శ్రావణమాసకాలమునుజెప్పుచున్నా
 డ || తా || యజుర్వేదులుగురుశుక్రలస్తంగతులుగాకయుండగా శ్రావణశు
 క్లధిగయందున్న - సమస్తఋగ్వేదులున్న శ్రావణమాసమండేదినమం
 దుశ్రవణనక్షత్రముసంభవించునోయాదినమందున్న - శాఖాత్రయప్ర
 వర్తకులున్న సూర్యుడుసింహరాశియందైననుకటకరాశియందైననుండ
 గాతమతమవేదాధిపులనస్తంగతులైయుండగానుపాకర్కజేయవలయున
 నియు - అదినంబునగ్రహణసంక్రాంతులుసంభవించెనేనిభాద్రపదశుద్ధధి
 యందుజేయవలయుననియుతాత్పర్యము (సూర్యుడుసింహరాశియందుండ
 గానర్కదోస్తరదేశమందున్న - కటకరాశియందుండగా దక్షిణదేశమం

దున్నజేయవలయునని - గ్రంథాంతరముందు జెప్పబడియున్నది)*****

౧౨౬ || మూ॥ దోషోయంసమపవచేదనధికోనల్పశ్చమాసద్వయేత శ్రా
వణమాసపవవిధివక్ష్యుర్యాదుపాకర్తృత్వత్ | కర్తోత్సర్జననామకంతదపి
వాపూర్వోషధీనాంతదా ప్రాకట్యంయదినాస్తిచేదనభవేన్నాసేనభస్యే
తదా || వ్యా॥ దోషఇతి॥ అయం దోషః పూర్వోక్తమూఢాదిదోషః మాసద్వ
యే శ్రావణభాద్రపదమాసద్వయే - అనధికోనల్పశ్చ సమశ్చేదిత్యర్థః - త
త్ర శ్రావణమాసపవ - తదుపాకర్తృ-విధివచ్చాస్త్రోక్తం యథాతథా-కుర్యా
త్ - స్వకాలస్యబలవత్త్వాదితిభావః - ప్రసంగసంగత్యా ఉత్సర్జన కాలమాహ॥
కర్తేతి॥ ఉత్సర్జననామకంకర్తృ-పాషశుక్లపార్ణమాస్యావిధేయం హిమామ
కర్తృయత్తదపివా-పాషమాసోదోషయ్యుక్తశ్చేన్నాఘేకార్యం-ఉభయత్రా
పిదోషః సమశ్చేత్వోషమాసపవకార్యమిత్యర్థః - శ్రావణ్యాంపార్ణమాస్యా
మధ్యామ్యముపాకృత్య మాసంప్రదోషణాధీయత - తైష్యాంపార్ణమా
స్యాగ్ంహిణ్యాంవావిరమేదిత్యుత్సర్జనకాలస్యాపస్తంబేనోక్తత్వాత్ -
పూర్వోషధీనాంప్రాకట్యం - పూర్వసస్యప్రామర్భవిత్యర్థః - శ్రావణే
నాస్తియదితదానభస్యేమాసేభాద్రపదేమాసే॥ ౧॥ స్యుర్నభస్యః ప్రాప్త
పదభాద్రభాద్రపదాస్సమాభివ్యుత్సరః - ఉపాకర్తృచరేక్షుర్యాత్ గురుశు
క్రయోర్విషయోరితిప్రథమోపాకర్తృవిషయః - తథాచ కాశ్యపః॥ శ్లో॥ గు
రుభాగవయోక్తై శ్లేభాల్యేవావార్థకేపిచ | తథాధిమాసేసంసర్వేమ
లమాసేషుచద్విజః॥ నకుర్యాదద్యుపాకర్తృకృతంకమ చగిష్యుతమితి॥

తా॥ పూర్వోక్తోక్తములైన మూఢాదిదోషములు శ్రావణభాద్ర
పదమాసములయందు సమానములుగానుండెనేని స్వకాలముబలవత్తరమై
నందువలన శ్రావణమాసమునందేఉపాకర్తృజేయవలయుననియు-పుష్యశు
క్ల౧౨యందుజేయదగిన యుశ్నజనమును హిమామకర్తృ-ఆకాలముమూ
ఢాదిదోషయ్యుక్తమైయుండెనేని-మాఘశుద్ధ౧౨యందుజేయదగినదనియు
పుష్యమాఘమాసములయందు దోషముసమానముగానుండెనేనిపుష్యమా
సముండెనేనితగినదనియు - శ్రావణమాసముందు మొదటిపయిలయ్యు
త్పత్తిలేకయుండెనేని-ఉపాకర్తృభాద్రపదమాసముందుజేయదగినదనియు
తాత్పర్యముపూర్వోక్తోక్తమైనగురుశుక్రమూఢనిషేధముప్రథమో
పాకర్తృవిషయమనికాశ్యపవచనమువలన చెలియవచ్చుచున్నది.

౧౨౭॥ అ॥ అశద్వాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంక్షౌరకాలమాహ॥ మూ॥ నందాప

ర్వసురిక్తమై తృకనిశా సంధ్యాష్టమీషు ప్రతేభక్తా వమిత్రమహోత్తరా
గ్నిదనుజప్రా జేశజన్మోషుషు | పాలెకర్కటకన్యకా ఘటవనుక్తా సే
షున్మృత్యుప్రదంతోరంభానుజభౌమభానుదివసేషత్నీయదాగర్భిణీ || వ్యా ||
నందెతి || నందాః నందతిథయః - పర్వసులమావాస్యాదిపర్వసు - ర్విక్తాః పూ
ర్వోక్తాః - పై తృకాః పీతృతిథయః - నిశారాత్రిః - సంధ్యాసూర్యోదయకాల
స్సూర్యాస్తమయకాలశ్చ - అష్టమీపక్షవ్యయగతా - ఏతేషుదివసేషు - ప్రతే
ప్రతదివసే - భుక్త్యాభోజనంకృత్వామిత్రమహోత్తరాగ్నిదనుజప్రా జేశజ
న్మోషుషు - మిత్రమసూరాధా - మహాప్రసిద్ధా - ఉత్తరాః ఉత్తరాశ్రయః
అగ్నిః కృత్తికాదనుజం మూలం - ప్రాజేశోరోహిణీ - జన్మోషుజన్మనక్షత్ర
ఏతేషునక్షత్రేషుచ - పాలేవ్యతీపాతమహాపాతయోరనుకరణం - కించక
ర్కటకన్యకాఘటవనుక్తా సేషు - భానుజభౌమభానుదివసేషుశస్యం గా
రకార్కవాసరేషుచ - షత్నీయదాగర్భిణీ - అతః ఇనితనావితమత్వర్థేతినిః -
ఋన్నేభ్యః ఇతిషాప్ - రషాభ్యామితితత్వంషణ్ణాసాక్షార్థ్యం - ఏతేషుపర్వే
షు - తోరంతూరకర్తృమృత్యుప్రదం - అయోగ్యమితియాత్
అ || రేండుశ్లోకములచేతతొరకాలమును జెప్పచున్నాడు || తా || ౧౯౮౪ -

శ్లోకమందు జెప్పబడిననందరి క్తతిథులు - పంచపర్వంబులు - పీతృతిథులుఉభ
యాష్టములు - ఈతిథులయందున్న - రాత్రియందున్నసూర్యోదయసూ
ర్యాస్తమయకాలములయందున్న - ప్రతదినములయందున్న - భోజనానం
తరమందున్న - అనూరాధ - మఘ - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢఉత్తరాభాద్ర - కృ
త్తిక - మూల - రోహిణి - జన్మనక్షత్రము - వీటియందున్న - వ్యతీపాతమహాపా
తలయందున్న - కటకకన్యాకుంభధనుక్తాసములయందున్న - ఆదిత్యాం గా
తకశనివారములయందున్న - భార్యగర్భిణీయైయుండగానారవనెలమొన
లు ప్రసూతికాలమువరకున్న - తోరంబశుభకరంబనితాత్పర్యము*****

౧౮౮ || అ || తహియోగ్యకాలమాహ || మూ || శస్తాహస్తచతుష్టయా

దితిగురుశ్రీశత్రయా ర్వేంద్రవోజ్యేష్ఠాంత్యోమచనుద్యమంచశుభకృచ్ఛం
ప్రజ్ఞవారాన్వితే | రోగాంతేషుతకర్తృసుక్రతువిశౌపున్యస్థలేశోభనేకా
రాగారవిమోచనేశుభకరంతోరంతువజ్యాస్వపి || వ్యా || శస్తాభితి || హ
స్తచతుష్టయంహస్తవిశ్రాన్వాతీవిశాఖాః - అదితిః పునర్వసూ - గురుః పు
ష్యః - శ్రీశత్రయంశ్రవణధనిష్ఠాశతభిషజః - ఆద్యః - ఆశ్విని - ఇందుః నృగశీ
షణ్ - ఏతాపకాదశతారాః - శస్తాః ప్రశస్తాః - జ్యేష్ఠాంత్యోమచ - జ్యేష్ఠా

ఊలంత్యోడుచేతిపాదకాభ్యాభి ప్రాయేణఉడ్డిత్యేకవచనం- జ్యేష్ఠారేవ
తీర్థయంచ-మధ్యమంబనుత్తమమిత్యర్థః- చంద్రజ్ఞవాగాన్నితేసోమబుధ
వారయూతేడినేత్యేరంశుభకృత్ - తోగాంతేవ్యాధినివృత్తికాలే-మృతక
ర్మసు- క్రతువిధౌక్రత్యారంభే- పుణ్యస్థలేకాశ్యాదిపుణ్యేత్యేత్రే- శోభ
నేవివాహాత్పూర్వదినిత్యధః- కారాగారపిమోచనేబంధనగృహనివృ
త్తైవతాను-వజ్ఞాన్వపితయోగ్యతిథ్యాదిష్వపిత్యేరంశుభకరం*****

అ || త్యేరమునకుయోగ్యకాలమును జెప్పచున్నాడు || తా || అశ్విని - మృ
గశీషకము-పునర్వసు-పుష్యమి-హస్త-చిత్తి-స్వాతి-విశాఖ - శ్రవణం- ధని
ష్ఠ-శతభిషము-ఈ ౧౧ నక్షత్రంబులును-సోమబుధవారంబులును - ప్రశ
స్తంబులనియు- జ్యేష్ఠ-రేవతిఈ ౨ న్నుమధ్యమంబులనియు- ఆరోగ్యస్నా
న-మృతకర్తయూ-గారంభకాలములయందును-కాశ్యాదిపుణ్యేత్యేత్రప్రవే
శకాలములయందును-వివాహాదిసమునకుబూర్వదినంబునందును-కారాగృ
హవిముక్తికాలంబునందును- ఈకాలములయందుత్యేరనిషేధతిథ్యాదులు
న్నశుభకరంబులనీతాత్పర్యము*****

౧౮౯ || అ || అథరాజకుమారాణాంచ్ఛరికాబంధనకాలమాహా ||
మూ||బద్ధీయాచ్ఛరికాంచరాజపురుషః || ప్రాగేవపాణిగ్రహాంత్యాగ్నిం
ధనభేనురాన్నిత్యగణంసంపూజ్యతత్సద్వచకట్యాంవామత్తపవలక్షణయు
తాంశేషంవివాహాక్తవత్తారాచంద్రబలాన్నితస్సకపాణిగ్రహతో
వివాహాత్ ప్రాగేవపూర్వమేవ-మాంజీబంధనభేదేసనయనయోగ్యన
త్యేత్రే- సురాగ్రహదేవతాః- పితృగణంమాతాపిత్రోర్దురూణాంచగ
ణం- సంపూజ్యగంధమాల్యాదిభిరభ్యర్చ్య- తత్సద్వచఆయుధగృహంచ-
తోరణపతాకాదిభిరలంకృత్య- కుజగురుబ్రహ్మఖ్యివారేషుకుజగురుసూ
ర్యవారేషు-లక్షణయుతాంశస్త్రశాస్త్రోక్తలక్షణసంపన్నాంచ్ఛరికా
అసిపుత్రికాం || ని || స్యాచ్ఛస్త్రీచాసిపుత్రీచచ్ఛరికాచాసిధేనుకేత్యమ
రః- కట్యాంవామతశసప్యకట్యాం || ౨ || వామంశరీరేనవ్యంస్యాదపస
వ్యంతుదక్షిణమిత్యమరః || బద్ధీయాత్ ధారయేత్ శేషంవారనత్యతాతి
రిక్తంలగ్నాదికంవివాహాక్తవత్ వివాహేయాగ్రహసంపత్తిః యల్ల

గ్నంచతత్సర్వమత్రా పూర్వహ్యం,*****

అ || రాజకుమారులు కత్తినిధరించుటకుకాలమునుజెప్పు చున్నాడు ||

తా || రాజకుమారుడు వివాహమునకుమున్నే - ఉపనయనయోగ్యునత్ర త్రముతోనున్ను - భాన్వంగారకగురు వాతములలోనొక వారముతోనున్ను వివాహయోగ్యమైనల గ్నాదులతోనున్నుతారాచంద్రబలములతోనున్ను గూడియున్న యొక శుభదినంబున - ఇష్ట దేవతలందల్లిదండ్రులంగురెవలంబూజించి ఆయుధగృహంబునలంకరించిశస్త్రశాస్త్రోక్తంబులగులక్షణములు గలకత్తినికట్టిప్రదేశమునకుడిపక్కధరించివలయుననితాత్పర్యము*****

౧౫౦ || అ || శ్లోక పాదత్రయేణనూతనవధూప్ర వేశకాలమాహ ||

మూ||షష్ఠాదౌసమవాసరేనవవధూసద్దప్ర వేశశుభఃస్యాదాపోడశవాస రాత్న రిణయాత్సంచాంగశుద్ధింవి నా | ఉద్వాహోద్య సమాబ్దివర్ణియమ స్త్వా పంచమాబ్దాత్తులాకన్యాకకటచాపగోర్ముషన్మయుక్తుంభానిషే కేశుభాః || వ్యా || షష్ఠాదాపితి||పరిణయాత్వివాహోనంతరం- షష్ఠాదౌష థదినప్రభృతి-సమవాసరేనమదినే-పంచాంగశుద్ధింవి నాపి- ఆపోడశి వాస రాత్పోడశదినపశ్యంతం-నవవధూసద్దప్ర వేశః-నూతనవధూగృహప్రవేశః- శుభఃస్యాత్ - పోడశని నాతిక్రమణేగతిమాహ - ఉద్వాహోదివివాహ ప్రభృతిఅసమాబ్దేవిషమసంవత్సరేయస్మిన్కన్తిశుభదినేశుభః - అయం నియమఃవిషమసంవత్సరనియమః ఆపంచమాబ్దాత్పంచమసంవత్సరప ర్యంతమేవ - ఇతఃపరంసపాదశ్లోకత్రయేణనిషేకకాలమాహ||తులేత్యాది నా||తులాకన్యాకకటచాపగోర్ముషన్మయుక్తుంభాః-ఆద్యాస్త్రయఃప్రసి ధ్ధాఃచాపోఃఫనుఃగోఃవృషభః-ర్ముషోమీనఃన్మయుక్ మిథుచంకుంభఃప్రసిద్ధః ఏ తాన్యస్తలగ్నానినిషేకేమిథునకర్తృణిశుభాః*****

అ || ఈశ్లోకంబున ౩ పాదములచేనూతనవధూగృహప్ర వేశకాలంబు నునాలవపాదముచేనిషేకయోగ్యులగ్నంబులంజెప్పుచున్నాడు || తా || వి వాహమైనదివ - దినముమొదలుగదవ - దినమువరకుసమదినములయందు తిథివారనత్రయోగకరణములనైనంజూడకనూతనవధూగృహప్ర వేశ ముజేయవచ్చుననియు - ౧౬దినములవెనుక ౫ సంవత్సరములవరకువిషమ సంవత్సరములయందొకశుభదినంబునజేయవలయుననియు - ౫సంవత్సర ములకు వెనుకవిషమవత్సరనియమముబనిలేదనియు - వృషభమిథునకటకు కన్యాతులాధనుఃకుంభమీనములునిషేకయోగ్యులనియుతాత్పర్యము*

౧౨౧॥ అ : ఆధనిషే కేనక్షత్రవాసరానాహ॥ మూ॥ దస్త్రా గ్రానిలమిత్ర
 మూలవరుణబ్రాహ్మణ్యత్రరాంత్యాచ్యుతాః పూజ్యాః పుష్యపున
 ర్వసూవసుశశితప్తృహ్వయామధ్యమాః । మధ్యేవాత్రతుపుష్యసవవిఫ
 లాస్తారానిషే కేపరామధ్యో భానుజవాసరశ్చభృగుజజ్ఞార్యేందువారా
 శ్శుభాః ॥ వ్యా ॥ దస్త్రేతి॥ దస్త్రా గ్రానిలమిత్ర మూలవరుణబ్రాహ్మణ్య
 త్రరాంత్యాచ్యుతాః - అశ్వినీహస్తస్వాత్యనూరాధామూలశతభిషగ్రో
 హింబ్యుత్తరోత్తరామాఖ్యోత్తరాభాద్రాచేవతీశ్రవణాః పూజ్యాః శ్రేష్ఠాః
 పుష్యపునర్వసూవసుశశితప్తృహ్వయాః పుష్యపునర్వసూధనిస్తామృగశీ
 షణ్ణాచిత్రాభిధాః మధ్యమాః అనత్రమాశ్విత్వర్ధః - అత్రతుమధ్యమనక్షత్రా
 తాంబుమధ్యే పరిగణితః పుష్యః విఫలత్యేవకారాధాః - అపరాశ్శేషాస్తా
 రాభంజీకృత్తికాద్రాచేషామఘాపూర్వఫల్గునీవిశాఖాజ్యేష్ఠాపూ
 ర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రావిఫలాః త్యాజ్యాః ఇతియావత్ - భానుజవా
 సరశ్శనివాసరశ్చమధ్యమాః - భృగుజజ్ఞార్యేందువారాః శుక్రబుధగురుసో
 మవారాః శుభాశ్శుభకరాః అన్యేత్వశుభాశ్శత్యర్థాలభ్యతే*****

అ । నిషేకవిషయమైవక్షత్రవారముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అశ్వినీ -
 రోహిణి-ఉత్తర-హస్త-స్వాతి-అనూరాధ-మూల-ఉత్తరాషాఢ - శ్రవణము
 శతభిషము ఉత్తరాభాద్రాచేవతీ-ఈనక్షత్రంబులును - సోమబుధగురుశు
 క్రవారంబులును - నిషేకమునకుముఖ్యంబులనియు - మృగశీర్షము - పునర్వసూ
 చిత్త-ధనిష్ఠ - ఈనక్షత్రంబులును - శనివారంబును - మధ్యమంబులనియు - పు
 ష్యనక్షత్రము త్యగితమధ్యమంబులనియు - తక్కిననక్షత్రవారములు నిషేధం
 బులనియునభిప్రాయము.

౧౨౨॥ మూ॥ షష్ఠీపర్వచతుర్దశీపితృతిధీరిక్తార్ధరాత్రాష్టమిహిం
 త్వావిష్ట్యమాది నాదిదినకృత్తామప్రదోషానపి । మాఘాదిషష్ఠిపిపంచ
 సూదితమాహదోషాన్సరిత్యజ్యతాశ్రావణ్యామపికార్తికెనహసివా
 వామాసేనిషేకశ్శుభః॥ షష్ఠీతి॥ షష్ఠీపక్షద్వయగతాపర్వాణిలమా
 వాస్యోగూర్ణిమాదీని-చతుర్దశీపక్షద్వయగతాపితృతిథయః శ్రాద్ధదినానిరి
 క్తాః పూర్వోక్తాః అధరాత్రః సీధః - అష్టమీపక్షద్వయగతాకించవిష్ట్యవ
 మా-చిష్టిర్నగ్రకగణం - అవమః దినత్రయందినాదిదినకృత్తామప్రదోషాన
 పి-దినానిః ప్రతవత్ - దినకృత్తామాసప్తమీత్రయోగశ్చైతయోః ప్రదోషా
 వీతాంత్యర్వానపిహింత్యాత్వక్తా - తాప్రసిద్ధాః ఉదాహరణమహదోషా

మూఢాదిమహాదోషాః పరిత్యజ్య-మాఘాదిషుమాఘప్రభృతిషుపంచసు
మాసేషువాశ్రావణ్యాంకార్తికేఽథవాసహసిమాగశీర్షమాసేవా ||౬||
మాగశీర్షే-సహసిమాగ-ఇత్యమరః నిషేకశ్శుభః ||... ..

అ || నిషేక కాలమును జెప్పుచున్నాడు || తా || మాఘ, ఫాల్గున, చైత్ర, వై
శాఖ, జ్యేష్ఠ, శ్రావణ, కార్తిక, మాగశీర్ష, మాసములయందు - పక్షవ్యయగత
ములగు పక్షప్రమీచక్షుర్నీప్రతిపత్తులును - పర్వకీధులును - శ్రాద్ధాదిసంబం
ధులును రిక్తతిధులును ప్రయోదశీ సప్తముల ప్రదోషంబులును - అథా రాత్రం
బును - మూఢాదిమహాదోషంబులును - వీనింబరిత్యజించితక్కినది నంబుల
యందు నిషేకము శుభావహమనియు - ముందు జెప్పబడిన మాసములు గాక
యితరమాసములయందు దేదినంబున జేయవలదని తాత్పర్యము.

౧౨౩ || మూ || రేవత్యాదిషుషట్సుభేషు యువతిః పక్ష్యర్షిషేకేప్రియా
దంపత్యోశ్చ పరస్పరంప్రియమపి స్యాద్వాదశస్వేషభాత్ | జ్యేష్ఠతా-దిన
వోడుషు ప్రియతమోవధ్వాస్సితాకా-శుభాస్యాతాంభత్సగృహప్రవేశ
శసమయే నైద్వామగౌపృష్ఠగౌ || వ్యా || రేవత్యాదిషివతి || రేవత్యాదిషుషట్సు
భేషు రేవతీప్రభృతిషుమృగశీషాం లేషుషట్సు త్రేషు - నిషే. కేకృతే
యది - యువతిర్విధూః పత్యుః పురుష స్యప్రియాప్రియకరాస్యాత్ - ఈశ
భాత్ ఆద్రా-నక్షత్ర మారభ్యద్వాదశసు ఆద్రా-ద్యనూరాధా-తే
షునిషేకేకృతేదంపత్యోః పరస్పరంప్రియం స్యాత్ - జ్యేష్ఠతా-దిన పూషు
షు జేష్ఠాచ్యుత్తరాభాద్రాంతేషు నవనక్షత్రేషు నిషేకేకృతే-వరః పక్ష్యాః
స్త్రీయాః ప్రియతమః ప్రీత్యతిశయవాః స్యాత్ (ఆతిశయసతః పక్ష్యా
నామిత్యతిశయాథేతమప్రశ్నయః - భర్తృగృహప్రవేశసమయేనూతన
సంగమానుక్రీడాగృహప్రవేశ సమయే సితాకా-శుక్రసూర్యోద్భవ
ధ్వాః పృష్ఠగౌవామగౌవాయది శుభాస్యాతాం,

అ || సంపతులకన్యోన్యప్రీతికరంబులగునక్షత్రముల జెప్పుచున్నాడు
తా || రేవతి మొదలగు-నక్షత్రములయందు నిషేకము జేయవలదగు యువ
కీష్టురాలగుననియు ఆద్రా-మొదలగు ౧౨ నక్షత్రములయందు నిషేకము జే
యదంపతులకన్యోన్యప్రీతిగలుగుననియు - జ్యేష్ఠ మొదలగు - ౯ నక్షత్రము
లయందు నిషేకము జేయస్త్రీకి పురుషుండత్యంతప్రియుండగు ననీయు - విని
తనూతనసంగమామునకై భర్తృగృహమును బ్రవేశించునపుడు రవిశుక్రలు
స్త్రీకి వెనుకనైనను కుడిపక్షనైననుండి రెనిశుభకరులనియునభిప్రాయము

౧౫౪ || అ || అథనూతనవస్త్రభూషణధారణకాలమాహా||మూ||కు ర్యా
 నూతనవస్త్రభూషణధృతివిష్ణుత్రయార్కత్రయబ్రహ్మనిత్యగుహాత్త
 తాద్యశశభృన్న్రిత్రాంత్యమూలేష్వపి | వారావారది నేశయోఃప్రతిప
 దంతిక్తాపమావప్తమీనదావై ధృతివిష్ణిపాతపరిఘాహిత్యాధమండేధ
 వా||వ్యా||కు ర్యాదితి||విష్ణుత్రయశ్రవణధనిస్తాశతభిషజః-అర్కత్రయం
 హస్తవి త్రాస్వా త్యః-బ్రహ్మరోహిణీ ఆదిత్యఃపునర్వ సూగురుః పుష్యః
 ఉత్తరాశ్చ త్రా త్రయం-ఆద్యఃఅశ్వినీ-శశభృత్ - మృగశీర్షంమిత్రమనూ
 రాధాఽంత్యో రెవతీ-మూలం ప్రసిద్ధం-ఏ తేషునస్తదశనక్షత్రే షునూతనవ
 స్త్రభూషణానాంధృతింధారణంకు ర్యాత్-అరది నేశయోఃఆరోం గారకః-
 ది నేశస్సూర్యః-తయోః వారౌభామాక-వాసరౌ || ౧ || ఆరోవక్రోమహీజ
 శ్చుభిరోరక్తపవచేతిః ఘంటుః-ప్రతిపదంపక్షద్వయగతాంరిక్తాఃపూర్వో
 క్తాఃఅవః-దినత్రయం-అష్టమీపక్షద్వయగతా - నందాఃపూర్వోక్తాఃవై
 ధృతివై-ధృతియోగవిష్ణిర్భుక్రకరణంపాతౌవ్యతీపాతమహీపాతౌపరి
 ఘఃపరిఘయోగః-తాహిత్యాపరిత్యజ్యధారయేనితిపూర్వే శాన్వయః
 ఆరది నేశయోర్వా రావిత్యనేన శేషాణాంయోగ్యతేప్రప్తేనుండ వారా
 యోగ్యత్వమాహ-అథ వానుండేనుండవాసరేపిఅశుభమిత్యధ్యాహరః ||

అ||నూతనవస్త్రభరణములధరించుటకు కాలమును జెప్పచున్నాడు ||
 తా||ఆదిత్యాంగారకశనివారంబులును-ఉభయాష్టమీప్రతిపత్తులును - ౯౪
 వ-శ్లోకముందు జెప్పబడిననందరి క్తతిధులును- తిథిత్రయముతో జేరినదినంబు
 ను-పరిఘువై ధృతినానుయోగంబులును-భద్రకరణమును-వ్యతీపాతమహీ
 పాతంబులును-వీనింబరిత్యజించి-తక్కినదినంబులయందున్న-అశ్వినీ-రోహి
 ణీ-మృగశీర్షము-పునర్వసు-పుష్యము-ఉత్తర-హస్త-చిత్త-స్వాతి-అనూ
 రాధ - మూల - ఉత్తరా షాధ - శ్రవణము-ధనిష్ఠ-శతభిషము - ఉత్తరా
 భాద్ర- రేవతి-ఈనక్షత్రములయందున్ననూతనవస్త్రా భరణములధరిం
 చిన శుభములుగలుగుననితాత్పర్యము.

౧౫౫||అ || అథద్వాదశలగ్నానాం ఘటికాప్రమాణమాహ||మూ|| మే
 షేమీనగృహేచతస్రఉభయోస్సాధకంచతస్రోవృషేకుంభేపాదయుతా
 శ్చపంచమకరస్త్రియ్యుక్తాళీషుచ | సార్ధంపంచకుళీరకేసరిధనుః కీశేషు
 చేన్నాడి కాలగ్నానాంఘటికాప్రమాణగణనాజ్ఞేయాక్రమాన్యునురైః||
 వ్యా || మేషభిః || మేషేమీనగృహేచేత్యుభయోలగ్నయోశ్చతస్రో

ఘటికాః వృషేకుంభేసార్థం యథాతథాచతస్రోఘటికాః-మకరస్త్రియ
 ప్రతాళి ఘటకరకన్యామిధునతులాను - పావయుతాస్సపాదాఃపంచఘటి
 కాః-కేసరిధనుఃకీటేషుకర్కటసింహధనుర్వృశ్చి కేషు-సార్థంపంచ
 ఘటకాఃపంచగ్నానాంద్వాగళగ్నానాం - ఘటికాప్రమాణగణనాక్ర
 మాత్ - గూనుఃకేఽఽతిశ్చాస్త్రజ్ఞైశ్చేయా... ..

అ || మేషాదిద్వాదశలగ్నములఘటికాప్రమాణముజెప్పుచున్నాడు ||
 తా || మేషమీనములకుగడియలుర వృషభకుంభములకుగడియలుతృమక
 రకన్యామిధునములకుగడియలు || కటకసింహధనుర్వృశ్చికములకుగడి
 యలు || ఈరీతిగలగ్నములఘటికాప్రమాణమునుదెలియవలయు *****

యజ్ఞనావేంకటాభ్యేనరచితాయాంసతాంసుదే ।

కాలామృతస్యతీకాయాంతుర్యోబిందురభూచయమ్ ॥

చతుర్థః-బిందుస్సమాప్తః.

కాలామృతేన వ్యాఖ్యానే - పంచమబిందు ప్రారంభః,

ప్రణమ్యదక్షిణామూర్తింసచ్చిదానందరూపిణమ్ ।

వ్యాఖ్యానతేఘనానమ్యగ్యాశ్రాప్రకరణంమయా

౧౫౬ || మూ || ప్రప్టుజాతకమీత్యతస్యగమనంచాయుష్షతస్సంవ
 దేత్ప్రప్టువిస్తృతజాతకోయదిభవేత్తస్యాపిక్యచాన్వదేత్ । తల్లగ్నే
 గ్రహదృష్టిచారుశకునైరన్వైనికమితైశ్చభైస్తారాచంద్రబలాన్వితోగ్ర
 హాఖంకృత్వాశుభేహిన్వజేత్ ॥ వ్యా || ప్రప్టురితి || ప్రప్టుఃప్రయా
 నలగ్నప్రశ్నకర్తుఃజాతకంజన్మకాలగ్రహసంపత్తివీత్యసహ్యగ్నిచార్యః
 యుక్తశఃయస్యదీగ్ధాయురస్తితస్యపుంసఃగమనంచాయాశ్రాంసంవదేత్
 దైవజ్ఞతతిశేషఃప్రప్టువిస్తృతజాతకఃఅజ్ఞాతజన్మకాలగ్రహసంపత్తిర్భవే
 ద్భృది - తదాసస్యాపివిస్తృతజాతకస్యాపిక్యచాత్నప్తజాతకాది
 విచారణేశాత్పదేత్ ॥ ని || స్యాత్ప్రప్టుప్రమాభీలమిత్యమరః - తతఃప్ర
 యాణకర్తారాచంద్రబలాన్వితస్సక - గ్రహాఖంకనవగ్రహాఖంక
 మంకృత్వాతానంపూజ్య - గ్రహదృష్టిచారుశకునైః-యాత్రాలగ్నస్య
 గ్రహదృష్టివశాత్యానిచారుశకునానిరమ్యశకునానితైశ్చ-అన్వైశ్చ

జైర్నిమితైఃమంగళగీతవాద్యాదిభ్యనిభిశ్చ సహ-శుభేహ్నిశంచాంగశుద్ధిది
వసే-తల్లగ్నే దైవజ్ఞో-క్తశుభలగ్నే-ప్రజేత్-గచ్ఛేత్-విద్యథే-ః డ్***

అ॥ యాత్రాప్రకరణమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ యాత్రాయందభి
లాషగలనరుడుజ్యోతిష్కునిశుభలగ్న ప్రశ్న జేయ గా నాజ్యోతిష్కు-
డుప్రయాణకర్తజాతకమునుజక్కగానాలోచించియతడుదీర్ఘాయుష్షం
తుడుగానుండేనేనిప్రయాణలగ్నముజెప్పవలయుననియు- ఆప్రయాణక
ర్తజాతకముదెలియనివాడై యున్నపక్షమందుకష్టముచేతనైననప్టజాత
కాదివిచారముజేసియతనియాయుఃప్రమాణమునుదెలుసుకొనిప్రయాణ
మునకులగ్నమునుజెప్పవలయుననియు - అటుపిమ్మటప్రయాణకర్తజ్యోతి
ష్కునిచేజెప్పబడినతారాచంద్రబలయుక్తలగ్నమందునవగ్రహపాలా
మాదులంజేసిశుభశకునములగుచునుండ గామంగళవాద్యభ్యనులతోగూడ
పోవలయుననితాత్పర్యము*****

౧౩౫॥ అ॥ ఆఖిలోకత్రయేణయాత్రాప్రశ్నఫలమాహ॥మూ॥షష్ఠా
ష్టవ్యయగశ్శశీశుభఖగై న-ప్రేక్షితోభంగకృత్ కూరోలగ్నగతోష్టగో
వ్యశుభకృత్తప్రశ్నలగ్నద్భవీ॥ ఏకోలగ్నగతశ్శుభస్తుధనదోదృష్ట లగ్న
గౌచేచ్ఛభారత్త స్త్రీపశుభూమియానసుఖిదౌ యాతుబలిష్ఠాయది॥
వ్యా॥ షష్ఠేతి॥ షష్ఠాష్టవ్యయఃప్రశ్నలగ్నతోషష్ఠాష్టమద్వాదశానా
మన్యతమేస్థితః-శశీచంద్రఃశుభఖగైశ్శుభగ్రహైః-నప్రేక్షితోయదిన
దృష్టోయది-భంగకృత్విఘ్నకారీస్యాత్-బలీడచ్చమి త్రానిత్యేత్రగతః
కూరఃపాపఃతత్ప్రశ్నలగ్నతో-అష్టగఃఅష్టమలగ్నగతోవాలగ్నగతో
వాతత్ప్రశ్నలగ్నగతోవాయది-ఆశుభకృత్సౌమ్యతోఏకశ్శుభగ్రహః-ల
గ్నగతశ్చేత్-యాతుఃప్రయాణినఃధనదఃఅగ్రదోభవతి-బలిష్ఠావత్యంత
బలవంతౌద్వాశుభాశుభగ్రహౌ-లగ్నగౌలగ్నస్థాయది-యాతుః-రత్న
స్త్రీపశుభూమియానసుఖిదౌ స్యాత్తామితి-ప్రప్టారంప్రతిదైవజ్ఞోవదేది
త్యధ్యాహరః.

అ॥ కెల్లోకములచేయాత్రాప్రశ్నఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥శం
క్రుండుశుభగ్రహములచేజూడబడకప్రశ్నలగ్నమునకుఁట-నై న౮ట-నై
న౧౨ట-నైననుండేనేనిప్రయాణమునకువిఘ్నముగలుగుననియుండచ్చమి
త్రక్షేత్రాదియుక్తమైనపాపగ్రహముప్రశ్నలగ్నమందైనను-౮ట-నైన
నుండేనేనియశుభకర్తృబలీయ-ఒకశుభగ్రహముప్రశ్నలగ్నమునుబొంది

యన్న ప్రయాణకర్తకుధవలాభముగలుగుననియుఅత్యంతబలయుక్తము
లైనరెండుశుభగ్రహములుప్రశ్నలగ్నముందుండినేనిరత్నవనితాపశుభూ
లాభంబులును - ప్రయాణ మన త్యంతసౌఖ్యంబునుగలుగుననిజ్యోతిషు
డుప్రయాణకర్తకుజేప్పవలయుననితాత్పర్యము,

౧౩౮ || మూ॥ యా త్రాప్రశ్నగృహస్యసప్తమగతామార్దేర్థదాద్విప్రి
గాఃకన్యాబంధుసహాయదాస్సుతగతా యాతుశ్చమిత్రార్థదాః | బంధు
స్థాశుభదాశుభాగగనగాస్సుతర్థదాధర్తగాఃతేమాయుష్య పశుప్ర
దాశ్చసకలారుద్రేతుపూర్ణార్థదాః || వ్యా || యాత్రేతి || సకలాస్సమస్తాః
శుభాశుభగ్రహాః - యాత్రాప్రశ్నగృహస్యయాత్రాప్రశ్నలగ్నస్య - స
ప్తమగతాస్సప్తమలగ్నగతాశ్చేత్ - మార్దేమార్దమధ్యపవ - అర్థదాఃలాభ
ప్రదాః ద్విప్రిగాఃద్విప్రీతీయతృతీయస్థానగతాశ్చేత్కన్యాబంధుసహాయ
దాః - సుతగతాఃపంచమస్థానగతాశ్చేత్మిత్రార్థదాః - బంధుస్థాశ్చతు
ర్థస్థానగతాశ్చేత్శుభదాఃగనగాఃపశమస్థానగతాశ్చేత్సత్కర్తదాః -
ధర్తగాఃసవమస్థానగతాశ్చేత్తేమాయుష్యపశుప్రదాః - రుద్రేతుపకా
దశస్థానేసితాశ్చేత్ - పూర్ణార్థదాఃఇష్టపదార్థదాఃభవంతి*****

తా || శుభగ్రహములుయాత్రాప్రశ్నలగ్నమునకుఁబడెనను - ౩ట
నైననుండిరేనిస్వజనసహాయకన్యాలాభంబులును-౪టనుండిరేనిశుభఫలం
బులును - ౫టనుండిరేనిసుహృద్లాభధనలాభంబులును - ౬టనుండిరేనిప్ర
యాణమైపోవుచపుడుమార్దమధ్యంబుననేధనలాభంబును - ౭టనుండిరేని
దీర్ఘాయుష్యతేమపశులాభంబులును-౮టనుండిరేనియుత్తమకర్తృంబులు
ను-౯టనుండిరేనిసర్వాభీష్టసిద్ధులును-నీరీతిన - ప్రయాణకర్తాకీఫలములు
గలుగుననితాత్పర్యము.

౧౩౯ || మూ॥ యా త్రాప్రశ్నగృహంచరంశుభగతిస్సౌత్వశ్చల
గ్నంస్థితంనాస్త్యేవాస్యగతిర్విమిశ్రఫలదంచేన్విస్వభావంగృహం | వక్రీల
గ్నగతోగ్రహానహిగతిర్యద్యస్తపోలగ్నగోహాఃస్యాదధవాస్తగోప్య
శుభకృత్తత్ప్రశ్నలగ్నేశ్వరః || వ్యా || యాత్రేతి || యాత్రాప్రశ్నగృహంయా
త్రాప్రశ్నలగ్నంచరంచేత్శుభగతిస్సుఖప్రయాణంస్యాత్తత్ప్రశ్నలగ్నం
ప్రయాణపుచ్చాలగ్నంస్థితంచేత్ - అన్యజిగమిషాః - గతిఃప్రయాణంనాస్త్యే
వగృహంప్రశ్నలగ్నం-ద్విస్వభావంచేన్మిశ్రఫలదం-పూర్వాద్ధంచేన్నగతిః

స్థిరసమీపత్వాత్ - ఉత్తరార్ధంఛేచ్ఛుభగతిఃపరసమీపత్వాత్ - గ్రహణా
యఃకశ్చన గ్రహణావక్రీస్సకలగ్నగత శ్చేద్యతినభవతి - అస్తప్తప్రశ్నల
గ్నాత్సప్తమరాశ్యధిపః-లగ్నగః ప్రశ్నలగ్నగతోయదిహానిఃస్యాత్ - యా
తురితిశేషః అథవాతత్ప్రశ్నలగ్నే శ్వరఃఅస్తగతోలగ్నాత్సప్తమస్థానగత
శ్చేదశుభకృత్.

తా|| ప్రయాణప్రశ్నకాలలగ్నము - స్థిరలగ్నమైయుండినను - ద్విస్వభావల
గ్నములోపూర్వార్ధం మైయుండినను ప్రయాణమునకుభంగముగలుగునని
యుచరలగ్నమైయుండిననుద్విస్వభావలగ్నములోను త్తరార్ధం మైయుం
డిననుసుఖప్రయాణముగలుగుననియు - ఏగ్రహంబైననువక్రింటిప్రశ్నల
గ్నమందుండినప్రయాణమునకువిఘ్నముగలుగుననియు - ప్రశ్నలగ్నసప్తమ
స్థానాధిపతియాలగ్నమందుండినప్రయాణకర్తకుహానిగలుగుననియు - ప్రశ్న
లగ్నాధిపతినప్తమస్థానమందుండిననశుభకరుడనియు తాత్పర్యము.

౧౬౦|| ౫|| యాత్రా యాస్తిధివారనక్షత్రనిణయ మాహ || మూ|| రి
క్తాపర్వదినాదివిష్టితిథయష్టవ్యప్తమీద్వాదశీపజ్యోభూమిజభానుపుత్ర
దినకృద్వారాశ్చయాత్రాక్షణే | హస్తాదిత్యహరిద్వయాంత్యశశభృద్వ
స్సార్యమిత్రాహ్వాయాశ్చస్తానుద్యమతారకాశ్చతభిషజ్జ్వాలప్రజేతో
త్తరాః || వ్యా || రిక్తేతి || రిక్తాః పూర్వోక్తాః పర్వాణి పంచపర్వాణి చినాదిః
ప్రతిపత్ విష్టితిథయః భద్రకరణదినసాః కించ-షష్ట్యప్తమీద్వాదశీపతాః ప
క్షద్వయగతాః-యాత్రాక్షణే ప్రయాణకాలేవర్జ్యః ప్రయాణస్యాయో
గ్యాత్త్యర్థః-భూమిజభానుపుత్రదినకృద్వారాభౌమశన్యర్తవాసరాశ్చ
పర్జ్యః-హస్తాదిత్యహరిద్వయాంత్యశశభృద్వస్సార్యమిత్రాహ్వాయాః
హస్తపురస్వసూత్రవణధిష్ఠారేవతీమృగశీర్షాశ్వినిపుష్యానూరాధాత్తి
సవతారాః - శస్తాః ముఖ్యాః - యాత్రాయాత్తి శేషః-శతభిషజ్జ్వాలప్ర
జేతోత్తరాః శతభిషజ్జ్వాలహోహేమ్యత్తరోత్తరాసాధోత్తరాభాద్రామ
ధ్యమతారకాః అనుత్తమతారాత్త్యర్థః - శేషస్త్యజ్యోః*****

అ|| ప్రయాణమునకుతీధివారనక్షత్రంబులజేష్టుచున్నాడు|| తా|| రిక్త
తీథులును - పంచపర్వంబులును - ప్రతిపత్తును - భద్రకరణయుక్తదినంబు
ను - పక్షద్వయగతంబులగుద్వాదశీపష్ట్యప్తములును - భాస్వంగారికశని
వారంబులును - ఇహప్రయాణమునకయోగ్యంబులనియు తక్కినతీధివార
ములున్ను - ఆశ్విని-మృగశిరఃముపునర్వసు పుష్యము-హస్త-అనూరాధ-

శ్రవణము - ధనిష్ఠ - రేవతి - ఈనక్షత్రములున్న ప్రయాణమునకు ప్రశస్తం
బులనియు - రోహిణి - ఉత్తర - మూల - ఉత్తరాషాఢ - శతభిషము - ఉత్తరా
భాద్ర - ఈనక్షత్రములును ధ్యమంబులనియు - తక్కిననక్షత్రములయో
గ్యములనియును తాత్పర్యము.

౧౬౧ || అ|| అఖ వార నక్షత్రాణాం దిగ్భేదేన శూల నిర్ణయమాహ || మూ|| శూ
లాఖ్యేష్వ ధ వారి భేషుగణ సంయాతుర్భవే ద్రోగకృచ్ఛం ద్రాక్షాత్తజ
వారయోస్సురపభేదా చీనగచ్ఛేద్దిశంజీవేజాంఘ్రీభవచాంతకదిశం
శుక్రాక్షయోఃప్రప్త్యభేషశ్చదిర్యమభేషజ్జనినయోర్యతాచసామ్యాం
దిశం|| శూలాఖ్యేష్వః|| యాతాప్రయాణకర్తాచంద్రాక్షాత్తజవారయో
స్సోమశనివారయోఃసురపభేదేస్తానక్షత్రేచ - పాచీందిశం - జీవేగురు
వాసరేలజాంఘ్రీభేషూర్వాభాద్రానక్షత్రేచ - అంతకదిశంతంతకాయ
వఃతస్యదిక్తాందక్షిణాందిశమిత్యథః|| శుక్రాక్షయోఃసుక్రవివార
యోఃప్రప్త్యభేరోహణీనక్షత్రేచపశ్చాత్ప్రతీచీనశమిన్యైఃకుజజ్జనిన
యోఃబామబుధవాసరయోః అయ్యనుభేషూర్వాఫల్గునాంచసామ్యాంఽది
చీందిశం - నగచ్ఛేదితీనర్వత్రయోజ్యం|| పతేషువారనక్షత్రేషుపతానుదియు
గచ్ఛేతిచేత్తోదోషిత్యతాహ|| శూలాఖ్యేషుశూలనామధేయేషు - వారిభే
షాఉక్తవారనక్షత్రేషు - గమనం - యాతుఃప్రయాతుః - రోగకృచ్ఛవేత్...

అ || దిగ్భేదముచేత వార శూల నక్షత్ర శూలల జెప్పుచున్నాడు ||
తా|| యార్పదిక్కునకు సోమశనివారంబులును జ్యేష్ఠానక్షత్రంబును - దక్షిణ
మునకుగురువారంబును పూర్వాభాద్రానక్షత్రంబును - పశ్చిమామునకు
భానుశుక్రవారంబులును రోహిణీనక్షత్రంబును ఉత్తరమునకుమంగళబు
ధవారంబులును ఫగార్వాఫల్గునీనక్షత్రంబును - ఈరీతినీదిక్కులకీవార
నక్షత్రములుశూల సంజగలవిగావున నట్టివారశూల నక్షత్ర శూలలయం
దుపై నముబోయినవానికి వ్యాధిగలుగునని తాత్పర్యము..*****

౧౬౨|| అ|| పరిమాదండచక్రస్వరూపంః రూపయతి || మూ|| ఆగ్నేయానిల
కోణయోశ్చపీలిభేదే కాంచరేఖాంపత్యమ్కణేప్రాస్తిఖిలేప్రసిద్ధపరిమాదం
డాఖ్యచక్రేశుభేతత్ప్రాగాదిషుసప్తసప్తగమనేపహస్విదితారాతిభేగ
స్తావింశతీసంఖ్యయైవపరిమాదండోనలంఘ్యాధ్వనైః|| వ్యా|| ఆగ్నేయేతి|| ఆ
గ్నేయానిలకోణయోఃపీ కాంరేఖాంపీలిభేత్ - ఏషమీశాన్యనైర్ముతికోణ
యోశ్చపీ కాంరేఖాంపీలిభేదితిదేవః - ఏవః|| ఖిలేవదిమాదండచక్రంభవతి

తతఃప్రాగ్నిభిరేవ శుష్కణేషు భేదసిద్ధపరిఘాదండాభ్యచక్రేవహస్త్విదితా
 చాఽపృథ్వికాద్యైర్దౌణి-అప్టావింశతీసంఖ్యయాతత్ప్రాగ్నిదిమతస్యచక్ర
 ద్విప్రాగానిషువత్సదీ-త్యుసప్తసప్తలిఖేత్ యథా ప్రాచ్యాంకృత్తికాద్యా
 శ్రేహంతానిసప్త-దక్షిణస్యాంశుమాదివిశాఖాంతానిప్రతీచ్యా మనూ గా
 థానిశ్రవణాంతానిఉదీచ్యాంశనిష్ఠాదిభరణ్యంతానిసప్తసత్తతానిఅయం
 పరిఘాదండః - ఆధ్వగైఃప్రయాణాభిలాషిభిః గమనేగమనవిషయే నలం
 ఘ్యుఃనాటిక్రమణీయః - కృత్తికాదిసప్తసుప్రాచీం-మఘాదినప్తసుదక్షి
 ణాంతానినూరాధాదినప్తసుప్రతీపీంశనిష్ఠాదినప్తసుఉదీపీంశగచ్ఛేదితి భావః

అ || పరిఘాదండచక్రస్వరూపమును దెలియు జేయుచున్నాడు || తా ||
 నామవ్యకోణముమొదలుకొనిఆగ్నేయకోణము వరకునొక రేఖయున్న -
 నైఋతికోణముమొదలుకొనిఈశాన్యకోణము వరకునొక రేఖయున్న -
 వ్రాసినవిపరిఘాదండచక్రమగును - ఆచక్రమందుపూర్వదిక్కు నకృ
 త్తక మొదలగు ౭ నక్షత్రంబులును - దక్షిణంబునవశఖమొదలగు- ౭ - నక్ష
 త్రంబులును-పశ్చిమంబున- అనూరాధమొదలుకొనిఆభిజిత్తుతోగూడ ౭ న
 క్షత్రంబులును-ఉత్తరంబునధనిష్ఠ మొదలగు ౭ నక్షత్రంబులును - ఈరీతి
 వ్రాయగా-ఏనక్షత్రములుఏదిక్కుకువచ్చునోఆనక్షత్రములయందుఆది
 క్కుకుబోగూడనితాత్పర్యము.

౧౬౩ || అ || ఆధనక్షత్రరాశీనాందిద్వారనిణాయమాహ || మూ || య
 త్కాష్ఠాస్థితభానియానిగమనే ద్వా రాణితస్యాదిశఃప్రాకృకేవిహితస్య
 పుష్యదినకృత్తికాద్యతారాస్సదా సర్వద్వారశుభాస్సుఖార్థవశుదాః
 ప్రాగాది నేషాంయోదిద్వారాఖ్యగృహఃప్రదక్షిణవిధావేకైకశోనర్ధ
 దాః || వ్యా || యది || య త్కాష్ఠాస్థితభానియాస్యాంకాష్ఠాయాందిశి || ని || దిశ
 స్తుకమభిః || స్థాపితాశ్చహరితశ్చతా ఇత్యమరః-స్థితానిభానిసత్తతా ని
 యానితానిసప్తసాః దిశః ద్వా రాణి - చ క్రేవరిఘాదండచక్రే - ప్రా
 క్షూర్వలోకేవిహితస్యగమనసిద్ధత్వేనోక్తనక్షత్రసప్తకస్యమధ్యే - య
 ప్యదినకృత్తికాద్యతారాపుష్యహస్తానూరాథాశ్విన్య ఇతిచతస్రస్తా
 రకాః - సదాసర్వగా సర్వద్వారశుభాఃసర్వద్వారేషుశుభకరాః- యథా
 ప్రాచ్యాంపుష్యదక్షిణస్యాంహస్తః-ప్రతీచ్యామనూరాథా- ఉదీచ్యామ
 శ్వినీ-కించపతాస్సుఖార్థ-పశుదశ్చ భవంతి - మేషాదయః ప్రాగాదిని
 ద్వా రాఖ్యగృహఃనిద్వారసంజ్ఞిక రాశయః - ప్రదక్షిణవిధావేకైకశోనర్ధ

దాఃపశమ క్తంభవతి - ప్రాచ్యాం మేషఃదక్షిణస్యాంవృషభఃప్రతీచ్యాంవి
ధుచండవీచ్యాంకర్కటకః - ఏవంపునః ప్రాచ్యాంసింహాగ్ర్యాది-ఏవంత్రి
రావృత్త్యాస గ్వాసాఃదిశాంసర్వ రాశ యోయోజ్యాః తేషురాశిషుతత్త
ద్దిశోనగంత వ్యాః.

అ || నక్షత్రరాసులకునిగ్వాస్రనిణాఽయమునుజెప్పుచున్నాడు || తా ||
ఘోర్వర్ణోకమందుజేష్ఠబడినక్రమంబున - ఏదిక్కుయందుండెడిఃక్షత్రం
బులు - అదిక్కుకు ద్వాదశక్షత్రంబులనియు - ఘోర్వర్ణోక్తవనిమాదండ
చక్రమునందుగమనవిషయమైవిశ్వేరఃబుననిపేధింపబడిననక్షత్రముల
లో - పువ్యహస్తానూరాధాశ్వి నీనక్షత్రములుసకలదిగ్గమనములయందు
న్నశుభసుఖాథాపశుప్రదంబులనియు - తూర్పుదిక్కుకుమేషసింహాధ
నూరాసులును - దక్షిణమునకువృషభకన్యా మకర రాసులును - పశ్చిమం
బునకుమిథురశులాకుంభ రాసులును - ఉత్తరంబునకుకటకవృశ్చికమీన
రాసులునునీరీతిననీరాసులీదిక్కులకుద్వారరాసులుగావుననిట్టిద్వారరా
శిలగ్నములయందాయాదిక్కులకుబోనూడదనితాత్పర్యము *****

౧౬౪ || అ || ద్వాదశలగ్ననాంగమనేఫలకూహమ్ || మేషేభక్ర
మవాప్నుయాద్ధవిసుఖంయుక్తేమృతంకర్కటేలాభంశోకభయంహరౌ
జ్వరభయంకన్యాగృహేథాథాదతే | కీటేవిగ్రహమేవచాపనిలయేతేను
మృగేస్త్రీధనంకాటిల్యంకలశేతుభోజనసుఖంమీనేప్రయాణేవ్యగః || వ్యా ||
మేషాగ్రతి || మేషేషేషలగ్నే అధ్వగఃప్రయాణాభక్రమంగళం గవివృష
భేసుఖం-యుక్తేమిథునేమృతిం - కర్కటేలాభంపృథివ్యాదిలాభం-హరౌ
సింహేశోకభయం-కన్యాగృహేకన్యాలగ్నేజ్వరభయం-ధతేకులాయాం
అర్ధంధనలాభం - కీటేవృశ్చికేవిగ్రహమేవయేనకే నచిద్విరోధం-చాపనిల
యేధనుర్లగ్నేతేనుమృగేసుకరేస్త్రీధనంస్త్రీకూపధనం-కలశేకుంభేతుకా
టిల్యంవక్రగమనం - మీనేభోజనసుఖంప్రయాణేఅవాప్నుయాత్ ||*****

అ||ప్రయాణవిషయమై౧౨లగ్నములఫలంబులవివరింపుచున్నాడు|| తా ||
మేషలగ్నమందుపైనముబోయినవారలకుశుభంబులును-వృషభమందుసౌ
ఖ్యంబును మిథురమునందుమగణంబును - కటకమందుభూషణాదిలాభం
బులును - సింహమునలిదువ్యసనంబును - కన్యాలగ్నమందుజ్వరభయంబు
ను - తులయందుధనలాభంబును - వృశ్చికమందుకలహంబును - ధనుస్సు
యందుతేనుంబును - మకరమందుస్త్రీలాభంబును-కుంభమందువక్రగమ

సంబును - మీనమందుభోజనముఖింబునుగలుగును.*****

౧౬౨ || ౨ || ప్రతిశుక్ర భౌమబుధదోషమూహా || మూ || యాత్రా యాం ప్రతి
భాగవం ప్రతికుజం ప్రశ్యబ్జం చాతికృచ్ఛక్రో దక్షిణతః స్థితోవ్య శుభ
కృష్ణాః ప్రవే శేపి వా । మాగేయద్యుదితోగ్ర తశ్శశినుత స్తత్రై వగం
తావ సేత్సాన్యస్యా స్థమ వాస్తతశ్చపరతోయా తాధ్వశేషం ప్రసేత్
వ్యా || యాత్రా యాం ప్రవే శేపునః ప్రవేశకాలేచ
ప్రతిభాగవంభృ గౌరవత్యంపుమాభాగవః శుక్రః తస్యా భిముఖం -
ప్రతికుజంకుజాభిముఖం-కించ ప్రశ్యబ్జంఅపుజాతత్యబ్జః చంద్రః తస్మా
జ్జాయతత్యబ్జజోబుధః (*) పంచమ్యాంజాతా వితిజనేర్దః తస్యా భిముఖం
యాతు రాత్రికృత్వీ ఠాకరంఅన్యోవి శేషః శుక్రః దక్షిణతోయాతుగ్దక్షిణభా
గేస్థిరోయసి వాశుభకృత్ అత్రేదంప్రతీయతే-శుక్రేప్రాచ్యాంస్థితేప్రాగీశా
న్యోదగ్వాంవ్యేష్వేవల పతిచ్యాంస్థితే నైర్ముతిదక్షిణాగ్నే దేమనగం
తస్యమితి-ఉక్తంచ చాలబోధిన్యాన్ || స్తో || పూర్వాదివాయవ్యవిలోమకోష్ఠా
ఘ్నో ద్వేభ్యగౌతిస్థితీచేన్నయాయాత్ । పశ్చాదిసప్తాచివిలోమకోణేప
శ్చాద్భ్యగౌతిస్థితీచేన్నయాయాత్ । బుధస్యవి శేషమూహా || శశినుతోబు
ధః-లగ్రతఃయాతుఃపురోభాగే-మారేమధ్యమాగ్రపవ - ఉదితోయద్గిం
తాగమనకర్తాత త్రైవమార్గమధ్యపవవసేత్ । యావ త్కాలమిత్యతతి
హ । సౌమ్యస్యబుధస్యలస్తమ వాస్తతఃలస్తంగతస్య సతఃపరతః ఉదయా
నంతంలధ్వ శేషంమాగ్రశేషం ప్రజేత్ ప్రయాయాత్

అ|| ప్రతిశుక్ర భౌమబుధదోషములను జెప్పచున్నాడు || తా|| పైనముబో
వునపుడునుమరలగృహంబునకువచ్చునపుడును శుక్రాంగారకబుధులభిము
ఖులయియుండి రేనిపీ ఠాకరులగుమరనియును - శుక్రడుప్రయాణకతకుద
క్షిణభాగమంతుండినశుభకరుడుగాన తూర్పుదిక్కుననుండునపుడుఈశా
న్యోత్తర వాయవ్యదిక్కులకును-పశ్చిమంబుననుండునపుడు నైర్ముతిదక్షి
ణాగ్నేయదిక్కులకునుపై నముబో గూడవనియును, బుధుడుపై నము బో
వుచుండనుద్యమాగ్రమం దెడుటనుదయించెనేనిమరలనస్తంగతుడైఉదయ
మగువరకుప్రయాణకతపై నముబోగూడవనియును తాత్పర్యము.

౧౬౩ || ౨ || ఉక్తప్రతిశుక్రాదిదోషస్య గోత్రభేదేనప్రతిప్రసవమూహా ||
మూ || భారద్వాజవసిష్ఠ వాత్స్యభగ్నా ప్రాప్త్యాంగీరసౌకాశ్యసోగార్హస్థ్య
గౌతమ నామక శ్చమునయస్త్యోత్రిణామథి నాం । ఏకగ్రామవివాహారా

ప్రతికలతుత్పీ డితజ్ఞానినాంచాగ్రానాంప్రతిభాగవప్రతిజప్రత్యార
దోషానహి || వ్యా || భారద్వాజేతి || భారద్వాజవసిష్ఠవాత్స్యభృగుఅత్రి - ఆం
త్ర్యాంగీరసౌత్రిశ్చాంగీరసశ్చాత్ర్యాంగీరసా - కాశ్యపః - గార్గ్యః - గౌ
తమనామకశ్చయేమునయః - తద్గోత్రిణాంద్విజానాంతధి - నాంయూచకా
నాం - కించ ఏక గ్రామవివాహరాష్ట్రవికలతుత్పీ డితజ్ఞానినాంఏక గ్రా
మేగృహంతరగతానాంవివాహార్థంయాయినాంరాష్ట్రవికలేదేశోపద్రవ
పలాయితానాంతుత్పీ డితానాంజ్ఞానినాం విరక్తానాం ఆగ్రానాంరోగేణ
రాజోపద్రవేణవా ఆగ్రానామేతేషాంప్రతిభాగవప్రతికప్రత్యారదోషా
నహి-నసంతి.

అ|| సూర్యశ్లోకోక్తప్రతిశుక్రాదిదోషములకుగోత్రభేదముచేపరిహరి
రమునుజెప్పచున్నాడు|| తా|| భారద్వాజ-వసిష్ఠ-వాత్స్య-భృగు-అత్రి - ఆం
గీరస-కాశ్యప-గార్గ్య-గౌతమగోత్రజులకును-యూచకులకునునొకగ్రామ
మందునొకగృహమందుండినురియొకగృహమునకుబోవువారలకును-వివా
హమునకుబోవువారలకును- దేశోపద్రవంబుచే పరుగుపాటెడివారలకు
ను-అన్నాకురులై వెల్లడివారలకును-మహాయోగులకును- ఆర్తులగువారల
కునుసీక్రిందిజెప్పబడియున్న ప్రతిశుక్రభౌమబుధదోషములు లేవనుట.....

౧౬౬ || అ || యాత్రాఫణిచక్రసన్న్యతీమాహ|| మూ|| త్రీణీత్రీణీశశిన్ధ
భాంతగణనాకార్యార్గసంస్థోడుతఃపంచస్యర్విషమాణిరోగభయదాన్య
న్యానిచత్వారితు| యుగ్ధాన్యే వసద్విష్టానితదిదంయాత్రాఫణేర్వత్ఫలం
కించక్రేణఫణిస్వరూపశుభంశ్యాజ్యంశుభేకర్తృణి || వ్యా || త్రీణీతి|| అ
ర్గసంస్థోడుతఃసూర్యస్థితనక్షత్రమారభ్యత్రీణీత్రీణీనక్షత్రాణి-శశిన్ధభాం
తంచన్ద్రస్థితనక్షత్రపర్యంతం - గణశాసంఖ్యా-కార్యార్గవ్యా - గంతు
మిచ్చ తేతిశేషః - ఏవంగణనాయాంక్రయమాణాయాంసప్తవింశతినక్ష
త్రాణాంనవత్రికాణిభవంతి - తత్రవిషమాణిపంచత్రికాణిరోగభయ
దానిభవంతి - అన్యానిచత్వారియుగ్ధానిత్రికాణిశుభవిష్టదానిసమ్యగిష్ట
ఫలదానిస్యః - యాతురితిశేషః - యాత్రాఫణేఃయాత్రాఫణిచక్రస్యయ
త్ఫలముక్తంతత్ఫలం ఇదమేతదేవ - అతశ్చక్రేణఫణిచక్రేణకింప్రయోజ
నంఅప్రయోజనమిత్యర్థః - అనైనైవచరితార్ధత్వాదితిభావః-ఫలితమాహ
ఫణిస్వరూపంయన్యత్క్రికంఫణేరపయవం - తత్తదశుభంఅతశ్శుభేశుభక
మణిత్యాజ్యం,

వీధంబనిర - కృత్తికశృంగశృంగును-రోహిణి వ్యాధి-శుక్లాశిరభయః-ఆ
గ్ర-అర్కశాశిని - పునర్వసుభూమిని-పుష్యమిశీలిని - ఉద్రేషరోగమును -
మరలశుభుశృంగశృంగు - పుబ్బవ్యాధిని - ఉక్తక్రమంబున చతుస్సత్తక
క్షుత్రములున్నున-జ్యేష్ఠఫలంబులను ప్రయాణవిషయమై-గుగజేసుకనియూ
చంద్రగర్భచక్రనిర్మాణముచేతగలిగెనుఫలమును నేనున్న ప్తముగాపివరిం
చితిగాననాచక్రమువలన పేరే ఫలంబులేదని తాత్పర్యము.

౧౬౮ || అ || అడలస్వరూపమూహా||మూ||చంద్రా ధిష్ఠిత నాంతమేరగ
ణచేత రాశిత్వద్వాదితోనక్షత్రాణ్యపినప్తన పగము నేచమృతఃఫలంసాభి
జిత్ | యేనుంతాడసమాధిమాంబుభయందేశ భ్రమంతాడంబు యాతు
శ్చాడలదోషవివసక లేకార్యేచమిత్యేవా || వ్యా || చంద్రా||అర్కాద్వి
తత్త్వాదితఃసూర్యస్థితనక్షత్రప్రభృతిసాభిజిత్ - అభిజిత్సహిణింబుధాత
థానప్తనప్తనక్షత్రాణి - చంద్రాధిష్ఠిత భాంతంచంద్రస్థితనక్షత్రపర్యంత
మేవగణయేత్ - తానితానినప్తనప్తనక్షత్రాణిగమనైగమనైషయియా
తుః||యేనుం - తాడనంతాడ-అయి-అభయం - దేశభ్రమం-తాడనంచేత
ఫలంక్రమాద్దమృతః - పిశేషమాహ-యాతుశ్చాడలదోషవివసక-నచేత
రత్యేవకారాధి-అభవాసక లేకార్యేచఅడలదోషవివసకత్యే.

అ||అడలస్వరూపమునుజెప్పచున్నాడు|| ౨ || సూర్యుడున్నున్నక్షత్రముమున
లుబభిజిన్నక్షత్రముతోగూడునటులచంద్రుడుండెడినక్షత్రమువరకు నేడే
శినక్షత్రములగుణింపవలయుననియునిట్లుగుణింపబడినపడెడినక్షత్రములేడే
శిఫలంబులగుగజేసునుఎవ్విధంబనినప్రథమనక్షత్రము||యేనుమునురెండ
వదిప్రహారమును-మూడవదిమనఃపీడను-నాలవదిఆయువును-అయిదవదిభ
యరహితమును - ఆరవదిదేశసంచారమును-ఏడవదితాడనమును-నీక్రమం
బునసప్తనక్షత్రములునప్రవిధఫలంబులగుగజేసుకనియును-ఏవకారా
ధిమనప్రయాణవిషయమై-ఈచేర్చినఅడలదోషవిచారముఅశ్యముగా
జూడదగినదనియు-లేకనురియొకపక్షంబున-నమస్తశుభకార్యములయ-దు
న్నుఅడలదోషముజూడదగినదేనని తాత్పర్యము

౧౭౦||అ|| శ్రృంకస్వరూపంనిరూపయాయాతు సత్ఫలమూహ,

మూయా|| వారభవాసరాశ్యమిళితాశ్వస్వాదితస్థాక్ర
మాత్త్రాశ్వాద్విత్రిచతుర్థాన్యవిభజేత్సప్తపద్ధిక్రమాత్ | శూ
న్యేషశ్రీశురోభీతిమరణాన్యాశుప్రయాతుఃక్రమాచ్ఛేషేషుత్రిషు

రాజ్యరత్నపృథివీర్దద్యాత్తుశ్శ్రుకస్తస్వయమ్॥వ్యా॥యాత్రేలి॥యాత్రా
వారభవసరాకాయాత్రాయాంయోవారాయస్థంయన్మత్తత్రంయం
తిథిఃతాక - స్వస్వాదితఃస్వేషామాదితః - యథావాసరస్యార్కాదితః
త్తస్యశివస్వాదితఃదివసస్యశుక్లప్రతిపదాదితః - మిళితాకత్రేధానితే
ప్రద్విప్రీదతుగుణాకృత్వా వారనత్తత్రదివససమూహంత్రేధానది
కల్పయ-యతావ్యంహస్తాభ్యాంస్వితీయప్రీతిశిశ్మనీమంచతుర్విగుణి
శ్యథః - తతఃక్రమాత్సప్తాష్టషడ్భిఃప్రవిభజేత్ ఏవంవిభజ్యమానా
త్రిమపక్షేషుశూన్యేషుశేషవిభావేషుసశ్చప్రయాతుఃకోగభీతిమరణం
భయంనిత్యమాన్దద్యుఃత్రిమశేషేషువత్సురాజ్యరత్నపృథివీఃఆగ్రహేషు
రాజ్యంస్వితీయశేషేరత్నానిత్యతీయశేషేషుభవీందద్యాదిత్యవగత
వ్యంబజ్ఞేప్రయాజనంనాస్తిఅయమేవత్ర్యంకఇశ్యవ్యతే,

అ॥త్ర్యంకస్వరూపమునుదెలియజేయుచున్నాడు॥తా॥ప్రయాణంక
తాపైసముబోవుసమయమునతిథివారనత్తత్రములమొదటనుండిలేక్క
పెట్టియనగాశుక్లపాడ్యమిమొదలుప్రయాణదినమువరకునుభానువార
ముమొదలుప్రయాణవారమువరకును - అశ్వినీనత్తత్రముమొదలుప్రయా
ణనత్తత్రమువరకునుగణనజేసిలయినగుణకమునునొకరాశిగాజేర్చియూ
రాశినిమూడుభాగములుగాజేసియందునగ్రహభాగమునురెట్టను-ద్విలీయ
భాగమునుమూటనుతృతీయభాగమునురట్టనుఎచ్చగుణింబియాత్రివిధ
రాసులనీక్రమముగప్రథమభాగమును ౭ - ట్టనుద్విలీయభాగమును ౮ - ట్ట
నుతృతీయభాగమును ౯ - ట్టనుభాగహరించగానాత్రివిధరాశియందుగణ
నజేసముండునేనిప్రయాణంకతాకురోగభీతిమరణములును - మూడురాసు
లుశూన్యములైయుండెనేనిరాజ్యరత్నభూలాభములునుఉక్తగ్రహంబుగ
గలుగుననియును ఇదియత్ర్యంబకస్వరూపముగానగ్రంథాంతరమందుజే
ప్పబడియున్నలభమువలనవేరేప్రయాజనములేదనియునుజాన్పర్యము...

౧౪౫॥అ॥శ్లోకద్వయేనయాత్రాపంచకశుద్ధిస్వరూపసూహా॥మూ॥
యాత్రావారవిలగ్నధిన్యదివసాకస్వస్వాదితస్వత్తోరాశీకృత్యనినా
గ్ననిగ్నసుజలేష్వైకేసంఖ్యాంక్రమాత్ ॥క్షిప్తాప్రాగ్ధృతమేవసం
ప్రవిభజేదంకైశ్చసగ్నంధ్రువంశేషఃప్రాక్తనపంచకేబహుధనంశూన్యే
ఫలంపశ్యతే॥వ్యా॥యాత్రేలి॥యాత్రావారవిలగ్నధిన్యదివసాక
ప్రయాణసమయంవారలగ్ననత్తత్రదివససాకస్వస్వాదితఃస్వేషా

చూదానత్వంసపదాత్యాజ్యగుత్తరం - సన్నిహితాలభే నానాకా
త్ అంగికార మేపాహుచో వ్యాధిభయమునానా - సన్నిహితాలభే నానాకా
భూపాగ్నిభీతిస్తుదివసేదివాభాగి వేదసరాత్త్రాని - తస్మాదేతయా త్రా
యూం- ఇయంపంసకశుద్ధిసంజనినీ యూ - లుగివ్యోధిభవతే ప్రాణసంరక్ష
నీయూభలు - అత్రానిచానణీ మేధ్యభవః.

అ || ఆంగికారాభావ మునుజేస్యచున్నాడు || తా || ప్రథమపంజ్ఞీయం
తై ముదిగితే నేనివ్యాధిభయమును - ద్వితీయపంజ్ఞీయంసన్నిభయమునుత్ప
తీయపంజ్ఞీయంకురాజభయమును - చతుర్థా పంజ్ఞీయంకుచోరభయము
నుపంజ్ఞీయంకుపాపజ్ఞీయంకువ్యాధ్యభయమును గలుగునుగాననీపంచదశాది
యోజితేభయముగమనఃప్రయమై అవశ్యముగానాలోచించదగినదనియూ
నుమిగతకాలభేదములచేతగ్గి కారణనియును - అంగికారాభావంబైన -
వ్యాధిభయమునర్వజాత్యాజ్యవనియును - చోరవ్యాధిభయములురా
త్రులందు - భూపాగ్నిభయములువగటియందుచోబలిస్తూనుగాననాకా
లములయందవశ్యముగానాలోచించదగినవనియును - ఈపంచకశోద్ధిసంజీవి
నియగుచోరభవితేన మువతే ప్రాణసంరక్షకమైనదిగానప్రయాణవిష
యమై అవశ్యమువిచారించదగినదనియును తాత్పర్యము

౧౪౭ || అ || యాత్రాచంద్రకంటకనిణాయకహా || మూ || జీవేచ్ఛ
ర్యచంద్రకంటకగృహేష్వేతేషునైవప్రజేత్సేదేసింహుగ్నిహే భనువ్య
పిసుధీగ్యాతాప్రతీచీదిశమ్ | కాతేరీందుకలేప్యమేవయుపతాయుగే
లాయాంఘ్రైప్రాచీంహృత్పృథివీంతుకర్కటగృహేమీనాలయైవృక్ష్మే ||
వ్యా || జీవేచ్ఛరితి || సుధీర్ఘద్ధిశాకాయాగా - జీవేచ్ఛః బీజమిచ్ఛాముగ్య
సకథోక్తిజీవితాదావాకాయనివేతేను - వ్యూహాతేషుచంద్రకంటకగృహే
షుచంద్రజేత్ - తథాహ - మేషేసింహేధనుషచస్త్రీదీంశం - మకలేప్య
మేయుపతాకన్యాయాముదీచీదిశంమిథునశులాకుంభముప్రాచీదిశం -
కకటమీనవృక్ష్మేతేషుమృత్యాదిశందక్షితాందిశంస్త్రజేదితంస్వతాను
మంగళ,

అ || యాత్రాచంద్రకంటకనిణాయకహాతేలియజేయుచున్నాడు...
తా || మేషసింహధనూరాసులు పశ్చిమదిక్కుకు - మకంవృషభకన్య
లుదగ్గిక్కుకును - మిథునశులాకుంభములుతూర్పుదిక్కు - కుంభ - కటకమీన
వృక్ష్మీకులుదక్షిణపుదిక్కుకునుచంద్రకంటకరాసులుగానజీవితాశగం

ప్రయాణగళనాదునైవ్యుచితచంద్రకంటకరాసులలోనా యూదిష్కలన
పై నముబోనూడవయెనతాశ్చర్యము.

౧౪౮ || అ || యాత్రాలలాటమాహా ||

మూ|| ప్రాచ్యాదిప్రభృతౌకశుక్రకుజరాహ్వతీ - చువిట్ సూర్యుని
యన్దిగ్రాజిహితద్విగుక్తగృహగతాంతాందిశంనవ్రజేత్ | ప్రాచ్యాదిక్రమశో
ప్రగట్టివిధౌభానుప్రవిష్టలయాద్దిత్వేకంద్విశయంపిదియొప్పకృత్యా
త్రాలలాటంత్విదం || వ్యా || ప్రాచ్యాదితి || అకశుక్రకుజరాహవః స్రసి
ద్ధాః అకశస్యావత్యంభుమా అకీః - (౧) - అత ఇథో శద్ధితేష్వ చాహా
దెరితిచ్ఛద్ధిః శనైశ్చగః కంఠమశ్చంప్రవిద్యుభః సూరిన్దరుః ఇత్యే తేఅట్టోగ్ర
సః | ప్రాచ్యాదిప్రభృతౌకశుక్రకుజరాహవః అధిపతయోభ
వంతి - యన్దిగ్రాజియస్యాదిశోయోరాట్తస్మిన్ రాజితిద్విగుక్తగృహగే
తస్యాదిశోయత్ గృహంరాశిః తస్మిన్ తేసతి - తద్రాశోతాంతాంశంన
వ్రజేత్తి - భానుప్రవిష్టలయాత్ సూర్యాధిష్ఠితరాశిమారభ్యత్రగట్టివి
విధౌక్రమశః ప్రాచ్యాదియథాతథాదియపక్షైకంవిదియొద్విశయంరాశిన్ద్వి
యం - నిక్షిపేదితి శేషః - అత్రాయమాశయః సూర్యాధిష్ఠితగాశప్రా
చ్యాంనిక్షిపేత్ సూర్యస్య ప్రాగ్దిశికత్వాత్ తద్రాశౌప్రాచీందిశంనవ్ర
జేత్ - సూర్యస్థితరాశేద్విత్వీయత్పతీయరాశిన్ద్వియమీశాన్యానిక్షిపే
త్ తద్దిశోగుర్వధిపతిత్వాత్ తద్రాశిన్ద్వియేగురౌస్థితేసతితల్లగ్నద్వియేఈ
శాన్యాంనవ్రజేత్ - సూర్యరాశేశ్చ తుర్థరాశిమిదీచ్యాంనిక్షిపేత్ తద్ది
శోబుధాధిపతిత్వాత్ తద్రాశౌబుధేస్థితేసతితల్లగ్నద్వియేనైర్ముతీందిశంనవ్ర
జేత్ - సూర్యస్థితరాశేఃపంచమషష్ఠరాశిన్ద్వియంవాయువ్యాంనిక్షిపేత్ తద్దిశ
శ్చంక్రాధిపతిత్వాత్ తద్రాశిన్ద్వియేచంద్రేస్థితేసతితల్లగ్నద్వియేవాయు
వ్యాంనవ్రజేత్ - సూర్యస్థితరాశేస్సప్తమరాశింవాయువ్యాంనిక్షిపేత్ త
ద్దిశఃశనైశ్చ రాధిపతిత్వాత్ తద్రాశౌశనైశ్చ శేస్థితేసతి వాగుః పీందిశం
నవ్రజేత్ - సూర్యస్థితరాశేఃఅష్టమనవమరాశిన్ద్వియంనైర్ముతీంది
క్షిపేత్ - తద్దిశోరాహ్వాధిపతిత్వాత్ తద్రాశిన్ద్వియేరాహ్వాస్థితేసతితల్ల
గ్నద్వియేనైర్ముతీందిశంనవ్రజేత్ సూర్యరాశేః౭వరాశిః౮వక్షి
ణస్యాంనిక్షిపేత్ తద్దిశఃకుజాధిపతిత్వాత్ - తద్రాశౌకుజేస్థితేసతితల్ల
గ్నద్వియేనైర్ముతీందిశంనవ్రజేత్ - సూర్యస్థితరాశేః౧౦వదశద్వాదశరాశిన్ద్వి
యమాగ్నేయ్యాంనిక్షిపేత్ తద్దిశఃశుక్రాధిపతిత్వాత్ తద్రాశిన్ద్వియేచంద్రే

స్థితేనలి శల్లగ్న స్వయే ఆగ్నేయీతి నిశంస వ్రజేదితి సూక్ష్మసృశావగం త
వ్యంభిరలయా త్రాలలాటం వృత్తికీ అత స్సర్వదా త్యాజ్యమిన్ద్రశయః,

అ || యా త్రాలలాటస్వరూపమును జేష్ఠుచున్నాడు || తూర్పుదిక్కు
మొదలవ్రదక్షిణక్రమంబున సూర్యుడు - గురువు - బుధుడు - చంద్రుడు -
శని - రాహువు - అంగారకుడు - శుక్రుడువీర లెనమండ్రు నేనిమి దిదిక్కు
లకు బ్రభువులు గాన సూర్యుడున్న రాశిని తూర్పుననుచియా రాశి మొద
లుతక్కిన రాసులనవ్రదక్షిణక్రమమున నే సమదిక్కులయిందొక్కొకటి
నిమూలలయందు రెండేగి గ శుండ్రెడు రాసులనుంచ గానేరాశి యేని
క్కుకు వచ్చు చున్నవో ఆరాశి యిందాదిక్కుకు ప్రభువై నగ్రహముండ
గానాదిక్కుకుపయినముబోవవృత్తికరంబని తాత్పర్యము*****

౧౪౯ || అ || యుద్ధగమనే కాహుఫలమాహ||మూ|| రాహుక్రాంతభత
స్త్రయోగశముఖం భాన్యగ్రశఃపృథ్వతఃపుచ్చంకేతురితి త్రయోగశరవిస్థాని
యాచయాంశశీ | యస్మిన్నాస్యగ్రతేగృహేపరిభవస్తస్యైవపుచ్చం
గతేయస్మిన్తస్య జయోగతౌయుని చతావేక శ్రతత్తద్భవేత్ || వ్యా ||
రాహ్వతి || రాహు క్రాంతభతః రాహుస్థితనక్షత్రాగ్రశఃస్త్రయో
దశభానిముఖం రాహుముఖం - పృథ్వతో రాహు క్రాంతనక్షత్రాత్ -
పృథ్వతోస్త్రయోగశనక్షత్రాశిపుచ్చంకేతుఃపుచ్చరూపకేతుర్గ్రహ వివం
చనశరవిస్థాయీశశీయాంశ - ఏవం చోభయోర్నక్షే - యస్మిన్గృహే
ఆస్యగ్రతేముఖగతేనశి - తస్యైవపరిభవః శరస్కారః పలాయన మితియా
వత్ స్థాయినీసూర్యేముఖేస్థితే - స్థాయినోభంగః యాయనిచం ద్రే ఆస్యగ
తేనశి - యాయినోభంగః - స్థాయినోజయ ఇత్యాశయః - యస్మిన్గృహే
పుచ్చంగతేస్థాయినీసూర్యేపుచ్చంగతేతస్యస్థాయినోజయః - యాయనిచం
ద్రే పుచ్చంగతేయది - యాయినోజయః - శాసూర్యాచంద్రగృహసౌపకశ్రగ
తౌముఖేపుచ్చేవాగతౌయది - యుధియుద్ధేతత్తద్భవేత్ ఉభావాస్యగ్రతాచే
దుభయోర్భంగః పుచ్చగ్రతాచేదుభయోర్జయః సమత్వంభవేదిశ్యద్భుత్వం****

అ || యుద్ధమునకుబోవునపుడు రాహుఫలమును జేష్ఠుచున్నాడు || తా ||
రాహుస్థితనక్షత్రము మొదలుముందుపదమూడునక్షత్రములుముఖమున్ను
వెనకపదమూడునక్షత్రములుతోకయున్న గాన సూర్యుడుముఖస్థానము
ననున్ననక్షత్రములయందుండ గా రాహువను జేర్చు కొనియుద్ధమునకు వెళ్లే
రాజుకుజయమునియు - చంద్రుకుముఖస్థాననక్షత్రములయందుండగా

యుద్ధమునకుబోవు రాజునకపజయమనియు-నాసూర్య చంద్రులిరువురును
ముఖస్థానమునందునుండి రేనిరాణువతో వెడలి వెళ్లే రాజుకున్నతనపురము
లోనున్న రాజుకున్నభయులకున్న పజయమనియు - నాయురువురున్నపు
చ్చస్థాననక్షత్రములయందుండి రేనియిరువురికి సమజయమనియుననుట**

౧౭౬ || అ || అథగమ నేవర్జకాలమాహ||మూ||దగ్ధేస్వస్యగృహేః శత్ర

కలహాయస్యాత=వేశోభనేమధ్యే వాయదిజాతకేచన్య తకేమాపేష్ట
మేజన్తతః | పిత్రోర్వాక్షయవత్సరేయదిపితృశ్రాద్ధక్రియానంతరేజీవా
ధీయదినప్రజేశ్వయువతౌగ గ్భాన్వితాయామపి || వ్యా || దగ్ధగృహే||స్వ
స్యగృహేదగ్ధేసతి - కళశ్రకల హేకళశ్రేణకలహంకృత్యేత్యశః - య
స్యాత=వెయస్యకళశ్రస్యాత=కరజసి-శోభనేమధ్యేశోభనమధ్యేవా-
జాతకేజాతకాశౌచమధ్యే-గృతకేమృతాశౌచమధ్యేచ - జన్తతః జన్త
మాసాదప్తమెమాసివా - పిత్రోఃపితాచమాతాచపితరౌతయోఃపిత్రోః -
పితామాత్రేత్యేకశేషః - క్షయవత్సరే-పితృశ్రాద్ధక్రియానంతరేమా
తాపిత్రోస్సంవత్సరికాత్పరదినేస్వయువకాస్వభార్యా యంగభాన్వి
తాయామపి ఇదంసాక్షాసాదూర్వకంబోధ్యం - ఏతేషుసరే ముప్రయా
తాజీవి తార్థీతయుష్కామోయదినప్రజేత్ నగచ్ఛేత్-విద్యరేలిజ్

అ||ప్రయాణవిషయమై నిషేధ కాలమునుజెప్పించునాడు|| అ|| జీవితా
శగలపురుషుమతనగృహమగ్నిదగ్ధమగునపుడును - భార్యతోకలహముచే
సినసమయం బునను - భార్యరజస్వలయై యుండునపుడును - శుభమధ్య
కాలంబునను - జాతాశౌచమృతాశౌచమధ్యకాలమందును-స్వజన్తమాస
మునకెనిమిదవమాసమందును - తల్లిదండ్రులుగృతిబొందినసంవత్సరమును
ను - తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధదివసమునకుమటుదినమందును తనభార్యఆరు నె
లలకుపైగభముగలదైయుండునపుడును- పైనముబోయెనేనితే మము
నుబొందడనియును తాత్పర్యము,*****

౧౭౭ || అ || అభిజిద్ధనిస్తావంచ కేగమననిషేదమాహ.....

మూ || సాగ్యంగోభిజిదాహ్వాయే చనిలయె ధిష్ణ్యేముహూర్తే తథారోగ
స్యాన్వ సుభస్య చొత్తరగళాదృతేషు పంచషష్ఠి | దుఃఖం దక్షిణదిక్ష్వి
యాతురథ వానాన్యశ్రయాశుస్తవ్యయంమీనేచె దధసవదితుగమనం
యాతుశ్చవక్రంభవేత్,.....

వ్యా||స్యాదితి||అ, జిదాహ్వాయెనిలయెఅభిజిల్లగ్నే - ధిష్ణ్యేముహూభిక్తే అ

జిన్నత్తుత్రే అభిజిన్తుహూ తేచ - ప్రయాతుః భంగః స్యాత్ వసుభస్యన
నిష్ఠా నక్షత్రస్య - ఉత్తిరద తాదార భ్యరేవ త్యంతేషు పంచసు ఋతు
ష్వపియాతుఃరోగఃస్యాత్ - యాతురితి సామాన్యనిదేశశేనసకలదిక్షుప్ర
యాతురపిగమన నిషేధఉక్తోభవతి త్యాశంకా యామిదానీంప త్తంతర
మాహ||అథవేతి ||అథవాదక్షిణదిక్ప్రయాతుఃపూర్వోక్తేషుగమనందుఃఖం
దుఃఖకరమిత్యర్థః||అన్యత్ర యాతుః||అన్యదిక్ప్రయాతుః||అయంధనిష్ఠాపంచ
కేగమననిషేధస్తునభవతి - మీనేచం ద్రేన్ధితేనతితుసర్వదిక్షుగమనంయా
తుర్వక్రంభవేత్ ప్రయాణసిద్ధిర్నభవేదిత్యర్థః.

అ||అభిజిద్ధనిష్ఠాపంచకమందుగమననిషేధమును జెప్పుచున్నాడు|| 'తా||
అభిజిల్ల గ్మమందును - అభిజిన్నత్తు త్రమందును - అభిజిన్తుహూతామందు
ను - పైనముబోవు వారలకు శుభకరంబనియును - ధనిష్ఠానక్షత్రోత్తిరదశ
ముమొదలు రేవతివరకుధనిష్ఠాపంచకముగాననీవరచకమందుదక్షిణదిక్కు
కుపైనముబోవు వారలకురోగకరంబనియును ఇతరదిక్కులకుబోవువారల
కుశుభకరంబనియు - మఱియునుమీన రాశియందుచంద్రుడుండగానేదిక్కు
కుపైనముబోయినప్రయాణకర్తకునిష్ఠసిద్ధిగలుగదని యును తాత్పర్యము.

౧౫౧ || అ|| నానాయా త్రాసులగ్ననిర్ణయమాహ|| మూ|| స్త్రీయాత్రా
సుఖదావృషేచయవతాయుక్తేప్రయాతుర్ధతేగోయా త్రాపశులాభ
దైవవృషభేమేషేహరౌవామ్యగే | కుంభేకర్కటకేర్ముషేచమకరేయా
తుర్జనస్యార్థదాశౌర్యాయుష్యధనప్రదాగవిహరౌయుద్ధేతుచాపేహ్యజే||
వ్యా|| స్త్రీయాత్రేతి || వృషేయవతౌకన్యాయాం-యుక్తేమిథునేచ-స్త్రీ
యాత్రా స్త్రీణాంయాత్రా సుఖదా - ధతేతులాయాంవృషభే-మేషే-
హరౌసింహే - మృగేసుకరేచ-యాతుఃగోయాత్రాపశులాభదా-కుంభే
కర్కటకే - ర్ముషేమీనే-మకరేచయాతుః-జనస్యపురుషస్యయాత్రాఅర్థ
దా-యుద్ధేతుగవివృషభే-హరౌసింహే-చాపేధనుషి - అజేమేషేచ - శౌ
ర్యాయుష్యధనప్రదాభవతి.

అ||సర్వయాత్రావిషయమైలగ్ననిర్ణయమును జెప్పుచున్నాడు|| తా||వృ
షభ-కన్యామిథురరాసులయందు స్త్రీయాత్రాసుఖప్రదమనియు-తులా-వృ
షభ-మేష-సింహ-మకర రాసులయందు గోయాత్రబోవు వారలకుపశులా
భప్రదమనియు-కుంభ-కర్కటక-మీనమకర రాసులయందు ద్రవ్యార్థి మై
త్రైల్లడివానికిధనప్రదమనియు-వృషభసింహధనుర్జేష రాసులయందు యు

ధమునకుబోవు వానికిశౌర్యాయుష్యధన ప్రదములనియును తాత్పర్యము***

౧౭౯॥అ॥యుద్ధమునకాలే రాహుస్థితిఫలమాహ॥మూ॥ వా రేర్త స్యగు
రోద్ధి నేనురప తే స్తజ్జాల హూ రాసు వాయు ధే వా భృగు చంగ్ర యోగ్యము
దిశంభౌ మేది నే వారుణీం సౌమ్యాంభానుజ సౌమ్యయోస్తుకలహస్సాస్త్రిజ్ఞా
లరాహుస్త వ్యయంస్యా తాంలాభ జయాప్రయాతురథ వాచేద్వాసుగఃపు
ష్టగః॥ వ్యా॥ వారభితి॥అర్కస్య వారేభాను వారేగురోద్ధి నేగురు వారేచ-త
త్కాల హూ రాసు - అత్ర బహువచ నేన భావాద్వా దిసకల వారేషుత త్త
ద్వారాధిపతి హూ రాస్త్విశ్వర్థోలభ్య తేరవిగురు హూ రయోశ్చ సురప
తేరింద్రస్యదిశంప్రాద్దిశం ప్రతీయుధే ప్రయాతుః-యుద్ధస్యప్ర యాతురిత్య
ర్థికలహస్సాస్త్రిత అతస్తస్వారయోఃప్రాచీందిశంనవ్రజేత్ తద్వారయోః
తత్రదిశి రా హూ స్స త్వాదితీభావః - భృగుచంద్రయోశ్శుక్ర సోమవార
యోఃతద్ధోరయోశ్చ యసుదిశందక్షిణాందిశంనవ్రజేత్ - తత్ర కాలరా
హూస్స త్వాదితీహేతుస్సర్వత్రయోజ్యః-భౌమేది నేతద్ధోరాయాంవా
రుణీంప్రతీచీందిశంనవ్రజేత్ - భానుజ సౌమ్యయోస్తుశని బుధవారయోః
తద్ధోరయోశ్చ సౌమ్యాముదీచీందిశంనగచ్ఛేత్ - అయంకాలరాహుఃయు
ధేప్రయాతుః వాసుగః పార్శ్వగతో వాప్యష్టగతో వాయది - లాభజయకా
స్యాతామ్.

అ॥యుద్ధమునకుబోవునపుడు రాహుస్థితికిఫలమును జెప్పచున్నాడు॥తా॥
భానుగురు వారములయందును భానుగురు హూ రలయందును రాహువు
తూర్పుదిక్కుననుండును గాననీ వార హూ రలయందాదిక్కునకునుశుక్ర సోమ
వారములయందును వారి హూ రలయందును రా హువుదక్షిణమందుండు
నుగాననీ వార హూ రలయందాదక్షిణదిక్కునకును అంగారక వారము
దును వారి హూ రలయందును రాహువుపశ్చిమంబుననుండునుగాన - నా
వార హూ రలయందుపశ్చిమదిక్కునకును - శనిబుధ వారములయందును
వారి హూ రలయందును రాహువు త్తరంబు ననుండు నుగాన నీవార
హూ రలయందీదిక్కునకునుయుద్ధయాత్రబోవు వారలకుమిక్కిలీకలహం
బుగలుగుననియును - కాలరాహువుయుద్ధమునకు వెళ్లు నపుడుప్రయాణక
తకునిరు పార్శ్వములయందుండినను వెనకనుండిననులా భజయకరుడగు
నని తాత్పర్యము.

౧౮౦॥అ॥అశద్వాభ్యాంస్థిరచరయోగినోఽఃఫలమాహ॥

మూ॥ పతౌ దినో వమీ చదుఃఖభయదే ప్రా చీం ప్రయాతుస్తయో రానత
 ర్యతీధీకు బేరకకుభం త్వాగ్నేయ కాష్టాంతయోః॥ ఆనంతర్యదినేతియోః పర
 దినంత్యో దినం పంచమీరా కావాయుదశంచతుర్దశదినం షష్ఠీదినం వారుణీం॥
 ౧౮౧॥ మూ॥ యామ్యా మామయకృత్త్రయోదశదినం స్యాత్స పమీత్వష్ట
 మీదర్భ శ్చశదీశం ప్రమాణసమయే హ్యేషాస్థి రాయోగినీ॥ పాదోనంఘటి
 కాచక్షుష్టయసి తప్రా గాదిషష్టాంత గా స్యాదేషాచరయోగినీధన
 కృద్భూనాదియాన్నిత్యశః॥ వ్యా॥ పతౌ దిరితే॥ యామ్యామితీచ॥ పతౌ దిః
 ప్రలపత్ - నవమీచే త్యేతే - ప్రా చీం ప్రయాతుః దుఃఖభయదేభవతః - ఎవం
 చతయోః ప్రతిపన్నం మోః ఆనంతర్యతీధీక్రిమాత్ ద్వితీయదశమ్యాకుబే
 రకకుభంకు బేరస్యకకుభముదీచీందిశిమిత్యర్థః॥ ని॥ దిశ సుకకుభః కాష్టాత్తత్య
 ముః ప్రయాతుః పూర్వవద్దుఃఖభయదేతయోద్వికతీయదశమ్యోరానం
 త్యదినేత్యతీయే కాచశ్యోకగ్నేయ కాష్టాంతగ్నేయదినం ప్రయాః పూ
 ర్వవద్దుఃఖభయదే త్యతీయే కాచశ్యోః పరిదినే చతుర్థి ద్వాదశ్యోరత్యోది
 శం నైర్ముతిదినం ప్రయాతుః పూర్వవద్దుఃఖభయదే - పంచమీ ప్రసిద్ధా -
 రా కాపాణమాసీచే త్యేతదినే వాయుదశంచాయ వ్యాం ప్రయాతుః పూ
 వవదుఃఖభయదే - చతుర్దశదినం చతుర్దశీషష్ఠీదినం చేత్యేతవారు
 ణీవరుణ స్యమాదిశం॥ వ్యా॥ త స్యేదమిత్యేవ టిడ్ధాణజిత్యాదినాజీవే
 ప్రతీచీందిశంచయాతుదుఃఖభయదే స్యాతామిప్రసవశ్రానుషంగః - త్ర
 యోదశదినంత్రయోదశీసప్తమీచయామ్యాందక్షిణదిక్ప్రయాతుః ఆమయ
 కృత్రోగకృత్స్యోత్ - అష్టమీదశశ్చ - ఈశదినం ఈశాన్యాందిశంచయాతుః
 ఆమకృద్రోగకృత్స్యోత్ - ప్రయాణసమయేవపై వస్థిరాయోగినీ॥ అథ
 చరయోగినీమాహ॥ నిత్యశః ప్రతినంతభాసూదయా హ్సార్యోనయాదా
 రభ్యచరయోగినీ పాదోనంఘటి కాచక్షుష్టయ మితాసతీ ప్రా గాదిషష్టాం
 తగా - అయమాశయః సూర్యో దయానంతరం పాదోనంఘటి కాచక్షుష్ట
 యంప్రాచ్యం - తతస్తావశ్లాం మేవతస్యాః షష్ట్యాం వాయవ్యాం - తతస్త
 స్యాః షష్ట్యాందక్షిణస్యాం - తతః తస్యాః షష్ట్యమైశాన్యాంతతః తస్యాః
 షష్ట్యాం ప్రతిచ్యం తతస్తస్యాః షష్ట్యాం ఆగ్నేయాంతతః తస్యాః షష్ట్యా
 ముదీవ్యాం - తతః తస్యాః షష్ట్యాం నైర్ముత్యాం ఏషాచరయోగినీసంచ
 రతీసతీ - అభిముఖంయాః నిధనకృద్భవతీతీసర్వమవధాతవ్యం.

అ॥ రేడుశోకములచేసరచరయోగినులగుఫలములజెప్పుచున్నాడు॥

తా || పాద్యమి-నవమి-ఈ రెండుదివసములుతూర్పుదిక్కునను-విదియ-నశ
మి-ఈ రెండుదివసములు త్తరమునను - తదియ- ఏకాదశి-ఈ రెండుదివసము
లొగ్నేయదిక్కునను-చతుర్థి - ద్వాదశి - ఈ రెండుదివసములు నైర్ఋతిది
క్కునను-పంచమి-పున్నమి-ఈ రెండుదివసములు వాయవ్యదిక్కునను - చతు
ర్థి-శీషష్ఠీలుపశ్చిమాదిక్కునను-త్రయోదశీ-సప్తమీలుదక్షిణంబునను-అమా
వాస్యాష్టమీలు ఈ శాన్యదిక్కునను - స్థిరయోగినిను-డుగాననీదివసముల
యందీదిక్కులకుపై నను బోవు వారలకుదుఃఖభయంబులుగలుగుచుండు
నుచరయోగినీ సంచారఫల మెద్దియనిన - చరయోగిని ప్రతిదినమునను
సూర్యోదయ ప్రభృతీనూర్యాస్తమయవర్జంతము తూర్పునతియగడియలు
నునాతూర్పునకారివదియగు వాయవ్య నతియగడియలును - నావాయ
వ్యమునకారవదియగుదక్షిణంబునతియగడియలును నాదక్షిణమునకారవది
యగునీ శాన్యంబునతియగడియలునునీదిక్కునకారివదియగుపశ్చి
మముననాపశ్చిమమునకారవగునాగ్నేయంబుననునాగ్నేయమునకారవదియ
గునుత్తరంబుననునాపుత్తరమునకారవదియగునైర్ఋతిదిక్కుయందును
చరయోగిని ఈ క్రమంబునసంచరించుచుండుగాననీయోగినికభిముఖము
గపై నము బోయి రేనిశురణమునుబొందుదురనియును తాత్పర్యము.*****

౧౫౨ || అ || పక్షచ్ఛిద్రేషువర్జకాలమాహ|| మూ|| విఘ్నేశశ్చచతుదశా
శీచనవమీఽప్త్యష్టమీద్వాదశీనాగాస్తత్వచతుదశాశాంకమనుదిజ్ఞాద్యః
క్రమాద్రోగదాః | సంఖ్యోద్ధౌఘటికాశుభాశ్చోధయఃపట్టతరంధ్రా
భిధాఃమాసాగ్యంతదినద్వయంతుస్యోకృత్సర్వేషుకర్తృస్వపి || వ్యాపిఘ్నే
శశ్చైతీ || విఘ్నేశశ్చతుర్థి-చతుర్దశీచ-నవమీషష్ఠ్యష్టమీ-ద్వాదశీచ-ఏతాః
పసిద్ధాఃఏతాసునాగాస్తత్వచతుర్దశాంకమనుదిజ్ఞాద్యః క్రమాద్రోగ
దాఃచతుర్థ్యాంనాగాఃఅష్టా - చతుర్దశ్యాంతత్వంపంచపింశతః-నవమ్యాం
చతుర్దశ - షష్ట్యాంఅంకఃనవ-అష్టమ్యాంమనుశ్చతుర్దశ - ద్వాదశ్యాంది
కౌదశ - ఏతత్సంఖ్యాకానాద్యఃసుటికాస్త్యాజ్యాత్రత్యాశయః-సంఖ్యోద్ధౌ
ఉక్తసంఖ్యోద్ధౌఘటికాఃశుభాఃపట్టికాః/మఃవిఘ్నే శాదితిథయఃపక్షగం
ధ్రాభిధాఃపక్షచ్ఛిద్రసంజ్ఞికాఃపక్షేపక్షేచక్షేయాఃమాసాద్యంతదినద్వ
యంనాసాదఃశుక్లప్రతిపత్తంతదినంతమావాస్యాతయోఃస్వయంసర్వే
షుకర్తృసుశుభకర్తృసుహితకృత్.

౧౫౩ || అ || పక్షచ్ఛిద్రములయందువర్జకాలమునుజెప్పచున్నాడు||

తా || చతుర్థియందు మొదట గడియలును - చతుర్థియందు ౨౫ గడియలును - నవమియందు ౧౪ గడియలును - షష్ఠియందు ౬ గడియలును - అష్టమియందు ౧౪ గడియలును - ద్వాదశియందు ౧౦ గడియలును అశుభకరములుగానశుభకార్యములవిషయమై ఈదినములయందీగడియలుని పేర్చించదగినవనియును ఈ ౬ దినములయందు మిగతగడియలు శుభకరంబులనియును ఈచెప్పబడినపేర్లు శాదివ త్రిధులెప్రతిపక్షమందును పక్షచ్ఛిద్ర సౌజ్ఞనుగలవనియును - శుక్లపాద్యమి - అమావాస్య - ఈ రెండుదివసములు సర్వశుభకరములవిషయమై చుత్తుప్రదములుగాన సర్వదానింద్యములనియునభిప్రాయము.

౧౫౩ || అ|| అథగమననిష్ఠనక్షత్రే ఘవజకాలమాహ|| మూ|| శాశ్రేస్తప్తం వేర్వరేదశయమేపూర్వాత్రయేషోడశ త్వాప్తేపంచదశానలేనవదశద్వావింశతిః పైత్తిభే | స్వాతాద్వాదశసార్పభేనవదశాప్యేం ద్రాగ్నిభేతారకాస్తేతాయాత్యభయాతిదా అథశుభాస్సంఖ్యోత్తరానాడికాః || వ్యా || శాశ్రేతి || శాశ్రేజ్యేష్ఠాయాంసప్త-ఈశ్వరేత్రాదాయాంనవ - యమేభరణ్యాందశ-పూర్వాత్రయేపూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రాసుషోడశ - త్వాప్తేచిత్తాయాంపంచదశ అనలేకృత్తికాయాంనవదశ ఏకోనవింశతిః - పైత్తిభేమఘాయాంద్వావింశతిః స్వాకౌద్వాదశ - సార్పభేత్రే సాయాంనవదశ ఏకోనవింశతిః - ఐంద్రాగ్నిభేవిశాఖాయాంతారకాంసప్తవింశతిః - పతానాడికాః ఘటికాః యాత్యభయార్తిదాః అథసంఖ్యోత్తరానాడికానిష్ఠనక్షత్రే మూక్తసంఖ్యా తిరిక్తఘటికాస్తు శుభప్రదాః, *****

అ|| గమననిష్ఠనక్షత్రములయందు వర్ణకాలమును జెప్పచున్నాడు || తా || జ్యేష్ఠానక్షత్రముందు ౭ గడియలును - ఆర్ద్రాయందు ౮ గడియలును - భరణియందు ౧౦ గడియలును - పూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రపదయందు ౧౬ గడియలును - చిత్తయందు ౧౫ గడియలును - కృత్తిక్యందు ౧౮ - ౧౬ గడియలును - మఘయందు ౨౨ - ౧౨ గడియలును - సౌతియందు ౧౨ - ౧౨ గడియలును - ఆశ్లేషయందు ౧౮ - ౧౬ గడియలును - విశాఖయందు ౨౭ - ౧౭ గడియలును - ఈచెప్పబడినక్రమంబుననీనక్షత్రములయందీగడియలుప్రయాణవిషయమైదుఃఖభయప్రదములనియును ఉక్తసంఖ్యాతిరిక్తఘటికలు శ్రేష్ఠలక్షణములనియునభిప్రాయము

౧౦౪ || అ || దినభక్తి వారభక్తి స్వరూపమాహా|| మూ|| దధ్యాజ్యాన్నయ
వాంబుమాష చణక ట్టే త్రే యుపిష్టాద్రాక తీర వ్యంజనముద్గపాయసఃలా
భక్తిర్దినా ద్యాదితః | తక్రంపాయసకాంచికేదధిపయో దుద్గంతిలాన్నంక్ర
మాద్వా రాద్యంశుమతః ప్రయాతుసుఖకృత్సా వారభక్తిర్భవేత్ || వ్యా ||
దధీశి || దినా ద్యాదితః ప్రతిపత్రభృతి ఫూణిమాసహితదర్శాంతపోడశ
దినేషుదధ్యాజ్యాన్నయవాంబుమాష చణక ట్టే త్రే యుపిష్టాద్రాక తీర
వ్యంజనముద్గపాయసతిలాః యేషదాధాః తేషాం క్రమాత్ భక్తిర్భోజ
నందినభక్తి ర్తిత్యుచ్యతే - అంశుమతో వారాదిభానువాసర ప్రభృతిసప్త
వారేషుక్రమాత్ తక్రంపాయసకాంచికేపాయసంచ కాంచికంచ పాయ
సం ప్రసిద్ధం కాంచికంధాన్యాన్లుంతంధ్ర భాషాయాంకలీత్యుచ్యతే || ని || అ
వంతిసోమధాన్యాన్లుకుంజలానిచ కాంచిక ఇత్యమరః - దధి పయః-దుద్గం-
తిలాన్నం - ఏతేషాంయాభక్తిఃసా వారభక్తిః ప్రయాతుసుఖకృత్సా వారభక్తి
భానువారేతక్రంపీత్వాగమ్య తేజేత్యా త్రాసుఖకృత్సా వారభక్తిగమ్య
తే - ఏవందినభక్తిస్థలేప్యూహ్యం ఇయమేవ వారభక్తి ర్తిత్యుచ్యతే - నన్వే
వంవారభక్తి స్థే వచరితార్థ త్వాద్దినభక్తి పన్యాసోనిగర్ధక ఇతిచేన్నదినో
క్తవారోక్తపదాథాద్వయంభక్త్వాగంతవ్య మిత్యాశయాత్ ఏషై వభక్తి
ర్వత్సమాణనక్షత్రభక్తిస్థలేప్యూహ్యం*****

అ|| దినభక్తి వారభక్తి స్వరూపమును జెప్పుచున్నాడు|| తా|| పైనముబో
వు వారలుపాడ్యమిమొదలుపున్నమ అమావాస్యతోగూడ ౧౬ దినము
లయందును-పెరుగు-నెయ్యి-అన్నము-గోధుమలు - ఉదకము- మినుములు-
సెనగలు-ట్టే ద్రము-చెరుకు-పిష్టము-ఆద్రాకము-పాలు-వ్యంజనము-పెస
లు-పాయసము-నువ్వులు-ఈ౧౬వదార్ధములనుక్రమంబుగానొక్కొక్కది
వసమునంతొక్కొక్కపదార్ధమునుభుజించిపైనముబోవల యుననియును
తక్రము-పాయసము-కలి-పెరుగు-పాలు- తీరము- తిలాన్నము-ఈసప్తవిధప
దార్ధములను భానువారప్రభృతిస్థిర వారమువతకునొక్కొక్కవారమందొక్కొక్క
క్రవదార్ధమునుభుజించవలయుననియును-దినభక్తినిన్ని వారభక్తినిన్ని చెప్పు
టవలనదిన వారభక్తి ప్రతిపాదకపదాథాద్వయమునుభుజించిపైనముబో
యిరేనిసుఖవంతులగు మరనియును తాత్పర్యము*****

౧౦౫ || అ|| శ్లో|| కద్వయేననక్షత్రభక్తిం నిగ్భక్తించ దర్శయతి || మూ || కు
ల్కాష్టాస్తిలతండులాదధిస్మృతండుద్గం చమాగామి షంత తస్మిరంఘృతపా

యసంచపృథుకామాం సంస్యగేన్యానుధు | శాకంపైష్టికమోదనంబహు
విధంధాత్రీఫలంమంటపంపిష్టాన్నంకదళీఫలంశశశిరోమాః సంకుటృద్ధాదనం

౧౦౬ || నై వారంకృతసరౌదనం యుషయుతం చాన్నం సముద్ధౌదనం శాల్య
న్నంచయ వాన్నమిస్తమశ నందస్రాదిభుక్తిక్రమాత్ | సాజ్యాన్నంకృత
రాన్నమాదినివ సే ప్రాగాదిభుక్త్యావ్ర జేన్నాన్యన్నంఘృతపాయసంచ
గమనేదిగ్భుక్తిరేషాక్రమాత్ || వ్యా || కుల్కాషాఇతి || నై వారమితిచ || కుల్కా
షాశ్చణకాః || ని || స్యాన్యావక స్తుకుల్కాషశ్చణకోహరిమంథకఇత్యన రః -
తిలాః- తండులాః- దధి- ఘృతం- ఆజ్యం - దుగ్ధం- ఊరం- మాగాణమిషంఘృ
గసంబంధి మాగణం త చ్చయత్ ఆమిషం ఘృగమాంసం త శ్శారం ఘృగ
మాంససారం - ఘృతపాయసంఘృతసహితక్షీరాన్నం - పృథుకాః- ఘృగే
న్యాః-ఎణీఘృగస్య- రాజదంతాదిషుపరమితిఘృగశబ్దస్యపూర్వనిపాతః-త
స్యమాంసం- హధు- శాకంచప్రసిద్ధంపైష్టికం-మద్యవిశేషః- ఓదనం- బ
హువిధంకృతసరాన్నమియావత్ ధాత్రీఫలంఆహలకం || ని || ధాత్రీస్యా
దుపమాతాపిక్షీతిరప్యమలక్యపీత్యమరిః-మంటపంభుక్త్యవిశేషః-పిష్టాన్నం
కదళీఫలం- శశశిరోమాంసం- కుటృద్ధాదనం-నై వారంనీవారాన్నం- కృ
తసరౌదనం- యుషయుతంమత్స్యసహితమన్నం- సముద్ధౌదనం ముద్ధసహి
తాన్నం- శాల్యన్నంశాలయోప్రీహివిశేషః-తేషామన్నం- యవాన్నమి
తిఇష్టమశనంసస్రాదిభుక్తిః అశ్వే నీప్రభృతిఅశిబిశ్చ హితాస్త్రాంతశ్చ
సక్షత్రాణాంభుక్తిక్రమాత్ జ్ఞేయాఅశ్వేన్యాంగంతుమిచ్ఛుఃకుల్కా
షాస్య క్త్యాగచ్ఛతేదిష్టసిద్ధిర్భవేత్పవమహ్తావింశతినక్షత్రాణాముక్త
రీత్యావగంతవ్యం || అథదిగ్భుక్తిమాహ || సాజ్యాన్నంఘృతాన్నం-కృ
తసరాన్నంచిత్రాన్నమితిప్రసిద్ధం- మత్స్యన్నంమత్స్యసహితాన్నం-ఘృ
తపాయసాన్నంఘృతసంయుక్తక్షీరాన్నం- ఆదినివసేప్రయాణప్రథమా
దివసేభుక్త్యావ్రజేత్ప్రాగ్దిగ్గమనవేళాయాంసాజ్యాన్నం- దక్షిణేకృత
రాన్నం- పశ్చిమేమత్స్యన్నం ఉత్తర్దిగ్గమనేఘృతపాయసాన్నంభుక్త్యా
వ్రజేదిత్యాశయః-గమనేప్రయాణవిషయేపషాభుక్తిరాదరణీయా*****

అ || రెండుగ్లోకములచేనక్షత్రభుక్తిదిగ్భుక్తులనుజెప్పచున్నాడు || తా ||
సేనగలు-నువ్వులు-వియ్యము-పెరుగు-నెయ్యి- పాలు-వృగమాంసము- ఘృ
గమాంససారము - ఘృతసహితక్షీరాన్నము-అటుసలు - లేడిమాంసము -
శాకము - పైష్టికమనుమద్యవిశేషము-అన్నము-దిత్రాన్నము-ఉశిరిగపండ్లు

అరీటివండ్లు-కుంజేటియొక్క శిగోమాంసము- ఉలకలతోగలిపినయన్నము-
 నీవారాన్నము- కృష్ణగొన్నము-మత్స్యసహిణాన్నము-పెరిలపప్పునణ్ణు
 ము-పిసాణబియ్యపుచక్కెరు-యవరాన్నము-ఈలపదార్థములనులభ్యై
 న్యాదిల నక్షత్రములయందొక్కనక్షత్రమునందొక్కక్క పదార్థ
 మునుభుజించిపైరముబోము రేణుత్పత్తిధిగలు నిర్ణయమును గూర్చుకొనుటకుపై
 నముబొయ్యేడివాగు-అజ్యసహితాన్నము-నక్షిణమునకు వెల్లేడిసమయ
 మునకృతరాన్నము-పశ్చిమమునకు వెల్లేడిసమయమునమాత్రాన్నము
 నుఉద్గిర్గమనసమయమునఘృతసహితాన్నమును-ప్రయాణాదిసమయ
 నకుఘౌర్వదినమందుభోజనముచేసివెల్లనలముననియును-ప్రయాణాదిస
 యమైతే కృతక్షత్రభుక్తివిఘ్నకీమునుమిక్కిలియూపశ్యకపనియునునుట

౧౫౭ || అ||అథవంప్రగాదశాపథాప్రకారద్వయమాహ||మూ||పష్టి
 ఘ్నంతధిష్ఠ్యమిందుఘటికాస్పంయుజ్యరాశింపురర్వేనఘ్నంశరసాగరా
 త్తమిసతోభిక్షాన్ధిభిగ్రహత్ | మేషాదౌగృహేగృహేశశభ్యశ్శోజ్ఞే
 యావస్థాద్విషడ్ప్రాదిష్వచపాదముఘటికాశ్చైకాదశైకాదశ||వ్యా
 పష్టిఘ్నమిహ||గతధిష్ఠ్యంతశ్చైకాదశప్రకృతనతప్రాంతానిగతధిష్ఠ్యనితే
 హంసంఘ్నాద్ధిష్ఠ్యంతపష్టిఘ్నంపష్టిసంసుజితంకృత్యాతప్రకృతంఘటి
 కావర్తమానసత్త్రఘటికాఃసంయుజ్యగాశిఃకార్యః-తంగాశింపునర్వేద
 ఘ్నంచతుగుణితంకృత్యశరసాగరాప్రంపంచచత్వారింశద్విభక్తింకుర్వా
 త్ - అథానుతరంపిభాగతఃతుల్లభ్యతే-తల్లబ్ధంపునఃఇనతఃశ్వాదశభిభ
 జ్జావభిభగ్తల్లభ్య-నేషాదౌగృహేగృహేషేషప్రభృతిప్రతిరాశౌక్రహా
 త-శశభృతావంప్రకృద్విచటగ్వాదశసంఖ్యాకాఅవస్థాజ్ఞాతవ్యాభిత్వే
 కఃపక్షః| పక్షాంశగమనా || అథవాదప్రాదిష్వశ్విన్యాదిముపైకాదశ్చ
 యావస్థావంప్రకృతంఘటికాఃసంయుజ్యగాశిఃకార్యః-తంగాశింపునర్వేద
 ఘ్నంచతుగుణితంకృత్యశరసాగరాప్రంపంచచత్వారింశద్విభక్తింకుర్వా
 త్ - అథానుతరంపిభాగతఃతుల్లభ్యతే-తల్లబ్ధంపునఃఇనతఃశ్వాదశభిభ
 జ్జావభిభగ్తల్లభ్య-నేషాదౌగృహేగృహేషేషప్రభృతిప్రతిరాశౌక్రహా
 త-శశభృతావంప్రకృద్విచటగ్వాదశసంఖ్యాకాఅవస్థాజ్ఞాతవ్యాభిత్వే
 కఃపక్షః| పక్షాంశగమనా || అథవాదప్రాదిష్వశ్విన్యాదిముపైకాదశ్చ
 యావస్థావంప్రకృతంఘటికాఃసంయుజ్యగాశిఃకార్యః-తంగాశింపునర్వేద
 ఘ్నంచతుగుణితంకృత్యశరసాగరాప్రంపంచచత్వారింశద్విభక్తింకుర్వా
 త్ - అథానుతరంపిభాగతఃతుల్లభ్యతే-తల్లబ్ధంపునఃఇనతఃశ్వాదశభిభ
 జ్జావభిభగ్తల్లభ్య-నేషాదౌగృహేగృహేషేషప్రభృతిప్రతిరాశౌక్రహా
 త-శశభృతావంప్రకృద్విచటగ్వాదశసంఖ్యాకాఅవస్థాజ్ఞాతవ్యాభిత్వే
 కఃపక్షః| పక్షాంశగమనా || అథవాదప్రాదిష్వశ్విన్యాదిముపైకాదశ్చ

అ || గ్రంథకర్తృస్త్వేసుసాముగవంప్రగాదశాపథలయొక్కనిర్ణయమును
 వ్యచున్నాడు || తా || జనులుతాముప్రయాణమువెల్లేనక్షత్రమువరకున

శ్వేతాద్విగతనత్రయములను - ౬౦ ట - ఎచ్చగుణించి తగుణకములలోనొకటి
 వక్షత్రములలో ప్రయోగించి కాలముపరకుగణించి గణించును మా పక్షేష్టము
 కరాళిజేసి - కాని ౪ టగుణించి - ౪౫ - నుజేతాగత - గించు గాత్రపంచిన
 గణించును ద్రోణముగాళి మొనలుగాని పగల్గోకములనుజేష్ట బొమ్మెడి
 ద్వాదశావస్థలకునొక్కొక్కయవస్థకు - ౧౧-గణించులగాత్రవశాగహరిం
 చియెన్ని ఆవస్థలకుసంఖ్య వచ్చునోత గణనకునునానుగూసంఖ్యనుజూ
 చుకొనవలయుననికావ్యమున గారులయభిప్రాయము,

౧౫౮ || అ || లభచ ప్రవాసావసానానానానిహసణద్వాతాత
 నునూపఫలమాహా|| మూ|| సూక్ష్మగమ్యమిన్ద్రయోః ప్రవసననాశం
 తాఖ్యంజయ-హాస్యంక్రీడితనానక ప్రయగనింసుప్తిం పద్యక్తింజరమ్ |
 కంపానుస్థిరకాంక్షనానునక్య శంఖే దోరచస్తాఫలంయాశ్రా యుద్ధవి
 వాహవాస్తుజనతేత్ర ప్రవేశాదిషువాన్య || సూక్ష్మమితి || సూక్ష్మగమ్య
 లమిన్ద్రయోఃపక్షయోః ప్రవసన - నాశ - హృతాఖ్య - జయ-హాస్య - క్రీ
 డిత - ప్రయరతి-సుప్తి-భుక్తి-జ్వర-కంప - సుస్థిరకా ఇతిచంద్రస్యద్వాదశా
 విస్తావాంనానానిభవ తి-స్వనామపగ్మ శంఖ తన్నా మనుకూపమిందో
 శ్వంప్రస్థ-ఆపస్తావాంభంగయాశ్రా యుద్ధ వాహవాస్తుజనతేత్రప్ర
 వేశాదిషు - యాశ్రా ప్రయోజయ-యుద్ధరాక్షాను న్యాయకలహాః-హం
 స్తుగ్మహానిర్మాతాని - వివాహాప్రసీద్ధజనసంపుటానితే త్రాకృషికర్మ
 ప్రవేశానూతనగృహప్రవేశానితేమద్రవ్యమితి తేషామ్*****
 అ || చంద్రద్వాదశావస్థలకు నానానిహసణజేసిగానానుకూపఫలములజే
 ప్పచున్నాడు|| తా|| స్థూలము - సూక్ష్మము నెడున్వివిధపక్షములద్వాదశా
 వస్థలకు ప్రవసనము - నాశము-హృతాఖ్యము-జయము-హాస్యము-క్రీడి
 తము - ప్రయరతి - సుప్తి-భుక్తి-జ్వరము-కంపము-సుస్థిరతము నెడు ద్వాదశ
 విధనామంబులనియును - చంద్రద్వాదశావస్థలయొక్కనానానిహసణ
 లంబనియును - ప్రయాణ-యుద్ధ-వివాహ-గృహనిర్మాణ-పుత్రజన్మ-కృషి
 కమాకానుతనగృహప్రవేశాదులయందీద్వాదశావస్థానుకూపఫలవిచార
 మావశ్యకమనియునుతాత్పర్యము.

౧౫౯ || అ || భిచరయోగఫలగాహ|| మూ|| అర్థాశ్రాంతభతప్రి
 తీయనపమేచానుగ్ధభంపంచహంతైతద్ధిష్ఠ్యచక్షుస్యంబు భిచరీనానా
 భవేతత్ఫలమ్ | సీమంతేనుపసేప్రతేశిహవంబుగ్ధుడులత్వంకృతావైధ

వ్యంకతపీఠనేచగమనేసర్వాత్ప్రయోగః పరస్పరమే || వ్యా || అర్చేతి || అర్చా
క్రాంతభవతి మాత్యాధిష్ఠానక్షత్రాత్ శ్చతీయనవమే - వాత్సర్యభవచతుర్థ
నక్షత్రం - పంచమం పంచమనక్షత్రం చేతచతుష్టయం - ఖరరోనానాఖిచ
రాభ్యో మోగోభవేత్ - అయంభవగమోగః పంచతేప్రసిద్ధి - సువసేపుం
సువనే - ప్రణేదపనమనేచ - శిశుహారం శిశుహారణామంశితఫలం - కృ
మోహలగరణి - నిర్దండులత్వంధాన్యానావంకరపీఠనేపివాహేనైధవ్యం
గమనేప్రయోగేప్రయోగికువధం చక్రమాత్కూర్వాద్దద్యదితీసర్వప్రా
ధ్యాపర్యః.

అ || నిచందోహాగమనః జ్యేష్ఠచున్నాడు || తా || సూర్యస్థితనక్షత్రమునకు
మూడవసక్షయము - నాలవసక్షయము - అయిననక్షత్రము తోన్మ్యదవన
క్షత్రము - ఈరసక్షయములు భవరాఖ్యమోగనియు - ఈనిచందోహా
గముపుంసవన - సేవంశ - దిపంయనములపిషయమైశేష - రణసావధలము
ను - వ్యవసాయపిషయమైధాన్యాభావమునున్న - వివాహామండునైదవ్య
మునున్న ప్రయోగవిషయమైయైననుబొయ్యెడివానికి పురణమునున్న
ఈక్రమంబుగలుగజేసుననియును నాశస్త్రము.

౧౦౯ || అ || కర్తృణిఫలమాహ || మూ || సూర్యాధిష్ఠితశారకాదిగణయేద్వా
తుర్థభంభూతదంస్యాదేకాదశభంప్రభంగమిదమిదంచాష్టాదశంవృత్త్యుదమే |
కర్తుస్సౌర్యదశపంచశంశవాపిభంహనిప్రసంకర్తృణినామైతద్భవః ప్తయం
తుగమనేసానిగ్రహకీర్తవీ || వ్యా || సూర్యేతి || సూర్యాధిష్ఠితశారకాది
సూర్యస్థితనక్షత్రాభ్య - గమనోత్తరం ప్రసిద్ధనక్షత్రవర్గంతమితి శే
షః పుంసం గణనామాంక్రియమాణాయాం చాఖ్యభవంసూర్యస్థితనక్ష
త్రాచ్చుబ్ధినక్షత్రం మాత్రం నాహ - ఏకాదశభంసూర్యస్థితనక్షత్రాదే
కాదశనక్షత్రం - ప్రభంగమి - అష్టాదశంసూర్యస్థితనక్షత్రాదష్టాదశనక్ష
త్రంవృత్త్యుదం - పంచపంచభవపిసూర్యస్థితనక్షత్రాత్పంచపంచంశంశ
త్రంచ - హానిదంశుకం కర్తృణిచానిదంశుకం నిసంజ్ఞికంభవతుష్టయండేక్షనక్ష
త్రచతుష్టయంశుకం నేసానిగ్రహకీర్తవీవాహానిశుభకర్మానుచ
తత్త్వేతి పంచసూర్యస్థితనక్షత్రాచ్చుబ్ధే - కాదశాష్టాదశపంచవిం
శనక్షత్రేషుశుభకర్మానుచాగ్యాదిశాశయః

అ || కర్తృణిఫలమాను జ్యేష్ఠచున్నాడు || తా || సూర్యభుంకేనక్షత్రము
మొదలుచంద్రుడుండేనక్షత్రమువరకుగణనచేయగా సూర్యస్థితనక్షత్ర

మునకునాలవనక్షత్రముమాతదహనియును - పదనకొండవనక్షత్రముభం
గదవనియును పదునెనిమిదవనక్షత్రముగ్నశ్యుప్తనహనియునుయిగువై
లయిదవనక్షత్రముహానిగహనియును - ఈచెప్పబడిననాలుగునక్షత్రము
లుకర్తవ్యమును సంజ్ఞగలవనియు, నుత్తరప్రయాగావివాహాశీషభక్తిర్మలవి
పయనైతి క్షప్తంబులనుక్రమంబుగనిచ్చునుగానినక్షత్రచక్షుస్యయమం
దునేనుభకార్యములున్న జేమిగూడదనియును శాశ్వర్యము,.....

౧౯౧ || అ || స్వరచక్రకృబాఖ్యాదిస్వరచివేకమాప||మూ||యినా

వప్రథమాక్షరస్వరముఖాద్ జ్యేష్ఠాంతికారానయోబాలోయావనగాజ్య
వృద్ధిగ్నశ్యుప్తనహనిపంచాభిధాః||క్లప్తాద్వష్టిరకారవవగదితోతైన్ద్రస్త్వి
రాశోభవేన్ద్రాధాఖ్యాదిగుకారవవమునయో-లకారఓకారకే||వాన్ద్రయ
దితి||యస్యనామ్నిప్రథమాక్షరేయఃస్వరఃశస్త్రబాల్లదానితే-అకారా
నయఃఅకారఇకారఉకారపకారఓకారాఃజ్యేష్ఠాంతికారాః||పతేపంచస్వ
రా-స్వస్వాదిబాల్యంకావనగాజ్యవృద్ధిగ్నశ్యుప్తనహని-పంచాభిధాః||పంచ
సంజ్ఞాభవంతి-యథా-అకారాదినామ్నఃపుంసః||అకారోబాలస్వరః||అకా
రఃపుమా-రస్వరః-ఉకారోరాజ్యస్వరః-పకారోవృద్ధస్వరః-ఓకారోగ్న
శ్యుప్తస్వరః-ఇకారోదినామ్నఃపుంసః||ఇకారోబాలః||ఉకారోయవపకారో
రాజ్యః||ఓకారోవృద్ధః||అకారోగ్నశ్యుప్తః||ఉకారోదినామ్నఃపుంసః||ఉకారో
బాలః||పకారోయవపకారోరాజ్యః||అకారోవృద్ధః||ఇకారోగ్నశ్యుప్తః||ఎకా
రాదినామ్నఃపుంసః||ఎకారోబాలః||ఓకారోయవపకారోరాజ్యః||ఇ
కారః||వృద్ధః||ఉకారోగ్నశ్యుప్తః||ఓకారాదినామ్నఃపుంసః||ఓకారోబాలః||అ
కారోయవపకారోరాజ్యః||ఉకారోగ్నశ్యుప్తః||పకారోవృద్ధః||అకారవ
దృష్టిః||బాలాఖ్యా-క్లప్తాద్వష్టి-ఇకారోదైవీయావనాఖ్యాగిదిశః||ఉ
కారః||ప్రాధాభ్యోభవేతీ||ఎకారేఓకారవఉభయోః||వృద్ధిగ్నశ్యుప్త్యోః||ప్రా
ధాభ్యోపవభవేతామితి||సూక్ష్మదృశావగంతవ్యం||స్త్రస్త్విస్త్రోపయాస్త్రప్త
స్త్విః||స్త్రభయాన్నేహాఖ్యతే||

అ || స్వరచక్రమందుబేప్పడియున్నబాలాదిస్వరచివేకమానుబేప్పు
చున్నాడు || తా || అకార-ఇకార-ఉకార-పకార-ఓకారములనుసంపన్న
ములలోనేస్వరమునామధేయప్రథమాక్షరమందుండున్నదో||స్వరము
మొదలైనస్వరములకును బాల్య-యావన-రాజ్య - వృద్ధ-గ్నశ్యుప్తలనామంచ
డిదనామబులనియును - నట్లంటే- అకారాదినామ్నఃపుంసః||అ

కారము బాలస్వగము - ఇకారము కుమారస్వగము - ఉకారము గాజ్య స్వరము - ఏకారము పృథ్వీస్వరము - ఓకారము చ్యూస్వరము - ఇకారము తి నావంబుగలపురుషునితి ఇకారము బాలస్వరము - ఉకారము దూత - స్వగము - ఇత్యైరంగినామిగిలినస్వరం బులకుస్వస్వాదిగా బాలాది స్వగములకు అనువనియు - అకారాదివంచస్వగములకు స్వస్వాదిగా - గ్లః - ధైవ - ప్రాధ - ప్రాధ - పాధలనుచంచఃధానిస్థలనియును - గ్రంథవస్తా భీషణేనీ గ్రంథ హంతునూక్తుయూ ధైవబడియున్నదిగానస్వస్థముగా బెలుసుకొని చచ్చుచుండెడి గురుస్వరతోకమునగు గ్రంథమువలన బెలుసుకొని పచ్చునచుట

౧౯౨॥ ఆ॥ గన్నా॥ గాగ లోకాధిపతి వార కలాది - ంబాలాదిస్వరూపమా
హ॥ మూ॥ అల్పాథా ది॥ లాభహనిహరణ కుశ్యస్వ ద్వారా నయఃపం
చన్యస్త్వః పంచపదపదగణాన ప్రా దిపంక గ్యపి । వార కిపంచః ధాః
స్మరగ్మకుజయోశ్చంప్రజ్ఞయో వ్యక్వతేష్సు క్రస్యార్కనుతస్యపంచస
పియాన్సు యోస్తాతరంధ్యాస్వ ద్విగాః॥ వ్యా॥ అప్రేక్షిత్వనాలనయః
స్వగాః-క్రమాత్ అల్పాథా నికలాభహని నిగూహిస్తానిసంధ్యః - య
ధాబాలస్వరంబల్పస్వ ద్వారాభా - యావదస్వ రిపథా-నికలభే-నలభి
కంతనికాథకలాభమితియావత్ - గాభ్యాస్వ రిలాభంఫల ప్రాప్తంవృద్ధ
స్వ రోహానిం-మృ తిస్వ రోమరణంకుర్యా త్స్వా శయతి - పంచ
యుతవిః పుం- పుం-యుతవిఃపుం-పుం-పంచ-పుం-రిపేపంచపదగణాని
క్షత్రగణానప్రాతిల్లివ్యాదినిబాలాగయోః పంపి-యథా వా-అల్లి న్యా
దిపంచకంప్రకా న్యబాలస్వరం-అప్రకా ది-ప్రకా-యోవ నాభ్యం-ఉత్తరాది
పట్నం గాజ్యం-జ్యేష్ఠాదిపంచకంవృద్ధాభ్యం- ధనిష్ఠాదిపంచకంమృతాభ్యం-
ఇకారస్మృతా దిపట్నంబాలాభ్యం - ఉత్తరాది పట్నం-యోవనా
భ్యం - జ్యేష్ఠాదిపంచకంరాజ్యాభ్యం - ధనిష్ఠాది పంచకంవృద్ధాభ్యం- అల్లి
వ్యాదిపంచకంమృతాభ్యం - ఉకారస్వఉత్తరాదిపట్నంబాలాభ్యం- ఏవ
మన్యక్రమానూహ్యం - నందాన్యపిపంచాదిపంచకంభయోఃఅకాగాదీనాం
క్రమా ద్బాలాదయోభవంతి - అకారస్వనందానిబాలాభ్యఃభవోయా
వనాభ్యః - జయోరాజ్యాభ్యః - రిక్తనిధిఃపృథ్వాభ్యః - పూణః కినిః-తా
భ్యః - ఇకారస్వభద్రాదిపంచకంభయోబాలాదయోభవంతి - ఉకారస్వజ
యోదిపంచకంభయోబాలాదయోభవంతి - ఏకారస్వ రిక్త నిపంచకంభయోః -
ఏకారస్వపూణా-పంచకంభయోక్రమేణబాలాదయోభవంతి - వారాః

పంచవిధాస్మృత్యః - యథాఅర్కకుజయో రేకవిధః - చంద్రజ్జయోరేకవి
ధః - వాక్వతేగురోరేకవిధః - శుక్రస్యైకవిధః - అర్కసుతస్య శనేరే
కవిధః - ఇత్యేతదుక్తంభవతి - అకారస్య ఆదిర్విభాషావాసరౌ బాలాఖ్యాసో
మబుధవాసరౌ యావనాఖ్యా - గురువాసరౌ రాజ్యాఖ్యః - శుక్రవాస
రౌ వృద్ధాఖ్యః - శనివాసరౌ మృతాఖ్యః - ఇకారస్య సోమబుధవాసరౌ బా
లాఖ్యా - గురుర్యౌవనాఖ్యః - శుక్రో రాజ్యాఖ్యః - శనివృద్ధాఖ్యః - ఆదిశ్య
భాషామృతాభ్యావీవముత్తర శ్రాభ్యామ్ - ప్రాతరాశ్యాః సంచన
మయాః కాలాః బాలాదయోభవంతి - యథా అకారస్య ప్రాతః కాలో
బాలాఖ్యః సంగమోయావనాఖ్యః - మధ్యాహ్నారాజ్యాఖ్యః - అపరా
హ్నామృద్ధాఖ్యః - సాయంతన కాలోమృతాఖ్యః - ఇకారస్య సంగమాద
యోభవంతి - ఉకారస్య మధ్యాహ్నాదిపంచ కాలాః బాలాదయః - ఏకార
స్య అపరాహ్నానయః - ఓకారస్య సాయంతనప్రాతస్సంగమమధ్యాహ్నాపరా
హ్నా బాలాదయోభవంతి ఏతేషాం ఘృనిపూర్వోక్తానీతిదిక్....

అ॥ పూర్వశ్లోకమందు జెప్పబడియున్న బాలాదినామములకు ఫలంబుల
నుతిధి వారినక్షత్ర కాలములకు బాలాదస్వరూపమునున్న జెప్పుచున్నాడు॥
తా॥ బాలాదిపంచస్వగములలో బాలస్వరము స్వల్పలాభమునున్న - యా
వనస్వరము ధనమునున్న - రాజ్యస్వరము ఫలప్రాప్తిని - వృద్ధస్వరము
హానిని - మృతిస్వరము మరణమునున్న - నీక్రమంబు నగలుగ జేసినని
యు - అకారమునకు నశ్విన్మాదిపంచకము బాలస్వరమనియు - ఆద్రాది
షట్కము యావనస్వరమనియు - ఉత్తరాదిషట్కము రాజ్యస్వరమనియు -
జ్యేష్ఠాదిపంచకము వృద్ధస్వరమనియు - ధనిస్తాదిపంచకము మృతిస్వరమని
యు - ఇకారమునకు ఆద్రాదిషట్కము బాలస్వరమనియు - ఉత్తరాదిషట్కము
యావనస్వరమనియు - శేషంబితైత్తరంగున నెటుంగవలయుననియు - అకా
రమునకు నందాదిపంచతిథిలు బాలస్వరమనియు - భద్రాదిపంచతిథిలు
యావనస్వరమనియు - జయూదిపంచతిథిలు రాజ్యస్వరమనియు - నీక్రమం
బుననే శేషంబు నెటుంగవలయుననియు - అకారమునకు భాస్వరంగారక వా
రములు బాలస్వరమనియు - సోమ-బుధ వారములు యావనస్వరమనియు -
గురు వారము రాజ్యస్వరమనియు - శుక్ర వారము వృద్ధస్వరమనియు - శని
వారము మృతిస్వరమనియు - ఇకారమునకు సోమ-బుధ వారములు బాలస్వ
రమనియు - ఉక్త శేషంబితైత్తరంగున సూర్యారబులనియు - అకారమునకు

ప్రాతఃకాలము బాలస్వరమనియు - సంగమ కాలము యశావనస్వరమనియు -
మధ్యాహ్న కాలము రాజస్వరమనియు - అపరాహ్న కాలము వృద్ధస్వరమని
యు - సాయం కాలము కృతస్వరమనియు - ఇక మునకు సంగమ కాలము బా
లస్వరమనియు - శేషంబి త్తెలుగువనూహ్యంబనియును తాత్పర్యము,*****

౧౯౩||అ||అథపంచభిశ్లోకైఃపంథా రా హుచక్రవివక్షయాథ రాధకా

మమోక్షనక్షత్ర నిర్ణయమాహ|| మూ || వస్వాద్యార్యవిశాఖమిత్ర వసు
తాహ్యోఖ్యాశ్చదర్శాభిధాః ఆధాఖ్యాస్త్యదిత్యంక్ర కాలపితృభశ్రీశాజ
పాద్వాయవిః| కామూఖ్యా అభిజిత్స గాగ్ని దనుజాహిర్ముగ్న్య విత్రేశ్వ
రావిశాహ్యోంజ్యక గార్హ మేండు విదయో మోతౌభిగాస్తార కాః|| వ్యా ||
వస్వతి || వస్వాద్యార్యవిశాఖమిత్ర వసుతాహ్యోఖ్యాఃధనిస్తాశ్వీ నీపుష్యవి
శాఖానూరాధాశతభిష గాగ్ని సాత్విక సప్తనక్షత్రాణిధర్మాభిధాఃస మా
నామధేయాఃఅదితీంక్ర కాలపితృభశ్రీశాజపాద్వాయవిఃపునర్వసుజ్యే
ష్టాభరణీహఘాశ్రవణపూర్వాభాద్రాస్వాత్య ఇతిసప్తతారకాఃఆధా-
ఖ్యాఃఅథనామధేయాః - అభిజిత్స గాగ్ని దనుజాహిర్ముగ్న్య విత్రేశ్వ
రాఅభిజిత్పూర్వఫల్గునీకృత్తికామూలఃశ్రాభాద్రాచిత్రాద్రాఇతిసప్త
తారకాఃకామూఖ్యాఃకామనామధేయాఃవిశ్వాహ్యోంజ్యక గార్హ మేండు వి
ధయఃఉత్తరాషాఢాపూర్వాషాఢారేవతీహస్తోత్తరఫల్గునీమృగశీష
రోహిణ్యితిసప్తతారకాఃమోతౌభిగాఃమోతౌఖ్యాః||ని|| ఆఖ్యాహ్వేఅ
భిధానంచ నామధేయంచ నామచేత్యమరః

అ || అయిశ్లోకములచేపంథారాహుచక్రవివక్షయాథ రాధకా
కామమోక్షనక్షత్ర నిర్ణయమును జెప్పుచున్నాడు|| తా|| అశ్వినీ - ధనిష్ఠ -
పుష్యమి - విశాఖ-అనూరాధ-శతభిషము - ఆశ్లేష-ఈశనక్షత్రములుధర్మ
నక్షత్రములనియును - పునర్వసు-జ్యేష్ఠ-భరణి - మఘ - శ్రవణము - పూ
ర్వాభాద్ర - స్వాతిఈశన్ను అథనక్షత్రములనియును - అభిజిత్తు - పూ
ర్వఫల్గుని - కృత్తిక-మూల-ఉత్తరాభాద్ర - చిత్త-ఆనూ - ఈశన్ను కామ
నక్షత్రములనియును - ఉత్తరాషాఢ - పూర్వాషాఢ-రేవతి-హస్త- ఉత్తర
ఫల్గుని-మృగశిర-రోహిణిఈశన్ను మోక్షనక్షత్రములనియును తాత్పర్యము
౧౯౪ || మూ || సూర్యోదయగతేతథాహిమకరేధమాదిసంస్థేత్రమా
ద్యోయిభంగమవాప్నుయాదధజయంక్రోధాదనభలజయం| స్థాయీ
యాద్విజయంసభంగవికలంతద్విగ్రహంసంగరంభృత్యాజాండజసంగరే

చగఃసై సవకాత్ర రాజ్ఞాం యుధి॥ వ్యా॥ సూర్యే ధనుః గతే పూర్వోక్త ధ
 నిష్ఠాది సత్తా సప్త కేక తనః తథా హిమక రేచా ద్రేన త్వా దిసః స్థే ధ గ్నా ర్థ
 తాః మోక్షాః తు త్రే మ్మ తే సః చ - యాయా - క్రమాత్ భ ౦౧౦ - జయం -
 కోధానిశ - ౦ - జయ - అవాల్మయాత్ - స్థాయాతు - విజయం - సభంగ
 వికలం - నిర్మిద్రాహం - సంగరం - ఇయాత్ - తేనా య - ధ - స్పంపన్నః -
 సూర్యే ధనుః గతే - చంద్రే పిధనుః గతే సతి - యాయానో భంగః - చంద్రే
 అధనా తే న విజయః - చంద్రే కామాఖ్య గతే సత్యపజయః - చంద్రే మో
 యాఖ్య గతే సతి సమయసామనత్త సవకాత్రానుషంగః - సూర్యే ధనుః గతే
 చంద్రే పిధనుః ఖ్యనత్త తే గతే సతి - స్థాయినో విజయః - చంద్రే అధనా గతే
 భంగః - చంద్రే కామాఖ్య గతే పరాజయః - చంద్రే మోక్ష గతే స్థాయీ నూ
 యుధం చేల - భృత్యా జండజసంగ రే భృత్యయోః భట నూ - అజయోః మే
 షయోః - అండజయోః కుస్క బయోశ్చ సంగ రే యుధే రాజ్ఞాం యుధిచ - గ
 మనై ప్రియోజైచ - సవకాత్ర సవకాదా - ఇద - పిచారణీ మమితి శేషః.....

తా॥ సూర్య చంద్రులిరువును పూర్వోక్త క్రోక్త ధనుః గతుత్తములను
 మండునపుడు రాజువ జేగుచు కొనియుద్ధమున వెల్లెడి రాజుకు భంగమనియు
 చంద్రుడంత ధాని ఖ్యనత్త శ్రమలయందుండ నపుడు జయమనియు - కామా
 ఖ్యనత్త శ్రగతుడై యుండ గాన పజయమనియు - మోయాఖ్యనత్త శ్రగతు
 డై యుండ గాన పజయమనియు - ఈ సూర్య చంద్రులు ధనుః గతులై యుం
 డునగాయందు సత సప్త ణములలో నేయుండె యుద్ధము జేసెడి రాజుకు విజయ
 మనియు - చంద్రుడధనా గతుడై యుండ గా భంగమనియు కామగతుడై యుండ
 గా పరాజయమనియు - మోక్ష గతుడై యుండ గా విశేషయుద్ధము గుననయు
 ను - భటులు - పొట్టేలు - కోట్లు - పీటకెపర - స్పదముకలహము జేయించేసనయ
 మునను - రాజులు యుద్ధమునకు వెల్లువయమును ఈ పిచారమావశ్యక
 మనియును తాత్పర్యము *****

౧౬౫॥ ఆది త్యే ధనుః గతే తథా హిమక రే ప్యధానిసంస్థే క్రమాద్భంధు
 ద్వేషమియాజ్ఞ మంచవసుధాం యాయాచ సవాశుభం | అక్షింభంగ
 మథాశుభంచ విజయం స్థాయాతు సంప్రాప్నయాద్యాతాచక్ర ఫలంను
 యైవరచిత సమ్యక్ప్రకారాంతరం॥ వ్యా॥ ఆదిత్య ఇతి॥ ఆది త్యే సూర్యే - అ
 ధనా గతే పూర్వోక్తా ధాని ఖ్యనత్త శ్రగ తే సతి - తథా హిమక రే చంద్రే - అరా
 దిసంస్థే సతి యాయాజంధు ద్వేషం - జయం - వసుధాంశ్రు రాజ్యం - సర్వా

శుభంచ - క్రమాదియాత్ - ప్రాప్నయాత్ అథస్థాయీతు - లక్ష్మీ - భం
గం-అశుభ-విజయంచప్రాప్నయాత్-అయమాశయః - సూర్యే గ్రహతే
చ-ప్రేప్యగ్రహతేసంయామనోబంధుదేవః-స్తాయినాలక్ష్మీః-చంద్రే కామ
గతేయామనోజయః - స్థాయినోభంగః - చంద్రే మోక్షగతేయామనో
భూభావః - స్థాయినోఅశుభం - చంద్రే ధర్మగతేయామనోఅశుభం-స్తా
యినోదీను - దేవః - ప్రాప్నీనైఃపూర్వోక్తశ్లోకప్రకారపవతతతత్ర
ప్రతిపాదితః-చక్రఫలంపంథాగాహుచక్రఫలం-సన్మన్జ్ఞాత్వావిచార్య
ప్రకారాంతరమున్యశ్చకారః-మయాచితమితికాలాన్యతకారోః

తా || సూర్యచంద్రులధాన్యనక్షత్రగతులైయుండునపుడాయు
గమునకు వెడలిన రాజుకుబంధుదేవము - తనపట్టణములోనేయుండి
యుద్ధముజేసెడి రాజుకు విశ్వర్యంబును - చంద్రుడుకామగతుడై
యుండగాయుద్ధమునకు వెళ్లినవానికిజయము - స్వస్థానమందునుండి
యుద్ధముజేసెడివారికిభంగము-చంద్రుడుమోక్షగతుడైయుండగాయా
యికిభూలాభము-స్థాయికిఅశుభము-చంద్రుడుధర్మగతుడైయుండగాయా
యికిఅశుభము-స్థాయికిదీనుఁదేవమునుగలుగుననియును-పూర్వికు
లచేపూర్వశ్లోకమందుజెప్పబడియున్న క్రమముననేతలుచుగాప్రతిపాదిం
పబడియున్నను పంథారాహుచక్రమును లేస్తగాశోధించిన కాలాన్యత
కారుచేతక్తానముప్రకారాంతరముగనీశ్లోకమందుజెప్పబడియున్నదని
యును తాత్పర్యము||

౧౬౬||మూ||అకే కామగతే తథాన్యతకరే కామాదిసంస్థేక్రమా
ద్యాయీయుద్ధమవాప్నయాదతిధనంసర్వాపదంమంగళం|యస్కేంచిన్వి
జయందనంశుభకరంస్థాయీతుభంగంసదావిద్వన్యఃక్రమశఃప్రయాణ
సమయోజ్ఞేయంచతుర్థాంఫలం||వ్యా||అకేతి|| అర్కే కామగతేకామా
న్యఃక్షత్రగతేసవి-అన్యతకరేచంద్రేపి-కామాదిసంస్థే-యాయీ-క్ర
మాత్ యుద్ధఅతిధనం-సర్వాపదం-మంగళమితిఫలానిఅవాప్నయాత్-
స్థాయీతు-యస్కించిద్విజయమీషద్విజయం-ఫనం-శుభకరం-భంగంచేతిఫ
లానిక్రమాత్-అవాప్నయాదిత్యనుషంగః|అయమభిప్రాయఃసూర్యే
కామాన్యనక్షత్రగతే-చంద్రేచతన్నక్షత్రగతే-యాయీయుద్ధం-స్థా
యీశున్యస్కించిద్విజయంచంద్రే మోక్షగతే-యాయీఅతిధనం-స్థాయీ
తుధనం-చంద్రేధర్మగతే-యాయీసర్వాపదం-స్థాయీశుభకరం-చం

ద్రేగ్గతేయామూనంగళం - స్థాయిభంగం-అవాపున్నయాదితి-విద్యద్భిః
ప్రయాణసమయే- చనుగ్గాంధలం-సూర్యే కామగతేచంద్రస్యకామమో
క్షధగ్ధావస్థానాంధలం క్రమశోపిజ్ఞేయసమ్యగ్విచారణీయమిశ్యద్భిః ॥

తా ॥ సూర్యుడుకామాఖ్య నక్షత్రగ బుడై యుండునపుడును - చంద్రు
డుకామమోక్షధర్మాభవనక్షత్రగతుడై యుండునపుడును - పట్టణమువెడ
లియుద్ధమునకుబోయినగాజుయుద్ధము అతీధనము - సర్వాపద-పాంగళమ
నుచతుర్విధఫలములను - తనపురముననేయుండియుద్ధముజేసేరాజు-కిం
చిద్విజయము - ధనము - శుభము-భంగహనుచక్షుర్విధఫలంబులనుబొందు
ననియును - విశ్వాంసులచేతనీచతుర్విధఫలపితారమవశ్యముగజూడన
గినదనియును శాత్పర్థము.

౧౯౭॥ సూ॥ బానామోక్షగతేతథాపుడుపతామోతాదినంస్తేక్రమా
స్థంగంసంజయంత్రీయంచనమియాద్యామిచ సంతసదా॥ స్థాయి
చానుజమహాహీ-చనుహతీంభంగంమహద్విక్రమాంశంథారాహుగళం
ఫలంచలిఖ్యంధమాదిచక్రంత్విగమ్ ॥ వ్యా ॥ భానావితి॥ భానాసూర్యే
మోక్షగతేమోతాఖ్యనక్షత్రగతే- ఉడుపతా ఉడూనాంనక్షత్రాణాంప
తీశ్చంద్రస్తస్మిన్నపిమోతాదినంస్తే-క్రమాద్యామిభంగంసర్వజ
యంత్రీయం - సంతసామోపాయంసమియాత్-స్థాయితుజయంకాహ
తీంవిపులాం-మహీంపృథివీం- భంగం- మహద్విక్రమాచానుశీఘ్రంసమి
యాత్ - అయంభావసూర్యేమోక్షనక్షత్రగతేచంద్రేతద్గతేసతి-యా
మిభంగం- స్థాయిఅధికజయం-చంద్రేధర్మనక్షత్రగతే- యాయాజ
యం- స్థాయితుభూలాభం-చంద్రేఅథగతేయామిశ్రియం-స్థాయి
భంగంచ-చంద్రేకామనక్షత్రగతేయామిసంధికియాస్థాయికలహం
సమియాత్-ప్రాశ్నయాత్ ఇదంపథారాహుచక్రగతంధలంలిఖితం
దంశ్లోకచతుష్టయోక్తంధర్మాదిచక్రమిత్యవ్యతే.

తా ॥ చంద్రసూర్యులిరువురు మోతాఖ్యనక్షత్రగతులై యుండునపు
డునుసూర్యుడుమోక్షగతుడై యుండగాచంద్రుడుధర్మాధికామనక్షత్ర
గతుడై యుండేసేనిఅట్టిసమయంబునరాణువనుజేర్చుకొనియుద్ధమునకువె
డలినప్రభువుభంగముసంసర్వజయమునుసంపదనుసామోపాయమునునీచ
తుర్విధఫలములనుక్రమముగాబొందుననియునుచంద్రసూర్యులుక్రమం
బుననుండగాతనపురంబుననేయుండియుద్ధముజేసెడిరాజుజయమును - శ

శ్రురాజ్యమును-భంగమును-పశేషకలహమును - నీఫలంబుల గ్రహంబుగ
బొందుననియును పంథా రాహుచక్ర ఫలంబదియ గానశ్లోక చతుష్టయిమాం
దుప్రతిపాదించబడినయథా మేధగ్నాదిచక్రంబునవ్యవహరింపబడుచున్న
దనియును తాత్పర్యము*****

౧౯౦౮॥౨॥ అక్షసూర్యచంద్రనాడివివేకమాహ॥మూ॥నాసాదక్షిణభా
గజాతపవనస్సాధ్యైశ్చనాదీశుభాసం గ్రామవ్యవహారమైథునభయస్నా
నాన్నభంగాతిః॥ నాడ్యన్యశశినశ్శుభైవగమనాలంకారపాణిగ్రహ
త్రైత్రాద్యేషుయదంశ వాయుచలనేతర్వాదపూర్వంప్రజేత్ ॥ వ్యా॥
నాసేతి॥ నాసాదక్షిణభాగజాతపవనః నాసాయాః యోదక్షిణభాగః
త్రజాతోయఃపవనోవాయుఃపవనసూర్యాశ్చనాడిశ్చచ్యతే - సానాడి -
సంగ్రామవ్యవహారమైథునభయస్నానాన్నభంగాతిః॥సంగ్రామాయు
ద్ధం - వ్యవహారికక్రయవిక్రయాదివ్యాపారః - మైథునంమిశ్రునకర్త - భయం
రాజభీతిః - న్నానంమంగళస్నానం - అన్నం - అన్నశబ్దే - భోజనకాలము - పరాజయము
తేభంగఃపరాజయః - ఆతిఃపేడ - పశుశుభాశుభప్రదా - అన్యానాడి -
నాసావామభాగజాతవాయుఃశశినఃచంద్రపంబంధినీనాడిశ్చచ్యతేసా
చంద్రనాడి - గమనాలంకారపాణిగ్రహత్రైత్రాద్యేషుప్రయాణభూషణ
పవాహకృషికర్తసుశుభా - యదంశ వాయుచలనంయద్భాగవాయుచల
నభవతి - తత్పూర్వంతద్భాగచరణపూర్వంప్రజేత్ - సంగ్రామాది
మైనక్షిణపాదపూర్వంప్రయాణాదిషు వామపాదపూర్వంప్రజేతితిభావః

౨॥ చంద్రసూర్యనాడివివేకమునుజెప్పచున్నాడు॥తా॥నాసికమున
కుకుడిపక్కనున్నరంధ్రమునందుసంచరించుచున్న వాయుపుసూర్యనాడి
యనియు - ఈసూర్యనాడి-యద్ధము - క్రయవిక్రయాదివ్యాపారము-మై
థునము - రాజభయము - మంగళస్నానము- భోజనకాలము-పరాజయము
మనఃపేడ - ఇవిమొదలగుకార్యములవిషయమై శుభకరంబనియును - నాసి
కమునకుయెడలపక్కనున్నరంధ్రమునందుసంచరించే వాయుపుచంద్రనా
డియనియు- ఆనాడి - భూషణధారణము-వివాహము-వ్యవసాయము-మొ
దలగుకార్యములవిషయమై శుభకరంబనియు- నాసికమునకునేభాగమునం
దు వాయుపుసంచరించుచుండునో - ఆభాగపాదసంచారముముందుగాజే
యవలయుననియునభిప్రాయము.

౧౯౦౯॥౨॥ సర్వనిర్ణయనిర్ణయమాహ॥మూ॥కాశేరీముద్రావే

స్మృపతేక్షేశంశున ద్యంని నేపాయంవారుణదే శనంశకవిశం యాతార్థ
 కాశ్రేప్రజేత్ | గోధూళౌవభిజిత్కుషస్యపిగతస్సర్వాసునిక్షు గ్ధదామం
 దాహూషుచికింపునశ్చగమనేలగ్నాదిశున్దివిన్దా || వ్యా || కాపేరిమితి || ర
 వేరుదయేషాన్యోదయ కాలే - కాపేరిము దీచిం దిశం - వ-ధ్యంది నేమధ్యా
 హ్నే - సురపశే ద్దశంప్రాప్తిశం - పాయంకాలేవారుణదేశంపశ్చిమదిశం
 అథరాత్రేఅంతకశంక్షీణదిశం - యాతార్థజేత్ - గోధూళౌ - అభి
 జితి - ఉషసిచ - సర్వాసునిక్షుచతుది - తులభ - దా - గోధూళౌభిజిమష
 సాంస్వరూపం ప్రాగేవోపపాదితత్వాన్నేహలిక్ష్మితే - నం గాహూష
 విశనివాసరోషఃకాలే - లగ్నాదిశున్దిం నాపి-గన నేప్రయాణేఅర్థజేతకిం
 పునఃకిమువక్తవ్యం-శస్యషసశుక్రబుధచ గ్రహూరాక్రాంత శ్వ దితి
 భావః-మందాహూషసిన్ధ్యశుక్రవారస్యచరమయానుభవ్యన్ధః.....

అ || సర్వసిద్ధిగననిగయము విజేష్వమన్నామం || శా || ప్రయాణకతక
 సూర్యోదయ కాలమునందును త్తిరమునకును - మధ్యాహ్న కాలము నగును
 తూర్పునకును - సాయంకాలమునందుపశ్చిమంబునకును - అర్ధరాత్రియం
 దుదక్షిణంబునకును - పైనముబోయెనేనిత్రప్తసిద్ధిగలుగుననియును - గోధూ
 లి-అభిజిత్ - ఉషఃకాలములందునేచిక్కుకు ప్రయాణము వెల్లి నాధనలా
 భముగలుగుననియును - శన్ముషకాలమునగాశుక్రవారచరమయాను
 మనటఈ కాలముశుక్ర - బుధ - చంద్రగ్రహూరాక్రాంతమైయుండుగా
 నలగ్నాదియేవిచారమున్ను జేయకఅట్టి కాలమందు ప్రయాణము వెల్లి నవా
 రికిసర్వాభీష్టసిద్ధిగలుగుననియుచిప్రాయము,

౨౦౦ || అ || స్రుణూణేముఖ్యతవనక్షత్రాణిశత్రస్త్వనిసన్నతికాలంచదర్శయతి
 || మూ || పాణిస్థాధ్వని కార్యసిద్ధిరక్షంమైత్రేప్రయాతస్యశుజ్యేష్ఠాయాము
 షితస్యత్రహిపునర్నాదేప్రయాణస్యతు | మాండవ్యస్య మనూజయో
 హ్యుషసిచేగ్గాగ్యస్యయానంమతంస్యాత్సన్యక్చకునః బృహస్పతిమతం
 తత్రాపీయాత్రాథదా || వ్యా || పాణిస్థేతి || మైత్రేఅనూం'ధానక్ష
 త్రే-ప్రయాతస్యపుంసఃఅధ్వనిమాగపవ అనిశ సర్వదా - కార్యసిద్ధిఃపా
 నిస్థాహస్తగతా - అవిభలేత్యన్ధః- జ్యేష్ఠామూముషితస్యప్రయాతస్యఏవం
 పునఃసూలేమూలంశత్రేప్రయాతస్యచ - తత్రమాగపవకార్య సిద్ధిః
 పాణిస్థా - మాండవ్యస్య ఋషేషినోజయః - ఇదానీంకార్యమవశ్యంభ
 వతీతేసస్సంశయచిత్తంమతమిచ్ఛం - గాగ్యస్య తూషసిచేద్యానంప్రయా

జం - శుభకరమితి-మతమిష్టం - బృహస్పతిమతంతునవ్యశ్చకుంశుభశ
కునంస్యాన్యదితత్రాపితదానీమేవయాత్రార్గదేశినాతంశకునస్వగువంతు
అగ్రేఃశ్చ్యుతీయద, పిశ్యేష్టానక్షత్రముత్తమేషుకాసాదిషువా-శధ్యశేషు
శతఃషగాదిషువానోంతత్రావ్యత్రోత్తమత్యేనస్వీకృతవాదచక్రేయం

అ || ప్రయాణవిషయమైసుఖ్యిహగూఢక్షులనున్ను - ఆయాము
నులకు నిష్టంబులగు కాలములనున్ను జెప్పుచున్నాడు || తా || ఆనూకా
ధానక్షత్రమందును-జ్యేష్ఠయందును-మూలయందునుప్రయాణముకడలిన
వారికిగాన్వీపద్ధికరస్థితమైయుండుననగానిహిమ్నుముగిన్వీసిరిగలుగున
నుట - చిత్తనందేనంశయముననుంచకనిపుడిప్రసిద్ధిగలుగుననైవమునె
ల్లెడివారికిసర్వలాభంబులుజేహారుననిమాండవ్యుహహిమునికుటింబనయు
గార్భాహహియొక్కమతిమ-ఉషఃకాలహిదుపైనముఖోభావార
లకన్వీపద్ధిగలుగుననియు - బహస్పతిహతముయ్యెడుశుభశకునములగు
చున్నవోఅప్పుడుప్రయాణమువెల్లడములాటికరహనియు - శకునస్వరూప
ముముందుజెప్పబడుచున్నదనియు- జ్యేష్ఠాక్షత్రముకేంద్రమగుభాగమున
త్రములలోగ్రహించబడకపోయినప్పటికినిచ్చుటకునడతగుచుండుననుత్త
మంబనియునుతాత్పర్యము

అంగ || అ || ప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశభావములైనస్థిః ఫలమహా ||
మూ || ఆయుర్ద్రవ్యజయాన్నమిత్రకలహాస్తివ్యాధిభాగ్యోత్సవప్రా
ప్త్యప్రాప్తికరాక్రమాచ్చభఖగాయాన్యహానిసత్వాః | ప్రారాన్వీ
మయభీతిభూషణరిపుభ్రాంత్యధఃపీడావ్యక్తోధానభావసుంధరా
వ్యయికగాస్సుర్యాయురేనధ్వని || వ్యా || ఆయురతి || యాత్రాగృహీ
దిస్థితాఃప్రయాణలగ్నప్రభృతిషుద్వాదశలగ్నేషుస్థితాః-శుభఖగాగురు
శుక్రపాపాయుతబుధాక్షిణచంద్రాశ్చేశుభగ్రహః - యాతుఃఆయు
ర్ద్రవ్యాదికరాభవంతి - ప్రయాణలగ్నేఉక్తగుర్వాదిశుభగ్రహస్థితా
శ్చైత్యానురాముఃఆయుర్వృద్ధిప్రయాణలగ్నల్దివీయగతాః |
వ్యంలగ్నశృతీయోజయం-చతుర్థేన్నం-పంచమేమిత్రబంధులాభం-షష్ఠీ
కలహం-సప్తమేస్త్రిలాభం-అష్టమేవ్యాధిం-నవమేభోగంశమేడత్సవం
ఏకాదశేప్రాప్తిం-ద్వాదశేఅప్రాప్తింవస్తప్రాప్తిం-క్రమార్గద్యుః
సూరాస్సుర్యాదిపాపగ్రహస్తప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశభావేషు
తాస్సంతఃక్రమాదామయభీత్యాదికరాస్యః-యథాపాపాలగ్నగతాః

మయంరోగం-ద్వితీయేభీతిం-చోరాదిభ్యోభయంత్యతేయోభూషణంచ శుద్ధిరీ
పుంశశ్రుదశశనంపంచమేభ్రాంతిం-చిత్తవైకల్యం-షష్ఠేథకం-సప్తమేపిఠాం
శరీరజాడ్యం-అష్టమైశ్యులింమరణం-నవమేక్రోధం-దశమేలనథకంపకా
దశేవసుంధరాంఘ్రాభం-ద్వాదశేవ్యయగపదాథకాయంకైతిక్రమా
త్-అథనియాకుదకమ్యుక్తిః||

అ॥ ప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశభావములయందు సూర్యాదిగ్రహస్థితి
కిప్రత్యేకఫలములజెప్పఁబడుచున్నది॥ తా॥ శుభగ్రహంబులగును-శుక్ర
బుధ-పూణకచంద్రులలో నెవ్వరుప్రయాణలగ్నమునందుండినను నా
య్యుద్విధిని-లగ్నద్వితీయస్థానగతులైయుండునపుడు-ద్రవ్యమును-తృతీ
యస్థానగతులైయుండిరేని-జయమును-చతుర్థస్థానగతులైయుండిరేనియ
న్నమును-పంచమస్థానగతులైయుండిరేనిబంధులాభమును-షష్ఠస్థానగతు
లైయుండిరేనికలహమును-సప్తమస్థానగతులైరేనిస్త్రీలాభమును-అ
ష్టమస్థానగతులైరేనివ్యాధిని-నవమస్థానగతులైరేనిభోగమును-దశమస్థాన
గతులైరేనియత్సవమును-ఏకాదశస్థానగతులైరేనిఫలప్రాప్తిని-ద్వాదశ
గతులైరేనివస్త్రభావమును-నీక్రమంబున ఫలంబులనిత్తురనియును సూ
ర్యాదిపాపగ్రహంబులప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశలగ్నములయందుండిరే
ని-రోగము-భయము-భూషణలాభము-శత్రుదశకము-చిత్తవైకల్యము
ధనము-శరీరజాడ్యము-మరణము-కలహము-అగ్రథకము-భూలాభము-ప
దాథకాయములనెడిద్వాదశవిధఫలంబులనీక్రమంబునప్రయాణకతకా
కుమార్గమందుగలుగజేతురనియును శాత్పర్యము||

అం॥ అథయాత్రాయోగానాహ॥

మూ॥ యాత్రా లగ్నగతశుభభావసుఖదోయోగాఖ్యైః పంచవిదా లగ్న
స్థానుభూమిదౌ శుభఖగౌమాగేశాధియోగస్త్యయం॥ లగ్నస్థాస్త్రిశుభాయ
దీంద్రసుఖదాయోగాధియోగస్త్యయం సామ్యాః కేంద్రగతాస్త్యభీష్టఫ
లకాస్సౌద్రాజయోగస్త్యయం॥ వ్యా॥ యాత్రేతి॥ ఇమంపినాచంద్రం
విహాయ-శుభావకశుభగ్రహాః-ఐతాన్త్రా లగ్నగతశ్చేత్ అథసుఖప్ర
దత్త-భవేత్ అయంయోగాఖ్యోయోగః- శుభఖగౌద్వాశుభగ్రహౌ లగ్న
స్థాయది-మార్గపవనుభూమిదౌ భవతః అయమధియోగాఖ్యోయోగః
త్రిశుభాః త్రయశుభగ్రహాః లగ్నస్థాయది-ఇంద్రసుఖదాః స్వగౌసుఖ

దాశిశ్యభావః అయం యోగాధియోగః సామాన్యః శుభగ్రహాః కేంద్రగతాః
లగ్నచతుర్థాసప్తమదశమస్థాయది - ఆభీష్టఫలదాః ఈభీష్టఫలప్రదాతా
రఃస్యః - చంద్రం విహాయేతి సగ్వత్రా నుషంగః అయం రాజయోగస్సృష్టో

అ॥ ప్రయాణవిషయమై యోగనిర్ణయమును శేయుచున్నాడు
తా॥ చంద్రుడు వినాగానే శుభగ్రహమై నచప్రయాణలగ్నమునందుండేనేని
యథాసుఖకరుడగుననియు - ఇదియయోగాభియోగమునయు - రెండు శుభ
గ్రహములు ప్రయాణలగ్నగతులైయుండి రేనిప్రయాణకర్తా కుమారా
హద్యమునకురన్న లాభభూలాభకరులగుదురనియు - ఇదియై యోగా
భియోగముననియు - మూడు శుభగ్రహములు లగ్నగతులైయుండి రేనిస్వర్గ
సుఖముతో సహంబగు సుఖింబును గలుగజేతు రనియు - ఇదియై యోగా
యోగమనియు - హతీయ - శుభగ్రహములు లగ్నచతుర్థాసప్తమ - దశ
మస్థానములందుండి రేని సర్వాభీష్టప్రదులగుదురనియును ఇదియై రాజ
యోగమనియుచంద్రుడు వినా నుగాన నేయభిప్రాయము ఈచెప్పుబడిన
యోగములన్నిటియందును నూహింపవలయుననియును తాత్పర్యము ***

౨౦౩ || అ || అథ తారాబలమాహా॥ మూ॥ జన్మక్షాదిపునఃపునర్నవనవ

స్యస్తారకాశ్చంద్రయుగ్ధిష్ట్యంతంగణయేత్సమాశ్మభఫలాస్సంత్యాస్స
దానేతరాః । తాసుత్రాద్యచతుర్ద్విత్వీయచరణాస్త్యాజ్యాశ్చ శాకం
గుడందానం స్యాల్లవణంచ హేమసతిలంత ఛేషపాదాశ్శుభాః ॥ వ్యా॥ జ
న్మక్షాదీతి ॥ జన్మక్షాదిజన్మనక్షత్రమారభ్య చంద్రయుగ్ధిష్ట్యంతంచంద్ర
స్థితనక్షత్రపర్యంతం నవనవసంఖ్యాః క్రమేణ పునఃపునగణయేద్వదితార
కాః తారాస్సృష్టిసాంత్యాః అంత్యేనవరమమైత్రేణసహితాః సమాస్సమ
తారాః శుభఫలదాస్సత్ఫలదాభవంతి ఇతరాః నవమాతిరిక్షపమతారాః న
శుభఫలదాః విషమాస్వపి కేషాం చిత్వా దానాం శుభఫలదత్వమస్తీత్యాహ
॥ తాస్వీ ॥ తాసుజన్మవిపత్ప్రత్యజైర్నధనాదివిషమతారాసుక్రమాత్
త్రాద్యచతుర్థాద్విత్వీయపాదాస్త్యాజ్యాః అయంభావః - జన్మతారా
యాంత్యతీయపాదః - విషతారాయామాద్యపాదః - ప్రత్యక్తారాయాం
చతుర్థాపాదః - నైధనతారాయాం ద్వితీయపాదస్త్యాజ్యాః - జన్మతారా
యాం శాకం - విషతారాయాంగుడం - ప్రత్యక్తారాయాం లవణం - నైధన
తారాయాం సతిలంతిలసహితం హేమసువణం - దానందానవిషయం స్యా
దేవం చేత్తచ్ఛేషపాదాశ్శుభాస్సృష్టిః.

అ || తారాబలనిర్ణయమును జెప్పచున్నాడు || తా || జన్మనత్రము మొదలుచుండు ప్రభుడేనత్రము కరకుచు - నూరుతొమ్మిది శతము లనుగణన చేయవలయును నియునిట్లుగణన చేయగానివి తాకలగును - అట్టి తారలలోను నున్న మొత్తమున గాని యొక్కవ రకు - రతోగూడనను తారలు శుభపలన ములనియు - మిగతజన్మ - నిపత్ - ప్రశ్నక్ - నైధనముల నెడినవ మారిరిక్లవి షణు తారలుని షేదవిషణుములనియు - ఇట్లు నిషేధింపబడిన జన్మాది నై ధనాంతవిషమ తారలలో జన్మ తారయందు తృతీయపాదము - విషత్వారయం దావ్యపాదము ప్రత్యక్తారయందు నాలవపాదము - నైధన తారయందు రెం డవపాదమున్ను అశుభ కరములు గాని నిషాదములను నిషేధింపగా శేషం చినపాదములు గాః పూవ - కనుగణనాశ్రోపాదేయములనియు - అదియె ట్లని జన్మనారకు తాకగాన మునుప పక్షారకు గుడమును - ప్రత్యక్తారకులవ ణమును - నైధన తారకును వ్యవత్యోగడిన సువణామునున్న గానము జేసి రేనినిష్కర్మ్యశ్రికర్మసాధములు శుభకరములగుచు నియును - తాత్పర్యము,

౨౦౪ || అ || అథచంద్ర బలమాహ || షష్ఠై కాదశసప్తమాద్య గణ మే ష్వింశతి స్సోమోనుబద్ధాగాచం ద్రులబంధ్విగంవిగణయ్యజన్మాదిచంద్రాంత తః | అంతాదివర్ధనంచ మేషసవమే పత్యేవళత్యేశః కృష్ణేశ్వరశ్చచ తుధ - రంధ్రవరనేష్య త్యాహురస్యే శుభః || వ్యా || షష్ఠైది. ఇ. చుత్త్రగ్రహః షష్ఠై కాదశసప్తమాద్యగణ సేషుస్సోమోచస్థిత శ్చేత్ శుభః శుభకరోభ వశిత్రవస్థోక్త్యయోక్తంతాగాబలచంద్రబలం - జన్మాది - జన్మనత్ర జన్మ గానిమాగభ్యచంద్రాంతతః చంద్రనక్షత్రచంద్ర గానివ్యంతంవిగణయోత తాగాబలేజన్మనత్ర మారభ్యచంద్రనక్షత్రవర్ధంతంచంద్రబలేజన్మరా శిమాగభ్యచంద్ర గానివర్ధంతంవిగణయోత || సుతాం రమాహ || సక్షిత్వా || పత్యే పత్యే శుక్లపత్యే - పంచమే - ద్వివవమే - ద్వితీయ నవమయో - శ్చన్మితోవిశిష్టే యా తానిషు ఆవిశజ్జేనసకలశుభకర్మస్వపిశుభః - కృష్ణేశ్వరపత్యే అంగ్య చతుధ రంధ్రవరనేషు ద్వాదశచతుర్థాష్టమేషు శుభిత్యశ్చ స్యేష్యాహుః ||

అ || చంద్రులమును జెప్పచున్నాడు || తా || జన్మరాశి మొదలుచుండు ప్ర భుడేతాశివగుగణన చేయగాచం ప్రభుజన్మరాశి మందును - జన్మరాశి కి - శ్రోతీయ - షష్ఠై కాదశసప్తమ - గణమ రానులయియునునుండెనేనిశుభ కరుడనియును - తారాబలవిషయమై జన్మనత్రము మొదలుచుంద్రస్థిత

నక్షత్రమువరకును - చంద్రబలవిషయమై జన్మరాశి మొదలు చంద్రస్థిత
రాశివరకును గణనజేయవలయుచనియు - గ్రంథకర్తయభిప్రాయము - మ
తాంశరంజెల్లనిన - శుక్లపక్షమందు-పంచమ-ద్వితీయ-నవమస్థానములయం
దును - కృష్ణపక్షమందుద్వాదశ - చతుర్థ - అష్టమస్థానములయందుమన
న్నచంద్రుడునకలశుభకర్మలవిషయమై శుభకరుడనియొక్కంథాంతరా
భిప్రాయము. * * * * *

౨౦౫ || అ || అథనిగణమనతక్షణకూహా|| మూ|| తల్లగ్నేగమనంనచేన
రపతిఃఖడ్గాదిసంచాలయేన్తి త్రైర్విశ్రగృహంపితృగ్రహసుగాణసంపూ
జ్యతద్దిక్పతిమ్ | ఏతన్నిగణమనంత్రిరాత్రమవధిఃపశ్చిద్రవజేన్తం|| తైర్వి
ప్రానిర్వసుతండులాద్యపినయేత్సృత్వంచరాత్రావధిః|| వ్యా|| తల్లగ్న
ఇతి || తల్లగ్నేబలయుక్తలగ్నే - గమనంనచేత్ ససంభవతియది-తదా-నరప
తిఃరాజా - పితృగ్రహసుగాణపితరఃప్రసిద్ధాః - గ్రహఃసూర్యాగయః - సు
రాగృహదేవతాఃతా - కించతద్దిక్పతింయూందిశంగమిష్యతిద్దిగధిపతిం
చసంపూజ్య - ఖడ్గాదిదిశజ్జేనచత్రచామరాదిగాజవిహ్నంగృహ్యతే -
మిత్రైస్సహమిత్రగృహంబంధుగృహంప్రసరి-సంచాలయేత్ బంధుగృహేష్టా
పయేదితి మావత్ పితౄణాసంపూజ్యేత్యనేనభ్యుదయకం శ్రాద్ధంకతా
వ్యమితిగమ్య తేపతన్నిగణమనమిత్యుచ్యతేపతస్యక్రిరాత్రమవధిః|| పశ్చ
త్త్రిరాత్రానంతరంమంగలైస్తూర్యాదిభిఃసహ - ప్రజేదితి రాజ్ఞామయంది
ధిః - విప్రాదిఃఆదిశజ్జేనవైశ్యశూగ్రయోగ్రహణం - వసుతండులాది -
విప్రాణాంవసుహిరణ్యం - వైశ్యానాంతండులంగూద్రాణాంపస్త్యుదిశమి
త్యాదిశబృథః-నయేత్ ఏతేషానిగణమనస్య పంచరాత్రావధిః పంచరా
త్రంఅవధిర్యస్యతే శేషంసమానమ్.

అ || నిగణమనమునకులక్షణమును జెప్పుచున్నాడు|| తా|| పూర్వోక్త
క్రమంబుగబలయుక్తమగులగ్నమందుపైనముబోవుటకనుకూలించగలిగెడు
మంగస్థిసమయంబునక్షత్రియుడభ్యుదయకశ్రాద్ధమునుజేసినూర్యాదిన
వగ్రహంబులను - ఇష్టదేవతలను - యేదిక్కునుగూర్చిపైనముబోవదలది
యున్నాడోఆదిగధిపతినిన్ని - భక్తితోడపూజనంబొనర్చిరాజదిహ్నంబుల
గుభత్రచామరాదులనుగైకొనిబంధుసమూహంబుతోవెడలియాచ్ఛత్రచా
మరంబులనుబంధుగృహంబుననునిచి యనంతరంబుపైనముబోవచ్చు ని
యును-ఇది మనిగణమనంబనియును-దీనికిమూడుగాత్రులవధియనియును-వి

పులుక్షక్రమంబుననిగ్గమానముజేయునెడలస్వర్గమునున్న - సైశ్వర్యముని
య్యమునున్న - శూన్యములువస్త్రములుమొదలయి - వాటినిన్నిబలభుక్తిగూం
బుననునిచివంచరాత్రపర్యంతముక్షుత్రియులుదప్పబ్రాహ్మణులుమొన
లగువారుపైనముఖోపచ్ఛుననియునుతాత్పర్యము.

౨౦౬ || అ || అథహా శ్రాంతాంశుభశకుసాన్యాహా|| మూ || భారద్వా
జహయూరచాపనతలముఖ్యాస్తవ్యముఖ్యాః|| గాస్తేషాంచోద్వేగః ||
ప్రదక్షిణగతిఃసమ్యక్సమీపస్థితః|| ఏకస్యైవగతిశ్చభాధయుగవనైషవోగ
యోశ్చేద్గతిస్తాత్స్యః|| ఓగస్యగాలకుక్కుటశునాంవ్యాహగతిస్తవ్యః|| హా||
వ్యా || భారద్వాజేతి || ముఖ్యాఃప్రసిద్ధాః|| భారద్వాజహయూరచాపన
లాః|| అముఖ్యాః|| కాదయశ్చయేఖగాః|| పక్షిణః|| తేషాంచోద్వేగః|| ప్రదక్షిణ
గతిస్సమ్యక్|| అస్థలనేనసమీపే|| అనతమాచేస్థితశ్చశుభా|| ఏకస్యైవభారద్వా
జాదీహాసన్యః|| మన్యవకస్యైవగతిః|| ప్రదక్షిణాదిగతిశ్చభాధయుగవనై
షఉభయోః|| ఏకజాతీయయోః|| పక్షిణోర్ధ్వశ్చేనైషశుభదా|| తాత్స్యః|| ఓ
రస్యగాలకుక్కుటశునాం|| తాత్స్యగరుడః|| ని || గరుత్మాగరుడస్తాత్స్యః|| ఇ
త్యమరః|| స్యగాలోజంబుకః|| కుక్కుటః|| ప్రసిద్ధః || శ్వాశునకః|| ఏతేషాంతువా
హాగతిఃసమ్యగతిః|| అర్థదాప్రయాతురితిశేషః.

అ || ప్రయాణవిషయమైశుభశకుసములజేష్వచున్నాను || తా || ప్రసి
ద్ధంబులగుభారద్వాజము - నెమలి - జేముడు కాకి - ముంగిస - ఇం - మొదలయి
నవాటియొక్కయుఅముఖ్యములగుకాకాదులయొక్కయుప్రదక్షిణః మన
ము - సూర్ధ్వః|| గమనము - సమీపస్థితియు - శుభకరంబనియును - ఉక్తి భార
ద్వా జాదిసత్తులలోనుకొకటిగావెల్లెనేనిశుభకరంబనియు - రె - జేసి
గాజేరివెల్లెనేనియశుభకరంబనియును - గరుడపక్షి - పాలపక్షి - సక్క - కో
డి - కుక్క - వీటియొక్కవామగమనము శ్రేష్ఠమనగాకుడివక్తనుండియెడనువక్తను
వెల్లెనేనిప్రయాణకతకపునప్రదక్షిణయనువాత్పర్యము.*****

౨౦౭ || అ || అథలగ్నాదిగతపాపగ్రహవశాద్భవిష్యదనశకుసాన్యా
హా|| మూ || భామేవోష్ణకశేప్రయాణసదనాత్కేంద్రేత్రికోణాష్టగీరక్తో
గ్రాయథఘోగవాక్యజటిలప్రప్రాజకాదీక్షణమ్ | కృష్ణాంగారిసమీ
క్షణంరవిసుతేకేతాకబంధేక్షణంస్వగ్భానాపురగేక్షణంప్రథమతీమార్గై
ప్రయాతుర్భవేత్ || వ్యా || భామృతి || భామేఅంగారకే|| ఉష్ణకరే|| సూర్యై
చ - ప్రయాణసదనాత్యాత్రలగ్నాత్ - శేంప్రత్రికోణాష్టగేకేంద్రా

నిలగ్నచతుర-సప్తమదశమాని - త్రికోణేపంచమనవమే అష్టమంబగ్నాద
 షట్మహాసంవద తేషాంఅపృత షట్మహాసేధ తేనవ - రక్తగ్రాయుధఘోరవా
 క్రియజటిలస్త్రాజకాదీక్షణరక్తేనదృంభయంకరంతచ్చ తదాయుధం
 లగ్ననాగక్తాయుధ - ఉగ్రాయుధంచ-ఘోరవాక్యం-జటిలోజటాధారి - ప్ర
 స్త్రాజకోయశిః - అదిశద్దేవపాదం డాదయ-ఏ తేషామన్యతకుస్య-ఈక్ష
 ణందగ్ధనం - రక్షితుతేశనా-కేంద్రత్రికోణాష్టగేనతి - కృషాంగారసమీక్ష
 ణంసీగంగారదర్శనం - కేత్రాస్తి తేనవః బంధేక్షణం - కబాధఃశిరోరహిత
 జంతఃకస్య ఈక్షణందగ్ధనం-స్వచ్ఛనాగజాస్థితేయది-ఉరగేక్షణంసర్వ
 దగ్ధన - ప్రయాణమపిసస్య-ప్రథమతానా-రేభ కేదితిసర్వప్రప్రబోధ్యం॥

అ॥ ప్రయాణంబగ్నాదునుబొంగిని పాపగ్రహవశమువలనగలుగబొ
 య్యది-మనశకునములను జెప్పుచున్నాడు॥ శా॥సూర్యుడు-అంగారకుడువీ
 రువురు ప్రయాణంబగ్నమునకు-౪-ట్టగాని-౨-ట్టగాని-౭-ట్టగాని-౧౦-ట్టగా
 ని-౯-ట్టగానిముండిరేసిగక్తాయుధము - ఉగ్రాయుధము-కఠినవాక్యశ్రవ
 ణము - జటాధారి-యశస్వగుళు - పంపంహలుమొగలయినవారియొక్క
 దురదానము - శనైశ్చగుడు-లగ్న-సరచకు-నవహ-స్థానగమైయుండేదేని
 గల్గిబొద్దుదర్శనము - ఈచెప్పబడినస్థానములయందుగాహువుండేనేనిన
 ర్వదర్శనము - కేతువుండేనేనికబాధనశ్చనమున్నచైవముబొయ్యేజనునికే
 త్రోవయందుముందుగానగునని శాశ్వర్యము*****

౨౦౮॥ అ॥ బగ్నాదిగతశుభగ్రహసశాద్భవిష్యచ్ఛుభశకునాన్యాహ॥
 మూ॥ సుక్రేపూర్ణానిశాకరేచశశిజే కేంద్రత్రికోణాన్వి తేపుణ్యస్త్రీఖ
 గపూర్ణకుంభయుగళంజే కేతువిప్రద్వయమ్ । భానౌభూమిసు తే ప్రయాణ
 సవనాల్లాభమృషస్థాన్వి తే తేజర్చాపథతేక్షణంరవిసు తేమాగేహయా
 తుణమ్ ॥ వ్యా॥ శుక్రశి॥ శుక్రేపూర్ణానిశాకరేపూర్ణచంద్రేచంద్ర
 స్సుశుక్లత్వసిద్ధ్యశంపూర్ణాగ్రహణం - శశిసుతేబుధేచ - కేంద్రత్రికో
 ణాన్వి తే-పుణ్యస్త్రీఖగపూర్ణకుంభయుగళంపుణ్యస్త్రీ జీవితభర్తృ
 కా - ఖగాగరుడాదయః - పూర్ణకుంభయుగళంపూర్ణకలశద్వయంజీవే
 గురౌ కేంద్రానిగతేయది - విప్రద్వయం - భానౌసూర్యే భూమిసుతేఅం
 గారకేవా - ప్రయాణసదనాత్ యాత్రాబగ్నాత్ - లాభమృషస్థాన్వి తే
 ఏకాదశమృషస్థాన్వి తేయది - తేజఃదీప్యమానాగ్నిః - చాపఃకాకవిశేషః॥ ని॥
 అథ దాపఃకీడివిరిత్యమరఃఫలానిచూతాదీని - తేషామీక్షణం-రవిసుతేశనా-

లాభమృతస్థాని తేయది - మార్దేమార్దను ధ్యేయమూ రేక్షణం మయూరద
శకనం - ప్రయాశుర్భవేదితి శేషః.*****

అ || లగ్నాదిస్థానములనుబొందియున్న శుభగ్రహవశమువలన గలుగ
బొయ్యెడి శుభశకునముల జెప్పచున్నాడు || శుక్ర - క్రుడు - పుణ్యచంద్రుడు,
డు - బుధుడు - వీరలు - లగ్న - చతుర్థ - పంచమ - సప్తమ - నవమ - దశమస్థా
నగతులై యుండిరేని - ముత్తైమవ - గరుడాదులు - జలాదుల చేత పూర్ణమై
యుండి కుంభయుగళమువీచి యొక్క దశకనము - బృహస్పతి - ఉక్తిల
గ్నాదిస్థానగతుడై యుండి నేని యధ్యుక్తుల యొక్క దశకనము -
సూర్యుం గారకులు ప్రయాణగ్నత్వతీయపక్షై కాదశస్థానగతులై గుం
డిరేని ప్రజ్వలింపుచున్న యగ్నియు - జేముడు కాకి - మామిడిపండ్లు - పిల్ల - న
వాటి దశకనము - శనైశ్చరుడు - లాభ - తృతీయపక్ష - గతి - జైయుడు - నేని
మూగకాశధ్యుండు నెమలి యొక్క దర్శనమును తిక్త - బుధుని భుజమున
ములగునని తాత్పర్యము.

౨౦౯ || అ || యుతక్రోస్తురుశయోః ఫలమాహామూ || ప్రాగ్వాహ
నివాసరాదిగదితాస్సుర్యాదయోష్టై గ్రహః నాగానాగనగానిధీనినిభా
నాదోసోవాడికాః | హనిప్రీతిదురుక్తిబంధుకనకస్నిగ్ధాన్తాపాతికా
శ్రోతాః క్రోచ్చురులేతు తేఫలమిదంచ్యుక్తుం బాగోయుతమ్ || చాప్య ||
ప్రాగాదాపితి || సూర్యాదయః సూర్యప్రభృతీరాహ్వంతలప్తై గ్రహః శిని
వాసరాది ప్రాగాదోప్రాగాద్యష్టదియు - నాగానాగనగానిధినికానం
ఖ్యాభేదేన సంపరంతీతిగదితాః ప్రాచీనైగుక్తాః - తాదృశాస్సుర్యాద
యః - యుతేక్రోస్తురుతేవక్రమాత్ హనిప్రీత్యాదిఫలదాభవంతి - అనే
నైతదుక్తంభవతి - సూర్యశ్చ నివాసరేప్రాచ్యాం నాగాన్త్రింశద్భుక్తాః సం
శ్చతే - తక్రాత్రానం ర్గుః ఆగ్నేయ్యాం నాగాన్త్రింశద్భుక్తాః భౌమః ఆ
దిశ్యావాసరేదక్షిణస్యాం దిశినగాః త్రింశద్భుక్తాః - బుధః నైర్ముక్త్యాం
సిధి - ఆదిశ్యావాసరే రాత్రాత్రింశద్భుక్తాః సోమవాసరేదివారాశ్రావ
క్షిణుటికాః మిళిత్యావవతిగుటికాః - గురుః పశ్చిమేభానావాసరేదివారా
శ్రావ - శివంచాశ్చర్వుటికాః - శుక్రోభానావాసరేరాత్రాశిష్టాః
బుధః వాసరేదివారాత్రింశద్భుక్తాః మిళిత్యావాయ
వ్యాంసభావత్యాత్రింశద్భుక్తాః - శనిరుదీచ్యాం నాదః బుధవాసరేరాత్రా
త్రింశత్ గురువాసరేపంచాశత్ మిళిత్యావతిగుటికాః - రాహుః శా
వ్యాదిశినసంగురువాసరేదశ - శుక్రవాసరేసిష్టిగుటికామిళిత్యావవ

విశుద్ధిః - సంచరంతీతి శేషః సర్వత్ర సూర్య ప్రాచ్యాంస్థితే సతి క్రొత్తు
 రు తేనాత్మ తేనాయది శ్రోతుః హానిః - చంద్రస్థితేనాయదిప్రీతిః - భౌమే
 దుశ్శక్తిః - మర్వాగ్రా-బుధే బంధుః బంధులూభః గురౌ కనకం సువణం లూభః
 శుక్రస్థిగ్ధాన్నం - సౌఖ్యాన్నభోజనం - శనానాపః రాహవాతిః పీడా
 పదగుతీతధోక్తాః - గోతుతంతుశ్రోతుస్సదాహృత్యుః మరణప్రదం
 భవతి-అలమితిపిస్తరేణ

అ॥ ప్రయాణవిషయమైదిగ్భేదము చేత తుమ్ముకునునక్కకూతకు
 సుఖముల జేవ్వచున్నాడు॥ తా॥ సూర్యుడు - చంద్రుడు - అంగారకుడు
 బుధుడు - బృహస్పతి - శనైశ్చరుడు - రాహువు - వీరలెనమండ్రులు శనివార
 మునుదలు శుక్రవారమువరకు - దివారాత్ములు తూర్పుమొదలు - ఈశా
 న్యునికువరకు - గడియలు-౩౦-౩౦-౩౦-౯౦-౫౦-౪౦-౨౦-౨౦-౨౦ - ఈశా
 ఖ్యాక్రమంబుగనొక్కొక్క గ్రహమునొక్కొక్కదిక్కుయందు సంచరిం
 చుచునుండునుగాననీసూర్యాదిగ్రహంబులాయాదిక్కులయందుండునపు
 డాచుమ్ముగానినక్కకూతగానివి నబజేనేని ప్రయాణాదులపవెట్లు వారికి -
 హాని - ప్రీతి - మర్వాగ్రాశ్రవణము - బంధులూభము - స్వర్ణలూభము - సౌ
 ఖ్యాన్నభోజనము - తాపము - మనఃపీడయునీఫలంబులు క్రమంబుగగలుగు
 ననియును తాత్పర్యము.

అ॥ అ॥ కౌళీవాక్పతనయోః ఫలమాహ॥ మూ॥ భాగ్యశ్రీజయః సుధ
 లూభగమనత్యేమాతీపీడార్థక్ష్మాప్రానిష్వధరోధ్వయోరపిసదాశ్రో
 తుః క్రమాద్దౌళీవాక్॥ అక్షీం మూర్ధ్నిగళేచమిత్రమువరేపుత్రగవపా
 శ్వేషముపంకట్యాంవాహనమర్థమేష్యతిపదేకౌళీప్రపాలేఫలమ్॥ ఛా॥
 భాగ్యేతి॥ కౌళీవాక్ కౌళీగృహగోధికా - తస్యావాక్ ప్రాగాదిషుప్రా
 గాద్యష్టదిక్కులధరోధ్వయోరపి శ్రోతుః క్రమాద్భాగ్యదిఫలకృత్తవే
 దితయోజనా - ఆయమథః కౌళీవాక్ ప్రాచ్యాంచేత్ - శ్రోతుః భాగ్యకృ
 త్ - ఆగ్నేయాంశ్రీకృత్ - దక్షిణస్యాంజయకృత్ - నైఋత్యాంయుధకృ
 త్ - స్రుతిచ్యాంలూభకృత్ - వాయువ్యాంగమనకృత్ - ఉదీచ్యాంతేహకృత్
 ఈశాన్యామాసీకృత్ - భూమాపీడాకృత్ - స్వస్యోధ్వభాగేచేత్ -
 అథకృత్ - శ్రోతురితీసర్వత్రాస్వయః అథశతనఫలమాహ - కౌళీప్రపా
 లేమూర్ధ్నిశిరసీచేత్ అక్షీం - గళేకంఠే - మిత్రంబంధులూభం - ఉపరేపు
 త్రంపుత్రలూభం - పాశ్వేషముదంసంతోషః కట్యాంవాహనం - పదేపం

జేత్యం చేత్యతీనిఫలకావగంత్యం. *****

అ || బల్లిపాటును ననుమలకును ఫలముల జేప్పుచున్నాడు || తా || తూర్పుదిక్కు మొదలు ఈ శాస్త్రమువరకు నెనిమిదిదిక్కులయందును - ఊర్వాశా దుష్ప్రదేశములయందును బల్లిసలుచుచు - ఊర్వాగ్రాంతి నకు యంబున ప్రయాణములు వెల్లడివారికి ఖ్యాతి - సంపద-జయము-యుద్ధము - లాభము - గమనము-క్షేమము దుఃఖము-వీడయు గణము - నీవశవిభవములు క్రమముగ నొక్కొక్క స్థానమునకు నొక్కొక్క భుజముచొప్పున గలుగుననియును - పతనమునకు ఫలంబెట్లని - శిరస్సుయందు పడెనేని విశ్వర్యమును - కంఠముందు పడెనే బంధులాభమును - ఊరగించుపుష్కలాభమును - పొన్నకొండచుండొవము - కటిస్థానముందు బాహుసమును - కాళ్లయందు పడెనే భవమును - నీ ఫలంబులబొందుచు నియును భిప్రాప్తియు

౧౧౧ || అ || కాకటతీత్యఫలకావగంత్యం || అని శ్లోనిత కాలసిద్ధనియమాః ప్రాగాదిదిక్షు క్రమాత్వా దోసంఘటికాచ శుద్ధయదరాః కాకావరంత్యగతం | లాభారాతిపినాశనప్రియజనప్రాప్తిభ్యున్మిష్టాహవప్రాణాన్యాయభయంకాకమిదు రంరోగాతికృత్విశ్వశామ్ || వ్యా || ఆదిత్యే || ఆదిత్యేన స్థితో యః కాలః తేన సిద్ధో నిశ్చిణ్ణియ మోవస్థో ఏనాం తేతథోక్తైః పాదోనం యథా భాగమున కాచ శుద్ధయదరాః - కాకానామిహః ప్రాగాదిదిక్షు ప్రాగాన్యాయిత్యుక్రమాత్ లాభారాన్యాయగతం భవిష్యత్ఫలం వదంతి - ఏతదుక్తభవతి - అయం భాషః కాకాః ప్రాచ్యాంధ్రితాస్తంతఃలాభం - ఆగ్నేయానాం రాశినాశనం శ్రువానాశనం - దక్షిణస్యాం ప్రియజనప్రాప్తి - బంధులాభం నైర్మున్యానుభవం - పశ్చిమేవ్యష్టం వాయువ్యానూహం యుద్ధం - ఉదీచ్యాం ప్రాణాం శ్లోప్రాణహానిం - ఈశాన్యానుభవమితి క్రమాద్వగతీతి - కాకమిదునం కాకమైదునంచ శ్వతారజసానామితి శేషః రోగాదికృత్ రోగజన్యపీడాకారీభవేత్

అ || ప్రయాణవిషయమే కాలసిద్ధిదముల చేత కాకిగూశకు ఫలముల జేప్పుచున్నాడు || తా || తూర్పుమొలీ శాస్త్రమువరకు నెనిమిదిదిక్కులయందుకాటమునూర్వోదయము మొదల ప్రమాదమువరకు నొక్కొక్కదిక్కులయందు ౩౫౫ గడియ చొప్పున గుంపుగూడికూయుచున్న నై ప్రయాణాదులకు వెల్లడివారికిది కా - లానుకూలఫలములగును జేసునన గాన దయాచంతరం ౩౫౫ గడియవరకు తూర్పున నుండిన వేని ప్రయాణకతకు లాభమును ౩౫౫ గడియ

జరత్నశుభ్రవసన స్త్రీ మద్యభాండధ్వజాః | గోవేదధ్వనిలాజపూణకల
శశ్రోత్రానుకూలస్వనిద్రవ్యాజ్యాంబుచరాః | ప్రయాణసమయేద్భిష్టాస్సుఖా
భాన్మదాః || వ్యా || వెశ్యేతి || వేశ్యవార స్త్రీ - మంగళఘోషాః స్పృదంగా
దిధ్వనయః - వాక్యాని మంగళ వాక్యాని - కుసుమాని సుగంధపుష్పాణి - ఛత్ర
మాతపత్రం - ప్రదీప్తానలః జ్వలన్వహ్నిః - స్నిగ్ధాన్నం - శాల్యన్నం - అంబు
జానిపద్మాని - రత్నాని నూత్నకప్రవాళాదీని - శుభ్రవసనాని ధౌతవస్త్రాణి -
స్త్రీసువాసినీ స్త్రీ మద్యభాండః సురాఘటః ధ్వజాః పతాకాః - కంచకాః ధే
నుః - లనద్వాన్వా - వేదధ్వనిః - వేదఘోషః - లాజాః - పూణకలశాః ప్రసి
ద్ధాః - శ్రోత్రానుకూలస్వనః పీఠాదిధ్వనిః శివకథాదిర్నా - ద్రవ్యాణీయాని
కాని చిన్తా శత్రవ్యాణి - ఆజ్యం - అంబుచరా మణ్యద్వాః - ఏతే ప్రయాణ
సమయేద్భిష్టాస్సుంతః సుఖాభాన్మదాః సుఖదాలభాదాలన్నదాశ్చ భవం
తీయాశుకీతి శేషః గమ్యమానాభాత్వానప్రయోగః ||

|| తా || వెశ్య స్త్రీ - మద్యేష మొదలగు వాటివలనగతిగైదుధ్వనులు
మంగళవాక్యశ్రవణము - సువాసనగలపుష్పములు - గొడుగు - అగ్నిజ్వాల
లు - సన్నబియ్యపన్నము - కమలములు - ముత్యములు - ప్రవాళాదులు - శుభ్ర
ముగానుతకబడినవస్త్రములు - ముతైదువ - సారాయికుండలు - టెక్కె
ములు - పశువులు - వేదఘోష - పేలాలు - పూణకలశములు - శ్రోత్రా
నందకరంబగుధ్వచలనగాళివ ప్రతిపాదకకథలు - మంగళద్రవ్యములు - నే
య్యి - మత్స్యములు - ఇవి మొదలైనవాటియొక్క దశానముప్రయాణ
కాలమందాయెనేని సుఖమున్ను - ధనమున్ను ఇష్టాన్నమున్ను - గలుగు - సుట

౨౦౪ || మూ || పుణ్య స్త్రీ పురుషాన్వితాన్వపురతః పుత్రాన్వితా వాగ
తామైవంగోమృగభృంగవానరయశ్చ శ్వాశ్వాండజాభోగదాః | యశ్చ
ద్వాహగతః ప్రయాణసమయేకృత్పత్నీసుపుత్రాభాదాసవంవస్త్రసంకంఠ
భంయదిభవేత్కృష్ణతునప్రాయశః || వ్యా || పుణ్య స్త్రీతి || పుణ్య స్త్రీ
సువాసినీ - పురుషాన్వితాన్వపతి నాసహితా - అభవాపుత్రాన్వితా సదాన్వ
పురతః ప్రయాణపురతః - ఆగతాయదివా - ఏవంగోమృగోగవయః - గృహ
గాద్విరేఖాః - వానరః కపిః - రురుః ఘృగవిశేషః - శ్వాశునకః - అశ్వశునక
గః - అండజాః ప్రసిద్ధాః - పక్షిణశ్చ స్వపురతః ఆగతాయది - భోగదాః సుఖ
తాభవంతి - ఏవముద్వాహగతిః పవాహాధానయోగచ్ఛంతి తేషాం తి ౨౦౫

ముఖ్యగతిర్వా - సాగతిఃపత్నీసుపుత్రాధా - దాపత్నీసుపుత్రా అర్థంచద
దానీతితథోక్తా - స్యాత్కింబహునేత్యాశయేచాహ - సర్వంయన్వస్తువా
సితంశ్వేతంయది - శుభం-ప్రయాణసమయేశ్వేతవస్తుమాత్రంశుభకరం
కృష్ణవస్తుశుప్త్రాయశఃనశుభకరంకదాచిన్నేప్రమిత్యర్థః*****

తా॥ ముత్తైదువతనపెనిమిటితోగానిపుశ్చులతోగానికూడుకొనిప్ర
యాణముబొమ్మేవారికెదురుగవచ్చినను - గవయమనుచ్యుగవిశేషము -
తుమ్మెదలు - కోతులు-రురువనేచ్యుగము-శునకము-అశ్వము-పక్షులు - ఇవి
యెదురువచ్చినను - సుఖకరంబనియు-పవాహమునకు వెళ్లునారైవచ్చుచు
న్నజనులెదురైరేనిపత్నీసుపుత్రాధాప్రదులగుదురనియునుముఖ్యంబే
మనినపైనముబోవువేశతెల్లటివస్తువగుపడెనేని శుభకరమాయు నల్లటివ
స్తువశుభకరంబనియునుతాత్పర్యము॥ *****

౨౦౫॥అ॥అథాశుభశకునాన్యాహ॥ *****

మూ॥జంతూనాంశ్రుతితాడనెసతితయోర్యుధే తుతేరోదనెక్రోధేపాద
విషాణపుచ్చదశనెదంతక్షతేమైఘనె॥ప్రసావేపిచబంధనెస్వపురతోద్భ
ష్టైచకోలాహలెప్రాణత్యాగనిరోధనాతిసమయోహానిఃప్రయాతుర్భవే
తో॥వ్యా॥జంతూనామితి॥ జంతూనాంయోషాంకేషాంబిజ్జంతూనాంశ్రుతితా
డనెక్రోత్రతాడనెసతి-తయోజంతోర్వ్యుధేసతిచ-తుతేయస్యకస్యచి
జ్జంతోః॥తూతేపి-రోదనెసతిక్రోధేచపాదవిషాణపుచ్చదశనెపాదాశ్చవిషా
ణానిశ్చంగాణిచపుచ్చావాలాదయశ్చపాదవిషాణపుచ్చం-ప్రాణ్యంగ
త్వాదేకవద్భావః పతేషాందశనెభ్రంశేసతిచ-దంతక్షతేయస్యకస్యచి
జ్జంతోదంతభ్రంశేసతి - తథామైఘనెసతిచ - ప్రసావే
మూత్రోత్సజనకాలే॥ని॥మూత్రంప్రసావఉచ్చారిత్యమరః బంధన
నిబంధనసమయోచ-స్వపురతఃప్రయాతురగ్రతః-కోలాహలెద్భష్టైసతి
చ-ప్రాణత్యాగనిరోధనాతిసమయోప్రాణత్యాగకాలేనిర్బంధనకాలేపీ
డాకాలేచ-ప్రయాతుఃహానిభవేత్కస్యచిజ్జంతోరినిసర్వత్రాథ్యాహరః

అ॥అశుభశకునములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ గమనకాలమాంబేజంతువు
లుగానిచెప్పుటతాటించినను - రేండుజంతువులకుపరస్పరకలహముగలిగి
యుండినను-ఏజంతువులయొక్కగానికొమ్ములుగానిపొదములుగానిపుచ్చ
ములుగాని-దంతములుగానివిరిగిపడిసోవుచున్నను-మైఘనముగాని-ఏజం
తువులయొక్కమూత్రపురీషోత్సజనముగాని-ఒకానొకజంతువుయొక్క

నిబంధముగాని ప్రయాణముపోవుజనులకెదుటగలిగేనివాజనులకు హానిగలుగుననియును తాత్పర్యము॥ *****

౨౧౬॥౨॥అశుభశకు నాంతరాణ్యాహ॥మూ॥వస్త్రాదిస్థలనేదురుక్తి సమయోగతాదిపాతేభయై స్తంభాద్వైరపిఘాతనెకృతశనారోగాన్నితో వాతధాతు క్త్వా హేజనగమ్యతామితిజనైర్నిర్భంధహస్తగ్రహే ప్రత్యా హ్వనవిధౌ ప్రయాణసమయోరోగః ప్రయాతుభవేత్॥వ్యా॥వస్త్రాదితి॥ వస్త్రాదిస్థలనేప్రమాదాద్వస్త్రపుస్తకాదీనాంపాతే - ఆదిశబ్దేనస్వకీయం యత్కించద్వస్త్రగమ్యతే - దురుక్తిసమయోదుర్వాక్యోచ్ఛారణకాలేగ్రా విపాతేస్వయంగతాదిముపతితే సతి ఆదిశబ్దేన నిమోన్నభూమిః గృహ్యతే - భయభయహేతువస్త్రదశనే - స్తంభాద్వైరభిఘాతనే - ప్రహరణే వా - కృతనాశరీరే బలరహితే సతీత్యర్థః - రోగాన్నితః తోగయుక్తోవా యదాతదాపి హేజనత్వయాభుక్త్వాగమ్యతామితిజనైర్నిబంధహస్తగ్రహే నిబంధేనబలాత్కారేణహస్తగ్రహే సతి వా - ప్రయాణసమయోప్రత్యాహ్వనవిధౌ హేజనపునరాగమ్యవాక్యం శ్రుత్వాగమ్యతామి త్యాహవాయమానే సతి వా - ప్రయాతుః రోగోభవేత్॥*****

తా॥ గమనేచ్ఛగలపురుషులకు - ప్రమాదముచేస్వకీయముగువస్త్రపు స్తుకములు మొదలయినవస్తువులు జారిపడిపోవడము - దుర్వాక్యోచ్ఛారణకాలము - తాముపల్లములందు జారిపడడము స్తంభములు మొదలైనవాటిచేకొట్టు పడడము శరీరముమిక్కిలీకృతించియుండడము రోగవంతులై యుండడము ఓజ సుడాభోజనము జేసి వెళ్లుమాయనిర్భంధము చేయడము ఓజసుడావకమాటవినిపోవలెనని పిలుచుటయు ఇటు వంటిదస్త్రశకునములు గలుగుచుండగా ప్రయాణము వెళ్లి రేనిరోగవంతులగుదురనియును తాత్పర్యము॥ *****

౨౧౭॥౨॥పునశ్చశుభశకు నాంతరాణ్యాహ॥మూ॥ఉన్నతాంధవిరూప పంగుజటిలవ్యాధ్యన్వితాభ్యంగయుక్తఖంజైకద్విజముక్తకేశవిధవానగ్న త్సుధాపీడితాః పాఖండాప్రియపండముండజడవాక్కుడప్రచండా యుధాః ప్రాయః ప్రాణహరాః ప్రయాణసమయో సందృష్టమాత్రాః పథి॥వ్యా॥ ఉన్నతైతి॥ఉన్నతాః భ్రాంతాః అంధాః అంధకజనాః విరూపాః విరుగ్ధరూపాః పంగుర్వక్రపాదః జటిలోజటాధారి - వ్యాధ్యన్వితోరోగీ - అభ్యంగయుక్త అభ్యంగంకృత్వా అస్మాత్ జనః ఖంజః ఖోడః అసమథః పాదగ్రత్యర్థః ఏక

ద్విజః - విముక్తకేశః విలులితశిరోరుహః - విధవామృతభర్తృ కాస్త్రీ-న
గోష్ఠిగంబరః - యుధాపీడితాః యజనాస్తైచ - పాఖండాః పాంతీతిపాః వే
దోక్తాః ధర్మాః తాన్ ఖండయంతీతి పాఖండాః లేచ - అస్మియాః శత్రవః
షండాః నపుంసకాః - ముండాః తత్కాలకృతవపనాః - జడవాచః అస్ఫుటవ
చనాః - కుండాః జారస్త్రీసుతాః || ని|| అమృతేజారజః కుండోమృతేభతారి
గోశకథిత్యనురః - ప్రచండాయుధాః తీర్థాయుధధారిణః - పశేప్రయాణస
మయే - పథిమాగౌదృష్టమాత్రాయదిప్రాయః అత్యంతప్రాణహరాః - పతే
పాండశకానంగమనకాలే మృత్యుప్రసమిత్యాశయః || ***** ||

తా|| సుత్రుడు - అంధకుడు - విరుద్ధస్వరూపముగల జనుడు - కుంటికాలుగల
వాడు - జడలుగలిగినవాడు - రోగియు - నూనెనొంటగాచుకొనిస్నాన
ముజేయునివాడు - వక్రకాంగుడు - ఒంటిబ్రాహ్మణుడు - వెంట్రుకలువిరియబో
నుకున్నజనుడు - విధవాస్త్రీ-దిగంబరుడు - దప్పకొన్నచునున్నాడు - పాపండు
లు - శత్రువులు - శత్రులమందు యేరముజేసుకున్నపుగుఱు - నపుంసకుడు -
నత్తివాడు - తండ్రి పురిడగాజారు - వలపుట్టినవాడు - తీర్థాయుధములధ
రించినవారు - ఈచెప్పబడినవారియొక్కదశకనములు ప్రయాణసమయ
మునగలిగెనేనిష్కల్యప్రదములనియును శాశ్వర్యము || ***** ||

౨౦౮ || ఆ || పునరవ్యశుభశకునాంతరాశ్యాహ | మూ || చమాణగార
త్యశాస్థిపంకలవణవ్యాధేక్షణం భీతిదంగోధానర్పవిడాలకుబ్జశశకవ్యా
ఘ్రక్షణం మృత్యుదం వంధ్యానూకగృతైలతక్రియతి రాడ్యస్తేక్షణం హని
దంకాపాణసేంధనరిక్తిభాండతుషకాపశ్యన్నయాత్రావ్రజేత్ || వ్యా ||
చమేతి || చమా అజినం అంగారాః ఇంగాలాని తృణాని అస్థిప్రసిద్ధం - పంకః క
దమః - లవణః వ్యాధః కిరాతః పతేషామీక్షణం - భీతిదంభయంకరం - గో
ధాగోధికా - నపః - విడాలోమాజాణః - కుబ్జః హ్రస్వాంగోజనః - శశకః
ప్రసిద్ధః - వ్యాఘ్రః శాయాళః - ఎతేషామీక్షణం చృత్యుదం మరణప్రదం - వం
ధ్యానిస్సంతానస్త్రీ-నూకరః వరాహః శైలంతక్రంచ - ప్రసిద్ధం యతిరా
త్యతిశ్వరః - భన్తః భూతిః - పతేషామీక్షణం హనిదం - అనిష్టప్రదం కార్షా
సః ప్రసిద్ధః ఇంధనాని శుష్కసమిధః - రిక్తిభాం డోనిజలఘటః - తుషకో
ధాన్యత్యక్ ఎతత్సర్వం పశ్యత్యాత్రాంసప్రజేత్ నగచ్ఛేత్ || ***** ||

తా|| చమా - ముబొగ్గు - తృణము - యముకలు - అడుసు - లవణము - ఒకా
నొకకిరాతకుడు - వీట్లయొక్కదశకనము - ప్రయాణవిషయమై భయంకర

మనియును-ఉడుము-సహస్రు-బిడాలము-కుంజుడు-కుండేలు-పెద్దపులి-వీట్లు
యొక్కదశనములుమృశ్యప్రదములనియును-గొడ్డురాలు-వరాహము-
నూనె-మజ్జిగ-యతిశ్వరుడు-విభూతి-వీటియొక్కదశనమనిష్టప్రదమని
యును-కార్పాసము-ఎండుకత్తెలు-రిక్తభాండములు-ఉమక-మొదలగుదుప్త
వస్తువులజూచుచుపై నముబోగూడదనియునభిప్రాయము|| *****

౨౦౯|| మూ|| భల్లూకద్విజరాజవానరరుతం తద్దశనం వాశుభంతే
షాంకీతనమాతీకృచ్ఛగమనెచుప్తస్త్వృతీభీతిదా | యాతుమృత్యుక
రంకపోతవచనంస్తోత్రంవివాహేచయద్జ్ఞేయంతత్సకలంత్విహైవగమనే
చాకాలవృష్ట్యాదికం|| వ్యా|| భల్లూకఇతి|| భల్లూకఃప్రసిద్ధః - ద్విజరాజోగరు
తాక-వానిర-కపిః-తేషాంగుతం - ఆతావాక్యం-తద్దర్శనంవాతయోః
వానరభల్లూకయోదర్శనం-నలశుభంఅశుభకరిం - పక్షిస్వామిమహేమా
తుపక్షికులకత్తాదాగగుడదశనైశుభఫలస్యోక్తత్వాత్ తద్దశనమి
త్యశ్రేయోఃదశనమితిద్వివచనగ్రహణంత్రవాశబ్దస్సముచ్చయా
థాకః|| ౧|| వాస్యాద్వికల్పపమయోరేవాథేచసముచ్చయిత్యమరః
తేషాంకీతనం నామోచ్చారణం గమనెతికృత్కించ - చుప్తస్త్వృతీఃస
ర్పాదిచుప్తజంతుస్తరణంభీతిదాభయప్రదామనసాపిసర్పశశకాదిస్తరణం
నకతాన్యమిత్యాశయః-కపోతివచంతుయాతుఃమృత్యుకరంవివాహాల
కాలవృష్ట్యాదికంఅదిశబ్దేనఅభ్రభ్రమణాభ్రఘోషపరిధిదిగ్దోహాదయో
గ్రాహ్యఃఇత్యాదియచ్చప్రాక్తంసిషిద్ధత్వేనాభిహితంతత్సకలంసర్వం
తుఇహైవగమనేపిజ్ఞేయం|| *****

తా || వెలిగొడ్డు-గరుడపక్షి-కోతి-వీటియొక్కధ్వనిన్ని భల్లూక వానర
ములదర్శనమున్ను స్తరణమున్నుడాకరమనియుచుప్తస్త్వరణమనగాసర్పా
దులస్తరణముభయప్రదమనియు - పావురాలయినేపక్షి కూతమృత్యుప్ర
దమనియు - మఱియువివాహవిషయమైనపేధింపబడిన అకాలవృష్ట్యాదిక
ములీప్రయాణమందునుసిషిద్ధంబులనియునుతాత్పర్యము.

౨౧౦|| అ|| శకునస్వరూపనిగమయతి|| మూ|| ప్రాగుక్తాంత్యకలైకవింశ
తిమహోదోషాన్విసృజ్యాన్యతోయల్లగ్నంచగుణాధికంయదిభవేద్ద్రాహ్యం
నదోషాధికమ్ | నోక్తావిస్తరభీతితత్త్వబహుషోదోషగుణాస్సంతి తేకంచి
ద్వస్తునిరూపితంచగమనేశస్త్రేషుసారాత్తకమ్ || వ్యా|| ప్రాగితి|| ప్రాగు
క్తావివాహప్రకరణోక్తాసకలైకవింశతిమహోదోషా-విసృజ్యవిహా

య - అన్యతః అన్యలగ్నాత్ యల్లగ్నం వా - గుణాధికం అనేకగుణయుక్తం
భవేద్యది - తల్లగ్నం గ్రాహ్యం దోషాధికం తున గ్రాహ్యం - విచార్యమా
ణే బహవః అనేకాః దోషాః గుణాశ్చ సంతి - తే గుణదోషాః విస్తరభీతిః విస్తర
భయాన్నోక్తాః కింతు శాస్త్రేషు సారాత్మకం సారభూతం కించిద్వస్తుగమ
నే ప్రయాణవిషయే నిరూపితం ప్రతిపాదితం మయేతి శేషః ఇదంక వేర్వాక్యం

అ || శకునస్వరూపమును నిశ్చయింపుచున్నాడు || తా || వివాహప్రకరణ
మందు జెప్పబడియున్న ఏకవింశతినామదోషములను విడిచి ప్రయాణవిష
యమైలగ్నవిమర్శజేయు నెడల నేలగ్నము గుణాధిక్యముగా నుండునో అట్టి
లగ్నము గ్రాహ్యమనియు - దోషాధిలగ్నము గ్రాహ్యమనియు విమర్శజేయు
నెడల గుణములు దోషములున నేకములుగా నుండుటవలన గ్రంథవిస్తరభీతిచే
నవియన్నియు జెప్పబడలేదనియు - ప్రయాణవిషయమై శాస్త్రములయందు
సారభూతము గుకించిద్వస్తువునాచేతననగాకాలావృతకారులచేత ప్రతి
పాదించబడినదనియు సుతాత్పర్యము... ..*

౨౨౧ || ఆ || ప్రయాణస్వశుభలగ్నాదికం నిరూప్యే దానీనిగమయతి ||
మూ || విప్రప్రాదిశ్చయనాన్న పానః పిభాంతస్సంపూర్ణాలక్ష్మీం మహీం రత్న
స్త్రీపశుధాన్యయానవిజయాణాం భ్యాం స్వధామాపుయాత్ | ఏతేషామ
ధికాప్రయాతృమనసః శుద్ధిః ప్రయాణే స్తిచేత్సర్వేషామధికైవయానసమ
యే శ్రీవేంకటేశస్త్రీతి || వ్యా || విప్రప్రాదిరితి || శుభలగ్నైగమనం సంభవతీచే
ద్యది - విప్రప్రాదిః బ్రాహ్మణక్షత్రియవిత్ శూద్రాః శయనాన్న పానవిభ
వాణా - సంపూర్ణాలక్ష్మీం - మహీం భూబాభం - రత్న స్త్రీపశుధాన్యయా
నవిజయాణాం భ్యాం సగ్రప్రాప్త్య - స్వధామస్వగృహంపున రాపుయాత్
ఏతేషాం శుభలగ్నాదీనాం మధ్యే - ప్రయాణే ప్రయాణసమయే - ప్రయా
తృమనసః శుద్ధిః ఏతత్కాలగమనం శుభదమితి నిశ్చయమనస్వితా - అస్తిచేద
ధికోత్తమామాండవ్యమతః వలంబ్యోక్తమిదం - యానసమయే ప్రయాణ
కాలే శ్రీవేంకటేశస్త్రీతి రస్తిచేత్సర్వేషాం శుభలగ్నశకునాదీనామప్యధికై
వ వేంకటేశస్త్రీతి ర్మృత్యుపలక్షణం ఇష్టదేవతాస్తరణమాశ్రమితి ఫలిహోర్ధః ||

అ || బలయుక్తమగులగ్నములయందు పైనముబోయినవారికి యముల
జెప్పుచున్నాడు || తా || బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రులకు ఘోరోష్ట్ర
క్రమంబుగ పైనముబోవుటకు శుభముగా నాతమునంభవించిపై నముకెల్లి
రేని - శయనాన్న పానములను - అఖండైశ్వర్యమును - భూలాభమును - ర

త్తమా క్తిక్తమణిప్రవాళౌచలను - స్త్రీపశుధాన్యపానములనుబొందియ
 వ్యంతసౌఖ్యంబుతోమరలన్వ గృహమునుబొందుడుగనిము-శుభలగ్నము
 మొదలగునన్నిటికంటెపైనముబోయ్యెడివారికినెపుడుశుభముహూతకా
 మునినిశ్చయమునన్సుకలుగునో అట్టిముహూతకామధికంబనిమాండవ్యమ
 హుషికామతమునవలంబించిగ్రంథకతకేజేప్పబడినననియునునూరియుము
 వ్యముగనిష్టజేనతాస్తరణముజేసప్రయాణమువల్లరెనిసమస్తకార్యములు
 నెరవేరుననియునుతాత్పర్యము.*****

౨౨౨||అ||శుభలగ్నేప్రయాతస్యరాజ్ఞఃఆశీర్వాదగూపేణవిశేషఫల
 మాహ||మూ|| ఏవంసత్సమయేప్రజన్నరపతిస్సంత్యక్తకేశాంబరప్రాణ
 స్యందనశస్త్రనాగతురగాకృత్యాత్మణాస్యానరీః||౩||తేచ్ఛాన్చాన్సమలాం
 గనానువిజయీందత్వాభయంప్రాణినాందగ్ధాశత్రుపురాణీశత్రుకమ
 లాలహృత్వాపురీంస్వాంవిశేత్ || వ్యా || ఏవమిత || ఏవంపూర్వోక్తరీత్యా
 సత్సమయేశుభలగ్నే - నరపతిఃరాజా - ప్రజాగచ్ఛన్సకలరీశత్రూకా
 సంత్యక్తకేశాంబరప్రాణస్యందనశస్త్రనాగతురగాకృత్యాత్మకేశాః
 శిరోరుహః-అంబరాణవస్త్రాణి-ప్రాణాః - స్థందనానిరథాః - శస్త్రాణ్యా
 యుధాని-నాగాఃగజాఃతురగాలశ్వశ్చయైస్తథోక్తాః తాకృత్యాత్మకా
 సందష్టత్మణముఖాంశ్చ - కృత్వాకులాంగనానుశత్రూణాంపశుప్రతాస్త్రీ
 మువిజయీమిచ్ఛాన్సకృత్యాతాః అవరిగృహ్యేత్యర్థఃపరస్త్రీపరిగ్రహజే
 మహావోషస్తరణాదితిభావః - ప్రాణినాంశత్రుదేశస్థజనానాశుభయంచ
 దత్వా-శత్రుపురాణీనగ్ధాభస్త్రీకృత్వా- శత్రుకమలాంశత్రులక్ష్మీంహృ
 త్వా-స్వానీనంకృత్యేత్యర్థఃపునఃస్వాంస్వకీయాంపురీంనగరంప్రశేత్ ||

అ || శుభలగ్నమందుప్రయాణముబోయినరాజుకాశీర్వాదముపము
 చేవిశేషఫలముచేప్పచున్నాడు|| తా|| పూర్వోక్తక్రమంబుగశుభలగ్న
 మందుపైనముబోయినప్రభువునశత్రువులనువిడవబడినతలవెంట్రుకలు
 వస్త్రములు-ప్రాణములు - రథములు-శస్త్రములు-గజములు- గుఱ్ఱములుగ
 లవారలుగానున్ను - కరవబడినతృణముఖములుగలవారలుగానున్ననగా
 శరణాగతులనుగాజేసిశత్రురాజుస్త్రీలయందాసక్తియుంచకనచ్చటయుం
 దేప్రాణులకభయముజేసిశత్రుపట్టణములదహించి శత్రులక్ష్మీనియపహ
 రించిఅత్యంతానందభరితుడై మరలతనపట్టణముజేరుననియుననుట.*****

౨౨౩ || అ || అథస్మిప్రయాణాని-యమాహ||మూ|| యాత్రాల

గ్నగతేష్టవరవిజేసూర్యేతదధాందినంశీతాంశౌత్రిదినంకుజేశశిసుతేమా
సన్వయంవాక్పశౌమాసంజైత్యగురౌచపక్షాథవాదృష్టేవిలగ్నేగ్ర
హైఃసంఖ్యాయాఃపరతస్సమేష్యతిపునస్సన్వస్థానమాప్తాథవావాక్|| వ్యా||
యాత్రేతి|| రవిజేశనా-యాత్రాలగ్నగతేసతిలబ్ధఃసంవత్సరపవ-సూర్యే
లగ్నగతేసతితదర్థంతస్యసంవత్సరస్యార్థంషణ్మాసాభ్యత్యర్థః-శీతాంశౌచం
ద్రేతుదినంపకదివసఃకుజేత్రిదినం-శశిసుతేబుధేమాసన్వయం-వాక్ప
తౌబృహస్పతౌమాసః-దైత్యగురౌశుక్రేపక్షఃఅథవావిలగ్నేయాత్రా
లగ్నే-గ్రహైశ్చన్యాదిగ్రహైర్దృష్టేసతితు-సంఖ్యాయాఃఉక్తాబ్దాదినం
ఖ్యాయాఃపరతఃప్రయాతాప్రయాణకర్తా-అప్తాథవాప్రాప్తార్థలా
భస్సౌపునఃస్వస్థానంసమేష్యతి*****

అ|| ఉక్తలగ్నమందువెల్లినప్రయాణకర్తాఃఅలవచ్చుటకుకాలనిర్ణయ
మునుజెప్పుచున్నాడు|| శా||శనైశ్చరుడుప్రయాణలగ్నగతుడైయుండేనేని
ప్రయాణకర్తయొకసంవత్సరమునకుపిమ్మటమఱిస్వస్థానముజేరుననియు
సూర్యుడులగ్నగతుడైయుండేనేనియారుమాసములకుపిమ్మటచంద్రుడుం
డేనేనిసెకదివసమునకుపిమ్మటనుఅంగారకుడులగ్నగతుడైయుండేనేని
మూడుదివసములకుపిమ్మటనుబుధుడుండేనేనిరెండుమాసములకుపిమ్మటను
బృహస్పతియుండేనేనిమాసానంతరమందునుశుక్రుడుండేనేనినొకపక్ష
మనగా౧౨దివసములకుపిమ్మటప్రయాణకర్తాభిష్టసిద్ధిబొందినవాడైన
స్థానమునుజేరుననియునుఈచెప్పబడినశన్యాదిగ్రహములచేప్రయాణల
గ్నముచూడబడుచుండిననుక్తక్రమాంబుననేవాటికిఫలంబులనేఱుంగవల
యుననియునుతాత్పర్యము.*****

౨౨౪||అ||అత్రేవవిశేషమాహ||మూ||మందాదిగ్రహకాలపవగదితో
యాత్రాదిలగ్నేక్రమాదేకద్విత్రిగుణశ్చరస్థిరగృహేస్యాద్విస్వభావా
భిధే||యాత్రాలగ్నచరాదిభాగసహితేష్వర్త్యాదిఫేటేమవాస్యాదే
వంప్రతియానముక్తగమనంనిశ్చయయాతావ్రజేత్||వ్యా||మందాదీతి||
యాత్రాదిలగ్నేచరేస్థిరేద్విస్వభావాభిధేసతివాగదితఃపూర్వస్లోకోక్తః-
మందాదిగ్రహకాలపవక్రమాదేకద్విత్రిగుణస్సౌత్ - అనేనాయమర్థ
స్సంపన్నఃశనిస్థితయాత్రాలగ్నేచరేవశ్చనిస్థిరేసతివత్సరద్వయంద్విస్వ
భావేసతివత్సరత్రయం-సూర్యస్థితయాత్రాలగ్నేచరేసతిషణ్మాసాః-స్థి
రేద్వాదశమాసాః-ద్విస్వభావేష్టాదశమాసాఃపవముత్తర||తాత్పర్యం

అగ్రాదిభోతేషుశన్యాదిగ్రహేషుయాత్రాలగ్నచరాదిభాగసహితేషు
యాత్రాలగ్నేయేచరస్థిరద్విస్వభావాంశాఃతైస్సహితేషుచతదాప్రాగు
క్తకాలఃస్యాత్ - ప్రతియానముక్తగమనంప్రతిప్రయాణముక్తగమనం ఏవ
ముక్తరీత్యానిశ్చిత్తయాగావ్రజేత్.

అ॥ ఈశ్లోకమునొక్క విశేషమునుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥ ప్రయాణ
లగ్నముచరముస్థిరముద్విస్వభావమునెఱుఱివిధనామాన్వితముగానుండె
నేనిపూర్వశ్లోకమందుజెప్పబడియున్న క్రమంబుగశన్యాదిగ్రహములయొ
క్కకాలనిర్ణయముఏకద్విత్విగణంబగుననగాప్రయాణలగ్నముచర
మైయుండిఅట్టిలగ్నమందుశనైశ్చరుడుండెనేనిప్రయాణకతానుజ్ఞలవ
చ్చుటకునొకసంవత్సరమవధియగుస్థిరమైయుండెనేనిరెండుసంవత్సరముల
వధియనియు - ద్విస్వభావలగ్నమైయుండెనేనిమూడుసంవత్సరములవధి
యనియు శేషించిన గ్రహములకు కాలనిర్ణయమిత్తెరంగుననే నెరుంగదగి
నదనియునిదియునుం గాకయీచెప్పబడినశన్యాదిగ్రహములుప్రయాణల
గ్నస్థములగుచరస్థిరద్విస్వభావాంశలపొందియుండిననుప్రయాణకతా
స్వస్థానమునకుమఱివచ్చుటకు కాలనిర్ణయమునుపూర్వోక్తక్రమమున
నేజెలుసుకొనిపైనముబోవలయుననితాత్పర్యము,*****

౨౨౫॥ అ॥ యోగాంతరమాహ॥ మూ॥యాత్రాలగ్నగతోగ్రహః
ప్రథమతఃపశ్చాత్తవక్రీభవేత్తల్లగ్నేశ్వరపవవాగమనద్విఖేటోపివక్రీయ
ది॥ యాతుజన్మవిలగ్నరాశ్యధిపతిర్వక్రంగతస్తద్దశాధీశోవాబలయుక్త
వాన్స్వభవనంభూయఃప్రయంతైష్యతి॥ వ్యా॥యాత్రేతి॥యఃయాత్రా
లగ్నగతఃసగ్రహఃప్రథమతఃప్రయాణకాలే - ఋజుగతిస్సన్నితిశేషఃప
శ్చాద్వక్రీభవేద్యది-తదాప్రయాతాభూయఃపునః - స్వభవనంస్వగృహం
విష్యతియద్వా- తల్లగ్నేశ్వరోవాప్రయాణలగ్నాధిపతివాన్- యదావక్రీ
భవతితదాపునరాగమిష్యతి- అథవాగమనద్విఖేటోపి-స్వయంయద్దిశంప్ర
తిగమిష్యతితద్దిక్పతిర్వా యదావక్రీభవతితదానాఅథవాయాతుఃప్ర
ప్రయాణకతుఃజన్మవిలగ్నరాశ్యధిపతిఃజన్మలగ్నాధిపతిర్వా యదావ
క్రంగతోభవతితదావా-అథవాతద్దశాధీశః తస్యయాతుఃయద్దశాతస్యా
యోధీశఃసఃబలయుక్తవాన్స్థానాదిషడ్బలయుక్తవాన్సన్యాదావక్రీ
భవతితదావాప్రయాతా-భూయస్సమేష్యతితి-వక్తవ్యందైవజ్ఞేనేతిపద
ద్వయమధ్యాహతవ్యం,

అ॥ యోగాంతరములను జెప్పుచున్నాడు ॥ తా॥ నవగ్రహములలోనే గ్రహము గానియును ప్రయాణలగ్నమునఁబుట్టుజగతుడై యుండి ప్రయాణకర్తయై నమఁబోయిన పిన్నుటవక్రించినను - లేక ప్రయాణగ్నాధిపతివక్రగతుడైనను - లేక తాను యేదిక్కును గూర్చి పైనముబోవదలచియున్నాడో యాదిగ ధిపతివక్రగతుడై యుండినను - ప్రయాణకర్త యొక్కజన్మలగ్నాధిపతివక్రగతుడైనను - లేక ప్రయాణకర్తయొక్కదశాధిపతిస్థానాదిపత్యలయుక్తుడై యుండియెప్పుడువక్రగతుడగుచున్నాడో అట్టిపనుయందునున్నై నముబోయినవాడున అలస్వగ్రహమునుబొందుననిజ్యోతిశ్శాస్త్రాభిజ్ఞునిచేతనిఫలముజెప్పుచుగదనియును తాత్పర్యము*****

౨౨॥ అ॥ పునర్యోగాంతరమాహ॥ మూ॥ యాత్రాలగ్నగతోదయాంశభవనాద్యాత్రోడుపాదాంత్యగాయాత్రాకర్తృభపాదాస్సస్థిరథవాయూత్రేందుభాంత్యాంశ్యాగాః । తావంత్యోహివి నాడికాశ్చ ఘటికాహాపక్షమాసాస్తయోర్యావన్తధ్య నవాంశకాగలివశాత్స్యాద్యాశ్చకాలావధిః ॥ వ్యా॥ యాత్రేతి॥ యాత్రాలగ్నగతోదయాంశభవనాత్ యాత్రాలగ్నగతోయఃఉదయాంశఃఉదయనవాంశఃసపవభవంతస్తాత్తదారభ్య-యాత్రోడుపాదాంత్యగాఃప్రయాణనక్షత్రపాదాంత్యగతాః- అథవాయూత్రాకర్తృభపాదతఃయాత్రాకర్తృయద్భంజన్తనక్షత్రం - తస్యపాదతఃతదారభ్యయాత్రేందుభాంత్యాంశ్యాగాఃయాత్రానక్షత్రపాదాంత్యగాఃతయోఃయాత్రజన్తనక్షత్రపాదప్రయాణనక్షత్రపాదయోశ్చయావన్తధ్యనవాంశకాఃయావంత్యోయావత్సంఖ్యాకాఃనుధ్య నవాంశకాః - తావంత్యోవి నాడికాఃమఱికాః అహోనిపక్షమాసాశ్చగతివశాత్ యాత్రకాలావధిస్స్యత్ *****

అ॥ మఱియోగాంతరముల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఉక్తగ్రహంబున ప్రయాణము వెల్లినవారికిమరలవచ్చేదినిర్ణయకాలమెద్దియనిన - ప్రయాణలగ్నస్థిరవాంశముమొదలుప్రయాణనక్షత్రపాదనవాంశమువరకుగాని లేకప్రయాణకర్తయొక్కజన్మనక్షత్రపాదనవాంశముమొదలుప్రయాణనక్షత్రవాంశమువరకుగాని లేకపెట్టగాయెన్ని నవాంశములగుచున్నవో అన్నివినుషియలు-అన్నిఘడియలు - అన్నిదినములు - అన్నిశతములు - అన్నిమాసములు - కూడాచేరిన నెంతకాలమవునో అంతకాలమునకుపిన్నుటవక్రగురని తాత్పర్యము*****

౨౨౭ || పునర్వ్యగారతరమప్యహమ్ || ముం || యాత్రాలగ్ననవాంశపాస్తనిలయేస్వాంశేశ్వరోవాయగావక్రీస్తప్తమరాశిపోపినవమాధీశోపియాత్రాలయాత్ | తదేక్వాణపతిస్వకాలబలవాక్తదావరలగ్నేశ్వరోయాతుస్సన్వభవనంవారేశ్వరోవాతదా || వ్యా || యాత్రాలగ్నేశ్చ || యాత్రాలగ్ననవాంశపాస్తప్తమరాశిపిప్రయాణలగ్ననవమాంశాధిపతిః - యదావక్రీభవతి - అథవాఅస్తనిలయేయాత్రాలగ్నస్తప్తమలగ్నే - స్వాంశేశ్వరః - లగ్నే యావత్సంఖ్యాకోనవాంశఃసప్తమలగ్నేపితావత్సంఖ్యాకోనవాంశఃతదధిపావా - తదావక్రీభవతి - యదావయాత్రాలయాత్ - యాత్రాలగ్నాత్సప్తమరాశిపఃసప్తమరాశ్యధిపతిర్వా - నవమాధిపాపియాత్రాలగ్నాత్నవమరాశ్యధిపతిర్వా - యదావక్రీభవతితదావా - అథవాతదేక్వాణపతియాత్రాలగ్నదేక్వాణపతిగ్వా-స్వకాలబలవాక్స్వకాలేయాత్రాకాలేబలవాక్స్థానాదిషడ్బలయుక్తస్సకాయదావక్రీభవతి - యదావత్తదావరలగ్నేశ్వరఃతదావారేశ్వరోయాత్రావారాధిపతిః - లగ్నేశ్వరోయాత్రాలగ్నాధిపతిర్వా - స్వకాలబలయుక్తస్సకాయదావక్రీభవతి వారేశ్వరోయాత్రాజన్తవారాధిపతిర్వాజన్తరాశ్యధిపతిర్వాయదావక్రీభవతి - తదాతత్తాలేయాతుస్సన్వభవనంప్రతి - పునరాగమఃప్రతిప్రయాణంస్యాదివదేదితిశేషః.

అ || ముఅలవచ్చుటకుయోగాంతరములజేష్టమన్నాడు || తా || ప్రయాణలగ్ననవాంశాధిపతిగాని - ప్రయాణలగ్నమునకుసప్తమలగ్ననవాంశాధిపతిగాని - సప్తమలగ్నాధిపతిగాని - ప్రయాణసమయమునఋజుగతుడై యుండియెపుడువక్రగతుడగునోఅపుడునులేకప్రయాణలగ్నదేక్వాణాధిపతి - ప్రయాణకాలమందుస్థానాదిషడ్బలయుక్తుడై యుండిసిన్చుటవక్రించి నను - ప్రయాణవాగధిపతియు - లగ్నాధిపతియును - తత్తాలమందుస్థానాదిషడ్బలయుక్తులై యుండియెపుడువక్రగతులగుదురోఅపుడును - ప్రయాణకతకయొక్కజన్తవారాధిపతిగాని - జన్తలగ్నాధిపతిగానితత్కాలమందుబలయుక్తులై యుండియెపుడువక్రగతులగుదురోఅపుడును - ప్రయాణకర్తశీఘ్రముగస్వస్థానమునుజేరుననిశాశ్వర్యము.*****

౨౨౮ || ముం || భూత్వాదాగమనేప్రవేశశకునంపశ్చాత్సమీపేపునఃప్రస్థానంశకునంభజేన్యదిహహాకలాభఃప్రయాతుస్సదా | ప్రోక్తంయత్సకలంప్రయాణశకునంవ్యస్తంప్రవేశేశుభంక్షీరాఖ్యంవిహగంవిహాయనగరగ్రామప్రవేశాదిను || వ్యా || భూత్వేతి || గమనేప్రయాణే - ఆదాప్ర

భముతః - ప్రవేశశకునంప్రవేశకాలాక్తశకునం-భూత్వాపశ్చాత్తునస్సమీ
 పే-ప్రస్థానంశకునంప్రయాణశకునంభవేద్యదితదాప్రయాతుఃసుహృ
 లాభఃస్యాత్ యద్యచ్ఛకునంప్రయాణేప్రాక్తంతత్సర్వంశకునంప్రవేశేద్య
 స్త్రావిపరీతంసత్సగరగ్రామప్రవేశాదిషుశుభంభారద్వాజసంహారచా
 పనకులానాంప్రదక్షిణగతిఃప్రయాణేశుభాప్రవేశేతువామాగతిశుభాగ
 రుడకుక్కుటశునకాదీనాంవామాగతిఃప్రయాణేశుభఃఫలదా-ప్రవేశేతుప్ర
 దక్షిణగతిర్ధదేతివివేకః-క్షీరాఖ్యంక్షీరనామకం-విహగంపక్షిణంవిహాయ
 క్షీరపక్షిగతిస్తూభయత్రాపివామగతిరేవశుభదేత్యర్థః*****

తా||ప్రయాణసమయమునముందుగా-ప్రవేశమునకుజెప్పుబడియుం
 న్నశకునములైపిమ్మటప్రయాణశకునములాయెనేనిప్రయాణకతాకువి
 శేషలాభమును-పాలపక్షిదప్పప్రయాణమునకుజెప్పుబడియున్నశకున
 ములునగరాదిప్రవేశాదులయందువ్యశ్యస్తముగానాయెనేని-ముఖ్యముల
 గునసగాప్రయాణములకుశ్రేష్ఠములనిజెప్పుబడియున్నభారద్వాజ-ను
 యూరాదిపక్షులయొక్కప్రదక్షిణగమనముప్రవేశమునకునశుభకరంబని
 యువామగమనముశ్రేష్ఠమనియు-ప్రయాణమునకుశుభకరంబనిజెప్పుబ
 డియున్నగురుడకుక్కుటాదులయొక్కవామగమనముప్రవేశమందశుభ
 కరంబనియు-ప్రదక్షిణగమనముశుభకరంబనియుపాలపక్షిగమనముప్ర
 యాణప్రవేశాదులయందువామగమనమేశ్రేష్ఠమనితాత్పర్యము||*****

౨౨౯||౨||ప్రయాణేవిప్రదీనానియతిఫలాన్యాహ||మూ||యాత్రా
 ధిష్ణ్యగుణైర్ద్విజస్యఫలదాసిద్ధిః||౧||నైలః||గ్నజైర్నానాయోగగతైర్న
 పస్యతువిశాంసిద్ధిః||నోత్థైగుణైః||శూద్రాణాంశకునైశ్శుభైశ్శుభఫలం
 యాత్రానుకూలాభవేదన్యేషాంతుముహూతశక్తిబలతస్సృక్కార్మ
 సిద్ధిస్తదా||వ్యా||యాత్రేతి||యాత్రాద్విజస్యబ్రాహ్మణస్య-ధిష్ణ్యగుణైః
 నక్షత్రగుణైఃఫలదా-నృపస్యరాజ్యస్తు-లగ్నజైర్నానాయోగగతైశ్చగు
 నైస్సిద్ధిః||యాత్రాసిద్ధిభవేత్-విశాంవైశ్యానాంసిద్ధిః||నోత్థైగుణైఃసిద్ధిః-
 శూద్రాణాంశుభైశకునైశ్శుభఫలంభవేత్-అన్యేషాంసంకరాణాంతుము
 హూతశక్తిబలతః||ముహూతబలాత్||యాత్రానుకూలాకార్యసిద్ధిస్త
 దాస్యాత్||*****

౨||ప్రయాణవిషయమైబ్రాహ్మణాదులకునియతిఫలమునుజెప్పుచు

న్నాడు॥ తా॥ ప్రయాణసమయమున బ్రాహ్మణులకు గుణయుక్తనక్షత్రములు గానుండెనేని శుభప్రదమనియు - రాజులకులగ్నయోగాదులు శ్రేష్ఠములు గానుండెనేని యిష్టసిద్ధిప్రదమనియు - వైశ్యులకు దినశుద్ధిచక్కగానుండెనేని శుభప్రదమనియు - శూద్రులకు ప్రయాణకాలముందు శుభశకునములాయెనేని శ్రేయస్కరమనియు - శేషించిన జనులకు ముహూర్తకాలము చక్కగానుండెనేని కార్యసిద్ధిగలుగుననియును తాత్పర్యము ॥*****॥

౨౩౦॥ అ॥ అథ గమనది నైవజ్యాన్యాయాశామూ॥ తౌరం వాక్కులహం సుదీఘాగమనందై న్యంభయం వేషభుశోకం దుష్టసహాయ మేకగమనం విప్రత్రయం వక్రతాం అభ్యంగం సముపాషణంచ కుటిలంత్యక్వాది మేహిని ప్రజెత్వా ర్వాదృష్టవశాత్ప్రయాణశకునం యాతు శుభం వా శుభం॥ ** వ్యా॥ తౌరమితి॥ తౌరం యుంకమకా - వాక్కులహం భార్యాదినా వాక్కులహం సుదీఘాగమనం అత్యంతాధికగమనం - దైన్యం యాచ్ఛాదిదైన్యభయం - వేషభుశరీరకంపం - శోకం - వ్యసనం - దుష్టసహాయం - దుఃఖానసహాయం - ఏకగమనం అసహాయగమనం - విప్రత్రయం - వక్రతాం మార్గావక్రతాం - అథ వాకించిదూరంగత్వా పునః నివృత్తిం వా - అభ్యంగం తైలాభ్యంజనం - సముపాషణం ఉపాష్యం - కుటిలం మనోవైకల్యంచ - అది మేహిని ప్రథమ దివసే - వజ్రయిత్వా ప్రజేత్ గచ్ఛేత్ - ఎవంగతే సత్పురా ర్వాదృష్టవశాత్ జన్మాంతరపుణ్యపాపకమకావశాత్ - యాతుః - ప్రయాణశకునం - శుభమశుభంచ స్యాత్ - పూర్వాదృష్టం శుభంచేచ్ఛుభశకునం - అశుభంచేదవశకునమితి వివేకః ॥ *****॥

అ॥ పై నముబోవు దివసహందు విడవదగిన కార్యముల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ప్రయాణదివసహందు తౌరము - భార్య మొదలగు వారితో కలహము - దీఘామార్గాగమనము - యాచ్ఛాదుల చేప్రాప్తమగు దైన్యము - భయము - శరీరకంపము - వ్యసనము - దుఃఖముల సహాయము - ఏకాకిగా బయలుదేరుట బ్రాహ్మణత్రయము బయలుదేర్లడము - మార్గామందు వక్రముగ నడవడము - అభ్యంగస్నానము ఉపాష్యము - చిత్తవైకల్యము - ఇవి మొదలగు దుష్టకార్యముల త్యజించి ప్రయాణము వెళ్లిరేని జన్మాంతరపుణ్యపాపవిశేషమువలన శకునములగుననగా పూర్వాదృష్టము శుభమై యుండెనేని శుభశకునములు అశుభమై యుండెనేని శుభశకుములు గునని తాత్పర్యము ॥*****॥

౨౩౧॥ అ॥ ద్వితీయదివసే గిరితూణమాహ ॥ మూ॥ ద్వైతీయోదివసే పి

॥అప్రయాణదివసమునకు రెండవదివసమందు గతిలక్షణమును జెప్పుచు
న్నాడు॥ తా॥ రెండవదివసమందు ప్రయాణ శకునములుచక్కగా నాయెనే
నిశుభకరంబనియు-లేకదై వాఙ్మనమువలనసహజము - కుండేలు ఈ రెండువి
నావు గానేమి యవశకునములై వసుప్రార్థనివసనం దేప్రదేశముననుభ
వకునములాయెనో మఱలనాప్రదేశమునుబొందియూదినమచట నేయుండి
మూడవదివసమందు ప్రయాణ ముబోయి రేనిసుఖవంతులగుచు రనుట####

ఉత్తి ౨॥౨॥ యాత్రాప్రకరణము క్షేపణానీవాస్తుప్రకరణం
నివర్తకుంతన్ములభూతంగృహనిర్మాణరీతిగృహప్రదేశచూప॥

మూ॥ యే త్రాణాం సతతం భాకలియుగే శ్రీ వేంకటేశాజ్ఞయా విం
 ధ్యాఖ్యాచలదక్షిణావనిత తే శ్రీ గౌతమీసన్నిధౌ॥ సంపూర్ణాధ్వర వేదశా
 స్త్ర సహితే స్వర్గాదిభోగ ప్రప బ్రహ్మజ్ఞానిభిర్నివృతేతి శుభ జేముక్తిప్రద
 ధాయీ వా॥ వ్యా॥ యే త్రాణాని॥ యే త్రాణాం కాశ్యాదీనాం మద్య ఇతి శే
 షః సంపూర్ణాధ్వర వేదశాస్త్ర సహితే-సంపూర్ణాః య ఆధ్వర్యాః సహాః
 యే నేదాః యుగాది శ్రుతయః యానిశాస్త్రాణితర్క వ్యాకరణాదీని- జైస్స
 హితేయుక్తై స్వర్గాదిభోగ ప్రదై-స్వర్గాదయోయపుణ్య లోకాః - యేషు
 యోగోగః తత్ప్రదేదాతరి-బ్రహ్మవిద్భిః సహాత్మభిః నివృత సహా - స్థా
 యినాం సతతం జనానామితి శేషః - అతిశుభదే అగ్రం గౌతమీనామ ప్రదే
 ముక్తిప్రదమోక్షదాయినీ-వింధ్యాఖ్యాచలదక్షిణావనిత తే-వింధ్యాభ్య
 యోజిత లః పర్వతః సస్యః ధీనావనిత తేదక్షిణాభ్యు ప్రదే- గౌతమీసన్ని
 ధౌ గౌతమీచరిసమీపే చ - శ్రీ వేంకటేశాజ్ఞయా - కలియుగే వతః మూనే
 యుగే వసః గృహం శుభాచుంగళ ప్రదేశ్యధా॥*****

అ॥ జనబు వాసము జేయుటకు ప్రదేశము నుగింఁగాయి పుచున్నాడు॥

తా॥ కలియుగమున వాసము జేయు వారలకు ముక్తిప్రదంబును శుభక
 రంబును నసంధ్య సర్వతమునకు దక్షిణాభ్యుధాగమును - వేదశాస్త్ర సహిత
 పురాణపారంగతులగు బ్రాహ్మణోత్తములు నివసించియున్న గౌతమీనదీ
 ధమీపభూములును జనులకు వాసయోగ్యంబని శ్రీ వేంకటేశ్వరాజ్ఞాకరుల
 గుగ్రంథకారులచే జేప్పబడినదనియభిప్రాయము*****

౨౩౩॥ అ॥ అథ వాస్తవ్యరూపం నిర్వక్తుం ప్రసంగసంగత్యా రాజభృ
 త్యార్పణమూ॥ యా॥ సేవాయాం ప్రభునామ భాదిగణయోగ్యం॥ వ్యాఖ్య
 థిష్ఠాంతతస్తస్కృత్యాధవ సగుణా ప్రవిభజితైః చైత్యైః పృథ్వింధనం॥
 తద్వత్పూర్వవివర్తయాగత సృణుంజ్ఞేయం హి రాజస్త్విదంభృశ్యపైః
 వశుభృత్యభాదిగణయేదగ్ధాదికోరాజ్యకృత్॥ వ్యా॥ సేవాయామి॥ సే
 వాయాం విషయే ప్రభునామ భాది ప్రభునామనక్షత్రమారభ్య - భృత్యా
 ఖ్యధిష్ఠ్యాంతతః భృత్యనామనక్షత్రపర్యంతం - గణయేత్ తదగణం - చతు
 గుణం కృత్వా చతుర్భిః సంగుణ్య - తైలైః సప్తసంఖ్యాభిః ప్రవిభజేత్ - ఏ
 వంచనతియచ్చిష్టంతర్ధనమిజ్జేయం - తద్వత్పూర్వవివర్తయ్యాగతం యు
 గం - భృత్యనామనక్షత్రమారభ్య - ప్రభునామనక్షత్రపర్యంతంగణయే

త్ - తద్గణితం చ శుద్ధి రు నీ త్వా స ప్రభిః శ్చ తం స త్ య ద్విష్టం తద్గణ మితి వే
దితవ్యం - భగం రాజ్ఞః గాజభృత్యా ర్హణం - భృత్యస్య హి భృత్య రాజార్హణం
తు - భృత్య భావభృత్య నక్షత్ర మార్యో ప్రభు సామ నక్షత్ర పర్యంతగణ
యేదిత్యథా - అన్యత్యర్హం పూర్వనన్యత్యవ్యవసంచ సతి అర్హాధి కోధనమ
ధికం చేత్ రాజకృత్వ వేత్ - యునిమాధికం చేత్ శుభమిత్యర్హాల్లభ్యతే, **
అ॥ పిన్నుటవా స్తుస్వసూపమును దెలుపు వాడై ప్ర సంగసంగతీ చే రాజభృ
త్యార్హణమును జేవ్వచున్నాడు ॥ తా॥ సేవకుని విషయ మై యర్హణముజూ
చునపుడు ప్రభునామనక్షత్ర ము మొదలు సేవకుని నామనక్షత్రము వరకు గ
ణన జేసి యాలెక్కను - ౪ - ౮ హెచ్చ గుణించి ౭ - ౮ భాగ హరించగా
గాణియందు శేషముండె నేనినది ధనము గును - అట్టి ధన సంఖ్యను నొక చోట
నుంచి మిది సేవకుని నామనక్షత్రము మొదలు ప్రభునామనక్షత్రము వర
కును క్తక్రమంబున గుణించి భాగహరించగా శేషము యునిమాగును ఇట్లే ప
రచబడిన ధన యునిమాగులలో ధన సంఖ్య యధికముగ నుండె నేని ప్రభువుకులా
భకరము గు - సేవకుడు ప్రభువిషయమై అర్హణముజూచునపుడు సేవక నామ
నక్షత్రము మొదలు ప్రభునామనక్షత్రము వరకు గణన జేసి గక్కి నవాటిని
నుక్తక్రమంబుగ జూచి ఫలమును నెఱుంగవలయునని తాత్పర్యము.*****

౨౩౪ ॥ అ॥ అథ గ్రామార్హణలక్షణసూహ ॥ మూ॥ సాధ్యఖ్యాప్ర
థమాక్షరోక్తగణనాం సంలిఖ్యతన్వాజతస్తద్వత్సాధకనామచప్రవిభ
జేన్నానైశ్చ శిష్టంధనం॥ తాదృక్పూర్వవిపర్యయాగతమృణం ద్రవ్యాధి
కంభోగడింసామ్యంచేత్సమతాన్యదన్నరహితం తై రాఖ్యథామార్తికృత్॥

వ్యా॥ సాధ్యఖ్యాప్రథమాక్షరోక్తగణనాం సాధ్యో గ్రామూదిః తస్య
ఆఖ్యానామ - తస్యాః యః ప్రథమాక్షరః తస్యోక్తగణనాం అకాగాదిక్రమా
త్ సాధ్యనామాద్యక్షరపర్యంతం - గణనయా యావత్సంఖ్యాభవతి - తావ
త్సంఖ్యాం - భూమాసంలిఖ్య - తద్వామతః తస్యోస్సంఖ్యాయాః - వామతః
వామభాగే - సార్వవిభక్తికస్తస్య సాధకనామ సాధకోదేవదత్తః - తస్య నా
మాద్యక్షరంచ - తద్వత్ అకారాదిగణనయా యావత్సంఖ్యా - తావత్సం
ఖ్యాసంలిఖ్యతత్పర్యం - నానైః లక్షభిః - ప్రవిభజేత్ శిష్టంధనం - లభేన ప్ర
యోజనం నాస్తే తాదృక్పూర్వోక్తస్తద్వశం పూర్వవిపర్యయాగతం - పూర్వ
స్థాద్విపర్యయేణాగతం యునింభవతి యథా సాధకనామాక్షరసంఖ్యాం
నిక్షిప్య - తద్వామభాగే సాధ్యనామాద్యక్షరోక్తసంఖ్యాంచ సంలిఖ్య - స

ర్వంనాగైః ప్రవిభజేత్ శిష్టం ఋణం భవేదిత్యభిప్రాయః - ఏవంచ సాద్ర
వ్యాధికంధనాధికంచేత్ భోగదంసుఖప్రదం - సాహ్యంచేత్ ధనణే సమా
నెచేదిత్యర్థః - సమం - అన్యత్ ఋణాధికంచేత్ - అన్నరహితం శారి
ద్ర్యం - కుర్యాత్ - కించ వైరాఖ్యభామశత్రుస్థానం - అతపనాతికృత్ అ
త్రబాలబోధాధికం యక్కించ మదాప్రీయతే - కుడిననగరం నామక
శ్చిద్దామవిశేషతస్య ఆద్యక్షరఃకకారః - అవణాదారభ్యకకారవర్జ్యం
తం - గణనః సప్తనశసంఖ్యాభవతి - తావత్సంఖ్యాంకమభూషానిత్యే
వ్యతద్వాసుభాగే తుశ్వరో నామకశ్చిద్విజః - అవణాదారభ్యఈకార
వర్జ్యంతంగణనయాచతుస్సంఖ్యాభవతి తత్సర్వం సప్తశోతరచితుశ్శతం
భవతి - తదప్యభిహృతం సత్ ఏకం భవతి శిష్టం - తద్దనం - ఏతజ్జేవవ్యత్యస్తం
త్ చతుఃసప్తత్యస్తరశతం - తదప్యభిహృతం సత్ షట్ శిష్టం భవతి - తద్గుణం
ధనాద్యుపాధికం - ఏవంబుద్ధిమతానర్వత్రాప్యూహ్యం కేచిదకారాదివర్గ
గణనయా కార్యమితి.

అ॥ గ్రామార్వణమునకులక్షణమును జేప్పుచున్నాడు॥ తా॥ అకారము మొద
లు గ్రామనామధేయప్రథమాక్షరమువరకు గణనజేయగావచ్చిన సంఖ్యను
నొకచోటయుంచి - మరల అకారము మొదలు గృహముగట్టుటకు నిశ్చయించి
డిపురుషుని నామప్రథమాక్షరమువరకు లెక్కపెట్టి ఆసంఖ్యను మొదట గ
ణనజేసి యుంచియున్న లెక్కకు కుడిపక్కననుచి వెరళి రాశిని - ౮ - టభాగ
హరించగా శేషము ధనమగు - మరల అకారము మొదలు గృహాధిపతి నామ
ధేయప్రథమాక్షరమువరకు లెక్కపెట్టి ఆసంఖ్యను నొకచోట వ్రాసియుం
చి - అకారము మొదలు గ్రామనామధేయప్రథమాక్షరమువరకు గణనజేసి
యానుణకమును తొట్లెక్కకు కుడిభాగముననుచి వెరళి రాశిని - ౮ ట
భాగహరించగా శేషము ఋణమగు - యిట్లేర్పరచబడిన ధనఋణసంఖ్య
లలోనే గ్రామమున ధనసంఖ్య ఎచ్చుగానుండునో అట్టి గ్రామము వాసయో
గ్యంబనితాత్పర్యము. *****

౧౩౫॥ అ॥ ఆధతే త్రార్వణమాహ॥ నూ॥ యేత్రస్యాకచటాః క్ర
మాత్తపయశావర్గాన్యైరష్టాస్థితాః ప్రాగాదౌఖగరాడ్భి తాలమృగరా
ట్చాప్తహ్యే ఖునాగాశ్శశః॥ స్యాద్వర్గాద్యనిపంచమోరిరధనిగ్వాగేషు
యోనిస్త్వియంద్వోద్వోదియువిదియుః పైకమఖిలం మేషాదిపూర్వాదితః॥
వ్యా॥ యేత్రస్యేతి॥ అకచటపయశాభితియేత్రస్య అష్టావర్గాస్థితాః ప్రా

గాదౌప్రాగాద్యప్రదితు - సమాత్ - బగ గాత్ గరుడః - బిడాంగనా జ
రః-మృగ రాత్ సింహః-శ్వాశునకః - అహిఃసర్పఃఆఖిమూ - ః కః- నాగోగ
జః-శశఃప్రసిద్ధపతే-అనర్గాదీనానుధిచాస్సుభః-స్వాత్-స్వకీయా-స్వాత్
పంచమః-పంచమవగో-యదిఅరిశత్రుః-యస్యనామా తురో-యదగ్గః-శ
స్త్వాశ్చ-చ మవగః-శత్రురిత్యథః - స్వాత్-గ్-త్వంచ-వ-వ-ఇత్యనే
నశేనాశ్చ భాగ్యశ్చ శాల్లిభ్యతే- పత్యంతరమాహ ||అధేని|| దిగ్విగ్-మ-ఇ
యంయోనిరిత్కువ్యతే పూగ్యాదితఃప్రాచీనూరభ్య-అఖిలం నే. మాదిగ్యా
దశరాశయః-దితుచతుది-త్వద్వద్వరాశీ- విదితు-అగ్నేయాదిషుచ
తృనుపకై కంయోజయేదిని కేషః||.....

అ||తే||త్రార్వణమునుజెప్పచున్నాడు||తా||పంచాశద్వణ-ములోనుండే
అ-క-చ-ట-త-ప-య-శ - ముల నెడిఎనిమిదివగ-ములకుప్రాగాదిగా నెనిమి
దిదిక్కులుస్థానంబులగు-అట్టివగ-ములకు-ప్రాగాదిగా - గరుడ బిడాల-
సింహ శునక-సప-మూషక-గజ - శశకములధివశులవియును- పురుషుని
యొక్కనాన-ప్రథమాక్షరము యేవగుననుం డునొ ఆవగ-యనకుపం
చమవగ-ముశశ్రువ గ-ముగా ననావ గ-మునకు స్థానంబుదిక్కునం
దుగ్మహనిమాణముకూడదనియును-పత్యంతరమున-ప్రాగాదీ శాగ్యమువ
రకుమేమాదిద్వాదశ గానులను-దిక్కుయందునొక్కొక రాశియు విదిక్కుల
యందురెండేనిగానునిచి రేని- ఇనియెదిగ్విగ-లయందు యో-య-జెప్పబ
డుననుట||.....

౨౩౬||అ|| పూర్వోక్తరాశిచక్రస్య నామతానినారభ్య ఫలమాహ||
మూ||ఎకస్త్రికాయనిప-చ మేచనవ మస్యాద్భంధు సంరక్షకో నాశస్యాద్వి
తయేచషష్ఠదశమేచేన్నానురాశ్యాదితః| తాతీయైదిసప్తమేపరజనైః
పోష్యస్తదై కాద శేచాతుధే-చసఘాతుకోగృహవతిః స్థాయ్యస్తమేద్వాద
శైవ్యా || ఎకస్త్రిన్నితి||నామరాశ్యా దితః-యోగృహపతిఃతస్యనామరాశి
మారభ్యఎకస్త్రిక-నవమే పంచ మేచ స్థాయీయదిబంధుసం రక్షకఃబంధుజ
నపోషకస్యాత్ద్విత్వయేషష్ఠేకశమేచస్థాయీయది నాశఃస్యాత్స్వస్యై
వహానిః- తాతీయైశ్మనీయస్థా నే-సప్తమే-ఎకాదశేచ- స్థాయీయదిపరజ
నైఃపోష్యఃపరాధీనవృత్తిస్యాద్విత్వైర్ధః- చతుర్థమేవచాతుర్థంశస్త్రిక-అష్ట
మేద్వాదశేచస్థా నే- స్థాయీయదితదాఘాతుకః స్యాత్పర ప్రాణాపహ

రాభవేతి - నామ గావ్యానిశ్చ సర్వత్రానుషంగః

అ॥ పూర్వస్థోక్తోక్తంబగురాశి చక్రమునకు నామ గాశి మొదలుఫలమును జెప్పచున్నాడు॥ శా॥ గృహపః శన నామ గాశి మొదలుపంచమ-నవమరాశి స్థానములై నదిక్కుల వాసము చేసినబంధుపోషకుడ గును రెంటునారింటపదింట వాసము చేసిన నాశమునొందును - మూట నెనిమిదింట పగనొక్కింటనుండిననితరుల చేసోషితుడ గును - నాలుగింట నెనిమిదింటపండ్రెండింటనుండిననొరునికి హానిగలుగ జేయుచుండునని తాత్పర్యము॥*****

౨౩౭॥ అ॥ అథ నామ యోఽదౌ క తా వ్యా న్యా హా ॥ మూ॥ సం గ్రామ వ్యవహార ధామనగర గ్రామేషు మంత్రార్పణేజ్ఞా తే సత్యపిజన్త భేచ సతతం నామ త్కాజం స్యాత్ఫలం॥ అజ్ఞాతంజననోడుయస్య ఫలదం స్యాత్ నామ భంతస్య త్రింశద్వత్సరతః పరం ఫలదమి త్యాహుః పరే నామ భం॥ వ్యా॥ సం గ్రామే తి॥ సం గ్రామ వ్యవహార ధామనగర గ్రామేషు సం గ్రామో యుద్ధం- వ్యవహారః క్రయవిక్రయాదివ్యవహారః- ధామ యై త్రా ర్విణం-నగరం పట్టణాత్వణం గ్రామః గ్రామార్పణం-ఎ తేషు విషయే-మంత్రార్పణే విషయే చ జన్త భేజన్త న త్త త్రై-జ్ఞా తే సత్యపి-నామ త్కాజ మే వ ఫలం స్యాత్ - నామ త్కామార్భై వ-సర్వార్పణం ద్రష్టవ్యమి త్యథాః- యస్య జనస్య జననోడు జన్త న త్త త్ర మ్జ్ఞాతం-తస్య జనస్య నామ భం నామ న త్త త్ర మే వ ఫలదం స్యాత్ అగ్వణాతిరిక్త కాశ్యేష్టి త్యథా హానిః పరేతు జన్త న త్త త్రై-జ్ఞా తే పి-త్రింశద్వత్సరతః పరం త్రింశద్వసా-రూర్ధ్వం-నామ భం ఫలదమి త్యాహుః-తన్న సంగచ్ఛ తే మా నా భా వాత్ ॥*****

అ॥ నామ న త్త త్రాదులయందు చేయవలయు దాని జే ప్పచున్నాడు॥ శా॥ యుద్ధము-వతాకము-గృహము-పురము-గ్రామము-మంత్రము-వీటికి సర్వణము జూచునపుడు- నామ న త్త త్ర మే ఫల ప్రదమగును- అర్పణే తరవిషయ మందుముప్పదివత్సరములకు పై న నామ న త్త త్ర ము ఫల ప్రదమనికొన్ని గ్రంథములయందు జెప్పబడియుండినను ప్రమాణము లేమినది ఫల ప్రదము గానే రదని గ్రంథకతా యః ప్రాయము॥*****

౨౩౮॥ అ॥ అథ గృహ మేరున్న త గంధరూప ర సానాం ఫలమాహ ॥ మూ॥ ఈ సత్యశ్చిమదక్షిణోన్నత మహీలక్ష్మీ స్రవానేత రాసమ్యగ్గంధ సమన్వి తా కనక దామర గంధ యుక్తా తి-దా॥ యైశ్రం శ్వేత మథాల్ప రక్త మఖిలం పీతం చ కృష్ణం క్రమాద్విప్రాదే మాధురం భవేచ్ఛ కటుకం తిక్తం కషాయం

శుభం॥ వ్యా॥ ఈషదితి॥ ఈషత్పశ్చిమ దక్షిణోన్నతమహీఈషత్కించిన్తా
త్రంపశ్చిమదక్షిణయోర్భాగేఉన్నతామహీభూమిః - లక్ష్మీప్రదావశ్వర్య
ప్రదా - నేతరాప్రాగుత్తరోన్నతాపశ్చిమదక్షిణ భాగేనిన్నాచమహీఅల
క్ష్మీప్రదా-సమ్యగ్గంధసమన్వితాసుగంధయుక్తామహీ - కనకదాస్వణప్ర
దాదుగంధయుక్తాతులతీదాపీడాకరీ - విప్రస్యశ్వేతంత్రైత్రం-క్షుత్రి
యాస్యాల్పరక్తంఈషన్రక్తం-వైశ్యస్యాఖిలంపీశంఅశ్వంతపీతవణం యై
త్రం-శూద్రస్యకృష్ణంయైత్రం-శుభంశుభఫలదం- భూమి-కనాద్విప్రా
దైత్రైత్రంమధురంత్రస్థితమృద్ధక్షణేనమధురంభవేక్యది-విప్రస్య-కటు
కంయదిక్షుత్రియస్య-తిక్తంవైశ్యస్య - కషాయంలవణసమం-యదిశూద్ర
స్య-శుభంభవేత్॥*****.....

౨॥ శృంగేనాన్నతరూపగంధరసములకుఫలమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥
గృహముగల్గెడుభూమిపశ్చిమదక్షిణభాగములందించుక మిట్టయునుండిన
గృహపక్షిభాగ్యముగలుగజేయునుఅట్లుగాకున్నదగిద్రవమగునుచుంచివా
సనతోకూడియుండినస్వణమునిచ్చుచుర్వాసనాయుక్తమయినపీడాకర
మగు-తెలుపువణముగల్గితీయ్యనయియున్న-బ్రాహ్మణులకును- ఇంచుక
యెట్టనైకారముగలదయియున్న రాజులకును- పచ్చనివణముగలిగిచేద
యియున్నవైశ్యులకును-నల్లనివణముగలిగియున్నగానున్నశూద్రులకును
శుభప్రదమగును॥*****.....
౨౩॥౨॥ ఆథగర్వేజ్జలపూరణయోఃఫలమాహ॥మూ॥భా త్వాగతమర
త్నిమాత్రమథతాంహృత్సంపునఃపూరయెన్నూనాహాని కరాసమా
క్షసమదావృద్ధిస్తువృద్ధిప్రదాతోయంరాత్రిముఖేప్రపూర్ణుని నెత్తై
వహితావృద్ధంతత్ప్రతస్సఖిదంజలంతద్వనశనఃపంకోరజోమృత్యుకృత్
వ్యా॥భా త్వేతి॥అరత్నిమాత్రంచతుర్ద్వింశత్యంగుళిమానంగర్తంభా త్వాఖిని
త్వా-ఖనేరుదిత్వాత్త్వాప్రత్యయస్యకృత్వి కల్పేన ఆత్వం-తామెవ-మృ
త్సంపుత్తికాం - పునఃపూరియేత్ ఏవంపూరితాయాసత్యాంసాహృ
త్తికాన్యూనాలసంపూర్ణాచేత్ హానికరా - సమాతుల్యా చేత్సమదాసమ
ఫలదా - వృద్ధిస్తుగతస్యఅధికాచేత్ - వృద్ధిదా - కించతత్రైవఖన నేగలే
వృద్ధంగుత్తికాం - హితావృద్ధిపసార్య-అథరాత్రిముఖేనాయంకాలే- తో
యంజలంప్రపూర్య-శజ్జలంప్రాతర్ద్రష్టవ్యంజలమస్తిచేత్సుఖదం- పంకో
యదినిరశనందారిద్ర్యం-కుర్యాత్ - రజఃఘృతే శ్చేత్ మృత్యుకృద్భవేత్ శృ

హాప తేరితి శేషః *****

అ॥ పల్లమున మృజ్జలములనిండించుటకు ఫలమును బెప్పుచున్నాడు॥ తా॥
పిడితక్కు-వమూ రెడుపల్లమును శ్రవ్యియాపల్లమును దానిమట్టిచేపూడ్చు
న్నతక్కు-వయ్యె నేనికీడుగలుగ జేయును-సరియైన - సహఫలమునిచ్చును-అ
ధికమయ్యెనేనివృద్ధిగలుగ జేయును- ఆపల్లమున నేమిందు నాటిసాయం కాల
మునజలముబోసమటు పాడుగయుమున జూడగా - ఉదకముండె నేనిసుఖప్ర
దమగు- అడుసు గానుండినన్నము బెల్లముగ జేయు - చుమ్ము గానుండినమృ
త్యుప్రదమగు ననుట.*****

అరం॥ అ॥ జలగతికూపఖనః యోనిజ్ఞేణ యమాహ॥ మూ॥ అన్య
త్రేత్రజల స్వధానుగమనం హానిశ్చకోలాహలః॥ ప్రాగీ శానకు బేర దేశ
గతితంస్వత్రేత్ర త్రోయంశుభం సౌమ్య ప్రాక్షలధీశకూపఖననంక గుశ్చ
లక్ష్మీప్రదంపాదానాదిల బెప్పువంచఖనస్వధానిలాభోవ్యోః॥ వ్యా॥ అ
న్యత్రేత్రతి॥ అన్యత్రేత్ర జలంబరిగృహానకం - స్వధానుగమనం
స్వగృహగమనం - భవేద్యది - హానికోలాహలోయుద్ధ - చన్యాత్ - స్వత్రే
త్రోయంస్వగృహానకం - ప్రాగీ శానకు బేర దేశ గతితం ప్రాచీశా
న్యధీశకూపఖననం సౌమ్యముదీచీ - ప్రాక్షుర్వా - జలధీశః ప్ర
తీచీశ్చైవ శానుదితుకూపఖననంచేత్ కతుఃగృహపతేలక్ష్మీప్రదం - చ కా
రః పాదపూరణార్థకఃఖననేకూపఖననేసతి-పాషాణాచలభేద్యదిశుభం -
అస్థిలాభోయదిమృగార్థే.*****

అ॥ ఉదకము బైబబోవుటకును బావిగ్రోవుటకును దిజ్ఞేణయ మును బె
ప్పుచున్నాడు॥*****
తా॥ ఇతిరులయింటియుదకముతమయింటికివచ్చు నటుల నుండె నేనిహాని
యుంగలహముంగలుగును-తమయింటికిట్లు ప్రాగీ శాన్య కు బేరదిక్కులబో
టవుశుభకరమగును- తనయింటికి ప్రాక్షుర్వా మోర్తిరదిక్కులయందు బా
విత్రవ్వెరెన్మహాపతిలక్ష్మీకరంబగు- అట్లు శ్రవ్వబడిన బావియందుపాషా
ణాదులులభ్యమాయెనే శుభమగుఎముకలుండె నేనిమృత్యుప్రదమమగును

అరం॥ అ॥ గృహకణికాచక్ర లక్షణమాహ॥ మూ॥ చక్రంస్యాద్వ
హకణికాహ్వయమిదంసంలిఖ్యలింగశ్రయం రేఖాస్తత్రచత్రప్రవవవి
భేత్తిగ్యక్షుగ్నప్రాదితః॥ ఎకైకస్యహితారతానవ నవప్రాంగవామాభరా

దూర్వ-స్థాపితోద్ధ-గాశ్మ-భఫలానింద్యాస్త-స్థోదేశ-గాః॥వ్యా॥ చ
క్రమితః॥లింగ-త్రయంలింగ-కార-రేఖా-త్రయంసంలిఖ్య-త-త్ర-లింగ-త్రయప-
వచత-స్తో-రేఖా-స్థిర్వి-లిఖే-ద్య-ని-ఇ-ద-ని-వ-గృహ-కణి-కా-హ్వ-యంగృహ-
కణి-కా-చ-క్ర-ంభ-వతి-చ-క్ర-స్థ-ఫల-దశ-యతి-ప్రా-క్ష్ప-ధ-మ-తః-లింగ-వా-
మా-ధ-రా-త్-లింగ-స్థ-య-ద్వా-మో-వా-న-బా-గః-త-స్యా-ధ-ర-మ-ధో-భా-గః-త-
స్యా-త్త-దా-ర-భ-వ-కై-క-స్య-లింగ-స్థ-ద-స్రా-ని-తః-అ-స్వ-న్యా-ది-తః-న-వ-న-వ-తా-
ర-కా-లి-ఖే-త్-ఎ-వ-లి-ఖ-తే-యా-డ-ధ-స్థ-లింగ-త్ర-యో-ప-రి-స్థా-డి-ధ-గా-
అ-పి-నూ-శ్చో-ద్ధ-గ-నా-శ్చ-తా-స్తా-శ్చ-తా-ర-కాః-శు-భ-ఫ-ల-దా-క-కు-శ-శు-భ-ఫ-
ల-దా-భ-వ-ంతి-అ-ధో-దేశ-గా-స్త-లింగ-త్ర-య-స్యా-ధః-ప్ర-దేశ-గ-తా-స్తు-ని-ంద్యాః
అ-శు-భ-ఫ-ల-దాః.

అ॥ గృహ-కణి-కా-చ-క్ర-ల-క్ష-ణ-ము-న-జె-ప్ప-చు-న్నా-డు॥ తా॥ ని-డు-పు-గ-
మూ-ష-లింగ-కార-రే-ఖ-ల-ప్రా-సి-దా-ని-పై-నా-లు-గ-డ్డ-గీ-ట్లు-గీ-వి-అ-ం-ద-యె-డ-చ-ప-
క్క-ను-న్న-లింగ-ము-న-కె-డ-చ-పార్శ-ము-న-ను-న్న-క్రీ-ం-ది-యా-డ్డ-గీ-ట్లు-మొ-డి-గా-
క్కి-క-గీ-త-కు-న-గ్వి-ని-మొ-ద-లా-క్కి-క-న-తు-త్ర-ము-ప-రు-స-ప్రాయ-ప-ల-ము-ని-గా-
లింగ-ము-న-కు-నె-డ-చ-ప్ర-క్క-ర-న-తు-త్ర-ము-ప-శి-ర-సు-న-గ-కు-డి-ప్ర-క్క-ర-న-తు-
త్ర-ము-ప-గూ-తీ-రు-స-ప్ర-తి-లింగ-ము-న-కు-ప్రాయ-గ-న-గ్ని-లింగ-ము-ల-శి-ర-ం-బు-న-ను-
న్న-న-తు-త్ర-ము-లు-యె-డ-చ-ప-క్క-ను-న్న-ర-తు-త్ర-ము-లు-స్త-భ-ప్ర-తి-ష్ఠ-మొ-ద-
ల-గు-కార-గ్గ-ము-ల-వి-ష-య-నై-శు-భ-క-ర-ం-బు-ల-గు-లి-గ-ము-న-కు-కు-డ-ప-క్క-ను-న్న-న-
తు-త్ర-ము-ల-శు-భ-క-ర-ం-బు-ల-గు-న-నా-లు-అ-స్వ-స్థ-ని-తు-త్ర-ము-ల-లో-నీ-ద-త్ర-మ-ం-
దు-ప్ర-ష్ఠ-ము-లు-గా-నే-ర్ప-డె-డు-న-తు-త్ర-ము-ల-దె-లు-ను-కొ-స-బ-న-నా-యా-న-తు-త్ర-
జ్ఞా-ప-క-ం-బు-ల-గు-సం-ఖ్య-లు-ప్రా-ము-బ-డి-యు-న్న-వి-౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౧-
౧౨-౧౩-౧౪-౧౫-౧౬-౧౭-౧౮-౧౯-౨౦-౨౧-౨౨-౨౩-ఈ-సం-ఖ్య-గ-ల-న-తు-త్ర-ము-లు-శు-భ-క-
ర-ం-బు-ల-ని-ము-ఖ్యా-కి-ప్రాయ-ము.

౨౪౨॥ గృహ-కణి-కా-చ-క్రే-న-క-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-
మా-హ॥ మూ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-
రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-
గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-
చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-
మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥
రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-
ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-
గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-
య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-
ఫ-ల-మా-హ॥ రే-ఖా-యా-ం-చ-ని-ర్వ-రే-ఖా-గ-త-గృ-హ-య-క్త-చ-ంద్ర-ఫ-ల-మా-హ॥

యం - కుజేనసహితోయదిమృత్యుంనురణభయం - బుధేనఅయమంరోగం
 గురుణాదౌర్భాగ్యం - సితేనశుక్రేణకలహం-నుందేనచోరాగమంతమసా
 రాహుణాదారిద్ర్యం॥ని॥ తమస్తురాహుస్వర్భానురిత్యమరః - ధ్వజేనకే
 తునాచలనంస్థానచలనంకుగ్యాత్ *****

అ || స్తంభప్రతిష్ఠా కాలమునగృహకణికాకాచక్రమునందుచంద్రు
 డున్ననక్షత్రముతిక్కగ్రేఖయందుజేరియానక్షత్రమునసూర్యుడుమొద
 లగుగ్రహంబులుండినవేనివానికిఫలమునుజెప్పుచున్నాడు॥ శా॥ చంద్రుని
 తోడ-సూర్యుడు-కుజుడు-బుధుడు-గురువు-శుక్రుడు-శని-రాహువు - కేతు
 వు-వీరలుజేరిరేనివరుసగ-అగ్ని - మృత్యు - రోగ-దారిద్ర్య - కలహ-చోర-
 దారిద్ర్య-స్థానచలన-భయంబులుగలుగుగానచంద్రునితోనేగ్రహంబును
 జేరియుండగూడదనిగాచ్చర్యము.*****

౨౪౩ | అ || యేత్రస్యనవవర్ధగణితక్రమమాహ॥మూ॥అయామేనవి
 శాలమేవగుణయేత్ యేత్రీకృతంయశ్చగనాగాకైఃస్వమృణభవేత్త్రి
 కరిభిర్వాగోంకశైలైర్దినం॥షట్ప్రశేనభమ్పభైర్నవగజైగాయోంకఖా
 కైర్వయస్తవ్యంశష్ట్యవభిస్తదేవవిభజేదాయుః॥జైర్దిక్పణిః॥వ్యా॥ ఆ
 యామేనేతి॥అయామేనగృహభూదైఘ్యేణవిశాలంగృహభూపిస్తారం
 గుణయేత్-ఇన్ధ్రంసుగుణ్యయేత్ యేత్రీశంభవతి-తస్యనంయేత్రీకతపద
 మేవనాగాకైఃనాగైఃప్రభిరుణిష్యా-అకైఃద్వాదశః॥ద్విభక్తేనతియ
 చ్చిష్టం-తత్-స్వంధనంభవతి-పునస్తస్యదవేవత్రికరిభిఃత్రిభిఃసంగుణ్య - క
 రిభిఃఅష్టభిర్విభక్తేసతిశిష్టంఋణంభవతి - పునస్తత్పదవేవ-అంకశైలైః
 నవభిఃసంగుణ్యసప్తభిఃపృతేసతిశిష్టంవారోభవతి - పునస్తస్యదమేవష
 ట్ప్రశేనషడ్భిఃసంగుణ్యత్రింశత్సంఖ్యయాపృతేసతిశిష్టందినందివసోభవ
 తి - పునస్తత్పదమేవఅష్టభైఃఅష్టభిఃసంగుణ్యభైఃసప్తవింశతిభిఃపృతేసతిశి
 ష్టంభంతుత్రంభవతి - పునస్తత్పదమేవనవగజైఃనవభిఃసంగుణ్య - గజైఃఅ
 ష్టభిఃపృతేసతిశిష్టంఆయః - తత్పదంఅంకఖాకైఃఅంకైర్నవభిఃసంగుణ్య -
 ఖాకైఃవింశత్యుత్తరశతేనపృతేసతిశిష్టవయోభవతి - తస్యదమేవషణ్ణవ
 భిఃషడ్భిఃసంగుణ్యనవభిఃపృతేసతిశిష్టంశంకఃశదేవపూర్వాగతమేవా
 యిఃగజైఃగృహభిర్విభజేద్యదిదిక్పతిరింద్రాదిదిగీశోభవతి.

అ || గృహముగట్టేస్థలములకు-ధనము- ఋణము-వారము-దినము-నక్ష
 త్రము-ఆయుము-ఆయుస్సు-అంశము-దిక్పతులనెడనవవర్ధగణితక్రమము

నుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥గృహముగ శ్చేప్ర దేశముయొక్క నిజపునుకొలిచి
 ఏర్పడినసంఖ్యచే వెడల్పు సంఖ్య నుగుణించ నాసంఖ్యకు యే శ్రీకృతపదము
 ను నామంబగు- అట్టియే శ్రీకృతపదసంఖ్య నుముందు వ్రాయగలసంఖ్యలచే
 తొమ్మిదిమారులుగుణించితొమ్మిదిమారులు భాగహరించగమితసంఖ్యలు
 ముందు జెప్పినధనము నాదినవవర్గలగు-అట్లువర్గజ్ఞాపకములకై పైనవ్రా
 యబొయ్యేసంఖ్య లొకమొదటి ముంకెగుణకమనియు - రెండవయంకెహ
 రణమనియు దెలుసుకొనిగణి చిరేనినవవర్గగణితమేర్పడును-గుణ-౨-హర
 ౧౨-ధనం-౩-౨-ము-౯ ౭-వార-౬ - ౩౦-ది-౨ - ౨౭-న-౯-౨-౬-౯-౧౨౦-
 వయస్సు-౬ - ౯-అంశము-వ-అలవయస్సంఖ్యను-౨-౮ భాగహరించగ శేష
 ముదిక్ప తియనియెనుంగవలయు ననుట.

౨౪౪ || అ || పూర్వోక్తధనాదీనాం ప్రత్యేకఫలాన్యాహ॥మూ॥యేత్రే
 పూర్వపదంపునశ్చగుణయేన్నాగాది వాక్యోద్యయాతద్వాక్యాంతిమసం
 ఖ్యయైవవిభజేద్ద్రవ్యాదిశేషైర్లభేత్ | కతుశ్చేదధికం ధనంశుభమృ
 తాద్యద్యల్పమర్థోశుభం యద్యామోవిషమశ్శుభశ్శుభఫలావారాశ్శు
 భానాంయది॥ వ్యా || యేత్రకతి॥యేత్రేగృహభూమీపూర్వపదంతయా
 మేనవిశాలగుణితంపదంనాగాదివాక్యోద్యయానాగాదివాక్యేతద్యయా
 ప్రధమసంఖ్యయాపునశ్చగుణయేత్తద్వాక్యాంతిమసంఖ్యయానాగాది
 వాక్యేఅంతిమసంఖ్యయైవవిభజేత్ అయమాథాఃపూర్వపదమష్టశిఃసంగు
 ణ్యద్వాదశభిర్విభజేత్ ఎవంసర్వత్రాప్యూహ్య తథాచననిశేషైఃప్ర
 వ్యాదిధనమునాదికంలభేత్ ధనమృతాంతాధికంచేత్ - తుశ్చేదధికంపదేశు
 భంయుతాదధాఃఅల్పంయదిఅశుభంతయాఃషమశ్చేచ్ఛుభంసమశ్చేదశు
 భిత్యర్థాల్లభ్యతేశుభానాంశుభగ్రహానాంసంబంధినో వారాశ్శుభఫలా
 శ్శుభఫలదాభవంతి.....

అ || పూర్వశ్లోకమునజెప్పినధనము నాదులకు ఫలమునుజెప్పుచున్నా
 డు॥తా॥ ఉక్తక్రమంబుగగుణక భాగహరములుమాడగధనసంఖ్య - ముణ
 సంఖ్యకంటెయెక్కువాయెనేగృహపతికిశుభమగు- తక్కువాయెనేనియ
 శుభమగు - ఆయ సంఖ్య బేసిగనున్నశుభమగు - శుభగ్రహవారములు
 శుభకరంబులగుననితాత్పర్యము,.....

౨౪౫ || అ || క్రమప్రాప్తస్యగణితాగతనక్షత్రస్యఫలమాహ,,****
 మూ॥ అత్తయోద్ధృహభాంత మేనగణయేద్ద్యద్వచ్చతారాబలంచా

త్వక్షుంశ్చహంభయదేకమశుభంతాతీయభంస్వక్షయః! దుఃఖంస్యాద్య
దిపంచమంధనదంకతుభవేత్సప్తమమైత్రేపుత్రకరాస్సహగృహ
పతేరేవేతరాస్తారకాః॥ వ్యా॥ ఆత్మత్యోదితి॥ తారాబలంబద్వత్తారాబ
లేయధాత్వక్షుమాభ్యనిశ్చినక్షప్రవర్తంతంగణయేత్ - తద్వదాత్మ
త్యోత్స్వజన్మనక్షత్రమారభ్యగృహభాంశంగణితాగతగృహనక్షత్రప్ర
వర్తంతంగణయేత్ - ఎవంచసఃఆత్మక్షుంశ్చహంభయదేకమశుభం
యదిగృహపతేరశుభంతాతీయభంబద్వత్తారాబలంబద్వత్తారాబ
దిస్వక్షయః-స్వస్వగృహపతేక్షయఃనాశఃస్మాత్ - పంచమంబద్వత్తారాబ
స్మాత్సప్తమంచేత్కర్తునిధనదంకమరణప్రదంస్మాత్ఇతరాశ్యతీయపంచ
మసప్తమాఠిరిక్తాస్తారకాస్తయైత్రేగృహభూమకాగృహపతేఃపుత్రకరాః
సంతానకరాభవగతి*****

అ॥ ఉక్తగణితక్రమంబునవచ్చినగృహనక్షత్ర ఫలమునుజెప్పుచున్నా
డు॥ శా॥ శనజన్మనక్షత్రముమొదలుగృహనక్షత్రమువరకులెక్కబెట్టియతా
సంఖ్య నుతోమ్మిదిచేభాగహరించ గతననక్షత్రముగృహనక్షత్రమేకమా
యెనేనియశుభకరంబనియు - జన్మనక్షత్రమునకుగృహనక్షత్రముమూడు
వది - అయిదవది - ఏడవది - యాయెనేనివగు సగహశము - దుఃఖము - మరణ
ముగలుగు - నాలుగు - ఆరు - ఎనిమిది - తొమ్మిదిసంఖ్యలగల్గదైనశుభపుత్రక
రంబులనియును తాత్పర్యము.

౨౪౬॥ అ॥ రాశ్యంతగణఫలమాహ॥ మూ॥ రాశ్యంతంగణయేగృహ
స్వగృహిణోరాశ్యాదితత్ఫలంనిస్సంతానకరప్రకొణిలయంద్విద్వా
దశోన్దర్థకృత్ । షష్ఠాష్టాఖ్యగృహంసదాకలహదంచా న్యే శుభారాశయో
దంపత్యోరపియత్ఫలంపరిణయేకర్తుగృహేతత్ఫలమ్ ॥ వ్యా॥ రాశ్యంత
మితి॥ గృహిణోయజమానస్య-రాశ్యాదిజన్మ రాశిమారభ్య-గృహస్యరా
శ్యంతంగణయేత్ ఏవంచసతిప్రకొణిలయంగృహిణః గాశేఃపంచమం - న
వమంచేత్ - నిస్సంతానకరం-ద్విద్వాదశశగృహిణోరాశేద్వితీతౌద్వా
దశశ్చ అన్దర్థకృత్ - షష్ఠాష్టాఖ్యగృహంషష్ఠగృహమష్టగృహంచకలహ
దం - అన్యేఉక్తాఠిరిక్తాః రాశయః-శుభాఃకింబహునా - పరిణయేవివాహ-
దంపత్యోగ్యదృశ్యఫలముక్తంతత్ఫలంతత్ఫలం-కర్తుయజమానస్యగృహే-
గృహవిషయేపి ప్రప్తవ్యమిత్యర్థః.

అ॥ గృహరాశ్యంతగణనఫలమునుజెప్పుచున్నాడు *****

తా || యజమానునియొక్క జన్మ రాశి మొగలుగ్మ హారాశివరకు గణన జేయగగ్మహపహారాశికిగ్మహారాశి అయిదవది - తొమ్మిదవదిగానున్న నిన్నం తానకరంబగు- ౧ - వది - ౧-౨ - వదిగానున్న పీడాకరంబగు - ౬ - వది - ౮ - వదిగానున్న కలహప్రదమగు శేషంబులు శుభకరంబులగు- నాటియువివాహవిషయమైదంపతులకు జెప్పబడి యున్న ఫలంబు లన్నియునిచటగ్మహపిషయమైంఘూహ్యంబులనియును తాత్పర్యము. *****

౨౮౨ || అ || గణితాగతదివసాంశానాంక్రమాత్ఫలాన్యహా || మూ || రిక్తాశూన్యకరాలమానిధనదామాసాదిరాతిప్రదాతచ్ఛేషస్తిథయశ్శుభాగ్మహపతెరంశస్యజేదంఫలం | నాశోవృద్ధికరశ్శుభశ్చనిలయదాహూమ్మతిస్తస్కరఃపుత్రోగోధనమిష్టపుష్టిరనిశం గేహేనవాంశాఃక్రమాత్ || వ్యా || రిక్తాగ్ని || రిక్తారిక్తతిథయఃగ్మహపతేశూన్యకరానాశప్రదాభవంతి- అమాఅమావాస్యా-నిధనదామరణప్రదా-మాసాదిశుక్లప్రతిపత్-ఆశ్లేషప్రదాపీడాకరీ-తచ్ఛేషాఃక్తారిక్తాస్తిథయఃశుభాః- గ్మహపతేగంశస్య - ఇనంవక్ష్యమాణంఫలంజ్ఞాతవ్యం గేహేగ్మహవిషయేప్రథమనవాంశోనాశఃనాశకరః- ద్వితీయోవృద్ధికరఃతృతీయశ్శుభోలక్ష్మీప్రదః- చతుర్థో-దాహఃదహనదః-పంచమోహృతిఃశుభతికరఃషష్ఠస్తస్కరఃచోరభయదః-సప్తమఃపుత్రఃపుత్రప్రదః-అష్టమోగోధనంపశుధనకరః-నవమః- ఇష్టపుష్టిగానౌరథసేద్ధికరః-నవాంశాఃక్రమాత్-ఉక్తరీత్యాఅనిశం సతతం-నిలయగ్మహేడుక్తఫలదాభవంతీత్యథః || *****

అ || పూర్వోక్తగణితక్రమమున నేవడినదివసమునకును అంశమునకును ఫలముల జెప్పుచున్నాడు || తా || గణితము జేయగ శుక్లపాడ్యమియ్యినగ్మహపతికి నాశము-రిక్తతిథులయినమరణముఅమావాస్యయ్యినపీడయుగలుగుననియు-మరియుగ్రహపతినవాంశమునకుగ్మహనవాంశము- ౧ వదిగానున్నయశుభంబును- రెండవదిగానున్న వృద్ధియు- మూడవదిగానున్నస- పదయు- నాలవదిగానున్నగ్మహదహనము- ౫-వదిగానున్నమరణము- ౬ - వదిచోగభయదము- ౭-వదిపుత్రప్రదము-౮-వదిపశుధనప్రదము-౯-వదియిష్టసేద్ధికరంబునగునని తాత్పర్యము. *****

౨౮౩ || అ || గణితాగతాయుషఃదిక్పతీనాంచఫలమాహ || మూ || ఆయుషష్ట్యధికంశుభంగ్మహపతేహీనంతుహానిప్రదంసౌభాగ్యంసురరాడ్మహస్యదహనంవహ్నిర్యమోమంగళం | రక్షశ్శత్రుభయంపశుంజలపశుఃకు

ర్యాన్తరుచ్చంచలంధాన్యంయక్షపతిశ్శివశ్శివమిదంస్యాద్దిక్పతీనాంఫలం ||
 వ్యా || ఆయురితి || ఆయుఃగణితాగతాయుఃపజ్జ్యధికంచేత్ గృహపతేర్యజ
 మానస్యశుభంభవేత్ హీనంషష్ఠిసంఖ్యాన్యూనంచేత్ వానిప్రగమితిఅథది
 క్పతీనాంఫలం- సురరాట్ ఇంద్రశ్చేత్ గృహపతేస్సౌభాగ్యం - వహ్నిశ్చే
 ద్గృహస్య దహనం-యనుస్తుఅనుంగళం-రక్షునిర్ ఋతిః || ౧ || నైర్ ఋత
 యాశురక్షుసీత్యమరఃశత్రుభయం-జలపతిర్వరుణః || ౨ || యాదసాంపతిర
 పృథిరిత్యశురః-వశుంగోలాభః-మరుద్వాయుః- చంచలంస్థానచలనం- య
 క్షపతిఃకుబేరోధాన్యంశివః ఈశానః శివంసుంగళంకుర్యాత్ || ౩ || శ్వశ్చే
 యసంశివంభద్రంకల్యాణంసుంగళంశుభమిత్యమరః- ఇదమేవదిక్పతీనాంఫ
 లంస్యాత్ .*****

అ || ఆయుదిక్పశులకుఫలములజేష్ఠుచున్నాడు || తా || గణితముజేయ
 నేపడిన-ఆయువుయొక్క-సంఖ్య-౬౦-యింటికియెచ్చుగానుండేనేనిగృహ
 పతిశుభకరంబగును-౬౦-యింటికితక్కువగానుండేనేహానికతంబగు-గణిత
 మువలననేర్పడినయింత్రాద్యష్టదిక్పతులువరుసగసౌభాగ్యము-గృహదహ
 నము-అశుభము-శత్రుభయము- పశులాభము- స్థానచలనము- ధాన్యము-
 శుభముఈయొకమిదివిధఫలములగుగజేయుదురనితాత్పర్యము.***

౨౦౭ || అ || అథచైత్రాదిమాసానాం క్రమాత్ ఫలమాహ || మూ || చై
 త్రాద్యాః క్రమశశ్శుభంబహుధనంవృశ్యంచగోనాశనంగోలాభంసు
 తనాశనంత్వనశనంసంపూర్ణసౌఖ్యంసదా ధాన్యంవహ్నిభయంజయం
 బహుసుఖంస్తంభప్రతిష్ఠాగమేకున్యస్తద్గృహిణశ్శుభోప్యశుభకృత్తాసో
 మలాభోయది || వ్యా || చైత్రాద్యాః ఇతి || చైత్రాద్యాః-చైత్రాదిద్వా
 దశమాసాః-స్తంభప్రతిష్ఠాగమేస్తంభప్రతిష్ఠాకాలైక్రమశఃతత్తత్ఫలాని
 కున్యూరితినంబంధః-యథాచైత్రమాసశుభంవైశాఖోబహుధనం-జ్యే
 ష్ఠోవృశ్యం-ఆషాఢోగోనాశనం-శ్రావణోగోలాభం-భాద్రపదస్సుత
 నాశనం-ఆశ్వయుజఃఅనశనమన్నాభావం-కార్తీకస్సంపూర్ణసౌఖ్యం
 మాగఃశీషోధాన్యంపౌషంవహ్నిభయం-మాఘోజయం-ఫాల్గునోబహు
 సుఖమితిశుభోపిచలాభోమాసః-అధికమాసోయదితద్గృహిణఃతద్గృహ
 పతేరశుభకృద్భవతి,

అ || చైత్రాదిద్వాదశమాసములకుఫలములజేష్ఠుచున్నాడు || తా || చై
 త్రమాసముమొదలుఫాల్గునమాసమువరకు-౧౨-మాసములలోగృహమున

కుస్తంభప్రతిష్ఠజేసిరేనిక్రమముగ-శుభము-అధికధనము - మరణము-పశు
నాశము- పశులాభము-పుత్రనాశము- అశనాభావము. సంపూర్ణముఖ
ము-భాన్యము-అగ్నిభయము-జయము-బహుసౌఖ్యము-ఈర్ష్యాదశవిధఫల
ములుగలుగుననియు - ఈమాసములలో శుభకరంబైనమాస మధికమాస
ముగానుండెనేనినదియునశుభకరంబని తాత్పర్యము||*****||

౨౫౦||అ||చరరాశ్యాదితసూర్యఫలమాహ||మూ|| తిక్తాంశుశ్చరరా
శిగః స్థిరగతోవాప్యథాకృత్సర్వదామృత్యుస్సాన్యద్విశరీరగోగృహపతేః
స్తంభప్రతిష్ఠాగమే|వారావాతని నెశయోరనలదౌక్షీ-శ్శశీశోకకృత్సర్వః
పుత్రకృదథాదౌగురుభృగూజ్ఞః స్థైర్యకృత్సానుజః ||వ్యా||తిక్తాంశురితి ||

తిక్తాంశుఃసూర్యఃచరరాశిగోవాస్థిరరాశిగతస్థిరరాశిగోవా-సర్వదాఅ
థాకృత్సర్వవతి- స్తంభప్రతిష్ఠాగమే స్తంభప్రతిష్ఠాకాలే - సూర్యోద్వీశరీరగః
ద్విస్వభావరాశిగతశ్చేత్-గృహపతేఃమృత్యుఃసాన్యత్-అథవారిఫలమాహ
అరని నెశయోఃఆరోగారకఃసనేశః సూర్యఃతయోర్వారౌకుజ భానువా
సరౌ-అనలదౌ - ఏతద్వారద్వయే స్తంభప్రతిష్ఠాచేత్తద్గృహందగ్ధంభవేది
త్యర్థః - ఊణిశశీక్షీణేందువార ఇత్యర్థఃశోకకృత్ - పూర్ణఃచంద్రఃపూర్ణే
ందువాసరః - పుత్రకృత్ గురుభృగూగురుశుక్రవారౌఅర్థదాసంపత్కరౌజ్ఞః
బుధవాసరఃభానుజఃశనివాసరశ్చస్థైర్యకృత్-చిరకాలస్థితికాఠిణావిత్యర్థః

౨౫౦||అ|| చరరాశ్యాదితసూర్యఫలమునుజెప్పుచున్నాడు||తా||గృ
హమునకుస్తంభప్రతిష్ఠజేయునమయమునసూర్యుడుచరస్థిరనామాంకిత
ములగులగ్నములయందున్నధనప్రదుడగు - ద్విస్వభావలగ్నగతుండైయు
న్నగృహపతికిమృత్యుకరుడగు - భాన్వంగారకవారములయందు స్తంభప్ర
తిష్ఠచేయబడినగృహమగ్నిదగ్ధమగు - ఊణిచంద్రవారముదుఃఖప్రదమగు -
పూర్ణేందువారమునుపుత్రప్రదమగు - గురుభృగువారములుసంపత్కరం
బులగు-బుధశనివారములుస్థిరకరంబులగుననుట.

౨౫౧||అ|| అథలగ్నఫలాన్యాహ||మూ|| సూర్యాంగారకలగ్నవర్గర
హితంసర్వంస్థిరంశోభనంలగ్నంవాద్విశరీరవత్సగృహిణోలగ్నంచరంచం
చలం | సూర్యాంగారకలగ్న మప్యథశుభంసౌమ్యగ్రహైస్సంయుతంసౌ
మ్యైర్వాయదిపీక్షితంసుఖిభిఃప్రారాస్త్రిషష్ఠాయుగాః || వ్యా||సూత్యే
తి|| సూర్యాంగారకలగ్నవర్గరహితంసూర్యాంగారకయోఃలగ్నే సింహ

వృశ్చికే-తయోర్వర్గంషడ్వర్గంచ తాభ్యాంరహితం - సర్వంస్థిరంశోభనం -
కి చద్విశరీరద్విస్వభావమపి - లగ్నంగృహిణఃఅత్ర స్తంభప్రతిష్ఠాయాం
శుభం - చరంచరలగ్నంశేత్ చంచలంచలనప్రదంభవేత్ అథవాసూర్యాం
గారకలగ్నంసంహంవృశ్చికమపిసౌఖ్యగ్రహైస్సంయుతంయుక్తంచేచ్ఛు
భం-అథవాసుబలిభిఃఅధికబలయుక్తైస్సమైఃశుభగ్రహైఃవీక్షితందృష్టం
వాయదిశుభం-అథవాక్రూరాఃపాపగ్రహఃత్రిషష్ఠాయుగాఃలగ్నాత్ప్రి
ష్ఠమైకాదశస్థానగతాయది-తదావాసూర్యాంగారకలగ్నంశుభంభవతి ||

అ || లగ్నఫలములజెప్పుచున్నాడు || తా || సింహ-వృశ్చికలగ్నములును
వానిషడ్వర్గలుంగారకతక్కినస్థిరలగ్నములును - ద్విస్వభావలగ్నంబులును-
స్తంభప్రతిష్ఠకుశుభకరంబులగును - చరలగ్నముచాంచల్యమునిచ్చు-మఱి
యునిషిద్ధములయినసింహ - వృశ్చికములుశుభగ్రహముక్తములైయున్న
ను-అధికబలయుక్తములగుశుభగ్రహములచేజూడబడుచున్నను - పాపగ్ర
హములు - ౩-౬ - ౧౧ - ఈస్థానములయందుండిననపుడీలగ్నములుశుభక
రంబులగుననితాత్పర్యము.

౨౫౨ || అ||అథనక్షత్రాణాంతిర్యగధోధ్వంశముఖిత్వందశయంతే
సారత్రప్రతిపినియోగమాహ||మూ||పాష్టాదిత్యకరత్రయార్యశశభృన్త్రి
తద్వయాభ్యాశ్శుభాఃస్య స్థిర్యజ్ఞుఖితారకాగృహవిధోముఖ్యానవాధో
ముఖాః | కూపాదౌతుపేత్సద్విదైవదనుజాహ్యగ్నిప్రేపూర్వాంతకాశ్చే
సాస్తూధ్వంశముఖాభిధానవశుభావృత్తాదిసంస్థాపనే||వ్యా || పాష్టే||పా
ష్టాదిత్యకరత్రయార్యశశభృన్త్రితద్వయాభ్యాః | వేదపునర్వసూహస్తది
త్రాన్వాత్వశ్చినీహృగశీమానూరాధాజ్యేస్తాభ్యాః - నవతిర్యజ్ఞుఖితార
కాః - గృహపథోస్తంభప్రతిష్ఠాయాంశుభాస్సవ్యః - పితృద్విదైవదనుజా
హ్యగ్నిప్రేపూర్వాంతకాః మఘావిశాఖామూలాశ్చేమాకృత్తికాపూర్వ
ఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రాభరణ్యఃనవాధోముఖాస్తారకాః కూ
పాదౌకూపవాపీతటాకాదిఖనకర్తృణిముఖ్యాః- శేషాస్తపుష్యాద్రాశ్ర
వణోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రాశతభిషగ్రోహిణీధనిష్ఠాః- నవోధ్వంశము
ఖాభిధాస్తారకాఃవృత్తాదిసంస్థాపనేశుభాః||

అ || నక్షత్రములకుతిర్యజ్ఞుఖాధోముఖోధ్వంశముఖిత్వములను వానికి
ఫలములనుజెప్పుచున్నాడు || తా || ఆశ్వినిమొదలురేవతివరకునిరువదియేడు
నక్షత్రములదెలుసుకొనుటకీక్రిందవ్రాసుబడియున్ననక్షత్రజ్ఞాపకంబుల

గుసంఖ్య లక్షేత నాసంఖ్యా వాచ్యనక్ష త్రములదెలుసుకొనవలయు - నక్ష
త్రజ్ఞాపకంబులగు సంఖ్యలు-౧-౫-౭-౧౩-౧౪-౧౫-౧౭-౧౮ - ౨౭ - ఈసం
ఖ్యా వాచ్యంబులగు తిర్క్కుజ్జుఖనక్ష త్రములు స్తంభ ప్రతిష్ఠకుశుభకరంబు
లనియు - ౨-౩-౯-౧౦-౧౧-౧౬ - ౧౯ - ౨౦ - ౨౫ - ఈసంఖ్యా వాచ్యంబు
లగునధోముఖనక్ష త్రములు-బావులు-గుంటలు-చెరువులు మొదలయిన వా
టినిత్రోవ్వుటకు శ్రేష్ఠములనియుర-౬-౮-౧౨-౨౧-౨౨-౨౩-౨౪-౨౬ -
ఈసంఖ్యా వాచ్యంబులగు సూర్యముఖనక్ష త్రములు - ౯ - దిన్నివనము
లు పైర్లు మొదలయిన వాటినిస్థాపించేయెడల శుభకరంబులగుననుట

౨౫౩|| అ|| పూర్వంసామాన్యేన స్తంభ ప్రతిష్ఠానక్ష త్రాణ్యక్వాదా
నీంవి శేషేణనిరూపయతి|| మూ|| నాన త్యాచితి రేవతీకరగురు శ్రోణత్రయేం
దూస్తరామి త్ర త్వష్ట్ర విధాతృభేష్ఠసుతదాస్తంభ ప్రతిష్ఠార్థదా| యన్ని
ర్వాణగృ హేశదేశవివరే స్తంభ ప్రతిష్ఠాంశుభాంకృత్వాశద్గ్రహసంయు
తాన్యభవనంకార్యంతథాతద్యుతం || వ్యా|| నాన శ్యేతి|| నానశ్యః అశ్వినీ -
ఆదితిః పునర్వసూ - రేవతీ ప్రసిద్ధా - కరోహస్తః - గురుః పుష్యః శ్రోణత్ర
యంశ్ర వణపనిష్ఠాశతభిషజః-ఇందుః కృగశీర్గ్నిం - ఉత్తరాశ్రయం-మిశ్రమ
సూరాధా - త్వష్ట్రాచిత్రా- విధాతారోహిణీ - ఏశేషుపంచదశనక్షత్రేషు
స్తంభ ప్రతిష్ఠా-సుతదాపుత్రదా - అర్థదాసంపత్క-గాచ-యన్నిర్వాణగృ
హేశదేశవివరే - యత్ నిర్వాణగృహంతస్య ఈశదేశః ఈశాన్యదిక్ - త
స్యాందిశి-వివరేగర్తే-శుభాం స్తంభ ప్రతిష్ఠాంకృత్వా- తదనంతరం-తద్గ్రహ
సంయుతాన్యభవనంతద్గ్రహేణసంయుతంయుక్తం - అన్యభవనంగృహం
తరంకార్యం - నిర్వాణవ్యంతథాతద్యుతంగృహంతరమపికార్యం - ప్రథమ
గృహస్తంభ ప్రతిష్ఠాయామేవముఖ్య నక్షత్రాదివిశేషవిచారః - నతుప్రతి
గృహస్యాపీత్యాశయః,

అ|| పూర్వశ్లోకమందు సామాన్యముగా స్తంభ ప్రతిష్ఠకునక్షత్రముల
జేష్ఠిహుజలవిశేషనక్షత్రముల జెప్పుచున్నాడు|| తా|| అశ్వి - పున-రే-హ-పు
ష్య - శ్ర-ధని-శత-మృ-ఉత్త-ఉషా-ఉభా-అనూ-చి-రో-ఈ-౧౫-నక్షత్రము
లుపుత్రకరంబులునుసంపత్కరంబులుననియు-ఆస్తంభమునుతానుకట్టబొ
య్యెడిగృహమునకీశాన్యదిక్కుననొకశల్లము త్రవ్వించుప్రతిష్ఠజేసిపిన్దు
టగృహనిర్మాణముజేయవలయుననియు - ఇట్లునిర్మితమైనగృహముతోమ
జల నెన్నిగృహములుగానినిర్మాణముజేయునెడలలగ్నాదివిచారములనా

వశ్యకములనియును తాత్పర్యము.

౨౫౪ || అ || వాస్తుపురుషస్థితీక్ర మమాహా||మూ||మాసేషుక్రమశస్త్రీ
 ముత్రిమనదాప్రాచీనభస్యాదితఃస్వోపాదేయమహీషువాస్తుపురుషస్త
 ద్వామశాయాభవేత్ || త్యక్తాతచ్చరణేక్షణస్తకకుభౌతత్వస్థమూర్ధస్థది
 క్చాలాస్వేపిషిషీపేత్తదుదరేశంకుంఠంధోక్తంసుధీః || వ్యా||మాసేష్వితి ||
 వాస్తుపురుషఃక్రమశోవత్సమూనిప్రకారేణప్రాచీనభస్యాదితఃప్రాచీ
 మారభ్యమాసేషుభాద్రపదమారభ్యేభ్యర్థః - త్రిముత్రిమమాసేషుసదా
 తిష్ఠతి - అయమేవాశయః - ప్రాచ్యాంభాద్రపదాశ్వయుజకార్తికేషు - త
 తఃపక్షిణస్యాంమార్గశీర్షపాషమాఘేషు - ప్రతీచ్యాం - ఫాల్గునచైత్రవైశాఖే
 షు - ఉదీచ్యాంజ్యేష్ఠాషాఢశ్రవణేష్వతి - స్వోపాదేయమహీషుస్వస్వో
 పాదేయాంయమహ్యఃతానువామశాయానామభాగశాయాభవేత్ -
 తచ్చరణేక్షణస్తకకుభౌతస్య వాస్తుపురుషస్య చరణేక్షణస్థేయకకుభౌది
 శౌతే || ౧ || దిశస్తకకుభఃకాష్ఠాత్త్యక్తమరః - త్యక్తావిహాయతత్వస్థమూ
 ర్ధస్థదిక్చాలాను - తస్య వాస్తుపురుషస్య పృథ్వీమూర్ధోక్షియేదిశౌన్దత
 యోయాశ్శాలాగృహః తాస్వేవతదుదరేశన్తద్యభాగపవ - సుధీర్వి
 ద్వాన్ - యథోక్తంశాస్త్రోక్తౌత్కారిత్యంపిషిషీపేత్సాపయేత్ ||****

అ || వాస్తుపురుషుంబుడెడిక్రమమునః దానికిఫలమునుజేప్పుచున్నాడు
 || తా || వాస్తుపురుషుంబుభాద్రపదముమొదలు - ౩ - మాసములుతూర్పుతల
 గానున్న - మార్గశీర్షముమొదలు - ౩ - మాసములురక్షిణిరెన్నుగాను
 న్ను - ఫాల్గునముమొదలు - ౨ - మాసములుచిత్రావతిగలగానున్న - జ్యేష్ఠ
 మాసముమొదలు - ౩ - మాసములవశకుగ్గిరిగిన్నగానున్న - యెడమవ
 క్కుగానుల్లిశయనించియుంచున్నాడు - గుహనశనిపాదములున్నదిక్కును
 న్నునేత్రములచూపున్నదిక్కునున్ను - నదిగుహశిరస్సునువీపునున్నది
 క్కులయందుతాగట్టెడుగృహమునకుమధ్యభాగమునశాస్త్రప్రకారము
 గళంకుస్థాపనజేయవలయుననితాత్పర్యము ||*****

౨౫౫ || అ || శంకులక్షణమాహా||మూ||శిచ్చంపంత్రివిధంవిభజ్యసమ
 శశ్చోద్వానిభాగత్రయేష్యష్టాశ్రంచతురశ్రమవ్రణమృజుంచానశ్ర
 మేవంవిధం | సర్వేషాంచవితస్త్రీమాత్రమవధిఃస్వణాదిరత్నాన్వితంగం
 థాద్యైరభిపూజితంశుభదినేశంకుంఠ్యసైన్యంగళైః || వ్యా || తదితి || సర్వే
 షాంసర్వవశానాంవితస్త్రీమాత్రంద్వాదశాంగుళమాత్రమవధిఃప్రమా

ణం॥ని॥విత్ స్తి ద్వా దశాంగుళమిత్యమరతచ్ఛకుం ద్వాదశాంగుళపరిమి
తశం కుంస మా శఃఅన్యూనాధికంయథాతథాత్రివిధంవిభజ్య - ఊర్ధ్వార్ధా
దిభాగత్రయేఊర్ధ్వసుధ్యమాధోభాగేః - ఊర్ధ్వభాగే - అష్టాశ్ర - అష్టా
అశ్రయఃకోణానియస్య తం - మధ్యమభాగేచతురశ్రం - అధోభాగే అన
శ్రంఃకోణంవత్తులం కారమిత్యర్థః - కించఅప్రణఃకోటరాజగహితం -
ఋజుంబలవక్రం - ఏవంవిధంక్రలక్షణసంపన్నం - శంకుంగంధాద్యైఃగం
ధపుష్పాక్షతైరభిపూజితంకృత్వా - స్వర్ణాదిరత్నాన్నితేసువణాప్రవా
ళమాక్తికాదినమన్నితేగతః - ఇతి శేషః - మంగలైఃసంశతూర్యఘోషైఃశు
భాది నేపూర్వోక్తలక్షణసంపన్నైశుభదివసెన్య సేత్ నిక్షిపేత్,

అ॥ శంకులక్షణమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ బ్రాహ్మణానిన మస్తవ
ణాంబులవార్చను - తొట్ట - ముడి - వలపు లేకయుండెడు ప్రమాకునజా నెడుపాడ
వున నెక మేకు నేర్పరచియూ మేకునునమాంశములు గా - ౩ - భాగములు చేసి
అందు మొదటి భాగమునుగుండుగనున్న - మధ్యమ భాగమును - ౪ - మూలలు
గలదిగానున్న - కొన నేనిమిదిమూలలుగలుగునట్లు జెక్కి దానిస్వర్ణగత్న
దులతోనున్నపల్లమునశుభనక్షత్రలగ్నయుక్తమగుదివసంబునమంగళవా
ద్యఘోషలతోడనాటవలయునని తాత్పర్యము,

౨౫౬॥ అ॥ శంకుప్రక్షేపణస్తానాన్యాహ॥ మూ॥ వాపీకూపతటాక
సేతుపరిపూస్వే తానుభి త్తేరధోభి త్తీనామపిబాహ్యాదేశనిక పేసర్వత్ర దే
వాలయే । భి త్తీనామపిచాంత శేచనిలయోన్యాణాంపశూనాంసదాతావస్తా
లగృహస్థితిగృహపతేర్యజవచ్చశంకుస్థితిః॥వ్యా॥వాపీతి॥ వాపీకూపత
టాక సేతుపరిపూను-పతాను-భి త్తేఃకుద్యస్య॥ని॥భి త్తీస్త్రీకుడ్యమేడూకమి
త్యమరః - అధఃఅధోభాగే - సర్వత్ర దే వాలయేసకలదేవతాహందిరేషు-భి
త్తీనాంబాహ్యాదేశనిక పేబాహ్యాదేశసమీపే - నహాణాంమనుష్యాణాంప
శూనానిలయేచభి త్తీనామంతరేమధ్య దేశపవ-శంకునిక్షిపేదితి శేషః -
శంకుస్తాపనఫలమాహ-శంకుస్థితిఃయావత్ గృహపతే ర్యజమానస్య శావ
త్కాలగృహస్థితిః - తావాన్కా-లోయస్యాస్స తావత్కాలాగృహేస్థితిః
చిరకాలస్థాయినంశంకునిక్షిపేదిత్యాశయః.

అ॥ శంకుపునుస్థాపించుటకుస్థలమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ బావి - చెరు
వు - కుంటలు - నేర్పరచెడి సమయమున చాటికట్టలక్రిందను జేవాలయము
లుగట్టెడుసమయమున ప్రాకారమునకు వెలపటసమీప ప్రదేశముననున్న

పశువులకొట్టముగృహనిర్మాణముజేయు నెడలతామేర్పరచుకొనియున్న ఆయుమునకువాధ్యస్త దేశమందును శంకుస్థాపనజేయ వలయుననియును - మఱియుశంకువుయెంత కాలమువరకునుండునోఅంతకాలమూగృహపతి సౌఖ్యముగనుండునుగానబహు కాలముండదగిన మ్రాకుచేశంకువు నేర్పరచవలయుననితాత్పర్యము.

౨౫౭ || అ || అథశంకుగృహ దారుణాం శుభాశుభవృక్షనిర్ణయమా హ || మూ || కారంజాజునసాలనీపకుటజాఃపారాదమందాంకాచిలన్వవై నివముగ్ధవత్ర ఖదిరావృతౌశ్శుభాస్సన్తసు | త్యాజ్యాదగ్ధవిభీతకాన్ము హివటానిబాశ్చయేకంటకాలశ్వఙ్గాఽమ్రకపిఠ్ఠతాళవకుళప్లతౌలగస్త్యా దయః || వ్యా || కారంజేతి || కారంజాఃనక్తమాలా ఆంధ్రభాషాయాంకానుగ- అజునాఃకకుభాఃఆంధ్ర భాషాయాంనుద్ది- సాలాఃసజ-కాఃఆంధ్రభాషా- యాంపపెనీపాఃకదంబ- ఆంధ్రభాషాయాంకడప- కుటజాఃఆంధ్ర భాషా- యాంకొడిశపాల- పారా దాఃతాలవిశేషాః - మందారాఃపారిభద్రకాః వేణవన-వైనివాఃవంశాయుగ్ధవత్రాఃకోవిజారకాఃఆంధ్రభాషాయాం దేవకాంచనము - ఖదిరాఃప్రసిద్ధాఃపతేవృతౌస్సన్తసుగృహేషుశుభాః - అథాశుభవృతౌనాహ || త్యాజ్యాగ్ని || దగ్ధాః దగ్ధవృతౌఃవిభీతకాఃభూతా వాసాః - స్నహయః - ఆంధ్రభాషాయాం- జేముడు-వటః - నింబాః - పిచు మండాఃయేకంటకాఃకంటకిసూవృతౌస్తేఽలశ్వఙ్గాఃప్రసిద్ధాఃఅనూశ్చు తాః-కపిఞ్గాఃతాళాఃతాళవృతౌః- వకుళాఃకేసరాఃప్లతౌఃప్రసిద్ధాఃఅగ స్త్యాఃఆంధ్రభాషాయాం అవిశిష్టత్యాదయోవృతౌగృహేషుత్యాజ్యాః అ శుభాగ్నిత్యధః.*****

అ || శంకువునుస్థాపించుటకును-గృహముకట్టుటకును-శుభాశుభవృక్ష ములజెప్పచున్నాడు || తా || కానుగ - మద్ది-యే పెకడప-కొడిశపాల-శ్రీతాళ ముపారిజాతము-వెదురు-దేవకాంచనము-చండ్ర-ఇవిశుభకరంబులనియు కాలినచెట్లు-తాండ్ర-జేముడు-అత్తి-అశ్వత్థము-మామిడి-వాఙ్గి-ముండ్లగల చెట్లు- తాటిచెట్టు-అశోకము-వేపచెట్టు-జువ్వి-అగిశ-ఈచెట్లుఅశుభకరం బులనియును తాత్పర్యము,

౨౫౮ || అ || అథగృహాంతరిక్షనిర్ణయమాహ || మూ || ప్రాచ్యాంస్సా నగృహంచపాకసదనంవహ్నౌతునుప్రాయయోయామ్యాయాహథశస్త్ర సన్దగనుజేభుక్త్యలయఃపశ్చిమే | వాయువ్యాంపశుమందిరంశుభకరంభం

దారవేళ్ళోత్తరేనై వేదేవగృహం ప్రశస్తమఖిలంస్వస్వాయకార్యంసదా॥
వ్యా॥ప్రాచ్యామితి॥ప్రాచ్యాంశిస్సానగృహం-వహ్నోఽగ్నేయ్యాంపాక
సదనంపాకశాలా-యామ్యాయాం దక్షిణస్యాంసుప్త్యాలయః శయనగృ
హం-దనుజేనైర్ఋత్యాం-శస్త్రసద్వ-ఆయుధగృహం-పశ్చిమేప్రతీ
చ్యాంభుక్త్యాలయఃభోజనగృహం-వాయువ్యాంపశుమందిరం పశుగృహం
ఉత్తరేభందారవేత్తధనధాన్యాదిగృహం-తైవేఈశాన్యదిశిదేవగృహంగృ
హదేవతామందిరంనిమిత్తంచేచ్ఛుభకరంఽఖిలంస్సానాదినర్వగృహం-
స్వస్వాయంయథాతథాకార్యంచేత్-ప్రశస్తం-యస్యాంశియదాయఉ
క్తః-తస్యాంశితదామౌనకార్యమితిభావః॥

అ॥గృహములకుదిశ్చేదనమునుజెప్పచున్నాడు॥తా॥ఊర్పునస్సాన
గృహమును- ఆగ్నేయమునవంటయిల్లును-దక్షిణంబునపడకటియిల్లును-నిర్
ఋతిదిక్కుననాయుధగృహమును- పశ్చిమంబునభోజనగృహమును-వా
యవ్యమునపశువులగృహమును- ఉత్తరంబునబొక్కసగృహమును-ఈశా
న్యభాగమునపూజాగృహమును- నీవరుసనగట్టిరేనిమంగళకరంబులగునని
యునాయాగృహములశిల్పశాస్త్రానుసారముగనా యముదప్పక గట్టవల
యుననియునుతాత్పర్యము॥

౨౦౪॥అ॥అథశ్లోకద్వయేనరాజ్ఞాంనైమిత్తికగృహస్థానవివేకమాహ
మూ॥ఇంద్రాగ్నేరథశుంధనస్యసదనంఘాతతయమాగ్నేర్యర్థహందై
తేయాంతకయోఃపురీషసదనంపిద్యాగృహంమధ్యమేరక్షోవారుణయో
శ్చరోదనగృహంతోయేశవాయవ్యయోమథ్యేకామగృహంకుబేరమరు
తోఃకుర్యాత్సదాభూపతిః॥వ్యా॥ఇంద్రాగ్నేరితి॥ఇంద్రాగ్నేఃప్రాగా
గ్నేయదేశయోమథ్యే- మంధనస్యసదనందధిమంధనశాలాం-యమా
గ్నేఃదక్షిణాగ్నేయయోరంతరాళేఘాతం-వ్రీహ్యదిహననగృహం-దై
తేయాంతకయోఃనైర్ఋతిదక్షిణయోమథ్యే-పురీషసదనం-మూత్ర
పురీషోత్సరగృహం-రక్షోవారుణయోఃనైర్ఋతిపశ్చిమయోమథ్యే
విద్యాగృహం-తోయేశవాయవ్యయోఃపశ్చిమవాయవ్యయోమథ్యే
రోదనగృహం-కుబేరమరుతోఃఉదగ్వాయవ్యయోమథ్యేకామగృహం
క్రీడాగృహం-ఏవంఘాపతిఃరాజాసదాకుర్యాత్॥

౨౦౫॥మూ॥కౌబేరీశ్వరయోశ్చవైద్యభవనంశాశ్రేణయోస్సౌతికం
జ్యేష్ఠభ్రాతృసితృవ్యమాతృభవనంస్వస్త్వాద్యమేపశ్చిమే॥శాలానాముపరి

స్థితముభవనోష్ణవంవిచింత్యంబుధైరత్యుచ్ఛంసహనాతీనీచమథవాసో
వ్యంగ్యహంకారయేత్ ॥ న్యూ ॥ కావేరీతి ॥ కావేరీశ్వరయోఃఉదగీశానయో
మౌఢ్యే-వైశ్యభవచండోషధగ్ధహం-శాశ్రేశయోఃప్రాగీశాన్యయోర్న్య
ధ్యేసౌతికంస్త్రిణాంప్రసూతిగ్ధహం-స్వస్మాద్గ్ధహేత్ - యమెచక్షిణ
స్యాంపశ్చిమేచజ్యేష్ఠభ్రాతృపితృవ్యమాతృకాంగ్యహంకుశ్యాత్ - శా
లానాంగ్యహంకాండపరిస్థితేషుభవనోష్ణపిపవముక్తరీత్యాదియాదికంబు
ధైఃజ్యోతిశ్చాస్త్రజ్ఞైఃవిచింత్యంపిశేషేణాలోచనీయంఅత్యుచ్ఛం-అ
త్యంతోన్నతం-అతీహీనంఅశ్యంతప్రాస్వమపిగ్ధహంనకారయేత్-కింతు
సాక్ష్యంఅనతిప్రాస్వంఅనత్యుచ్ఛంచగ్ధహం-కారయేత్ ॥*****

అ॥ రెండు స్తోత్రముల చేత రాజుల నై మిత్ర గృహములకు స్థానముల నైష్ఠ్యము న్నాడు॥ తా॥ ప్రా॥ గా॥ గ్నేయదిక్కులకు మధ్య భాగంబున పెరుగుజిలుకుటకును-దక్షిణాగ్నేయమధ్య భాగంబున ధాన్యముదంపుటకును-నిర్ఘ్రితదక్షిణములకు మధ్య భాగంబున మూత్రాద్యత్సర్జనమునకును-నైర్ఘ్రితపశ్చిమంబులకు మధ్యంబున విద్యాభ్యాసమునకును- పశ్చిమ వాయవ్యములకు మధ్యంబున ఖింఛుటకును- ఉత్తర వాయవ్యములకు మధ్యంబున క్రీడించుటకును- ఈశాన్యోత్తరములకు మధ్యంబున నైద్యము జేయుటకును-ప్రాగీశాన్యములకు మధ్యంబున ప్రసూతికిని-గృహముల నేర్పరచవలయుననియు- తనయింటికి దక్షిణంబున నై నంబశ్చినుంబున నైనను-తనయన్న-పెత్తండ్రి-పినతండ్రి-తల్లివీరలకు గృహముల నేర్పరచవలయుననియుపై మిదగట్టించు నెడలగ్గి గృహములకు జేప్పబడిన క్రమంబున నే ఆయము మొదలగు లక్షణముల నాలోచింపవలయుననియు - మిక్కిలి సోపానములకు సాదాసామంతములు గట్టవలయుననియు నభిప్రాయము॥

అ-ం॥అ॥అథర్షజాన్యాయానాంక్రమాత్ఫలమాహ॥మూ॥ ఆయా

స్మృద్ధ్వః జఘానుసింహ శునకా ఉత్రాఖర్ఖ్యోగజః కాకోష్ఠేహిక్యతా
 ధ-తాంచ మరణంశశ్వజ్జయం చామయః రాజ్యం మఃఖకరంసదా శుభకరం
 తన్నిష్కలంచక్రమాశ్చ గాదిష్వపిసంయతాగృహపతేనః ద్యద్ధ్వః
 జాద్యైః సులం వ్యాః ఆయాశితేః ధ్వజఘానుసింహ శునకాశ్చ త్వారః ఉత్రా
 వృషభాఖ్యైః ఖరః ఖరాఖ్యైః గజః కాక ఇతి చ త్వారః ఎతేమిళిత్యా అష్టానా
 యాః స్మృః ధ్వజాద్యైః ధ్వజాద్యష్టాయాః క్రమాత్ ప్రాగాదిష్కప్రాగా

ద్యుష్టదిక్షుసంయుతాయుక్తాస్సంతః గృహపతేర్యజమానస్యఫలంతత్రద
నురూపంఫలంగద్యుః-యథా-ధ్వజాయఃప్రాచ్యాదిశి - కృతార్థతాంసు
నోరథసిద్ధిం-ధూమఃఆగ్నేయ్యాంమరణం సింహూచిక్షిణస్యాం-శశ్వత్
సర్వదాజయం శునకాయోనైర్ముక్త్యాంతమయంగోగం - ఉత్పాపశ్చిమే
రాజ్యం-ఖరోవాయవ్యాంమఃఖం-గజఉదీచ్యాంసదాశుభం - కాకాయఈ
శాన్యాంతన్నిష్ఫలంతస్యయజమానస్యన్నిష్ఫలంఫలాభావంకుర్యాత్ -ఏతే
ధ్వజాద్యాస్తోస్త్విక్తారిక్తస్థానసహితాపవడక్తఫలదాభవంతి-స్వస్థానేతు
సర్వైసత్ఫలదాపవేత్యవధేయం-స్వదిక్షుథాదాభివక్ష్యమాణస్వాత్ -
స్వస్త్వయికార్యంసదేతప్రాగుక్తత్వాచ్చేతిదిక్

అ॥ధ్వజాయము-మొకలగు నేనిమిదింటికిఫలముల జెప్పుచున్నాము॥తా॥
ధ్వజాయము-ధూమాయము-సింహాయము-శునకాయము-వృషభాయము-
ఖరాయము-గజాయము-కాకాయము-ఇవితొమ్మిది మొదలుగనీ శాస్త్రదిక్కు
వరకువరుసపప్పుకయుం జెనేనిగృహపతికి సత్ఫలంబులనిచ్చు-వరుసపప్పు
నేనిక్రమంబుగ-ఇష్టసిద్ధి-మరణము-జయము-రోగము-రాజ్యము-దుఃఖము-
శుభము ఫలాభావము-ఈఫలంబులగులుగ జేయుననుట॥*****॥

అ-౨౨౨॥ధ్వజాదీనాంస్వరూపంనిరూపయతి ॥మూ॥ పాదాధిక్యసమో
ధ్వజోయదిగజఃపాదేనహీనస్సమఃపాదోనౌవిషమోహరిస్తువిషమస్సాం
స్త్రిర్వృషాయోభవేత్-ధ్వాంతాయస్తుభవేచ్ఛకేవలసమస్సాధో-సమా
యఃఖరఃశ్వాయఃస్వాద్విషమస్తుపాథ-సుసమోధూమస్వదిక్షుథాదాః॥
వా॥పాదాధిక్యేతి॥పాదాధిక్యసమఃపాదేనాధిక్యసచాసౌసమశ్చపా
దాధిక్యసమః-సమసంఖ్యాకఃఆయామఃపాదాధిక్యైది-ధ్వజఃధ్వజాయః
స్యాత్-పాదేనహీనఃపకపాదన్యూనఃసమఃసమాయః-గజఃగజాయస్యా
త్విషమోవిషమసంఖ్యాకఃపాదోనఃపాదన్యూనశ్చేత్ హరిఃసింహాయఃవి
షమఃవిషమసంఖ్యాకాయామఃఅం ఘ్రిణాసహితస్సాంస్త్రిః-తేనసహేతితుల్య
యోగఇతిబహువ్రీహిః-పాదాధికోయంవృషాయోవృషశాయస్సాన్యత్
॥ని॥ పాదః పదంస్త్రిశ్చరణో స్త్రియామిత్యమరః కేవలసమః కేవలశబ్దేన
పాదాద్యన్యూనాతిరిక్తశ్చేత్-ధ్వాంతాయః కాకాయోభవేత్-అసమా
యోవిషమాయస్సాదశ్చేత్ ఖరః ఖరాయోభవేత్ విషమస్తుకేవలవిష
మస్తుశ్వాయశ్శునకాయఃస్యాత్-సాధ-సమః అధా-ధికసమాయః-ధూ
మోధూమాయఃస్యాత్-విశాలస్తుసర్వత్రచతుస్సంఖ్యాకపవభోధ్యఃఏతే
ఆయాఃస్వదిక్షుస్వస్త్విక్తదిక్షులథాదాభవంతి-ఏతేనానుక్తదిక్షులశుభ

దాత్ర్యథాల్లభ్యతే ||

అ || ధ్వజాద్యాములస్వరూపమును దెలియజేయుచున్నాడు || తా || గృహముగట్టుటకైయేర్పరచినప్రదేశమునం దాయంతికినిడివి గొలువగా నాపరిమాణముపాతికయధికముగాసమసంఖ్యగలదైయున్న ధ్వజాయమగు - పాతికతక్కువగాసమసంఖ్యగలదైయున్నగజాయమగు - పాతికతక్కువగజేసిసంఖ్యగలదైయున్నసింహాయమగు - పాతికయెచ్చుగాజేసిసంఖ్యగలదైయున్నవృషభాయమగు - యెచ్చుతగ్గులులేకసమసంఖ్యగలదైయున్నకాకాయమగు - అర్ధమధికముగవిషమసంఖ్యగలదైయున్నఖరాయమగు - కేవలవిషమసంఖ్యగలదైయున్నశునకాయమగు - అర్ధమశిశయంబుగసమసంఖ్యగలదైయున్నధూమాయమగు - నీచేశ్వబడినధ్వజాద్యాములకన్నిటికినివెడల్పుచునుస్సంఖ్యా మైయుండువలయు - ఈఆయుములుముందుజెప్పియున్నతెరంగునతహానదిక్కులయందున్నశుభకరంబులగును - వ్యత్యాసముగానున్ననశుభకరంబులగునని తాత్పర్యము

౨౬౩ || అ || అథోష్ట్రగజాదిశాలానామాయవివేకమాహ || మూ || ఉష్ట్రాణామపిదంతినాంచభవనంకార్యంధ్వజేవాగజేహ్యశ్వానాంసదనం

ధ్వజేచవృషభేయద్వాపశూనామపి స్త్రీశయ్యాసనయంత్రకర్మాభవనంసింహేద్ధ్వజేవావృషేసర్వేషామపిసవకర్మాసుసదాకార్యేధ్వజాయోధాదః || వ్యా || ఉష్ట్రాణామితి || ఉష్ట్రాణాం - దంతినాంగజానాహవి - భవనంశాలా-ధ్వజేధ్వజాయోగజేగజాయేవాధ్వజాయేనగజాయేనవేశ్యధాః కార్యంనిర్మాతవ్యం-అశ్వసాం- పశూనాంచ- సదనంగృహం- ధ్వజేధ్వజాయేయద్వావృషభేవృషభాయేవాకార్యం స్త్రీశయ్యాసనయంత్రకర్మాభవనం స్త్రీణాంశయ్యాభవనం- ఆసనభవనంతస్థానమంటపం- యంత్రకర్మాభిచారకర్మాతీత్యభవనం- సింహేద్ధ్వజేవృషేవాకార్యంయద్వాసర్వేషాముష్ట్రాదీనాంసర్వకర్మసుధ్వజాయస్సర్వదాఅర్థదఃసంపత్కరోభవతి. *

అ || గజతురంగాదిశాలలుగట్టుటకుఆయుములనిర్ణయించుచున్నాడు. **

తా || ఏనుగులకునుఒంటెలకునుధ్వజగజాయములలోనొకటిచేతను - గుట్టిములకును - పశువులకునుధ్వజవృషభాయములలో నొకటిచేతను స్త్రీలుశయనించుటకును - ఆస్థానమునకును- యంత్రకర్మాలకునుసింహధ్వజవృషభాయములలోనొకటిచేతను - గృహములుగట్టిరేనిశుభముగలుగు - ఇదియు

సుంగాక నీచెప్పబడినయన్నియు శ్లకునుధ్వజాయము శుభకరంబగు ననుట.

అ-ర॥ అ॥ అథ ద్వాభ్యాం హి కాభ్యాం గృహని స్థానినిషేధకాలమాహ॥

మూ॥ అర్కేపావకధిష్ఠ్య గేచభరణీధిష్ఠ్య త్తరాధాన్వి తేబ్రహ్మగ్రాది
 నానాదగేపియదివాచం ద్రేగ్నిధిష్ఠ్యన్వి తే । భాషీచాగ్ని నమంత్యభా
 గ్యసవిత్పత్ర వ్యాదపుష్పాన్వి తేస్వా ద్ద్యుఃఖంబహునవ్యా తేచభవనంస్తంభ
 ప్రతిష్ఠాగమే ॥ వ్యా ॥ అర్క ఇతి ॥ స్తంభప్రతిష్ఠాగమే-స్తంభప్రతిష్ఠాకాలేఅ
 ర్కే-సూర్యేపావకధిష్ఠ్య గేకృత్తికానక్షత్రగేసతి - భరణీధిష్ఠ్య త్తరాధా
 న్వి తేభరణీనక్షత్రస్య ఉత్తరాధాగతేవా-బ్రహ్మగ్రాదిమపాదగేరోహిణీ
 నక్షత్రస్య ప్రథమపాదగేసతివా-చం ద్రేవా-వాశబ్దంబహునవ్యాభాకః
 ॥ ౧ ॥ వాస్వాద్వికలాపీపహయోరెవార్ధేచసముచ్చయ ఇతికేశవః - ఆగ్నిది
 ష్ఠ్యాన్వి తేకృత్తికానక్షత్ర గతేసతిచ-భాషీఅంగార కేఆగ్నిమఘాంత్యభా
 గ్యసవిత్పత్ర వ్యాదపుష్పాన్వి తేకృత్తికానక్షత్రావత్యుత్తరఫల్గునీహస్తమూ
 లాభుష్యేమన ప్తనక్షత్రే మృగశిరేషా నాచింబహునవ్యాసాత్ - గృహ
 పతేరితి కేశవః-కించభవనంస్తంభప్రతిష్ఠాగమే-స్తంభప్రతిష్ఠాకాలే

అ॥ రెండు స్తోత్రముల చేర్చుకొని కాలముల బెల్లమున నున్నాడు॥ తా॥ స్తంభ ప్రతిష్ఠ జేయునవసరంబున నూర్వృక్షకృత్తి కానక్షత్రములైనను - భరణీనక్షత్రోత్తరాధానములైనను - రోహిణీ, కృత్తి, ప్రథమపాదములైనను - చంద్రుడు - కృత్తిక - నుండినను - అంగారకుడు - కృత్తిక - నాశురేవతి - ఉత్తరగళుని - హస్త - నక్షత్రములకు నక్షత్రములయందైనను - తులీనననుండి రేనిశ్చహాపతికానక్షత్రములగుటయు - గ - క - నాశ్చహామగ్నిదగ్ధమగుననియును శాస్త్రార్థము

అక్షరములు || మూ || మి త్రేం ద్రానిలభాజపాద్ధ్వయయమే పేష్వతేషుసం
స్థితనాతత్పద్మానుగృహ్యతేసుబలిభిదైతేయయతాదిభిః | ఏకశ్చత్ర
గృహస్థితోదశమగోద్యానస్థితోవాగ్రహస్తద్దేహంపరహస్తగంధిలుభపే
న్నిర్వాణలగ్నబలాత్ || న్యా || మిత్రేతి || మిత్రేం ద్రానిలభాజపాద్ధ్వ
యయమేషులనూరాధాజ్యేష్ఠాస్వాతీపూర్వాభాద్రోత్తరాభాద్రాభరణీ
మ-ఏతేషుపట్ను-శనాస్థితేనశయద్భవనంక్రియతేతత్సత్తశద్భవంఆశు
శీఘ్రమేవసుబలిభిరత్యంతబలవద్భిః - దైతేయయతాదిభిదైతేయాబ్ర
హ్మరాక్షసాఃయతాతమద్రపిశాచాదయఃతైఃనిగృహ్యతే-ఏకాగ్రహశ్చ

భావపాపావాశక్రగృహస్థితఃశక్రక్షేత్రగతస్సకదశకుగఃస్తంభప్రతిష్ఠా
లగ్నాత్తదశకుగతోవాచ్యానస్థితస్సప్తకులగ్నగతోవాయదితద్దేహంపర
హస్తంపరాధీనంభవేణలు-ఖల్వితిశ్చయే-నిర్మాణలగ్నబలాత్ నిర్మా
ణలగ్నస్యబలాత్ బలహీనత్వాదితిసర్వత్రాపిహేతురవగంతవ్యః*****

తా || శనైశ్చరుడు-అనూ రాధ-జ్యేష్ఠ-స్వాతి-పూర్వాభాద్ర - ఉత్త
రాభాద్ర- భరణి- ఈ-నక్షత్రములయందుండగట్టినగృహము - పికాచ-
బ్రహ్మగాతుమలకాలయంబగును- నొక శుభ గృహముగానిపాపగృహము
గానిస్వశక్రక్షేత్రగతమై-స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు-౧౦-టె-టనుండగ
గట్టినగృహము న్యాక్రాంతమగుననితాత్పర్యము,

౨౨౨ || అ || గృహనిర్మాణముఖ్యకాలమాహ||మూ||చిత్రాద్యార్యమ
హస్తచంద్రవిధిషుష్ఠాయాబుధఃశ్రీ ప్రదోబ్రహ్మర్యేంద్వహివైష్ణవైష్ణ
రజలేష్వస్యస్థినిహిపుక్రకలిరుద్రాదిశ్యవసుద్విదైవజలరాట్పిత్రాస్థితో
ధాన్యసమృక్తస్సప్తపవచేత్సగతఃస్తంభప్రతిష్ఠాగమే||వా||చిత్రేతి||
స్తంభప్రతిష్ఠాగమేస్తంభప్రతిష్ఠాకాలే - చిత్రాద్యార్యమహస్తచంద్రవిధి
మచిత్రాశ్విన్యత్తరఫల్గునీహస్తమృగశీర్షరోహిణీమషట్పుబుధః స్థాయీ
స్థితశ్చేత్ గృహపతేర్యజమానస్యశ్రీప్రదఃవిశ్వర్యప్రదోభవేత్ - బ్రహ్మ
ర్యేంద్వహివైష్ణవోత్తరజలేమరోహిణీపుష్యమృగశీర్షాశ్రేషాశ్రవణోత్త
రాశ్రయపూర్వాశాధానుశిజ్యోగురుఃస్థితశ్చేత్ పుత్రప్రదోభవేత్ - శు
క్రఃరుద్రాదిత్యవసుద్విదైవజలరాట్పిత్రాస్థితఃఆద్రాపునర్వసూధనిష్ఠా
విశాఖాశభిషక్పిత్రాసుస్థితశ్చేత్ ధాన్యదఃఆధవాశుక్రస్సప్తపవచేత్
స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నాత్సప్తకులగ్నగతోవాగృహగతఃస్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నగతో
పివాధాన్యదోభవేత్ - గృహపతేరితినర్వత్రానుషంగః*****

అ || గృహనిర్మాణమునకుముఖ్యకాలమునుజెప్పచున్నాడు||తా|| స్తంభ
ప్రతిష్ఠాకాలమందు-చి - అశ్వి-ఉఫ హ-హృ-రో-ఈ- నక్షత్రములయందు
నుబుధుమండినగృహపతికనైశ్వర్యప్రదుండగును-రో-పుష్య-మృ-ఆ-శ్రే -
శ్ర-ఉఫ-ఉసా-ఉభా-పూషా- ఈ - నక్షత్రములయందుబృహస్పతియుం
డిన - పుశ్రప్రదుండగును-ఆ-ద్రా-పున-ధ-వి-శ-చి- ఈ - నక్షత్రములయం
దైనను -స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నమందైనను-లగ్నమునకు-౨-టెనైననుకుడుం
డినధాన్యప్రదుండగుననితాత్పర్యము*****

౨౨౩||ఆ|| ఆధస్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నస్యగ్రహసీతిఫలమాహ||మూ||పాపేషు

త్రిభవారిగేముబలియు స్తంభ ప్రతిష్ఠాలయా లేకం న్నద్విత్రిభవత్రికోణస
హితేష్వార్యజ్ఞకావ్యేందుము । స్వోచ్చస్వా లయమి త్ర రాశినహితేష్వగ్నా
దిమద్రవ్యదంకార్యంనక్తగురౌభృగౌరిపుగతేనీచసితేవార్తిగం॥ వ్యా॥ పా
పేష్విత ॥ బలిమస్థానాదిబలయు క్తేముపాపేముహూర గ్రహేము - స్తంభ
ప్రతిష్ఠాలయాత్ స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నాత్ త్రిభవారిగేముశ్చోన్మైకాశమ
ష్టస్థానగతేమునత్సు - ఆర్యజ్ఞకావ్యేందుముగురుబుధశుక్రచంద్రేము - స్తం
భ ప్రతిష్ఠాలయాత్ కేంద్రద్విత్రిభవత్రికోణసహితేము కేంద్రద్వితీయత్పు
తీమైకాదశనవనశచంద్రమైస్సహితేమునత్సువా - అగ్నాదిష్వేతేముపాపే
ముగుభేముచస్వోచ్చస్వా లయమి త్ర రాశినహితేము - స్వోచ్చాస్విష్వకేయో
చ్చస్థానాని - స్వా లయాఃస్వతేత్రాణమి త్ర రాశయఃమిత్రస్థానాని - తే
స్సహితేము - తేముస్థితేమునశ్చివ్యత్యర్థః - నక్తగృహంకార్యంగ్రితంశేత్ -
గ్రవ్యదంసంపత్కరంభవేత్ గురౌభృగౌచ - రిపుగతేశ్చ త్రేత్రగతేవా
నీచత్రేత్రగతేవాసతి - గురౌషకరగతేశు క్రేకన్యాగతేసతివాకార్యంచే
త్ - ఆర్తిదంపీడాకరంభవేత్ *****

అ॥ స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు గ్రహస్థితిని జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ బలయు
క్తములై నపాపగ్రహములులగ్నమునకు - ౩- ౬ - ౧౧- ఈస్థానములయం
దును-గురుబుధశుక్రచంద్రులు-౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౧- ఈస్థానము
లయందును-సూర్యాదీనమస్తగృహంబులును - తమతమయుచ్చస్థానముల
యందునుస్వతేత్రములయందునుమిత్రత్రేత్రములయందునుండగాగట్టిన
యిల్లు సంపత్ప్రదంబగును-బృహస్పతి-తనకుశత్రుత్రేత్రముగుమకరరాశి
గతుండై యుండగాను - శుక్రడుతనకునీచత్రేత్రముగుకన్యారాశిగతుండై
యుండగానుగట్టినయిల్లుపీడాకరంబగుననితాగ్వర్యము*****

౨౬౮ ॥ అ॥ స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నస్య గాజయోగానాహ ॥ మూ॥ లగ్నేక
గ్నటకెయదాగురుదినేజీవేందుసంస్థేగ వానిమాణేభవనేపిజాతపుగు
షోరాజాభవేత్సంహా॥ లగ్నేచాపగృహేర్గుపేగురుదినేశుక్రార్యసంస్థే
తదానిర్మాణేభవనేపిజాతపురుషోగూపోభవాతశ్చను॥ వ్యా॥ లగ్నైతి॥ ఎ
రుదినేగురువాసరే-యదా-జీవేందుసంస్థేగురుచంద్రాధిష్ఠితే-కకట
కేలగ్నేనిర్మాణేనిమితేభవనేగృహే జాతపురుషఃఉన్నపురుషః-సర్వ
దాయావజ్జీవంరాజాపునివీశ్వరోభవేత్ గురుదినేశుక్రార్యసంస్థేచాపగృ
హేధనులగ్నేవా-ర్గుపేమీనలగ్నేవా-శుక్రార్యసంస్థైతిపశేషణము

త్రాప్యహ్యం-నిమాణేభవనేతుజాతపురుషః-భూచాపృ ధిపీశ్వరోభవే
త్-అథ వాతర్చమోరాజసమోవాభవేత్.*****

అ||స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు రాజయోగముల బెప్పుచున్నాడు|| తా||గు
రువారమున గుఃసచంక్రమంఁడెడి కటకలగ్నమునందుగట్టినయింటబుట్టిన
పురుషుఁడుబ్రహ్మికినన్నాళ్లు సువసుధాధిపుడై యుండును- అగురు వారమున నే
గురుశుక్రమంఁడెడిననుమీకనలగ్నములయందుగట్టినయింటబుట్టిననరుడున
రాధిపుడైనను-నరాధిపస మానుండైనగుననితాత్పర్యము....

౨౨౧ || అ || శల్లగ్నస్థితగ్రహవశాద్భ్రహ్మణామాయుర్నిణయమా

హ||మూ||ఆయుష్యంశతవర్షమిద్యసహితేతద్వచ్చశుక్రాన్వితేతస్యాధంబు
భసంయుతేనుబలిసౌమ్యైస్త్రీభిస్సంయుతే| లగ్నెనిమితసద్దనస్తుబ
హవస్సంవత్సరాస్సుశ్శుభాస్తద్దేహేవసత్రోనరస్యబహవోభోగాభవే
యుస్సగా||వ్యా||ఆయుష్యమి|| ఇద్యసహితేగురుస్థలగ్నే-నిమితసద్ద
నః-కల్పితగృహస్యశతవర్షంశతసంవత్సరపరిమితమాయుష్యం - శుక్రాన్వి
తేలగ్నెనిర్నితసద్దనశ్చతద్వత్ శతవర్షమేవాయుష్యమిత్యర్థః - బుధసం
యుతేలగ్నేతస్యాధంపంచాశద్వత్సరాఃసుబలిభిఃస్థానాదిబలవద్భిః|త్రీభిసౌ
మ్యైశ్శుభగ్రహైస్సంయుతేలగ్నెనిమితసద్దనస్తుఆయుష్యంబహవోవ
త్సరాఃశతాధికాస్సంవత్సరాః-నకేవలమేతావత్-తద్దేహేవసతఃప్రవ
ర్తమానస్యనరస్యసగ్వదాసవకాలేషుశుభాఃబహవోభోగాశ్చభవేయః

అ|| లగ్నముందుగఁడెడిగ్రహములబలము వలననిళ్లకునాయువునునిర్ణ
యింపుచున్నాడు|| తా||గురుశుక్రమంఁడెడిగట్టినయిల్లునూరుసంవ
త్సరంబులును-బుధుడులగ్నముందుండగట్టినగృహము-౫౦-సంవత్సరములు
ను-స్థానాదిబలయుక్తంబగునీశుభగ్రహశ్రమముతోగూడియున్నలగ్నముం
దుగట్టినయిల్లునూటికినతిశయించిన సంవత్సరంబులుదిరంబుగ నుండుటయె
గాకయామింటనున్ననరునకత్యంతమంగళభోగంబులుగలుగుచుండును

౨౨౨ || అ || క్షణికవాస్తుస్వగూఢనిరూపయః||మూ||ఏకద్విత్రిచశు
క్లయైష్యనుదినయామేషుసూర్యోదయాత్సాయప్రాగ్యమచశ్చిమేషు
దివసెతద్వత్సరాయానపి| వాస్తీవ్యోభవినంవిశేత్ప్రథమతోయద్వచ్చ
తద్వత్సరమాద్విజ్ఞేయంక్షణవాస్తువాసుతదిదంస్తంభప్రతిష్ఠాగమే||వ్యా||
ఎకేతి||వాస్తీవ్యోవాస్తుపురుషః-అనుదినంప్రశ్యహందివసేదివాభాగే-
ఏకద్విత్రిచశుక్లయేషుయామేషుసూర్యోదయాత్సూర్యోదయమూర

భ్యసామ్య ప్రాగ్మనుపశ్చిమేషుడదక్ష్వాగ్గక్షిణస్రతీచీషుచతుర్దిక్షు- భువి
క్రమేణసంవిశేత్ తుపాయాంగాత్రావపితథైవచతుర్యమేషుడదీచీమా
రభ్యసంవిశేదిత్యథః-ప్రథమతోమాసేషుక్రమశత్యస్మిన్లోకేయద్వ
త్-తద్వదత్రాపివిజ్ఞేయం-అయమథః-వాస్తీవ్యశఃప్రాగరుదకచ్ఛిగుభ
వతితస్మాత్తచ్చరణేక్షణస్థితేదక్షిణప్రాచీదిశౌవజఃయేత్ - ఉదకపశ్చిమే
రుతత్పృష్ఠమూర్ధ్నఃస్థితత్వాచ్చుభేవసంప్రాప్త్యాంస్థితే సతిచరణేక్షణ
స్థితదిశౌపిహాయలన్యేగ్రాహ్యేతిదిక్-ఇదమేవక్షణవాస్తునామస్తంభస్ర
తిష్ఠాగమేవిజ్ఞేయం-పూర్వంమాసభేదేనవాస్తుపురుషస్థితిరుక్తా- ఇదానీం
తుయానుభేదేనేతి-ఇయానేవభేదః శేషంసమానం॥ *****

అ॥ క్షణికవాస్తుస్వరూపమునుజెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ వాస్తు
పురుషుడుప్రతిదినంబునప్రాతఃకాలముమొదలుగ నొక్కకయామమునం
దుత్తరదిక్కుమొదలుగనొక్కకదిక్కువరుసనరాతిరింబవలు నేనిమిదిజా
మలయందును క్రమంబుననుత్తరప్రాగ్ దక్షిణపశ్చిమంబుల రెండుమాలుక
శరుండుచుండుగానముందు జెప్పియున్న తెరంగుననతనిపాదములునున్మ
ష్టియునున్నదిక్కులబరిత్యజించితక్కినదిక్కుల గ్రహింపవలయుననుట॥
౨౦౧॥ అ॥ అథగృహప్రవేశవిధిమాహ॥ మూ॥ కృత్వావాస్తుమహాత్మనాం
చవిధిః పూజాంసః షోడామాంసురానభ్యర్చ్యస్వపితృగ్రహాగణప
తిందత్వాబలింభోజనం॥ తద్దేహంసుకవాటగోపనయుతంభిత్వ నివ్రతంసం
విశేద్వాదిత్రధ్వజమంగలైశ్శుభదినేపుణ్యాంగనాభిద్విజైః॥ వ్యా॥ కృ
త్వైతి॥ వాస్తు-గృహంకృత్వానిర్మాయ॥ ని॥ ధిష్ణ్యమోకోనివసనంస్థానావస
థవాస్తుచేత్యమరశేషః - తతఃసహాత్మనాం సత్పురుషాణాం - స షోడా
మాంషోడామామసహితాం - తేనసహేతితుల్యయోగితిబహువ్రీహిః- పూ
జాంచకృత్వా-విధితఃశాస్త్రోక్తక్రమేణసురాభిషదేవతాః స్వపితృగ్ర
హాస్వపితరోనాందీముఖాః గ్రహాస్సూర్యాదయఃతా- గణపతింఅభ్య
ర్చ్యసంపూజ్య-బలింగృహబలిం భోజనంబ్రాహ్మణానామితి శేషః-దత్వా
సుకవాటగోపనయుతంచృథకవాటచ్చాదనసహితంభిత్వ నివ్రతంప్రాకారా
దికుడ్యసంయుక్తం - తద్దేహంనూతనగృహం వాదిత్రధ్వజమంగలైఃవాది
త్రాణితూర్యాణిధ్వజాః పతాకాః మంగళానిఅన్యనియానిమంగళగ్ర
వ్యాణితైస్సహ-పుణ్యాంగనాభిస్సువాసినీభిః స్త్రీభిః-ద్విజైర్వేదశాస్త్ర

సంపన్నై బ్రాహ్మణైశ్చ సహశుభదినై పంచాంగశుద్ధిదిన సేనంవిశేత్ స
వ్యక్తప్రవిశేత్ ||

అ||గృహప్రవేశవిధానమును జెప్పచున్నాడు || తా|| ధూరోక్తక్రమం
బునన్నిగట్టిశుభదినమందుగా స్త్రోత్తప్రకారంబుగ నాయితజపహూ
మూదికృత్యముల నెరవేర్చినప్పుడు చులనిష్ట దేవతలంబిన్యదేవతలన్నవగ్రహ
ములన్నియు పతింబుజరిచి-గృహబలిబ్రాహ్మణభోజనాదులంగవిరిచి - యభే
ద్యములగుకవాటప్రాకారభిక్షావ్యవసాయగూడియున్న నూతనగృహము
ను-బహువిధముంగళవాద్యములమ్రోయుచుండ- ద్వజాదులగుబిరుదుల
తో-మంగళద్రవ్య సహితలగుసువాసనులతో - వేదశాస్త్రసంపన్నులగు
బ్రాహ్మణులతో బ్రవేశించవలయునుట ||

౨౨౨|| అ||గృహప్రవేశమాసఫలమాహ || మూ|| వై శాఖేబహుపుత్రదశ్చ
శుభదోజ్యేష్ఠేథాదఃఫాల్గునై మాఖేధాన్యసుఖప్రదోగృహపతేమాసే
ప్రవేశోభవేత్ | ఆదిత్యే శుకరాదిషట్సుసహితే కుంభాఖ్య మాసంవినాస
ర్వాభీష్టదత్తధామరపరే శేషేష్వయండుఃఖదః || వ్యా|| వై శాఖ్యశి|| వై
శాఖేమాసే ప్రవేశోగృహప్రవేశః గృహపతే బహుపుత్రదః జ్యేష్ఠే శుభ
దః ఫాల్గునే అథాసంపత్కరః మాఖే ధాన్యసుఖప్రదో ధాన్యప్రదస్సుఖప్ర
దశ్చభవేత్ - ఆదిత్యే శుకరాదిషట్సుసహితే ఉత్తరాయణకాలే-కుంభాఖ్య
మాసంవినామకరాదిషట్త్వా సేషుకుంభమాసంవిహయేత్యర్థః-పంచసుమా
సేషుగృహప్రవేశస్స గ్వాభీష్టదత్తతి-అపరే-వనంతి- శేషే శుకరాదిష
ట్త్వా సేషు అయంగృహప్రవేశః యఃఖదః ||

అ||గృహప్రవేశమునకుమాసఫలమును జెప్పచున్నాడు || తా|| గృహప్ర
వేశవిషయమై వై శాఖమాసముగృహపతికిబహుపుత్రప్రదంబగు - జ్యేష్ఠ
ముశుభప్రదంబగు-ఫాల్గునముసంపత్కరంబగు-మాఖము ధాన్యసుఖప్రదం
బగు-కౌతదిరియభిప్రాయానుసారంబుగనుత్తరాయణమందుకుంభేతరమా
సములన్నియు సర్వాభీష్టసిద్ధిప్రదంబులగు-తక్కినమాసములుదుఃఖకరంబు
లగునని తాత్పరము ||

౨౨౩|| అ|| ప్రవేశే వారఫలమాహ || మూ|| వారైర్కస్య సుదుఃఖదః కల
హదః క్షీణేందువారేథాదః పూణెంబౌకుజవాసరే దహనదస్సోష్యేతు
ధాన్యప్రదః | జీవాహేపశుపుత్రదోభృగుది నెక శ్యాణసౌఖ్యప్రదోమందా
హేష్ఠిరదశ్చచోరభయదోవేశ్తప్రవేశోభవేత్ || వ్యా|| వారితీ|| అర్కస్య

వాతేవేత్తప్రవేశోగృహప్రవేశఃసుమఃఖదఃఅత్యంతమఖదః- గృహపతేరి
 త్యధ్యాహారః - క్షీణేందువారైకలహదః - పూణేందౌపూణేందువా
 రైతథాదఃకుజవాసరేదహనదః-సౌమ్యేబుధవాసరేతు ధాన్యప్రదః-జీవా
 హేగరువాసరేపశుపుత్రదః-భృగది నెశుక్రవాసరేకళ్యాణసౌఖ్యప్ర
 దఃమందాహేశనివాసరైస్థిరదః-స్థైర్యప్రదశ్చోరభయదశ్చభవేత్-వేత్త
 ప్రవేశితినర్వశ్ర-కతాబోధ్యః॥

అ॥వారఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥తా॥ఆదివారమత్యంతదుఃఖమును-
 క్షీణేందువారముకలహమును-పూణేందువారముసంపదను-కుజవారము
 గ్నిభయమును-బుధవారముధాన్యమునుగురువారమువశుపుత్రులనుశుక్ర
 వారముశుభసౌఖ్యంబులనుశనివారముస్థైర్యముంజోరభయమునిచ్చును

౨౭౨॥అ॥ప్రవేశేవజాకాలమాహ॥మూ॥రిక్తాందగతిధీంచవిష్టిమవ
 మంషష్ఠీంచకృష్ణాష్టమీం మాసాంతే దినపంచకంప్రతిపదంశుక్లాంప్రదో
 హానపిషడ్వగ్-ంచకుజ-స్యభానుశశినోద్వ-ష్టింశశిస్థాలయంత్యక్తాద్వద
 షీణసమ్ముఖేస్థితమినంశుక్లంచగేహంవిశేత్॥వ్యా॥రిక్తామితి॥రిక్తారిక్త
 యోగీరిత్యధా-చిద్గతిధిందగతిధీరపిషష్టింభద్రకరణం-అవమందినత్రయంష
 ష్ఠీపక్షద్వయగతాంకృష్ణాష్టమీం-మాసాంతేదినపంచకంకృష్ణపక్షాంత్య
 పంచకం-శుక్లాంప్రతిపదం - ఉభయత్రాపిక్షీణచంద్రత్వాదితిభావః-ప్ర
 దోషాస్త్రసిద్ధా-కుజస్యషడ్వగ్-భానుశశినోస్సూర్యాచంద్రమసోః
 దృష్టిం-శశిస్థాలయంచంద్రస్థితరాశిందక్షిణసమ్ముఖేదక్షిణంచసమ్ముఖంచే
 తిద్వందైవకవద్భావః-తస్మిన్దక్షిణసమ్ముఖేస్థితదక్షిణాయనగతంభన
 సూర్యం-అభిముఖగతంశుక్లంచ-త్యక్తాద్వగేహంనూతనగృహంవిశేత్ -
 ప్రవిశేత్-శుభదినభిశేషః॥

అ॥గృహప్రవేశవిషయమైవజింపదగినకాలముల జెప్పచున్నాడు॥
 తా॥రిక్తతిథులను-దగ్ధతిథులను-భద్రకరణమును-తిథిత్రయస్పృక్కుగలది
 నంబును - షష్ఠీద్వయంబును-కృష్ణాష్టమిని-బహులై కాదశిమొదలుశుక్లప్ర
 తిపత్తువరకును-ప్రదోషములను-ఆంగారకషడ్వగును-సూర్యచంద్రుల
 చూపును-చంద్రుడున్నరాశిని-దక్షిణాయనగతసూర్యుని-తనకెదుటనున్న
 శుక్రుని-వీనింబరిత్యజించిశుభకరం బగుదివసమందునూతనగృహమునుబ్ర
 వేశింపవలయుననితాత్పర్యము॥

౨౭౩॥అ॥గృహప్రవేశనక్షత్రఫలాన్యమా॥మూ॥చిత్రామిత్రవ

సూత్రరాంత్యవరుణబ్రహ్మేందుతారాదశశ్రేష్ఠాఃస్వర్నిలయప్రవేశఉడు
ఘస్యాన్తధ్యమంపుష్యభం | తద్దేహంపరహస్తయాతమదితస్వాత్యర్కద
సాచ్యుతేరుద్రాగ్నిజ్వలనప్రదౌచగృహిణశ్శేషాస్తుదుఃఖప్రదాః || వ్యా ||
చిత్రేతి || చిత్రమిత్రవసూత్రరాంత్యవరుణబ్రహ్మేందుతారాదిత్రా
నూరాధాధనిష్ఠోత్తగాత్రయరేవతీతతఃషగ్రాహిణీమృగశీషాణీదశతా
రానిలయప్రవేశశ్రేష్ఠాఃముఖ్యతరాః - పుష్యభంపుష్యనక్షత్రం - ఉడు
ఘనక్షత్రేషుమధ్యేమధ్యమంఅనుత్తమంస్వాత్ - చదితస్వాత్యర్కదసా
చ్యుతేపునంపసూస్వాతీహస్తాశ్వినిశ్రవణేషుయిద్దేహంప్రవిశ్యతే-తద్గృ
హం - పరహస్తయాతంపరాధీంస్వాత్ - రుద్రాగ్నిఆద్రాకృత్తికేతు
జ్వలనప్రదౌఅగ్నిభయదావిత్వర్ధః - శేషాఃఉక్తాతరిక్తాస్తారాః - గృహిణో
యజమానస్య-దుఃఖప్రదాభవంతి.*****

అ || గృహప్రవేశమునకునక్షత్రములజెప్పచున్నాడు || త || చి - ఆనూ-
ధని-ఉఫ-ఉమా-ఉథా-రే-శత-రో-మృ - ఈం - నక్షత్రములుముక్తిలిము
ఖ్యంబులనియు-పుష్యముమధ్యమంబనియు-పున-స్వా-హ-అశ్వ-శ్ర-ఈం-
నక్షత్రములయందుప్రవేశింపబడినగృహమన్యాకాంతిమగుననియు- ఆ
ద్రా-కృత్తి-ఇవిఅగ్నిభయప్రదములనియు-తిక్కిననక్షత్రములుగృహపతి
తేమఃఖకిరంబులనియునభిప్రాయము*****

౨౨౬ || అ || దేవనరపశుశాలానాంద్వారిణాయమాహ || మూ || కృత్యా
దౌనవధాన్వనిర్మితగృహాయే త్రంనవస్వేవతద్భాగేన్వర్కముఖానవ
ప్రతిదిశంసంస్థాప్యతత్సద్గు | మర్త్యమిత్యేచతుష్పదాంకవిగురుజ్ఞాం
శేషుకుర్యః క్రమాద్భాగాణీశ్వరవహ్నిరాక్షసమరుత్తోణాదిరవ్యాదిషు ||
వ్యా || కృత్యేతి || ఆదౌప్రథమతః-స్వనిర్మితగృహాయే త్రంస్వేనర్మితంయ
దృహాయే త్రంగృహాయామః-తత్ప్రతిదిశంచతుది-యనవధాకృత్యా
నవస్వేవతద్భాగేషు అర్కముఖానూర్యాదినవగ్రహానసంస్థాప్యనిక్షే
ప్య - తత్సద్గుతద్గృహేషు-మర్త్యాఃమనుష్యాః || ని || మనుష్యామానుషామ
ర్త్యాఇత్యమరః - అమర్త్యాః దేవతాః || ని || అమర్త్యాఅమృతాంధసత్త్వమ
రః - చతుష్పదోగజాశ్వపశ్వాదయః-తేషాంక్రమాత్ - కవిగురుజ్ఞాం శేషు
శుక్రాం శేషుమనుష్యాణాం-గుర్వంశేదేవానాం - బుధాంశేపశ్వాదీనాం-ఈ
శ్వరవహ్నిరాక్షసమరుత్తోణాది - అయవర్ధః - పశ్యేమగృహస్య ఈశా
న్యాద్యాగ్నేయపర్యంతం-ఉదగృహస్యఆగ్నేయాదివైర్ముతిపర్యంతం

ప్రాగ్భూతానాం నైర్ముత్యాదీనాం వ్యవర్తంతం - దక్షిణగృహస్య వా
యవ్యాదీనాం వ్యవర్తంతం - గవ్యాదిషుసూర్యాదిభాగేషు ద్వా రాణికుర్యుః

అ || దేవమనుష్యపశుగృహంబులకు వాకిళ్లను నిర్ణయింపుచున్నాడు ||

తా || తానేర్పరచియున్న యింటినిడివిని - భాగములు చేసి యా భాగములయం
దుపడచుట యింటికి శాన్యము మొదలుకొని యాగ్నేయమువరకును - ఉత్తరపిం
టికాగ్నేయముమొదలుకొని భివరకును - తూర్పింటికినిర్ముత్యమొదలు
కొని వాయవ్యమువరకును - దక్షిణ పింటికి వాయవ్యముమొదలీ శాన్యమువ
రకును - సూర్యాదినవగ్రహంబులనుంచ గానేర్పడిన శుక్ర నిభాగంబున
మనుష్యగృహంబునకును - బృహస్పతి భాగమున దేవ తాగృహంబునకును -
బుధుని భాగమున గజపశుతురంగాది శాలలకును వాకిళ్ల నేర్పరచవలయును

౨౨౨ || అ || ద్వా రవిషయే పత్యంశి రాణ్యాహమ్మాసర్వేషామథవా
యథారుచిగృహద్వా రాణికుర్యుః కవేరాచార్యస్య బుధస్య వాప్రతిదిశం
భాగేననుస్తాలయే | అష్టస్వప్తసు వాత్రిమత్రిషుగృహే కా ర్యేషు భాగేషు
తన్మధ్యే వాధికధామభాగసహితం వామేక వాటాన్వితం || వ్య || సర్వేషా
మితి || అథ వాసర్వేషామనుష్యదేవచతుష్పదాంచ - యథారుచిరుచిషాన
తిక్రమ్య - యథేష్టమిత్యర్థః - సమస్తాలయే సర్వగృహేషు - కవేశుక్రస్య ఆ
చార్యస్య బృహస్పతే ద్వా - బుధస్య వా - భాగే ద్వా రాణికుర్యుః - మనుష్యా
ణాం శుక్రభాగపవేణియమోనాస్తితి - ఇయా నేవ పూర్వస్తా ద్భ్యుః - శె
షంతుల్యమేవ - యద్వా - అష్టస్వప్తసు వాప్రతిదిశ్యష్టభాగేషు పూర్వవత్తే
తువ్యతిరిక్తసూర్యాద్యష్టగ్రహా సంస్థాప్త - శుక్రగురుబుధభాగేషు ద్వా
రాణికుర్యుః - అథ వాప్రతిదిశం త్రేధావిభజ్య కా ర్యేషు - త్రిమత్రిషుభాగే
షు - తన్మధ్యే తేషాం మధ్యభాగే - అధికధామభాగసహితం ధామోగృహ
స్య భాగః - అధికశ్చాసాధామభాగశ్చేతీ సమానాధికరణసమాసః - తేన స
హిగంయథాతథా వామే అధికగృహభాగం విహాయేత్యర్థః - అస్మిన్పత్యే గ్ర
హానియమోనాస్తి - కవాటాన్వితం ద్వా రం కార్యం *****

అ || పత్యంతరమువలన నిల్లకు ద్వా రముల నిర్ణయింపుచున్నాడు ||

తా || ఉక్తక్రమంబున నేర్పరచబడిన - భాగములయందును మనుష్యా
దులగృహములకు శుక్రాది భాగములలో నేర్పరచవలయుననునియమమును
వదలి - మనుష్యదేవపశ్వాదుల సకల దిగ్గతగృహములకును - శుక్రగురుబుధు
ల భాగములలో నొక భాగమునందు ద్వా రము నేర్పరచవలయుననియును - మఱి

యొక పక్షమున-గృహీయాశుము నేనిమిది భాగములు చేసి సూర్యాది కా
హుసర్వంతమా భాగముల విభజించి శుక్ర బుధగురు భాగములలో నేర్పరచ
వలయుననియు - సైంకోక పక్ష మందింటినిడివిని మూడు భాగములు చేసియుం
దుశుభ్య భాగమున నేడను ప్రక్క కొంచ ముధికముండునటుల ప్రజేశమును
వదలితిలుపుతో గూడు నటుల ద్వారము నేర్పరచవలయుననుట॥

౨౨౮ ॥౨॥ అథ రాశి భేదే నిబహి ద్వాం నిణయ మాహ ॥మూ॥ ప్రా
ద్వారం యుషకర్కటా శ్చిహిణాం ద్వారం తుయామ్యం శుభం యుగ్మస్త్రీ
మృగస్తద్దానా ఘటతులాగో వేత్త నాం పశ్చిమం ద్వారం తూర్తరమథాదత
హ రిధను మేషా లయా నాన్మణాం యదైవై కమజాది చ ప్రతిదిశం
ప్రా గాదిత ద్దేహి నాం ॥వ్యా॥ ప్రాద్వారమితి ॥ యుషకకటా శ్చిహిణాం
మీనకకటవృశ్చిక రాశి జాతా నాం - నహాణాం ప్రాద్వారం శుభం - యుగ్మ
స్త్రీ మృగస్తద్దానాం మిథునక న్యామకర రాశి జాతా నాం యామ్యం ద్వారం
దక్షిణ ద్వారం శుభం - ఘటతులాగో వేత్త నాం కుంభ తులావృషభ రాశి జా
తా నాం పశ్చిమం ద్వారం శుభం హరిధను మేషా లయా నాం సింహాధను ర్వే
ష రాశి జాతా నాన్మణాం మత్యానాం ఉత్తరం ద్వారం తులభా ప్రదంబ
శ్వర్యకరం భవతి-య ద్వాదజాది మేషా ద్యైకైకం రాశిం - ప్రాగాది ప్రాచీ
మూరభ్య-ప్రతిదిశం నిక్షిప్త-త ద్దేహి నాంత త్త్రాశి జాత పురుషాణాం - య
స్యాంశి శి యస్య రాశిర్వత తే తద్దిశి తస్య పుంసః ద్వారం కార్యం ప్రాచ్యాం
మేషసింహాధనూ రాశి జాతా నాం - దక్షిణ స్యాంవృషభ క న్యామకర రాశి
జాతా నాం - పశ్చిమే మిథునతులాకుంభ జాతా నాం - ఉదీచ్యాం కకటవృశ్చి
కమీన రాశి జాతా నామితి తత్త్వం॥

అ॥ రాశి భేదము చేతదల వాకిలి నేర్పరించుటకుదిక్కుల నిణయింపునున్నాడు
॥తా॥ మీనకర్కటవృశ్చిక రాసులయందు బుట్టిన నరులు చూర్పు ననుమిథున
క న్యామకర రాసులయందు బుట్టిన నరులు దక్షిణంబునమ-కుంభతులావృష
భ రాసులయందు బుట్టిన నరులు పశ్చిమంబునను-సింహాధను మేష రాసుల
యందు బుట్టిన నరులు ఉత్తరంబునను తమ తమయిల్లకుతల వాకిళ్ల నేర్పరచి రేనిశు
భసంపదలుగలుగు-మఱియొక పక్షమున మేషాది రాసులంబ్రాగాదిదిక్కుల
యందు మూడావతులుగణన చేయగా గృహపతి రాశి యేనిక్కుకువచ్చు
నో-అదిక్కునదల వాకిలి నేర్పరచవలయుననుట. *****

౨౨౯ ॥౨॥ కత్తజన్త రాశిల గ్నాదిషుగృహ ప్రజేశఫలమాహ ॥మూ॥

సంవేశశ్శుభదస్సస్వజన్మనిగృహేల గ్నేచతుర్థాలయే తాభ్యాంచో పచయే
 క్రమాత్ఫలమిదంకతుఃస్వజన్మాదిషునిర్వాణ్యధించదరిత్ర కీర్తిసుహృ
 దోనిష్పుత్రనిశ్శత్రు తానిజాఃయంనిధనామయస్థిరధనద్యేష్యాప్రగ
 ద్యాత్సదా॥ వ్యా॥ సంవేశేతి॥ స్వజన్మనిగృహేస్వస్వజన్మ రాశౌ-లగ్నేస్వజ
 న్మలగ్నేచ- చతుర్థాలయేస్వజన్మలగ్నజన్మ రాశోశ్చతుర్థాలగ్నేచ - కించ
 తాభ్యాంజన్మలగ్నజన్మ రాశిభ్యాముపచయేత్పతీయషష్ఠదశమై కాద శేషు
 చ-సంవేశఃనూతనగృహప్రవేశః-శుభః- అథవాక ర్తుఃస్వజన్మాదిషుజన్మ
 లగ్నాదిషుజన్మ రాశ్యాదిషువా-క్రమాదిదంవక్ష్యమాణంఫలవిభవతి - య
 థాజన్మనిర్వాణ్యధింసీరోగతాం- ద్వితీయేదారిద్ర్యం- తృతీయేకీర్తిం - చ
 తుర్థేసుహృదం-పంచ మేనిష్పుత్రతాంసిస్సంతానత్వం-షష్ఠేనిశ్శత్రు తాం
 శత్రుశూన్యత్వం-సప్తమేనిజాఃయంభార్యాశూన్యత్వంఅష్టమేనిధనంమ
 రణం - నవమేఆమయంరోగం- దశమేస్థిరంచిరకాలస్థితిం - ఏకాదశేధనం-
 ద్వాదశేద్యేవ్యంశత్రుత్వంచసదాదిద్యాత్ - సర్వత్రజన్మతాశితోజన్మ
 లగ్నాద్యేతిబోధ్యం.*****

అ॥జన్మ రాశిలగ్నములయందుగృహప్రవేశముజేయఁగలిగెడిఫలములజెప్పు
 చున్నాడు॥ తా॥జన్మ రాశియందును-జన్మలగ్న మునందును-జన్మ రాశిలగ్న
 ములను- ౩-౪-౬- ౧౦-౧౧- ఈలగ్నములయందునుగృహప్రవేశముశుభక
 రణుగు- యెఱియొకపక్షంబునతనజన్మాదిద్యాదశ రాశిలగ్నములయందును
 గృహప్రవేశము - క మంబున-ఆరోగ్య-దారిద్ర్య-కీర్తి-స్నేహ-నిస్సంతా
 న-నిశ్శత్రు- భార్యాభావ-మరణ- రోగ-స్థైర్య-ధన-శత్రుత్వములగుగ
 జేయుననితాత్పర్యము,*****

౨౦॥ అ॥ ప్రవేశేపాపాష్టమచంద్రదోషావాహ॥ మూ॥ పాపఃపా
 పయుతేక్షితోష్టమగతఃపాపాలయస్థోధనావగ్నాచ్చేచ్ఛుభవీక్షితోష్టగుణ
 తోహన్యాద్గృహస్వామినం । క్షీణేందుశ్చ షడష్టరిప్పగృహగచ్ఛేత్సన్నివే
 శాలయాద్ధన్యాత్కృత్వకళత్రమాతునివిశేల్లగ్నేవిశుద్ధేష్టమే॥ వ్యా॥ పాప
 ఇతి॥ పాపఃయఃకశ్చనత్రూరగ్రహః - పాపయుతేక్షితఃపాపగ్రహణయు
 తోవా - ఈక్షితోదృష్టోవా-అష్టమగతఃప్రవేశలగ్నాదష్టమగతోవా- అథ
 వాపాపాలయస్థఃపాపగ్రహరాశిగతస్సా అష్టమగో వాయది - తదా
 గృహస్వామినంయజమానంవర్షాత్సంవత్సరానంతరం - హన్యాత్ - పాప

గ్రహవీవశుభపీఠీతఃశుభగ్రహగృప్తస్థానప్రమగతశ్చేతి - అప్తగుణతః
అప్తనష్టానంతరం - హన్యాత్ - తీణేందుఃతీణచంద్రశ్చసన్నివేశాలయాత్
గృహప్రవేశలగ్నాత్పడప్తరిపుగృహగశ్చేత్పథాప్తమద్వాదశస్థానగ
తశ్చేత్కన్యకశత్రుంయజమానభార్యం - ఆశుశస్త్రమేవహన్యాత్ - త
స్మాత్కారణాత్ అప్తమేలగ్నేవిశుద్ధేగ్రహవర్జితేనతినివశేత్

అ॥ గృహప్రవేశవిషయమైపాపాప్తమదోషచంద్రదోషములజేష్ట
చున్నాడు॥ తా॥ ఒకానొకపాపగ్రహము - శుటియొకపాపగ్రహముచేజూ
డబడుచునైనను - పాపగ్రహముతోగూడియైనను - పాపగ్రహరాశిబొం
దియైననుండి - ప్రవేశలగ్నమునకు - ౮ - టనుండెనేనియొకసంవత్సరమున
కుపిగపనాగృహపతిభార్యవైధవ్యమునొందును - పాపగ్రహముశుభగ్ర
హముచేజూడబడుచు-౮- టనున్ననెనిమిదిసంవత్సరములకుపిగపముందుజే
ష్టిరదుష్ఫలముగలుగును-తీణచంద్రుడు ౬-౮-౧౨-ఈస్థానములయందు
న్న-గృహపతియపట్టికుడగును-కావున-౮-టనేగ్రహంబునుండువలననుట
౨౮౧॥ ౧॥ గ్రహాణాందృష్టినిణాయమాహ॥మూ॥ పాదాఖ్యాగతమేతృతీయ
భవనేృష్టిర్నిపాదాభిధాఖేటాద్యానవమేచపంచమగృహారాశౌచ
తుథే-ప్రమే॥ృష్టిస్సౌత్త్రిపదాధనప్తమగృహసంపూర్ణః దృష్టిఃక్రమా
దేకద్విత్రిచతుష్పదేషుబలిసానుందార్యబౌమాఃపరే॥వ్యా॥ పాదేతి॥ భే
టాద్యాఖేటఃఆదిర్యస్యాస్సాతథోక్తాగ్రహాదికార్యస్టిగతమేతృతీయభ
వనేతృతీయలగ్నేచపాదాఖ్యాపాదసంజ్ఞికాభవతి - గ్రహాణామితీశేషః-
నవమేపంచమగృహచద్విపదాభిధా-చతుథేఅప్తమేచరాశౌత్రిపదా
అధనప్తమగృహసంపూర్ణఃదృష్టిః-మందార్యబౌమాఃశనిగుర్వంగారకాః
పరేచక్రమాత్ - ఏకద్విత్రిచతుష్పదేషుబలినః - శనిఃపాదసృష్టిస్సృబల
వాగురురథఃదృష్టిస్సృబలవాకుజస్త్రిపాదసృష్టిస్సృబలవా - ప
రేసూర్యచంద్రబుధశుక్రాఃపూర్ణఃదృష్టిమంతోబలవంతశత్రవేనసంపూ
ర్ణఃదృష్టిమంతశత్రవగంతవ్యం॥

అ॥ గ్రహములదృష్టినిణాయమునుజెలుపుచున్నాడు॥ తా॥ గ్రహముల
కుతనురాశిమొదలుకొని-౩-౧౦-ఈరాసులయందుపాదదృష్టియు -౨-౯-
ఈరాసులయందథఃదృష్టియు -౪-౮-ఈరాసులయందుత్రిపాదదృష్టియు
-౭-౪రాశియందుపూర్ణఃదృష్టియు౧౨లిగియుండును-అందుపాదదృష్టిచేత
నియు అథఃదృష్టిచేగురుండును - త్రిపాదదృష్టిచేగుబండును-పూర్ణఃదృ

ప్రేమసూర్యచంద్రబుధశుక్రులునధికవీక్షణముగలవారలనితాత్పర్యము.*

౨౦౨||౨|| ప్రవేశలగ్నస్య గ్రహస్థితిఫలమాహ ||మూ||ఏకశ్చైత్వరభా
గగోదశమగోజాయాస్థితోవాగ్రహస్తదేహం పరహస్తయాతమథవాత
త్సద్వవేశాలయాత్ | క్రూరాలాభరిపుత్రిగాశుభఫలాః కేంద్రత్రికోణస్థి
తాఃసామ్యాస్సాన్యునిరీక్షితేస్థిరగృహేరాత్రాదివావావిశేత్ ||వ్యా|| ఏక
ఇతి||ఏకశుభోవాపాపోవాగ్రహః పరభాగగఃశత్రుభాగగతస్సకవేశాల
యాత్ ప్రవేశలగ్నాత్-దశమగః- జాయాస్థితస్సప్తమరాశిగతో వాయు
ది-తదేహం పరహస్తయాతం పరాయత్తంస్యాత్-అథవాప్రవేశలగ్నాత్
క్రూరాఃపాపగ్రహః-లాభరిపుత్రిగాఃపకాదశషష్ఠతృతీయస్థానగతాస్సం
తఃశుభఫలాః-శుభఫలదాభవంతి- సామ్యాశుభగ్రహస్తుకేంద్రత్రికోణ
స్థితాఃశుభఫలాః-సామ్యానిరీక్షితేశుభగ్రహదృష్టే స్థిరగృహేస్థిరలగ్న-
రాత్రావాదివాదివాభాగేవాతత్సద్వనూతనగృహంవిశేత్ ప్రవిశేత్-||*

అ||గృహప్రవేశలగ్నమునకు గ్రహస్థితిని జెప్పచున్నాడు|| తా|| ఒక గ్ర
హముశత్రువుయొక్క-అంశమునుబొందియుండిలగ్నమునకు-౨-౧౦-ఈస్థా
నములయందుండెనేనియాగృహముపరాధీనమగును-పాపగ్రహములు-౩
-౬-౧౧-ఈస్థానములయందును - శుభగ్రహములుకేంద్రత్రికోణస్థానము
లయందునుండగశుభగ్రహములచేజూడబడుచున్నస్థిరలగ్నమునందునూ
తనగృహమునుబ్రవేశించినశుభఫలంబులుగలుగుననుట||*****

౨౦౩||౨|| తత్తద్రాశిజాతానాంతత్తద్దీశగృహేప్రవేశనిషేధమాహ||
మూ||అష్టామేషకుళీరచాపధటగోకుంభాళిమీనాఃక్రమాత్ జ్యేష్ఠాయామ్య
దిగాదయఃప్రతిదిశంత్వేకైకరాశిభవేత్ | తత్తద్రాశిభవస్యతద్దిశిగృహే
మృత్యుప్రదం నోవిశేత్ బ్రహ్మస్థానగృహంతుకేసరిమృగస్త్రీయుగ్మజా
నాంతథా|| వ్యా|| అష్టావితి|| మేషకుళీరచాపధటగోకుంభాళిమీనాఃమేషకర్క
టధనుస్తులావృషభకుంభవృశ్చికమీనాఇత్యష్టారాశయఃయామ్యదిగాద
యశ్చక్రమాత్ జ్యేష్ఠాః - తథాచసతివైకైకరాశిఃప్రతిదిశంప్రత్యక్షభోభ
వేత్-తత్తస్మాత్తద్రాశిభవస్యపుంసః-తద్దిశిగృహేతద్రాశిదిశిగృహే-ప్ర
వేశనం మృత్యుప్రదం - తస్మాత్తస్మిన్ నోవిశేత్ నప్రవిశేత్ యోయద్రాశి
భవస్యతద్రాశిదిశిగృహేశల్లగ్ననప్రవిశేదితిభావః - యథామేషఃదక్షిణ
దిగీశఃఅత్తమేషరాశిజాతఃమేషగాశౌదక్షిణదిశిగృహంనప్రవిశేత్ - కర్క
టానైర్ముతిదిగీశఃఅతఃకర్కటరాశిజాతఃకర్కటరాశౌనైర్ముతిదిశి

గృహంనప్రవిశేత్-ఏవంనగ్నశ్రయోజ్యంబ్రహ్మస్థానగృహంసభ్యమగ్న
హంసు-కేశరిమృగస్త్రీయగ్నజానాంసంహమకిరకన్యామిధునరాశిమ
జాతానాంనృణా-ఎతద్రాశిమతథా-మృశ్యత్రనత్వాన్నప్రవిశేత్-||

అ||గర్భగాలియంచుగృహంప్రవేశమునకుకొరగానివిషయమునుజెప్పి
చున్నాడు|| శా|| మేన-కకట-ధనుః-తులా-వృషభ-కుంభ-వృశ్చిక-మీన-
రాసులుక్రమంబునక్షిణికు-మౌనలుగనెనిమిదికులరునిపక్షులు
గానగృహపతిజర్మరాశియేదిక్కుకనిపత్తిమెయ్యుండునోయాదిక్కుయం
మండెడిగ్నహమును-జర్మరాశిలగ్నమునందును-మధ్యమగృహమును-సం
హ-గ-కర-కన్యా-మిధున-రాసులయందుబుట్టిననరులు-ఈగ్నములయం
దును-పవేశించిరేనిగురణముగలుగుననిశాత్పర్యము||*****||

అ||౨||అ||అ||సవ్యాభ్యాంగృహంప్రవేశవిషయపుపభుచక్రగతనక్షత్రా
శాసనమాహ||మూ||యస్మిన్భేక-యతస్తదావిగణయోచ్యంద్రాన్విత
త్రాణంతతఃకుర్వాన్మృత్యుముడుత్రయంశిరసీచప్రాకృతయోదుఃక
శాంబత్వాన్మృత్యువతుశశ్చిమాంస్త్రియగల్గెన్దైర్ఘ్యంచచత్వారితత్పుచ్ఛేతు
భ్రమణంత్రయంచతురథోవామేతుపాశ్వేకభక్త||వ్యా||యస్మిన్ని
తి||వృషభాకారంచక్రంపిలియనుస్తకాద్యవయవేషువద్యమాణక్రమేణస
ర్వనక్షత్రాణివిన్యసేత్ఏవంచసతియస్మిన్భేయన్నక్షత్రైరికాయితఃసు
న్నక్షత్రైఃసూర్యస్తీప్తతీశ్యభః-తదాదితన్నక్షత్రమారభ్యచంద్రాన్విత
త్రాణంతతఃకుర్వాన్మృత్యుంతంగణయేత్-ఏవంచసతివృషభశిరసిస్థిత
ముడుత్రయంచక్షత్రయంమృత్యుంకుర్యాత్-గృహపతేరితశేషఃప్రా
కృతయోగగ్రహదయోః-చత్వారిత్రచతుష్టయంచదుఃశాంకు
ర్యాత్-పశ్చిమాంస్త్రియగల్గెచరమపాదద్వంద్వేన్దిశానిచత్వారిత్ర
చతుష్టయం-దైర్ఘ్యంస్థిరకాలస్థితి-తత్పుచ్ఛేవృషభలాంగూలెన్ద్ధింత్ర
యంచక్షత్రయంభ్రమణంకుర్యాత్-అథోవామపాశ్వేకచత్వారిత
క్షత్రచతుష్టయం-అభక్తసంపత్కరంస్యాత్||అ||మూ||ధాన్యద
క్షిణపాశ్వేశేచతురథోపృష్ఠేత్రయంశంపనంవక్త్రేభ్రమితయంపశూప్ర
కురుతేచక్రంవృషభిన్ద్విసంధ్యందావ్యాభ్యగ్నిభయానికేచగృహతేర్యా
త్రానివృత్తాపునస్సంవేశేచవిధిస్త్వనిమితగృహేసర్వంవిచింత్యంబుధైః
ధాన్యమితి||క్షిణపార్శ్వకేస్థిశంభిభిత్ససితనక్షత్రచతుష్టయంగాన్యం

ప్రకురుతే అథో అనంతరం - వ్యష్టే చరమాగతే త్రయం నక్షత్ర త్రితయం సం
పదం ప్రకురుతే వక్త్రే అనంతరే త్రయం నక్షత్ర త్రితయం పశుకా ప్రకురుతే
ఇద మేవ వృషాభ్యుంచ క్రంవృషభ చక్ర మిక్కుచ్చతే - ఇదం చక్రం ద్వంద్వం ద్వా
భ్యే ద్వంద్వయుద్ధే - అగ్నిభయాదికేచ - గృహతేః దాక్షాః - యాత్రానివృత్తౌ
ప్రతిప్రయాణే - పునస్సంవేశే రాజ్ఞాం యాత్రానివృత్తౌ నాం పునః గృహ
ప్రవేశేచ - స్వనిమితగృహేనూతనగృహప్రవేశేచ - అయం విధిః పర్యా
లోచనీయః - బుద్ధైః పండితైః సర్వం పూర్వోక్తం విజంత్యం సహ్యగ్విచారిం ||

అ || రెండు శ్లోకముల చే గృహప్రవేశ విషయ మైపుషభ చక్ర గతి నక్ష
త్రముల పుంధలముల జెప్పఁచు న్నాడు || తా || వృషభాకార మగు చక్రమును వ్రా
సి గాని శిరస్సు మొదలగు నవయవంబులయందీ జెప్పఁబోయ్యెడి తెలుగుం నూ
ర్పుడున్న నక్షత్రము మొదలుగ వ్రాసియది మొదలు నిత్య నక్షత్రము వరకు
గణన జేయఁగా నా నక్షత్రము చక్ర గూఢ మైన వృషభము యొక్క శిరస్థము
లగు - ౩-నక్షత్రములలో నున్న మృత్యువును ముందరి కాలలో నున్న - ౪ - న
క్షత్రములైన చతురవస్థను - వెనకటి కాల్యాయండున్న - ౪-నక్షత్రములు చిరకా
లముండులను - తొలకాయండున్న - ౩-నక్షత్రములు జేశభ్రమణమును - ఎడ
మశాశ్వకముండున్న - ౪-నక్షత్రములు ధనమును - కుడివక్కనున్న - ౪-న
క్షత్రములు భాగ్యమును - వృషభాగముండున్న - ౩-నక్షత్రములు సంపదను -
ముఖముండున్న - ౩-నక్షత్రములు పశువులనుంగలుగ జేయుననియు - ఇది వృ
షభ చక్ర మనియు - నీ చక్రము - ద్వంద్వయుద్ధము జేయునపుడును - రాజాతి
యాత్ర బోవునపుడును - మరలవచ్చునపుడును - నూతనగృహప్రవేశకా
లముండును - ఇత్యాది కార్యములయందు పండితుల చేజూడదగినదనియు ననుట

౨౨౬ || ౨౨౭ || అ || అథ ద్వాభ్యాంకలశి చక్రస్వరూపం నిరూపయత్ త
ద్గతనక్షత్రాణాంగృహప్రవేశ విషయం పునః పాహా || మూ || చక్రం స్యాత్క
లశస్వరూపమథ తత్సంలిఖ్య మూర్ధ్వైకభుప్రాగా ద్వాసుచతుశ్చతుః
ప్రతిదిశం చ త్వా రితన్తద్యమే | కలశే త్రిణిగుదే త్రయంచలిఖేద్భానాం
క్రమాత్తత్ఫలం వయ్యైర్ధాన్వితభాదితశ్చ గణయేత్సంవేశధిష్ఠ్యాంతతః ||
కేషాం ఛేదనుథ ప్రవాసమభయంధాన్యంతతో నిర్ధనం గర్భస్థావనుథ శ్రి
యంగృహపతేర్దగ్ధాచ్చ తాయస్సదా | సంక్రామాఖిలదుగ్ధాశైలనగర
ప్రాసాదదేవాలయైశ్చ గామగృహప్రవేశసమస్తజ్ఞేయం హి చక్ర
ద్వయం || వ్యా || చక్రమితః శీర్షచ్ఛేదమితి చ || కలశస్వరూపం ఘటాకారంచ
క్రయథా స్యాత్తథా సంలిఖ్య - అథ చక్ర లేఖనానంతరం - ఆర్ధాన్వితభాది

తఃసూర్యాగ్నితనక్షత్రమారభ్య సంవేశధిష్ఠ్యాంతతఃగృహప్రవేశనక్ష
త్రపర్యంతం యేత్ - అధమూర్ధ్వికలశశింసీపకభంపకనక్షత్రం ప్రా
గాద్యాసు ప్రాచీప్రభృతిచతుర్దిశాః ప్రతీదిశంచతుశ్చతుర్నక్షత్రాణి-
తస్య ద్వైచత్వారికంరేత్రణిగుదేత్రయంచాఖిబద్ధజంఃలిఖేత్ - భానాం
మూర్ధ్వాదిగతనక్షత్రాణాంక్రమాత్ఫలంవయ్యే - యథాశిరోగతనక్షత్రే
ప్రవేశశ్చేద్యహపత్యేర్నచ్చేదనం - కలశస్య ప్రాగ్భాగస్థితనక్షత్రచతు
ష్టయంప్రవాసంసర్వదాదేశాతరగమనం - దక్షిణభాగస్థితనక్షత్రచతు
ష్టయంఅభయంభయాభావం శశ్చిమభాగగతనక్షత్రచతుష్టయంధాన్యం
ఉపగ్భాగగతనక్షత్రచతుష్టయంనిధానందారిద్ర్యం - మధ్యభాగగతనక్ష
త్రచతుష్టయం - గర్భస్థావం-యజమానభార్యాయాభివేద్యం - కంఠగ
తనక్షత్రత్రయం - శ్రియంసంపదం-గుదస్థితనక్షత్రత్రయంశతాయుదా
ద్యాత్ - సంగ్రామాఖిలదుఃఖైలనగరప్రాసాదదేవాలయైత్రాత్రా
మగృహప్రవేశసమయే-యుద్ధదుఃఖపర్వతపురప్రాసాదదేవాలయకృ
షిభూమ్యుద్యానవనగృహప్రవేశకాలేచ క్రద్వయంవృషభకలశచక్ర
యోద్వయంజ్యేయంవిబింత్వంహి*****

అ || రేండుశ్లోకములచేకలశచక్రమునొందిననక్షత్రములకు ఫలముల
జెప్పచున్నాడు|| తా కలశాకారంబగు సొకచక్రము వ్రాసియందునీచెప్ప
బొయ్యెడిక్రమంబునసూర్యుడున్ననక్షత్రముమొదలుగా - ౧-నక్షత్ర
ములను వ్రాసియది మొదలుగృహప్రవేశనక్షత్రమువరకు నెంచగానాప్ర
వేశనక్షత్రముకలశశిరస్థంబగునొకనక్షత్రమైయున్నగృహపతికిశిరశ్చే
దంబును - కలశమునకుప్రాగ్భాగమందున్న - ౨- నక్షత్రములలోనొకటి
యైన నెల్లకాలముపరదేశగమనమును - దక్షిణభాగమందున్న - ౩- లోను
కటియైన సిర్భయమును - శశ్చిమంబుననున్న - ౪-లోను కటియైన ధాన్యము
ను-ఉత్తరంబుననున్న - ౫-లోను కటియైన దారిద్ర్యమును-మధ్యభాగమున
నున్న - ౬-లోను గటియైన గృహపతిభార్యకుగర్భస్థావంబును - కంఠస్థాన
మందున్న - ౭-లోను కటియైన సంపదయు-అధఃప్రదేశమందున్న - ౮-లో
ను కటియైన పూర్ణాయువుంగలుగును- ఈచెప్పబడినవృషభకలశచక్రము
లురెండును - యుద్ధదుఃఖ-పర్వత-పుర-ప్రాసాద-దేవతాలయ-కృషిభూమి
ఉద్యానవన-నూతనగృహముల బ్రవేశించునపుడుజూడవలయుననుట *****

యజ్ఞనావేంకటాభ్యేనరచితాయాంసతాంముదే ।

కాలామృతస్య టీకాయాంషష్ఠీయంబిందురవ్యభూత్ ||

లక్షణంతప్పజ్జనాదనోత్తరవిధిః చి త్రాశ్రవణోత్తరాశ్రయరోహి
 ణీ-చక్రసుమా-వాహ్యంకలించతుగణే-లప్తమించ-ఁంచచాంద్రంసోమ
 వాసరం-చతుజన్మవాసరంచత్యక్తా-ఁజేర్చుచాడుక్తాతిక్తాతినిశోభనాశు
 భకరా-ఁజిధిరిక్తుక్తాతిక్తవాసరద్వదీనామపుష్పలక్షణం

అపశుబంధనకాలమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ అర్చనసూభా. రే-మూ
వ్య-పూషా-శృ-ఈ-2-నక్షత్రములును-గురుశుక్ర భానువారములును -
పశుబంధనగోష్ఠప్రవేశాదులకుముఖ్యంబులనియు-చి-శ్ర-ఉఫ-ఉషా ఉభా
రోహిణి-ఈనక్షత్రములును-అమావాస్య-చతుర్దశి-అష్టమి-సోమవార
ముపశుజన్మవారము-ఇవినిషేధంబులనియు - తక్కినతిథివారాదులుశుభక
రములనియునభిప్రాయము-(గోష్ఠమనగాపశువులదొడ్డి.) * * * * *

౧౯౦ || అ || అథ పైతృక ప్రసంగం వివర్తన స్థావ త్తిథినిర్ణయ మౌహహా ||
 మూ || యౌవంత్యో ఘట కాది నేవిఘటి కాన్సర్వాశ్చ కుర్వాత్స మంకాలం
 పంచవిధం క్రమాచ్చగణనా ప్రాతిస్తతస్సంగమః | మధ్యాహ్నాపృథ
 రాహ్లాతృత్యథ వేత్సాయంతనిమాసకేద ర్మచాబ్దిక ఏవ వాసత్పతతిస్స
 ర్వకాలాయని || వ్యా || యౌవంత్యశ్చ || దినేష వాభాగే ఘటి కాః ఘటి కాశ్చ
 యౌవంత్యాయాన్సృజ్ఞా కాభివంతి - తాన్సర్వా దిన ప్రమాణ ఘటి కాః వి
 ఘటి కాశ్చ - సమంజస్య నానతరిక్తం యథాతథాగణయేత్ కాలం పంచవి
 ధం సర్వాత్ - సకాలః క్రమాత్ వా తే సంగమః మధ్యాహ్నం అపరాహ్ణః
 అధాంతరం సాయంత్రీనేతే పంచవిధో భవతి - యాతీథిన్సర్వ కాలాత్ క
 పంచవిధ కాలవ్యాప్తా సాతిథిమాసి కేద ర్మ ఆబ్ది కేసాం వ్యుత్థి కేచయో గ్యా
 భ వేదితి సామాన్యోక్తిః

అ || పితృక్రియా విధానమును దెలుపువాడై ముఖమతిధినిఁజూయమును సామాన్యముగా దెలియజేయుచున్నాడు || తా || అహః ప్రమాణఘటికలఁగి ఘటికలతో గూఢసమంబుగ నైదుభాగములు జేయగా నవిక్రమంబున ప్రాత స్సంగమమధ్యాహ్నపరాహ్ణసాయంకాలములనంబడును - ఈ ౫-విధముల గుకాలములయందును వ్యాపించియున్నతిధి - అబ్దికాదిపితృక్రియలఁబఁచు గ్రంథులని తాత్పర్యము.

అంగ ॥ అ ॥ అథమాసికాదీనాంవిశేషకాలమాహ॥ మూ॥ కార్యాసా
ద్వైపరాస్త్యయోస్సమథికాసామ్యాశుపూర్వాద్వయోఽపూర్వాసాం
దిశద్వయోరక్షపరాప్రాగప్రకాలాద్రవే । సానోజేత్రిముహూతికాపి

దితఃకృష్ణపక్ష ప్రశస్తతిఅన్నిన ప్రతిపదాయుక్తం - మహాలయానాంపోడశ
 త్వాదితిభావః - త్రస్పసిద్ధంపక్షశ్రాద్ధం-అత్రతచ్ఛబ్దస్య ప్రసిద్ధాధికత్వా
 న్నయచ్ఛబ్దాపేక్షా-ఉక్తంచదండినా - ప్రక్రాంతప్రసిద్ధానుభూతాభావి
 షయితచ్ఛబ్దోయచ్ఛబ్దంనాపేక్షతత్ప్రతి-శుర్యాత్ పతాదౌభాద్రపదకృష్ణ
 పతాదౌ-సూత కాదినహి-సూత కాదినాయుక్తయదితిశబ్దేరపత్నీ-జో
 దశ-నాదికంగృహ్య తే-తదాతత్త్వంచమీలప్తమీ వాయద్వాతద్దశమీవా
 తదాదిషుచంచక్రుప్తమీవశమ్యాదిషుశశ్చక్షశేషేషు కృష్ణపక్షశేషదివ
 సేషువా-పక్షశ్రాద్ధంసదాశుర్యాత్-సదేత్యనేన పక్షశ్రాద్ధమత్యావశ్యక
 మితిగమ్యతే॥

౨॥శ్లోకములచేత మహాలయ కాలమునునిర్ణయింపు చున్నాడు॥తా॥
 మృశపితృకుడగునరుడుభాద్రపదబ-౧. మొదలశ్వయుజశుక్ల-౧ - లోజేరి
 న-౧౬-దివములునునిత్యశ్రాద్ధముజేయవలయు- నొక వేళయాపక్ష ప్రథమ
 దివసమందుజేయుటకు-అశౌచము - పత్నీగజోదశ-నము - ఇత్థాదులగున
 భ్యం శరములుసంభవించెనేనియాపక్షమందు-పంచమి-అష్టమి-వశమి-వీటి
 లోనేరినమైనముగలుగనాపక్షశేషదివములయందుమహాలయంబావశ్య
 కముగజేయవలయుననితాత్పర్యము॥

౨౯౩॥౨॥సకృత్తహాలయకాలమాహ॥మూ॥పంచమ్యాదిషుచేచ్ఛుభే
 షుదివసేషేషప్రకుర్యాత్సదాద్వాదశ్యాంయతిపైతృకంకలిది నేశస్తై
 హాతానాంపునః॥వజ్యేకామది నేపిపైతృభయితేహస్తాన్వితేభాస్క
 రేస్యాత్సంకల్పవిధిశ్చపూర్వణవిధిర్యద్వాపితృప్రీతిదః॥వ్యా॥పంచమ్యాది
 ప్సితి॥శుభేషుపంచాంగశుద్ధిదివసేషుపంచమ్యాదిషుదివసేషేషసకృత్త
 హాలయంకుర్యాత్-ఏవకారేణనపంచమ్యాః పూర్వదివసేష్యధోకల
 భ్యతే-యతిపైతృకంయతిషుహాలయంతుద్వాదశ్యాంకుర్యాత్-శస్తై
 హాతానాంపునశ్శస్త్రహాతానాం మహాలయం కలిది నేచతుదశ్యాంకు
 ర్యాత్ - పునరిత్యనేనయన్తికన్తిచిద్దివసేపూర్వణవిధానేనశ్రాద్ధం
 కృత్వా - పునశ్చశుక్లశ్యాషేవకోద్దిప్తవిధానేనకార్యమితిగమ్యతే-ఉక్తం
 చమాదవీయే॥ శ్లో॥ సమత్వమాగతస్యాపివిషశస్త్రహతస్యచ॥ ఏకోద్దిప్తం
 సుతైఃకార్యంచతుదశ్యాంమహాలయగతి - వశ్యేపిమహాలయనిషిద్ధేపి
 కామది నేశస్త్రయోదశదినే - పైశ్చభయితేహస్తానక్షత్రయైస్తేనతిభాస్క

రేహ స్త్రాన్వి తేహస్తనక్ష గ్రాతేసతిచ - సంకల్పవిధిఃసంకల్ప శ్రాద్ధంయ
ద్వా పార్వణవిధిఃపార్వణ శ్రాద్ధంవాపిత్వప్రీతిద స్సౌమ్యత్ - పతద్యోగే
సత్యేవశ్రమోదశ్యాంకార్యంనత్వన్యథా - ఇయమేవగజచ్ఛా యేత్యుచ్య
తే-తదుక్తం॥శ్లో॥యదేందుఃపితృదైవత్యేహంసశ్చైవక కేస్థితః॥యావాతి
ధిభఃవేత్సాహిగజచ్ఛాయాప్రకీర్తితా॥ అత్రైయంవ్యవస్థా రప్తవ్యా-
యజమానఃపుశ్రవాంశ్చేత్ - మమాయుక్తశ్రయోగశ్యాంసంకల్పశ్రాద్ధం
సూచేత్పార్వణ శ్రాద్ధమేవకుర్యాత్. తథాచోక్తం॥శ్లో॥మమాయుగాద్యో
ర్యామ్యేచశ్రాద్ధంకుర్యాత్ప్రయత్నతః॥ పిండ దానంనకుర్వీత్యవీచ్ఛేజ్జీ
వినస్సుతాని॥ *****

అ॥౨-శ్లోకములచేతనకృత్తహాలయమునకుకాలమునుజెప్పుచున్నాడు
తా॥పంచాంగశుద్ధిగలకృష్ణపక్షపంచమిమొదలగుచినములయందే-సకృత్త
హాలయముజేయవలయుననియు - యతికిద్వాదనియందుజేయవలయునని
యు-విషశస్త్రాదులచేమృతులైనవారలకిశరదినములయందుపార్వణశ్రా
ద్ధముచేసిననుచును దశాశినాడేకోద్దిష్టవిధిచేజేయవలయుననియు - సూర్య
డుహస్తనక్షత్రమందుండినను-చంద్రుడుచుఖయందుండిననపుడుమహాల
యనిషిద్ధమైనశ్రయోదనియందునుమహాలయము సంకల్పవిధిచేతనైన
బార్వణవిధిచేతనైనచేసినపితృప్రీతికరంబనియు - మఘానక్షత్రముతో
గూడినదినమనందును-యుగాదియందును - భరణీనక్షత్రమందునుఆవశ్య
కంబుగజేయదగినశ్రాద్ధమును శ్రాద్ధకతఃపుత్రవంశుడైయుండేనేనిసం
కల్పవిధిగానేజేయవలయుననియునభిప్రాయము॥ *****

౨౪౮॥మూ॥కారుణ్యాన్నితపైతృకంశుభదినేతత్పక్షపవాచరేత్కన్యా
యాంయదిభాస్కరేవ్యగతికఃకన్యాదిమాసద్వయో॥ యావద్వృత్తికదశా
నాన్త్యృతిబలాదేకంచవాపైతృకంకన్యాత్వాచ్చసకృత్తహాలయనిసం
శుద్ధ్యాయుతంచేచ్ఛుభం॥ వ్యా॥కారుణ్యాన్నితేతి॥ భాస్కరేనూర్వే-క
న్యాయాంయదికన్యారాశిగతేసతి- తత్పక్షపవభాగ్రపదకృష్ణపక్షపవశు
భదినైకస్తించ్చిద్దినసై- కారుణ్యాన్నితపైతృకంకారుణ్యప్రయుక్త శ్రాద్ధం
ఆచరేత్కుర్యాత్-పక్ష శ్రాద్ధకృతేపికారుణ్య శ్రాద్ధమావశ్యకమిత్యాశ
యః-అగతికోయదిదరిత్రశ్చేత్ భాస్కరేకన్యాదిమాసద్వయేకన్యాయాం
శులాయాంచస్థితేసతివా-యావద్వృత్తికదశానాత్ - పృశ్చికప్రవేశా
త్పార్వమేవేత్యధః-స్తృతిబలాత్ - ॥ శ్లో॥ పృశ్చికాదశాసాద్యాంతినిరా

వాఃపితరోగశాశ్రితి- ఏకం చ వా పైశ్చ కంఠాద్ధంకుర్యాత్ - అనమగ్ధస్యా
 పివేకంకాయణ్య్రాద్ధంకార్యమిశ్యావశ్యకపిః - సకృన్తహాలయదినంశు
 ద్ధాన్యముతంపక్ష్యమాణస్త్రకారేణపంచాంగ శుద్ధియుక్తంచేచ్ఛుభంభవే
 త్-అశ్రహేతుమాహ- సకృన్తహాలయస్యకామ్యత్వాదితిపక్ష శ్రాద్ధస్యని
 త్యత్వాన్నాయంఽయమః॥

తా॥పితృపక్షముచనన్నిదినములయందునిశ్య శ్రాద్ధముజేసినను-ఒకది
 నమునసకృన్తహాలయముబహుదై వత్యముగజేయవలయుననియుఆకారు
 ణ్యశ్రాద్ధముకామ్యమగుటచేతనాదినంబుపంచాంగ శుద్ధిగలదై యుండవల
 యుననియు-ఆపక్షమునజేయుటకుదారిద్ర్యముచేతనై నను-అనుపపక్షచేత
 నైచను-సందభిఁచకపొయి నేనితులామాసముతుదవంకు శుద్ధిగలదినిమున
 జేయవచ్చుననియునుతాత్పర్యము॥

౨౩॥అ॥సకృన్తహాలయేవజ్యౌవ్యాహ॥మూ॥వజ్యౌవ్యేకమహాలయేజ
 నసభంస-దాశ్చకామఃకలిశు క్రూర్కార్యదినానిసూతకదినంపత్నీరజో
 దూషితం॥తారాస్సప్తదశస్యరేవశుభదాపిష్ణుత్రయాకశ్రయూహ్య
 ద్రామిత్రచతుష్టయాద్యశశభృద్భాగ్యర్యయామ్యాఫదాః॥వ్యా॥వ
 జ్యౌవ్యేనీ॥ఏకమహాలయేసకృన్తహాలయేజనసభంజన్మనక్షత్రం-నందాః
 నందతిథయఃప్రాగుక్తాః-కామస్త్రయోనశీ-కలిశ్చతుదశీచ-శుక్రాకా
 గ్యదినానిశుక్రభానుగురువాసరాః సూతకదినం-పత్నీరజోదూషితంస్వ
 భార్యారజోదూషితదినంచపతానివజ్యౌవనిపతేషుసకృన్తహాలయంసకు
 ర్వాదిశ్యధః-సకృన్తహాలయేయోగ్యనక్షత్రాణ్యాహ-విష్ణుత్రయంశ్రవ
 ణధన్యస్తాతభిషజఃఅర్కత్రయంహస్తదిశాస్వాశ్యః-అహిరాశ్రేసా-
 ఆగ్రాప్రసిద్ధా-మిత్రచతుష్టయంఅనూరాధాజ్యేష్ఠామూలాపూర్వాషా
 ఢాఅద్యఃఆశ్వినీ-శశభృత్హృగశీషం-భాగ్యంఉత్తరఫల్గునీ-ఆర్యఃపుష్యః
 యామ్యంభరణీ-ఇశ్యభిధాపితఃసంజ్ఞికాఃసప్తగతారాఃసకృన్తహాలయే
 శుభదాస్సృగః-ఏవకారేణాన్యానిదశనక్షత్రాణిశ్యాజ్యానీతిస్ఫుటమవ
 గంతవ్యం-పతన్తోచ్చొక్తంప్రథమోపక్రమణవిషయం॥

అ॥నూతనముగ సకృన్తహాలయమువారంభింప నయోగ్యతిథివారనక్ష
 త్రములజెప్పుచున్నాడు॥తా॥నందతిథులు-త్రయోదశి - చతుదశి-ఈతి
 థులునుశుక్రభానుగురువారములును-సూతకదినంబులును-భార్యబహిష్క
 మైయున్నదినంబులును-జనననక్షత్రము-కృ.రో-పున-మ-పూ.భ-పి-ఉషా

పూభా-ఉభా-శే-చ-౧౦- నతశ్రమమును-సపిద్యములనియు-తక్కి-ననత్స
త్రామయుముఖ్యంబులనియునభిప్రాయము|| *****

౨౯౬|| ౨|| హ హోలయాకరణేదోషంకరణైశులంచదర్శయతి|| మూ || నో
కుగ్యావ్యనిపక్షమేక దివసంవానల్ప మల్పంచ వాచారి ద్ర్యంబహు మఃఖ
మౌత్రచపరేకార్థత్యజేవాత్మనః | దాతుఃపు త్రధనంభ వేదిహపరేస్వర్గాది
పశ్చాద్భవేరితుక్త్యాప్యగృహంపిసృజ్యపితరస్వంస్వంబి శేయఃపదం|| **
వ్యాసౌత్య|| పక్షంపక్ష శ్రాద్ధంవావికదివ సంసక్తన్త హోలయంతినల్పంత
ధింవాసమద్ధ శ్చేదితిభావః - అల్పంవా-దరి ద్ర శ్చేదితిభావః - నౌకుర్యా
గ్యని - త దాత్మనః దారిద్ర్యంబహుమఃఖంవార్థత్యంచ ర్థత్వంచస్యాత్
దాతుః సహోలయ ప్రదాతుః - ఇహాన్తికభూలోకేపుత్రధనం - పరేవక-
తోస్వర్గాదిచ-భవేదిత్యక్త్యాప్యపశ్చాత్పితరః-స్వగృహంపిసృజ్యస్వంస్వంప
దంస్వస్వస్థానంపితృలోకంబి శేయః|| *****

అపిత్వపక్షముననిత్యశ్రాద్ధసక్త శ్చాద్ధములు జేసినగలిగెడిఫలమును
జేయకపోవుటవలనగలిగెడిదోషమునుండెలియజేయుచున్నాడు|| తా|| పక్ష
శ్రాద్ధము నైననుసక్తన్త హోలయమునైనను జేసినకతాకుఇహంబునపుత్రధ
నాదినంపదలును-పరంబునస్వర్గాదిలోకభోగంబులుంగలుగును జేయనివా
నికిహంబునపుత్రధననాశమఃఖములు - పరంబునసరకామలుంగలునున
ట్లువానిపితృదేవతలుశపింతురనితాత్పర్యము.

౨౯౭|| అ|| అభషణ్ణవతి స్వరూపమోహ|| మూ|| మన్వాద్యాశ్చమహోల
యూముగదినాన్వాదిత్యసం క్రాంతయోదర్యాశ్చవ్యతిపాతవైధృతిదినా
న్యన్వప్తకాః పైశ్చకే| కాలాషణ్ణవతిస్తత్తతాశ్చసతతందాతుస్సపు త్రా
గ్ధదా వాయంతోయ వ నేరిపూరిపుబకాలోకారిపుస్త్రమాత్ || వ్యా|| మ
న్వాద్యాశ్చతి || మన్వాద్యాః వాయం అక్షరసంఖ్యయాచతుదశ- మహోల
యాఃతోయంషోడశ- యుగదినానియు గాదయఃవనంచ త్వాది - ఆదిత్యసం
క్రాంతయఃరిపుఃద్వాదశ-నర్కారిపుఃద్వాదశ-వ్యతీపాతవైధృతిదినాని -
వ్యతీపాతదినానిబకాఃశ్రయోదశ - వైధృతిదినానిచలోకాఃశ్రయోదశ-
అన్వప్తకాఃతిస్త్రోప్తకాఃరిపుఃద్వాదశ - ఎతేమిలిత్యాషణ్ణవతిస్తత్తతాఃషణ్ణ
వతిశబ్దప్రతిపాదితాఃకాలాఃపైత్వకేపితృకర్మశక్రమాదుక్తక్రమాత్ దా
తుఃపుత్రాధాదాభవంతి|| *****

౩|| షణ్ణవతి శ్రాద్ధస్వరూపమునుండెలియజేయుచున్నాడు|| తా|| మన్వా

దులుగర - మహాలయములు - గుడియు గామలు - ర - సంక్రాంతిలు - గుడిసెమా
వాస్యలు - గుడి - వ్యతీపాతదినములు - గుడి - వైధ్యతీదినములు - గుడి - అన్వష్టక
దినములు - గుడి - ఈ గుడిదినములయందును శ్రాద్ధము జేయు వారలకు పుత్ర
పౌత్ర ప్రధనాభివృద్ధి గలుగునని తాత్పర్యము.

౨౯౮॥ ౨౯౯॥ అ॥ శ్లోక స్వయేన పూర్వోక్త పుణ్యవతీ నామ ధ్యేయ ప్రధ
మోపదిష్టయోర్నాన్వానియు గాద్యోః కాలనిర్ణయ మాహ॥ మూ॥ కృష్ణాభా
ద్రుపదేష్టమీయదినభోదర్మశ్చ శేషాస్మితా ఆమాధేవశమీన్ద్విషేచనవమీసా
కాత్తికే ద్వాదశీ॥ జ్యేష్ఠే ఫాల్గున చైత్రయోరపి శుచావూర్జ్వతి థిః పూజితా
మామాభేమాస్యధనప్రమీశుభఫలాః పాపే సీతై కాదశీ॥ చైత్రే భాద్రపదే
చ మాసయుగైశ్చైయాస్త్రతీయాతిథిర్నాన్వాద్యాశ్చ చతుర్దశైవ తిథయః
పుణ్యా యుగాద్యాశ్చతుః॥ శుక్లార్ద్రే నవమీ సీతైవ శుభదారాధేత్యతీయాతిథి
ర్నాభేదర్మతిథిర్నభస్యబహులై కామః కృతాద్యాః॥ వ్యా॥ కృ॥ షే॥॥
చైత్రతిథిః॥ భాద్రపదే మాసి కృష్ణాష్టమీ - నభోదర్మశ్చ శ్రావణజహుళా
మావాస్యాచపతే ద్వే కృష్ణపక్షతే - శేషావత్యమాణాస్మితా శుక్లపక్ష
గతాః ఆమాధేవశమీశుక్లపక్షదశమీత్రిషేతు ఆశ్వయుజే నవమీశుక్లపక్షనవమీ
చ - కాత్తికే మాసే సాద్వాదశీశుక్లద్వాదశీ జ్యేష్ఠే ఫాల్గున చైత్రయోః - శు
చా ఆమాధే - ఊర్ద్వే కార్తికే చ - పూర్ణిమా తిథిః అథ మాభేమాసస్తప్తమీ పాపే
మాసి సీతై కాదశీ శుక్లై కాదశీ - చైత్రే భాద్రపదతిథి మాసయుగైశ్చ త్యతీయా
తిథిః శుక్లశ్రతీయాచ - సర్వే మిళిత్యాచతుర్దశతిథయః శున్వాద్యాః శున్వా
ని సంజ్ఞికాః - శుభఫలాః శుభఫలదాః జ్ఞేయాః - శ్రాద్ధకర్తురితి శేషః - ఊర్ద్వే
కాత్తికే మాసి శుక్లానవమీ - రాధేవై శాభేమాసి సీతైవ త్యతీయాశుక్లశ్ర
తీయాతిథిః - మాభేదర్మతిథిః - నభస్యబహులై భాద్రపహుళపక్షే కామః శ్రా
యోదశీ - ఇమాశ్చ తస్మాద్ధయః క్రమేణ కృతాద్యాః కృతే తాద్వాచర
కలియుగాదయః పుణ్యాః జ్ఞేయా ఇతి పూర్వేణాన్వయః*****

అ॥ రెండు శ్లోకముల చేత మున్వానియు గాదుల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥

భాద్రపదబహుళ - ౮ - శ్రావణబ - ౩౦ - ఆమాధ శుద్ధ - ౧౦ - ఆశ్వయుజ శుద్ధ -
౯ - కాత్తికశు - ౧౨ - చైత్ర జ్యేష్ఠామాధ కాత్తిక ఫాల్గున మాసములయందు
పూర్ణిమ - మాఖశు - ౨ - పుష్యశు - ౧౧ - చైత్ర భాద్రపదశు - ౩ - ఈ గుడిదినంబు
లు నున్న నామలనంబడును - కార్తికశు - ౯ - చైత్రాఖశు - ౩ - మాఖబ - ౩౦ - భా

ద్రవదబ-౧౩-ఇవి నాలుగును క్రమంబున-కృత-త్రేతా-ద్వాపర - కలియు
గాదులనంబడునుగాననీమన్వాదియుగాదులయందు శ్రాద్ధముజేయువా
నికీశుభంబులుగలుగుననితాత్పర్యము.

౩౦౦ || అ || అష్టకా శ్రాద్ధతిధినిణయమాహ || మూ || పాషేఫాల్లునసా
మ్యయోరపితధామాఖేత్య పత్యేషుచేత్సప్తమ్యత్రతథాష్టమీచనవమీతి
స్రోష్టకాద్వాపరశః | పష్టేమాసిమహాలయాంతరగతాస్త్రోష్టకాస్తహి
నోదర్మాద్యాస్తననుప్రసిద్ధదివసాః శ్రాద్ధేపితృప్రీతిదాః || వ్యా || పాషణ్ణః ||
పాషేమాసిఫాల్లునసామ్యయోఃఫాల్లునమాగశీషయోఃతథామాఖే- ప
తేషుచత్యమామాసేషు- అంత్యపత్యేషుకృష్ణపత్యేషుచేత్ - సప్తమీఅష్ట
మీనవమీచమిళిత్యాద్వాదశతిస్రోష్టకాభవంతి - యద్యపిషష్టేమాసేభా
ద్రవకమాసేతిస్రోష్టకాః మహాలయాంతరగతాభవంతి- తహికతస్తాగ్నా
రణాత్ - నో-తస్తాసిన్ద్రోష్టకానసంతీశ్యత్థః-జ్యేష్ఠమాసమాతేతిస్రోష్ట
కాఇతిస్త్వశ్యంతరేవిద్యమానత్వాత్-భాద్రపదేపితత్రప్రసక్తా-తన్నివార
ణార్థంమహాలయాంతరగతా ఇత్యుక్తమిత్యనుసంధేయంతదనుతతః - ద
ర్మాన్యాఃఅమావాస్యాసంక్రాంతివ్యతీపాతవైద్యశయోయేప్రసిద్ధదివసాః
తేచవిశిష్టోకచతుష్టయోక్తాష్టణవతయః శ్రాద్ధేపితృప్రీతిదాఃపితృసంతో
షప్రదాభవంతి || *****

అ || అష్టకశ్రాద్ధములజెప్పచున్నాడు || తా || మాగశీషపుష్కమాఖ
ఫాల్లునమాసకృష్ణపక్షములయందు - సప్తమి-అష్టమి-నవమి-ఈతిధులు-౧౨
ను - తిస్రోష్టకలనంబడుననియు - మన్వాద్యాయనుగ్లోకముమొసలీనాలు
గుగ్లోకములయందునుజెప్పబడిన-౬ - దినములయందును శ్రాద్ధముజేసిన
పితృదేవతలుప్రీతిఁబొందుదురనియునభిప్రాయము *****

౩౦౧ || అ || గయాశ్రాద్ధఫలమాహ || మూ || పిత్రాదేర్భూమదానకర్త
ఫలదంతృప్తిప్రదంస్వర్గదంసాయుజ్యప్రకమేవవాతదపియగ్నించీడ్లయా
పార్వణం | సాయాత్రాప్యభవామహాసుఖకరీదైవాచక్రర్తుగృతిఃస్వా
దత్రైవహిముక్తిదైవసహతత్కత్రాపితృణాంభవేత్ || వ్యా || పిత్రా
దేరితి || యగ్నించీదీషన్తాశ్రమపి-గయాపార్వణంగయాయాంపిండప్ర
దానం - పిత్రాదేపితృణాం - బహుదానకర్తఫలదంబహుదానకర్త
ణిసోదశమహాదానాదికర్తాణి తేభ్యోయశ్శలంతత్ఫలదం - కించతృప్తిప్ర
దం - స్వర్గదంచ-సాయుజ్యప్రదంమోక్షప్రకంచభవతికించసాయాత్రాగ

యాముద్విశ్వయాయాత్రాసాపీ - మహాసుఖకరి- అథవాదై వాత జైవవ
శాత్ - కర్తుఃగయాప్రయాణకర్తుః- మృతిర్నరణంస్యాద్యది - సాయాత్రా
తత్క- క్రాంత్యాగయాత్రాధికత్రాణసహపితృణాంముక్తిదాభవేదేవ - గ
యాముద్విశ్వప్రయాతస్యగయాత్రాధాత్పుర్వ మేవదైవవశాన్ప్రతిర్వ
దితదాపి గయాత్రాధసంభవేదిత్యర్థః.

అ॥ గయాత్రాధఫలమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ గయయందు స్వల్ప
ముగ్ధులైన నపిండ ప్రదానము జేసిన వానిపితృదేవతలకు పోడశ మహాదానాది
కర్మలవలన గలిగెడి ఫలమును - సంతోష్టియు- స్వర్గంబును- మోక్షంబునుంగ
లుగుననియు- గయాయాత్రయ పారమగు నానందముగలుగ జేయుననియు
దైవవశమువలన గయకుబోవుచుండగ మార్గముధ్యంబున జేహత్యాగముసం
భవించిన సుగయయందు పిండదానము జేసిన ఫలము గలుగుననియు సభాము

౩౦౨॥ అనిత్యశ్రాద్ధసాం వత్సరికీ యోర్నిణయమాహ॥ మూ॥ నిత్య
శ్రాద్ధవిధిస్స స్వకాలబలవానేకం వినా సూతకంకుర్యాత్సూతకనిగణమేధవి
వసే కాశ్యంతి ఛై వాబ్ధికం॥ తారాచంద్రబలం వినా పితృదేవతా
షితా యదాప్యదుష్టతీర్థసాపితృతీర్థిః కారైవ నిత్యాది॥ వ్యా॥ నిత్య
శ్రాద్ధేతి॥ ఏకం సూతకం జాతకం మృతకమపి వినా నిత్యశ్రాద్ధవిధిః ప్రతిదివస
కతతాన్యశ్రాద్ధవిధిః స్వకాలబలవాన్ ప్రత్యహంబలవత్తరః ఆశౌచదినమా
న్త్రం విహాయ ప్రత్యహం నిత్యశ్రాద్ధంకుర్యాదిత్యర్థః- సూతకే ప్రాప్తే గతి
మాహ - సూతకనిర్ణమే- సూతకేన మాప్తే సత్తి- అథదివ సేతనం తరదివసని
వకుర్యాత్ అథ సాంవత్సరికనియమమాహ॥ కార్యమితి॥ అబ్ధికం ప్రతిసాంవ
త్సరికమపితృదేవసూతకే ప్రాప్తే తన్నిగణమనదివసే తారాచంద్రబలం
వినా పికార్యం - కించ సూతకనిగణమనదివసే - పత్నీయజమానభార్యా-
రజోగూషితాపి - యదాప్య అసంతరతిధిః దుష్టతీర్థిః పంచాంగశుద్ధిరహి
తాయుద్యపి- నిత్యాసాపితృతీర్థిః కారైవ - స్వకాలే సూతకే ప్రాప్తే తన్ని
స్వత్యనంతరతిధిః చంద్రతారాబలాదిగుణైరయుక్తాపికార్యైర్ధ్యర్థః తస్య
త్వాల్- నిత్యకమణామకరణే ప్రత్యహాయ శ్రవణాచ్చేతి భావః*****

అనిత్యశ్రాద్ధప్రతిసాంవత్సరికములనిణయమును జెప్పచున్నాడు॥
తా॥ ఆశౌచదినముల బరిత్యజించి తక్కిన సకలదినంబులయందును నిత్య శ్రా
ద్ధము జేయవలయుననియు - ఆశౌచము సంభవించినపు డాయాశౌచమున
మాప్తమైన మరు నాచావశ్యకముగ జేయవలయుననియు ప్రత్యాబ్ధికముసూ
తకము సంభవించినయెడల తత్సమాప్త్యనంతరదినంబుననే - జేయవలయు

శాకతక్రిన్దయే హేతువు సంభవించిన సభ్యంతరము జేయక యాగ్యుని విధియుం
మంత్రాద్ధము జేయవలయుననియును తాత్పర్యము.*****

౩౦౩ || అ || ప కాద శా హ విధి మా హా || మూ || ఆద్యం క సోడశ సంయుతం శ్చ త తి థే
తే కాద శా హేత థా దా హా జేరథ య జ్వ నాంత వ ను గత స్త్రీ శాంత భర్తృ
యూత్ | కు ర్యా ద్రు ద్ర గణాన్వితం వృ ప పరిత్యా గాను యు క్తం క్ర మాన్మ
గ్న శ్రాద్ధ ము థాది మేహ్ని విష మే శు ఢ్ధే ద్వి తీయే థ వా || వ్యా || ఆద్య మితి || శ్చ త
తి థే శ్చ త ది నా నంత రం ప కాద శా హే ప కాద శ ది నే-పోడ శ సంయుతం రు ద్ర
గణాన్వితం వృ ప పరిత్యా గాను యు క్తం వృ షోత్సవ-న సహి శం- ఆద్యం ఆద్య
శ్రాద్ధం కు ర్యాత్ ఆ నా హి తాగ్ని నామితి శేషః-ఆహి శా గ్నే ర్వి శేష మాహ-
దా హా జేరితి || య జ్వ నాం ఆహి తాగ్ని నాంతు-దా హా జేః దహ న దిన మార
భ్య ప కాద శా హే ఆద్యం కు ర్యాత్ - దా హా జేరిత్య నేన అంత ద-శా హే వా
బహి ద-శా హే వా-విధి సూర్వ క దా హా ది నా దార భ్య- ఏ కాద శా హా ఇతి వ
క్తవ్యం-న తు లోకే కాగ్ని దహ న ది నా దార భ్యేతి-అను గత స్త్రీ శాంత భర్తృ
యూత్-భర్తృ మరణా దార భ్య ఏ కాద శా హే-భర్తృ మృత ని నా తి రి క్త
ది వ సె మృతి ర్య ది త దా సి భర్తృ-మరణా దార భ్యే వేత్యథః-న గ్న శ్రాద్ధం
తు ఆది మేహ్ని దహ న ది వ స ప వ-అథ వా-విష మేత్య క్షీయ పంచ మా సు క్త మన వ
మా నా మ న్య త మే వా కు ర్యాత్ - అథ వా శు ఢ్ధే పంచాం గ శు ఢ్ధే ద్వి తీయే ది నే
వా-న గ్న ప్ర చ్ఛాద న శ్రాద్ధం కు ర్యాత్,*****

అ || ప కాద శా హ విధి ని జేష్ఠ చు న్నాడు || తా || య జ్ఞ ము జేయక శ్చ త వై న
వారలకు మరణ దిన ము మొదలు గను - ఆహి శా గ్ను లకు విధి యు క్త దహ న ది న
ము మొదలు గను-సహ గ మన ము జేసిన స్త్రీ లకు భర్తృ మరణ దిన ము మొదలు
గను-౧౧-వ-దినం బున-పోడ శ ము-రు ద్ర గణ ము-వృ షోత్సవ-న ము-వీటి లోడ
ఆద్య శ్రాద్ధ ము జేయవలయుననియు - నగ్న శ్రాద్ధ ము ప్రథమ దిన మున జే
యవలయుననియు-ఆది న ము ద ప్పె నేని-౯- దిన ము లలో నొక బేసి దినం బు
న నై నను-౪౦ చాం గ శు ఢ్ధి యు క్తం బ గు ద్వి తీయ దినం బు ననై నను జేయవలయు
నని యాభి ప్రా య ము.*****

౩౦౪ || అ || న వ శ్రాద్ధ సంఖ్యా మస్థి సంచయ న కాలంచ దశ యతి || ***
మూ || ష ట్సు-౧౪ ర్వి ష మే షు ష ట్సు పి న వ శ్రాద్ధా ని జై కై క శ సృ ర్వా ణ్యే క ది
నె ప్య శ క్త విష యే పంచై వ శేషాంతు యిత్ | అస్థాన్ సంచయ నం భ వేన్మృతి ది
నా దా ద్య ద్వి తీయే ది నే కు ర్యాత్వా :౬ ప ష శ ఢ్ధే హ్ని య పి వా ణ్యే మా చ తు ఢ్ధే

మతం వ్యాపడితి॥ పిష మేఘుచట్టుదివ సేషుపైకశఃనవ శ్రాద్ధానిచటో
కుర్ముఃపైకపిష మేది నేపైకంనవ శ్రాద్ధంకు గ్యానిత్యథః॥ అశక్తవిష
యేతు-పడిసినవ శ్రాద్ధాని ఎకదినెకుర్యాత్ - కేషాంచి త్తు ఆశ్వలాయనా
నాంతుపంచైవ-ఉక్తంచశివస్వామినా ॥ శ్లో ॥ నవ శ్రాద్ధానిపంచాహురా
శ్వలాయనశాఖినాం॥ ఆపస్తంబాస్తుచట్టుర్యుర్యథావదిత రేషుహీతి-తు
ప్రియాణాంసప్తవై శ్యావాంనవ॥ శ్లో ॥ నవసప్తవిశాంరాజ్ఞాంనవ శ్రాద్ధా
న్యనుక్రమాత్॥ అన్యంతయోర్వగ్నయోస్తుషడిత్యాహుమహర్షయిత్యతిభ
విష్యోక్తేః - ఆద్యేని నెదహనది నె - అథ వాదహనదినాద్వితీయేహ్నివా అ
హ్నిసంసంచయనంభవేత్ - యది వాయుద్వా శుభేపంచాంగశుద్ధేవిషమేక
స్తింశ్చిన్విషమేహ్నివాకుర్యాత్ - చతుర్థేషుతదివాచ్చతుర్థేహ్నిసంచయ
నంకేషాచిన్తశంతస్త్రిపక్షేనినశుద్ధిర్నవిచార్యా-తథాచాపగకృష్టియో
శ్లో ॥ చతుర్థేదివ సేచైవఅస్థినంచయనంయది॥ తిథివారాదిదోషాణామన
పక్షేతిగౌతమ ఇతివచనాత్

అ॥ నవశ్రాద్ధసంఖ్యచుఅస్థినంచయనకాలముచంజెప్పుచున్నాడు ॥ తా॥
మృతేదివముమొరలు - ౧౧- వదివనమువరకు బేసిదినములయందొక్కొక
శ్రాద్ధమువరుచననారు శ్రాద్ధములాపస్తంబసూత్రవంశులును - ౯- వదిన
మువరకునైదు శ్రాద్ధములాశ్వలాయనసూత్రవంశులును - జేయవలయు
ననియుఅశక్తవిషయముననన్నింటి మెక్క-దినంబున జేయవచ్చుననియు - అ
స్థినంచయనముదహనదినమున నైనను-౨-వదినమున నైన జేయవలయునని
యుఅట్లుగాకున్నపంచాంగశుద్ధిగల బేసిదినమున నైనను - కొందరిమతాను
సారముగపంచాంగశుద్ధివివక్షజేయక - ౪-వదినంబున నైనను జేయవచ్చునని
యునుతాత్పర్యము

౩౦౫॥ అ॥ వసనవిధిమాహ ॥ మూ॥ కతైవ ప్రథమేహ్ని తేనసహవా
సంవాపయేత్సప్తమాదర్వాచ్ఛేద్యశమే ప్రమీతపితృకోజ్ఞాః కనిష్ఠోయది॥
పూర్వాష్టాసకలామదాన మథవామధ్యాహ్న కాలేభవేదన్నశ్రాద్ధమ
ధాచిమేహ్నితునవశ్రాద్ధంవినాస్తాదదః॥ వ్యా॥ కతైవశ్రికతైవపితృమే
ధికకతైవప్రథమేహ్నిదహనది నేసంవాపయేత్ ఘోరంకారయేత్ - ప్ర
థమేహ్నివాన్యత్యేవకారాథః - సప్తమాదర్వాకౌసప్తమపురుషాత్పు
ర్వప్రమీతపితృకోజ్ఞాతిఃసపిండః-కనిష్ఠోయదిన్యతన్యకనిష్ఠోయది- సోపితే
నకత్రాణసహదరముదినే-సంవాపయేత్ ॥ కనిష్ఠత్యగ్యనేనద్యైశ్చన్యనలభ్య

తే-యది జ్యేష్ఠోగ్నిదః-తస్య పవనమావశ్యక మేవ-కర్తావప్రథమేహీతిసా
మాన్యోక్తేః || అథామదానాన్న శ్రాద్ధయోఃకాలనిర్ణయమాహ|| సకల
మదానంసకలనవశ్రాద్ధానినగ్నస్త్రాచ్చదనం చపూర్వా జ్ఞాతుర్భాత్
అథవామధ్యాహ్నకాలేనాభవేత్-అదిమేహీతిన్నశ్రాద్ధస్యాదిమేహీ
ఏకాదశదినభినియావత్అస్తాదదఃఅవగాజ్ఞా అన్న శ్రాద్ధంభవేత్-నవ
శ్రాద్ధంవివాపికాత శేష్ఠినవశ్రాద్ధస్య ఆత్మేనయోగ్యత్యేపితగుర్రవ్యే
జైవనవశ్రాద్ధంనత్వన్నేన-శశపిపూర్వాక్షాపవ||.....

అ|| వపనవిధానంబును-ఆహ-శ్రాద్ధాన్న శ్రాద్ధకాలంబును జేప్పుచున్నా
డు|| తా|| దహనదినమునః తా-గా-కయిత-కులకువపనము కూడదనియు-సప్త
మపురుషునకుఁబడినజ్ఞానాలలోపయస్సునమృతునికంటెవిన్నవాండ్రై
నమృతపిశ్య కులుకతతోకూడ-౧౦-వ-దినమునయేరముజేసుకొనవల
యుననియు-ఒకవేళనామృతనికిజ్యేష్ఠుడగ్ని ప్రదానముజేసె నేనియకం
డునుదహనదినదశమదినములయందు జేసుకొనవలయుననియు-ఆమము
తోజేయవలసిననవశ్రాద్ధనగ్న శ్రాద్ధములు పూర్వాక్షానుండు జేయవల
యుననియుఅట్లుగాకున్ననుధ్యాహ్నమువరకుజేయవచ్చుననియుఅవ్యక్తశ్రా
ద్ధముమొదలగునన్న శ్రాద్ధమపగాక్షానుండుజేయవలయుననియుననుట|| •

౩౦౬ || అ|| తిలోదకవాసోదకయోని-ణయమాహ|| మూ|| క తా-రో
పుదకాంజలీతిలయుతా-శ్రీ-దమ్యరాద్యది నేనైకైకోత్తరవృద్ధిచా
దశదినాత్తృప్త్యైశిలాయాంపితుః|| మృతాన్నినశ్రితయంభవేత్ప్రతినం
వస్త్రోదకానాం త్రయంపిండస్వేకభహాకృతంయదిపితు ర్దమ్యర్దశాహేఖ
లం|| వ్యా|| క ర్తారితతి|| క ర్తారః ౧౨౪పుత్రాఃపితుస్తృప్త్యై-శిలాయాంతిల
యు తా-శ్రీ-నుదకాంజలీతిలద్యది నేనమ్యః-తతఃఆదశదివాత్దశదినమ
భిన్యాప్యఏనోత్తరవృద్ధియథాతథా-ద్వితీయేదినేచతురః-తృతీయేపంచ-
ఇత్థంపంచసప్తతిలోదకాని-విప్రాదద్యః-క్షుద్రయాదీనాంతు|| శ్లో|| చతు
ష్టప్తిపంచషష్టిర్నవఃపంచసప్తతిః|| క్షుద్రవిటూచప్రవిప్రాణాంవర్ణానాం
తుతిలోదకం-క్షుద్రయాణాంప్రత్యహంపంచ-ద్వారశేహీనవ-తైశ్వా
నాంప్రత్యహంచత్వారిచదశాహేనవ-శూద్రాణాంప్రత్యహంశ్రీణి-పంచ
దశాహపక్షైషట్ తిలోదకాని-సర్వవర్ణానాంప్రతిదినంమృతాన్నిన
శ్రితయంమృత్తికాస్నానశ్రయం-వస్త్రోదకానాంత్రయంచ-ఆశౌచసమా
పిర్భవేత్-పిండస్వేకపవప్రత్యహమేకైకపవసర్వవర్ణానాం-ఇహదశా

హామధ్యే-అకృతంబిలాదకాకంనకృతంయది - అఖిలరసిలోద కాదికంన
 శాహేవామధ్యాత్ || ౩౦ || తిలోదక వాసోగ కాదులన్నిగళమునుజెప్పుచున్నా
 డు|| తా|| బ్రాహ్మణులకుపుత్రులందరునుపిశ్యప్రీతికొరకుశిలయందుతిలో
 దకముచేత్రమనిసంబులముమారుచు- అదిసెంగలాకొకదినంబుననొ
 క్కొక కూరధికముగవిడువగ-౧౦-దినములవరకునవియన్నియు- ౧౫-అగు
 ననిము - ముద్రితములకుగరణనినముమొకలుప్రతిదినంబును-౨- మాస్లను-
 ౧-౧-న-దిసంబున-౯-మాస్లనువిడువగనవియన్నియు-౬౪ - అగుననియు-నై
 శ్యులకుప్రతిదినంబును-౪-మార్లును-౧౫- వదినంబున-౬ - మార్లునువిడువ
 గనవి-౬౫-అగుననియు-శూద్రులకుప్రతిదినంబును-౩-వరుసన-౩౦-దినము
 లైనవి-౬-వరుసన ౧౫-దినములైననువిడువగ-౯౦- అగుననియు-సకలవర్ణ
 బాలుని - ఆశౌచనివృత్తివరకుప్రతిదినంబును-౩- మృత్తికొస్నానములును-
 ౩- వాసోదకములును-౧-పిండదానముజేయవలయుననియు-నివియామహా
 దినంబులజేయవలయునాశౌచాంధ్రనిసంబున జేయవలయుననితాత్పర్యము

౩౦౭ || ౩ || తిలోదకాదీనాంనిషేద్దకాలమాహ|| యా|| గర్భశ్శావనశా
 హామధ్యదివ సేయద్వాపతేత్సంక్రమోవ్యన్యేషాంతుసమాప్యపిండమున
 కందేమంపితృభ్యాంవిహ | పిశ్యోవైచ మాపయేత్తిదివతస్సాన్యచే
 త్పరంతద్వయంపూర్వంచేన్నగమాపయేత్తిది తస్సాన్యశ్శాన్యసమాప్తం
 సదా|| వ్యా || దగృభి|| శావనశాహామధ్యదివ సేయత్తాశౌచమధ్యదివే-ద
 ర్మస్సంక్రమోనా - అపతేన్యదిప్రాప్తశ్చేత్ - తదాపితృభ్యాంమాపిశ్య
 భ్యాంవిహ-అన్యేషాంతుపిండ-ఉదకంబిలోదకం - వాసోదకంనసమాప్య
 ఉత్తరదివకృత్యంసర్వసంకృత్య-దేయదాగవ్యంమాతాపిత్రీస్తు-య
 తాపూర్వశేచపిండమదకంచదాగవ్యమిత్యర్థః - ప్రదినతఃపరంప్రదినా
 నంశరం - శర్తవ్యమంగర్వసంక్రాంతిస్వయంస్యాకృది - తదాపిత్రోపిపిం
 దాదికంసమాపయేత్సంగ్రహ్యప్రగద్యాత్-ఇదమనారసపుత్రవిషయం
 ఔరసస్ససశాశాంకర్యాత్ - తగుక్తంయల్లాజీయే|| శ్లో || దశాహమధ్యేద
 గ్నశ్చేద్విడగానంతిలోదకం | ఔరసఃప్రశ్నహంపద్యాన్నచరయేసమాప
 యేతి || సద్వృత్తరదిసేమకింకర్తవ్యమిత్యతతిహ|| స్నానమాత్రమేవస
 దాస్యాత్ శిలాస్నానమేవకుర్యాత్ - త్రిదినతఃపూర్వంతద్వయంచేన్నస
 మాపయేత్ - కింతు-మధాక్రమమేవదేయమిశ్యర్థః || ౩ || తిలోదకాదులకుని
 షేద్దకాలమునుజెప్పుచున్నాను|| తా|| తల్లిదండ్రులుగాకగక్కినవారలకుగ
 ర్తజేయునపుడు - దశదినాశౌచమధ్యముననమావాస్యయైననుసంక్రాంతి

యైననుసంభవిం చె నేనియాపిక్కుటజే ముదగినసకల తిలోదక వాసోదకపిం
డదానములనుతన్నుర్వదిసంబునజేర్చిజేయవలయుననియు-౩- దినములై
నపిక్కుటనాదర్శసంత్రాంతులుసంభవించె నేనిన త్తపుత్రాదులుజేయువపు
డుతల్లిదండ్రులకునుబూర్వోక్తక్రమంబునజేయవలయుననియు- ౪- సు
త్రులు యథాక్రమంబున జేయవచ్చుననియు- ౫- సంస్కరహించిజేయవలయును
దుఃక్కినదినములయందుశిరాస్నానమాత్రముజేయవలయునని తాత్పర్యము

౩౦౮౫ అ॥ ఏ కాదశాహాశ్చాపకృత్తావశాహా॥ మూ॥ త్య
క్తాబాంధవసూతకేసుసకలం చాద్యాదిపచ్చవృక్షైర్జ్యోర్జ్యంశ్చక్షుసు
తకేరు॥ హిశంచాద్యాదియబోదినం॥ నాపిండాధ్యర్థమథాపృవ్యగుఖిలం
ప్రార్థనపర్యజ్యతతాపిండాద్విహితోదకుంభవాళవాస్యానంబస
శ్చాచ్చరేత్॥ న్యా॥ జ్యక్తేణి॥ బాంధవసూతకేసుమానజ్ఞాతిస్మృతసూత
కేత్రాస్తేనని- దశాహేషికావశాహావేతిశేషః-సకలచాద్యాదిపద్యనూ
సికాదాహోడశత్రాధాన- జ్యక్తావసరిత- జ్య- చాచ్చాద్యాధ- సూతకనివృ
త్త్యనంతరం చరేత్సుకాశ్చోపవీత్యు॥ ౧౧౧౧॥ అద్యత్రాధమశుభోపికు
ర్యాదేకాదశేహనికర్తుస్తాత్తాలిశేషద్విగురుపునరేవసత్యతిమాథవోక్తే
లఘుసూతకేబాంధవత్త్రాత్రాశౌచాదికే ప్రాప్తేరు- విహితమావశ్య
కంతిద్యాదియత్- ఉదితముక్తంతిత్కార్యం- సుగుశాలఘోగుర్ధశ్వాదితి
భావః సాపిండాధ్యర్థంద్వాదశేహనిసపిండికాణంకర్తుమిచ్చేచ్ఛేత్- ౩- హి
తోదకుంభంద్వాదశేహనివిహితోదకుంభంపరిశ్యజ్య- అచక్ష్మ్యస్యసంక్రా
మ్యం-అఖిలమువాద్యఖిలంతత్త్రాద్ధం- అన్యమాసికేనసహకుగాత్-అ
థవాడోనమప్రూనమాసికాదీన్యపిసాపిండాధ్యర్థస్సాత్సపిండికరణాంత
రం-తత్తత్క-లేషుపునరపికుర్యాదిత్యర్థఃఉదకుంభవాళవాపివశ్చాచ్చరేత్॥ అ
ఏ కాదశాహామునకుముందు- జ్ఞాత్యాశౌచముసంభవించిన జే ముదగినవిధి
నిజేప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ౧౦-వ-దినమునైనై- ౧౧-వ-దినమునైనై సనుజ్ఞాతి
సంబంధమైనదశరాత్రాశౌచముసంభవించె నేని- ౧౧-వ-దినంబునఅద్య
మాసికమనగానే కాహాత్రాధముజెసి ఆశౌచమునివృత్తియైనపిక్కుటతక్కి
నకృత్యములజేయవలయుననియు- ౧౨-రాత్రాశౌచముసంభవించె నేని- అ
య్యే కాహాత్రాధముతోడనపుడుజేయదగినయన్నిత్రాధములజేయవచ్చు
ననియు- ౧౩- వదినంబునసకలపిండికరణముజేయనిచ్చగలపురుషుడాదినంబు
నజేయదగినసోదకుంభత్రాధమునువనితితక్కి- ౧౪- ఏకాదిన త్రాధము

లంజేర్చి-౧౧- వదనంబునజేసి-సపిండికరణంజేసిపిచ్చుటసురలనాయకా
 లములయందూనాదిమాసశ్రాద్ధములను-తక్కి నసోదకుంభ శ్రాద్ధములను
 జేయవలయుననియును తాత్పర్యము,*****

౩౦౯||అ||సాపిండ్యతై ప్రపక్షికయోఃకాలనిర్ణయమాహ||మూ|| త్రిష్యా
 ద్యాదిషుచప్రిపక్షవిషయే మాసేత్రిమాసేథవాషాణ్మాసేనవమాఖ్యమాస
 విషయేవికాదశేవత్సరే|కార్యంతత్ర సపిండ్యందశ సుత శ్చాలేషుశుద్ధేనీ
 స్యాత్తై ప్రపక్షికమకపంచసుదినేష్యేవప్రిపక్షోదిషు||*****

వ్యా || త్రిష్యితి||అద్యాదిషువికాదశద్వాదశత్రయోదశేషుత్రిషునివసే
 షుప్రిపక్షవిషయేత్వతీయేపక్షేమాసేప్రథమమాసే - త్రిమాసేత్వతీయ
 మాసే అథవాషాణ్మాసేషష్టేమాసేవా - నవమాఖ్యమాసవిషయేన
 వమమాసే-ఏకాదశేమాసి-అథవావత్సరేనవత్సరాంతేవాపతేషుదశసు
 కాలేషుశుద్ధేనీయేన్దికన్తింశ్చిచ్ఛభదినేసపిండ్యసంసపిండికరణం-కా
 ర్యంకర్తవ్యం-తై ప్రపక్షికకాలమాహ||స్యాదిః||ప్రిపక్షోదిషుప్రిపక్షఃత్వతీ
 యపక్షఃఅదిర్యేషాంతేషుపంచసుదినేషుత్వతీయపక్షాంత్యేషుపంచసుదినే
 ష్యిత్యర్థః-చ త్వాదింశద్దినాగూర్ధ్వమితివచనాత్తై ప్రపక్షికకర్తవ్యత్కు
 ర్యాదిత్యర్థః-త్వతీయపక్షవిహితంకర్తవ్యతై ప్రపక్షికమిత్యన్వర్థసంజ్ఞేన||అ|| స

పిండికరణతై ప్రపక్షికశ్రాద్ధములకుకాలమునుజేప్పచున్నాడు|| తా|| మృతా
 జాన్ముమిదలు-౧౧-౧౨-౧౩-ఈదినములలోనైనను-౩-వ-పక్షంబుననైన
 ను-౧-౩-౬-౯-౧౧-౧౨-ఈమాసములలోనైననుకపంచాంగశుద్ధియుక్తది
 నంబునసపిండికరణముజేయవలయుననియు-౩-వ-పక్షంబునవాదియందు-
 ౧౦-దినములకుపిచ్చుట-౫-దినములలోనొకదినంబునతై ప్రపక్షికశ్రాద్ధము
 జేయవలయుననియును తాత్పర్యము,*****

౩౧౦||అ||అథోనత్రయకాలనిర్ణయమాహ||మూ|| నిత్యంద్వాదశ వాస
 రేష్యుతదినాగూనంతుసర్వస్యతస్మాచ్ఛేన్మాసత్వతీయభాగవిషమే శుద్ధే
 హ్నికార్యంపునః||ఊనంమధ్యమపంచకేశుభదినేపక్షేతథాద్వాదశేపూర్వ
 సంచారతిమపంచకేన్యదపితృత్వేచకుర్వింశకే|| వ్యా||నిత్యమితి|| మృతది
 నాత్ ద్వాదశ వాసరేద్వాదశనేసర్వస్యసర్వశాఖినామిత్యర్థఃఊనమాస
 మాసికంతు-నిత్యంతవశ్యకమిత్యర్థః తదానంనోచేత్ ద్వాదశేహనినసం
 భవేద్యదిమాసత్వతీయ భాగవిషమే - మాసస్యప్రథమమాసస్యయస్తృతి

యోభాగఃతత్రకస్తింశ్చిద్విషమే - అద్యమాసేవింశతిదినానంతరవిషమది
నత్యత్సర్వశుద్ధేహ్ని - పునఃజైవతేన - గపిండిరణానంతరంకార్యం - ఏకా
దశేహ్ని ప్రేతతేనకర్తవ్యమిశ్చుక్తశ్చాస్మి - సరిత్యక్తం - ద్వాదశేహ్ని
తు - శుభదినాదికంరవిచార్యం - ద్వాదశేపత్యే - శుభదినాత్ ద్వాదశేపత్యే
మధ్యమపంచకేర్వితీయపంచకేకస్తింశ్చిచ్ఛుభనే ఊనమానమాణ్డా సికం
కుర్యాత్ - తథాచతుర్వింశకేపత్యేఅంతిమపంచకే శుభదినేఅన్యదప్ర్య
నమూనాబ్దికంకుర్యాత్ ||*****||

అ||ఊనత్రయకాలమునుజెప్పుచున్నాడు|| తా||శృతదినమునకు౧౨-వ
దినంబున-ఊనమాసికమవశ్యముగ జేయవలయుననియు - ఆదినమునజేయ
టకనుపవత్తిసంభవించె నేని-౨౦-దినములకుపై న-౧౨-దినములలోశుద్ధిగల
యొక బేసిదినంబున జేయవచ్చుననియు-౬-వ-మాసమున-౨౦-వ-దినముమొ
దలు-౨౫-వ-దినమునకులోగా శుద్ధిగలయొకదినంబున ఊనమాణ్డా సికంబు
ను-౧౨-వ-మాసంబున -౨౫-దినములకుపై న-నొకశుద్ధియుక్తదినంబున-ఊ
నాబ్దికమాసికంబునుంజేయవలయునని తా||శృగ్యము || ౩౧౧|| అ||ఊనత్రయ
వజ్యకాలమాహ||మూ|| నందాదర్శచతుర్దశీభృగుశనిచ్ఛిన్న త్రిపూర్వా
సురేషానా న్యేవనహిత్రిపుష్కరది నెష్వనైషుచ జ్యేష్ఠపికుర్యాదుత్త
రమాసికెనసహతత్ప్రాజ్ఞా సికంఛాకృతంన తై ప్రక్షికమానకర్తచతథావ
శ్చాచ్ఛురదేవతత్||వ్యా||నందే||నందాఃనందః కయః-దర్శమావాస్యా
చతుర్దశీపక్షవ్యయగతా - భృగుశనీశుక్రశని వాసరౌ - పతేషుచ-అగ్నిఃకృ
త్రికా-త్రిపూర్వాపూర్వఫల్గునీపూర్వాసాధాపూర్వాభాద్రాః- ఆసురం
మూలం-పతేషుచ తథాత్రిపుష్కరదినానివక్ష్యమాణాని - పతేషు-అన్యే
షాక్తవ్యతిరిక్తేషువర్జ్యేషు-ద్విపాత్త్రిపాన్నతు త్రైషుచ - ఊనాన్యేవన
కార్యాణి-మాసికాదీనామయంనియ మోనాస్తీత్యేవకారాభః మాసికా
నామంతరితైగతిమాహ|| ప్రాజ్ఞా సికమితి|| ప్రాజ్ఞా సికంఅకృతం శేత్తత్
అంతరితంమాసికంఉత్తరమాసకేన సహ కుర్యాత్ - త్రైప్రక్షికంఊనకర్తచ
అతీతంయదిపశ్చాత్ నచ రేత్ నకర్తవ్యం || అ||ఊనత్రయమునకునిషిద్ధకాల
మునుజెప్పుచున్నాడు|| తా||నందతిథులును-అమావాస్యయు-ఉభయపక్షు
చతుర్దశీతిథులును- శుక్రశని వారంబులును-కృ-పూ-పుష-పూ-భా-మూ-
ద్విపాత్త్రిపాన్నతుత్తంబులును-చెప్పబొయ్యెడి త్రిపుష్కరదినంబులును
ఇవిఊనమాసికములకునిషిద్ధంబులనియు - అనుపవత్తి చేతశనిదియున్నమా

సికమునాపై మాసికముల బెచ్చి జేయున మృననియుఁడొక త్రైవక్షికమాసి
కములన్నిచే నుగూడఁ బియును తాత్పర్యము || * * * * *
౩౧౨ || అకసంక్రాంతిపుణ్య కాలనిర్ణయమాహ || మూ || త్రింశత్కర్కట కే
తుపూర్వమయననాడఁ పరేవింశతిదైవా త్యార్యంఘ్రి మునాడికా స్పృశమి
తామేషేషులాయాంచదశః ప్టిశ్చైవపరేషుపుణ్యఫలదాః స్నానంచదా
నంపిఁబఃప్రాధ్నంకార్యమివాజ్ఞయోగ్రహణయోస్తద్వత్ప్రీతిదం || వ్యా ||
త్రింశదితి || కర్కట కేకర్కటసంక్రాంతం - సూర్యంసంక్రమణ త్పూర్వం త్రి
శన్నాడికాః - అయనేచుక రతు - పరేసంక్రమణానంతర వింశతిన్నాడఁ పు
ణ్యఫలదాః - దివాసంక్రమణవిషయమేతత్ - గాత్రాశ్చ చ శ్చారించ శ్చ టి
కాఃపుణ్యాః - తదుక్తం హే మాద్రా || స్తో || త్రింశత్కర్కట కే .. డో చ క రేతు
దశాధికాః | తాపవదక్షిణేపూర్వమతీ శేనో నగా .. డే | ౨ పాప్రాప్త్యంసంక్ర
మేన కేతనశాఃపుణ్యమాచరేత్ | ప్రదోషే వ్యా రాత్రావాప్నోనానం
పరేహనీతి - దై త్యార్యంఘ్రి ముపిష్టుపనపుణ్య కాలేషు పమి శాఃపూడశనా
డికాఃపూర్వామేషేషులాయాంచదశః - పూర్వంపంచ - డెత్తి రేప చ ద నా
డ్యః - పరేషు మిధునకన్యా ధనుర్మీనేషుషడశ్టిషు ఖేషు - ప్టిన్నాడికాః
పూర్వోత్తరయోరితివివేకః - పతేషున్నానందానింపిత్య్రాధ్నంచ కార్యంక
తః - వ్యంజినాజ్ఞయోఃసూర్యాచంగ్రహణో గ్రహణయోస్తద్వత్ - ప్రాధ్నా
దికంపిత్యప్రీతిదంభవతి || అసంక్రాంతిపుణ్య కాలనిర్ణయమును జేప్పుచున్నా
డు || తా || కటకసంక్రమణ మనకుపూర్వమున - ౩౦ - గడియలును ముకరసం
క్రమణముపగటి ముందైననదనంతరంబున - ౨౦ - గడియలును - రాత్రియం
దైన - ౨౦ - గడియలును - వృషభ - సింహ - వ శ్విక - కుంభ సంక్రాంతిలనెడివి
షుపనపుణ్య కాలములకుపూర్వంబున - ౧౬ - గడియలును - శేషశులాసంక్ర
మణములకుపూర్వంబున - ౧౨ - గడియలును పరంబున - ౧౨ - గడియలును - మిధున
కన్యాధనుర్మీనములనెడిషడశేషపుణ్యకాలములకు పూర్వంబున - ౨౦ - గడి
యలును - పరంబున - ౩౦ - గడియలును - పుణ్యఫలప్రదంబులుగాననీపుణ్యకా
లములయందును - సూర్యచంగ్రహణ కాలములయందును - స్నాన ధానపి
త్య్రాధ్నాదులవశ్యకంబుగ జేయవలయునని తాత్పర్యము || * * * * *
౩౧౩ || అఖండతిథినక్షత్రనిణయమాహ || మూ || సంపూర్ణా మునితార
కాశ్చతీథయస్సృష్టాఽఖండాభిధౌతప్యర్కోదయసంయుతా నిశుభా
స్సర్వప్రత్యానామపి | యద్వార్కోదయగా త్రనాస్తసహితాస్తాప్యఖం

దాఃపరేసాహుగ్యాదికఖండగుప్యగతాస్తాఅప్యఖండాభితి || వ్యా || సు
 పగాభాభితి || కాగకాస్తిథయశ్చయోస్సంపగాజ్ఞాఃసూర్యోగయమాగభ్యవరే
 హనిసూర్యోగయవర్మంశంవ్యాభివంతి తాస్తారకాస్తిథయశ్చాఖండాభి
 థాః - ఖండసంజ్ఞికాఃప్రార్థదయసంయతాలపి-సూర్యోదయకాలనాస్రమ
 భివ్యాప్యేరకాలానభివ్యాస్తాయది-తాస్తుసర్వప్రతానామపినశుభదాః
 ఖండభిధిసత్తత్రేమప్రతారంభంప్రతోద్యావనంచనకుర్యాదిత్యర్థ- తథా
 చదైవజ్ఞవిలాసేనత్యప్రతః||శ్లో||ఉదయస్థాఃధిర్యాహినభవేద్దినమధ్యగా
 సాఖండానప్రధానాస్యాద్వితారంభేసమాపనభితి-యిగ్యాఅర్థోదయ
 గాఃసూర్యోదయగతాస్సత్యఃఇనాస్తసహితా-సూర్యాస్తమయయంతాః-
 సూర్యోదయప్రభృతీసూర్యాస్తమయపగ్యతంయాఃప్రవతంతేతాభిత్వ
 థాఃతాలప్యఖండాభవంతి-యాదినఖండవివసపూర్వార్థగ-అతిగతాఃఅ
 తిక్రాంతాస్తాలప్యఖండాభితిపరేసాహుఃకేచిద్వదంతిఅఖండతిథినక్షత్రే
 ష్టేవప్రతారంభంప్రతోద్యావనంచకర్తవ్యమిత్యాశయంప్రతాంతేతు
 నాయంనియమాః-స్వకాలేబలవత్త్వత్ ||౩||అఖండసంజ్ఞికాస్త్రిన్ద్రయమును
 జెప్పుచున్నాడు || తా || సూర్యోదయము మొదలుగురునామసూర్యోదయ
 మువరకువ్యాపించియున్నతిథినక్షత్రంబులును-సూర్యోదయము మొదలస్త
 మాయమువరకువ్యాపించియున్నతిథినక్షత్రంబులునుకొందరిమాతంబునసూ
 ర్యోగయము మొదలుగుధ్యాహ్నకాలమువరకునున్నతిథినక్షత్రంబులునుఅ
 ఖండంబులనియు- నివిప్రతారంభప్రతోద్యావనములకుయోగ్యంబులని
 యు-సూర్యోదయమందుమాత్రమున్నతిథినక్షత్రములు - సర్వప్రతముల
 కునయోగ్యంబులనియు-ప్రతసమాప్తికినినియమముబలలేవనియుననుట **
 ౨౧౪||౩||అఖండతిథినక్షత్రేషుకతావ్యానివిశేషప్రతాన్యాహ||మూ||శుక్లే
 భాద్రపదశుక్లపక్షదివసెభూపుత్రవారాన్వితేచిత్రాధిష్ఠ్యయుతేష్యఖండ
 తిథిభేసంజ్ఞేషుత్రప్రతంకుర్యాద్భాద్రపదేసితేకలినిసేనంతప్రతంశ్రీ
 ప్రగంభాద్రపదశుక్లేష్యఖండదివసేకుర్యాదుమేశప్రతం|| వ్యా||శుక్లభితి||
 భాద్రపదేమాసెశుక్లేశుక్లపక్షేభూపుత్రవారాన్వితేచిత్రాధిష్ఠ్యయు
 తేచిత్రానక్షత్రయుక్తేపిఅఖండతిథిభేఃఖండతిథినక్షత్రేసితేశుక్లపక్షే-కలి
 దినేచంద్రశ్యం - అఖండదివసేశ్రీప్రదమైశ్వర్యప్రదమనంతప్రతంకు
 ర్యాత్-భాద్రేభాద్రపదే - పంచదశేషాణామాస్యాం- అఖండతివసేపిఅ
 ఖండదివసపేవడమేశప్రతముమామహేశ్వరప్రతంకుర్యాగారభేత్ || ****

అ||అబంధతిధివక్షశ్రములయందారంభింపదగినవ్రతములజేప్పుచున్నాడు||
తా||భాస్త్రపరశుద్ధంబున-కుజవారచిత్రానక్షశ్రములతోగూడినయఖిండ
చతుర్థితిథియందుసద్ధివినియక వ్రతంబును - ఆపక్షముననఖిండంబగుచతు
దశియందనంతవ్రతంబునుఅష్టిపూణి-మయందుమామహేశ్వరవ్రతంబు
నారంభింపవలయుననితాత్పర్యము||

౩౦౫ || అ||అభ్యంగనిషేధకాలసూహ||మూ||శ్రీశాద్రాదిమశక్రభే
మునిశీచేత్పాతేష్టమిద్వాదశినాదాపర్వచతుర్దశీప్రశిత్తశ్రాద్ధేషుదీతౌ
స్వపియాశ్రాహిమృతసూతకేకుజకపబ్రహ్మర్యవారేషువానాభ్యం
గంశిశువృద్ధరోగిమయనిద్రవ్యాంతరస్థంశుభం||వ్యా||శ్రీశేతి||శ్రీశార్దూ
దిమశక్రభేషుశ్రవణాద్రాద్విశిష్టేష్టానక్షత్రేషునిశిరాశ్రా-పాతేవ్య
తీపాతమహాపాతదినేచ-ఆషమీశుక్లాష్టమీ-ద్వాదశీపక్షద్వయగతానం
దాఃపూర్వోక్తక్షిణముః-పర్వాణిపంచపర్వాణి-చతుర్దశీశుక్లచతుర్దశీ-ప్ర
తానివ్రతదినానిఃశృశ్రాద్ధాదిని-ఏతేషుదీతౌసుదీతౌఃశిష్యపి-కిం
చయాశ్రాహేప్రయాణదినే-మృతసూతకేషుతాశౌచమధ్యే-కుజకప
బ్రహ్మర్యవారేషువానింగారకశుక్రాదివ్యగుగువాసరేష్వపి-అభ్యంగం
త్రైలాభ్యంగం-నకుర్యాత్-శిశువృద్ధరోగిషువిషయేతు-ప్రవ్యాంతరస్థం
యదిసూక్ష్మాదిద్రవ్యాంతరముతంచేతైలంశుభంశుభప్రదాభవేత్||శ్లో||
రవౌనూర్వాంగురౌపుష్పంభృశౌగోమయమేవచఃబౌమేచయోజయే
న్మృతాన్మంజైలదోషాపనుత్తయత్తిచనాత్-శేషేషుశోభనమిశ్యర్థా
ల్లభ్యతే||అ||అభ్యంగనిషేధకాలముజేప్పుచున్నాడు||తా||శ్రాస్త్ర-
అశ్వ-జ్యే-ఈనక్షశ్రములును-రాత్రియు-వ్యతీపాతమహాపాతలతోచే
రినదినంబులును-శుక్లాష్టమీయు-పక్షద్వయగతద్వాదశీయు-నంతిథులును-
పంచపర్వంబులునుశుక్లచతుర్దశీయు-వ్రతదినంబులును-స్వకర్తృకశ్రా
ద్ధదినంబులును-దీతౌషుద్ధదినంబులును-ప్రయాణదినంబునుమృతాశౌ
చమధ్యదినంబులును-కుజశుక్రభానుగుగువారంబులును-వీఃయందభ్యం
గముజేయగూడదనియు-బాలవృద్ధరోగులకుభానువారమునకూర్వయు-గు
రువారమునపుష్పంబును-శుక్రవారమునగోమయంబును-కుజవారము
నమృత్తికయుండైలముతోచేర్చియభ్యంగముజేయదోషంబులేదనియు-నీ
చెప్పినదినములుగాకతక్కినదినంబులుశ్రేష్ఠములనియునుతాత్పర్యము,...

౩౦౬ || నిషిద్ధదివసేష్వభ్యంగవిధిసూహ||మూ||అభ్యంగంశుభమత్ర

దక్షసమయే హ్యగ్యం కయోర్వాసుభేస్వాతీయుక్తది నెన్ద్వి షేచబహులే
 త్రిషేవీ యుగౌతాదిషు | పూర్వస్త్రికాదివ సెకనాన్యౌ గయుతే హ్యశౌచ
 పూణేది నేవ ర్వాదౌభృగు వాసకోర్ధ్వరద లేచేగర్ధ కామీభ వాత్ || *****
 వ్యా|| అభ్యంగమిత || శుభేవి వాచునాపనయనకాలే - శుభకర్తృణీవివయె -
 ఆశ్వంగయోగినసయోర్వా - భిషేఆశ్వయుజమానేబహులేశ్వప్రపత్తు -
 స్వాతీయుక్తది నేస్వాతీకక్షత్రయుక్తదివ సే - భూనాదిషు చతురశ్శాది
 షుప్రిషేవ-రవౌన్యౌగయుతేనుకరసంక్రమణేనగి - పూర్వస్త్రికాదివ సేపి
 ఆశౌచపూర్ణదివ సేచ-వర్వాదౌభృగు శుక్లత్రుణిపదితప్తననాచాచగ్నవాన
 రితిథినక్షత్రేమనా-కుభంమం శస్త్రననభ్యంగంకుగార్ధాత్ - భృగు వాసకో
 ర్ధ్వరద లేసేషి ధేపిభృగు వాస కోర్ధ్వరద లేవనసోత్తరా ర్ధేఅగర్ధ కామీభ వేన్ద్వి
 ది-అభ్యంగంకు గ్యాత్ || అ|| నిషేదానములయందునభ్యంగము జేయవలసి నవి
 ధినిజెప్పచున్నాడు || వివాహాదిశుభ కాలముల యొక్క ఆశ్వంగవినము
 లును-ఆశ్వయుజబహుళంబునస్వాతీనక్షత్రముతోగూడినదినమునగా - దీ
 పావళియు-నుకరసంక్రమణయునకుతొలిగినదినమునగా-భోగిపండుగయు- జా
 తాశౌచపూర్ణదినంబును - సంవత్సరాదియు ఈదినములు పూర్వస్త్రికోక్తని
 షిద్ధదినములతో జేరియుండినను - ఈ కాలములయందు- మంగళకరంబగున
 భ్యంగమావాశ్యక ముగ జేయవలయుననియు - ధనకాముడగునరుడు-శుక్ర
 వారగుండునుధ్యాహ్నినంతరంబుననభ్యంగము జేయవలయునని యనుట
 ల|| యుద్ధేనక్షత్రవారలగ్ననిర్ణయమాహ|| మూ || అర్ధ్యాగ్నేయమఘానురేం
 ద్రభరణీపూర్వాంబు నాధోరగ స్వాతీత్వప్రహయేషుకృష్ణవిజయగారిక్తా
 నుపిష్ట్యాఘపి | మూహేయామరపూజ్యమందదినకృద్వారక్షణలగ్నాంశ
 కేయఃకుర్యాత్సమరంసజైత్రవిభవఃస్యాద్వీరకన్యాచిరం|| వ్యా|| ఆద్రేతి||
 అర్ధ్యాగ్నేయమఘానురేం ద్రభరణీపూర్వాంబు నాధోరగ స్వాతీత్వప్రహ
 యేషుఅర్ధ్యాగ్నృత్తికామఘా మూలాజ్యేష్ఠాభరణీ పూర్వాగ్నయశత
 తారాశ్రేషాస్వాతీచిత్రాద్వీనీషుచతురశశనక్షత్రేషు కృష్ణవిజయాఃకృ
 ణ్ణపక్షజయతిధయః - రిక్తాంప్రసిద్ధాః - ఏతాను చవిష్ట్యాంభ ద్రుకరణేపి-
 మూహేయామర పూజ్యమందదిన కృద్వారక్షణలగ్నాంశ కే కుజగురుశ
 న్న్యాగిత్వ వాసరేషు-ఎతస్సంబంధిషు ఋత్యేషు మేషవృశ్చికధనుమీన
 మకరసుంభసింహారాశిషువ తేషుచంద్రాశిష్ఠితేషు- లగ్నేషువతదంశేషు
 చ-సమంతుద్ధం-యఃపుమాకటర్యాత్-సజైత్రవిభవఃజయశీలపరాక్ర

మాః పంచరకాలం పీఠకర్తృచ సౌత్తే || అ || యుద్ధమునకు తిథి వారసత్వత్రలగ్నములనిఁబఱయింపుచున్నాడు || తా || ఆర్ద్ర-కృ-మ-మూ-జ్యే-భ-పూ-పూ-షా-పూ-భా-శ-ఆశ్లే-స్వా-చి-ఆశ్వి-ఈ-గ-ర-నక్షత్రంబులయందును-కృష్ణపక్షజయతిధులయందును-రిక్తతిధులయందును-భక్రకరణమునఁజూను-కుజగురుశనిభానువారములయందును-వీనిసంబంధులగు-మేష-వృశ్చికధనుగ్నినమకర-కుంభ-సింహ-రాసులలోఁచంద్రుడండుగనిలగ్నములయందును-పీఠఅంశములయందును-యుద్ధమునకుబోయినపురుషుడు-జయశీలపరాక్రమపంతుడును-స్థిరఃఖరంబగుశౌర్యముగలవాడునగుననుట *****
 ౩౧౮ || అ || యమకంటకగుళికార్ధప్రహారస్వరూపమాహా || మూ || భానాంబాణన గాబ్ధయశ్శశిచినేతోయర్తుశైలాః కుజేరామేష్వక్షిబుధేక్షిసాగరశరాజీవేక్షితత్ర్యప్తమాః | శుక్రేశైలదృగ్గయశ్శనిదినేత్వప్తైకషష్ఠాః క్రమాభ్యామార్ధాయమకంటకాఖ్యాగుళికాఖ్యాగ్ధప్రహారాభిధాః || వ్యా || భానావిత || భానాంబివాసరే-బాణన గాబ్ధయః పంచమస్తప్తమచతుర్థాః - అమామార్ధమార్ధయామాః-యామార్ధమితినర్వత్రానుషంగః - శశిచినేసోమవాసరే-తోయర్తుశైలాః చతుర్ధషష్ఠసప్తమార్ధయామాః కుజేభామవాసరేరామేష్వక్షితృతీయపంచమద్వితీయార్ధయామాః-బుధే-అక్షిసాగరశరాః ద్వితీయచతుర్థపంచమార్ధయామాః-జీవేగురువాసరే-క్షితిత్ర్యప్తమాః ప్రథమాప్తతీయాప్తమార్ధయామాః-శుక్రేశుక్రవాసరే-శైలదృగ్గయః సప్తమద్వితీయతృతీయార్ధయామాః శనిదినేక్ష-అప్తైకషష్ఠాప్తనప్రథమాప్తార్ధయామాః-క్రమాత్-యమకంటకాఖ్యాః గుళికాఖ్యాగ్ధప్రహారాభిధాన్సభవేయః-ఏతేశుభకషానువజ్జ్యైతిశేషః || అ || యమకంటకగుళికార్ధప్రహారములస్వరూపమును జెప్పుచున్నాడు || తా || అహః ప్రమాణఘటికల నెదిమిది భాగములు జేసిననా భాగములలో-ఆదివారంబున-౧-౨-౩-౪ భాగముయందుకంటకంబును ౨వ-భాగముగుళికయు-౨వ - భాగమగ్ధప్రహారంబును ఈ రీతినసోమవారంబున-౨-౩-౪-౫-కుజవారమున-౩-౪-౫-బుధవారమున-౨-౩-౪-గురువారమున-౧-౩-౪-శుక్రవారమున-౨-౩-౪-శనివారమున-౨-౧-౩-౪-ఈ భాగములకువచ్చే యిద్ధయామకాలము - క్రమంబున - యమకంటకగుళికార్ధప్రహారములసంబంధును గాననివిశుభకమలకయోగ్యంబులగుననుట
 ౩౧౯ || అ || అపమామ్రిమ్యస్పృక్తివిధనవమీస్వరూపమాహా || మూ || ఏకస్మిన్నపివారపవతిథయోప్యాప్తాస్త్రయసాన్నివమామ్రిమ్యస్పృక్తిమవాస

రేఖచతిధిశ్చకాతినిం ద్యాశుభే । ప్రశ్యతౌనవమీప్రయాణనవమీకా
 ర్శ్యేషుసర్వేషు వాయాత్రాధిష్ఠ్యపునఃప్రవేశనవమీతి ప్రశ్యమ్యత్యుప్రదాః
 వ్యాపకస్త్రిన్నిః॥ త్రయస్త్రియః - ఏకస్త్రి వారే వాసా ఏవ - వ్యాప్తాస్సం
 క్రాంతాశ్చేత్ - తదా - సాతిధిరవమాఅవమాన్జ్ఞకాప కాతిధిః శ్రీమహానరే
 షుచ వ్యాప్తాయదిశాత్రిమ్యస్పృక్ - ఏమాశ్రిమ్యస్పృక్ - సాఅవమాచ - శు
 భశుభకళాణి-అపినిం ద్యాఅతిమఃస్థాస్యాత్ - సర్వేషుసక లేషుకార్శ్యేషు-
 ప్రశ్యతౌనవమీప్రయాణనవమీచ-యాత్రాధిష్ఠ్యపునఃప్రవేశనవమీయా
 త్రాధిష్ఠ్యాన్నవమానక్షత్రేనవమాదినిసెవాపుః ప్రవేశః ప్రవేశనవమీ-ఏ
 తాస్త్రిప్రశ్యమ్యత్యుప్రదాఃస్యః ॥ అ ॥ అవమాశ్రిమ్యస్పృక్ శ్రీనిధిగవనకున్ద
 రూపము నుజేష్వచున్నాడు ॥ తా ॥ ఒక వారమున-3-సింధులు వ్యాపిండులను
 న్ననదిఅవమాచునియు--3- వారములయందొకతిధి వ్యాపిండులున్నదిని
 ద్యుస్పృక్-నియుననంబడుం గాననీరెండుతిధులునుశుభ ౩ ర్థములక త్నం
 తాయోగ్యంబులనియు - ప్రత్యక్షనవమీయు - ప్రయాణనవమీయు-ప్రవేశ
 నవమీయు-నీమూడునుసకల కార్యములకునతినిద్యంబులనియుఁ నుట॥***

౩౨౦ ॥ అ ॥ పాదచ్ఛాయాఘటి కాప్రమాణమాహ॥ మూ॥ యావంత్య
 శ్చరణప్రభాః ప్రదిశం మేషాదిషత్స్వేవషణ్డ్యోజ్యాశ్చైవతులాదిషట్సు
 జుధిత్రద్వ్యక్షిరామాద్భయః । అర్ధీకృత్యనినప్రమాణఘటి కాన్సప్తాహ
 తానాడికస్తావంత్యోపరపూర్వయోఃస్థితగతాయత్పూర్వసంఖ్యాభిధః ॥
 వ్యా ॥ యావంత్యితి ॥ ప్రతిదినం ప్రత్యహంచరణప్రభాః పాదచ్ఛాయాః
 యావంత్యో యావత్సంఖ్యాకాః - తాను మేషాదిషట్సు మేషాదిషట్సుం క్రాం
 తిషు - క్రమాత్ - జలధి త్రిద్వ్యక్షిరామాద్భయః - జలధిశ్చతస్రః - తస్రః
 త్రయం - ద్వేర్వయం అక్షిణీద్వే - గామాస్తీస్రః - అబయశ్చతస్రః - ఇతిష
 ట్పట్సుంఖ్యాపవయోజ్యాః - తులాదిషట్సుశులాదిషట్సుంక్రాంతిషుచక్ర
 మాత్ - ఏతాష్టట్సుంఖ్యాపవ - యోజ్యాః - తాఃస్పృశక్ స్థాపనీయాః - తతఃదిన
 ప్రమాణఘటి కాః అర్ధీకృత్య - సప్తాహ తాన్సప్తభిగ్గుణితాః యాస్తాః జలధి త్రి
 ద్వ్యక్షిరామాద్భి సంఖ్యాయుతాభిః పాదచ్ఛాయాభిః విభజైవిశిశేషః - తేన
 యత్పూర్వసంఖ్యాభిధాపూర్వయావత్సంఖ్యా కానాడికాః తావంత్యో
 నాడికాఘటి కాః అపరపూర్వయోఃనినాపరార్ధపూర్వార్థయోఃస్థితగతాః
 స్థితాశ్చగతాశ్చక్రమేణభవేయుః - దినాపరాధేన్ధితాః - పూర్వాధేన్
 గతాశ్చిత్త్యథాః ॥***

అ || పాదచ్ఛాయవలసముటికాప్రమాణమునుదెలుసుకొనువిధమునుజేష్ఠు
చున్నాడు|| తా||తననీడవనఅడుగులచేగొలిచి-ఆఅడుగులసంఖ్యతోడ-మేష
కన్య - తుల-మీస-మాసములయందు-ర-ను-వృష-సింహ-వృశ్చిక-కుంభ-
మాసములయందు- ౩- సు-మిథుర-కర్కట-ధనుర్వకర-మాసములయందు -
౨ - సు-జేర్చి-అహ-ప్రమాణముటికల- ౨-భాగములుచేసి- యందుక భాగ
మునేడింటగుణించి - పూర్వోక్తంబగునధికసంఖ్యతోజేరినపాదచ్ఛాయల
సంఖ్యచేభాగించగనేర్పరినన్నిగడియల ప్రోద్దు - మధ్యాహ్నమునకు ముత
దుగనైనజరిగినదనియు - మధ్యాహ్నమునకుపిమ్మటనైననున్నదనియునె
రుంగవలయునని తాత్పర్యము.*****

౩౨౧||౨|| పూర్వోక్తేపాదచ్ఛాయయాదివాభాగేముటికానియ
ముక్త్యాఇదానీంచా త్రాసుటికానిర్భయమానా||మహా|| త్యక్త్యాగ్నాన్విత
భాదిస్తప్తనిశిచేన్యవంతియథ్యాహ్నభాగ్యేకైకస్యతునాడికాద్వయమి
చోద్ధ్వంస్మియుక్తిక్రమాత్ | లగ్ననామపిషట్కమేవనియతంసూర్యో
దయాన్యాలయాత్సూర్య స్యాస్తమయాదిచేర్చి శితధాలగ్నానిషట్పక్ర
మాత్ || వ్యా || త్యక్త్యేతి||నిశిరాత్రాచేత్-అర్ధాన్వితభాదిసూర్యాధిష్ఠిత
నక్షత్రప్రభృతిమధ్యాహ్నబానియావంతిభోమద్యగతనక్షత్రసర్వంతం
గణనయామానత్సంఖ్యాకానినక్షత్రాణిభవంతీత్యర్థః - తేషుసప్తభాని-
త్యక్త్యాన్వితాను-అవశిష్టానియాని - తేష్వైకైకస్యనక్షత్రస్యనాడికాద్వ
యం-ఇవంచ - ఊర్ధ్వంస్మియుక్తిక్రమాత్-సూర్యాధిష్ఠితనక్షత్రచూర
భ్య- వక్ష్యమాణాఃసాదాయావంతః తేషామేకైకస్యఅర్ధముటికానియమే
నజ్ఞేయాశ్చతిభావః|| నిర్ణయాంతరమాహ || సూర్యోదయాద్యానియాత్-
సూర్యాధిష్ఠితరాశిచూరభ్యలగ్ననామపిషట్కమేవనియతందివసస్యత్ర
మాణం - నిశిరాత్రాచేత్-సూర్యాస్తమయాదియథాతథాపునస్సూర్యో
దయవర్వంతం-తథాక్రమాత్లగ్నానిషడేవనియతానిభవేయః || అ|| రా
త్రియందుప్రోద్దుదెలుసుకొనుటకుసాధకమునుజేష్ఠుచున్నాడు|| తా|| సృ
దినమందునుసూర్యుడున్ననక్షత్రముమొదలుచచ్చగలనక్షత్రమువరకుగణ
నజేసి-అందు-౨-నక్షత్రములపిడిచితక్కి-ననక్షత్రములకునొక్కొకనక్షత్ర
మునకురెండేసిగడియలచొప్పుననున్ను - సూర్యుడుతానున్ననక్షత్రము
దెన్నెవపాదముందుకునో - ఆపాదముమొదలుతక్కినపాదములలోనొ
క్కొకపాదమునకుఎరగడియలచొప్పుననున్నుగణనజేయుగానేర్పడినమొత్త

అంభరాభావంశద్యాదితీజైవం - దైవజైవితీశేషః॥ అ॥ హలచక్రమునుజే
 ప్పునున్నాడు॥ తా॥ సమచతుష్కోణముగుహలచక్రమునువ్రాసి - అందుత
 ఛాలముచనూయ్యడుండివదిలిననక్షత్రముమొదలుగనీ శాన్యాద్యష్టదిక్కు
 లయి. దునుక్రమంబున-౩-౩-౩-౫-౩-౫-౩ - ౧ - ఈసంఖ్యలప్రకారముగ
 ౨౭ - నక్షత్రముల వ్రాయగా- ప్రాగ్దక్షిణపశ్చిమోత్తరదిసల నున్ననక్షత్ర
 ములయందు-కృషిజేయుటకుఘామిసిబ్ర వేశించినసంపూర్ణఫలంబును- ఈ
 శాన్యాదిపదిక్కులయందున్న నక్షత్రములలోకృషిభూమింబ్రవేశించినని
 ప్ఫలముంగలుగునని తాత్పర్యము. *****

౩౨౪॥ అ॥ సుమిప్రవేశేతీధివారనక్షత్రాశ్యాహ॥ మూ॥ మైత్రా
 క్కత్రయరోహిణీవసుకుఘాదస్తోత్తరాంత్యానురేష్వర్యార్జుకకేర్దినే
 ఘృశుభశోమధృస్తుచాంద్రేనె॥ త్యక్తావిక్తదినాదిదగ్ధదివసాదృశ్యవ
 మానైధ్యవ్యాఘాతవ్యతిపాతపిష్టిదివసాశేషాఃకృషిశోభనాః॥ ద్యా
 మైత్రే॥ మైత్రాక్కత్రయరోహిణీవసుకుఘాదస్తోత్తరాంత్యానురేషు
 అనూకాథాహస్తవిశ్రాస్వాతీరోహిణీధన్వాకుఘాగ్నిష్యుత్తరాత్రయ
 రేవతీమూరేషు-ఏతేషుత్రయోగశనక్షత్రేషుఆగ్యార్జుకవేగుగుకుజబు
 ధసుక్రాణామిశ్యర్థః - దినేషువారేషుశుభదశిశుభఫలదః కృషిప్రారంభ
 తిశేషః - చాంద్రేనెనోమవారేతు - మధ్యోమధ్యఫలప్రదః-రిక్తదినాదిద
 గ్ధదివసా-రిక్తాఃప్రసిద్ధాః-దినాదిఃప్రతిపత్-దగ్ధదివసాః-గ్ధతిథుశ్చ - ఏ
 తానరోమూవాస్యాఅవమాపూర్వోక్తావైద్యునివ్యాఘాతవ్యతిపాతాః
 ప్రసిద్ధాః - పిష్టిర్భద్రకరణం - ఏతాదివసాత్యక్తావిహాయ - శేషాస్తీ
 ధయః - కృషాకృషికర్తృణీశోభనాఃఫలప్రదాః॥ అ॥ కృషిభూమినిబ్రవేశిం
 చుటకుఃకరివారనక్షత్రములజేప్పుచున్నాడు॥ తా॥ అనూ-హ-వి-స్వా-రో-
 ధ-మ-అశ్వి-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-రే-మూ-ఈ-౧౩ - నక్షత్రములును-భౌమము
 దగుగుశుక్రవారంబులును - కృషిప్రారంభమునకుశుభకరములనియు -
 సోమవారముకుధ్యమమనియు-రిక్తతిథులును-దగ్ధాదులును - ప్రతిపత్తును-
 అమావాస్యయు - పూర్వోక్తమైతలవచుయు - వైధ్యునివ్యాఘాతవ్యతిపా
 తనానుయోగములును-భద్రకరణమును - పీనింబరిత్యజించితక్కినదినము
 లుకృషికియోగ్యములనియును తాత్పర్యము, *****

౩౨౫॥ అ॥ బీజఫణిచక్రమూహ॥ మూ॥ బిందూనామపీనస్తవినశ్తమ

జాంసంలిఖ్యబింధ్యగ్రతోరేఖాభిస్తిస్పృశః పునఃపునరథశోచ్యధ్వంచతన్మూల
తః । తస్యాగ్రే తులిభేద్విలామతఇహస్వగ్భానుభాదణ్యతేనత్తు తే వ్యపి
నిత్యచక్ర చలనాద్రా హూర్ణతగ్నాదివా ॥ వ్యా॥ బిందూనామితి ॥ ఋజు
వక్త్రాంబిందూనాంసప్తవింశతింసంలిఖ్యబింధ్యగ్రతః ప్రథమద్వితీయస్థి
యబింధ్యగ్రమారభ్యేత్యర్థః-లిస్మభీరేఖాభిః రేఖాత్రయేణ- అథః-అథో భాగే
చతుర్థ-బిందుంపరిత్యజ్యసప్తమ బిందుపర్యంతం- పరి జేష్టయేదితి శేషః- త
న్మూలతఃపూర్వంయస్తిః బిందోరేఖాసమాప్తిఃతస్య మూలమారభ్య - ఊ
ర్ధ్వమూర్ధ్వభాగే బిందుత్రయం-సంవేష్టయేత్ -అప్తన బిందుంః హాయ ఏ
తాదశబిందుపర్యంతమితి శేషః - ఏవంపునఃపునః రేఖాసమాప్తిబిందుమార
భ్యఅథో భాగేఊర్ధ్వభాగేచ-ద్వాదశక్షోడశ వింశతిచతుర్వింశతిఃబిందూకా
వేష్టయేత్-బిందుపరిత్యాగఃకులోలభ్యతఇతిచేత్-వత్సమూణ్యోకే-బహి
స్తుషడపీత్య క్తత్వాత్-తస్య బీజఫణిచక్రస్య అగ్రేప్రథమ బిందోలిఖేత్ - రా
హ్వాస్థిత్వతనత్తు త్రమితి శేషః-తతఃస్వగ్భానుభాత్ - రాహ్వాస్థిత్వతనత్తు త్ర
మారభ్య-నత్తు త్రేషుచక్రగతనత్తు త్రేషుమధ్యే-నిత్యచక్ర చలనాగ్నిత్యన
త్తు త్ర పర్యంతం- విలోమతఃగణ్య తే-నత్తు త్ర జాతమితి శేషః - యద్వారా
హూః గాహుసంబంధి-తత్త్వాదివాముక్తనత్తు త్ర ప్రభృతి వాగణ్యతే.##

అ॥ బీజఫణిచక్రస్వ సూపమును జేష్టచున్నాడు॥ తా॥ ఒకవరుసగ- ౨౭ -
బిందువులనగా-౦-ఇట్టి బిహ్నుములు వ్రాసి-అందు మొదటనున్న మూడు బిం
దువులయందు మూడు రేఖల బ్రారంభించి- ౪-వ- బిందువున వదిలి-ముందు
వ్రాసియున్న రేఖల-౫-౬ - ౭-ఈ బిందువులతో గలిపి మరల-౮వ-బిందువు
నుబరిత్యజించి- ఈరీతిన- ౩ బిందువులకొక్కొక బిందువునఁగ-సనబరిత్యజిం
పుచుతక్కిన బిందువులలోను క్తక్ర మంబున రేఖల వ్రాయగా బీజఫణిచ
క్ర మగును-ఆచక్రంబున మొదటి బిందువునఁ గురాహువున్న నత్తు త్రమునై
నను-తత్కాలమున రాహువు వదిలిన నత్తు త్రమునై నను-వ్రాసి- అది మొ
దలుకల క్రిందుగ నన్నినత్తు త్రములను-౨౭-బిందువులయందును వ్రాయవల
యునని తాత్పర్యము.##

౩౭౬॥ అ॥ చక్ర ఫలమాహ॥ మూ॥ చక్ర (బీజఫణింపిలిఖ్యఫణిభా త్తన్మా
ర్థినాశం త్రయంకం తే శ్రీణ్యపి కల్పం చ డత రేఖానిక్ర మాగ్వాదశదమ్య
శ్చాగ్న సమృద్ధిమ తక్య పితోని స్తంఘలత్వం త్రయంపుచ్చేత్స్వతిభయంబ
హిస్తుషడపీప్రా గ్బీజసంస్థాపనే॥ వ్యా॥ చక్రమితి॥ బీజఫణింపూర్వోక్తం -

౩౨౫||అ||బీజావాపేతిథివారనక్షత్రాణ్యాహ||మూ||రిక్తావర్ణఃప్ర
దోషరహితేవారేశుభానాంగృహేషీప్రస్వాతిన్మదుధ్రువాసురమహావి
ష్ణుత్రయాభ్యోడుషు|బీజావాపనమాద్యమేవఫలసంస్థాత్పూర్వసస్యేవ
రేయద్వణకగ్రహవాసరేషుయదివాతద్వర్ణబీజంవపేత్||వ్యా||రిక్తాఃప్ర
సిద్ధాఃవర్ణానిపంచవర్ణాని-విషాఃవిషభుటికాః-ప్రదోషఃప్రదోషకాలః
ఎత్తైఃరహితేభిక్తా-శుభానాంశుభగ్రహాణాం-వారేవాసరే-గృహేశుభా
నాంలగ్నే-క్షీప్రస్వాతిన్మదుధ్రువాసురమహావిష్ణుత్రయాభ్యోడుషు-
క్షీప్రాణి-అశ్వినీహస్తపుష్యని-స్వాతీప్రసిద్ధా-మృగాది-చిత్రారేవతీన్మ
గళీర్దానూరాధాః-ధృవాణి-రోహిణ్యుత్తరాశ్రయం-అసురలమూలం-
మహాప్రసిద్ధా-విష్ణుత్రయంశ్రవణధనిష్ఠాశతశారాః-ఏతదాభ్యేషుఏత
త్సంజ్ఞికేషు-ఉడుషునక్షత్రేషుచ-పూర్వసస్యే-అవరసస్యేవా-అద్యంప్ర
థమంబీజావాపనంఫలదమేవస్యాత్యదివాయద్వాయద్వర్ణగ్రహవాస
రేషు-యావత్పూర్వోవర్ణోయోగ్రహః-తద్వాసరేషు-తద్వర్ణబీజంవపేత్-భా
నుకుజవారయోఃరక్తబీజాని-సోమశుక్రవాసరయోః-శ్వేతబీజాని-బుధ
గురువాసరయోః-పీతబీజాని-శనివాసరేతుక్తబీజాని-వపేదిచిభావః||**

అ||నిక్షానముజల్లుటకుతిథివారనక్షత్రములజెప్పుచువచ్చుడు||తా||రిక్త
అక్షాను-పంచవర్ణంబులును-త్యాజ్యభుటికలును-ప్రదోషకాలంబును-
వీనింబరిశ్యజించితక్కినదిగములయందును-శుభగ్రహసంబంధులగు-వార-
లగ్నములయందును-క్షీప్రసంజ్ఞికంబులగునశ్వినీహస్తపుష్యనక్షత్రముల
యందును-మృదుసంజ్ఞికచిత్రారేవతీన్మగళీర్దానూరాధలయందును-స్థిరసం
జ్ఞికంబులగు-రోహిణ్యుత్తరోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రపదయందును-స్వాతి-
మూల-మాఖ-శ్రవణము-ధనిష్ఠ-శతభిషక్కు-ఈచక్షత్రములయందును-వి
త్తనముజల్లినఫలప్రదంబగుననియు-నొకపక్షంబుననేవన్నెగలవిత్తనము
జల్లుటకావన్నెగలగ్రహములవారములుశుభకరంబులనియననుట||****

౩౨౬||అ||బీజావాప్తౌలగ్నఫలాన్యాహ||మూ||మేషేచేత్పశునాశనంబ
హుఫలంచేత్కర్కటేచేద్ధటేకుర్యాత్ప్రాణహృదింశ్చసస్యహతణంబ
గ్నేన్మగేనర్షదా|సింహేచోరభయంఘటేబహుభయంబజాప్తిరాద్యా
శుభాకన్యాగోర్మాషయగ్నవృద్ధికధనుష్టేతేషుభాన్యప్రదా||వ్యా||మే
షగతి|ఆద్యాప్రథమా-బజాప్తిర్బీజావాపః-మేషే-మేషలగ్నేచేత్పశునా

శనం నడవ న్నాశనంకు ర్యాత కర్కశేచేత్ బహుఫలవాధికలాభంధతేను
 లాయశాఽప్రాణహృతింప్రాణనాశనం - వృగేలగ్నేనుకరలగ్నేనబ్దదా - స
 స్యచారణం-సింహేసింహులగ్నేచోరభయం - ఘటేకుంభలగ్నేబహుగయ
 వాధికభీతింకుర్యాదితిసర్వత్రసంబంధః- కన్యాగోర్మాషయాస్త్యవృశ్చైకధనా
 మ్ముపతేషులగ్నేషు బీజాప్తిశుభాశుభప్రదాధాన్యప్రదాదన్యాదిశేషః॥

అ॥ విశ్వానముజ్జ్వలనారంభించుటకులగ్నమును దెప్పదు మృదు॥ ౧౧ *

తా॥ మేషలగ్నమునందువిత్తనముజ్జ్వలన కారంభించినపశునాశనంబును
 కటకమునందుబహుఫలంబును-తులయిండుప్రాణహానియు-మగరమునందు
 సస్యహానియు-సింహమునందుచోరభయంబును-కుంభమునందధికభీతియు
 కన్యావృషభమీనమిధునవృశ్చైకగనులగ్నములయందుకుశసమృద్ధియుం
 ధాన్యసమృద్ధియుంగలుగుననితాత్పర్యము॥ ౧౧ * * * * *

యజ్వనావేకటాభ్యేనరచితాయాంసతామృదే

కాలామృతప్యటికాయాంసప్తమోవిందుర్వృభూత్

కాలామృతతాత్పర్యమువల్లగుబాలావబోధయను

గ్రంథమునందుసప్తమవిందువునమాప్తమయను

అనేకదేశములనుండి సేముతెప్పించిననేకప్రశులముందుగల

కాలామృతగ్లంకములుసంపూర్ణమాయె

